វិសុទ្ធិមគ្គប្បែប

ភាគ ទី៣

ប្រែដោយ

សាស្ត្រាចារ្យ ខែន-សុខន

រៀបរៀងដោយ

ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-ឆឿន

ផ្សាយជាធម្មទានចេញពី

វត្តខ្មែរសាន់តាអាណា

សហរដ្ឋអាមេរិច

លើកទី១

ចំនួន ៥,០០០ ក្បាល

រក្សាសិទ្ធិ

៣. ស. ២៥៥៦

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ បំពោះ **ព្រះភិក្ខុនីសង្ឃ វត្តបញ្ញា** ស្ថិតនៅក្នុងសង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌពោធិ៍សែនជ័យ រាជធានីភ្នំពេញនិង ពុទ្ធបរិស័ទជនជាតិតៃវ៉ាន់ ដែលបានជួយទទួលបោះពុម្ពសៀវភៅ **វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ** នេះ ដើម្បីចែកផ្សាយជាធម្មទាន ដល់សិក្ខាកាមទាំងឡាយ ។

សូមធម្មទាននេះ បានសម្រេចផល ដល់លោកអ្នកដែលបានចែកហានទៅហើយ មួយបំណែកផង ។

មួយបំណែកទៀត សូមព្រះភិក្ខុនីសង្ឃ ជនជាតិបិនដែលមានទីស្នាក់ការ នៅប្រទេសកម្ពុជា និង ពួកពុទ្ធបរិស័ទដែលបានជួយឧបត្ថម្ភ ក្នុងធម្មទាននេះ បានសម្រេចប្រយោជន៍ តាមសេចក្តីប្រាថ្នា កុំបីខានឡើយ ។

ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-ឡឿន

វត្តខ្មែរសាន់តាអាណា

2630 N. Grand Ave.
Santa Ana, CA 92705
U. S. A

ថ្ងៃអាទិត្យ ៨ កើត ខែបុស្ស ឆ្នាំថោះ ត្រីស័ក ព.ស. ២៥៥៦
ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១៩ ខែមករា គ.ស. ២០១២

បកប្រែវិសេសឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ភាគទី ៣ នេះ

សម្រាប់តម្កល់ទុកជាសម្បត្តិសង្ឃ

ក្នុងបណ្ណាល័យ

វត្ត.....

ភូមិ.....

ឃុំ.....

ស្រុក.....

ខេត្ត.....

នៅថ្ងៃ.....កើត..... រោច ខែ.....

ឆ្នាំ..... ព.ស. ២៥៥.....

អ្នកចែក **តិក្ខវិនយធរោ មហាយិន-ឡឿន**

អ្នកទទួល .....

រូបំ ជីវតិ មច្ចានំ ឆាមគោត្តំ ឆ ជីវតិ

ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-ឆឿន

កើត ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ១៩៥២

ភូមិទួលព្រំ ស្រុកមោងឫស្សី ខេត្តបាត់ដំបង

សាស្ត្រាចារ្យ ឆែន-សុខន

កើតថ្ងៃទី០៦ ខែ០១ ឆ្នាំ១៩២៨

នៅភូមិសំព័រ ឃុំត្រពាំងសាលាខាងលិច

ស្រុកបន្ទាយមាស ខេត្តកំពត

រូបកាយ របស់សត្វទាំងឡាយ តែងចាស់គ្រាំគ្រា

ចំណែកឯនាមនិងគោត្រមិនដែលចាស់ជរាឡើយ ។

អារម្ភកថា

(របស់អ្នករៀបរៀង)

សៀវភៅ “**បករណ៍វិសេសឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ**” *ដែលសាធុជនអ្នកស្រឡាញ់ព្រះធម៌ កំពុងតែអានជាប់នឹងដៃនេះ បានកើតឡើងដោយព្រះរាជឃោបល់ នៃ* **សម្តេចព្រះមហាឃោសានន្ទ** (វ៉ា-យ៉ាវ) *នៅពេលដែលខ្ញុំ* (ភិក្ខុវិនយធរោ មហាឃិន-នឿន) *បានយកគម្ពីរមង្គលត្ថទីបនីប្រែ ទាំង ៤ ភាគ ទៅថ្វាយសម្តេច នៅវត្តសំពៅមាស ខែវិសាខ ឆ្នាំ កុរ ឆស័ក ព.ស. ២៥៣៩ គឺ ឆ្នាំ ១៩៩៥ នោះ ។ សម្តេចទ្រង់បានមាន ព្រះរាជបន្ទូលថា “សៀវភៅមង្គលត្ថទីបនីប្រែ ទាំង ៤ ភាគនេះ ជួយជាប្រយោជន៍ ដល់ពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរយើងបានច្រើនណាស់... បើអាចប្រែ គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ទាំងបីភាគ [1] ដែលនៅជាភាសាបាលី មកជាភាសាសំរាយខ្មែរយើងបានទៀតនោះ គឺជាការប្រសើរណាស់ ព្រោះខ្មែរយើង សព្វថ្ងៃនេះ មានការខ្វះខាតក្បួនច្បាប់ ខាងផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនា ច្រើនណាស់ សូមប្រែ និងរៀបរៀងសៀវភៅវិសុទ្ធិមគ្គ ទាំង ៣ ភាគ ឲ្យបាន ជាបន្តទៅទៀត ដើម្បីជួយខ្មែរយើង... ” ។*

ហេតុនេះ ខ្ញុំក៏បានទទួលថា នឹងប្រែ ហើយរៀបរៀងធ្វើសៀវភៅវិសុទ្ធិមគ្គនេះ ឲ្យបានសម្រេច សមតាមព្រះរាជឃោបល់នៃសម្តេច

១- គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គទាំងបីភាគ មានលោកអ្នកប្រែពីមុនមកខ្លះៗ ហើយដែរ ប៉ុន្តែមិនបានប្រែឲ្យចប់សព្វគ្រប់ទាំងអស់ទេ ប្រែកាត់ចោលបាលីភាគច្រើន គឺ ប្រែជ្រើសរើសយកតែសេចក្តីបែបខ្លីៗ មករៀបរៀងតែប៉ុណ្ណោះឯង ពុំបានចប់សព្វគ្រប់ទេ ។

ព្រះមហាឃោសានន្ទ ។ នៅក្នុងឆ្នាំកុរ ឆស័ក ព.ស ២៥៣៩ ដដែល នោះ ខ្ញុំក៏បានជួបប្រឹក្សា ជាមួយលោកសាស្ត្រាចារ្យជាច្រើនរូបដែល កំពុងតែបង្រៀនសមណនិស្សិត នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ នាទីក្រុងភ្នំពេញ រួមមានលោកសាស្ត្រាចារ្យរស់-សារឿន, លោកសាស្ត្រាចារ្យ ជិត-ជន (ហៅ យិន-សូត្រ) និង សាស្ត្រាចារ្យ ខែន-សុខន ជាដើម ដើម្បីរួមដៃគ្នា បកប្រែគម្ពីរបកវណ៌វិសេស ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលនៅជាភាសាបាលី មកជាភាសាសម្រាយខ្មែរយើង ឲ្យបានចប់សព្វគ្រប់ទាំង ៣ ភាគ ហើយក៏បានសំរេចគ្នា ជាឯកច្ឆន្ទថា ឲ្យលោកសាស្ត្រាចារ្យ ជិត-ជន ទទួលប្រែភាគ ទី១ លោកសាស្ត្រាចារ្យ រស់-សារឿន ប្រែភាគ ទី២ [1] និង ឲ្យលោកសាស្ត្រាចារ្យ ខែន-សុខន ទទួលប្រែភាគ ទី៣ ហើយបានសំរេចឲ្យខ្ញុំជាអ្នកកែសំរួលត្រួតពិនិត្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ និង រៀបរៀង ព្រមទាំងរកនូវថវិកាដើម្បីបោះពុម្ពផង ។ បន្ទាប់ពីបានប្រឹក្សាគ្នា រួចស្រេចហើយ យើងទាំងអស់គ្នា មានសេចក្តីរំភើបខ្លាំងណាស់ ចំពោះកិច្ចការនេះ ។

នៅពេលដែលលោកសាស្ត្រាចារ្យទាំង ៣ បានបកប្រែមកជាភាសាខ្មែរយើងខ្លះៗ ហើយ ក៏បានបញ្ជូននូវសំណៅ ដែលសរសេរជាអក្សរដៃ ទៅឲ្យខ្ញុំ ដើម្បីកែសំរួលផ្ទៀងផ្ទាត់ ពិនិត្យ និង រៀបរៀងជាបណ្តើរៗ នៅពេលដែលខ្ញុំបានទទួលសំណៅនោះហើយ ខ្ញុំបាន

๑- សាស្ត្រាចារ្យជិត-ជនប្រែ តពីសាស្ត្រាចារ្យរស់-សារឿន ពីអនុស្សតិនិទ្ទេសដល់ចប់ ។

យកទៅពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ជាមួយនឹងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ជាភាសាបាលី ដែលព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ បានរៀបរៀងជាងមួយពាន់ឆ្នាំ កន្លងមក ហើយនោះ ដើម្បីកុំឲ្យមានការខុសភ្លាំងភ្លាត់ពីភាសាបាលីដើមនោះ ដោយបានយកចិត្តទុកដាក់បំផុត... (តែបើ មានការភ្លាំងភ្លាត់ដោយ អចេតនា សូមលោកអ្នកអានជួយកែតម្រូវ ដើម្បីស្ថបនាផង) ។

ដូច្នេះ ការដែលលោកសាស្ត្រាចារ្យទាំងនោះ បានបកប្រែនេះ ខ្ញុំ ឃើញថា បានប្រែតាមព្រះត្រៃបិដកខ្លះ ប្រែផ្សេងពីព្រះត្រៃបិដកខ្លះ តែសេចក្តី និង អត្ថន័យ មិនជាខុសគ្នាទេ ។ លុះខ្ញុំឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំក៏ បានកែសំរួល ឲ្យត្រូវតាមព្រះត្រៃបិដកជាភាសាខ្មែរយើង ហើយខ្ញុំ បានដាក់ជាលេខយោង ដើម្បីបញ្ជាក់ច្បាប់គម្ពីរ (ភាគ និងទំព័រ) ឲ្យ បានច្បាស់ និង ដើម្បីងាយស្រួល ក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ថែម សំរាប់ សមណនិស្សិត និង អ្នកបតិបត្តិ ។ ខ្ញុំបានយកសំណៅវិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ ភាគទី១ ដែលលោកសាស្ត្រាចារ្យ ជិត-ជន បានប្រែហើយ នោះ មកកែសំរួល និង រៀបរៀង មុនគេបង្អស់ នៅក្នុងខែមាឃ ព.ស. ២៥៣៩ (១២ មីនា ឆ្នាំ ១៩៩៦) ហើយបានចប់សព្វគ្រប់ នៅថ្ងៃចន្ទ ៣ កើត ខែផល្គុណ ឆ្នាំជូត អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥៤០ ត្រូវ នឹងថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ១៩៩៧ ។ បន្ទាប់អំពីរៀបរៀងភាគទី១ ចប់ ហើយ ទើបខ្ញុំចាប់ផ្តើមកែសំរួលផ្ទៀងផ្ទាត់ ភាគទី៣ បន្តទៅទៀត ដែលលោកសាស្ត្រា ខែន-សុខន បានបកប្រែ ខ្លះៗ ហើយ ។ ជា អកុសល គួរឲ្យស្តាយខ្លាំងណាស់ លោកសាស្ត្រាចារ្យ ខែន-សុខន

ប្រែបានពាក់កណ្តាលតែប៉ុណ្ណោះ លោកក៏បានអនិច្ចកម្មទៅ បន្សល់ទុកនូវការៈនេះឲ្យទៅលោកសាស្ត្រាចារ្យ នូ-ជឹម ទទួលប្រែ បន្តទៅទៀត តែលោកសាស្ត្រា នូ-ជឹម ប្រែបានតែបីបួនទំព័រក៏ឈប់ ទៅវិញ ព្រោះមានការរវល់ខ្លាំងពេក ដូច្នេះ ការៈនេះ ត្រូវធ្លាក់មកលើខ្ញុំ អ្នករៀបរៀងទៅវិញ ហើយខ្ញុំក៏បានចាប់ផ្តើមប្រែ... និង បានចប់សព្វគ្រប់ នៅក្នុងថ្ងៃពុធ ៨ រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំខាល សំរឹទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥៤២ ត្រូវនឹង ថ្ងៃទី ១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ។ ហើយបានឲ្យ កិក្ខុ អឿ-សៅ ជួយរាយចម្ងង... តែពុំទាន់បានសំរេចទេ ខ្ញុំ ត្រូវកែសាជាថ្មី ម្តងទៀត ។ ចំណែកឯ សំណៅ វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ភាគទី២ វិញនោះ កិក្ខុ មហាសម-យស វត្តម៉ាក់ស៊ី នៅប្រទេសជាវ៉ាំង ទទួលយកទៅកែសំរួល និង រៀបរៀង តែលោករវល់ខ្លាំងពេក ក៏បានប្រគល់មកឲ្យខ្ញុំកែសំរួល និង រៀបរៀង នៅឯប្រទេសសហរដ្ឋអាមេរិកវិញ ខ្ញុំ ក៏បានទទួលសំណៅវិសុទ្ធិមគ្គ ភាគទី២ ដែលលោកសាស្ត្រា រស់-សាវេន បកប្រែនោះ មកចាប់ផ្តើមកែសំរួល និង រៀបរៀង នៅថ្ងៃចន្ទ ៥ កើត ខែភទ្របទ ឆ្នាំច អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥៥០ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៦ ហើយបានចប់សព្វគ្រប់ នៅថ្ងៃអង្គារ ៣ កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំជូត នព្វស័ក ព.ស. ២៥៥១ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៨ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០៨ ។ គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ទាំង ៣ ភាគនេះ ដែលក្របានចោះពុម្ពផ្សាយនោះ មកពីរង់ចាំភាគ ទី២ ផង និង ព្រោះពុំទាន់មានថវិកាគ្រប់គ្រាន់

ផង ។ ក្នុងការប្រែ និង រៀបរៀងនេះ ខ្ញុំ សូមខន្តីអភ័យទោស អំពី សំណាក់ព្រះតេជៈព្រះគុណ ព្រះថេរានុថេរៈ អស់លោក ដែល ធ្លៀវធ្លាតក្នុងភាសាខ្មែរ និងភាសាបាលី ហើយសូមមេត្តាអនុគ្រោះ ដល់អ្នករៀបរៀងផង ។ ខ្ញុំ សូមទទួលនូវការរិះគន់ពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ទាំងអស់ ដែលបានឃើញកំហុស ត្រង់កន្លែងណានីមួយនោះ ហើយ ផ្តល់ជាយោបល់ ដើម្បីនឹងជួយកែលំអ គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ទាំងបី ភាគនេះ ឲ្យបានល្អប្រសើរឡើង និង ដើម្បី ជួយទ្រទ្រង់នូវអាយុ ជីវិត នៃព្រះពុទ្ធសាសនា របស់អង្គព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ នៃយើង ឲ្យ បានវីកចំរើន រុងរឿង រៀងតទៅមុខទៀត ។ សូមអរព្រះគុណ និង សូមអរគុណទុកជាមុន ។

ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-ឆឿន

វត្តខ្មែរសាន់តាអាណា សហរដ្ឋអាមេរិក

ថ្ងៃចន្ទ ១៥ កើត ខែវិសាខ ឆ្នាំជូត សរិទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥៥២

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៨

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំអ្នករៀបរៀង សូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅ
-ចំពោះលោកសាស្ត្រាចារ្យទាំង ៤ រូប ដែលបានលះបង់ពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ របស់លោក ហើយបានប្រឹងប្រែងប្រែគម្ពីរបកប្រែវិសេស ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គទាំង ៣ ភាគនេះ ឲ្យបានសម្រេច សមដូចសេចក្តីប៉ងប្រាថ្នា តាំងតែពីដើមរៀងមក រហូតដល់ទីបញ្ចប់ ។
-ចំពោះកិក្ខុ ជ្រាជ្ជ-សាវន និង កិក្ខុ ហួត-វ៉ែត ព្រមទាំងសហការី ដែលបានជួយយកសំណៅវិសុទ្ធិមគ្គប្រៃ អំពីលោកសាស្ត្រាចារ្យ ជិត-ជន មកឲ្យខ្ញុំ ដើម្បីកែសំរួល និង រៀបរៀង ។
-ចំពោះកិក្ខុ អឿ-សៅ ដែលបានយកចិត្តទុកដាក់ ជួយវាយចម្លងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រៃ ភាគទី៣ ។
-ចំពោះព្រះមហា សម-យស ដែលបានផ្តល់ជាយោបល់ និង គំនិតដ៏ល្អៗ ។
-ចំពោះសមណានិសិ្សត និង សាស្ត្រាចារ្យ មួយចំនួនទៀត ជាពិសេស គឺលោកសាស្ត្រាចារ្យ នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ អឹង-ជួង វត្តពោធិវាល ទីរួមខេត្តបាត់ដំបង ដែលត្រូវការគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រៃទាំងបីភាគនេះ ជាងគេ ហើយទទូចចង់បាន និង ជំរុញ... ឲ្យខ្ញុំប្រញាប់រៀបរៀង ដើម្បីទុកជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាផង និង ដល់សមណានិសិ្សត ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទផង... ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យខ្ញុំរឹងរឹតតែមានកម្លាំងកាយ-ចិត្ត ខិតខំកែសំរួល និពិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ និង

រៀបរៀង ដើម្បីឲ្យបានសំរេចជា គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ទាំងបីភាគនេះ ឡើង ។

-ចំពោះព្រះថេរានុថេរៈ ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទ គ្រប់មជ្ឈដ្ឋានទាំងអស់ ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភ ក្នុងធម្មទាននេះ ទាំងថវិកា ទាំងកម្លាំងប្រាជ្ញា និង ស្មារតី តាំងតែពីដើមមក រហូតដល់គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រែនេះ ចប់ បរិបូរ ។

ខន្ធិសកថា

ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសព្រះរាជកុសល ដែលកើតពីធម្មទាន ជីវិថ្ងៃនេះ ថ្វាយ

-សម្តេចព្រះមហាឃោសានន្ទ ***ង៉ែ-យ៉ាវ*** *សូមទ្រង់សោយនូវព្រះរាជ មហាកុសលនេះ សមតាមព្រះរាជហឫទ័យ ។*

-សម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ ទាំងមហានិកាយ ទាំងធម្មយុត្ត ដែលទ្រង់សោយនូវព្រះទិវង្គត កន្លងទៅហើយនោះ សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សោយព្រះរាជមហាកុសលនេះ ។

សូមឧទ្ទិសកុសលនៃធម្មទានានិសង្សនេះ ប្រគេន

-ចំពោះព្រះថេរានុថេរៈ ព្រះសង្ឃ សមណានិសង្សិត ដែលបានបូជា ជីវិត ដើម្បីព្រះពុទ្ធសាសនា សំរាប់ទុកឲ្យព្រះសង្ឃជំនាន់ក្រោយ បានយកធ្វើ ជាគំរូដ៏ល្អៗ... សូមបានទទួលបុណ្យកុសលនេះ កុំបី ខាន ។

-ចំពោះលោកសាស្ត្រាចារ្យ ខែន-សុខន ដែលបានកសាងធម្មទាន
ទិតទំព្រៃគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ភាគ ទី៣ ទោះជាពុំទាន់បានចប់ចុងចប់
ដើមក៏ដោយ នេះជាស្នាដៃមួយដ៏ល្អ សំរាប់ព្រះពុទ្ធសាសនា... សូម
លោកសាស្ត្រាចារ្យ បានទទួលនូវកុសលនេះ ហើយបានទៅកើត
ក្នុងសុគតិភព សមតាមមនោរថទៅហោង ។
-ចំពោះអ្នកជីកនាំ ពួកបញ្ជូវន្ត អ្នកស្នេហាជាតិ យុវជនយុវតី ប្រជា
ពលរដ្ឋខ្មែរ គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ទាំងអស់ ដែលបានបូជាជីវិត ដើម្បី
មាតុភូមិ ដោយទឹកចិត្តដ៏ស្មោះត្រង់ សូមឲ្យវិញ្ញាណក្ខន្ធអ្នកទាំងនោះ
បានទទួលនូវកុសលនេះ សូមបានទៅកើត ក្នុងទីសុខទីសួគ៌ កុំបី
ខានឡើយ ។

សូមប្រគេនមគ្គផលដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ ចំពោះព្រះតេជៈ
ព្រះគុណ ព្រះថេរានុថេរៈ ព្រះសង្ឃគ្រប់អង្គ ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភ
ក្នុងការបោះពុម្ពគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រៃ ទាំងបីភាគនេះ ឲ្យបានសំរេចជា
ស្ថាពរ សូមព្រះអង្គមានព្រះជន្មាយុយឺនយូរជាងរយព្រះវស្សា ដើម្បី
ជាម្ចប់ជ័ត្រជាក់ និង ជាទីពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យ ដល់ពុទ្ធបរិស័ទ
ទាំងឡាយតរៀងទៅ ។

សូមញាតិញោម ជាពុទ្ធបរិស័ទ អស់លោក លោកស្រី លោក
យាយ លោកតា កុមារ កុមារីទាំងអស់ ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភផង
ដែរនោះ បានទទួលនូវកុសល ដែលកើតពីធម្មទាននេះស្មើៗ គ្នា
ច្រាច្នាយ៉ាងណាៗ សូមឲ្យបានសំរេច សមដូចសេចក្តីប្រាថ្នា ទៅ

ហោង ។

សូមជូនបុណ្យកុសលនេះផងដែរ ដល់អ្នកជីកនាំខ្មែរ គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ គ្រប់គណបក្សទាំងអស់ សូមជីកនាំប្រទេសជាតិ ប្រកបដោយជោគជ័យ ដើម្បីប្រយោជន៍សុខ ដល់ប្រជាជនដែលសង្ឃឹមទាំងស្រុងទៅលើមាគ៌ានៃការជីកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវ សុចរិត យុត្តិធម៌ និងសាមគ្គីភាព... ។

ការមិនបៀតបៀនគ្នាជាសុខក្នុងលោក
ការមិនចងគំនុំគុំកួននឹងគ្នាជាការប្រសើរ
មេត្តាធម៌ទុកដូចជាទឹកដ៏ត្រជាក់
សម្រាប់រម្ងាប់នូវការព្យាបាទ

ភិក្ខុវិយធភេ មហាយិន-ឆឿន

វត្តខ្មែរសាន់តាអាណា សហរដ្ឋអាមេរិក
ថ្ងៃចន្ទ ១៥ កើត ខែវិសាខ ឆ្នាំជូត សរិទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥៥២
ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១៩ ខែឧសភា ២០០៨

♣ ♣ ♣

មាតិការឿង

លេខរៀង		ទំព័រ
	អារម្ភកថា របស់អ្នករៀបរៀង និង មាតិការឿង	*ក-ញ*
	ខន្ធនិទ្ទេស	
(១)	*ធម្មជាតិអ្វី ឈ្មោះថា បញ្ញា*	២
(២)	*បញ្ញា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច*	២
	សញ្ញា វិញ្ញាណ បញ្ញា មានការដឹងផ្សេងគ្នា	២
(៣)	*អ្វីជាលក្ខណៈ កិច្ច បច្ចុបដ្ឋាន និង បទដ្ឋាន របស់បញ្ញា*	៦
(៤)	*បញ្ញា មានប៉ុន្មានយ៉ាង*	៦
	បញ្ញា មាន ១ យ៉ាង	៦
	បញ្ញា មាន ២ យ៉ាង	៦
	បញ្ញា មាន ៣ យ៉ាង	៧
	បញ្ញា មាន ៤ យ៉ាង ១ បដិសម្ភិទា ៤ យ៉ាង	៧
	អត្ថប្បដិសម្ភិទា	១៤
	ធម្មប្បដិសម្ភិទា	១៥
	និរុត្តិបដិសម្ភិទា	១៦
	បដិភាណប្បដិសម្ភិទា	១៧
	ភូមិបដិសម្ភិទា ២ យ៉ាង	១៨
	បដិសម្ភិទាក្នុងវត្ថុដោយអាការៈ៥ យ៉ាង	១៨
(៥)	*បញ្ញា ត្រូវចំរើនដូចម្តេច*	២០
	ភូមិរបស់បញ្ញា	២១
	ខន្ធ ៥	២១

លេខរៀង		ទំព័រ
	រូបក្ខន្ធ	២២
	កូតរូប ឧបាទាយរូប	២២
	បសាទរូប ៥	២៣
	ចក្ខុ	២៨
	សោតៈ	២៩
	ឃានៈ	២៩
	ជីវ្ហា, កាយ	៣០
	គោចររូប ៤	៣១
	ភាវរូប ២ ជីវិតរូប	៣២
	ហទយរូប ១	៣៣
	វិញ្ញត្តិរូប ២	៣៤
	បរិច្ឆេទរូប ១, វិការរូប ៣	៣៦
	លក្ខណរូប ៤	៣៨
	ឱជារូប ១	៤០
	រូប ១, រូប ២	៤២
	រូប ៣ និង រូប ៤	៤៥
	រូប ៥	៤៦
នាមក្ខន្ធ ៤ (វេទនា សញ្ញា សង្ខារ និង វិញ្ញាណ)		៤៨
	កុសលវិញ្ញាណ	៤៩
	អកុសលវិញ្ញាណ	៥៣
	អព្យាកតវិញ្ញាណ	៥៧

លេខរៀង		ទំព័រ
	កាមាវចរកុសលវិបាក	៦០
	កាមាវចរអកុសលវិបាក	៦១
	រូបាវចរ អរូបាវចរ និង លោកុត្តរវិបាក	៦២
	កិរិយាវិញ្ញាណ	៦៣
	វិញ្ញាណទាំងពួងប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការ ៤ យ៉ាង	៦៥
	បដិសន្ធិ	៦៥
	ភវង្គៈ និង អាវជ្ជនៈ	៦៧
	ទស្សនៈ, សវនៈ, ឃាយនៈ, សាយនៈ	៦៨
	សាយនៈ និង ផុសនៈ	៦៨
	សម្បដិច្ឆនៈ និង សន្តីរណៈ	៦៩
	វោដ្ឋពនៈ និង ជវនៈ	៧០
	តទារម្មណ៍	៧១
វេទនាខន្ធ		៧៣
សញ្ញាខន្ធ		៧៦
សង្ខារខន្ធ		៧៨
	កុសលសង្ខារ ៣៦	៧៩
	អកុសលសង្ខារ លោភមូល ១៧	៩៥
	អកុសលសង្ខារ ទោសមូល ១៨	១០១
	អកុសលសង្ខារ មោហមូល ១៣	១០៤
	អព្យាកតសង្ខារ ផ្នែកខាងវិបាក	១០៧
	អព្យាកតសង្ខារ ផ្នែកខាងកិរិយា	១០៨

លេខរៀង		ទំព័រ
ខន្ធវិភាគ		១០៩
វិនិច្ឆ័យខន្ធ ដោយនយ ៦ យ៉ាង		១២៣
	នយដោយលំដាប់	១២៣
	នយដោយប្លែកផ្សេងគ្នា	១២៥
	នយដោយមិនមានខ្វះ មិនមានលើស	១២៨
	នយដោយឧបមា	១៣០
	នយដែលគប្បីឃើញដោយអាការ ២	១៣១
	នយសេចក្តីសំរេចប្រយោជន៍ដល់អ្នកឃើញ	១៣២
	អាយតនធាតុនិទ្ទេស	
អាយតននិទ្ទេស		១៣៥
	វិនិច្ឆ័យអាយតន: ដោយអត្ថ	១៣៥
	ដោយលក្ខណៈ, ដោយមានតែប៉ុណ្ណោះ	១៤០
	ដោយលំដាប់	១៤១
	ដោយសង្ខេប និង ពិស្តារ	១៤៣
	ដោយជារបស់ដែលគប្បីឃើញ	១៤៤
ធាតុនិទ្ទេស		
	វិនិច្ឆ័យអាយតន: ដោយអត្ថ	១៤៧
	ដោយលក្ខណៈជាដើម	១៥០
	ដោយលំដាប់	១៥១
	ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ	១៥១
	ដោយការរាប់	១៥៦

លេខរៀង ទំព័រ

ដោយបច្ច័យ ១៥៧

ដោយវេបស់ដែលគប្បីយើញ ១៦០

ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស

ឥន្ទ្រិយនិទ្ទេស

វិនិច្ឆ័យឥន្ទ្រិយ ដោយអត្ថ ១៦៣

ដោយលក្ខណៈជាដើម, ដោយលំដាប់ ១៦៦

ដោយញែក និង មិនញែក, ដោយកិច្ច ១៦៨

ដោយភូមិ ១៧០

សច្ចនិទ្ទេស

វិនិច្ឆ័យអរិយសច្ច ដោយវិភាគ ១៧២

ដោយអត្ថ ១៧៣

ដោយអត្ថវិគហៈ ១៧៤

វិនិច្ឆ័យដោយលក្ខណៈជាដើម ១៧៧

ដោយអត្ថ ១៧៨

ដោយអត្ថុទ្ធារៈ ១៨១

ដោយមិនខ្វះ មិនលើស ១៨២

ដោយលំដាប់ ១៨៤

ទុក្ខនិទ្ទេស ១៨៥

វិនិច្ឆ័យសព្វមានជាតិជាដើម ១៨៧

ជាតិទុក្ខ ១៨៨

គព្ភោក្កន្តិមូលកទុក្ខ ១៩០

គព្ភបរិហារណមូលកទុក្ខ ១៩១

លេខរៀង		ទំព័រ
	គព្ភវិបត្តិមូលទុក្ខ, វិជ្ជាយនមូលកទុក្ខ	..... ១៩២
	ពហិនិក្ខមនមូលកទុក្ខ	..... ១៩២
	អត្តូបក្កមមូលកទុក្ខ, បរបក្កមមូលកទុក្ខ	..... ១៩៣
	បវុបក្កមមូលកទុក្ខ	..... ១៩៣
	ជរាទុក្ខ	..... ១៩៦
	មរណទុក្ខ	..... ១៩៧
	សោកទុក្ខ	..... ១៩៩
	បរិទេវទុក្ខ	..... ២០០
	ទុក្ខ, ទោមនស្សទុក្ខ	..... ២០១
	ឧបាយាសទុក្ខ	..... ២០២
	អប្បិយសម្បយោគទុក្ខ	..... ២០៣
	បិយវិប្បយោគទុក្ខ	..... ២០៤
	ឥច្ឆិតាលាភទុក្ខ	..... ២០៥
	បញ្ចុបាទានក្ខន្ធទុក្ខ	..... ២០៦
ទុក្ខសមុទយនិទ្ទេស		..... ២០៩
ទុក្ខនិរោធនិទ្ទេស		..... ២១០
	បញ្ហាស្នុគស្នាញ ក្នុងរឿងព្រះនិព្វាន	..... ២១៣
ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានិទ្ទេស		..... ២១៩
	ដោយកិច្ចញ្ញាណ	..... ២២៣
	ដោយប្រភេទនៃធម៌ក្នុងអរិយសច្ច	..... ២២៥
	ដោយឧបមា	..... ២២៦

លេខរៀង		ទំព័រ
	ដោយចតុកៈ	២២៧
	ដោយសោះសូន្យ	២២៩
	ដោយវិធីផ្សេងៗ	២៣១
	ដោយមានចំណែកស្មើ និង មិនស្មើ	២៣៦
	បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស	
បដិច្ចសមុប្បាទធម៌		២៤០
	សេចក្តីនៃបដិច្ចសមុប្បាទ	២៤២
	កែបទឥទប្បច្ចយតា	២៤៤
	បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ដែលជាផល	២៥០
	បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ដែលជាហេតុ	២៥១
	បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ដែលជាមជ្ឈិមាបដិបទា	២៥៤
	វិនិច្ឆ័យដោយប្រភេទនៃទេសនា	២៥៧
	វិនិច្ឆ័យដោយអត្ថ	២៦៧
	វិនិច្ឆ័យដោយលក្ខណៈជាដើម	២៧៤
	វិនិច្ឆ័យដោយប្រការផ្សេងៗ	២៧៦
	វិត្ថារនយ នៃបដិច្ចសមុប្បាទ	២៧៩
	កែបទអវិជ្ជា	២៧៩
	កែបទសង្ខារ	២៨០
បច្ច័យ ២៤		២៨៥
	កែបទហេតុបច្ច័យ, កែហេតុសពូ	២៨៦
	កែបច្ច័យសពូ	២៨៧

លេខរៀង		ទំព័រ
	កែអារម្មណប្បច្ច័យ	២៩០
	កែអធិបតិប្បច្ច័យ	២៩០
	កែអនន្តរប្បច្ច័យ និង សមនន្តរប្បច្ច័យ	២៩១
	កែសហជាតប្បច្ច័យ	២៩៤
	កែអញ្ញមញ្ញបច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ	២៩៥
	កែឧបនិស្សយប្បច្ច័យ	២៩៦
	អារម្មណូបនិស្សយប្បច្ច័យ	២៩៧
	អនន្តរូបនិស្សយ	២៩៨
	បកតូបនិស្សយ	៣០០
	កែបុរេជាតប្បច្ច័យ	៣០១
	កែបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ, អាសេវនប្បច្ច័យ	៣០២
	កម្មប្បច្ច័យ	៣០៣
	កែវិបាកប្បច្ច័យ, អាហារប្បច្ច័យ	៣០៤
	កែឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ	៣០៥
	កែឈានប្បច្ច័យ	៣០៦
	កែមគ្គប្បច្ច័យ, កែសម្បយុត្តប្បច្ច័យ	៣០៧
	វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ	៣០៧
	កែអត្ថិប្បច្ច័យ	៣០៩
	កែនត្ថិប្បច្ច័យ	៣១០
	កែវិគតប្បច្ច័យ, អវិគតប្បច្ច័យ	៣១១
	កែបទអវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា	៣១២

លេខរៀង		ទំព័រ
	តែបទសង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណ	៣២២
	ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃវិញ្ញាណ	៣២៦
	បវត្តិកាល និង បដិសន្ធិ	៣៣០
	បដិសន្ធិ មានប៉ុន្មានយ៉ាង	៣៣១
	បដិសន្ធិចិត្ត មានប៉ុន្មានយ៉ាង	៣៣១
	បដិសន្ធិ មានក្នុងកពណា	៣៣១
	អ្វីជាអារម្មណ៍នៃបដិសន្ធិ	៣៣១
	តែបទវិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ	៣៦០
	សេចក្តីវិនិច្ឆ័យការប្រព្រឹត្តិទៅនៃនាមរូប	៣៦០
	តែបទនាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ	៣៧០
	តែបទសឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ	៣៧៨
	តែបទផស្សប្បច្ចយា វេទនា	៣៨៣
	តែបទវេទនាបច្ចយា តណ្ហា	៣៨៥
	តែបទតណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ	៣៨៩
	តែបទឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ	៣៩៧
	តែបទភវប្បច្ចយា ជាតិ	៤១០
	តែបទជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ	៤១២
	ភវចក្រ	៤១៣
	បដិសន្ធិ ៣	៤២០
	សង្គហៈ ៤, អាការ ២០	៤២១
	អតីតហេតុ ៥	៤២២

លេខរៀង		ទំព័រ
	ផលក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៥	៤២៤
	បច្ចុប្បន្នហេតុ ៥	៤២៥
	ផលជាអនាគត ៥	៤២៦
	វដ្ដៈ ៣	៤២៧
	ដោយកិច្ច	៤២៨
	ដោយគ្រឿងរាវាំង, ដោយឧបមា	៤៣០
	ដោយការផ្សេងគ្នានៃគម្ពីរភាព	៤៣៣
	ជ្រាលជ្រៅដោយផល... ហេតុ	៤៣៤
	ជ្រាលជ្រៅដោយការសំដែង	៤៣៥
	ជ្រាលជ្រៅដោយបដិវេធ	៤៣៦
	ដោយនយផ្សេងៗ	៤៣៨
	ឯកត្តនយ, នានត្តនយ	៤៣៨
	អព្យាបាទនយ, ឯវំធម្មតានយ	៤៣៩
	ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស	
វិបស្សនាវិធី		៤៤២
	កំណត់នាមរូប ដោយធាតុ ១៨	៤៤៦
	កំណត់នាមរូប ដោយអាយតនៈ ១២	៤៤៨
	កំណត់នាមរូប ដោយខន្ធ ៥	៤៤៩
	កំណត់នាមរូប ដោយសង្ខេប	៤៥០
	អរូបធម៌ ជ្រាកដដោយអាការ ៣, ដោយផស្សៈ	៤៥២
	អរូបធម៌ ជ្រាកដដោយផស្សៈ	៤៥៣

លេខរៀង		ទំព័រ
	អរូបធម៌ជ្រាកដដោយវេទនា .... វិញ្ញាណ	៤៥៤
	កង្ខាវិតរណាវិសុទ្ធិនិទ្ទេស	
	ការពិចារណាហេតុបច្ច័យនៃនាមរូប	៤៦៩
	កំណត់ហេតុបច្ច័យនៃនាមរូប ទី ១	៤៧០
	សេចក្តីសង្ខ័យ ១៦ យ៉ាង	៤៧១
	កំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី ២	៤៧២
	កំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី ៣	៤៧៤
	កំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី ៤...ទី ៥	៤៧៥
	កម្ម ឲ្យផល តាមកាល ៤ យ៉ាង	៤៧៦
	កម្ម ឲ្យផល តាមលំដាប់ ៤ យ៉ាង	៤៧៧
	កម្ម ឲ្យផល តាមកិច្ច ៤ យ៉ាង	៤៧៨
	គាថាសរុបចុតិបដិសន្ធិចិត្ត	៤៨៥
	មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស	
	បរិញ្ញា ៣	៤៨៩
	ភូមិរបស់បញ្ញា	៤៩១
	ជាលីសម្មសនញ្ញាណ	៤៩២
	អភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេស	៤៩៥
	វិធីធ្វើការពិចារណា	៤៩៨
	ចុះកាន់សម្មត្តនិយាមធម៌ ដោយអាការ ៤០	៥០២
	សង្គ្រោះសម្មសន: ៤០ ក្នុងអនុបស្សនា ៣	៥១០
	ធ្វើឥន្ទ្រិយ ឲ្យចាស់ក្លា ដោយអាការ ៩ យ៉ាង	៥១១

លេខរៀង		ទំព័រ
	វិភាគនៃកម្មជរូប	๕๑๔
	វិភាគនៃចិត្តជរូប	๕๑๕
	វិភាគនៃអាហារជរូប	๕๑๗
	វិភាគនៃឧតុជរូប	๕๒๐
	ពិចារណារូប តាមកាល	๕๒๑
	ពិចារណារូប ទិដ្ឋ អរូប ដោយអាការ ๗	๕๒๓
	រូបសត្តកៈ	๕๒๔
	អាទានទិក្ខេបនតោ	๕๒๕
	វយោវុឌ្ឍត្តគាមតោ	๕๒๖
	ការពិចារណារូប	๕๓๖
	ការកំណត់ដោយសមុដ្ឋាន ๔	๕๓๙
	កំណត់ក្នុងអាហារមយរូប	๕๓๙
	កំណត់ក្នុងឧតុមយរូប	๕๔๐
	កំណត់កម្មជរូប	๕๔๑
	កំណត់ក្នុងចិត្តសមុដ្ឋានរូប	๕๔๒
	ធម្មតារូប	๕๔๔
	ដោយកលាប	๕๔๗
	ដោយជាគូ, ដោយខណៈ	๕๔๘
	ដោយលំដាប់	๕๔๙
	ដោយជកចេញនូវទិដ្ឋិ, ជកមានៈ	๕๕๐
	ដោយគ្រប់សង្កត់នូវសេចក្តីត្រេកអរ	๕๕๑

លេខរៀង		ទំព័រ
	មហាវិបស្សនា ១៨	*៥៥៤*
	ឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ	*៥៥៧*
	ការជាក់ច្បាស់នៃសច្ចៈ	*៥៦២*
	បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ និងបដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ជ្រាកជ	*៥៦៣*
	នយទាំង ៤ ជ្រាកជ	*៥៦៣*
	ការជ្រាកជនៃលក្ខណៈ	*៥៦៤*
វិបស្សនូបកិលេស ១០		*៥៦៦*
	វិបស្សនូបកិលេស ១០ ចែកជា ៣០	*៥៧៧*
	បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស	
ការបំពេញឧទយព្វយញ្ញាណ		*៥៨២*
ការវិភាគត្រៃលក្ខណ៍		*៥៨៣*
ភង្គានុបស្សនាញាណ		*៥៨៥*
	អានិង្សនៃភង្គានុបស្សនាញាណ	*៥៩៥*
ភយតុបដ្ឋានញ្ញាណ		*៥៩៧*
	ឧបមា នៃភយតុបដ្ឋានញ្ញាណ	*៥៩៨*
អាទីនវានុបស្សនាញាណ		*៦០២*
	ឧបមា នៃអាទីនវានុបស្សនាញាណ	*៦០៣*
និព្វិទានុបស្សនាញាណ		*៦១០*
	ឧបមា នៃនិព្វិទានុបស្សនាញាណ	*៦១១*
មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ		*៦១២*
	ឧបមា នៃមុញ្ចិតុកម្យតាញាណ	*៦១៣*

លេខរៀង	ទំព័រ
បដិសង្ខានុបស្សនាញាណ	๖๑๓
ឧបមា នៃបដិសង្ខានុបស្សនាញាណ	๖๑๗
សង្ខារុបេក្ខាញាណ	๖๒๐
កំណត់សុញ្ញតា ដោយអាការ ๖	๖๒๒
កំណត់សុញ្ញតា ដោយអាការ ๘	๖๒๓
កំណត់សុញ្ញតា ដោយអាការ ๑๐ .. អាការ ๔๒	๖๒๔
សង្ខារុបេក្ខាញាណ ប្រៀបដូចសត្វក្អែកច្រាប់ទិស	๖๓๐
វិមោក្ខ ๓	๖๓๑
វិមោក្ខ ๓ បានដល់អរិយមគ្គ	๖๓๓
វិមោក្ខ ๒ បានដល់វិបស្សនាញាណ	๖๓๔
ព្រះអរិយបុគ្គល ๗ ពួក	๖๓๖
វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា	๖๔๑
ឧបមា នៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ๑๒	๖๔๗
អនុលោមញ្ញាណ	๖๖๔
សេចក្តីឧបមា នៃអនុលោមញ្ញាណ	๖๖๗
ឈ្មោះផ្សេងៗ នៃអនុលោមញ្ញាណ	๖๖๘
ញាណាទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស	
បឋមមគ្គញ្ញាណ	๖๗๑
គោត្រភូញ្ញាណ	๖๗๒
ឧបមា នៃអនុលោមញ្ញាណ និង គោត្រភូញ្ញាណ	๖๗๓
ការធ្វើកិច្ចនៃអនុលោមញ្ញាណ និងគោត្រភូញ្ញាណ	๖๗๕

លេខរៀង	ទំព័រ
អានិសង្សផ្សេងៗ នៃមគ្គ	៦៧៨
ទុតិយញ្ញាណ	៦៧៨
បច្ចវេក្ខណៈ ១៩	៦៨០
តតិយញ្ញាណ	៦៨២
ចតុត្ថមគ្គញ្ញាណ	៦៨៣
អានុភាពនៃមគ្គញ្ញាណ	៦៨៥
ពោធិបក្ខិយធម៌	៦៨៦
វិភាគនៃពោធិបក្ខិយធម៌ ជា ៦ ប្រការ	៦៩១
វុដ្ឋានៈ និង ពលយោគៈ	៦៩៣
ពលសមាយោគៈ	៦៩៦
មគ្គញ្ញាណ លះកិលេសនៅពេលណា	៧០៦
ការផ្សេងគ្នា នៃភូមិ និង ភូមិលទ្ធៈ	៧១១
កិច្ច ក្នុងអរិយមគ្គ	៧១៨
មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដូចប្រទីប	៧១៨
មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដូចព្រះអាទិត្យ	៧២០
មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដូចនាវាជំនួញ	៧២០
ត្រាស់ដឹងអរិយសច្ច ដោយអាការ ១៦	៧២១
កិច្ច ៤ យ៉ាង ក្នុងអរិយសច្ច	៧២៦
បរិញ្ញាកិច្ច	៧២៦
ញាតបរិញ្ញា.... តីរណបរិញ្ញា	៧២៧
បហានបរិញ្ញា	៧២៨

លេខរៀង		ទំព័រ
	បហានកិច្ច	๗๒๙
	វិក្ខម្ភនបហាន: .... តទង្គប្បហាន:	๗๒๙
	សមុច្ឆេទបហាន:	๗๓๖
	សច្ឆិកិរិយាកិច្ច	๗๓๗
	ភាវនាកិច្ច	๗๓๙
	បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស	
	ការកំចាត់កិលេសផ្សេងៗ	๗๔๒
	ការសោយរសនៃអរិយផល	๗๔๓
	ផលសមាបត្តិ គឺជាអ្វី	๗๔๕
	អ្នកណាចូលសមាបត្តិបាន និង មិនបាន	๗๔๕
	ចូលផលសមាបត្តិ ព្រោះហេតុអ្វី	๗๔๗
	ចូលដូចម្តេច...តាំងនៅដូចម្តេច....ចេញដូចម្តេច	๗๔๗
	អ្វីមាន ក្នុងលំដាប់នៃផល	๗๕๐
	និរោធសមាបត្តិ គឺជាអ្វី	๗๕๓
	អ្នកណា ចូលនិរោធបាន អ្នកណា...មិនបាន	๗๕๓
	ពល: ๒	๗๕๔
	វិបស្សនាពល:	๗๕๕
	ការរម្ងាប់នៃសង្ខារ ๓, ញាណចរិយា ๑๖	๗๕๗
	សមាធិចរិយា ๙, វសី ๕	๗๕๘
	ចូលបាន ក្នុងទីណា	๗๖๐
	ចូលព្រោះហេតុអ្វី... ចូលដូចម្តេច	๗๖๑

លេខរៀង		ទំព័រ
	វិបស្សនា ៣	៧៦២
	លំដាប់នៃការចូលសមាបត្តិ	៧៦៣
	បុព្វកិច្ច មុនការចូល	៧៦៣
	នានាពន្ធអវិកោបនៈ	៧៦៣
	សង្ឃប្បជិមាននៈ	៧៦៥
	សត្ថុបក្កោសនៈ	៧៦៧
	អទ្ធានបរិច្ឆេទ	៧៦៨
	ការចូលនិរោធ	៧៦៨
	ចូលហើយស្ថិតនៅដូចម្តេច ចេញដូចម្តេច	៧៧០
	ចិត្តអ្នកចូលហើយបង្អោនទៅរកអ្វី	៧៧១
	អ្នកស្ងាប់ និងមនុស្សចូលនិរោធផ្សេងគ្នាដូចម្តេច	៧៧១
	និរោធសមាបត្តិ ជាសង្ខតៈ ឬ អសង្ខតៈ	៧៧២
ការសំរេចជាព្រះអាហុនេយ្យបុគ្គលជាដើម		៧៧៣
	ប្រភេទនៃព្រះអរិយបុគ្គល	៧៧៣
និគមវចនៈ		៧៧៧
	ឧទ្ទិសកុសល	៧៧៩
គុណសម្បត្តិព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ១១ ប្រការ		៧៨០
	ពាក្យសច្ចាធិដ្ឋាន	៧៨០
ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា		៧៨៣
សង្គហគាថា		៧៩១
អវសានកិច្ចអ្នករៀបរៀង		៧៩៧

♣ ♣ ♣

អក្សរសង្ខេប ប្រើក្នុងលេខយោង

អភិ.	ធា.	គឺ	អភិធម្មបិដក ធាតុកថា
អភិ.	ប.	គឺ	អភិធម្មបិដក បដ្ឋាន
អភិ.	វិ.	គឺ	អភិធម្មបិដក វិភង្គ
អភិ.	សំ.	គឺ	អភិធម្មបិដក សង្គណិ
សុ.		គឺ	សុត្តន្តបិដក
អំ.	អ.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ អដ្ឋកនិបាត
អំ.	ឯ.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ ឯកនិបាត
អំ.	ឯក.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ ឯកាទសកនិបាត
អំ.	ច.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ ចតុក្កនិបាត
អំ.	ឆ.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ ឆកនិបាត
អំ.	តិ.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ តិកនិបាត
អំ.	ទ.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ ទសកនិបាត
អំ.	ន.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ នវកនិបាត
អំ.	ប.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ បញ្ចកនិបាត
អំ.	ស.	គឺ	អង្គុត្តរនិកាយ សត្តកនិបាត
ខុ.	ឥ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តក:
ខុ.	ឧ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ឧទាន
ខុ.	ខុ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកបាឋ
ខុ.	ចុ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ចុឡនិទ្ទេស
ខុ.	ជា. ឯ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក ឯកនិបាត
ខុ.	ជា. តិ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក តិកនិបាត
ខុ.	ធម្ម.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ ធម្មបទ
ខុ.	បដិ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ បដិសម្ភិទាមគ្គ

ខុ.	មហា.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
ខុ.	សុ.	គឺ	ខុទ្ទកនិកាយ សុត្តនិបាត
ទី.	បា.	គឺ	ទីឃនិកាយ បាដិកវគ្គ
ទី.	ម.	គឺ	ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ
ទី.	សី.	គឺ	ទីឃនិកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ
ម.	ឧ.	គឺ	មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក
ម.	ម.	គឺ	មជ្ឈិមនិកាយ មជ្ឈិមបណ្ណាសក
ម.	មូ.	គឺ	មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក
វិ.	ម.	គឺ	វិន័យបិដក មហាវិភង្គ
វិ.	ប.	គឺ	វិន័យបិដក បរិវារ
វិ.	ម. ម.	គឺ	វិន័យបិដក មហាវិភង្គ មហាខន្ធក
សំ.	ខ.	គឺ	សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ
សំ.	និ.	គឺ	សំយុត្តនិកាយ និទានវគ្គ
សំ.	ម.	គឺ	សំយុត្តនិកាយ មហាវគ្គ
សំ.	សគ.	គឺ	សំយុត្តនិកាយ សគាថវគ្គ
សំ.	ស.	គឺ	សំយុត្តនិកាយ សឡាយតនវគ្គ

♣ ♣ ♣

ឯកសារដំឆ្នួយ

១- ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរ ។

២- វិសុទ្ធិមគ្គបាលី ភាគទី ១-២-៣ ។

៣- វិសុទ្ធិមគ្គសង្ខេប អាចារ្យអ៊ុប-រស់ និង អាចារ្យឈឹម-ទូប

៤- សទ្ទានុក្រមបាលី-ខ្មែរ បោះពុម្ពលើកទី ៣. ស. ២៥៥១

៥- បទានុក្រមធម្មបទ ភាគ ១-២-៣

៦- អភិធានប្បបទីបិកា មើង-សេស

៧- វិធីប្រែបាលី

៨- មង្គលត្ថទីបនីប្រែ ភាគទី ១-២-៣-៤

៩- វិបនានុក្រមខ្មែរ ភាគ ១-២ សម្តេចជួន-ណាត

១០- ធាតុប្បទីបិកា

១១- ប្រជុំភាណវារៈ បាលី-ប្រែ ពិសេស

១២- សម្ភន្ធមាលា និង ឯកសារផ្សេងៗ ទៀត ។

ក៏បុគ្គលមានទុក្ខ តែងចង់បានសេចក្តីសុខ, អ្នកមានសេចក្តីសុខ តែងប្រាថ្នា (សេចក្តីសុខ) ដ៏ក្រៃលែង, បំណែកខាងឧបេក្ខាវេទនា គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ជាសុខដោយជាប់ខាត ព្រោះភាពនៃឧបេក្ខាវេទនា ជាធម្មជាតិ ដ៏ស្ងប់យ៉ាងក្រៃលែង, វេទនាទាំង ឡាយ ៣ ហ្នឹងឯង ជាបច្ច័យនៃតណ្ហា ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា មានវេទនាជាបច្ច័យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្ទែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា តណ្ហា (កើតព្រម) ព្រោះមានវេទនា ជាបច្ច័យ តែងវៀរបាកអនុសយកិលេស ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ វេទនានោះ មិនមាន ដល់ព្រះខីណាសវព្រាហ្មណ៍ ព្រោះលោកមានព្រហ្មចរិយធម៌នៅចប់ហើយ [๑] ។

๑- វិសុទ្ធិមគ្គ ភាគទី៣ ទំព័រទី ៣៣០ ។

បករណ៍វិសេសឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ភាគទី៣

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(២៦៣) ក្នុងកាលឥឡូវនេះ សមាធិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ក្នុងបាទគាថានេះថា “សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សប្បញ្ញោ ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ” ដោយប្រជាន គឺចិត្ត ជាសមាធិ គឺកិកុ្ខអ្នកប្រកបព្រមហើយ ដោយការចម្រើន នូវសមាធិ ដ៏រឹងប៉ឹង ក្រៃលែង មានអានិសង្ស ដែលខ្លួនបានសម្រេចហើយ ដោយអំណាច នៃអកិញ្ចា យ៉ាងនេះ បានចម្រើនរួចស្រេចហើយ ដោយប្រការទាំងពួង, ក៏បញ្ញា ដែលមានក្នុងលំដាប់ នៃសមាធិនោះ កិកុ្ខ អ្នកប្រកបព្រមដោយសមាធិភាវនានោះ គប្បីចម្រើន, ក៏ប៉ុន្តែ បញ្ញានោះ គឺបុគ្គលមិនងាយនឹងធ្វើបាន ដោយកិរិយាត្រឹមតែការ យល់ដឹងប៉ុណ្ណោះទេ, មិនចាំបាច់ពោលទៅថ្វីដល់ការអប់រំ ព្រោះ ភាវៈនៃបញ្ញានោះ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ ដោយសង្ខេបក្រៃពេក, ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីសម្តែងនូវសេចក្តីពិស្តារ របស់បញ្ញានោះ និង វិធី ក្នុងការអប់រំផង ទើបមានបញ្ហាកម្មនេះ ថា ៖

(១) ធម្មជាតិអ្វី ឈ្មោះថា បញ្ញា,

(២) បញ្ញា ដោយអត្ថថា ដូចម្តេច,

(៣) អ្វីជាលក្ខណៈ, កិច្ច, ផល និង ហេតុ របស់បញ្ញានោះ,

(៤) បញ្ញា មានប៉ុន្មានយ៉ាង,

ខន្ធនិទ្ទេស

(៥) បញ្ញា ត្រូវបម្រើនយ៉ាងដូចម្តេច,

(៦) អ្វីជាអានិសង្ស នៃការបម្រើនបញ្ញា ។

ក្នុងបញ្ហាកម្មនោះ មានការដោះស្រាយ ដូចតទៅនេះ ៖

(ធម្មជាតិអ្វី ឈ្មោះថា បញ្ញា)

(២៦៤) ត្រង់បញ្ហាកម្មថា "ធម្មជាតិអ្វី ឈ្មោះថាបញ្ញា" មានការវិសជ្ជនា ថា បញ្ញា មានច្រើនយ៉ាង ច្រើនប្រការ, ការវិសជ្ជនា គឺខ្ញុំកាលប្រារព្ធ សំដែងឲ្យច្បាស់ នូវបញ្ញាទាំងអស់នោះ មិនគប្បីញុំាងប្រយោជន៍ ដែលលោកប៉ងយកហើយ ឲ្យសម្រេចផង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីវាយមាយ តទៅទៀតផង ព្រោះហេតុនោះ យើងពោល សំដៅយកនូវបញ្ញា ដែលលោកបំណងយកហើយ ក្នុងអធិការនេះតែប៉ុណ្ណោះ, គឺ វិបស្សនាញាណ ដែលសម្បយុត្ត ដោយកុសលចិត្ត ឈ្មោះថា បញ្ញា ។

(បញ្ញា ដោយអត្ថថាដូចម្តេច)

(២៦៥) ត្រង់បញ្ហាកម្មថា "បញ្ញា ដោយអត្ថ ថាដូចម្តេច" មានវិសជ្ជនាថា: ដែលហៅថា បញ្ញា ព្រោះអត្ថថា ជីងសព្វគ្រប់ ។ តើធម្មជាតិអ្វី ឈ្មោះថា ការជីងសព្វ? ។ គឺការជីង ដោយប្រការផ្សេងៗ ពិសេសជាងអាការជីងជាក់ និង អាការជីងច្បាស់ ។ ពិតមែនហើយ កាលបើភាវៈនៃសញ្ញា វិញ្ញាណ និង បញ្ញា មានការជីងដូចគ្នា, សញ្ញា គ្រាន់តែកំណត់ចាំបាន នូវអារម្មណ៍ ថា "រូបនោះ មានពណ៌ខៀវ, មានពណ៌លឿង" ដូច្នេះ តែប៉ុណ្ណោះ,

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

តែមិនអាចញុំាងបុគ្គល ឲ្យដល់នូវការចាក់ធ្លុះ នូវលក្ខណៈ ថា “អនិច្ចំ, ទុក្ខំ, អនត្តា” ដូច្នេះបានឡើយ, វិញ្ញាណ ដ៏ធំបាន នូវអារម្មណ៍ថា “រូបនោះ មានពណ៌ខៀវ, មានពណ៌លឿង” ដូច្នេះ ផង, ញុំាងបុគ្គលឲ្យដល់នូវការចាក់ធ្លុះ នូវលក្ខណៈបានផង, តែមិន អាចខ្ជះខ្ជែងញុំាងបុគ្គល ឲ្យដល់នូវការៈជាអ្នកចាក់ធ្លុះ នូវលក្ខណៈ បានឡើយ, ចំណែកខាងបញ្ញា ដ៏ធំនូវអារម្មណ៍ផង, ញុំាងបុគ្គល ឲ្យដល់នូវការចាក់ធ្លុះ នូវលក្ខណៈផង, ថែមទាំងជាអ្នកខ្ជះខ្ជែង ញុំាងបុគ្គល ឲ្យដល់នូវភាពជាអ្នកដល់នូវការចាក់ធ្លុះ នូវមគ្គផង ដោយអំណាចនយ័ដែលលោកពោលហើយ ។ ប្រៀបឧបមាដូចជា នាកាលជនទាំង ៣ ពួក គឺ ទាវក មិនទាន់ដឹងក្តី ១ បុរសអ្នកនៅ ក្នុងស្រុក ១ ជាងធ្វើប្រាក់ ១ កាលឃើញនូវគំនរ នៃកហាបណៈ ដែលបុគ្គលជាក់ហើយលើផែននៃប្រាក់, ទាវក មិនទាន់ដឹងក្តី ស្គាល់ បានត្រឹមតែភាពនៃបរិមណ្ឌល មានជ្រុងវែង និង បួនជ្រុង នៃ កហាបណៈទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលឆ្នៃ និង វិចិត្រហើយប៉ុណ្ណោះ មិនអាចដឹងបានថា វត្ថុនេះ ជាគ្រឿងឧបភោគ បរិភោគ ដែលគេ សន្មតហៅថា ជារតនវត្ថុ របស់មនុស្សទាំងឡាយ, បុរសអ្នកស្រុក ដឹងនូវការៈនៃវត្ថុដែលជាងឆ្នៃ និង វិចិត្រហើយជាដើមថា: វត្ថុនេះ ជាគ្រឿងឧបភោគ បរិភោគ ដែលគេសន្មតហៅថា ជារតនវត្ថុ របស់មនុស្សទាំងឡាយ, ប៉ុន្តែមិនដឹងនូវការវិភាគនេះ ថា: របស់ នេះ សុទ្ធ, របស់នេះក្លែងក្លាយ, របស់នេះក្រៃឡៃ, បុរសជាងប្រាក់

ខន្ធនិទ្ទេស

ដឹងនូវបការៈទាំងអស់នោះផង កាលដឹង រមិលមើល ស្គាល់នូវ កហាបណៈផង ឮសម្លេងនៃកហាបណៈ ដែលបុគ្គលគោះហើយ ផង, ធុំក្លិនផង ជញ្ជក់រសជាតិផង ទ្រទ្រង់ដោយដៃផង ដឹងថា សការៈ នេះ គឺបុគ្គលធ្វើហើយ ក្នុងស្រុកឯណោះក្តី ក្នុងនិគម ឯណោះក្តី ក្នុងនគរឯណោះក្តី ក្នុងភ្នំឯណោះក្តី ទៀបឆ្នេរនៃស្ទឹងក្តី ឬក៏ ដឹងថា គ្រូឈ្មោះឯណោះ ធ្វើហើយ, សេចក្តីនេះ មានឧបមា យ៉ាងណាមិញ, បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបពាក្យឧបមេយ្យនេះ យ៉ាងនោះ ដែរ ។ សេចក្តីថា សញ្ញា ប្រៀបដូចជាការឃើញ នូវកហាបណៈ នៃទារក ដែលមិនទាន់ដឹងក្តី ព្រោះការកាន់យក នូវវត្ថុត្រឹមតែ អាការ នៃការតាំងឡើង នៃអារម្មណ៍ ដោយអំណាចនៃវត្ថុមាន ពណ៌ខៀវជាដើម ។ វិញ្ញាណ ដូចជាការឃើញ កហាបណៈ នៃ បុរសអ្នកស្រុក ព្រោះការកាន់យកនូវអាការ នៃអារម្មណ៍ ដោយ អំណាចនៃពណ៌ មានពណ៌ខៀវជាដើមផង ព្រោះការញុំាងកិរិយា ចាក់ធ្លុះចំពោះនូវលក្ខណៈ ឮដ៏ខ្លាំងលើ ឲ្យដល់ព្រមផង ។ បញ្ញា ទុកដូចជាការឃើញ នូវកហាបណៈ នៃជាងប្រាក់ហើយ កាន់យក នូវអាការ នៃអារម្មណ៍ ដោយអំណាចនៃពណ៌ខៀវជាដើម ហើយ ញុំាងការចាក់ធ្លុះចំពោះនូវលក្ខណៈ ឲ្យដល់ហើយ ញុំាងការៈ នៃ កិរិយាដល់នូវមគ្គ ឮដ៏ខ្លាំងលើ អំពីនោះតទៅទៀត ឲ្យដល់ផង ។ ព្រោះហេតុនោះ ការដឹងដោយប្រការផ្សេងៗ ពិសេសគឺជាអាការ ដែលដឹងជាក់ ។ ការដឹងច្បាស់ខ្ទុំៈឯណា, ការដឹងនេះ គឺបណ្ឌិត

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

គប្បីជ្រាបថា ជាការដឹងច្បាស់ ។ សេចក្តីថា ពាក្យនេះថា "បញ្ញា ដោយអត្ថថា ដឹងច្បាស់" គឺលោកពោលហើយ ព្រោះសំដៅយកនូវពាក្យថា ដឹងច្បាស់នេះ ។

ចំណែកខាង បញ្ញា នេះនោះ ដ៏ល្អិត ដែលបុគ្គលឃើញបានដោយកម្រ ព្រោះភាវៈនៃបញ្ញានោះ គឺបុគ្គល មិនគប្បីបែងចែកឲ្យផ្សេងគ្នាថា: ធម្មជាតិនេះ ជាសញ្ញា, ធម្មជាតិនេះ ជាវិញ្ញាណ, ធម្មជាតិនេះ ជាបញ្ញា ព្រោះភាវៈនៃប្រាជ្ញានោះ គឺបុគ្គលមិនគប្បីបែងចែក ដោយធម៌ទាំងនោះ, សញ្ញា និង វិញ្ញាណទាំងឡាយ មាន ក្នុងចិត្តុប្បាទ ណា, បញ្ញា មិនមាន ដោយចំណែក ១ ក្នុងចិត្តុប្បាទនោះទេ, សញ្ញា មាន ក្នុងកាលណា បញ្ញា មានក្នុងកាលនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនាគសេន ដ៏មានអាយុ ពោលហើយថា: ថ្វាយព្រះពរ មហារាជ! អំពើដែលបុគ្គលធ្វើបាន ដោយកម្រ គឺព្រះមានជោគ ទ្រង់បានធ្វើហើយ ។

(ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះនាមមាលិន្ទ ទូលសួរថា:) បពិត្រព្រះនាគសេន ដ៏ចំរើន ចុះអំពើដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ ដូចម្តេច គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើហើយ? ។ ព្រះនាគសេន ទ្រង់ពោលថា: ថ្វាយព្រះពរ មហារាជ អំពើដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើហើយ, គឺការសូធ៌ណា នូវធម៌ទាំងឡាយជារបស់មិនមានរូប គឺ ចិត្ត និង ចេតសិកនេះ កាលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា

ខន្ធនិទ្ទេស

“សភាវៈនេះ ឈ្មោះថា ផស្សៈ, ធម្មជាតិនេះ ឈ្មោះថា វេទនា, ធម្មជាតិនេះ ឈ្មោះថា សញ្ញា, ធម្មជាតិនេះ ឈ្មោះថា ចេតនា, ធម្មជាតនេះ ឈ្មោះថា ចិត្ត” ដូច្នេះ ។

(អ្វីជាលក្ខណៈ, កិច្ច, ផល និង ហេតុ របស់បញ្ញា)

(២៦៦) ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបញ្ហាកម្មនេះ ថា “កាឝស្សាលក្ខណារសប្បច្ចុប្បដ្ឋានបទដ្ឋានាធិ” មានន័យថា “អ្វីជាលក្ខណៈ, ជាកិច្ច, ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, និង ជាបទដ្ឋាន របស់បញ្ញានោះ” បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅនេះ បញ្ញា មានការចាក់ធ្លុះ ចំពោះនូវសភាវៈនៃធម៌ ជាលក្ខណៈ មានការកំចាត់បង់នូវឆន្ទិត គឺមោហៈ ដែលជាគ្រឿងបិទបាំង នូវសភាវៈនៃធម៌ទាំងឡាយ ជាកិច្ច មានការមិនវង្វេងជាផល ។ ចំណែកខាងសមាធិ ជាហេតុនៃបញ្ញានោះ ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកា មានជាអាទិ៍ថា ព្រះយោគី មានចិត្តតម្កល់មាំហើយ ដឹង គឺថា ឃើញត្រង់ តាមសេចក្តីពិត ។

(បញ្ញា មានប៉ុន្មានយ៉ាង)

ត្រង់បញ្ហាកម្មថា “បញ្ញា មានប៉ុន្មានយ៉ាង” មានវិសជ្ជនាថា បញ្ញា មានតែ ១ ប៉ុណ្ណោះ ដោយការចាក់ធ្លុះ នូវសភាវធម៌ ជាលក្ខណៈ ។

បញ្ញា មាន ២ ប្រការ ដោយអំណាច នៃលោកិយប្បញ្ញា និង លោកុត្តរប្បញ្ញា, បញ្ញា មានពីរប្រការដូចគ្នា ដោយអំណាចនៃហេតុ មានបញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទើ ដោយអាសវៈ និង

បញ្ញា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទៀ ដោយអាសវៈ ជាដើមផង ដោយអំណាចនៃបញ្ញា សំរាប់កំណត់ នូវនាម និង រូបផង ដោយអំណាចនៃសោមនស្សប្បញ្ញា និង ឧបេក្ខាសហគតប្បញ្ញាផង ដោយអំណាចនៃកូមិ គឺទស្សនៈ និង ភាវនាផង ។

បញ្ញា មាន ៣ ប្រការ គឺ ដោយអំណាច នៃ ចិន្តាមយបញ្ញា និង សុតមយបញ្ញា និង ភាវនាមយបញ្ញា, បញ្ញា មាន ៣ ប្រការ ជូចគ្នា គឺ ដោយអំណាច នៃ បរិត្តារម្មណ៍ និង មហគ្គតារម្មណ៍ និង អប្បមាណារម្មណ៍ ផង ដោយអំណាចនៃបញ្ញាផ្សៀវផ្ងាស ក្នុងហេតុមិនមាន ឧបាយ និង ឧបាយផង ដោយអំណាចនៃបញ្ញា មានបញ្ញាប្រកាន់ស្អិត នូវខន្ធរបស់ខ្លួនជាដើមផង ។

បញ្ញា មាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាចញាណ ក្នុងសច្ចទាំងឡាយ ៤ ផង ដោយអំណាចនៃបដិសម្ភិទា ៤ ផង ក្នុងចំណែកនៃបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញាដែលមានប្រការមួយ មានសេចក្តីរាក់ ឬ ផ្ងារហើយប៉ុណ្ណោះ ។

(២៦៧) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងចំណែកមាន ២ ប្រការ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ បញ្ញា ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយលោកិយមគ្គ ឈ្មោះថា លោកិយប្បញ្ញា, បញ្ញា ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយលោកុត្តរមគ្គ ឈ្មោះថា លោកុត្តរប្បញ្ញា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មានពីរប្រការ ដោយអំណាចនៃលោកិយប្បញ្ញា និង លោកុត្តរប្បញ្ញា យ៉ាងនេះឯង ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណ

ខន្ធនិទ្ទេស

ពីរ នៃបញ្ហាទីពីរ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ។ បញ្ញា ដែលជាអារម្មណ៍នៃអាសវៈទាំងឡាយ ហៅថា បញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទឹ ដោយអាសវៈ, បញ្ញា ដែលមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃអាសវៈទាំងឡាយនោះ ហៅថា បញ្ញាមិនមានអាសវៈ ។ បើពោលតាមសេចក្តីបញ្ញានេះ ជាលោកិយ និង ជាលោកុត្តរ នោះឯង ។ បញ្ញា ដ៏សម្បយុត្ត ហើយដោយអាសវៈ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទឹ ដោយអាសវៈ, បញ្ញា ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនមានអាសវៈ ព្រោះហេតុដូច្នោះ នយ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទ ដែលយើងពោលរួចមកហើយ ជាដើម ដូចជានយនេះដែរ ។ បញ្ញា មានពីរប្រការ ដោយអំណាចនៃបញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទឹ ដោយអាសវៈ និង មិនមានអាសវៈជាដើម យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណពីរ នៃបញ្ហាទីបី (បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅ) ។ បញ្ញា ក្នុងការកំណត់នូវអរូបក្ខន្ធទាំងឡាយ ៤ នៃព្រះយោគី អ្នកមានបំណង ដើម្បីប្រារព្ធនូវវិបស្សនា, បញ្ញានេះ ឈ្មោះថា នាមវវដ្ឋាបនប្បញ្ញា, បញ្ញា ឯណា ក្នុងការកំណត់ នូវរូបក្ខន្ធ, បញ្ញានោះ ឈ្មោះថា រូបវវដ្ឋាបនប្បញ្ញា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មានពីរប្រការ ដោយអំណាចនៃការកំណត់នូវនាម និង រូប យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណពីរ នៃបញ្ហាទីបួន (គឺបណ្ឌិត

គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ) ។ បញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទេ ដោយសោមនស្ស ក្នុងកាមាវចរកុសលចិត្តទាំង៤ផ្សាយពីរផង ក្នុងមគ្គចិត្តទាំង៤ផ្សាយ ១៦ ប្រកបដោយឈានមានប្រមាណ ៤ តាមបញ្ចកនយ ផង បញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទេដោយឧបេក្ខា ក្នុងកាមាវចរកុសលចិត្ត ទាំង៤ផ្សាយពីរផង ក្នុងមគ្គចិត្តទាំង៤ផ្សាយ ៤ ប្រកបដោយឈាន ទី ៥ ព្រោះហេតុនោះ (បញ្ញានោះ) មានពីរប្រការ ដោយអំណាចសោមនស្សសហគត និង ឧបេក្ខាសហគតបញ្ញា យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណ ២ នៃបញ្ញា ទី ៥ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបដូចទៅ: បញ្ញា សម្រាប់ដឹងនូវមគ្គទីមួយ ហៅថា ទស្សនភូមិ, បញ្ញា សំរាប់ដឹងនូវប្រជុំបីនៃមគ្គដ៏សេស ហៅថា ភាវនាភូមិ, ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មាន ២ ប្រការ ដោយអំណាចនៃទស្សនភូមិ និង ភាវនាភូមិ យ៉ាងនេះឯង ។

(បញ្ញា ៣ យ៉ាង)

(២៦៨) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបណ្តាបញ្ញា មានប្រមាណបីទាំង៤ផ្សាយ បញ្ញា មានប្រមាណបី ទីមួយ (បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ) ។ បញ្ញា ដែលបុគ្គលបានចំពោះហើយ ព្រោះមិនស្តាប់អំពីសំណាក់បុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ចិន្តាមយបញ្ញា ព្រោះភាពនៃបញ្ញាដែលខ្លួនសំរេចហើយ ដោយអំណាចនៃការគិតរបស់ខ្លួន, បញ្ញា ដែលខ្លួនបានចំពោះហើយ ព្រោះស្តាប់អំពីបុគ្គលដទៃ ឈ្មោះ

ថា សុតមយបញ្ញា ព្រោះភាវៈនៃបញ្ញាសំរេចហើយ ដោយអំណាច
នៃការស្តាប់, បញ្ញា ដែលសំរេចហើយតាមតែបាន ដោយអំណាច
នៃការនា រហូតដល់ អប្បនា ឈ្មោះថា ភាវនាមយបញ្ញា ។ សម
ដូចជាព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា:
បណ្តាបញ្ញាទាំងឡាយនោះ ចិន្តាមយបញ្ញា តើដូចម្តេច? បុគ្គល
មិនបានឮ ពីបុគ្គលដទៃ រមែងបានចំពោះ នូវកម្មស្សកតាញាណ ឬ
សច្ចានុលោមិកញាណ (គឺ វិបស្សនាញាណ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ដោយនយ) ថា រូបមិនទៀង ដូច្នេះក្តី ថា វេទនា, សញ្ញា, សង្ខារ,
វិញ្ញាណ មិនទៀង ដូច្នេះក្តី ឬ នូវខន្តី នូវទិដ្ឋិ នូវសេចក្តីគាប់ចិត្ត
នូវកិរិយាជីង នូវការសម្ងឹង នូវការអត់ធន់ ដែលគួរដល់កិរិយា
សម្ងឹងនូវធម៌មានសភាព ដែលជាអនុលោមិក: បែបនេះឯណា ក្នុង
ទីជាទីកើត នៃការងារទាំងឡាយ ដែលប្រាសចាកយោគៈក្តី ក្នុងទី
ជាទីកើត នៃសិប្បៈទាំងឡាយ ដែលប្រាសចាកយោគៈក្តី ក្នុងទី
ជាទីកើត នៃវិជ្ជាទាំងឡាយដែលប្រាសចាកយោគៈក្តី, បញ្ញានេះ គឺ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ចិន្តាមយបញ្ញា ។ល។ ឮ រមែងបាន
ចំពោះ, បញ្ញានេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា សុតមយបញ្ញា,
បញ្ញាទាំងអស់ហ្នឹងឯង របស់ព្រះយោគីអ្នកដែលចូលកាន់សមាបត្តិ
ឈ្មោះថា ភាវនាមយបញ្ញា ។ បញ្ញា មានបីយ៉ាង ដោយអំណាច
ចិន្តាមយបញ្ញា, សុតមយបញ្ញា និង ភាវនាមយបញ្ញា ដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណបី នៃបញ្ញាទីពីរ (គឺបណ្ឌិតគប្បី

ជ្រាប ដូចតទៅនេះ) ។ បញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជ្រាវឮ នូវធម៌ទាំងឡាយ ជាកាមាវចរៈ ឈ្មោះថា បរិត្តារម្មណបញ្ញា, បញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជ្រាវឮ នូវធម៌ទាំងឡាយ ជារូបាវចរៈ និង អរូបាវចរៈ ឈ្មោះថា មហគ្គតារម្មណបញ្ញា, បញ្ញានោះ ឈ្មោះថា លោកិយវិបស្សនា, បញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជ្រាវឮ នូវព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា អប្បមាណារម្មណបញ្ញា, បញ្ញានោះ ឈ្មោះថា លោកុត្តរវិបស្សនា ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មាន ៣ ប្រការ ដោយអំណាចបរិត្តារម្មណបញ្ញា មហគ្គតារម្មណបញ្ញា និង អប្បមាណារម្មណបញ្ញា យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណ ៣ នៃបញ្ញា ទី៣ មានដូចតទៅនេះ ។ សេចក្តីចំរើន ឈ្មោះថា អាយៈ ។ សេចក្តីចំរើននោះ មាន ២ យ៉ាង គឺ កិរិយាមិនសាបសូន្យចាកប្រយោជន៍ ១ កិរិយាញុំងប្រយោជន៍ឲ្យកើត ១ ។ ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ក្នុងសេចក្តីចំរើននោះ ឈ្មោះថា អាយកោសល្ល ។ សមដូចជាព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ថា ។

បណ្តាកោសល្យទាំងឡាយនោះ អាយកោសល្យ តើយ៉ាងដូចម្តេច? កាលតថាគត ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ទាំងឡាយនេះ, ធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសល មិនទាន់កើតឡើងផង រមែងកើតឡើងមិនបាន, ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសល កើតឡើងហើយក្តី រមែងសាបសូន្យទៅ, ម៉្យាងវិញទៀត កាលតថាគត ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវធម៌ទាំងឡាយនេះ,

ខន្ធនិទ្ទេស

ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាកុសល ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយផង រមែងកើតឡើងបាន, ធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសលដែលកើតឡើងហើយផង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីភាវៈនៃសេចក្តីចំរើន ដ៏ក្រៃលែង ដើម្បីការពេញលេញ នៃភាវនា ព្រោះហេតុដូច្នោះ បណ្តាធម៌ទាំងឡាយនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ណា ។លៈ។ ការមិនវង្វេង ការសន្សំធម៌ ការយល់ឃើញត្រូវ ណា, នេះ តថាគត ពោលថា អាយកោសល្ល ។ ក៏ការមិនចំរើន ឈ្មោះថា អបាយៈ ។ ការមិនចំរើននោះឯង មាន ២ យ៉ាង គឺ ការសាបសូន្យចាកប្រយោជន៍ ១, ការកើតឡើង អំពីសេចក្តីវិនាស ១ ។ ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ក្នុងបទថា អបាយៈ ទាំង ២ យ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា អបាយកោសល្ល ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ។ បណ្តាកោសល្យទាំងឡាយនោះ អបាយកោសល្យ តើដូចម្តេច? ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកា ថាៈ កាលតថាគត កំពុងធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវធម៌ទាំងឡាយនេះ ធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសល មិនទាន់កើតឡើងហើយ រមែងមិនកើតឡើងផង យ៉ាងដូច្នេះជាដើម ។ ក៏ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខណៈនោះ គឺកើតឡើងតាមហានៈ គឺក្នុងអបាយភូមិ ក្នុងហេតុនៃការកើតឡើងទាំងឡាយ នៃធម៌ទាំងឡាយនោះៗ ទាំងពួង ឈ្មោះថា ឧបាយកោសល្ល ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ។ បញ្ញា ជាឧបាយ ក្នុងការលះអកុសលធម៌ និង ការចំរើនកុសលធម៌នោះ ទាំងអស់ហ្នឹង ហៅថា ឧបាយ-

កោសល្ល ។ បញ្ញា មាន ៣ ប្រការ ដោយអំណាចនៃអាយកោសល្ល, អបាយកោសល្ល និង ឧបាយកោសល្ល យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណបី នៃបញ្ញាទីបួន (បណ្ឌិតគោង ជ្រាប ដូចតទៅ) ។ វិបស្សនាបញ្ញា ដែលបុគ្គលប្រារព្ធប្រកាន់យកនូវខន្ធទាំងឡាយរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ការប្រកាន់មាំនូវខន្ធ របស់ខ្លួន, បញ្ញា ដែលបុគ្គលប្រារព្ធប្រកាន់យក នូវហេតុខាងក្រៅ ដែលមិនជាប់ដោយឥន្ទ្រិយ ឬ ខន្ធ របស់បុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ការប្រកាន់មាំនូវខន្ធខាងក្រៅ, បញ្ញា ដែលបុគ្គលប្រារព្ធប្រកាន់យកនូវខន្ធទាំងពីរ ឈ្មោះថា ការប្រកាន់មាំទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ, ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មានបីយ៉ាង ដោយអំណាចនៃហេតុមានការប្រកាន់មាំ នូវខន្ធខាងក្រៅជាដើម យ៉ាងនេះឯង ។

(បញ្ញា ៤ យ៉ាង)

(២៦៩) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបណ្តាប្រមាណ ៤ ទាំងឡាយ ប្រមាណ ៤ ទី១ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ ញាណ ដែលបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវទុក្ខសច្ច ឈ្មោះថា ទុក្ខេ ញាណំ, ញាណ ដែលបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុជាទីកើត នៃសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ, ញាណ ដែលបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុ ជាគ្រឿងរំលត់សេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ, ញាណ ដែលបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រោះប្រារព្ធនូវបដិបទា ដែលជាគ្រឿង

ខន្ធនិទ្ទេស

ដល់នូវហេតុជាគ្រឿងរំលត់ នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធ-គាមិនីយា បដិបទាយ ញាណំ, ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា មាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាចនៃញាណ ក្នុងសច្ចៈទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងប្រមាណ ៤ នៃញាណទីពីរ ។ ញាណទាំងឡាយ ៤ ដល់ហើយនូវការផ្សេងគ្នា ក្នុងបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាដើម ឈ្មោះថា បដិសម្ភិទា ៤ ។ សមដូចជាព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយថា: ការដឹង ក្នុងអត្ថ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងធម៌ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹងនូវភាសាជាគ្រឿងឃល់ នូវអត្ថ និង ធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(អត្ថប្បដិសម្ភិទា)

បណ្តាបទទាំងឡាយនោះ បទថា “អត្ថោ” សេចក្តីថា (បើពោល) ដោយសង្ខេប ពាក្យនេះ ជាឈ្មោះនៃហេតុ និង ផល ។ សេចក្តីថា ហេតុ និង ផល គឺបុគ្គលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ គឺឲ្យត្រាស់ដឹងឲ្យសំរេច តាមទំនង របស់ហេតុ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ហេតុ និង ផល នោះ លោកហៅថា អត្ថ ។ បើពោលតាមប្រភេទ ធម៌ទាំងឡាយ ៥ នេះ គឺ អ្វីមួយដែលកើតឡើង តាមបច្ច័យ ១, ព្រះនិព្វាន ១, អត្ថ នៃភាសិត ១, វិបាក ១, កិរិយា ១, គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាអត្ថ ។ កាលបើព្រះយោគី ពិចារណាឃើញច្បាស់

នូវសេចក្តីនោះ, ញាណ ដល់ហើយនូវការជំនាញ ក្នុងអត្តនោះ ឈ្មោះថា អត្តប្បដិសម្ភិទា ។

(ធម្មប្បដិសម្ភិទា)

(បើពោល) ដោយសង្ខេប ពាក្យនេះថា ធម៌ ក៏មាន ជាឈ្មោះរបស់បច្ចយ ។ មែនពិត បច្ចយ រមែងគាំទ្រ ឬ គឺញុំាងផលនោះៗ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ឬក៏ ឲ្យដើម្បីញុំាងផលនោះឲ្យដល់ព្រម ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ បច្ចយនេះ លោកឲ្យឈ្មោះថា ធម៌ ។ តែបើពោលតាមប្រភេទ ធម៌ទាំងឡាយ ៥ នេះ គឺ ហេតុជាគ្រឿងញុំាងផល ឲ្យសំរេចណាមួយ, អរិយមគ្គ, ភាសិត, កុសល, អកុសល បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "ជាធម៌" ។ កាលបើព្រះយោគី ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវធម៌នោះ, ញាណ ដល់ហើយនូវការជំនាញ ក្នុងធម៌នោះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្តីអធិប្បាយថា អត្តនេះឯង ក្នុងអភិធម្ម គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងបែងចែក តាមន័យ មានជាអាទិ៍ថា: ការដឹងក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា អត្តប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងហេតុជាទីកើតនូវសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងហេតុជាគ្រឿងរំលត់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា អត្តប្ប-ដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងបដិបទា ជាហេតុដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងហេតុ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងហេតុ និង ផល ឈ្មោះថា អត្តប្បដិសម្ភិទា, ធម៌ទាំងឡាយណា កើតហើយ គឺថា កើតហើយ

ខន្ធនិទ្ទេស

កើតព្រមហើយ, កើតហើយ កើតចំពោះហើយ កើតជ្រាកដហើយ, ការដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា, ធម៌ទាំងឡាយនោះ កើតហើយ គឺថា កើតហើយ កើតព្រមហើយ កើតហើយ កើតចំពោះហើយ កើតជ្រាកដហើយ អំពីធម៌ ឯណា, ការដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងជរា និង មរណៈ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងហេតុជាទីកើត នៃជរា និង មរណៈ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា ។លេ។ ការដឹង ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងរំលត់នូវសង្ខារ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងបដិបទា ជាគ្រឿងដល់នូវធម៌ជាទីរំលត់ នូវសង្ខារ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ចេះនូវធម៌ គឺ សុត្ត, គេយ្យ, ។លេ។ វេទល្ល, ធម៌នេះ គឺ លោកហៅថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ភិក្ខុនោះ ចេះនូវអត្ថ នៃភាសិតនោះៗ ឯង ថា: នេះ ជាអត្ថនៃភាសិតនេះ, (ភាពនៃការចេះនូវអត្ថ) នេះ គឺលោកហៅថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា, ធម៌ទាំងឡាយណាខ្លះ ជាកុសល, ចិត្តជាកាមាវចរកុសល កើត ក្នុងសម័យណា ។លេ។ ធម៌ទាំងឡាយនេះ ជាកុសល, ការដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា, ការដឹង ក្នុងវិបាក នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ។

(និរុត្តិបដិសម្ភិទា)

ពាក្យថា "ញាណោសុ ញាណំ" អធិប្បាយថា: វាចាដែល

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ត្រឹមត្រូវ គឺវាចាដែលមិនស្អៀងឃ្យៀងឃ្លោត ឯណា ក្នុងអត្ថ និង ធម៌ នោះ, ការដឹង ក្នុងការថ្លែងវាចានោះ គឺ ក្នុងការពោល ក្នុងការ បញ្ចេញវាចានោះ បានដល់ ការដឹង ដល់នូវការស្ទាត់ជំនាញ ក្នុង ភាសាជាដើម របស់សត្វទាំងឡាយទាំងពួង គឺ ភាសាមគធៈ ដែល ជាភាសាពិត ត្រឹមត្រូវ ដែលបានឈ្មោះថា ធម្មនិរុត្តិ នោះ ដោយ នយ យ៉ាងនេះថា: គ្រាន់តែបានឮនូវវាចា ដែលគេនិយាយ ដែលគេ ពោល ដែលគេចរចាហើយនោះ ក៏ដឹងបានថានេះជាភាសាត្រឹមត្រូវ នេះមិនមែនជាភាសាត្រឹមត្រូវ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា និរុត្តិបដិសម្ភិទា ។ មែនពិត បុគ្គលដល់ហើយ នូវនិរុត្តិបដិសម្ភិទា គ្រាន់តែឮនូវពាក្យ មានពាក្យថា "ធំស្បែ វែទគ" យ៉ាងនេះ ជាដើម ក៏ដឹងបានថា: ភាសានេះ ជាសភាវនិរុត្តិ (គ្រាន់តែឮ) នូវពាក្យ មានពាក្យថា "ធំស្បែ វែទគោ" យ៉ាងនេះជាដើម (ក៏ដឹងបាន) ថា: ភាសានេះ មិនមែនជា សភាវនិរុត្តិ ទេ ។

(បដិភាណប្បដិសម្ភិទា)

ត្រង់ពីរបទថា "ញាណេសុ ញាណំ" សេចក្តីថា ញាណ មាន ញាណជាអារម្មណ៍ របស់ព្រះយោគី កាលពិចារណាធ្វើនូវញាណ ឲ្យជាអារម្មណ៍ ក្នុងញាណទាំងឡាយទាំងពួង, ម៉្យាងវិញទៀត ដោយពិស្តារ ញាណ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ដោយ អំណាចនៃអារម្មណ៍ និង កិច្ចរបស់ខ្លួនជាដើម ក្នុងញាណដែល ពោលហើយនោះ ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(ភូមិបដិសម្ភិទា ២ យ៉ាង)

ម៉្យាងទៀត បដិសម្ភិទា ទាំងឡាយ ៤ នេះ ដល់នូវការបែងចែក ក្នុងភូមិទាំងឡាយ ពីរ គឺ សេខភូមិ ១ អសេខភូមិ ១ ។ បណ្តាភូមិទាំងពីរនោះ បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ របស់ព្រះអគ្គសាវ័ក ទាំងឡាយ និងមហាសាវ័កទាំងឡាយ ដល់ហើយនូវសេចក្តីជំនាញ ក្នុងអសេខភូមិ បដិសម្ភិទា របស់ព្រះសេខអរិយសាវ័កទាំងឡាយ មានព្រះអានន្ទ, ចិត្តគហបតី, ធម្មិកឧបាសក, ខុជ្ជុត្តរ ជាដើម ដល់ហើយនូវការជំនាញ ក្នុងសេខភូមិ ។

(បដិសម្ភិទា ក្លៀវក្លាដោយអាការ ៥ យ៉ាង)

ម៉្យាងវិញទៀត បដិសម្ភិទា ទាំងឡាយនេះ សូម្បីកាលដល់នូវការផ្សេងគ្នា ក្នុងភូមិទាំងឡាយពីរយ៉ាងនេះ រមែងក្លៀវក្លាដោយអាការទាំងឡាយ ៥ នេះ ដូច្នេះ គឺ ការត្រាស់ដឹង ១, ព្រះបរិយត្តិ ១, ការស្តាប់ ១, ការសាកសួរ ១ និង ការប្រកបក្នុងខាងដើម ១ ។ បណ្តាអាការទាំងឡាយ ៥ យ៉ាងនោះ ការដល់នូវព្រះអរហត្ត ឈ្មោះថា អធិគមៈ ។ ការរៀនយកនូវពុទ្ធវចនៈ ឈ្មោះថា ព្រះបរិយត្តិ ។ ការស្តាប់នូវព្រះសទ្ធម្ម ធ្វើឲ្យចុចដល់ត្រចៀង ដោយគោរព ឈ្មោះថា ការស្តាប់ ។ កថា សំរាប់វិនិច្ឆ័យបទដ៏កំពុង និង បទនៃសេចក្តីអធិប្បាយ ក្នុងបាលី និង អដ្ឋកថា ជាដើម ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ការសាកសួរ ។ ការប្រកបរឿយៗ នូវវិបស្សនា រហូត

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ដល់ថ្នាក់ជិតអនុលោមញ្ញាណ និង គោត្រភូញ្ញាណ ដោយការៈនៃព្រះយោគី អ្នកមានកិរិយាត្រាច់ទៅ ត្រាច់មក ក្នុងសាសនា នៃព្រះពុទ្ធ ពីជំនាន់មុនទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បុព្វយោគ ។ អាចារ្យទាំងឡាយ ដទៃទៀត ពោលថា ៖

បច្ច័យ នៃបដិសម្ភិទា មាន ៨ គឺ ការប្រកប ក្នុងខាងដើម ១ ភាពនៃបុគ្គលមានការបេះបាំពុទ្ធវិបន: ប្រើន ១ សំដីសម្រាប់ប្រទេស ១ មគ្គ និង ផលជាទីមក ១ ការសាកសួរ ១ ការលុះ ១ ការនៅអាស្រ័យ ក្នុងសំណាក់គ្រូ ១ ដួចគ្នា ការដល់ព្រមដោយមិត្ត ១ ។

(២៧០) បណ្តាបច្ច័យទាំងឡាយនោះ បុព្វយោគ មានន័យគឺយើងពោលរួចមកហើយ ។ ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយនោះៗ ផង ក្នុងកន្លែងជាទីកើត នៃសិល្បៈទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ពាហុសច្ចៈ ។ ភាពនៃការឆ្លៀវឆ្លាស ក្នុងភាសា ១០១ ឈ្មោះថា ទេសភាសា, តែបើពោលដោយវិសេស ភាពនៃការឈ្លាសវាងវៃ ក្នុងជនអ្នកនៅក្នុងដែន មគធៈ (ក៏ឈ្មោះថា ទេសភាសាដែរ) ។ ការរៀនពុទ្ធវចនៈ ដោយហោចទៅ សូម្បីត្រឹមតែភាពនៃការឧបមារបស់វគ្គ ហៅថា អធិគមៈ, ការវិនិច្ឆ័យ និង ការសាកសួរនូវអត្ថសូម្បីនៃគាថា ១ ឈ្មោះថា សាកសួរ ។ ភាពនៃសោតាបន្នបុគ្គលក្តី ។លេ។ ភាពនៃបុគ្គលជាព្រះអរហន្តក្តី ឈ្មោះថា អធិគមៈ ។ ការនៅក្នុងសំណាក់ នៃគ្រូទាំងឡាយ ដែលមានការស្តាប់ជំនាញ និង

ឧទ្ទិសេ

ការចេះដឹងច្រើន ឈ្មោះថា គុរុសន្និស្សយៈ ។ ការបានចំពោះនូវមិត្តទាំងឡាយ មានសភាពបែបនោះឯង ឈ្មោះថា មិត្តសម្បត្តិដូច្នេះឯង ។ បណ្តាបច្ចយទាំងឡាយនោះ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយក្តី តែងបាននូវបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ព្រោះអាស្រ័យនូវបុព្វបយោគផង នូវអធិគមៈផង ។ សាវ័កទាំងឡាយ (រមែងបាន ព្រោះអាស្រ័យហេតុទាំងឡាយនេះទាំងអស់ហ្នឹងឯង) ។ ចំណែកខាងឈ្មោះថា ការប្រកបនូវការចំរើននូវកម្មដ្ឋាន ផ្សេងដោយឡែក ដើម្បីដល់នូវបដិសម្ភិទា ពុំមានសោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ គុណជាត មាន ក្នុងទីបំផុត នៃវិមោក្ខ ព្រោះផលនៃសេក្ខៈ របស់បុគ្គលទាំងឡាយ, គុណជាត មាន ក្នុងទីបំផុត នៃវិមោក្ខ ព្រោះផលនៃអសេក្ខៈ របស់អសេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ជាការដល់នូវបដិសម្ភិទា ។ មែនពិត បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ រមែងសំរេច ដោយអរិយផល ហ្នឹងឯង ដល់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ដូចជាកម្ចាំងទាំង ១០ (កាលសំរេច) ដល់ព្រះតថាគតទាំងឡាយ ដូច្នោះឯង ។

ពាក្យថា "បញ្ញា មាន ៤ ប្រការ" ដោយអំណាចបដិសម្ភិទា ៤ គឺលោកបានពោលហើយ ព្រោះសំដៅយកនូវបដិសម្ភិទា ទាំងឡាយនេះ ។

(បញ្ញា ត្រូវបំរើនដូចម្តេច)

(២៧១) ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបញ្ហាកម្មនេះថា "កបំ ភាវេតព្វា" (គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ) ។ ធម៌ទាំងឡាយ មាន ខន្ធ,

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

អាយតនៈ, ជាតុ, ឥន្ទ្រិយ, សច្ច និង បដិច្ចសមុប្បាទ ជាដើម ជាប្រភេទ ឈ្មោះថា ជាភូមិរបស់បញ្ញានេះ, វិសុទ្ធិ ទាំងឡាយ ២ នេះ គឺ សីលវិសុទ្ធិ ១, ចិត្តវិសុទ្ធិ ១, ឈ្មោះថា ជាមូល, វិសុទ្ធិ ទាំង ៥ នេះ គឺ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ១, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ ១, មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ១, បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ១, ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ១ ចាត់ជាសរីរៈ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា នុ៎ះ គឺព្រះយោគី ធ្វើនូវការថ្លឹង ក្នុងញាណ ដោយអំណាចនៃការរៀនយក និង ការសាកសួរ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលជាភូមិ ញុំាងវិសុទ្ធិទាំងឡាយពីរដែលជាមូល ឲ្យដល់ព្រម ញុំាងវិសុទ្ធិទាំងឡាយ ៥ ដែលជាសរីរៈ ឲ្យដល់ព្រម គប្បីចំរើន ។ នេះ ជាសេចក្តីសង្ខេប ក្នុងបញ្ហាកម្មនេះ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានដូចតទៅនេះ ។

(ភូមិនៃបញ្ញា)

ពាក្យណាដែលយើងពោលហើយខាងដើម ត្រង់បញ្ហាកម្ម ថា “ធម៌ទាំងឡាយ ផ្សេងដោយខន្ធ, អាយតនៈ, ធាតុ, ឥន្ទ្រិយ, សច្ចៈ, និង បដិច្ចសមុប្បាទ ជាភូមិ (នៃបញ្ញា)” *បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យនុ៎ះ ដូចតទៅនេះ ។*

(ខន្ធ ៥)

ឈ្មោះថា ខន្ធ បានដល់ ខន្ធទាំង ៥ គឺ រូបក្ខន្ធ ១, វេទនាខន្ធ ១, សញ្ញាខន្ធ ១, សង្ខារក្ខន្ធ ១, វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(រូបក្ខន្ធ)

បណ្តាបញ្ចក្ខន្ធទាំងនោះ ធម្មជាត ឯណាមួយ មានការវិនាស ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ មានត្រជាក់ជាដើម, ធម្មជាតទាំងអស់នោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា រូបក្ខន្ធ ព្រោះរួមចូលក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ ពាក្យថា រូបក្ខន្ធ នោះនេះ មានតែមួយ ដោយសេចក្តីវិនាស ជាលក្ខណៈ, មានពីរយ៉ាង ផ្សេងគ្នាដោយភូតរូប និង ឧបាទាយរូប ។

(ភូតរូប)

(២៧២) បណ្តារូបទាំងពីរនោះ ភូតរូប មាន ៤ យ៉ាង គឺ បឋវីធាតុ, អាបោធាតុ, តេជោធាតុ, វាយោធាតុ ។ លក្ខណៈ, កិច្ច និង ផលទាំងឡាយ នៃធាតុទាំងឡាយនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ក្នុងធាតុវិភង្គ ៤ ។ តែបើពោលដោយហេតុវិញ ធាតុទាំងឡាយនោះ ទាំងអស់ មានប្រជុំបី នៃធាតុដ៏សេសជាហេតុ ។

(ឧបាទាយរូប)

ឧបាទាយរូប មាន ២៤ យ៉ាង គឺ ចក្ខុ ១, សោតៈ ១, ឃានៈ ១, ជីវ្ហា ១, កាយ ១, រូប ១, សទ្ទ ១, គន្ធ ១, រស ១, ឥត្ថិន្ទ្រិយ ១, បុរិសិន្ទ្រិយ ១, ជីវិតិន្ទ្រិយ ១, ហទយវត្ថុ ១, កាយវិញ្ញត្តិ ១, វចីវិញ្ញត្តិ ១, អាកាសធាតុ ១, រូបស្សលហុតា ១, រូបស្ស មុទុតា ១, រូបស្ស កម្មញ្ញតា ១, រូបស្ស ឧបចយោ ១,

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

រូបស្ស សន្តតិ ១, រូបស្ស ជរតា ១, រូបស្ស អនិច្ចតា ១, កវឡិង្ការាហារ ១ ។

(បសាទរូប ៥)

(២៧៣) បណ្តាឧបាទាយរូប ២៤ នោះ ចក្ខុបសាទរូប មានប្រសាទនៃកូតរូបដែលគួរដល់ការខាំងខូចខ្ទប់នូវរូបជាលក្ខណៈ ឬថា មានប្រសាទនៃកូតរូប ដែលកើតអំពីកម្ម មានការៈនៃខ្លួនមានបំណងដើម្បីឃើញថា មានការប្រគល់ឲ្យនូវផល ជាលក្ខណៈ, មានការទាញមក ក្នុងរូបទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានការៈនៃការទ្រទ្រង់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ជាផល, មានប្រសាទនៃកូតរូប ដែលកើតអំពីកម្ម មានការៈនៃខ្លួន មានបំណងដើម្បីឃើញថា មានការប្រគល់ឲ្យនូវផល ជាហេតុ ។

សោតបសាទរូប មានប្រសាទនៃកូតរូប ដែលគួរដល់ការខាំងខូចខ្ទប់នូវសម្ងេង ជាលក្ខណៈ ឬថា មានប្រសាទ នៃកូតរូប ដែលកើតមកអំពីកម្ម មានការៈនៃខ្លួនមានបំណង ដើម្បីនឹងស្តាប់ ជាការប្រគល់ឲ្យនូវផល ជាលក្ខណៈ, មានការទាញមក ក្នុងសម្ងេងទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ, មានការៈនៃការទ្រទ្រង់ នូវសោតវិញ្ញាណ ជាផល, មានកូតរូប ដែលកើតអំពីកម្ម មានការៈនៃខ្លួនមានបំណងដើម្បីស្តាប់ ជាហេតុ ។

ឃានបសាទរូប មានប្រសាទនៃកូតរូប ដែលគួរដល់ការខាំងខូចខ្ទប់ក្លិន ជាលក្ខណៈ ឬថា មានប្រសាទនៃកូតរូប ដែលកើត

ទុតិយឧទ្ទេស

អំពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួនមានបំណងដើម្បីហិត ជាលក្ខណៈ, មានការទាញមក ក្នុងកិនទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការទ្រទ្រង់នូវឃានវិញ្ញាណ ជាផល, មានភូតរូបដែលកើតពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួនមានបំណងដើម្បីហិត ជាហេតុ ។

ជីវ្ហាបសាទរូប មានប្រកេទនៃភូតរូប ដែលគួរដល់ការខ្ចាំងខ្ចប់នូវរស ជាលក្ខណៈ ឬថា មានប្រសាទនៃភូតរូប ដែលកើតអំពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួន មានបំណងដើម្បីលិទ្ធ ជាការប្រគល់នូវផល ជាលក្ខណៈ, មានការទាញមកនូវរសទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការទ្រទ្រង់នូវជីវ្ហាវិញ្ញាណ ជាផល, មានភូតរូបដែលកើតអំពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួន មានបំណងដើម្បីលិទ្ធ ជាការប្រគល់ឲ្យនូវផល ជាហេតុ ។

កាយបសាទរូប មានប្រសាទនៃភូតរូប ដែលគួរដល់ការខ្ចាំងខ្ចប់នូវផោដ្ឋព្វៈ ជាលក្ខណៈ ឬថា មានប្រសាទនៃភូតរូប ដែលកើតមកអំពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួនមានបំណងដើម្បីពាល់ត្រូវ ជាលក្ខណៈ, មានការទាញមក ក្នុងផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការទ្រទ្រង់ នូវកាយវិញ្ញាណ ជាផល, មានភូតរូបដែលកើតអំពីកម្ម មានភាវៈនៃខ្លួន មានបំណងដើម្បីពាល់ត្រូវ ជាការប្រគល់ឲ្យ ជាហេតុ ។

ប៉ុន្តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា ចក្ខុ គឺជាប្រសាទ នៃភូតរូបទាំងឡាយ ច្រើនដោយធាតុភ្លើង, សោតៈ, ឃានៈ, ជីវ្ហា, និង កាយ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

នៃកូតរូបទាំង៦ឡាយទាំង៧ ជាប្រសាទនៃកូតរូបទាំង៦ឡាយ ច្រើនដោយជាតុខ្យល់, ដី, និង ទឹក ។

អាចារ្យមួយពួកទៀត ពោលថា "ចក្ខុ គឺជាប្រសាទ នៃកូតរូបទាំង៦ឡាយ ដែលច្រើនដោយភ្លើង, សោតៈ, ឃានៈ, ជីវ្ហា, និង កាយ គឺ ជាប្រសាទនៃកូតរូបទាំង៦ឡាយ ដែលច្រើនដោយអាកាស, ខ្យល់, ទឹក និង ដី" ។

អាចារ្យទាំងនោះ គឺគេគប្បីពោលថា អ្នកទាំង៦ឡាយ ចូរទាញយកព្រះសូត្រមក (បង្ហាញ) ។ ត្រូវហើយ អាចារ្យទាំង៦ឡាយ និងរកព្រះសូត្រ មកសំដែងបង្ហាញពុំបាន ដោយពិត ។

ប៉ុន្តែ ក្នុងពាក្យ របស់កេចិអាចារ្យទាំង៥នុ៎ះ អាចារ្យទាំង៦ឡាយពួកខ្លះ ពោលទូវហេតុ ថា ព្រោះភាវៈនៃជាតុទាំង៦ឡាយ មានជាតុភ្លើងជាដើម ដែលគុណទាំង៦ឡាយ មានរូបជាដើម គប្បីជួយអនុគ្រោះ ។

អាចារ្យទាំង៦ឡាយនោះ គឺគេគប្បីពោលថា : ចុះនរណាពោល យ៉ាងនេះថា "សភាវៈទាំង៦ឡាយ មានរូបជាដើម ជាគុណនៃជាតុទាំង៦ឡាយ មានតេជោជាតុជាដើម ព្រោះថា នាកាលកូតរូបទាំង៦ឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មិនបានដាច់ពីគ្នា គឺបុគ្គលណាក៏មិនគប្បីពោលបាន ថា : នេះ ជាគុណនៃកូតរូបនេះ, នេះ ជាគុណនៃកូតរូបនេះ" ។

កាលបើយ៉ាងនេះ មានអាចារ្យទាំង៦ឡាយនោះ គប្បីពោល

ខន្ធនិទ្ទេស

ថា : អ្នកទាំងឡាយ ច្រាច្នានូវកិច្ចទាំងឡាយ មានការទ្រទ្រង់ជាដើម នៃកូតរូបទាំងឡាយ មានបឋវីធាតុជាដើម ព្រោះភាវៈនៃកូតរូបនោះៗ ជារបស់ជ័លើសលប់ មានក្នុងសម្ភារៈទាំងឡាយនោះៗ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ, ពាក្យថា : សភាវៈទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ជាគុណ នៃធាតុទាំងឡាយ មានធាតុជីជាដើម គឺបុគ្គលគប្បីច្រាច្នា ព្រោះភាវៈមានរូបជាដើម ច្រាកជជាមានចំនួនយ៉ាងច្រើនលើសលប់ ក្នុងសម្ភារៈទាំងឡាយ ដែលច្រើនលើសលប់ដោយធាតុទាំងឡាយ មានធាតុភ្លើងជាដើម ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។

អាចារ្យទាំងឡាយនោះ គឺត្រូវគេតវ៉ា ថា "យើងទាំងឡាយគប្បីច្រាច្នា, បើកិនក្នុងកប្បាស ដែលក្រៃលែងដោយជី ជាកិនដ៏ក្រៃលែង ជាងកិននៃគ្រឿងត្រាំ ដែលក្រៃលែង ដោយធាតុទឹក និងពណ៌ នៃទឹកត្រជាក់ គប្បីថាជាងពណ៌នៃទឹកក្តៅ ដែលក្រៃលែងដោយធាតុភ្លើង, តែធម្មជាតិទាំងពីរយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីលះបង់ការកត់សម្គាល់ឃើញ នៃសេចក្តីខុសផ្សេងពីគ្នា ដែលជាទីអាស្រ័យនៃបសាទរូប មានចក្ខុបសាទជាដើមនោះ, បណ្ឌិតគប្បីជឿពាក្យនេះថា "វត្ថុទាំងឡាយ មានរូប និង រស ជាដើម នៃកូតរូបទាំងឡាយក្នុងកលាបជាមួយគ្នា សូម្បីមិនវិសេសជាងគ្នា ក៏រមែងមិនដូចគ្នាយ៉ាងណាមិញ, ប្រសាទទាំងឡាយ មានចក្ខុបសាទ ជាដើម

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

កាលបើហេតុនៃសេចក្តីវិសេសដទៃ សូម្បីមិនមាន ក៏មិនដូចគ្នា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

សួរថា : ចុះហេតុណា ដែលមិនទូទៅ ដល់គ្នានឹងគ្នា ? ហេតុនោះ តើដូចម្តេច ? ។

ឆ្លើយថា : ក៏កម្មហ្នឹងឯង ជាហេតុដ៏វិសេស នៃការប្លែកផ្សេងគ្នានៃបសាទរូប មានចក្ខុបសាទជាដើមនោះ ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីប្លែកគ្នា នៃបសាទរូបទាំងឡាយនេះ ព្រោះប្លែកគ្នា នៃកម្ម មិនមែនប្លែកគ្នា ដោយកូតរូបឡើយ ។ ព្រោះថា នាកាលសេចក្តីប្លែកគ្នានៃកូតរូបមាន, សេចក្តីជ្រះថ្លា ហ្នឹងឯង រមែងកើតឡើងមិនបានទេ ។

ចោភណាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា : សេចក្តីជ្រះថ្លា (រមែងមាន) កាលបើកូតរូបទាំងឡាយស្មើគ្នា, កាលបើកូតរូបទាំងឡាយមិនស្មើគ្នាទេ សេចក្តីជ្រះថ្លា ក៏មិនមាន ។ បើបសាទរូបទាំងនេះ មានសេចក្តីប្លែកគ្នា ដោយសេចក្តីប្លែកគ្នានៃកម្ម យ៉ាងនេះ, ចក្ខុ និង សោតៈ ទទួលយកអារម្មណ៍ដែលមិនទាន់មកដល់ ព្រោះភាវៈនៃចក្ខុប្បសាទជាដើម ជាហេតុនៃវិញ្ញាណ ក្នុងវិសយរូប ដែលមានទីអាស្រ័យ មិនជាប់ស្អិតនឹងនិស្សយរបស់ខ្លួន, ឃានៈ, ជិវ្ហា និង កាយទាំងឡាយទទួលនូវអារម្មណ៍ ដែលដល់ព្រមហើយ ព្រោះភាវៈនៃឃានៈ ជាដើម ជាហេតុនៃវិញ្ញាណ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលជាប់ស្អិតហើយ នូវ (និស្សយ) របស់ខ្លួន ដោយជា និស្សយ

ខន្ធនិទ្ទេស

និង ដោយខ្លួនឯង ។

(បក្ខុ)

ក៏បណ្តាបសាទរូបទាំង៦ឡាយនេះ ចក្ខុបសាទ ឯណានេះ ដែលត្រឡប់ហើយ ដោយរោមនៃត្របកភ្នែក មានពណ៌លឿង ដែលវិចិត្រហើយ ដោយមណ្ឌលខ្មៅ និង ស ប្រាកដស្មើ ដោយ ស្រទាប់ នៃផ្ការុយ្យលខៀវ គឺបណ្ឌិត ពោលថា ចក្ខុ ក្នុងលោក, ចក្ខុនោះ ដោយប្រមាណប៉ុនក្បាលចៃ មានឧបការៈ គឺជាតុទាំង ៤ ដែលមានកិច្ច (នាទី) ញុាំងស្រទាប់ភ្នែកទាំង ៧ ជាន់ ឲ្យជ្រួតជ្រាប ដូចជាប្រេងដែលបុគ្គល ដាក់ (ស្រោច) លើស្រទាប់សំឡី ៧ ជាន់ ញុាំងស្រទាប់សំឡី ឲ្យជ្រួតជ្រាប ដូច្នោះហើយ ទ្រទ្រង់ ចងរឹត ធ្វើ ឲ្យក្តៅ ផ្សព្វផ្សាយ ធ្វើហើយ ឲ្យដូចជាខត្តិយកុមារ មានឧបការៈ គឺមេទំាង៦ឡាយ ៤ ដែលមានការកិច្ច បី-៣ ឲ្យស្រង់ទឹក តាក់ តែងកាយ បក់ផ្ចិត ធ្វើថ្ងាយ ដូច្នោះ ដែលរដូវ ចិត្ត និង អាហារ ទាំង៦ឡាយឧបត្ថម្ភ ដែលអាយុថែរក្សា ដែលអវិនិព្ភោគរូប មាន ពណ៌ ក្លិន និង រសជាដើម រុំព័ទ្ធហើយ ញុាំងភាវៈនៃវត្ថុ និង ទ្វារ តាមសមគួរ ដល់វិថីចិត្តទាំង៦ឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ឲ្យ សំរេច ឋិតនៅ ក្នុងកន្លែងដែលជាទីកើតឡើង នៃទ្រង់ទ្រាយ រាង កាយ របស់រូបទាំង៦ឡាយ ដែលឋិតនៅចំពោះមុខ ត្រង់កណ្តាល នៃរង្វង់ភ្នែកខ្មៅ ដែលវង់ភ្នែកព័ទ្ធជុំវិញហើយ នៃចក្ខុ ព្រមទាំង សម្ភារៈនោះ ។ សមដូចជាពាក្យ ដែលព្រះសារីបុត្ត ជា

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ធម្មសេនាបតី ពោលហើយ ថា :

បុគ្គល ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវរូបទាំងឡាយ ដោយ
បកុប្បសាទណា, បកុប្បសាទនោះ ត្រូច ល្អិត មានសេចក្តី
ឧបមាដូចជាក្បាលនៃបៃ ។

(សោតៈ)

(២៧៤) ឯសោតប្បសាទ មានឧបការៈ ដែលជាតុទាំងឡាយ មានឧបការៈ ដែលលោកពោលហើយ ធ្វើហើយ ដែលរដូវ ចិត្ត និង អាហារទាំងឡាយ ទំនុកបំរុង គឺអាយុ កាលតាមរក្សា គឺអវិនិព្ភោគរូប ទាំងឡាយ មានសម្បុរជាដើម ព័ន្ធព័ន្ធហើយ កាលញ៉ាំងការៈនៃវត្ថុ និង ទ្វារ តាមសមគួរដល់វិថីចិត្តទាំងឡាយ មានសោតវិញ្ញាណជាដើម ឲ្យសំរេច ស្ថិតនៅ ក្នុងប្រទេស មាន ទ្រង់ទ្រាយ ដូចជារង់នៃចិញ្ចៀន មានជុះដោយរោម ដូចជាពណ៌ នៃទង់ដែង ព្ជដ៏ខាងក្នុង នៃរន្ធរបស់ សោតប្បសាទ ដែលប្រកប ដោយសម្ភារៈ ។

(ឃានៈ)

ឃានប្បសាទ មានឧបការៈ, ការឧបត្ថម្ភ, ការតាមរក្សា និង បរិវារ មានបការៈ ដូចដែលលោកពោលហើយ កាលញ៉ាំង ការៈនៃវត្ថុ និង ទ្វារ ដ៏សមគួរ ដល់វិថីចិត្ត ទាំងឡាយ មាន ឃានវិញ្ញាណ ជាដើម ឲ្យសំរេច ស្ថិតនៅ ក្នុងប្រទេស មាន ទ្រង់ទ្រាយ ដូចជាជើងនៃពពែ ព្ជដ៏ខាងក្នុង នៃរន្ធច្រមុះ ព្រមទាំង

សម្ភារៈ ។

(ជីវិតិ)

ជីវិតបសាទ មានឧបការៈ, ការទំនុកបំរុង, ការតាមរក្សា និង គ្រឿងបរិវារ ដូចដែលលោកពោលហើយ ញ៉ាំងការៈនៃវត្ថុ និង ទ្វារ ដ៏គួរ ដល់វិថីចិត្តទាំងឡាយ មានជីវិតិវិញ្ញាណជាដើម ឲ្យសម្រេច ស្ថិតនៅ ក្នុងប្រទេស មានទ្រង់ទ្រាយ ដូចជាចុងនៃផ្កាឧប្បល ព្ធដ៏ ខាងលើ ត្រង់កណ្តាលនៃអណ្តាត ព្រមទាំងសម្ភារៈ ។

(កាយ)

ចំណែក ឧបាទិន្នករូប ក្នុងកាយនេះ មាននៅ ជរាបណា, ជរាបនោះ កាយ ហាក់ដូចជាប្រែង ក្នុងស្រទាប់នៃកប្បាស មាន ឧបការៈ, ការទំនុកបំរុង, ការតាមរក្សា និង បរិវារ មានបការៈ ដែលលោកពោលហើយ ដូចគ្នា ញ៉ាំងការៈនៃវត្ថុ និង ទ្វារ គួរ ដល់វិថីចិត្តទាំងឡាយ មានកាយវិញ្ញាណជាដើម ឲ្យសំរេច ស្ថិត នៅ ក្នុងទីសព្វអន្ទៃ ។ ចក្ខុបសាទ ជាដើមទាំងឡាយនេះ បណ្ឌិត គប្បីឃើញថា វាដូចជាការទន់ទៅ ដោយការប្រព្រឹត្តិទៅ មួយ អន្ទៃដោយគោចរបស់វា មានរូបជាដើមនោះឯង ដូចជាពស់, ក្រពើ, សត្វស្វាប, ឆ្កែស្រុក និង ឆ្កែព្រៃជាដើម ដូចជាទន់ទៅ ដោយកិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ មួយអន្ទៃដោយគោចរ របស់វា ពោលគឺ ដំបូក, ទឹក, អាកាស, ស្រុក និង ទីស្នាន ជួរច្នោះ ។

ចំណែកក្នុងគោចររូបទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ដទៃអំពី

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(គោចរ្យរូប ៤)

បសាទរូបនោះទៅ មានសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដូចតទៅនេះ ។ រូប មានការខ្ជាំងខ្ជួប់នូវចក្ខុ ជាលក្ខណៈ, មានភាវៈនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ជាអារម្មណ៍ (ជាកិច្ច), មានគោចរ នៃចក្ខុវិញ្ញាណនោះឯង ជាផល, មានមហាភូតរូប ៤ ជាហេតុ ។

ក៏ការដែលមហាភូតរូប ៤ ជាហេតុនេះ (មាន) យ៉ាងណាមិញ, ឧបាទាយរូប ទាំងឡាយទាំងអស់ហ្នឹងឯង ក៏មាន យ៉ាងនោះដែរ ។ បើសេចក្តីវិសេស មាន ក្នុងរូបណា, យើងនឹងពោលក្នុងរូបនោះ ។

ក៏រូបនោះនេះ មានច្រើនប្រការ ដោយអំណាចនៃពាក្យមានពាក្យថា : ពណ៌ខៀវ ពណ៌លឿងជាដើម ។

សម្ងេ មានការខ្ជាំងខ្ជួប់ នូវសោតៈ ជាលក្ខណៈ, មានភាវៈនៃសោតវិញ្ញាណ ជាអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានគោចរ នៃសោតវិញ្ញាណ នោះឯង ជាផល, សម្ងេ មានច្រើនប្រការ ដោយមានន័យថា : សម្ងេនៃស្តារ សម្ងេនៃសម្ភារជាដើម ។

ក្ងិន មានការខ្ជាំងខ្ជួប់នូវច្រមុះ ជាលក្ខណៈ, មានភាវៈនៃឃានវិញ្ញាណ ជាអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានគោចរ នៃឃានវិញ្ញាណនោះឯង ជាផល, ក្ងិន មានច្រើនប្រការ ដោយន័យមានន័យថា ក្ងិននៃឫស ក្ងិន នៃខ្លឹមជាដើម ។

រស មានការខ្ជាំងខ្ជួប់នូវអណ្តាត ជាលក្ខណៈ, មានភាវៈ

ខន្ធនិទ្ទេស

នៃជីវិតិន្ទ្រិយ ជាអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានគោចរ នៃជីវិតិន្ទ្រិយ ជាហេតុ, (រស) មានច្រើនប្រការ ដោយនយមានន័យ ថា : រសនៃឫស រស នៃដើមជាដើម ។

(ភាវរូប ២)

(២៧៥) ឥត្ថិន្ទ្រិយ មានឥត្ថីភាវៈ ជាលក្ខណៈ, មានការប្រកាសថា ឥត្ថី ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃកិរិយាធ្វើនូវភេទ, និមិត្ត, ការលេង និង អាកប្បកិរិយា ជាផល ។

បុរិសិន្ទ្រិយ មានបុរិសភាវៈ ជាលក្ខណៈ, មានការប្រកាសថា បុរិស ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃកិរិយាធ្វើនូវភេទ, និមិត្ត, ការលេង និង អាកប្បកិរិយា ជាផល ។

ភាពនៃរូបទាំងពីរនោះឯង ជ្រួតជ្រាបពេញសរីរៈទាំងមូល ហាក់បីដូចជាកាយប្បសាទដែរ តែថា មិនបានដល់នូវភាពដែលបុគ្គលគប្បីពោលបាន ថា “វាស្ថិតនៅហើយ ក្នុងឱកាសដែលកាយប្បសាទ មិនស្ថិតនៅហើយ” ដូច្នេះ, ការលាយឡំគ្នាទៅវិញទៅមក មិនមាន ដូចជាវត្ថុទាំងឡាយ មានរូប និង រសជាដើម ដូច្នោះទេ ។

(ជីវិតរូប)

(២៧៦) ជីវិតិន្ទ្រិយ មានការរក្សានូវរូប ដែលកើតជាមួយគ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការប្រព្រឹត្តិទៅនៃសហជរូបទាំងឡាយនោះ ជាកិច្ច, មានការតាំងនៅ នៃសហជរូបទាំងឡាយនោះ ជាផល,

មានកូតរូប ដែលខ្លួនគប្បីឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាហេតុ ។

ម៉្យាងវិញទៀត បើមានការងារ មានការតាមថែរក្សា ជាដើម ជាលក្ខណៈ, ជីវិតិន្ទ្រិយនោះ តែងតាមរក្សា នូវរូបដែលកើតជាមួយគ្នាទាំងឡាយ ក្នុងខណៈដែលមាន ដូចជាទឹក (កាលតាមរក្សា) នូវវត្ថុទាំងឡាយ មានផ្ការឧប្បលជាដើម, ម៉្យាងវិញទៀត តែងរក្សានូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាបច្ច័យកើតឡើង តាមសមគួរបស់ខ្លួន ដូចជាស្ត្រីមេដោះ កាលរក្សានូវកុមារ ដែលនៅចំពោះមុខ, តែថា ជីវិតិន្ទ្រិយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការចង់ភ្ជាប់នូវធម៌ដែលខ្លួនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយខ្លួនឯង ដូចជាអ្នកកាន់ចង្កូត រមែងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ខាងលើអំពីការបែកធ្លាយផង ព្រោះការមិនមាននៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលខ្លួនគប្បីឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅផង រមែងមិនតាំងនៅ ក្នុងខណៈនៃការបែកធ្លាយ របស់ខ្លួនផង ព្រោះភាវៈនៃជីវិតិន្ទ្រិយ កំពុងបែកធ្លាយដោយខ្លួនឯង ប្រៀបដូចជាប្រឹះ និងប្រេង កាលអស់ទៅ មិនតម្កល់ប្រឹះប្រទីបបានឡើយ តែថា (ជីវិតិន្ទ្រិយនោះ) គឺបណ្ឌិត មិនគប្បីឃើញថា ប្រាសហើយ ចាកអានុភាពនៃការតាមរក្សា និង ការប្រព្រឹត្តទៅ និង ការតម្កល់ទុក ព្រោះកិរិយាញុំាងធម៌នោះៗ ឲ្យសំរេច ក្នុងខណៈនៃពាក្យ ដូចដែលយើងបានពោលមកហើយ ។

(ហទយវត្ថុ ១)

(២៧៧) ហទយវត្ថុ មានភាពទីនៅអាស្រ័យ នៃមនោធាតុ

ខន្ធនិទ្ទេស

និង មនោវិញ្ញាណជាតុទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ, មានការទ្រទ្រង់នូវជាតុទាំងឡាយនោះឯង ជាកិច្ច, មានការលើកឡើង នូវជាតុទាំងនោះ ជាផល ។

ហទយវត្ថុ អាស្រ័យនូវលោហិត មានប្រការដែលលោកពោលហើយ ក្នុងកាយគតាសតិកថា មានឧបការៈគឺកូតរូបទាំងឡាយដែលមានការទ្រទ្រង់ជាដើម ធ្វើហើយ ដែលរដូវ ចិត្ត និង អាហារទាំងឡាយឧបត្ថម្ភ ដែលអាយុ ជួយតាមរក្សា ញុំាងការៈជាវត្ថុនៃមនោជាតុ និង មនោវិញ្ញាណជាតុ និង ធម៌ដែលសម្បយុត្ត ដោយជាតុទាំងពីរនោះ ឲ្យសំរេច តាំងនៅឰដ៏ខាងក្នុងនៃហទយៈ ។

(វិញ្ញត្តិរូប ២)

(**កាយវិញ្ញត្តិ**)

(២៧៨) ការប្រែប្រួលនៃអាការៈ ជាបច្ច័យ នៃវាយោជាតុ ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការ មានការឈានទៅជាដើម មានការទប់ទល់, ការទ្រទ្រង់, និង ការកំរើកនៃរូបកាយ ដែលកើតជាមួយគ្នា ហៅថា កាយវិញ្ញត្តិ, មានការប្រកាសនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ង ជាកិច្ច, មានការៈជាហេតុនៃការញាប់ញ័រនៃកាយ ជាផល, មានវាយោជាតុ ដែលមានចិត្តកើតឡើង ជាហេតុ ។ ក៏វិញ្ញត្តិនោះនេះ គឺលោកពោលថា កាយវិញ្ញត្តិ ព្រោះការៈនៃកាយវិញ្ញត្តិនោះ ជាធម្មជាតិ ញុំាងហេតុ ញុំាងបុគ្គល ឲ្យដឹងច្បាស់ ព្រោះកិរិយាសុះសូរទៅ នៃកាយផង ព្រោះការៈនៃ

កាយវិញ្ញត្តិ នោះ ជាធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីដឹង ដោយកាយ ពោលគឺការសុះសូរទៅ នៃកាយនោះ ដោយខ្លួនឯងផង ។

ចំណែកខាង ឥរិយាបថទាំងឡាយ មានការឈានទៅមុខ និង ការឈានថយក្រោយជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះកិរិយាកម្រើក នៃរូបទាំងឡាយ មានរូបដែលកើតអំពីរដូវជាដើមហ្នឹងឯង ដែលពាក់ព័ន្ធគ្នា ដោយរូបដែលកើតអំពីចិត្តទាំងឡាយ ដែលកម្រើកហើយ ព្រោះកាយវិញ្ញត្តិនោះ ។

(វចីវិញ្ញត្តិ)

ការប្រែប្រួលនៃអាការ មានបច្ច័យ នៃការតភ្ជាប់ នូវឧបាទិន្នករូប នៃបឋវីធាតុដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយវចីភេទ ឈ្មោះថា វចីវិញ្ញត្តិ, វចីវិញ្ញត្តិនោះ មានការប្រកាសនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ង ជាកិច្ច, មានការៈនៃហេតុនៃការគិតកង ដោយសំដី ជាផល, មានបឋវីធាតុដែលមានចិត្តកើតឡើង ជាហេតុ ។ ក៏វិញ្ញត្តិ នេះនោះ គឺលោកពោលថា វចីវិញ្ញត្តិ ព្រោះការៈនៃវចីវិញ្ញត្តិនោះ ជាធម្មជាតិញុំាងហេតុ ញុំាងបុគ្គល ឲ្យដឹងច្បាស់ ដោយសេចក្តីប៉ុនប៉ង ព្រោះកិរិយាគិតកង នៃសំដីផង ព្រោះការៈនៃវចីវិញ្ញត្តិនោះ ជាធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីដឹង ដោយវាចា ពោលគឺការគិតកង នៃសំដីនោះ ដោយខ្លួនឯងផង ។

ប្រៀបដូចជាបុគ្គលឃើញ នូវនិមិត្តនៃទឹក មានក្បាលគោជាដើម ដែលបុគ្គលលើកឡើងហើយ ចងទុក ក្នុងព្រៃ ក៏ដឹងបាន

ខន្ធនិទ្ទេស

ថា ទឹកមានក្នុងទីនេះ យ៉ាងណា, សូម្បីកាយវិញ្ញត្តិ និង វចីវិញ្ញត្តិ ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលកាន់យក នូវកិរិយាសុះសូរទៅ នៃកាយផង នូវកិរិយាគឹកកង នៃសំដីផង ហើយដឹងច្បាស់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(បរិច្ឆេទរូប ១)

(២៧៩) ក្នុងរូបដែលបុគ្គលកំណត់ហើយថា រូបនេះ អំពីរូបនេះ ខាងលើផង ខាងក្រោមផង ត្រង់ទទឹងផង មានដោយអាកាសជាតុណា អាកាសជាតុនោះ មានការកំណត់នូវរូប ជាលក្ខណៈ, មានការប្រកាស នូវទីបំផុតនៃរូប ជាកិច្ច, មានដែន នៃរូប ជាផល, មានភាវៈនៃខ្លួនដែលជាតុ មិនពាល់ត្រូវហើយ និង ភាវៈនៃខ្លួនជាប្រហោង និង ជាចន្លោះ ជាផល ឬក៏ មានរូបដែលកំណត់ ជាហេតុ ។

(វិការរូប ៣)

ភាវៈនៃរូប ដ៏ស្រាល មានភាវៈនៃការមិនយឺតយូរ ជាលក្ខណៈ, មានការបន្ទោបង់នូវភាវៈនៃរូបទាំងឡាយដ៏ធ្ងន់ ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការប្រព្រឹត្តិរហ័ស ជាផល, មានរូបដ៏ស្រាល ជាហេតុ។

ភាវៈនៃរូបដ៏ទន់ មានភាវៈនៃរូបមិនរឹង ជាលក្ខណៈ, មានការបន្ទោបង់នូវភាវៈនៃរូបទាំងឡាយដ៏រឹង ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការមិនភ្ញាំងភ្ញាត់ ក្នុងកិរិយាទាំងពួងទាំងឡាយ ជាផល, មានរូបដ៏ទន់ ជាហេតុ ។

ភាវៈនៃរូបគួរដល់ការងារ មានភាវៈនៃរូបដ៏សមគួរ និង

គួរដល់ការងារក្នុងកិរិយានៃសរីរៈ ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាបន្ទោបង់នូវភាវៈនៃរូបមិនគួរដល់ការងារ ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃរូបមិនមានកម្លាំងខ្សោយ ជាផល, មានរូបគួរដល់ការងារ ជាហេតុ ។

ក៏រូបជាតិទាំងឡាយបីនេះ មិនលះបង់គ្នាបានឡើយ ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ សេចក្តីប្លែកគ្នា នៃរូបជាតិទាំងឡាយនេះ គឺបុគ្គលគប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះថា "ភាវៈនៃរូបទាំងឡាយ ដ៏ស្រាលណា ដូចជាភាវៈនៃរូបរបស់បុគ្គលមិនមានរោគ, មានភាវៈមិនយឺតយូរ និង កិរិយាផ្ទាស់ប្តូរ ដោយរហ័សជាបការៈ, មានកិរិយាធ្វើនូវភាវៈនៃរូបដ៏យឺតយូរ និង កិរិយាកំរើកនូវធាតុ និង បច្ច័យជាបដិបក្ស ជាសមុដ្ឋាន, ការប្រែប្រួលនៃរូបនោះ ឈ្មោះថា រូបស្ស លហុតា (ភាពស្រាលនៃរូប) ។

ក៏រូបវិការៈឯណា ជាភាពទន់នៃរូបទាំងឡាយ ដូចជាស្បែកដែលបុគ្គលសម្ងាប់បានល្អហើយ មានភាពទន់ភ្លន់ ដោយការបង្ក្រាប់បញ្ជាបាន ក្នុងកិរិយាទាំងពួងប្លែកៗ ពីគ្នា ជាបការៈ, មានបច្ច័យដែលជាបដិបក្ស ដល់ការកំរើកនៃធាតុដែលធ្វើឲ្យរូប មានភាពរឹង ជាសមុដ្ឋាន, រូបវិការៈ នោះ ឈ្មោះថា រូបស្ស មុទុតា (ភាពទន់ភ្លន់នៃរូប) ។

ក៏រូបវិការៈឯណា ដែលគួរដល់ការងារ នៃរូបទាំងឡាយ ដូចជាមាស ដែលបុគ្គលជំរះល្អហើយ មានភាវៈដ៏សមគួរ ដល់កិរិយានៃរាងកាយជាបការៈ ទូទៅ, មានបច្ច័យ ដែលជាបដិបក្ស

ខន្ធនិទ្ទេស

ជល់ការកំរើកនៃធាតុ ដែលមានការធ្វើមិនសមគួរ ជល់កិរិយានៃសរីរៈ ជាសមុដ្ឋាន, រូបវិការៈ នោះ ឈ្មោះថា រូបស្ស កម្មញ្ញតា (ភាពគួរជល់ការងារនៃរូប) " ដូច្នេះ ។

(លក្ខណរូប ៤)

(២៨០) ការកកើតនៃរូប មានការសន្សំ ជាលក្ខណៈ, មានការជកនូវកំពស់នៃរូបទាំងឡាយ ដោយទីបំផុតខាងដើម ជាកិច្ច, មានការស្រោចស្រប់ ជាផល ឬក៏ មានភាវៈនៃការពេញគ្រប់គ្រាន់ ជាផល, មានរូបដែលកើតឡើងហើយ ជាហេតុ ។

តំណនៃរូប មានការប្រព្រឹត្តិទៅ ជាលក្ខណៈ, មានការភ្ជាប់គ្នា ជាកិច្ច, មានការមិនចូលទៅកាត់ ជាផល, មានរូបដែលតភ្ជាប់គ្នា ជាហេតុ ។

រូបទាំងពីរយ៉ាងនេះឯង ជាឈ្មោះ នៃរូបដែលកើតហើយ ។ តែការលើកឡើង និង ការសំដែង ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើហើយថា "ការកកើត តំណ" ដូច្នេះ ក៏ព្រោះភាវៈនៃជាតិរូបនោះ មានអាការផ្សេងៗ ផង ដោយអំណាចនៃវេនេយ្យសត្វផង ។ តែបើពោលតាមសេចក្តី ក្នុងលក្ខណរូបទាំងឡាយនេះ ភាពផ្សេងគ្នា មិនមានទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទទាំងឡាយនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា "ការកកើត នៃអាយតនៈទាំងឡាយ ឯណា, ការកកើតនោះ ឈ្មោះថា រូបស្ស ឧចយោ, ការកកើតនៃរូបណា ការកកើតនោះ

ឈ្មោះថា រូបស្ស សន្តតិ ” ។

សូម្បីក្នុងអដ្ឋកថា ក៏ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលហើយ ថា “ការកើតឡើង ឈ្មោះថាអាចយៈ, ការចំរើន ឈ្មោះថា ឧបចយៈ, ការប្រព្រឹត្តិទៅ ឈ្មោះថា សន្តតិ” ហើយធ្វើឧបមាថា “ការកកើត ឈ្មោះថា អាចយៈ ដូចជាកាលជាទីឡើងនៃទឹកក្នុងរណ្តៅ ដែលបុគ្គលជីកហើយ ទៀបឆ្នេរនៃស្ទឹង, ការចំរើន ឈ្មោះថា ឧបចយៈ ដូចជាកាលដែលទឹកពេញ, ការប្រព្រឹត្តិទៅ ឈ្មោះថា សន្តតិ បីដូចជាកាលដែលទឹកហៀរ លិចហើយហូរទៅ យ៉ាងដូច្នោះឯង” ។ ក៏ក្នុងកាលជាទីបំផុតនៃពាក្យឧបមា លោកពោលថា “សួរថា កាលបើពាក្យយ៉ាងនេះ មាន, តើពាក្យដូចម្តេច ជាពាក្យដែលលោកពោលហើយ ? ” ។ ឆ្លើយថា “ការពេញឡើង ដោយអាយតនៈគឺអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលហើយ, អាយតនៈ គឺអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលហើយ ដោយការកកើត” ។ ព្រោះហេតុនោះ ការកកើតឡើងជាដំបូង ឯណា នៃរូបទាំងឡាយ, ការកកើតឡើងនោះ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា អាចយៈ, ការកកើតឡើង នៃរូបទាំងឡាយដទៃ កាលកើតឡើង ពួជ៏ខាងលើ នៃរូបទាំងឡាយនោះ, ការកកើតឡើងនោះ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ឧបចយៈ ព្រោះប្រាកដឡើង ដោយអាការៈចំរើនឡើង, ការកើតឡើងឯណា នៃរូបទាំងឡាយ ដទៃទៀត ដែលកើតឡើងរឿយៗ ពួជ៏ខាងលើ នៃរូបទាំងឡាយនោះឯង គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា សន្តតិ ព្រោះកិរិយាប្រាកដ

ឡើង ដោយអាការៈនៃការតភ្ជាប់គ្នា ។

កិរិយាទ្រុឌទ្រោមទៅនៃរូប មានការចាស់ជរាទៅ នៃរូប ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាចូលទៅជិត ជាកិច្ច, មានកិរិយាប្រាស ចាកភាវៈថ្មី ជាផល, សូម្បីកាលបើសភាវៈ (មានការជ្រើវជ្រួញ ជាដើម) មិនបានប្រាសចាកទៅក៏ដោយ, មានរូបដែលចាស់ជរា ជាហេតុ ដូចជាភាពចាស់គ្រាំគ្រានៃស្រូវ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ជរាភាពនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះ សំដៅយកនូវជរាដែលប្រាកដឡើង ព្រោះសំដែងឡើង នូវការ ប្លែកគ្នា ក្នុងអាការទាំងឡាយ មានធ្មេញជាដើម ដោយភាវៈមាន ការបាក់ជាអាទិ៍ ។

ចំណែកការចាស់ជរា នៃអរូបធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិច្ចន្នជរា, សេចក្តីប្លែកនេះ មិនមាន ដល់បដិច្ចន្នជរានោះទេ, ចំណែកខាងជរា ដែលមិនមានអណ្តាតណា ក្នុងទីទាំងឡាយ មានដី, ទឹក, ភ្នំ, ព្រះចន្ទ និង ព្រះអាទិត្យជាដើម, វិការភាពនុ៎ះ នៃ (ជរា បិទបាំងនោះ) ក៏មិនមាន ដូចគ្នាដែរ ។

ភាពនៃរូបមិនទៀង មានការបែកធ្លាយ ជាលក្ខណៈ, មានការទ្រុឌទ្រោមទៅ ជាកិច្ច, មានការអស់ទៅ និង សូន្យទៅ ជាផល, មានរូប ដែលកំពុងបែកធ្លាយទៅ ជាហេតុ ។

(ឱជារូប ១)

(២៨១) អាហារ ដែលបុគ្គលធ្វើជាពំនូត មានចម្ងាញ់ ជា

លក្ខណៈ, មានការនាំមកនូវរូប ជាកិច្ច, មានការទំនុកបំរុង ជាផល, មានវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីនាំមកធ្វើឲ្យជាពំនូតហើយ លេបចូលទៅ ជាហេតុ ។

ពួកសត្វ ញុំាងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយឱជាណា, ពាក្យថា កវឡិង្ការាហារ នេះ ជាឈ្មោះ នៃឱជានោះ ។ រូបទាំងឡាយដែលមានមកហើយ ក្នុងបាលី មានតែប៉ុណ្ណេះឯង ។

ក៏ក្នុងអដ្ឋកថា ពាក្យថា "រូបជាកម្មាំង រូបជាដែនកើត រូបជាទីកើត រូបជារោគ" គឺអដ្ឋកថាចារ្យ បាននាំមកនូវរូបទាំងឡាយដទៃទៀត យ៉ាងនេះថា "រូប គឺការងោកងុយ ដោយគំនិត នៃអាចារ្យទាំងឡាយពួកខ្លះ" ហើយពោលនូវពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា "បពិត្រព្រះអង្គជាស្តេចនៃអ្នកជ្រាជ្ញ ជាព្រះសម្ពុទ្ធ ដោយពិត, ធម៌ជាគ្រឿងពារាំងទាំងឡាយ របស់ព្រះអង្គ មិនមានទេ" ដូច្នេះជាដើម ហើយឃាត់ថា "សេចក្តីងុយងោក មិនមាន ដោយពិត" ដូច្នេះ ។

បណ្តារូបទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ រូបនៃរោគ គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយសព្ទ គឺ ជរតា និង អនិច្ចតា, រូបជាទីកើត គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយសព្ទ គឺឧបចយៈ និង សន្តតិ, រូបជាដែនកើត គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយអាបោធាតុ, រូបជាកម្មាំង គឺលោកសង្គ្រោះ យកហើយ ដោយវាយោធាតុ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបដល់ហើយនូវការសន្និដ្ឋាន ថា

ខន្ធនិទ្ទេស

បណ្តារូបទាំងឡាយនោះ រូបសូម្បី ១ ផ្សេងគ្នា ក៏មាន ។ រូប មាន ២៨ យ៉ាងនេះ គឺ ឧបាទាយរូប ២៤ និង មហាភូតរូប ៤ ដែល លោកពោលហើយ ក្នុងកាលមុន មិនខ្វះមិនលើស ដូចបានរៀប រាប់មកនេះឯង ។

(រូប ១)

(២៨២) រូបទាំងអស់នោះឯង មាន ១ ប្រការ ដោយនយ័ មាននយ័ ថា : រូបមិនមានហេតុ, ឥតហេតុ, ច្រោសចាកហេតុ, ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយបច្ចយ័, ជាលោកិយ, ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយអាសវៈ ។

រូប មាន ២ យ៉ាង ដោយអំណាចរូប មានជាអាទិ៍ ថា អជ្ឈត្តិករូប, ពាហិររូប, ឱឡារិករូប, សុខុមរូប, ទូររូប, សន្តិកេរូប, និប្ផន្នរូប, អនិប្ផន្នរូប, បសាទរូប, ន បសាទរូប, ឥន្ទ្រិយរូប, អនិន្ទ្រិយរូប, ឧបាទិន្នរូប, អនុបាទិន្នរូប ។

បណ្តារូបទាំងឡាយនោះ រូប មាន ៥ យ៉ាង មានចក្ខុ ជាដើម ឈ្មោះថា អជ្ឈត្តិករូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ហើយ ចំពោះអត្តភាព ។ រូបដ៏សេស ឈ្មោះថា ពាហិររូប ព្រោះ ភាវៈនៃរូបនោះ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ អំពីអជ្ឈត្តិករូប នោះ ។

រូប មាន ១២ ប្រការ គឺ រូប ៩ មានចក្ខុជាដើមផង, ជាតុ ៣ រៀរចាកអាបោជាតុផង ហៅថា ឱឡារិករូប ព្រោះថារូបគឺបុគ្គល គប្បីកាន់យក ដោយអំណាចនៃការតភ្ជាប់គ្នា, រូបដ៏សេស ហៅថា

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

សុខុមរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ដទៃអំពីឱឡារិករូប ។

រូបឯណា ហៅថា សុខុមរូប, រូបនោះឯង ឈ្មោះថា ទូរេរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាសភាវៈដែលបុគ្គលដឹងបាន ដោយកម្រ, រូប ក្រៅអំពីនេះ ឈ្មោះថា សន្តិកេរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាសភាវៈដែលបុគ្គលដឹងបាន ដោយងាយ ។

រូប មាន ១៨ យ៉ាង គឺ ជាតុ ៤, រូប ១៣ មានចក្ខុរូប ជាដើម និង កវឡិង្ការាហារ ឈ្មោះថា និប្ផន្នរូប ព្រោះជាសភាព គឺបុគ្គលគប្បីរំលងនូវ បដិច្ចន្នរូប, វិការរូប និង លក្ខណរូប ហើយកំណត់យកតាមសភាវៈហ្នឹងឯង, រូបដ៏សេស ឈ្មោះថា អនិប្ផន្នរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាទំនាស់ដល់និប្ផន្នរូបនោះ ។

រូប មាន ៥ ប្រការ មានចក្ខុរូបជាដើម ឈ្មោះថា បសាទរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ថ្លាយង់ ដូចជាផ្ទៃនៃកញ្ចក់ ដោយភាវៈជាបច្ច័យ ជាទីកាន់យកនូវអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម, រូបក្រៅពីនេះ មិនឈ្មោះថា បសាទរូបទេ ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ផ្ទុយគ្នាអំពីបសាទរូបនោះ ។

បសាទរូបហ្នឹងឯង ជាមួយនឹងឥន្ទ្រិយរូប ៣ មានឥត្ថិន្ទ្រិយ ជាដើម ហៅថា ឥន្ទ្រិយរូប ដោយអត្ថថា ជាអធិបតី, រូបដ៏សេស ហៅថា អនិន្ទ្រិយរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ផ្ទុយគ្នាអំពីឥន្ទ្រិយរូបនោះ ។

រូបដែលយើងនឹងពោល ក្នុងខាងមុខថា "កម្មជរូប" "រូប

ដែលកើត អំពីកម្មនោះ” ឈ្មោះថា ឧបាទិន្នរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ អាស្រ័យហើយ ដោយកម្ម, រូបដ៏សេស ឈ្មោះថា អនុបាទិន្នរូប ព្រោះសភាវៈនៃរូបនោះ ផ្ទុយគ្នាអំពីឧបាទិន្នរូប ។

(២៨៣) រូបទាំងអស់ហ្នឹងឯង មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចតិកៈ ទាំងឡាយ មាន សនិទស្សនត្តិកៈ និង កម្មជាទិតិកៈ ។ បណ្តារូបទាំងនោះ រូប ក្នុងទ្វិឡាវិករូប ឈ្មោះថា សនិទស្សន-សប្បដិឃរូប (រូប ដែលមើលឃើញបានផង ខ្ទាំងខ្ទប់បានផង), ទ្វិឡាវិករូប ដ៏សេស ឈ្មោះថា អនិទស្សនសប្បដិឃរូប (រូប ដែលមើលមិនឃើញ ប៉ុន្តែខ្ទាំងខ្ទប់បាន), សុខុមរូប ទាំងអស់ ឈ្មោះថា អនិទស្សនអប្បដិឃរូប (រូប ដែលមើលមិនឃើញផង ទាំងខ្ទាំងខ្ទប់មិនបានផង) ។ រូប មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃសនិទស្សនត្តិកៈ យ៉ាងនេះមុនគេ ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចតិកៈ មាន កម្មជាទិតិកៈ ជាដើម (ដូចតទៅនេះ) ។

រូប ដែលកើតហើយអំពីកម្ម ឈ្មោះថា កម្មជរូប, រូបដែលកើតហើយអំពីបច្ច័យ នៃកម្មជនៃអំពីកម្មជរូបនោះ ឈ្មោះថា អកម្មជរូប, រូប ដែលមិនមែនកើតអំពីអ្វីមួយទេ ឈ្មោះថា នេវកម្មជនាកម្មជរូប (មិនមែនកើតមកអំពីកម្ម មិនមែនកើតមកអំពីកម្ម ក៏មិនមែន) ។

រូប ដែលកើតហើយអំពីចិត្ត ឈ្មោះថា ចិត្តជរូប, រូបដែល

កើតហើយ អំពីបច្ចុយ នៃកម្មជនៃ អំពីចិត្តជរូបនោះ ឈ្មោះថា អចិត្តរូប, រូប ដែលមិនមែនកើតមក អំពីអ្វីមួយទេ ឈ្មោះថា នេវចិត្តជនាចិត្តជរូប (មិនមែនកើតអំពីចិត្ត ក៏មិនមែន) ។

រូប ដែលកើតហើយពីអាហារ ឈ្មោះថា អាហារជរូប, រូប ដែលកើតមកហើយ អំពីបច្ចុយនៃកម្មជនៃ អំពីអាហារជរូបនោះ ឈ្មោះថា អនាហារជរូប, រូបដែលមិនមែនកើតអំពីអ្វីមួយទេ ឈ្មោះថា នេវអាហារជនអនាហារជរូប (មិនមែនកើតអំពីអាហារ ក៏មិនមែន) ។

រូប ដែលកើតអំពីរដូវ ឈ្មោះថា ឧតុជរូប, រូប ដែលកើតអំពីបច្ចុយនៃកម្មជនៃ អំពីរដូវនោះ ឈ្មោះថា អនុតុជរូប, រូប ដែលមិនមែនកើតអំពីអ្វីមួយទេ ឈ្មោះថា នេវឧតុជនអនុតុជរូប (មិនមែនកើត អំពីរដូវក៏មិនមែន) ។

រូប មាន ៣ ប្រការ ដោយអំណាចនៃតិក: មាន កម្មជាទិ-តិក: ជាដើម ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

(រូប ៤)

(២៨៤) រូប មាន ៤ ប្រការទៀត ដោយអំណាចប្រមាណ ៤ នៃ ទិដ្ឋាទិរូប, រុចាទិរូប, វត្ថាទិរូប ។

ជាបឋម គប្បីជ្រាបរូប ៤ ប្រការ ដោយអំណាច នៃទិដ្ឋាទិចតុក្ក: យ៉ាងនេះ គឺ បណ្តារូបទាំងឡាយនោះ រូបាយតន: ឈ្មោះថា ទិដ្ឋរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាអារម្មណ៍នៃការឃើញ,

សទ្ធាយតនរូប ឈ្មោះថា សុតរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាអារម្មណ៍នៃការស្តាប់, ប្រជុំ ៣ នៃកិន, រស និង ផោដ្ឋព្វៈ ឈ្មោះថា មុតរូប ព្រោះភាវៈនៃរូបនោះ ជាអារម្មណ៍នៃឥន្ទ្រិយ សំពាប់កាន់យក នូវអារម្មណ៍ដែលជល់ព្រមហើយ, រូបជីវសេស ឈ្មោះថា វិញ្ញត្តិរូប ព្រោះជាវិសយនៃវិញ្ញាណនុ៎ះឯង ។

ចំណែករូប ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃរូបរូបាទិចតុក្កៈ គប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះ គឺ បណ្តារូបទាំងនេះ និប្ផន្នរូប ហៅថា រូបរូប, អាកាសធាតុ ហៅថា បរិច្ឆេទរូប, រូប មានកាយវិញ្ញត្តិ ជាដើម មានភាវៈគួរដល់ការងារ ជាទីបំផុត ហៅថា វិការរូប, ជាតិ, ជរ និង មរណៈ ហៅថា លក្ខណរូប ។

ចំណែក រូប ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃវត្ថាទិចតុក្កៈ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះ គឺ បណ្តារូបទាំងនេះ រូបណា ឈ្មោះថា ហទយរូប, រូបនោះ ជាវត្ថុរូប មិនមែនជាទ្វាររូបទេ, វិញ្ញត្តិរូបពីរ ជាទ្វាររូប មិនមែនជាវត្ថុរូបទេ, បសាទរូប ជាវត្ថុរូបផង ជាទ្វាររូបផង, រូបក្រៅអំពីនេះ ជាវត្ថុរូប ក៏មិនមែន, ជាទ្វាររូប ក៏មិនមែនដែរ ។

(*រូប ៥*)

រូប មាន ៥ យ៉ាងទៀត ដោយអំណាចនៃរូបទាំង៦ប្បាយនេះដូច្នេះ គឺ រូប ជាឯករូប, ទ្វីជរូប, តិជរូប, ចតុជរូប និង រូបដែលមិនកើតអំពីអ្វីមួយ ។

បណ្តារូបទាំង ៥ យ៉ាងនោះ រូបដែលកើតអំពីកម្ម និង កើត

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

អំពីចិត្តតែម៉្យាង ឈ្មោះថា ឯកជវូប ។ បណ្តារូបដែលកើត អំពីកម្ម និង កើតអំពីចិត្តទាំងនោះ ឥន្ទ្រិយរូប មួយអន្ទៅដោយហទយវត្ថុ ជាកម្មជរូប រូបដែលកើតអំពីកម្មតែម៉្យាង ។ វិញ្ញត្តិរូប ២ ជា ចិត្តជរូប (រូបដែលកើតអំពីចិត្តតែម៉្យាង) ។

ក៏រូបឯណា កើតអំពីចិត្តផង អំពីរដូវផង, រូបនោះ ឈ្មោះថា ទ្វិជរូប, ទ្វិជរូបនោះ បានដល់ សទ្ទាយតនៈហ្នឹងឯង ។ រូបណា ដែលកើតអំពីរដូវ ចិត្ត និង អាហារទាំងឡាយ, រូបនោះ ឈ្មោះថា តិជរូប, ក៏តិជរូបនោះ បានដល់ វិការរូប ៣ មានលហុតារូប ជាដើមហ្នឹងឯង ។

រូបណា កើតហើយ អំពីបច្ចយទាំង ៤ មានកម្មជាដើម, រូបនោះ ឈ្មោះថា ចតុជរូប, ចតុជរូបនោះ ជារូបដ៏សេសវៀរចាកលក្ខណរូប ។ ឯលក្ខណរូប មិនមែនកើតអំពីអ្វីមួយឡើយ ។

សួរថា: ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា: ព្រោះការកើតឡើងនៃឧប្បាទៈ មិនដែលមាន, មួយទៀត ប្រជុំពីរ នៃរូបក្រៅពីនេះ គ្រាន់តែជាការចាស់គ្រាំគ្រា និង ការបែកធ្លាយទៅ នៃរូបដែលកើតឡើងហើយ តែប៉ុណ្ណោះ ។ សូម្បីការៈនៃជាតិ កើតហើយ អំពីបច្ចយណាមួយ ដែលលោកអនុញ្ញាតហើយ ក្នុងបាលី មានជាអាទិ៍ ថា "ធម៌ទាំងឡាយ គឺ រូបាយតនៈ ១, សទ្ទាយតនៈ ១, គន្ធាយតនៈ ១, រសាយតនៈ ១, ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១, អាកាសាយតនៈ ១, អាបោធាតុ ១, រូបស្សលហុតា ១, រូបស្ស មុទុតា ១,

រូបស្ស កម្មញ្ញតា ១, រូបស្ស ឧបចយោ ១, រូបស្ស សន្តតិ ១, កវឡិង្ការាហារ ១, ទាំងនេះ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន" ដូច្នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដែលលោកអនុញ្ញាតហើយ ព្រោះជនកបច្ច័យ នៃរូបទាំងឡាយ ច្រាកដហើយ ក្នុងលក្ខណៈគឺអានុភាពនៃកិច្ច ។ នេះជាប្រធាននៃការពណ៌នា ដោយពិស្តារ ក្នុងរូបក្ខន្ធ ជាដំបូង ។

(ផាមក្ខន្ធ ៤)

(២៨៥) ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ។ ធម្មជាតិណាមួយ មានការទទួលនូវអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ, វេទនាខន្ធ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតិនោះទាំងអស់ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ ធម្មជាតិណាមួយ មានការដឹង ជាលក្ខណៈ, សញ្ញាខន្ធ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ ធម្មជាតណាមួយ មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ, សង្ខារក្ខន្ធ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ ធម្មជាតណាមួយ មានការដឹងច្បាស់ ជាលក្ខណៈ, វិញ្ញាណក្ខន្ធ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

បណ្តាខន្ធទាំង ៤ នោះ កាលបើវិញ្ញាណក្ខន្ធ គឺបុគ្គលដឹងច្បាស់ហើយ, ធម៌ទាំងឡាយ មានខន្ធជាដើមក្រៅនេះ ងាយយល់ទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ យើងនឹងធ្វើ នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ចាប់ផ្តើមអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាដើម (ដូចតទៅនេះ) ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(វិញ្ញាណក្ខន្ធ)

ក៏ពាក្យថា "ធម្មជាត ឯណាមួយ មានការដឹងច្បាស់ ជាលក្ខណៈ, វិញ្ញាណក្ខន្ធ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា" ដូច្នេះ ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលទុកហើយ ។ សួរថា: ធម្មជាត មានការដឹងច្បាស់ ជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណ តើយ៉ាង ដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា : ធម្មជាត មានការដឹងច្បាស់ ជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណ ។ ដូចជាព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលហើយថា: ម្នាលអាវុសោ ! ព្រោះធម្មជាតដែលដឹងច្បាស់ ដឹងច្រាកដ ហេតុនោះឯង ធម្មជានោះ ទើបឲ្យឈ្មោះថា វិញ្ញាណ ។ បើពោល តាមអត្ថសព្ទថា " វិញ្ញាណ, ចិត្ត, មន:" នេះ ជាពាក្យតែមួយ ។ វិញ្ញាណ នេះនោះ មានតែមួយតាមសភាវៈ ព្រោះមានការដឹងច្បាស់ ជាលក្ខណៈ, មាន បីយ៉ាង គឺ កុសល, អកុសល និង អព្យាកតៈ ដោយអំណាចនៃជាតិ ។

(កុសលវិញ្ញាណ)

(២៨៦) បណ្តាវិញ្ញាណទាំង ៣ យ៉ាងនោះ កុសលវិញ្ញាណ ចែកតាមភូមិ មាន ៤ យ៉ាង គឺ កាមាវចរភូមិ ១, រូបាវចរភូមិ ១, អរូបាវចរភូមិ ១, លោកុត្តរភូមិ ១ ។ បណ្តាភូមិទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងនោះ កាមាវចរភូមិ មាន ៨ ប្រការ ដោយញែក តាមសោមនស្ស, ឧបេក្ខា, ញាណ និង សង្ខារ ។ កាមាវចរភូមិ ៨ នេះ តើដូចម្តេចខ្លះ ? ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(បានដល់ កុសលចិត្ត មាន ៨ យ៉ាង គឺ)

-សោមនស្សសហគតញាណសម្បយុត្ត អសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្សវេទនា និង ព្រមដោយប្រាជ្ញា មិនប្រកបដោយសង្ខារ គឺមិនមានបុគ្គលជំរុញ ក្លៀវក្លាដោយទំនើងខ្លួនឯង ។

-សោមនស្សសហគតញាណសម្បយុត្ត សសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្សវេទនា និង ព្រមដោយប្រាជ្ញា ប្រកបដោយសង្ខារ គឺមានបុគ្គលជំរុញ មិនក្លៀវក្លាដោយទំនើងខ្លួនឯង ។

-សោមនស្សសហគតញាណវិប្បយុត្ត អសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្សវេទនា តែប្រាសចាកប្រាជ្ញា មិនប្រកបដោយសង្ខារ ។

-សោមនស្សសហគតញាណវិប្បយុត្ត សសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកប ដោយសោមនស្សវេទនា តែប្រាសចាកប្រាជ្ញា ប្រកបដោយសង្ខារ ។

-ឧបេក្ខាសហគតញាណសម្បយុត្ត អសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកប ដោយឧបេក្ខាវេទនា និង ព្រមដោយប្រាជ្ញា មិនប្រកបដោយសង្ខារ ។

-ឧបេក្ខាសហគតញាណសម្បយុត្ត សសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកប ដោយឧបេក្ខាវេទនា និង ព្រមដោយប្រាជ្ញា ប្រកបដោយសង្ខារ ។

-ឧបេក្ខាសហគតញាណវិប្បយុត្ត អសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកប

ដោយឧបេក្ខាវេទនា តែជ្រាសចាកជ្រាជ្ញា មិនប្រកបដោយសង្ខារ ។

-ឧបេក្ខាសហគតញាណវិប្បយុត្ត សសង្ខារិក កុសលចិត្ត ប្រកប ដោយឧបេក្ខាវេទនា តែជ្រាសចាកជ្រាជ្ញា ប្រកបដោយសង្ខារ ។

សេចក្តីថា ក្នុងពេលណា បុគ្គលមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយហើយ ព្រោះអាស្រ័យ នូវការដល់ព្រមដោយខណៈ មានទេយ្យធម៌ និង បដិគ្គាហកៈ ជាដើមផង នូវហេតុនៃសោមនស្សជទៃផង កាលធ្វើនូវសម្មាទិដ្ឋិ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយនយ មានជាអាទិ៍ថា “ទាន ដែលបុគ្គលឲ្យហើយ រមែងមានផល” ដូច្នេះ ឲ្យជាត្រីមុខ មិនរួញថយ មិនចាំបាច់ គឺជនទាំងឡាយដទៃជាស់តឿនខ្សឹយ ហើយធ្វើនូវបុណ្យទាំងឡាយ មានទានជាដើម, ក្នុងពេលនោះ ចិត្ត របស់បុគ្គលនោះ ជាសោមនស្សសហគតញាណ-សម្បយុត្ត អសង្ខារិក ។ ក៏ប៉ុន្តែ ក្នុងពេលណា បុគ្គល មានចិត្តត្រេកអររីករាយហើយ ធ្វើនូវសម្មាទិដ្ឋិ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ដោយនយដែលបានពោលហើយ កាលរួញថយផង ជនទាំងឡាយដទៃ ជាស់តឿនផង ដោយអំណាចនៃសទ្ធា មានសភាវៈនៃបុគ្គលមានចាគៈ មិនលះបង់ស្រឡះហើយ ទើបធ្វើ, ក្នុងពេលនោះ ចិត្តនោះឯង របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជាចិត្តប្រកបដោយសង្ខារ ។

ក៏ក្នុងសេចក្តីនេះ ពាក្យនេះថា “សង្ខារ” ជាឈ្មោះ នៃប្រយោគខាងដើម ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃខ្លួនក្តី នៃ

ជនទាំងឡាយដទៃក្តី ។ ម៉្យាងទៀត ក្នុងពេលណា ពួកក្មេងតូចៗ មានការថ្នឹកអំពីកំណើត ដោយសារការឃើញសេចក្តីបដិបត្តិ នៃជនជាញាតិ ឃើញកិក្ខទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោមនស្សកើតឡើង តែងប្រគេនវត្ថុបន្តិចបន្តួច ដែលខ្លួនមានក្នុងដៃក្តី ថ្វាយបង្គំក្តី ដោយប្រញាប់ប្រញាល់, ក្នុងពេលនោះ ចិត្ត ទី៣ រមែងកើតឡើង ដល់ក្មេងតូចទាំងឡាយនោះ ។ តែក្មេងទាំងឡាយដែលពួកញាតិជាស់តឿនថា: អ្នកទាំងឡាយ ចូរឲ្យទាន ចូរថ្វាយបង្គំហើយប្រតិបត្តិ យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលណា, ចិត្ត ទី៤ រមែងកើតឡើង ដល់ក្មេងទាំងនោះ ក្នុងកាលនោះ ។

ចំណែកជនទាំងឡាយ ជាអ្នកជ្រាសចាកសោមនស្ស ក្នុងហេតុទាំងឡាយ ៤ ព្រោះអាស្រ័យ នូវការមិនដល់ព្រម ដោយខណៈ មានទេយ្យធម៌ និង បដិគ្គាហក:ជាដើមក្តី នូវការមិនមាននៃហេតុ របស់សោមនស្សទាំងឡាយដទៃក្តី ក្នុងកាលណា, ឧបេក្ខាសហគតចិត្ត ទាំងឡាយ ៤ ដ៏សេស រមែងកើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ដូច្នេះឯង ។

កាមាវចរកុសលចិត្ត មាន ៨ ប្រការ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយការផ្សេងនៃ សោមនស្ស, ឧបេក្ខា, ញាណ និង សង្ខារ ដូចបានពោលមកនេះ ។

ចំណែក រូបាវចរកុសល មាន ៥ ដោយការញែក ព្រោះប្រកបដោយអង្គឈាន ។ សួរថា: រូបាវចរកុសល ៥ តើដូចម្តេច

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ខ្លះ? ។ ឆ្លើយថា: រូបាវចរកុសល ៥ នោះ គឺ កាមាវចរកុសល ទី១ ប្រកបដោយ វិតក្កៈ, វិចារៈ, បីតិ, សុខៈ និង សមាធិ, កាមាវចរកុសល ទី២ រំលងវិតក្កៈចេញ, តអំពីនោះ កាមាវចរ-កុសល ទី៣ រំលងវិចារៈ, តពីនោះ កាមាវចរកុសល ទី៤ រំលងបីតិ, កាមាវចរកុសល ទី៥ មានសេចក្តីសុខអស់ហើយ ប្រកបដោយឧបេក្ខា និង សមាធិ ។

អរូបាវចរកុសល មាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាច នៃការប្រកបនៃអារុប្បទាំងឡាយ ៤ ។ គឺថា អារុប្ប ទី១ ប្រកបព្រមហើយ ដោយអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន មានប្រការដែលលោកពោលហើយ, អារុប្ប ទី២, ទី៣ និង ទី៤ ទាំងឡាយ (ប្រកបព្រមហើយ) ដោយឈានទាំងឡាយ មានវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានជាដើម ។ លោកុត្តរកុសល មាន ៤ ប្រការ ដោយការប្រកបដោយមគ្គ ៤ ដូច្នេះឯង ។ វិញ្ញាណ ជាកុសលហ្នឹងឯង មាន ២១ ប្រការ ដូចរៀបរាប់មកនេះឯង ជាបឋម ។

(អកុសលវិញ្ញាណ)

(២៨៧) បើពោលទៅតាមភូមិ អកុសលវិញ្ញាណ មាន ១ ប្រការ គឺ កាមាវចរតែម៉្យាង ។ បើពោលតាមមូល អកុសលមាន ៣ យ៉ាង គឺ លោភមូល ១, ទោសមូល ១, មោហមូល ១ ។

បណ្តាអកុសលមូលទាំងនោះ លោភមូល មាន ៨ យ៉ាង គឺ : សោមនស្ស, ឧបេក្ខា, ទិដ្ឋិគតៈ និង សង្ខារ ។ លោភមូល

ខន្ធនិទ្ទេស

៨ យ៉ាងនេះ តើដូចម្តេចខ្លះ ? ។ លោកមូល ៨ យ៉ាងនោះ គឺ ៖

-សោមនស្សសហគតទិដ្ឋិគតសម្បយុត្ត អសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយសេចក្តីយល់ខុស មិនប្រកបដោយសង្ខារ គឺមិនមានបុគ្គលដឹកនាំ ក្លៀវក្លា ដោយទំនើងខ្លួនឯង ។

-សោមនស្សសហគតទិដ្ឋិគតសម្បយុត្ត សសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយសេចក្តីយល់ខុស ប្រកបដោយសង្ខារ ។

-សោមនស្សសហគតទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្ត អសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស មិនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងការយល់ខុស មិនមានបុគ្គលដឹកនាំ ។

-សោមនស្សសហគតទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្ត សសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស មិនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងការយល់ខុស គឺមានបុគ្គលដឹកនាំ ។

-ឧបេក្ខាសហគតទិដ្ឋិគតសម្បយុត្ត អសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយការយល់ខុស មិនប្រកបដោយសង្ខារ គឺមិនមានបុគ្គលដឹកនាំ ។

-ឧបេក្ខាសហគតទិដ្ឋិគតសម្បយុត្ត សសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយការយល់ខុស គឺមានគេដឹកនាំ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

-ឧបេក្ខាសហគតទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្ត អសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខាវេទនា មិនប្រកបដោយការយល់ខុស គឺមិនមានបុគ្គលជីកនាំ ។

-ឧបេក្ខាសហគតទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្ត សសង្ខារិក អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខាវេទនា មិនប្រកបដោយការយល់ខុស គឺប្រកបដោយសង្ខារ ។

សេចក្តីថា: បុគ្គល មានចិត្តត្រេកអរពេញហើយ ធ្វើនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខាងមុខ ដោយនយ មាននយ ថា "ទោស ក្នុងកាមទាំងឡាយមិនមាន" ដូច្នេះជាដើម ហើយបរិភោគនូវកាមទាំងឡាយក្តី ជឿនូវមង្គលទាំងឡាយ មាន ទិដ្ឋិមង្គល ជាដើម ដោយថា ជារបស់មានខ្លឹមសារក្តី មានចិត្តឥតមានបុគ្គលជាស់តឿន ក្លៀវក្លាតាមទំនើងខ្លួនឯង ក្នុងកាលណា, អកុសលចិត្តជាដំបូង រមែងកើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ។ បុគ្គលមានចិត្តនៅទន់ជ្រាយ មានបុគ្គលជទៃជាស់តឿន ក្នុងកាលណា, អកុសលចិត្តទីពីរ រមែងកើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ។

បុគ្គល មិនធ្វើនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ គ្រាន់តែមានចិត្តរីករាយ ត្រេកអរហើយតែប៉ុណ្ណោះ សេពនូវមេបុនធម្មក្តី សម្ញឹងរំពៃនូវសម្បត្តិអ្នកជទៃក្តី លួចយកទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកជទៃក្តី មានចិត្តឥតមានបុគ្គលជាស់តឿន ក្លៀវក្លា ដោយទំនើងខ្លួនឯង ក្នុងកាលណា, អកុសលចិត្តទីបី រមែងកើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ។

បុគ្គល មានចិត្តទន់ជ្រាយ មានគេជាស់តឿន ក្នុងកាលណា, អកុសលចិត្តទីបួន (រមែងកើតឡើង) ក្នុងកាលនោះ ។

ក៏ក្នុងកាលណា បុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រាសចាកសោមនស្ស ក្នុងហេតុទាំងឡាយ ៤ ព្រោះអាស្រ័យនូវការមិនដល់ព្រម នៃកាមទាំងឡាយក្តី ព្រោះមិនមាននៃហេតុរបស់សោមនស្សទាំងឡាយដទៃក្តី ឧបេក្ខាសហគតចិត្តទាំងឡាយ ៤ ដ៏សេស រមែងកើតឡើង ក្នុងកាលនោះ ដូច្នេះឯង ។

លោភមូល មាន ៨ យ៉ាង គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយកិរិយាផ្សេងគ្នា នៃសោមនស្ស, ឧបេក្ខា, ទិដ្ឋិគត: និង សង្ខារ យ៉ាងនេះឯង ។

ចំណែកខាង ទោសមូល ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយទោមនស្ស ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ មានតែ ២ ប្រការប៉ុណ្ណោះឯង គឺ អសង្ខារិក ១, សសង្ខារិក ១ ។ ការកើតឡើងនៃទោសមូលចិត្តនោះ គប្បីជ្រាប ក្នុងកាលជាទីប្រព្រឹត្តទៅ នៃចិត្ត ដ៏ក្លៀវក្លា និង ចិត្តដ៏ទន់ ក្នុងអកុសលកម្មទាំងឡាយ មានបាណាតិបាត ជាដើម ។

មោហមូល ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយឧបេក្ខា មាន ២ ប្រការ គឺ សម្បយុត្តដោយវិចិកិច្ឆា ១ សម្បយុត្តដោយឧទ្ធច្ចៈ ១ ។ រឿងរ៉ាវ នៃមោហមូលចិត្តនោះ គប្បីជ្រាប ក្នុងកាលនៃកិរិយាមិនចូលចិត្ត និង កិរិយារាយមាយ (នៃចិត្ត) ដូច្នេះឯង ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

អកុសលវិញ្ញាណ មាន ១២ ប្រការ ដូចបានពោលមកនេះឯង ។

(អព្យាកតវិញ្ញាណ)

(២៨៨) អព្យាកតវិញ្ញាណ (បើ) ចែកតាមជាតិ មាន ២ ប្រការ គឺ វិបាក ១, កិរិយា ១ ។ បណ្តាអព្យាកតចិត្តទាំងនោះ វិបាក បើចែកតាមភូមិ មាន ៤ យ៉ាង គឺ កាមាវចរភូមិ ១, រូបាវចរភូមិ ១, អរូបាវចរភូមិ ១, លោកុត្តរភូមិ ១ ។ បណ្តាភូមិទាំង ៤ នោះ កាមាវចរភូមិ មាន ២ យ៉ាង គឺ កុសលវិបាក ១, អកុសលវិបាក ១ ។

(កាមាវចរកុសលវិបាក)

ឯ កុសលវិបាក ក៏មាន ២ យ៉ាងដែរ គឺ អហេតុកៈ ១, សហេតុកៈ ១ ។ បណ្តាកុសលវិបាកទាំង ២ នោះ វិញ្ញាណប្រាសហើយចាកហេតុ មានវិបាក មានអលោភៈជាដើម ឈ្មោះថា អហេតុកៈ ។ អហេតុកៈនោះ មាន ៨ យ៉ាង គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១, សោតវិញ្ញាណ ១, ឃានវិញ្ញាណ ១, ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ១, កាយវិញ្ញាណ ១, មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមាននាទីទទួល នូវអារម្មណ៍ ១, មនោវិញ្ញាណធាតុទាំង ២ ដែលមាននាទីពិចារណា នូវអារម្មណ៍ជាដើម ។

បណ្តាអហេតុកវិបាក ៨ ប្រការនោះ ចក្ខុវិញ្ញាណ មានការអាស្រ័យនូវចក្ខុហើយ ដឹងច្បាស់នូវរូប ជាលក្ខណៈ, មានអារម្មណ៍ ត្រឹមតែរូប ជាកិច្ច, មានភាវៈចំពោះមុខនៃរូប ជាផល,

មានកិរិយាជ្រាសចាកទៅ នៃកិរិយាមនោធាតុ ដែលមានរូបជាអារម្មណ៍ ជាហេតុ ។

សោតវិញ្ញាណ, ឃានវិញ្ញាណ, ជីវ្ហាវិញ្ញាណ និង កាយ-វិញ្ញាណ ទាំងឡាយ មានការជឿនច្បាស់នូវអារម្មណ៍ មានសម្ងេជាដើម ដែលអាស្រ័យហើយ ក្នុងវិញ្ញាណ មានសោតវិញ្ញាណជាដើម ជាលក្ខណៈ, មានអារម្មណ៍ត្រឹមតែធ្វើ នូវសម្ងេជាដើម ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃមុខឆ្ពោះ ទៅរកអារម្មណ៍ មានសន្តីរម្មណ៍ជាដើម ជាផល, មានកិរិយាទៅជ្រាស ចាកកិរិយាមនោធាតុ មានសន្តីរម្មណ៍ ជាដើម ជាអារម្មណ៍ ជាហេតុ ។

មនោធាតុ មានកិរិយាជឿនច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ មានរូបជាដើម ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំងឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាទទួលនូវអារម្មណ៍មានរូបជាដើម ជាកិច្ច, មានភាវៈយ៉ាងនោះ ជាផល, មានកិរិយាទៅជ្រាសចាកវិញ្ញាណ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ជាកិច្ច ។

មនោវិញ្ញាណធាតុ មានសន្តីរណៈជាដើម ជាកិច្ច, ទាំងពីរប្រការ មានកិរិយាជឿនូវអារម្មណ៍ទាំង ៦ ជាលក្ខណៈ, បន្ទាប់ពីអហេតុកវិបាក មានសន្តីរណៈជាដើម ជាកិច្ច, មានភាវៈយ៉ាងនោះ ជាផល, មានហទយវត្ថុ ជាហេតុ ។ ចំណែកខាងប្រភេទនៃមនោវិញ្ញាណធាតុនោះ (មាន) ព្រោះកិរិយាប្រកបនូវសោមនស្ស និង ឧបេក្ខាផង ព្រោះកិរិយាផ្សេងគ្នា នៃទីតាំង ២ និង ៥ ផង ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

មែនពិត បណ្តាមនោវិញ្ញាណជាតុ ទាំង ២ នេះ មនោវិញ្ញាណជាតុ ១ ប្រកបព្រម ដោយសោមនស្ស ព្រោះភាវៈប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នា ដោយចំណែក ១ ជា ទ្វិដ្ឋានៈ (មានឋានៈ ២) ព្រោះកិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងបញ្ចទ្វារផង ក្នុងវិថីវិញ្ញាណ មានជវនៈទីបំផុតផង ដោយអំណាចនៃសន្តីរណៈ និង តទារម្មណៈ, មនោវិញ្ញាណជាតុ ១ ឈ្មោះថា ប្រកបព្រមហើយដោយឧបេក្ខា ព្រោះសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ជាកណ្តាលគួរជាទីប្រាថ្នា ជាបញ្ចដ្ឋាន (ជាមនោវិញ្ញាណជាតុ មានស្ថាន ៥) ព្រោះកិរិយាប្រព្រឹត្តិ ទៅដោយអំណាចនៃ សន្តីរណៈ, តទារម្មណ៍, បដិសន្ធិ, ភវង្គ និង ចុតិ ។

ម៉្យាងវិញទៀត អហេតុកវិបាកវិញ្ញាណនេះ មាន ៨ យ៉ាង, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះភាវៈនៃ អហេតុកវិបាកវិញ្ញាណ ជា និយតារម្មណ៍ ១ ជា អនិយតារម្មណ៍ ១, មាន ៣ យ៉ាង ដោយការផ្សេងគ្នានៃ ឧបេក្ខា, សុខ និង សោមនស្ស ។ មែនពិត បណ្តាវិញ្ញាណ ទាំងនោះ វិញ្ញាណ ៥ ឈ្មោះថា និយតារម្មណ៍ ព្រោះកិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានរូបជាដើមហ្នឹង ឯង តាមលំដាប់, វិញ្ញាណដ៏សេស ឈ្មោះថា អនិយតារម្មណ៍ ។ ព្រោះបណ្តាវិញ្ញាណ ដែលជាអនិយតារម្មណ៍ទាំងនោះ មនោជាតុប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ទាំង ៥, មនោវិញ្ញាណជាតុ ទាំង ២ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំង ៦

ដូច្នេះឯង ។ ប៉ុន្តែបណ្តាវិញ្ញាណទាំងបី នេះ កាយវិញ្ញាណ ប្រកប ដោយសេចក្តីសុខ ។ មនោវិញ្ញាណជាតុ ដែលជាទ្វិដ្ឋាន (មាន ហាន ២) ប្រកបដោយសោមនស្ស ។ វិញ្ញាណ ជ័សេស ប្រកប ហើយ ដោយឧបេក្ខា ដូច្នេះឯង ។

កុសលវិញ្ញាណ ៨ ដែលជាអហេតុកៈ ក្នុងកុសលវិបាក បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ជាដំបូង ។

(កាមាវចរកុសលវិបាក)

(២៨៩) ចំណែក អព្យាកតវិញ្ញាណ ដែលប្រកប ដោយ វិបាកហេតុ មានអលោភៈ ជាដើម ឈ្មោះថា សហេតុកៈ ។ កុសលវិបាក ដែលជាសហេតុកៈនោះ មាន ៨ ប្រការ ដោយ កិរិយាផ្សេងគ្នា មានសោមនស្ស ជាដើម ដូចជាកាមាវចរកុសល-វិញ្ញាណ ។ តែ សហេតុកអព្យាកតៈនេះ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដូចជា កុសលវិញ្ញាណ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ ទាំង ៦ ដោយ អំណាចនៃបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ទាំងឡាយ មានទានជាដើមឡើយ ។ ក៏សហេតុកអព្យាកតវិញ្ញាណនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ ទាំង ៦ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងបរិតធម៌ គឺកាមាវចរៈតែប៉ុណ្ណោះ ដោយ អំណាចនៃ (កិច្ច គឺ) បដិសន្ធិ, ភវង្គ, ចុតិ និង តទារម្មណ៍ ។

ចំណែក ក្នុងសហេតុកអព្យាកតវិញ្ញាណ នេះ ភាវៈនៃ កុសលវិញ្ញាណ ជាសសង្ខារិក និង អសង្ខារិក បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃហេតុ មានអាគមន៍ជាដើម ។ មួយទៀត កាល

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

បើសេចក្តីដ៏វិសេស នៃសម្បយុត្តធម៌ទាំង៤ឃ្លាយ សូម្បីមិនមាន ក៏គប្បីជ្រាបថា វិបាកវិញ្ញាណមិនមានសេចក្តីខ្វះខ្វែង ដូចស្រមោលមុខ ក្នុងទីទាំង៤ឃ្លាយ មានផ្ទៃនៃកញ្ចក់ ជាដើម, កុសលវិញ្ញាណ ប្រកបដោយសេចក្តីខ្វះខ្វែង ដូចជាមុខ ។

(កាមាវចរអកុសលវិបាក)

ចំណែកអកុសលវិបាកវិញ្ញាណ គឺជាអហេតុក: តែប៉ុណ្ណោះ ឯង ។ អកុសលវិបាកវិញ្ញាណ ដែលជាអហេតុក:នោះ មាន ៧ ប្រការ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១, សោតវិញ្ញាណ ១, ឃានវិញ្ញាណ ១, ជីវ្ហាវិញ្ញាណ ១, កាយវិញ្ញាណ ១, មនោធាតុ មានការទទួលរង ជាកិច្ច ១, មនោវិញ្ញាណ ធាតុ មានឋាន: ៥ មានការពិចារណា ជាដើម ជាកិច្ច ១ ។ (បើពោល) តាមលក្ខណ:ជាដើម អកុសល-វិបាកជាអហេតុក ៧ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលបានពោលហើយ ក្នុងកុសលអហេតុកវិបាក ។ តែកុសលវិបាក ទាំង៤ឃ្លាយ មានអារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នា និង អារម្មណ៍ជាកណ្តាល តែប៉ុណ្ណោះ ។ អកុសលវិបាក ទាំង៤ឃ្លាយនេះ មានអារម្មណ៍ មិនជាទីប្រាថ្នា និង អារម្មណ៍ជាកណ្តាល ។

ក៏អកុសលវិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៤ឃ្លាយនេះ មាន ៣ ប្រការ ផ្សេង ដោយឧបេក្ខា, សុខ និង សោមនស្ស ។ អកុសលវិបាក ទាំង៤ឃ្លាយ នេះ មាន ២ ប្រការ ដោយអំណាចនៃទុក្ខ និង ឧបេក្ខា ។ ក៏បណ្តាអកុសលវិបាកវិញ្ញាណ មាន ២ ប្រការនេះ កាយវិញ្ញាណ

ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយទុក្ខហ្នឹងឯង, វិញ្ញាណទាំងឡាយ ដ៏សេស ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយឧបេក្ខា ។ ក្នុងអកុសល-វិបាកវិញ្ញាណទាំងនោះ ឧបេក្ខានោះ ដ៏ថោកទាប មិនក្លៀវក្លាពេក ដូចជាទុក្ខទេ ។ ឧបេក្ខា ក្នុងកុសលវិបាកវិញ្ញាណ ក្រៅអំពីនេះ ដ៏ប្រណីត មិនក្លៀវក្លាពេកទេ ដូចជាសេចក្តីសុខ ។

កាមាវចរវិបាកវិញ្ញាណ មាន ២៣ ប្រការ ដោយអំណាចនៃអកុសលវិបាក ទាំងឡាយ ៧ នេះផង នៃកុសលវិបាក ទាំងឡាយ ១៦ មានឮដ៏ខាងដើមផង យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(រូបាវចរ, អរូបាវចរ និង លោកុត្តរវិបាក)

ចំណែករូបាវចរវិបាកវិញ្ញាណ មាន ៥ យ៉ាង ដូចកុសល-វិញ្ញាណដែរ ។ ចំណែកកុសលវិញ្ញាណ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងជវនវិថី ដោយអំណាចនៃសមាបត្តិ ។ រូបាវចរវិបាកនេះ (ប្រព្រឹត្តទៅ) ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ, ភវង្គ និង ចុតិ ក្នុងឧបបត្តិភព ។

ក៏រូបាវចរវិញ្ញាណ មានយ៉ាងណា សូម្បីអរូបាវចរវិញ្ញាណ ក៏មាន ៤ យ៉ាង ដូចជាកុសល យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏ការផ្សេងគ្នា នៃការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃអរូបាវចរវិបាកនោះ មានន័យដូចដែលលោកពោលហើយ ក្នុងរូបាវចរវិញ្ញាណហ្នឹងដែរ ។

លោកុត្តរវិបាក មាន ៤ យ៉ាង ព្រោះភាវៈនៃលោកុត្តរវិបាក មានផលចិត្តប្រកបដោយមគ្គ ៤ ។ លោកុត្តរវិបាកនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយប្រការ ២ ដោយអំណាចនៃមគ្គវិថីផង ដោយអំណាច

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

នៃផលសមាបត្តិផង ដូច្នេះឯង ។ វិបាកវិញ្ញាណទាំងអស់ហ្នឹង មាន ៣៦ ប្រការ ក្នុងភូមិទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(កិរិយាវិញ្ញាណ)

(២៩០) ចំណែកកិរិយាវិញ្ញាណ (បើ) ចែកទៅតាមភូមិ មាន ៣ យ៉ាង គឺ កាមាវចរវិញ្ញាណ ១, រូបាវចរវិញ្ញាណ ១, អរូបាវចរវិញ្ញាណ ១ ។ បណ្តាភូមិទាំង ៣ យ៉ាងនោះ កាមាវចរ-វិញ្ញាណ មាន ២ យ៉ាង គឺ អហេតុកៈ ១, សហេតុកៈ ១ ។ បណ្តាកាមាវចរវិញ្ញាណទាំង ២ នោះ កាមាវចរវិញ្ញាណ ដែលប្រាសហើយចាកកិរិយាហេតុ មានអលោភៈជាដើម ឈ្មោះថា អហេតុកៈ ។ អហេតុកញ្ញាណនោះ មាន ២ យ៉ាង ដោយការបែងចែកជាមនោធាតុ និង មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ បណ្តាអហេតុក-ញ្ញាណទាំង ២ នោះ មនោធាតុ មានការត្រាច់ទៅខាងមុខ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម និង ការជឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ មានរូបជាដើម ជាលក្ខណៈ, មានការស្រាវជ្រាវរក ជាកិច្ច, មានភាវៈក្នុងទីចំពោះមុខអារម្មណ៍ មានរូបជាដើម ជាផល, មានការផ្តាច់បង់នូវភវង្គ ជាហេតុ ។ មនោធាតុនោះ ជាធម្មជាតប្រកបហើយដោយឧបេក្ខាប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកមនោវិញ្ញាណធាតុ មាន ២ យ៉ាង គឺសាធារណៈ ១, អសាធារណៈ ១ ។ បណ្តាមនោវិញ្ញាណធាតុទាំង ២ យ៉ាងនោះ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាសាធារណៈ គឺ ជាអហេតុកកិរិយា ប្រព្រឹត្ត

ទៅ មួយអន្ទើដោយឧបេក្ខា មានការដឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ ៦ ជាលក្ខណៈ, មានការកត់ត្រាទុក និង រំពឹងនឹកគិត ក្នុងបញ្ចទ្វារ និង មនោទ្វារទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃកិច្ច ជាកិច្ច, មានការៈដោយប្រការយ៉ាងដូច្នោះ ជាផល, មានកិរិយាទៅប្រាសអហេតុក វិបាក មនោវិញ្ញាណធាតុ និង ភវង្គទាំងឡាយ អារម្មណ៍ណាមួយ ជាហេតុ, មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាអសាធារណៈ ជាហេតុក-កិរិយា ប្រកបដោយសោមនស្ស, មានការដឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ ៦ ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាញុំាងចិត្តរីករាយ ក្នុងវត្ថុទាំងឡាយ មិនលើសលប់ ឲ្យកើតឡើង ដល់ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃកិច្ច ជាកិច្ច, មានការៈដោយប្រការដូច្នោះ ជាផល, មានហទយវត្ថុ ដោយចំណែកមួយ ជាហេតុ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

កាមាវចរកិរិយាវិញ្ញាណ ដែលជាអហេតុកៈ មាន ៣ យ៉ាង ដូចដែលបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

ចំណែកកាមាវចរវិញ្ញាណ ជាសហេតុកៈ មាន ៨ ប្រការ ដោយកិរិយាញែកមានសោមនស្សជាដើម ដូចជាកុសលវិញ្ញាណ ។ ប៉ុន្តែ នេះជាការប្លែកផ្សេងគ្នា ក្នុងកុសលវិញ្ញាណ និង កិរិយា-វិញ្ញាណនេះ គឺ កុសលវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ដល់សេខបុគ្គល និង បុថុជ្ជនទាំងឡាយ តែប៉ុណ្ណោះ, កិរិយាវិញ្ញាណនេះ (រមែង កើតឡើង) ដល់ព្រះអរហន្តទាំងឡាយតែម្យ៉ាង ។

កិរិយាវិញ្ញាណ ជាកាមាវចរៈ មាន ១១ ប្រការ យ៉ាងនេះ

ឯង ជាដំបូង ។ ចំណែកកិរិយាវិញ្ញាណ ជារូបាវចរកុសល ក្តី អរូបាវចរកុសលក្តី មាន ៥ យ៉ាង ក៏មាន, មាន ៤ យ៉ាង ក៏មាន ដូចជាកុសលដែរ ។ ក៏សេចក្តីប្លែកគ្នា ពីកុសលវិញ្ញាណ នៃកិរិយាវិញ្ញាណ ទាំង ២ នេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការកើតឡើង ដល់ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ តែប៉ុណ្ណោះឯង ។ កិរិយាវិញ្ញាណទាំងអស់ ក្នុងភូមិទាំង ៣ មាន ២០ យ៉ាងដូច្នេះ ។

(វិញ្ញាណទាំងពួងប្រព្រឹត្តទៅដោយអាការ ៤)

(២៩១) វិញ្ញាណទាំងឡាយណា រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការទាំង ១៤ ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ ១, ភវង្គ ១, វជ្ជនៈ ១, ទស្សនៈ ១, សវនៈ ១, ឃាយនៈ ១, សាយនៈ ១, ផុសនៈ ១, សម្បដិច្ឆនៈ ១, សន្តីរនៈ ១, វោដ្ឋវនៈ ១, ជវនៈ ១, តទារម្មណៈ ១ និង ចុតិ ១, វិញ្ញាណទាំងអស់នោះ គឺ កុសលវិញ្ញាណ ២១, អកុសលវិញ្ញាណ ១២, វិញ្ញាណ ៣៦, កិរិយាវិញ្ញាណ ២០, រួមត្រូវជា វិញ្ញាណ ៨៩ ដូចបានរៀបរាប់មកហើយនេះឯង ។ សួរថា: តើដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយដូចតទៅនេះ ៖

(បដិសន្ធិ)

ដូចជាពួកសត្វ កើតក្នុងទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ ដោយអានុភាពនៃកាមាវចរកុសលទាំងឡាយ ៨ ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ វិបាកចិត្តទាំងឡាយ ៩ គឺសហេតុកកាមាវចរវិបាក ៨ និង អហេតុកវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាឧបេក្ខាសហគតៈ

ជាវិបាកនៃទ្វីហេតុកកុសល យ៉ាងទន់ នៃសត្វទាំងឡាយដែលដល់នូវភាវៈនៃជនមានជនខ្វិយជាដើម ក្នុងមនុស្សទាំងឡាយផង ធ្វើនូវកម្ម- បណ្តា កម្មនិមិត្ត និង គតិនិមិត្តទាំងឡាយ ឯណានីមួយដែលប្រាកដឡើង ក្នុងកាលជាទីស្ងាប់នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ឲ្យជាអារម្មណ៍ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចបដិសន្ធិ ។ សត្វទាំងឡាយកើតឡើង ក្នុងរូបភព និង អរូបភពទាំងឡាយ ដោយអានុភាពនៃរូបាវចរកុសល និង អរូបាវចរកុសល ក្នុងកាលណា, រូបាវចរវិបាកចិត្ត និង អរូបាវចរវិបាកចិត្តទាំង ៩ ធ្វើនូវកម្មនិមិត្តហ្នឹងឯង ដែលតាំងឡើងប្រាកដហើយ ក្នុងកាលជាទីស្ងាប់នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ឲ្យជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាច នៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាលនោះ ។ ក៏មួយទៀត ពួកសត្វ កើតក្នុងអបាយដោយអានុភាពនៃអកុសល ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ អហេតុកមនោវិញ្ញាណជាតុ ដែលជាវិបាកនៃអកុសល ធ្វើនូវកម្មបណ្តាកម្មនិមិត្ត និង គតិនិមិត្តទាំងឡាយ ណាមួយ ដែលតាំងឡើងប្រាកដហើយ ក្នុងកាលជាទីស្ងាប់នៃជនទាំងឡាយនោះ ឲ្យជាអារម្មណ៍ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ ដូច្នេះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ២១ ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចពោលមកហើយ ក្នុងវិញ្ញាណក្ខន្ធនេះ ត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ជាមុនសិនចុះ ។

(២៥២) លុះតែ កាលបើបដិសន្ធិវិញ្ញាណ រលត់ហើយ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(ភវង្គ:)

ឈ្មោះថា កវង្គវិញ្ញាណ ប្រាកដយ៉ាងដូច្នោះឯង ដែលជាវិបាក នៃកម្មនោះៗ ឯង ដែលជាប់តាមនូវបដិសន្ធិវិញ្ញាណនោះៗ រមែង ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍នោះឯង ។ កាលបើចិត្តប្បាទ ដទៃ ដែលជាហេតុញុំាងសន្តាន ឲ្យប្រែត្រឡប់មិនមាន យ៉ាងនេះ គឺ (ចិត្ត) បែបនោះ (រមែងប្រព្រឹត្តទៅ) ម្តងទៀត, (ចិត្ត) បែបនោះ (រមែងប្រព្រឹត្តទៅ) ម្តងទៀត, កវង្គវិញ្ញាណ (របស់បុគ្គល) កាល មិនឃើញសុបិន រមែងប្រព្រឹត្តទៅ រាប់ប្រមាណមិនបាន ដោយ ពិត ក្នុងកាលទាំងឡាយ មានកាលជាទីដេកលក់ជាដើម ដូចជា ខ្សែទឹក យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិញ្ញាណទាំងឡាយនោះឯង បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាប ដោយអំណាចនៃកវង្គ ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ។

(អាវជ្ជន:)

ក៏នាកាលសន្តាននៃកវង្គប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ ឥន្ទ្រិយទាំង ឡាយរបស់សត្វទាំងឡាយ ជាឥន្ទ្រិយគួរទទួលនូវអារម្មណ៍បាន ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ ការប៉ះទង្គិចនូវចក្ខុប្បសាទ ព្រោះ អាស្រ័យនូវរូបក្នុងរូប ដែលមកកាន់រង្វង់នៃចក្ខុ តែងកើតមាន ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ការកំរើកនៃកវង្គ រមែងមាន ដោយអានុភាព នៃការប៉ះទង្គិច ។ លំដាប់នោះ កាលបើកវង្គ រលត់ហើយ កិរិយាមនោជាតុ កាលញុំាងអាវជ្ជនកិច្ច ឲ្យសំរេច ដូចជាកាល

កាត់ផ្តាច នូវកវង្គ ធ្វើនូវរូបនោះឯង ឲ្យជាអាម្មណ៍ កើតឡើង ។ ន័យ ក្នុងទ្វារទាំងឡាយ មានសោតទ្វារជាដើម ក៏ដូចគ្នា នឹងន័យនេះដែរ ។ តែកាលបើអារម្មណ៍ទាំង ៦ ប្រការ ក្នុងមនោទ្វារ មកកាន់វង្វង់, អហេតុកកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយឧបេក្ខា កាលញុំងអាវជ្ជនកិច្ច ឲ្យសំរេច ដូចជាការផ្តាច់នូវកវង្គ រមែងកើតឡើងបាន បន្ទាប់អំពីកវង្គចលនា ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃកិរិយាវិញ្ញាណទាំងឡាយ ២ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃអាវជ្ជនៈ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកនេះ ។

(ទស្សនៈ, សវនៈ, ឃាយនៈ, សាយនៈ និង ផុសនៈ)

ក៏បន្ទាប់ពីអាវជ្ជនកិច្ចមក ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាវត្ថុនៃចក្ខុប្បសាទ កាលញុំងទស្សនកិច្ច ឲ្យសំរេចមុន ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ, សោត-វិញ្ញាណ, ឃានវិញ្ញាណ, ជីវ្ហាវិញ្ញាណ និង កាយវិញ្ញាណ ទាំងឡាយ ញុំងសវនកិច្ចជាដើម ឲ្យសំរេច ក្នុងទ្វារទាំងឡាយ មានសោតទ្វារ ជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅបាន ។ វិញ្ញាណទាំងឡាយនោះ ជាកុសលវិបាក (រមែងប្រព្រឹត្តទៅ) ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលខ្ជួនប្រាថ្នាហើយៗ និង អារម្មណ៍មិនជាទីប្រាថ្នា ជាកណ្តាល, ជាអកុសលវិបាក រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីប្រាថ្នា និង មិនជាទីប្រាថ្នាជាកណ្តាល យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ១០ យ៉ាងនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការឃើញ, ការស្តាប់, ការធុំ

ភិន, ការលិទ្ធភ្លក្ស និង ការពាល់ត្រូវ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(សម្បដិបជ្ជន:)

ព្រោះព្រះបាលីថា "ចិត្ត, មនោ, មានស: ។បេ។ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីចិត្តនោះ ក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ រមែងកើតឡើង" ដូច្នេះ ក៏មនោធាតុ ដែលជាលំដាប់នៃវិញ្ញាណ មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ជាកុសល-វិបាក ក្នុងលំដាប់ នៃកុសលវិបាកវិញ្ញាណ, ជាអកុសលវិបាក ក្នុងលំដាប់ នៃអកុសលវិបាកវិញ្ញាណ ទទួលយកនូវអារម្មណ៍ នៃវិញ្ញាណទាំងនោះ កើតឡើង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណ ទាំងឡាយ ២ ប្រការ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការទទួល ដូចរៀបរាប់មក យ៉ាងនេះឯង ។

(សន្តីរណ:)

មួយទៀត ព្រោះព្រះបាលីថា "ចិត្ត, មនោ, មានស:, ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីចិត្តនោះ រមែងកើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃមនោធាតុ ដែលកើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ" ដូច្នេះ ជាដើម វិបាកាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាលំដាប់ នៃអកុសលវិបាកមនោធាតុ ជាអកុសលវិបាក, ដែលជាលំដាប់នៃកុសលវិបាកមនោធាតុ ជាកុសលវិបាក ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើ ដោយសោមនស្ស ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយ

ឱឆ្ងដិទ្ទេស

ឧបេក្ខា ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍ជាកណ្តាល ធ្វើនាទីជាអ្នកពិចារណា នូវអារម្មណ៍ ដែលមនោជាតុទទួលយកនោះឯង រមែងកើតឡើង ដូច្នេះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃការពិចារណា គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះចុះ ។

(រៀបដូចឥ:)

ចំណែក កិរិយាហេតុកមនោវិញ្ញាណជាតុ ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទើដោយឧបេក្ខា កាលកំណត់នូវអារម្មណ៍នោះឯង រមែងកើតឡើង បន្ទាប់អំពីសន្តីរណៈមក ដូច្នេះឯង ។

កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណជាតុ តែមួយ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការកត់ចំណាំ ដូច្នេះឯង ។

(ជវិឥ:)

ប្រសិនបើអារម្មណ៍ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ជាអារម្មណ៍ធំ បន្ទាប់ពីភវង្គវនៈមក, លំជាប់នោះ ជវនៈទាំងឡាយ ៦ ក្តី ៧ ក្តី ដោយអំណាច បណ្តាកាមាវចរកុសលទាំងឡាយ ៨ ក្តី អកុសលទាំងឡាយ ១២ ក្តី កាមាវចរកិរិយា ដ៏សេសទាំងឡាយ ៩ ក្តី កាមាវចរកុសលណាមួយ រមែងសុះទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលភវង្គវនចិត្ត កំណត់ហើយ យ៉ាងណា ។ នយក្នុងបញ្ចទ្វារ ចប់ត្រឹមប៉ុណ្ណេះឯង ។ ចំណែកក្នុងមនោទ្វារ កាមាវចរជវនទាំងឡាយនោះ (រមែងសុះទៅ) ក្នុងលំជាប់ អំពីមនោទ្វារភវង្គៈមក ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

បន្ទាប់អំពីគោត្រភូ មក ការប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយអំណាចនៃជវនៈ នៃកុសលាកុសលកិរិយាវិបាកវិញ្ញាណទាំង៦ឃាយ ៥៥ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូច្នេះ គឺ "បណ្តាជវនៈទាំង៦ឃាយនេះ ដូច្នេះ គឺ អំពីរូបាវចរៈ កុសលជវនៈ ទាំង៦ឃាយ ៥ កិរិយាជវនៈ ៥, អំពីអរូបាវចរៈ កុសលជវនៈ ទាំង៦ឃាយ ៤ កិរិយាជវនៈ ៤, មគ្គចិត្ត ទាំង៦ឃាយ ៤ ផលចិត្តទាំង៦ឃាយ ៤ អំពីលោកុត្តរជវនៈ ណាមួយ ជាជវនៈ ដែលបានបច្ច័យហើយ ជវនៈ នោះៗ រមែងសុះទៅ" យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(តទារម្មណ៍)

ក៏ក្នុងទីបំផុតនៃជវនៈ ប្រសិនបើអារម្មណ៍នោះជាអារម្មណ៍ជំពេក ក្នុងបញ្ចទ្វារ និង ជាអារម្មណ៍ដែលប្រាកដច្បាស់ ក្នុងមនោទ្វារ លំជាប់នោះ បច្ច័យណាៗ ដែលខ្ជិនបានហើយ ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ទាំង៦ឃាយ មានឥដ្ឋារម្មណ៍ជាដើម និង នៃបុរិមកម្ម និង ចិត្តមានជវនចិត្តជាដើម ក្នុងទីបំផុតនៃកាមាវចរជវនៈ នៃសត្វដែលជាកាមាវចរទាំង៦ឃាយ, វិបាកវិញ្ញាណ ក្នុងបណ្តាសហេតុកកាមាវចរវិបាក ៨ និង វិបាកហេតុកមនោវិញ្ញាណជាតុ ៣ យ៉ាង ណាមួយ ដែលជាប់តាមនូវជវនៈ ដែលសុះទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ជនៃ អំពីអារម្មណ៍របស់ភវង្គ ដូចទឹកដែលហូរបញ្ចូលខ្សែទឹក សុះទៅ ក្នុងខណៈបន្តិចបន្តួច ជាប់តាមនូវទូកដែលទៅបញ្ចូលខ្សែទឹក ដូច្នោះ រមែងកើតឡើង អស់ ២ ដង ឬ ១ ដង

ឧទ្ធិទ្ទេស

ដោយអំណាចនៃបច្ចយនោះៗ ។ វិបាកវិញ្ញាណនេះនុ៎ះ ជាចិត្ត ដែលគួរដល់ការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងអារម្មណ៍នៃកវង្គ ក្នុងទីបំផុត នៃជវនៈ ទើបលោកហៅថា "តទារម្មណ៍" ព្រោះធ្វើអារម្មណ៍ នៃជវនៈនោះ ឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ១១ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃតទារម្មណ៍ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(ឬ ពិ)

ចិត្តសន្តានជាបច្ចយ ដែលខ្ជនបានហើយ យ៉ាងនេះគឺ "ក៏ក្នុងទីបំផុត នៃតទារម្មណ៍ កវង្គចិត្តហ្នឹងឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅទៀត កាលបើកវង្គ ដាច់ហើយ វិថីវិញ្ញាណទាំងឡាយ មានអាវជ្ជនៈ ជាដើម រមែងប្រព្រឹត្តទៅទៀត" ដូច្នេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ ដោយអំណាចនៃកិរិយាកំណត់ នូវចិត្តរឿយៗ ថា "អាវជ្ជនៈ មាន បន្ទាប់អំពីកវង្គ, វិញ្ញាណកិច្ច មានការឃើញជា ដើម មាន បន្ទាប់អំពីអាវជ្ជនៈ" ដូច្នេះជាដើម ដរាបដល់ការអស់ទៅនៃកវង្គក្នុងភពមួយ ។ មែនពិត កវង្គចិត្តណា មានក្នុងទីបំផុត នៃជវនចិត្តទាំងអស់ ក្នុងភពមួយ, កវង្គចិត្តនោះ លោកឲ្យឈ្មោះថា ចុតិ ព្រោះការៈនៃកវង្គចិត្តនោះ ច្យុតអំពីភពនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចុតិចិត្តនោះឯង មាន ១៩ ប្រភេទ ដូច្នេះដែរ ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកវិញ្ញាណ ១៩ ដួង គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃចុតិ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ចិត្តសន្តានដែលមិនដាច់រយៈ របស់ពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅមក ក្នុងភព, គតិ, បិតិ និង ការនៅទាំងឡាយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ ដូច្នេះ គឺ "បដិសន្ធិ អំពីចុតិ មានទៀត, ភវង្គអំពីបដិសន្ធិ មានទៀត" តែបណ្តាសត្វទាំងនុ៎ះ សត្វណា លុះនូវព្រះអរហត្ត, កាលបើចុតិចិត្ត របស់សត្វនោះ រលត់ហើយ, ចិត្តសន្តានឈ្មោះថា រលត់ហើយដែរ ដូច្នេះឯង ។

នេះជាប្រការនៃការពោល ដោយពិស្តារ ក្នុងវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

(វេទនាខន្ធ)

(២៩៣) ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ពាក្យណា ដែលលោកពោលហើយ គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យនេះឯង យ៉ាងដូច្នេះ គឺ ធម្មជាតណាមួយ មានការសោយ ជាលក្ខណៈ, វេទនាខន្ធ គឺ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

ធម្មជាតិ មានការសោយជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា វេទនា ។ សមដូចព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលថា ម្នាលអាវុសោ ធម្មជាតិណាសោយ គឺថា ជីឯ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះឯង ឈ្មោះថា វេទនា ។

(វេទនា ១ វេទនា ៣)

ក៏វេទនានោះ មានតែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះ ដោយភាពមានការសោយ ជាលក្ខណៈ (វេទនា) មាន ៣ យ៉ាង ក៏មាន គឺ កុសល ១,

ខន្ធនិទ្ទេស

អកុសល ១, អព្យាកតៈ ១ ដោយអំណាចនៃជាតិ ។ បណ្តា វេទនាទាំង ៣ យ៉ាងនោះ គប្បីជ្រាបថា "វេទនា ដែលសម្បយុត្ត ហើយ ដោយកុសលវិញ្ញាណ ដែលលោកបានពោលហើយដោយ នយមាននយថា: កាមាវចរកុសល មាន ៨ ប្រការ ដោយកិរិយា ញែកតាមសោមនស្ស ឧបេក្ខា ញាណ និង សង្ខារ" ដូច្នេះជាដើម ជាកុសលវេទនា ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ជាអកុសលវេទនា សម្បយុត្តហើយ ដោយអព្យាកតវិញ្ញាណ គឺលោកពោលហើយថា អព្យាកតវេទនា ។

(វេទនា ៥)

បើចែកតាមប្រក្រតី វេទនានោះ មាន ៥ ប្រការ គឺ សុខ ១, ទុក្ខ ១, សោមនស្ស ១, ទោមនស្ស ១, ឧបេក្ខា ១, ។ បណ្តា វេទនាទាំងឡាយ ៥ យ៉ាងនោះ សុខ ដ៏សម្បយុត្ត ដោយ កាយវិញ្ញាណ ជាកុសលវិបាក, ទុក្ខដែលសម្បយុត្ត ដោយ កាយវិញ្ញាណ ជាអកុសលវិបាក សោមនស្ស សម្បយុត្តដោយ វិញ្ញាណ ៦២ យ៉ាងនេះ គឺ ខាងកាមាវចរវិញ្ញាណកុសល ៤, សហេតុកវិបាក ៤, អហេតុកវិបាក ១, សហេតុកកិរិយា ៤, អហេតុកកិរិយា ៤, អកុសល ៤, ខាងរូបាវចរវិញ្ញាណ លើក លែងតែបញ្ចមជ្ឈានវិញ្ញាណចេញ កុសល ៤, វិបាក ៤, កិរិយា ៤, ខាងលោកុត្តរវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា លោកុត្តរវិញ្ញាណ ដែលមិន ប្រកបដោយឈាន មិនមាន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

លោកុត្តរវិញ្ញាណ ៨ ត្រូវជា ៤០ ដោយអំណាចនៃឈានទាំង ឡាយ ៥, ក្នុងលោកុត្តរវិញ្ញាណទាំង ៤០ នោះ លើកលែងតែ វិញ្ញាណ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបញ្ចមជ្ឈាន ៨ ចេញ នៅសល់ កុសលវិបាក ៣២, ទោមនស្ស សម្បយុត្ត ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ២, ឧបេក្ខា សម្បយុត្ត ដោយវិញ្ញាណ ៥៥ ដែលសេសសល់ ។

(លក្ខណៈនៃវេទនា ៤)

បណ្តាវេទនាទាំងឡាយ ៥ នោះ សេចក្តីសុខ មានការ សោយនូវផោដ្ឋព្វៈ ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការចំរើន សម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានការត្រេកអរ ដែលប្រព្រឹត្ត ទៅ ក្នុងកាយ ជាផល, មានកាយិន្ទ្រិយ ជាហេតុ ។ ទុក្ខ មានការ សោយនូវផោដ្ឋព្វៈ មិនជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការញ៉ាំង សម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យស្រពាប់ ជាកិច្ច, មានអាពាធដែល ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកាយ ជាផល, មានកាយិន្ទ្រិយ ជាហេតុ ។ សោមនស្ស មានការសោយនូវឥដ្ឋារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ, មានការ ជួបប្រទះនូវអាការជាទីប្រាថ្នា តាមតែបាន ជាកិច្ច, មានការរីក រាយដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងចិត្ត ជាផល, មានបស្សទ្ធិ ជាហេតុ ។ ទោមនស្ស មានការសោយ នូវអនិដ្ឋារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ, មាន ការជួបប្រទះ នូវអាការ មិនជាទីប្រាថ្នាតាមតែបាន ជាកិច្ច, មាន សេចក្តីលំបាក ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងចិត្ត ជាផល, មានហទយវត្ថុ ដោយចំណែក ១ ជាហេតុ ។ ឧបេក្ខា មានការសោយនូវអារម្មណ៍

ខន្ធនិទ្ទេស

ដែលជាកណ្តាល ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាញុំាងសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ មិនឲ្យចំរើនពេក និង មិនឲ្យស្រោពេនពេក ជាកិច្ច, មានភាវៈស្ងប់ស្ងាត់ ជាផល, មានចិត្ត មិនប្រកបដោយបីតិ ជាហេតុ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

នេះ ជាកថាមុខ ដោយពិស្តារ ក្នុងវេទនាខន្ធ ។

(សញ្ញាខន្ធ)

(២៩៤) ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ពាក្យណា ដែលលោកពោលហើយ គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យនេះឯងថា: ធម្មជាតិណាមួយ មានការដឹងច្បាស់ជាលក្ខណៈ, សញ្ញាខន្ធ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតិនោះទាំងអស់ ក្នុងទីជាមួយគ្នា យ៉ាងដូច្នេះ ។

ធម្មតាធម្មជាតិ ដែលជាគ្រឿងសំគាល់ បានដល់ សញ្ញានោះឯង ។ សមដូចជាព្រះសារីបុត្តត្ថេរ បានពោលហើយថា ។ ម្នាលអាវុសោ ធម្មជាតិណា ចាំបាន ដឹងច្បាស់ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ គឺលោកហៅថា “សញ្ញា” ។

(សញ្ញា ១ សញ្ញា ៣)

ក៏សញ្ញានោះនេះ មានតែមួយ ដោយសភាវៈមានកិរិយាចាំបាន ជាលក្ខណៈ, មាន ៣ ប្រការ គឺកុសល ១, អកុសល ១, អព្យាកតៈ ១ ដោយអំណាចនៃជាតិ ។ បណ្តាសញ្ញាទាំងឡាយ ៣ នោះ (សញ្ញា) ដែលសម្បយុត្តហើយ ដោយកុសលវិញ្ញាណ

ហៅថា កុសលសញ្ញា, (សញ្ញា) ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ហៅថា អកុសលសញ្ញា, (សញ្ញា) ដ៏សម្បយុត្តហើយដោយអព្យាកតវិញ្ញាណ ហៅថា អព្យាកតសញ្ញា ។ ព្រោះថា (វិញ្ញាណ) ណា ប្រកបច្រាសហើយចាកសញ្ញា, វិញ្ញាណនោះមិនឈ្មោះថា មានទេ ព្រោះហេតុនោះ ការញ្រៀកនៃវិញ្ញាណ មានប្រមាណប៉ុណ្ណា ការញ្រៀកនៃសញ្ញា ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដែរ ។

(លក្ខណៈនៃសញ្ញា)

ក៏សញ្ញានេះនុ៎ះ សូម្បីមានប្រភេទស្មើគ្នា ដោយវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បើពោលតាមអាការ មានលក្ខណៈជាដើម សញ្ញាទាំងអស់នោះឯង មានការចាំបាន ជាលក្ខណៈ, មានការធ្វើនូវនិមិត្តជាបច្ច័យនៃការដឹងច្បាស់ តទៅទៀតថា “នុ៎ះ គឺជារបស់នេះឯង” ដូច្នេះ ជាកិច្ច ដូចជាជាងឈើជាដើម ធ្វើនូវការសំគាល់ ក្នុងវត្ថុទាំងឡាយមានឈើជាដើម, មានការធ្វើនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយអំណាចនិមិត្ត ដែលខ្លួនកាន់យកហើយ យ៉ាងណា ជាផល ដូចជាមនុស្សខ្វាក់ ស្ទាបដំរីទាំងឡាយ ធ្វើការប្រកាន់ស្អិត ដោយនិមិត្តដែលខ្លួនកាន់យកហើយ យ៉ាងណានោះឯង, មានអារម្មណ៍ដែលតាំងនៅហើយ យ៉ាងណា ជាបទដ្ឋាន ដូចជាការចាំដែលកើតឡើង ដល់ពួកកូនសត្វម្រឹគ ក្នុងមនុស្សដែលចង ដោយចាប់ស្មៅ ថា “ជាបុរស” ដូច្នោះឯង ។

នេះ ជាប្រធាននៃការពោល ដោយពិស្តារ ក្នុងសញ្ញាខន្ធ ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(សង្ខារក្ខន្ធ)

(២៩៥) ក៏ពាក្យណា ដែលលោកពោលហើយ, សេចក្តីវិនិច្ឆ័យថា "ធម្មជាត ណាមួយ មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ, សង្ខារក្ខន្ធ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះធ្វើនូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា" ដូច្នេះ, គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ក្នុងពាក្យនេះ (ដូចតទៅនេះ) ។

ការធ្វើនូវគំនរជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ ។ ពាក្យសួរថា : ចុះធម្មជាតនោះ ដូចម្តេច? ។ ចម្លើយថា : បានដល់ សង្ខារហ្នឹងឯង ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បទេសរាជទាំងឡាយ តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បទេសរាជទាំងឡាយនោះ តថាគត ហៅថា សង្ខារ ។

(លក្ខណៈ... នៃសង្ខារ)

សង្ខារទាំងឡាយនោះ មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ, មានការប្រមូលមក ជាកិច្ច, មានការផ្សព្វផ្សាយ ជាផល, មានការប្រជុំនៃខន្ធ ៣ ដ៏សេស ជាហេតុ ។

(សង្ខារ ១ សង្ខារ ៣)

សង្ខារទាំងឡាយនោះ មានតែមួយក៏មាន ដោយប្រភេទមានលក្ខណៈជាដើម យ៉ាងនេះ, មាន ៣ ក៏មាន គឺ កុសល ១, អកុសល ១, អព្យាកតៈ ១ ដោយអំណាចនៃជាតិ ។ បណ្តា

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

សង្ខារទាំង ៣ នោះ សង្ខារទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយ កុសលវិញ្ញាណ លោកហៅថា កុសលសង្ខារ, ដែលសម្បយុត្ត ដោយអកុសលវិញ្ញាណ លោកហៅថា អកុសលសង្ខារ, ដែល សម្បយុត្ត ដោយអព្យាកតវិញ្ញាណ លោកហៅថា អព្យាកត-សង្ខារ ។

(កុសលសង្ខារ ៣៦)

បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយ ៣ យ៉ាងនោះ ជាដំបូង សង្ខារ ទាំងឡាយ ដ៏សម្បយុត្តដោយកុសលវិញ្ញាណទីមួយ ជាកាមាវចរ មាន ៣៦ យ៉ាង គឺសង្ខារជានិយតៈ មកដោយរូបរបស់ខ្លួន ២៧, ជាយោគបនកន័យ ៤, អនិយតៈ ៥ ។ បណ្តាសង្ខារទាំង ៣៦ នោះ សង្ខារទាំង ២៧ នេះ មកហើយ ដោយរូប របស់ខ្លួន គឺ ផស្សៈ ១, ចេតនា ១, វិតក្កៈ ១, វិចារៈ ១, បីតិ ១, វិរិយៈ ១, ជីវិត ១, សមាធិ ១, សទ្ធា ១, សតិ ១, ហិរិ ១, ឱត្តប្បៈ ១, អលោភៈ ១, អទោសៈ ១, អមោហៈ ១, កាយបស្សទ្ធិ ១ ចិត្តប្បស្សទ្ធិ ១, កាយលហុតា ១, ចិត្តលហុតា ១, កាយមុទុតា ១, ចិត្តមុទុតា ១, កាយកម្មញ្ញតា ១, ចិត្តកម្មញ្ញតា ១, កាយបាគុញ្ញតា ១, ចិត្តបាគុញ្ញតា ១, កាយុជុកតា ១, ចិត្តុជុកតា ១ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងនេះ ជាយោគបនកន័យ គឺ ឆន្ទៈ ១, អធិមោក្ខៈ ១, មនសិការៈ ១, តត្រមជ្ឈត្តា ១ ។ សង្ខារទាំង ឡាយនេះ ជាអនិយតសង្ខារ មាន ៥ គឺ ករុណា ១, មុទិតា ១,

កាយទុច្ចរិតវិរតិ ១, វចីទុច្ចរិតវិរតិ ១, មិច្ឆាជីវវិរតិ ១ ។ ព្រោះក្នុងកាលខ្លះ សង្ខារទាំងឡាយនេះ រមែងកើតឡើង ក៏កាលកើតឡើង រមែងមិនកើតឡើង ក្នុងទីជាមួយគ្នាទេ ។

(និយតសង្ខារ ២៧)

(ផស្សៈ)

(២៩៦) វិនិច្ឆ័យក្នុងបទទាំងនោះ សភាវៈណា ពាល់ត្រូវសភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ផស្សៈ ។ ផស្សៈនោះនេះ មានការពាល់ត្រូវជាលក្ខណៈ មានការប៉ះទង្គិចជាកិច្ច, មានការប្រជុំគ្នាជាផល, មានអារម្មណ៍ដែលមកក្នុងគន្លងជាហេតុ ។ មែនពិត ផស្សៈនេះ សូម្បីជាអរូបធម៌ ក៏តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការ ជាហេតុពាល់ត្រូវ ក្នុងអារម្មណ៍ ម៉្យាងទៀត ផស្សៈនេះ សូម្បីមិនជាប់ដោយឯកទេស ក៏គង់ញ៉ាំងចិត្ត និង អារម្មណ៍ ឲ្យប៉ះគ្នាបានដែរ ដូចជារូបប៉ះនឹងភ្នែក និង ដូចជាសម្ងេងប៉ះនឹងត្រចៀក យ៉ាងដូច្នោះ ។ ផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា មានការប្រជុំជាផល ព្រោះភាវៈនៃផស្សៈប្រាកដច្បាស់ហើយ ដោយអំណាចនៃហេតុរបស់ខ្លួន ពោលគឺការប្រជុំនៃពួកបី ។ ផស្សៈ ឈ្មោះថា មានអារម្មណ៍ ដែលមកហើយកាន់ផ្ងង់ជាហេតុ ព្រោះកើតឡើង ក្នុងអារម្មណ៍ដែលការប្រជុំនៃគំនិត ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈនោះផង ដែលឥន្ទ្រិយផងតាក់តែងហើយ ដោយមិនមានអន្តរាយឡើយ ។ តែផស្សៈ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញ ដូចជាមេគោ មិនមានស្បែក ព្រោះភាវៈជាទី

តាំងនៃវេទនា ។

(បេតនា)

ធម្មជាតិណា សន្សំ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ចេតនា, អធិប្បាយថា គ្នេរគ្នាន់ ។ ចេតនានោះ មានការៈជាហេតុត្រិះរិះជាលក្ខណៈ, មានការ ប្រមូលមកជាកិច្ច, មានការចាត់ចែង ជាផល, មានការញុំាងកិច្ចរបស់ខ្លួន និង កិច្ចរបស់បុគ្គលដទៃ ឲ្យសំរេច ដូចជាសិស្សច្បង និង ជាងឈើជាធំជាដើម ។ ក៏ឯចេតនានោះ កាលប្រព្រឹត្តទៅ ប្រាកដដោយការៈញុំាងសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យខ្នះខ្នែងឡើង ក្នុងកិច្ចទាំងឡាយ មានកិរិយារលឹកនូវកម្ម យ៉ាងនាប់រហ័សជាដើម ។

(វិតក្កៈវិចារៈបីតិ)

ពាក្យឯណា ជាពាក្យដែលលោកគប្បីពោល ក្នុងវិតក្កៈ, វិចារៈ និង បីតិទាំងឡាយ, ពាក្យទាំងអស់នោះ គឺលោកពោលហើយ ក្នុងអដ្ឋកថានៃបឋមជ្ឈាន ត្រង់បឋវីកសិណនិទ្ទេស ។

(វីរិយៈ)

ការៈនៃសេចក្តីព្យាយាម ឈ្មោះថា វីរិយៈ ។ ការៈនៃសេចក្តីព្យាយាមនោះ មានសេចក្តីអង់អាច ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាទំនុកបំរុង នូវសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានការៈនៃការមិនរុញ្ជរ ជាផល, មានសេចក្តីតក់ស្លុត ជាហេតុ ឬក៏មានវត្ថុដែលបុគ្គលព្យាយាម ប្រារព្ធហើយ ជាហេតុ ព្រោះព្រះ

ខន្ធនិទ្ទេស

ពុទ្ធដីកា ថា : បុគ្គលតក់ស្លុតហើយ រមែងតាំងទុកហើយ ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា, បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា សេចក្តីព្យាយាម ដែលបុគ្គលបានប្រារព្ធហើយ ដោយប្រពៃត្រឹមត្រូវ រមែងជាឫសគល់នៃសម្បត្តិទាំងពួងទាំងឡាយ ។

(ជីវិត)

សហជាតធម៌ទាំងឡាយ រស់នៅ ដោយធម្មជាតនោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ជីវិត ។ មួយទៀត ធម្មជាតនោះ រស់ ដោយខ្លួនឯង ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ជីវិត ។ ម៉្យាងវិញទៀត ធម្មជាតនោះ ត្រឹមតែកិរិយារស់នៅប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ទើបឈ្មោះថា ជីវិត ។ រីឯប្រភេទទាំងឡាយ មានលក្ខណៈជាដើម នៃជីវិតនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមនយដែលលោកពោលហើយ ក្នុងរូបជីវិត ។ ព្រោះថា ការធ្វើផ្សេងៗ គ្នា ក្នុងជីវិតទាំង ២ នុ៎ះ គឺ ជីវិតនោះ គឺជាជីវិតរបស់រូបធម៌ទាំងឡាយ, ជីវិតនេះ ជាជីវិតរបស់អរូបធម៌ទាំងឡាយ ប៉ុណ្ណោះឯង ។

(សមាធិ)

ធម្មជាតណា តម្កល់ចិត្តទុកស្មើ ក្នុងអារម្មណ៍ ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា សមាធិ, មួយទៀត ធម្មជាតណា តាំងចិត្ត ដោយប្រពៃ ក្នុងអារម្មណ៍ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា សមាធិ ។ មួយវិញទៀត ធម្មជាត ដែលឈ្មោះថា

សមាធិនោះ គឺការតម្កល់មាំ នៃចិត្តហ្នឹងឯង ។

(លក្ខណៈ...នៃសមាធិ)

សមាធិនោះ មានការមិនផាកវេ ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការមិនរាយមាយ ជាលក្ខណៈ, មានការប្រមូលមក នូវសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ជាកិច្ច ដូចជាទឹកនៃលំអិតសំរាប់ងូតទាំងឡាយ, មានការស្ងប់រម្ងាប់ ជាផល, មានសេចក្តីសុខ ដោយវិសេស ជាហេតុ, សមាធិនោះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញថា មានកិរិយាឈប់ស្ងៀម នៃចិត្ត ដូចជាការឈប់ស្ងៀម នៃប្រឆេះរបស់ប្រទីបទាំងឡាយ ក្នុងទីដែលមិនមានខ្យល់ ។

(សទ្ធា)

សត្វទាំងឡាយ ជឿ ដោយធម្មជាតិនេះ ឬក៏ សត្វ ជឿដោយខ្លួនឯង ឬមួយក៏ ធម្មជាតិនេះ ត្រឹមតែកិរិយាជឿ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា សទ្ធា ។

(លក្ខណៈ...នៃសទ្ធា)

សទ្ធានោះ មានការជឿ ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការចុះស៊ប់ជាលក្ខណៈ, មានការជ្រះថ្លា ជាកិច្ច ដូចជាកែវមណីសំរាប់ញុំាងទឹកឲ្យថ្លា ឬមួយក៏ មានការសុះទៅ ជាកិច្ច ដូចជាសុះទៅ ក្នុងកាលជាទីឆ្លងនូវអន្ទង់, មានភាវៈនៃការមិនល្អក់ ជាផល ឬក៏ថា មានការចុះចិត្តស៊ប់ ជាផល, មានវត្ថុដែលគួរជឿ ជាហេតុ ឬក៏ មានអង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ មានការស្តាប់ នូវព្រះសទ្ធម្មជាដើម ជា

ទន្ធនិទ្ទេស

ហេតុ, សទ្ធានោះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញដូចជាដៃ, ដូចជាទ្រព្យ និង ដូចជាពូជទាំងឡាយ ។

(សតិ)

ជនទាំងឡាយ រលឹកឃើញ ដោយធម្មជាតិនេះ ឬក៏ ធម្មជាតិណា រលឹកឃើញដោយខ្លួនឯង ឬមួយក៏ ធម្មជាតិនេះ ត្រឹមតែការរលឹក ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា សតិ ។ សតិនោះ មានការមិនស្រពេចស្រពិល ជាលក្ខណៈ, មានការមិនភ្លេច ជាកិច្ច, មានការរក្សា ជាផល ឬក៏ មានភាវៈនៃអារម្មណ៍ ក្នុងទីចំពោះមុខ ជាផល, មានសញ្ញាជ័ង្ខាប់ខ្លួន ជាហេតុ ឬក៏ មានសតិបដ្ឋាន មានកាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ជាដើម ជាផល ។

ចំណែកខាងសតិ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញ ដូចជាសសរគោម ព្រោះភាវៈនៃសតិជ្ជាក់ចុះស៊ប់ហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ផង ដូចជាឆ្នាំទ្វារ ព្រោះកិរិយារក្សានូវទ្វារ មានចក្ខុទ្វារជាដើមផង ។

(ហិរិ ឱត្តប្ប:)

ធម្មជាតិណា គឺជនខ្មាស ចាកអំពើទុច្ចរិតទាំងឡាយ មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ហិរិ ។ ពាក្យថា ហិរិ នេះ ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីខ្មាស ។ ធម្មជាតណា តក់ស្លុត ព្រោះទុច្ចរិតទាំងឡាយនោះឯង ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ឱត្តប្ប: ។ ពាក្យថា ឱត្តប្ប: នេះ ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីតក់ស្លុតចំពោះបាប ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(លក្ខណៈ ... នៃហិរិ និង ឱត្តប្បៈ)

បណ្តាហិរិ និង ឱត្តប្បៈ ទាំងនោះ ហិរិ មានការខ្ពើមចាកបាប ជាលក្ខណៈ, ឱត្តប្បៈ មានការតក់ស្លុត ជាលក្ខណៈ ។ ហិរិ មានការមិនធ្វើបាបទាំងឡាយ ដោយអាការ នៃការខ្មាស ជាកិច្ច, ឱត្តប្បៈ មានការមិនធ្វើបាបទាំងឡាយ ដោយអាការតក់ស្លុត ជាកិច្ច ។ ចំណែកខាងគុណជាតទាំង ២ យ៉ាងនេះ មានការរួញរាចាកបាប ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន មានការគោរពចំពោះខ្លួន និង គោរពចំពោះបុគ្គលដទៃជាហេតុ ដោយបការៈដែលលោកពោលហើយហ្នឹងឯង ។ មែនពិត បុគ្គលធ្វើនូវខ្លួនឲ្យផ្ងន់ លះបង់នូវបាប ដោយហិរិ ដូចជាស្រីក្រមុំ, លះបង់នូវបាប ដោយឱត្តប្បៈ ធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យផ្ងន់ ដូចជាស្រីផ្កាមាស ។ ក៏ធម៌ទាំង ២ នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ជាធម៌សំរាប់ឃុំគ្រងនូវលោក ។

(អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ)

សត្វទាំងឡាយ មិនល្មោភ ដោយសភាវៈនោះ ឬក៏សភាវៈណា មិនល្មោភ ដោយខ្លួនឯង ឬមួយក៏ ធម្មជាតនោះ ត្រឹមតែកិរិយាមិនលោភ ព្រោះហេតុនោះ សភាវៈនោះ ទើបឈ្មោះថា អលោភៈ ។ សេចក្តីពន្យល់ ក្នុងអទោសៈ និង អមោហៈទាំងឡាយហ្នឹងឯង ដូចជានយនេះដែរ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបផងចុះ ។

(លក្ខណៈ ... នៃអលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ)

បណ្តាធម៌ទាំង ៣ នោះ អលោភៈ មានការមិនជាប់ជំពាក់

ខន្ធនិទ្ទេស

ចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍ជាលក្ខណៈ ឬថា មានការៈមិនជាប់ចិត្ត ជាលក្ខណៈ ដូចជាដំណក់នៃទឹកមិនជាប់លើស្លឹកឈូក, មានការមិនហួងហែង ជាកិច្ច ដូចជាកិក្ខុដែលរួចហើយ (ចាកឃរាវាសធម៌), មានការៈនៃកិរិយាមិនជាប់ស្អិត ជាផល ដូចជាបុរសដែលធ្លាក់ចុះហើយ ក្នុងវត្តុមិនស្អាត ។

អទោសៈ មានការមិនកាច ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការមិនខឹងជាលក្ខណៈ បីដូចជាមិត្តអ្នកប្រព្រឹត្តទៅតាម, មានការកំចាត់បង់នូវគំនុំ ជាកិច្ច, ម៉្យាងទៀត មានការកំចាត់បង់ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាកិច្ច ដូចជាទឹមចន្ទន៍, មានការៈនៃសេចក្តីរីករាយជាផល ប្រៀបដូចជាព្រះចន្ទពេញវង់ ដូច្នោះឯង ។

អមោហៈ មានការត្រាស់ដឹងតាមសការៈពិត ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការចាក់ធ្លុះ ដោយមិនភ្ញាំងភ្ញាត់ ជាលក្ខណៈ ដូចជាការចាក់ធ្លុះនូវកូនសរ ដែលខ្ជាន់ធ្នូអ្នកឆ្លាតបាញ់ទៅហើយ, មានការបំភ្លឺនូវអារម្មណ៍ ជាកិច្ច ដូចជាប្រទីប, មានការមិនភ្លេចភ្ញាំង ជាផល ដូចជាបុរសអ្នកបង្ហាញនូវផ្លូវដល់ជនអ្នកដើរក្នុងព្រៃ ។

ក៏ធម៌ទាំង៣យ ៣ នេះឯង គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ថាជាឫសគល់ នៃកុសលទាំងពួងទាំង៣យ ។

(កាយប្បស្សទ្ធិ បិត្តប្បស្សទ្ធិ)

ការរម្ងាប់នៃកាយ ឈ្មោះថា កាយប្បស្សទ្ធិ ។ ការរម្ងាប់នៃចិត្ត ឈ្មោះថា ចិត្តប្បស្សទ្ធិ ។ តែក្នុងពាក្យថា កាយប្បស្សទ្ធិ

នេះ ខន្ធទាំងឡាយបី មានវេទនាខន្ធជាដើម ឲ្យឈ្មោះថា កាយ ។ កាយប្បស្សទ្ធិ និង ចិត្តប្បស្សទ្ធិ រួមចូលគ្នាទាំង ២ នោះ មានការចូលទៅរម្ងាប់ នូវសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយនៃកាយ និង ចិត្ត ជាលក្ខណៈ, មានការច្របាច់ញាំញីចេញ នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃកាយ និង ចិត្ត ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃសេចក្តីត្រជាក់ ព្រោះកិរិយាមិនអន្ទះអន្ទែងនៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយ ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ, គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា កាយប្បស្សទ្ធិ និង ចិត្តប្បស្សទ្ធិនេះ ជាទំនាស់ ចំពោះកិលេសទាំងឡាយ មានខន្ធច្ចៈ ជាដើម ជាគ្រឿងធ្វើនូវកាយ និង ចិត្ត មិនឲ្យស្ងប់ ។

(កាយលហុតា ចិត្តលហុតា)

ភាវៈនៃកាយស្រាល ឈ្មោះថា កាយលហុតា ។ ភាវៈនៃចិត្តដ៏ស្រាល ឈ្មោះថា ចិត្តលហុតា ។ កាយលហុតា និង ចិត្តលហុតា នោះ មានការចូលទៅរម្ងាប់នូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តដ៏ធ្ងន់ ជាលក្ខណៈ, មានការញាំញីនូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្ត ដ៏ធ្ងន់ជាកិច្ច, មានភាវៈនៃការមិនយឺតយូរនៃកាយ និង ចិត្ត ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ, លហុតានេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាទំនាស់ ចំពោះកិលេសមានថីនមិទ្ធៈ ជាដើម ជាគ្រឿងធ្វើ នូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយឲ្យធ្ងន់ ។

(កាយមុទុតា ចិត្តមុទុតា)

ភាវៈនៃកាយដ៏ទន់ ឈ្មោះថា កាយមុទុតា ។ ភាវៈនៃចិត្ត

ដ៏ទន់ ឈ្មោះថា ចិត្តមុទុតា ។ កាយមុទុតា និង ចិត្តមុទុតា ២ នេះ មានការម្ងាប់នូវកិរិយារឹងត្អឹង នៃកាយ និង ចិត្ត ជាកិច្ច, មានការមិនខ្ជាំងខ្ជប់ ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ, មុទុតា នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាគូទំនាស់ដល់កិលេស មានទិដ្ឋិ និង មានះ ជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវៈនៃការរឹងត្អឹង នៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយ ។

(កាយកម្មញ្ញតា ចិត្តកម្មញ្ញតា)

ភាវៈនៃកាយគួរដល់ការងារ ឈ្មោះថា កាយកម្មញ្ញតា ។ ភាវៈនៃចិត្តគួរដល់ការងារ ឈ្មោះថា ចិត្តកម្មញ្ញតា ។ កាយ-កម្មញ្ញតា និង ចិត្តកម្មញ្ញតា នោះ មានការចូលទៅរម្ងាប់នូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តមិនគួរដល់ការងារ ជាលក្ខណៈ, មានការញ៉ាំញីនូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្ត មិនគួរដល់ការងារ ជាកិច្ច, មានកិរិយាដល់ព្រមនូវកិរិយាធ្វើនូវកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយឲ្យជាអារម្មណ៍ ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ, កម្មញ្ញតា នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាគូទំនាស់ចំពោះកិលេស មាននីវរណៈ ដ៏សេស ជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយ មិនគួរដល់ការងារ ជាដើម ជាគុណនាំមកនូវសេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងវត្ថុដែលគួរជ្រះថ្លា ទាំងឡាយ នាំមកនូវភាវៈគួរដល់ការប្រកបផ្សេងៗ ក្នុងការធ្វើប្រយោជន៍ទាំងឡាយ ដូចមាសដែលស្អាតបរិសុទ្ធ យ៉ាងនោះឯង ។

(កាយបាគុញ្ញតា ចិត្តបាគុញ្ញតា)

ភាវៈនៃកាយដ៏ស្ទាត់ ឈ្មោះថា កាយបាគុញ្ញតា ។ ភាវៈ

នៃចិត្ត ដ៏ស្ងាត់ជំនាញ ឈ្មោះថា ចិត្តបាគុញ្ញតា ។ កាយបាគុញ្ញតា និង ចិត្តបាគុញ្ញតាទាំង ២ នោះ មានភាវៈនៃការមិនមានជំងឺ នៃកាយ និង ចិត្ត ជាលក្ខណៈ, មានការញ៉ាំញ៉ី នូវការឈឺចាប់នៃកាយ និង ចិត្ត ជាកិច្ច, មានការមិនមានទោស ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ ។

បាគុញ្ញតា នេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាគូទំនាស់ ដល់កិលេស មានការមិនមានសទ្ធាជាដើម ដែលជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវៈនៃការឈឺចាប់ នៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយ ។

(កាយុជុកតា ចិត្តុជុកតា)

ភាវៈនៃកាយដ៏ត្រង់ ឈ្មោះថា កាយុជុកតា ។ ភាវៈនៃចិត្តដ៏ត្រង់ ឈ្មោះថា ចិត្តុជុកតា ។ កាយុជុកតា និង ចិត្តុជុកតា នេះ មានភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តដ៏ត្រង់ ជាលក្ខណៈ, មានការញ៉ាំញ៉ីនូវភាវៈនៃកាយ និង ចិត្តមិនកោងកាច ជាកិច្ច, មានភាវៈមិនរពើតរពើង ជាផល, មានកាយ និង ចិត្ត ជាហេតុ, ឧជុកតា នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាគូទំនាស់ដល់ កិលេសមានមាយា និង សាឋេយ្យ ជាដើម ដែលជាគ្រឿងធ្វើនូវភាពកោងកាច នៃកាយ និង ចិត្តទាំងឡាយ ។

(ឆន្ទៈ)

(២៩៧) ពាក្យថា "ឆន្ទៈ" នេះ ជាឈ្មោះនៃការមានបំណងដើម្បីនឹងធ្វើ ។ ហេតុនោះ ឆន្ទៈនោះ ទើបមានភាវៈជាអ្នកចង់ធ្វើ

ជាលក្ខណៈ, មានការស្វែងរកនូវអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានភាវៈជាអ្នកត្រូវការ ដោយអារម្មណ៍ ជាផល ។ មានអារម្មណ៍នោះឯង ជាហេតុនៃធម្មៈនោះ ។

ចំណែកខាងធម្មៈនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញដូចជាកិរិយាលានូវដៃនៃចិត្ត ក្នុងការកាន់យកនូវអារម្មណ៍ ។

(អធិមោក្ខ)

ការចុះចិត្តស៊ប់ ឈ្មោះថា អធិមោក្ខ ។ ការចុះចិត្តស៊ប់នោះ មានការចូលចិត្តស៊ប់ ជាលក្ខណៈ, មានការមិនរើរុះ ជាកិច្ច, មានការដាច់ស្រេច ជាផល, មានធម៌ គឺបុគ្គលគប្បីចូលចិត្តស៊ប់ ជាហេតុ ។

អធិមោក្ខ នេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ដូចជាសសរខឿន ដោយភាវៈមិនមានកំរើក ក្នុងអារម្មណ៍ ។

(មនសិការៈ)

ការធ្វើ ឈ្មោះថា ការៈ, ការធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ឈ្មោះ មនសិការៈ, ចេតសិកធម៌ណា ធ្វើនូវចិត្តឲ្យផ្សេងគ្នា អំពីចិត្តមុន ព្រោះហេតុនោះឯង ចេតសិកនោះ ឈ្មោះថា មនសិការៈ ។ មនសិការៈនោះនេះ មាន ៣ ប្រការ គឺ ជាគ្រឿងទ្រទុកនូវអារម្មណ៍ ១ ជាគ្រឿងទ្រទុកនូវវិថី ១ ជាគ្រឿងឃាំងទុកនូវជវនៈ ១ ។

បណ្តាមនសិការៈទាំងបីនោះ មនសិការៈ ជាគ្រឿងឃាំងទុកនូវអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនសិការៈ ព្រោះធ្វើទុក ក្នុងចិត្ត ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

មនសិការៈនោះ មានការញុំាងសម្បយុត្តធម៌ ឲ្យស្ទុះទៅ ជាលក្ខណៈ, មានការចងក្រៀកទុកនូវសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានការៈបែរមុខ ឆ្ពោះទៅកាន់អារម្មណ៍ ជាផល, មានអារម្មណ៍ ជាហេតុ ។

មនសិការៈនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាធម៌រាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងសង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះជាធម៌ញុំាងសម្បយុត្តធម៌ឲ្យស្ទុះទៅក្នុងអារម្មណ៍ ដូចជានាយសារថី (ញុំាងសេះឲ្យស្ទុះទៅ) យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ក៏ពាក្យនេះថា "វីថិបដិបាទកោ" គឺជាឈ្មោះ នៃបញ្ចទ្វារវជ្ជនៈ ។ ពាក្យនេះថា "ជវនបដិបាទកោ" គឺជាឈ្មោះ នៃមនោទ្វារវជ្ជនៈ ។

មនសិការៈទាំង ២ នោះ គឺលោកមិនបានអធិប្បាយហើយក្នុងអធិការនេះទេ ។

(តត្រមជ្ឈត្តតា)

ភាពនៃការព្រងើយកន្តើយ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា តត្រមជ្ឈត្តតា ។ តត្រមជ្ឈត្តតានោះ មានការនាំទូវចិត្ត និងចេតសិកទាំងឡាយដោយស្មើ ជាលក្ខណៈ, មានការពត់នូវការៈលើស និង ខ្វះ ជាកិច្ច ឬក៏ មានការចូលទៅកាត់ផ្តាច់នូវការជ្រាក់ចុះទៅ ក្នុងពួក ជាកិច្ច, មានការៈព្រងើយកន្តើយ ជាផល ។ តត្រមជ្ឈត្តតានេះ ព្រោះការៈព្រងើយកន្តើយនៃចិត្ត និងចេតសិក

ខន្ធនិទ្ទេស

ទាំងឡាយ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជានាយសារថី សម្ញែងមើល (ព្រងើយៗ) នូវសេះអាជានេយ្យទាំងឡាយ ដែលចោលទៅយ៉ាងស្រួល ជូច្នោះឯង ។

(អនិយតសង្ខារ ៤)

ករុណាក្តី មុទិតាក្តី គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមនយដែលលោកពោលហើយ ត្រង់ព្រហ្មវិហារនិទ្ទេស ។ មែនពិត ករុណានិង មុទិតា ទាំងពីរនេះ ជារូបាវចរ ដល់ហើយនូវអប្បនា, ករុណានិង មុទិតានោះ ជាកាមាវចរៈតែប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីប្លែកគ្នាប៉ុណ្ណេះឯង ។ តែអាចារ្យទាំងឡាយ ពួកខ្លះ ប៉ងយកនូវមេត្តាចេតសិក និង ឧបេក្ខាចេតសិក ទាំងឡាយហ្នឹងឯង ក្នុងអនិយតសង្ខារទាំងឡាយ ។ ការប៉ុនប៉ងយកនោះ ពុំគួរជឿបានទេ ។ បើពោលតាមសេចក្តី មេត្តា ជាគុណជាតិពុំមានទោសទេ ។ ឧបេក្ខា ចាត់ជា តត្រមជ្ឈត្តឧបេក្ខា តែម្តងដូច្នេះឯង ។

(កាយទុច្ចរិតវិរតិ)

ការវៀរចាកកាយទុច្ចរិត ឈ្មោះថា កាយទុច្ចរិតវិរតិ ។ នយនេះ ដូចគ្នានឹងនយដ៏សេសទាំងឡាយដែរ ។ បើពោលតាមអាការ មានលក្ខណៈជាដើម វិរតិទាំងនេះ មាន ៣ យ៉ាង មានការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង នូវវត្ថុទាំងឡាយ មានកាយទុច្ចរិត ជាដើម, អធិប្បាយថា មានការមិនល្មើសជាលក្ខណៈ, វិរតិ ទាំង ៣ នេះ មានការរួញចាកវត្ថុ មានកាយទុច្ចរិត ជាដើម ជាកិច្ច, មានការមិន

ធ្វើ ជាផល, មានគុណ គឺសទ្ធា, ហិរិ ឱត្តប្ប: និង អប្បិច្ឆតាជា ដើម ជាហេតុ ។ វិរតិ នេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា មានការ: នៃចិត្តបែរមុខចាកកិរិយាធ្វើនូវបាប ។

(๒๙๘) សង្ខារទាំង៦ឃ្លាយ ๓๖ នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា រមែងដល់ នូវការប្រមូលមក ដោយកុសលវិញ្ញាណ ជាកាមាវចរ: ទីមួយ ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។ ក៏ពួកសង្ខារទាំង ๓๖ ដែលសម្បយោគ ដោយកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ដំបូង យ៉ាងណា, សង្ខារទាំង៦ឃ្លាយ ដែលសម្បយោគ ដោយកុសលវិញ្ញាណទីពីរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏ហេតុត្រឹមតែការ:ប្រកបដោយសង្ខារ ជាការប្លែកគ្នា ក្នុងកាមាវចរកុសល វិញ្ញាណទីពីរនេះ ។ ក៏សង្ខារដ៏សេសទាំង៦ឃ្លាយ លើកលែងតែអមោហ: បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបតាមកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទីបីផងចុះ ។ ចំណែកខាងកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទី ๔ ក៏ដូចគ្នាដែរ ។ ការប្លែកគ្នា តែក្នុងវិញ្ញាណ ទី ๔ នេះ ជាសសង្ខារប៉ុណ្ណោះឯង ។ ក៏ក្នុងសង្ខារទាំង៦ឃ្លាយ ដែលខ្ញុំពោលហើយ ក្នុងកាមាវចរកុសលទីមួយ សង្ខារដ៏សេសទាំង៦ឃ្លាយ លើកលែងតែបីតិចេញ រមែងដល់នូវការប្រមូលចូលដោយកាមាវចរកុសល ទី ๕ ។ ក៏សង្ខារដ៏សេសដែលសម្បយោគដោយកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទី ๕ យ៉ាងណា, ដែលសម្បយោគដោយកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទី ๖ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះថា ហេតុត្រឹមតែការ: ប្រកបដោយសង្ខារ ជាសេចក្តីប្លែកគ្នា ត្រង់បទ

នេះ ។ ចំណែកសង្ខារទាំងឡាយដ៏សេស លើកលែងតែអមោហៈ ចេញ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទី ៧ ផង ចុះ ។ សង្ខារដ៏សេស ដែលសម្បយោគដោយកាមាវចរកុសល-វិញ្ញាណ ទី ៨ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សេចក្តីប្លែកគ្នា ក្នុងវិញ្ញាណ ទី ៨ នេះ គ្រាន់តែជាសសង្ខារតែប៉ុណ្ណោះ ។

ក៏ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងកាមាវចរកុសលវិញ្ញាណ ទី ១, សង្ខារ ដ៏សេសទាំងឡាយ វៀរលែងតែវិតិ ៣ រមែងដល់នូវការប្រមូលចូលគ្នា ដោយកាមាវចរកុសល ទី១ ក្នុងរូបាវចរកុសលទាំងឡាយ ។ តអំពីនោះ សង្ខារដ៏សេសទាំងឡាយ វៀរចាកវិតក្កៈ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដល់នូវការប្រមូលចូលគ្នា ដោយកាមាវចរ កុសលវិញ្ញាណ ទី ២ ។ តអំពីនោះ សង្ខារ ដ៏សេសទាំងឡាយ វៀរ ចាកវិចារៈ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដល់នូវការប្រមូលចូល ដោយកាមាវចរកុសល-វិញ្ញាណ ទីបីចុះ ។ តពីនោះ សង្ខារដ៏សេសទាំងឡាយ វៀរចាកបីតិ បណ្ឌិតគប្បីជាបថា ដល់នូវការប្រមូលចូល ដោយកុសល-វិញ្ញាណ ទី ៤ ចុះ ។ តពីនោះ ក្នុងពួកសង្ខារ ដែលជាអនិយតៈ សង្ខារ ដ៏សេសទាំងឡាយ វៀរចាកករុណា និង មុទិតា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដល់នូវការប្រមូលចូល ដោយកាមាវចរកុសល-វិញ្ញាណ ទី ៥ ផងចុះ ។ សង្ខារទាំងឡាយនោះឯង រមែងដល់នូវការប្រមូលចូល ក្នុងអារុប្បកុសលវិញ្ញាណទាំង ៤ ។ ក៏ការៈនៃ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

អរូបាវចរកុសលហ្នឹងឯង ជាសេចក្តីប្លែកគ្នាក្នុងអារុប្បកុសលនេះ។

ក្នុងលោកុត្តរវិញ្ញាណទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយនោះ ក្នុងមគ្គវិញ្ញាណ ដែលមានក្នុងបឋមជ្ឈាន បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលពោលហើយ ក្នុងបឋមរូបាវចរវិញ្ញាណ ជាមុន, សង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងមគ្គវិញ្ញាណ ផ្សេងដោយមគ្គវិញ្ញាណ មានទុតិយជ្ឈាន ជាដើម បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមន័យដែលលោកពោលហើយ ក្នុងវិញ្ញាណទាំងឡាយ មានទុតិយរូបាវចរវិញ្ញាណជាដើម ។ ក៏ការប្លែកគ្នានេះ ក្នុងលោកុត្តរវិញ្ញាណ គឺការមិនមាននៃករុណា និង មុទិតា ១ វិរតិ ជានិយតសង្ខារ ១ ជាលោកុត្តរ-វិញ្ញាណ ១ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ជាកុសលហ្នឹងឯង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ជាជំបូង ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ។

(អកុសលសង្ខារ លោភមូល ១៧)

បណ្តាអកុសលសង្ខារទាំងឡាយ សង្ខារ ១៧ ដែលសម្បយុត្ត ដោយកុសលវិញ្ញាណ ទី១ ក្នុងលោភមូល គឺ និយត-សង្ខារ ១៣ មកហើយ ដោយរួបរួម, យោវាបនកសង្ខារ ៤ ។ ក្នុងអកុសលសង្ខារ ១៧ នោះ សង្ខារ ១៣ នេះ ជានិយតៈ មកហើយ ដោយរួបរួម គឺ ផស្សៈ ១, ចេតនា ១, វិតក្កៈ ១, វិចារៈ ១, បីតិ ១, វីរិយៈ ១, ជីវិត ១, សមាធិ ១, អហិរិកៈ ១, អនោត្តប្បៈ ១, លោភៈ ១, មោហៈ ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ៤ នេះ គឺ ឆន្ទៈ ១, អធិមោក្ខៈ ១, ឧទ្ធច្ចៈ ១, មនសិការៈ ១ ឈ្មោះថា

យោវាបនកសង្ខារ ។

(អហិរិកៈ និង អនោត្តប្បៈ)

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបអធិប្បាយ ក្នុងអកុសលសង្ខារទាំង ឡាយ នោះ (ដូចតទៅនេះ) ៖

បុគ្គលណា មិនអៀនខ្មាស ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ហៅថា អហិរិកៈ ។ ភាវៈនៃការមិនអៀនខ្មាស ហៅថា អហិរិកៈ ។ ភាវៈនៃការមិនខ្លាចបាប ឈ្មោះថា អនោត្តប្បៈ ។ បណ្តាអកុសលទាំង ២ នោះ អហិរិកៈ មានការមិនខ្ពើម ចាកទុច្ចរិតទាំងឡាយ មានកាយទុច្ចរិត ជាដើម ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការមិនខ្មាស ចាកទុច្ចរិតទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ, អនោត្តប្បៈ មានភាវៈនៃការមិនព្រឺព្រួច ចាកទុច្ចរិតទាំងឡាយនោះឯង ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការមិនតក់ស្លុត ចាកទុច្ចរិតទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ ។ នេះ គឺជាសេចក្តីសង្ខេប ក្នុងអហិរិកៈ និង អនោត្តប្បៈនេះ ។ ចំណែកសេចក្តីពិស្តារ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការផ្ទុយគ្នានៃហិរិ និង ឱត្តប្បៈទាំងឡាយ ដែលលោកបានពោលមកហើយ ។

(លោភៈ មោហៈ)

សត្វទាំងឡាយ លោភលន់ ដោយចេតសិកធម៌នោះ ជាហេតុ ចេតសិកធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា លោភៈ ឬថា ចេសិកធម៌ណា ល្មោភ ដោយខ្លួនឯង ចេតសិកធម៌នោះ ឈ្មោះថា លោភៈ ឬក៏ ធម្មជាតនោះ ត្រឹមតែកិរិយាលោភលន់ ព្រោះហេតុនោះ ទើប

ឈ្មោះថា លោភៈ ។

សត្វទាំងឡាយ រង្វើង ដោយចេតសិកធម៌នោះ ជាហេតុចេតសិកធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា មោហៈ ឬក៏ ចេតសិកធម៌ណា រង្វើង ដោយខ្លួនឯង ចេតសិកធម៌នោះ ឈ្មោះថា មោហៈ ឬក៏ ធម្មជាតនោះ ត្រឹមតែកិរិយារង្វើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មោហៈ ។

បណ្តាលោភៈ និង មោហៈទាំងឡាយនោះ លោភៈ មានការកាន់យកនូវអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ ដូចជាទ្រុងជាក់នូវសត្វស្វា, មានការជាប់នៅស្អិត ជាកិច្ច ដូចជាដុំសាច់ ដែលបុគ្គលបោះទៅហើយ ក្នុងអំបែងដ៏ក្តៅ, មានការមិនបរិច្ចាគ ជាផល ដូចជាប្រេងសំរាប់បន្តក់, មានការយើញនូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងធម៌ដែលគួរប្រកបទាំងឡាយ ជាហេតុ ។

លោភៈនេះ បណ្ឌិតគប្បីយើញថា កាលចំរើនឡើង ដោយភាវៈ ដូចជាស៊ីង គឺតណ្ហា រមែងចាប់ (សត្វ) ឲ្យទៅកាន់អបាយតែម៉្យាង ដូចជាស៊ីងមានខ្សែទឹកដ៏ខ្លាញ់ តែងកួចទៅកាន់មហាសមុទ្រ តែម៉្យាងដូច្នោះឯង ។

មោហៈ មានភាវៈនៃចិត្តងងឹត ជាលក្ខណៈ ឬក៏ មានការមិនដឹងជាលក្ខណៈ, មានការមិនត្រាស់ដឹង ជាកិច្ច ឬក៏ មានការបិទបាំងនូវសភាវៈនៃអារម្មណ៍ ជាកិច្ច, មានការប្រតិបត្តិមិនត្រូវជាផល ឬមួយក៏ មានការងងឹត ជាផល, មានការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត

ទន្ធនិទ្ទេស

ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា ជាហេតុ, មោហៈនេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ថា ជាឫសគល់នៃអកុសល ទាំងពួងទាំងឡាយ ។

(មិច្ឆាទិដ្ឋិ)

សត្វទាំងឡាយ ឃើញខុស ដោយធម្មជាតិនោះ ឬក៏ ធម្មជាតិណា យល់ខុស ដោយខ្លួនឯង ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឬមួយក៏ ធម្មជាតិនេះ គ្រាន់តែយល់ខុស ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិនោះ មានការប្រកាន់ស្អិត ដោយឧបាយមិនមែន ជាប្រាជ្ញា ជាលក្ខណៈ, មានការស្មោបអង្អែល ជាកិច្ច, មានការ ប្រកាន់ស្អិតខុស ជាផល, មានការៈជាអ្នកមិនចង់ឃើញ នូវព្រះ អរិយៈទាំងឡាយជាដើម ជាហេតុ, មិច្ឆាទិដ្ឋិនេះ បណ្ឌិតគប្បី ឃើញថា ជាទោសដ៏ក្រៃលែង ។

(ឧទ្ធច្ចៈ)

ការៈនៃចិត្តដែលអណ្តែតអណ្តូង ឈ្មោះថា ឧទ្ធច្ចៈ ។ ឧទ្ធច្ចៈ នោះ មានការមិនចូលទៅរម្ងាប់ ជាលក្ខណៈ បីដូចជាទឹកដែល កំរើកហើយ ដោយខ្យល់, មានការមិនឈប់នៅស្ងៀម ជាកិច្ច ដូចជាទង់ និង ផ្ទាំងនៃសំពត់ដែលត្រូវខ្យល់បក់បោក, មានការៈ ក្ងាក់ផ្អើល ជាផល ដូចជាផេះដែលបើងឡើង ដោយការខ្ទាំងខ្ទប់ នីងថ្ម, មានការមិនស្ងប់នៃចិត្ត និង កិរិយាមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយ ឧបាយនៃប្រាជ្ញា ជាហេតុ, ឧទ្ធច្ចៈនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញ ថា

ជាការក្រឡុកនៃចិត្ត ។

អកុសលសង្ខារទាំង៤ឡាយដ៏សេស បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលលោកពោលហើយ ក្នុងកុសលសង្ខារ ។ ក៏ការៈនៃសង្ខារជាអកុសល និង ជាចេតសិកធម៌ ដ៏លាមកផង, ការៈនៃសង្ខារជាអកុសលប៉ុណ្ណោះ ជាសេចក្តីប្លែកគ្នា នៃអកុសលសង្ខារនេះ អំពីកុសលសង្ខារទាំង៤ឡាយនោះ ។

សង្ខារទាំង៤ឡាយ ១៧ នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដល់នូវការប្រមូលរួម ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ជាដំបូង ដូចបានរៀបរាប់មកនេះ ។ ក៏សង្ខារទាំង៤ឡាយ ១៧ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ជាដំបូង យ៉ាងណា, សង្ខារទាំង៤ឡាយ ១៧ នោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទីពីរ ហ្នឹងឯង យ៉ាងនោះដែរ ។ ចំណែកខាងការប្លែកគ្នា ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណទីពីរនេះ ក៏គឺការៈនៃហេតុប្រព្រឹត្តិទៅ មួយអន្ទៀដោយសង្ខារ និងភាពនៃថីនមិទ្ធៈ ដែលជាអនិយតៈ ។

(ថីនមិទ្ធៈ)

ក្នុងថីនមិទ្ធៈនោះ ការៈនៃសេចក្តីធុញទ្រាន់ ឈ្មោះថា ថីនៈ, ភាពនៃសេចក្តីងោកងុយ ឈ្មោះថា មិទ្ធៈ, អធិប្បាយថា ភាពនៃការមិនខ្ចីឃ្នាត និង លិចចុះ និង ការកំចាត់បង់ ព្រោះមិនមាននៃសតិ, ភាពនៃការធុញទ្រាន់ និង ភាពនៃការងោកងុយ ឈ្មោះថាថីនមិទ្ធៈ ។ បណ្តា ថីនៈ និង មិទ្ធៈ ទាំងពីរនោះ ថីនៈ មានការមិន

ខ្វីឃ្នាត ជាលក្ខណៈ, មានការបន្ទោបង់នូវភាវៈនៃសេចក្តីព្យាយាម ជាកិច្ច, មានការលិចចុះ ជាផល, មិទ្ធៈ មានភាវៈជាអ្នកមិនគួរដល់ ការងារ ជាលក្ខណៈ, មានការជ្រប់ចុះ ជាហេតុ, មានភាពនៃការ រួញរា ជាផល ឬក៏ មានការងោកងុយ ជាផល ។ ថីនៈ និង មិទ្ធៈ ទាំងពីរយ៉ាង មានការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា ព្រោះការមិនត្រេកអរ និង ការមឹតពត់កាយ ជាដើម ជាហេតុ ។

បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុង អកុសលវិញ្ញាណទីមួយ សង្ខារ ដ៏សេសទាំងឡាយ លើកលែង នូវមិច្ឆាទិដ្ឋិចេញ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា សម្បយោគហើយ ដោយ កុសលវិញ្ញាណទីបី ។ តែមានៈ ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៣ នេះ មិនទៀងទាត់, នេះជាសេចក្តីប្លែកគ្នា បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបផងចុះ ។

(មានៈ)

មានៈ នោះ មានការលើកតម្កើងខ្លួនឲ្យខ្ពស់ ជាលក្ខណៈ, មានការលើកអំនួត ជាកិច្ច, មានភាវៈញាប់ញ័រដូចជាទង់ ជាផល, មានលោភៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាហេតុ, មាននេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញថា ដូចជាមនុស្សឆ្កួត ។

ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុង អកុសលវិញ្ញាណ ទី ២, សង្ខារ ទាំងឡាយដ៏សេស លើកលែង តែមិច្ឆាទិដ្ឋិ ចេញ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា សម្បយោគ ដោយ អកុសលវិញ្ញាណ ទី៤ ។ សូម្បីក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី៤ នេះឯង

មានៈ ក៏ជាសង្ខារ ក្នុងអនិយតៈទាំងឡាយ ដូចគ្នាដែរ ។ ឯក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី ១ សង្ខារទាំងឡាយ ដ៏សេស លើកលែងតែបីតិ ដល់នូវការប្រមូលចូលដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៥ ។ ក៏សង្ខារទាំងឡាយ ដល់នូវការប្រមូលចូល ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៥ យ៉ាងណាមិញ, សង្ខារទាំងឡាយ រមែងដល់នូវការប្រមូលចូល ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៦ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ភាពនៃសង្ខារ ប្រកបដោយការជាស់តឿនក្តី ភាពនៃថីនមិទ្ធៈ មិនទៀងទាត់ក្តី ជាសេចក្តីប្លែកគ្នា ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៦ នេះ ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៥ សង្ខារទាំងឡាយ ដ៏សេសសល់ លើកលែងតែទិដ្ឋិ ចេញ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា សម្បយោគ ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី៧ ។ ប៉ុន្តែមានៈ ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី៧ នេះ ចាត់ជាអនិយតៈ ។ បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី ៦ សង្ខារទាំងឡាយ ដ៏សេសលើកលែងតែទិដ្ឋិ ចេញ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា សម្បយោគ ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី៨ ។ ក៏សូម្បីក្នុងអកុសលវិញ្ញាណ ទី៨ នេះ មានៈ ក៏ជាសង្ខារ ក្នុងពួកអនិយតៈទាំងឡាយ ដូចគ្នាដែរ ។

(អកុសលសង្ខារ ទោសមូល ១៨)

(៣០០) ចំណែកក្នុងទោសមូលទាំង ២ ជាដំបូង អកុសល-

ខន្ធនិទ្ទេស

សង្ខារទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី ១ មាន ១៨ គឺ : ជាអនិយតៈ មកហើយ ដោយរូបរបស់ខ្លួន ១១, ជាយោគបនកៈ ៤, ជា អនិយតៈ ៣ ។ ក្នុងអកុសលសង្ខារទាំង ១៨ នោះ សង្ខារទាំងឡាយ ១១ គឺ : ផស្សៈ, ចេតនា, វិតក្កៈ, វិចារៈ, វីរិយៈ, ជីវិត, សមាធិ, អហិរិកៈ, អនោត្តប្បៈ, ទោសៈ, មោហៈ, ទាំងអស់នេះ ជាអនិយតៈ មកដោយរូប របស់ខ្លួន ។ សង្ខារ ៤ យ៉ាងនេះ គឺ ឆន្ទៈ ១, អធិមោក្ខ ១, ខន្ធច្ចៈ ១, មនសិការៈ ១ ហៅថា យោគបនកៈ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ៣ នេះ គឺ ឥស្សា ១, មច្ឆរិយៈ ១, កុក្កុច្ចៈ ១ ឈ្មោះថា អនិយតសង្ខារ ។

(ទោសៈ)

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទទាំងនោះ សត្វទាំងឡាយប្រទូស្ត ដោយចេតសិកធម៌នោះ ព្រោះហេតុនេះ ចេតសិកធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា ទោសៈ ឬក៏ ចេតសិកធម៌ណា ប្រទូស្តដោយខ្លួនឯង ព្រោះហេតុនេះ ចេតសិកធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា ទោសៈ ឬមួយក៏ ធម្មជាតនោះ ត្រឹមតែការប្រទូស្ត ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ទោសៈ ។

ទោសៈនោះ មានការរៈកាច ជាលក្ខណៈ ដូចជាអសិរពិស ដែលបុគ្គលប្រហារហើយផង មានការខ្ពស់ឡើងនូវពិស ជាកិច្ច ដូចជាការជ្រៀតជ្រែក នូវពិសផង មានការជូត នូវនិស្សន្ទ័យ របស់ខ្លួន ជាកិច្ច ដូចជាភ្លើងព្រៃផង មានការប្រទូស្ត ជាផល ដូចជា

សត្រូវដែលបានឱកាសហើយផង មានវត្ថុសំរាប់គុំកួន ជាហេតុ, ទោសៈនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញ ដូចជាទឹកមូត្រស្អុយដែលបុគ្គលលាយហើយ ដោយថ្នាំពិស ។

(ឥស្សា)

ការប្រព្រឹត្តិច្រណែន ឈ្មោះថា ឥស្សា ។ ការច្រណែននោះ មានការច្រណែន ចំពោះសម្បត្តិ នៃជនដទៃទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ, មានការមិនពេញចិត្ត ក្នុងសម្បត្តិទាំងឡាយនោះៗ ជាកិច្ច, មានភាវៈបែរមុខ ចេញអំពីសម្បត្តិ របស់អ្នកដទៃនោះ ជាផល, មានសម្បត្តិនៃបុគ្គលដទៃ ជាហេតុ, ឥស្សា នេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីយល់ថា ជាសំយោជនៈ ។

(មច្ឆរិយៈ)

ភាពនៃការលាក់លៀម ហៅថា មច្ឆរិយៈ ។ មច្ឆរិយៈនោះ មានការហួងហែងនូវសម្បត្តិទាំងឡាយរបស់ខ្លួន ដែលខ្លួនបានហើយ ឬថា គឺខ្លួនគប្បីបាន ជាលក្ខណៈ, មានការមិនអត់ទ្រាំនូវភាវៈនៃសម្បត្តិទាំងឡាយ របស់ខ្លួននោះឯង និងជារបស់ទូទៅ ដោយជនទាំងឡាយដទៃ ជាកិច្ច, មានមុខជូរ ជាផល ឬក៏មានភាវៈនៃការរួញខ្នូរ ជាផល, មានសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ជាហេតុ, មច្ឆរិយៈនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញថា ជាភាពនៃចិត្តមានការខុសប្លែក ។

អំពើដែលបុគ្គលធ្វើ ដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើមរអើម ឈ្មោះថា

ឧទ្ធិទ្ទេស

(កុក្កុប្ប:)

កុកត: ភាពនៃអំពើដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើម ឈ្មោះថា កុក្កុច្ច: ។ កុក្កុច្ច: នោះ មានការក្តៅ ជាខាងក្រោយ ជាលក្ខណ:, មានការសោកស្តាយ នូវអំពើដែលបុគ្គលធ្វើហើយ និង មិនធ្វើ ជាកិច្ច, មានការស្តាយក្រោយ ជាផល, មានអំពើដែលបុគ្គលធ្វើហើយ និង អំពើដែលបុគ្គលមិនធ្វើហើយ ជាហេតុ, កុក្កុច្ច: នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាភាពខ្វល់គេ ។

អកុសលសង្ខារទាំង៤ក្បាយ ក្រៅអំពីនោះ មានប្រការ គឺ លោភពោលរួចហើយ ដូច្នោះឯង ។

សង្ខារទាំង៤ក្បាយ ១៨ នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ដល់នូវការរួម ដោយទោសមូល ជាដំបូង ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។ ក៏សង្ខារទាំង៤ក្បាយ ១៨ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី១ យ៉ាងណា, សង្ខារទាំង៤ក្បាយ រមែងដល់ នូវការចូលរួម ដោយអកុសលវិញ្ញាណ ទី ២ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ភាពនៃហេតុប្រព្រឹត្តិទៅ មួយអន្ទើដោយសង្ខារ និង ការកើតព្រមនៃចីន: និង មិទ្ធ: ក្នុងអនិយត:ទាំង៤ក្បាយ ជាការប្លែកគ្នា ។

(អកុសលសង្ខារ មោហមូល ១៣)

(៣០១) ចំណែកក្នុងមោហមូល ២ ពោលដោយសង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយវិចិកិច្ឆា ជាដំបូង សង្ខារទាំង៤ក្បាយ ១៣ គឺ សង្ខារដែលមកដោយរូបរបស់ខ្លួន មាន ១១ គឺ ផស្ស:, ចេតនា,

វិតក្កៈ, វិចារៈ, វិរិយៈ, ជីវិត, ចិត្តដ្ឋិតិ, អហិរិកៈ, អនោត្តប្បៈ, មោហៈ, វិចិកិច្ឆា និង សង្ខារដែលជាយោគបនកៈ ២ គឺ ខន្ធច្ចៈ, មនសិការៈ ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា "ចិត្តដ្ឋិតិ" សំដៅយកអាការៈគ្រាន់តែការតាំងនៅ នៃបវត្តិចិត្ត បានដល់ សមាធិ មានកម្លាំងខ្សោយ ។

ការនឹងនួន ទៅប្រាសហើយ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា វិចិកិច្ឆា ។ វិចិកិច្ឆានោះ មានការងឿងឆ្ងល់ ជាលក្ខណៈ, មានការញាប់ញ័រ ជាកិច្ច, មានការមិនជាច់ស្រេច ជាផល ឬក៏ មានការប្រកាន់នូវចំណែកជ៏ច្រើន ជាផល, មានការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយមិនមែនជាប្រាជ្ញា ក្នុងវិចិកិច្ឆា ជាហេតុ, វិចិកិច្ឆានេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ជាធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដល់ការប្រតិបត្តិ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ដទៃទៀត មានប្រការ គឺយើងពោលហើយ ។

បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងធម៌ដែលសម្បយុត្តដោយវិចិកិច្ឆា ដោយធម៌សម្បយុត្តដោយខន្ធច្ចៈ សង្ខារទាំងឡាយ ១២ ជ៏សេស លើកលែងតែវិចិកិច្ឆា ចេញ ជាខន្ធច្ចសម្បយុត្ត ។ តែព្រោះក្នុងខន្ធច្ចសម្បយុត្តនេះ មិនមានវិចិកិច្ឆាខន្ធច្ចៈនេះ អធិមោក្ខ ទើបកើតឡើង ។ សង្ខារទាំងឡាយ ១៣ ហ្នឹងឯង (ឧប្បត្តិឡើង) ជាមួយនឹងអធិមោក្ខនោះ ។ មួយទៀត សមាធិ ជាសភាវៈដ៏មានកម្លាំងជាង ព្រោះមានអធិមោក្ខ ។

ក៏ឧទ្ទច្ចៈណា ក្នុងឧទ្ទច្ចសម្បយុត្តនេះ ឧទ្ទច្ចៈ នោះ មកដោយ
របស់ខ្ជិនពិត, អធិមោក្ខ និង មនសិការៈ មកហើយ ដោយ
អំណាច យោគបនកសង្ខារ ដូច្នេះឯង ។

អកុសលសង្ខារទាំងឡាយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះ ។

(អហេតុកវិបាក)

(៣០២) បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយ ជាអព្យាកតៈ ជាដំបូង
សង្ខារ ជាវិបាកាព្យាកតៈ មាន ២ ដោយញែកជា អហេតុកៈ និង
សហេតុកៈ ។ បណ្តាសង្ខារទាំង ២ យ៉ាងនោះ អព្យាកតសង្ខារ
ប្រកបហើយ ដោយអហេតុកវិបាកវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា អហេតុក-
សង្ខារ ។ បណ្តាអហេតុកសង្ខារទាំងឡាយនោះ ជាដំបូង សង្ខារ
ទាំងឡាយ ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដែលជាកុសលវិបាក
និង អកុសលវិបាក មាន ៥ គឺ សង្ខារ ដែលមកហើយដោយរួប
រួម មាន ៤ គឺ ផស្សៈ ១, ចេតនា ១, ជីវិត ១, ចិត្តដ្ឋិតិ ១
ដែលជាយោគបនកៈ មានតែមនសិការៈ មួយទេ ។ សង្ខារទាំង
ឡាយ ៥ នេះឯង សូម្បីប្រកបហើយ ដោយសោតៈ, ឃានៈ, ជិវ្ហា,
កាយ និង វិញ្ញាណ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ ក្នុងមនោធាតុ
ដែលជាវិបាកទាំង ២ ខាង សង្ខារទាំងឡាយ ៨ ដូច្នេះ គឺ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ៥ នេះឯង និង វិតក្កៈ, វិចារៈ និង អធិមោក្ខ ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ៨ ក្នុងអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ៣ ប្រការ ក៏ដូច្នោះ
ដែរ ។ តែក្នុងអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុនេះ មនោវិញ្ញាណធាតុ

ណា ប្រកបដោយសោមនស្ស, បីតិ (ដែលកើត) ជាមួយនឹងមនោវិញ្ញាណធាតុនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា អធិកបីតិ ។

(សហេតុកវិបាក)

ក៏អព្យាកតសង្ខារទាំងឡាយ ប្រកបព្រមហើយ ដោយសហេតុកវិបាកវិញ្ញាណ ហៅថា សហេតុកសង្ខារ ។ ក្នុងសហេតុកសង្ខារទាំងឡាយនោះ សង្ខារទាំងឡាយ ដែលប្រកបហើយដោយកាមាវចរវិបាក ៨ សុទ្ធតែជ្រុកជស្មើដោយសង្ខារ ដែលប្រកបដោយកាមាវចរកុសលទាំងឡាយ ៨ ដោយពិត ។ តែ ករុណា និង មុទិតាទាំងឡាយណា ក្នុងអនិយតសង្ខារទាំងឡាយ, ករុណា និង មុទិតាទាំងឡាយនោះ មិនមាន ក្នុងវិបាកទាំងឡាយទេ ព្រោះភាវៈនៃករុណា និង មុទិតា មានសត្វជាអារម្មណ៍ ។ ចំណែក កាមាវចរវិបាកសង្ខារទាំងឡាយ មានកាមាវចរធម៌ ជាអារម្មណ៍ ដោយចំណែកមួយ ។ មិនត្រឹមតែករុណា និង មុទិតាទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះទេ ដែលមិនមាន ក្នុងវិបាកទាំងឡាយ សូម្បីវិរតិទាំងឡាយ ក៏មិនមានក្នុងវិបាកសង្ខារទាំងឡាយដែរ ។ ព្រោះលោកបានពោលហើយថា "សិក្ខាបទទាំង ៥ សុទ្ធតែជាកុសលប៉ុណ្ណោះ" ។ ក៏អព្យាកតសង្ខារទាំងឡាយ ដែលប្រកបព្រមដោយវិបាកវិញ្ញាណ ដែលជារូបាវចរ, អរូបាវចរ និង លោកុត្តរ សុទ្ធតែជ្រុកជស្មើដោយសង្ខារដែលប្រកបហើយ ដោយកុសលវិញ្ញាណទាំងឡាយ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំងនោះឯង ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(អព្យាកតសង្ខារផ្នែកកិរិយា)

សង្ខារទាំងឡាយ សូម្បីជាកិរិយាអព្យាកត: មានពីរប្រការ ដោយញែកជាអហេតុក: និង សហេតុក: ។ បណ្តាសង្ខារទាំង ២ ប្រការនោះ សង្ខារទាំងឡាយ ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយអហេតុកកិរិយាវិញ្ញាណ ហៅថា អហេតុក: ។ អហេតុកកិរិយា-សង្ខារទាំងឡាយនោះ ស្មើគ្នា ដោយសង្ខារទាំងឡាយដែលប្រកបហើយ ដោយប្រជុំ ២ នៃកុសលវិបាកមនោធាតុ និង អហេតុក-មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ តែវិរិយ: ដែលប្រកបដោយប្រជុំពីរ នៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិរិយ:ដ៏ក្រៃលែង ចំណែកខាង សមាធិ ជាសមាធិ ដល់ហើយនូវកម្ចាំង តាមសភាពនៃវិរិយ: ។ នេះ គឺជាសេចក្តីប្លែកគ្នា ក្នុងសង្ខារដែលប្រកប ដោយមនោវិញ្ញាណធាតុទាំង ២ នេះ ។

ឯអព្យាកតសង្ខារទាំងឡាយ ប្រកបព្រម ដោយសហេតុ-កកិរិយាវិញ្ញាណ ហៅថា សហេតុកា ។ បណ្តាសហេតុកកិរិយា-សង្ខារទាំងឡាយនោះ សង្ខារទាំងឡាយ ដែលប្រកប ដោយកាមាវចរកិរិយាវិញ្ញាណ ៨ លើកលែងតែវិរតិទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ប្រាកដស្មើ ដោយសង្ខារដែលប្រកប ដោយកាមាវចរកុសលទាំងឡាយ ៨ ។ ក៏សង្ខារទាំងឡាយ ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយរូបាវចរកិរិយាវិញ្ញាណ និង អរូបាវចរកិរិយាវិញ្ញាណ សុទ្ធតែប្រាកដស្មើ ដោយសង្ខារដែលប្រកប ដោយអកុសលវិញ្ញាណ

នៃកិរិយាវិញ្ញាណទាំងនោះ ដោយអាការៈទាំងពួង ដូច្នេះឯង ។ សង្ខារទាំងឡាយ សូម្បីជាអព្យាកតៈ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះដែរ ។ នេះជាកថាមុខ ដោយពិស្តារ ក្នុងសង្ខារក្ខន្ធ ។ នេះជាកថាមុខ យ៉ាងពិស្តារ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ តាមន័យក្នុងបទភាជនីយក្នុងអកិធម្ម ចប់ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ។

(ខណ្ឌវិភាគ)

(៣០៣) ក៏ខន្ធទាំងឡាយ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឲ្យពិស្តារហើយ យ៉ាងនេះ គឺ រូបណានីមួយ ជាអតីត, អនាគត, បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រាតក្តី ល្អិតសុខុមក្តី ថោកទាបក្តី ថ្លៃថ្លាក្តី រូបណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី គំនរូបនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា រូបក្ខន្ធ ព្រោះប្រមូលផ្តុំបំព្រួញនូវរូបនោះ ចូលជាមួយគ្នា, វេទនា ណា, សញ្ញា ណា, សង្ខារទាំងឡាយណា វិញ្ញាណ ណា ជាអតីត, អនាគត, បច្ចុប្បន្ន, ប្រព្រឹត្តទៅ ឰដ៏ខាងក្នុងក្តី ។ល។ គំនវិញ្ញាណនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះប្រមូលផ្តុំបំព្រួញ នូវវិញ្ញាណនោះ ចូលជាមួយគ្នា ដូច្នេះឯង ។

បណ្តាបទបាលីទាំងនោះ បទថា "យំ កិញ្ចិ" ជាពាក្យដែលលោកបបួរមគ្មាននៅសេសសល់ ។ បទថា "រូបំ" ជាពាក្យសំពាច់និយមនូវសភាពដ៏ចំពោះតែម្តង ។ ការកំណត់នូវរូប មិនមានសេសសល់ ជាសភាវៈ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើហើយ ដោយ

ប្រជុំពីរនៃបទយ៉ាងនេះ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ ប្រារព្ធ នូវការបែងចែកនូវរូបនោះ ដោយរូបជាអតីតជាដើម ។ ក៏រូបនោះ គឺរូបជាអតីត ក៏មានខ្ទះ ដ៏ផ្សេងគ្នា ដោយរូប មានរូប ជាអនាគត ជាដើម ក៏មានខ្ទះ ។ នយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធ ជាដើម ដូចគ្នាដែរ ។

(រូបក្ខន្ធ)

បណ្តាខន្ធទាំងនោះ រូបមាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាច នៃកាល, តំណ, សម័យ, និង ខណៈ ឈ្មោះថា ជាអតីតរូប ។ រូបជាអនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

ក្នុងចំណែកទាំង ៤ នោះ ដោយអំណាចនៃដំណើរកាលខ្លាយ ដំបូង ក្នុងកព ១ រូបនៃបុគ្គលម្នាក់ក្នុងកាលមុន អំពីបដិសន្ធិ ឈ្មោះថា ជាអតីត, រូប ក្នុងកាលខាងលើអំពីចុតិទៅ ឈ្មោះថា ជាអនាគត, រូប ក្នុងចន្លោះនៃរូបទាំង ២ នោះ ឈ្មោះថា ជាបច្ចុប្បន្ន ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអំណាចនៃសន្តតិរូប គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ រូបមានចំណែកស្មើគ្នា និង រដូវតែ ១ ជាសមុដ្ឋានផង, មានអាហារតែ ១ ជាសមុដ្ឋានផង សូម្បីកាលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចខាងដើម និង ខាងចុង ហៅថា បច្ចុប្បន្នរូប, រូបមានចំណែកមិនស្មើគ្នា មានរដូវ និង អាហារ ជាសមុដ្ឋាន ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនោះ ហៅថា អតីតរូប, រូបខាងក្រោយ ឈ្មោះថា អនាគតរូប ។ សូម្បីរូបកើតអំពីចិត្ត មានវិបីចិត្ត ១, ជវន ១

និង សមាបត្តិ ១ ជាសមុដ្ឋាន ឈ្មោះថា បច្ចុប្បន្នរូប, រូបក្នុងកាលមុនអំពីកាលនោះ ឈ្មោះថា អតីតរូប, រូបក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឈ្មោះថា អនាគតរូប ។ ប្រភេទនៃរូបមានអតីតរូបជាដើម ដោយអំណាចនៃតំណផ្សេងគ្នា ដោយចំណែក ១ នៃរូបដែលមានកម្មជាសមុដ្ឋាន មិនមានទេ ។ ក៏ភាពនៃរូបនោះ មានអតីតរូប ជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការទំនុកបំរុង នៃរដូវ, អាហារ និង ចិត្ត ជាសមុដ្ឋានទាំងឡាយនោះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអំណាចនៃកាល គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅ៖ រូបមានយាមនោះៗ ជាពេល កាលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃតំណ ក្នុងយាមទាំងឡាយ មានយាម ១, ពេលព្រឹក, ពេលល្ងាច ពេលយប់ និង ពេលថ្ងៃជាដើម ឈ្មោះថា បច្ចុប្បន្នរូប, រូបមុនអំពីនោះ ហៅថា អតីតរូប, រូបខាងក្រោយ ហៅថា អនាគតរូប ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអំណាចនៃខណៈ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ៖ រូបដែលរាប់បញ្ចូល ក្នុងខណៈ ៣ មានឧបាទខណៈជាដើម ឈ្មោះថា បច្ចុប្បន្នរូប, ខាងដើមអំពីរូបនោះ ឈ្មោះថា អនាគតរូប, ខាងក្រោយ ឈ្មោះថា អតីតរូប ។ ម៉្យាងវិញទៀត រូបមានហេតុកិច្ច និង បច្ចយកិច្ច ដែលជាហេតុកន្លងទៅហើយ ឈ្មោះថា អតីតរូប, រូប ដែលមានកិច្ចនៃហេតុសំរេចហើយ តែមានកិច្ចនៃបច្ចយ មិនទាន់សំរេចហើយ ឈ្មោះថា

ខន្ធនិទ្ទេស

បច្ចុប្បន្នរូប, រូបដែលមិនសំរេចហើយ ដោយកិច្ចទាំងពីរ ឈ្មោះថា អនាគតរូប ។ ម៉្យាងវិញទៀត រូប ក្នុងខណៈធ្វើកិច្ច របស់ខ្លួន ហៅថា បច្ចុប្បន្នរូប, ខាងដើមអំពីនោះទៅ ហៅថា អនាគតរូប, ខាងក្រោយ ហៅថា អតីតរូប ។

ក្នុងការពណ៌នាចំណែករូបនេះ វាចាជាគ្រឿងពោល នូវប្រភេទមានខណៈជាដើម អស់សេចក្តីត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ, ពាក្យទាំងឡាយដ៏សេស នៅមានសេចក្តីតទៅទៀត ។ ប្រភេទនៃអជ្ឈត្តរូប និង ពហិទ្ធារូប មានន័យ គឺយើងពោលរួចមកហើយ ។ ចំណែកក្នុងអធិការនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា រូបខាងក្នុង ដែលអាស្រ័យនូវខ្លួន ឈ្មោះថា អជ្ឈត្តិករូប និង រូបដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបុគ្គលដទៃ ជារូបខាងក្រៅ ។ ប្រភេទនៃ ឱឡារិករូប និង សុខុមរូប មានន័យ គឺយើងពោលរួចហើយ ។

ប្រភេទនៃហីនរូប និង បណីតរូប មាន ២ យ៉ាង គឺ ដោយបរិយាយ ១ មិនមានបរិយាយ ១ ។ បណ្តារូបទាំងឡាយនោះ រូបនៃសុទស្សីព្រហ្មទាំងឡាយ ថោកទាបជាងរូប នៃអកនិដ្ឋព្រហ្មទាំងឡាយ ។ រូបនៃ សុទស្សីព្រហ្មនោះឯង ប្រណីតជាងរូប នៃព្រហ្មជាន់សុទស្សាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ រូប របស់សត្វនរកទាំងឡាយ យ៉ាងណា, ភាពនៃរូបដ៏ថោកទាប និង ថ្លៃថ្លា គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយបរិយាយ យ៉ាងនោះ ។ តែបើពោលដោយអស់ជើង ភាវៈនៃរូបថោកទាប និង ប្រណីត បណ្ឌិតគប្បី

ជ្រាបថា អកុសលវិបាកវិញ្ញាណ កើត ក្នុងរូបណា, រូបនោះ ឈ្មោះថា ហីនរូប ។ កុសលវិញ្ញាណ (កើត) ក្នុងរូបណា, រូបនោះ ឈ្មោះថា បណីតរូប ។

សូម្បីពាក្យនេះឯងថា "រូប (មាន) ក្នុងទីឆ្ងាយ, ក្នុងទីជិត" ក៏មានន័យដូចលោកពោលរួចហើយ ។ ចំណែកខាង ភាពនៃរូប មាន ក្នុងទីឆ្ងាយ និង ទីជិត ដែលអាស្រ័យអែបនែប ក្នុងរូបនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយឱកាសផងចុះ ។

ក្នុងបទទាំងឡាយថា "តទេកដ្ឋំ អភិសញ្ញូបិតូ អភិសង្ខិបិតូ" នេះ មានសេចក្តីយ៉ាងនេះថា : រូបនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា រូបក្ខន្ធ ព្រោះទ្រង់ធ្វើនូវរូបដែលទ្រង់ដំដែងចេញផ្សេងៗ គ្នា ដោយបទទាំងឡាយ មានបទថា អតីត ជាដើម ឲ្យចូលជាគំនរជាមួយគ្នា ដោយបញ្ញា ក្នុងភាពមាន ១ ប្រការ ពោលគឺ ការចាក់រុក ជាលក្ខណៈ ។ រូបទាំងអស់ហ្នឹងឯង គឺលោកបង្ហាញហើយ ជារូបក្ខន្ធ ព្រោះកិរិយាចូលទៅ ដល់ភាវៈជាគំនរ ក្នុងលក្ខណៈនៃការចាក់រុក ដោយបទនេះ ។ ឈ្មោះថា រូបក្ខន្ធ ជទៃអំពីរូប មិនមានក៏ទេដែរ ។

(វេទនាវិភាគ)

ក៏រូប គឺលោកសំដែងហើយថា រូបក្ខន្ធ យ៉ាងណា, អារម្មណ៍ទាំងឡាយមានវេទនាជាដើម គឺលោកសំដែងហើយថា វេទនាខន្ធ ដោយការចូលទៅកំណត់ នូវភាវៈជាគំនរ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មាន

ខន្ធនិទ្ទេស

វេទនាខន្ធ ដែលបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង ជាលក្ខណៈជាដើម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះថា ខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធជាដើម ជនៃអំពីខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធជាដើម រមែងមានក៏ទេ ។

ឯក្នុងវេទនាខន្ធនេះ ក្នុងការចែកដោយកាល មានអតីត-កាល ជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបភាវៈនៃអតីត, អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន នៃវេទនា ដោយអំណាចនៃតំណ និង ដោយអំណាចនៃហេតុ មានខណៈជាដើម ។

ក្នុងសន្ততិ និង ខណៈជាដើមនោះ វេទនាទាំងឡាយ ដែលរាប់បញ្ចូល ក្នុងវិបីចិត្ត ១, ជវនចិត្ត ១ និង សមាបត្តិចិត្ត ១ ដោយអំណាច នៃសន្ততិ និង វេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះប្រកបព្រម ដោយអារម្មណ៍ ១ ប្រការ ឈ្មោះថា បច្ចុប្បន្ន, វេទនាខាងដើមអំពីនោះ ហៅថា អតីត, វេទនា ខាងក្រោយ ហៅថា អនាគត ។

ដោយអំណាច នៃខណៈជាដើម វេទនាទាំងឡាយ ដែលបាន រាប់បញ្ចូលហើយ ដោយខណៈ ៣ និង វេទនា ដែលកំពុងធ្វើនូវកិច្ចរបស់ខ្លួន ដែលទៅហើយ ក្នុងភាពជាហេតុ ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងមុន និង ហេតុដែលបុគ្គលគប្បីដឹងក្រោយ និង កណ្ដាល ឈ្មោះថា ជាបច្ចុប្បន្ន, វេទនា ក្នុងពេលមុនអំពីនោះ ឈ្មោះថា អតីត, វេទនា ខាងក្រោយ ឈ្មោះថា អនាគត ។

ប្រភេទនៃវេទនា ខាងក្នុង និង ខាងក្រៅ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប

ដោយអំណាចនៃវេទនាខាងក្នុងខ្លួន និង បុគ្គលដទៃ ។ ប្រភេទនៃវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត និង ល្អិត គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃជាតិ, សភាវៈ, បុគ្គល, លោកិយៈ និង លោកុត្តរៈ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងវិភង្គ ដោយនយមានជាអាទិ៍ ថា : វេទនា ជាអកុសល ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត, វេទនា ជាកុសល និង អព្យាកតៈ ជាវេទនា ដ៏ល្អិត ។

ជាដំបូង ពោលដោយជាតិ វេទនា ជាអកុសល ជាវេទនាគ្រោតគ្រាត ជាងកុសលវេទនា ហេតុប្រព្រឹត្តទៅមិនស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះជាហេតុនៃការធ្វើកម្មដែលមានទោស និង ព្រោះភាវៈនៃការក្តៅក្រហាយ ដោយកិលេស ជាវេទនាដ៏គ្រោតគ្រាតជាង វិបាក-អព្យាកតៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដោយព្យាយាម ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដោយឧស្សាហៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដោយវិបាក ព្រោះមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ដោយកិលេស ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដោយសេចក្តីព្យាបាទ និង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដោយទោស, ជាវេទនា គ្រោតគ្រាតជាងវេទនា ជាកិរិយាអព្យាកតៈ ព្រោះមានវិបាកផង ព្រោះភាពនៃការញុំាងកិលេស ឲ្យក្តៅសព្វផង ព្រោះមានព្យាបាទផង ព្រោះមានទោសផង ។ ចំណែកវេទនា ជាកុសល និង ជាអព្យាកតៈ ជាវេទនា សុខុម ជាងវេទនា ដែលជាអកុសល ព្រោះជាទំនាស់នឹងពាក្យដែលលោកពោលហើយ ។ កុសល និង អកុសលវេទនាទាំងពីរយ៉ាង ឈ្មោះថា ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត ជាងវេទនា

ដែលជាអព្យាកតៈទាំង ២ ប្រការ ព្រោះមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយផង ព្រោះមានសេចក្តីប្រឹងប្រែងផង ព្រោះមានវិបាកផង តាមសមគួរដល់ការប្រកប ។ វេទនា ជាអព្យាកតៈទាំង ២ ចាត់ជាវេទនា ដ៏ល្អិត ជាងវេទនា ដែលជាកុសល និង វេទនា ដែលជាអកុសលទាំងពីរនោះ ព្រោះជាទំនាស់ ដល់ពាក្យដែលលោកពោលហើយ ។ ភាពនៃវេទនាដ៏គ្រោតគ្រាត និង ល្អិតទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃជាតិ តែប៉ុណ្ណេះសិនចុះ ។

បើពោលដោយសភាវៈ ទុក្ខវេទនា ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត ជាងវេទនាទាំងឡាយ ២ ក្រៅអំពីនេះ ព្រោះមិនមាន នៃសេចក្តីជ្រះថ្លាផង ព្រោះមានការផ្សាយទៅផង ព្រោះជាទីតាំងនៃសេចក្តីតក់ស្លុតផង ព្រោះការគ្រប់សង្កត់ផង ។ ឯវេទនា ទាំងឡាយក្រៅពីនេះ ឈ្មោះថា ជាវេទនា ដ៏ល្អិត ជាងទុក្ខវេទនា ព្រោះត្រជាក់ផង ព្រោះស្ងប់ផង ព្រោះជ្រះថ្លាផង ព្រោះជាទីពេញ ចិត្តផង ព្រោះជាកណ្តាលផង តាមគួរដល់ការប្រកប ។ ម៉្យាងទៀត សុខ និង ទុក្ខវេទនាទាំងឡាយទាំងពីរដ៏គ្រោតគ្រាត ជាងសភាពមិនមានជាទុក្ខ និង មិនមានជាសុខ ព្រោះផ្សាយទៅផង ព្រោះការធ្វើនូវសេចក្តីក្តាក់ផ្តើលផង ព្រោះការប្រាកដផង ។ អទុក្ខមសុខ-វេទនានោះ ឈ្មោះថា ល្អិតជាងសុខវេទនា និង ទុក្ខវេទនា ទាំងពីរយ៉ាងនោះ ព្រោះការទំនាស់គ្នា ដល់ពាក្យដែលលោកពោលហើយ ។ ភាពនៃវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត និង ល្អិត គឺបណ្ឌិតគប្បី

ជ្រាប ដោយអំណាចនៃសភាព យ៉ាងនេះឯង ។

ចំណែកពោលដោយបុគ្គល វេទនា របស់ព្រះយោគី ដែលមិនបានចូលសមាបត្តិ គ្រោតគ្រោត ជាងវេទនា របស់ព្រះយោគីដែលបានចូលសមាបត្តិហើយ ព្រោះវេទនា របស់ព្រះយោគីដែលមិនបានចូលសមាបត្តិនោះរាយមាយ ក្នុងអាម្មណ៍ផ្សេងៗ, វេទនាទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ ដ៏ល្អិត ដោយបរិយាយដែលផុយគ្នា ។ ភាពនៃវេទនា ដែលគ្រោតគ្រោត និង ល្អិត គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃបុគ្គលយ៉ាងនេះ ។

តែបើពោលដោយលោកិយៈ និង លោកុត្តរៈ វេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាសវៈ ជាលោកិយវេទនា ។ វេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាសវៈនោះ ជាវេទនាគ្រោតគ្រោតជាងវេទនាមិនមានអាសវៈ ព្រោះជាហេតុនៃការកើតនូវអាសវៈផង ព្រោះញុំាងសត្វឲ្យលិចចុះផង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រកបផង ព្រោះជាគ្រឿងសាំញុំាផង ព្រោះជាគ្រឿងរារាំងផង ព្រោះជាគ្រឿងប្រកាន់មាំផង ព្រោះជាគ្រឿងសៅហ្មងព្រមផង ព្រោះជាបុថុជ្ជនផង ព្រោះជាទូទៅផង ។ វេទនា ដែលមិនមានអាសវៈនោះ ជាសភាវៈដ៏ល្អិតជាងវេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាសវៈ ដោយបរិយាយផុយពីគ្នា ។ ភាពនៃវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រោត និង ល្អិត គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃវេទនា ដែលជាលោកិយៈ និង លោកុត្តរៈ ដូចបានពោលមកយ៉ាងនេះឯង ។

(៣០៤) ការច្រឡំដោយអំណាចនៃជាតិជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីនាំមកប្តូរគ្នា ក្នុងសេចក្តីគ្រោតគ្រោត និង ល្អិតនោះ ។ ព្រោះថា វេទនា ដែលប្រកប ដោយកាយវិញ្ញាណ ដែលជាអកុសលវិបាក បើទុកជាវេទនា ដ៏ល្អិត ព្រោះជាអព្យាកតៈ ដោយអំណាចនៃជាតិក៏ដោយ គង់ទៅជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រោតជដែល ដោយអំណាចនៃសភាវៈជាដើម ដូចជាព្រះបាលី ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “អព្យាកតវេទនា ជាវេទនាដ៏ល្អិត, ទុក្ខវេទនា ជាវេទនាដ៏គ្រោតគ្រោត, វេទនា របស់ព្រះយោគី ដែលមិនបានចូលសមាបត្តិហើយ ឈ្មោះថា វេទនា គ្រោតគ្រោត, វេទនា របស់ព្រះយោគី ដែលចូលសមាបត្តិហើយ ឈ្មោះថា ជាវេទនា ដ៏ល្អិត, វេទនា ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយអាសវៈ ឈ្មោះថា វេទនា ដ៏គ្រោតគ្រោត, វេទនា មិនមានអាសវៈ ឈ្មោះថា វេទនាដ៏ល្អិត” ។ ចំណែកខាង វេទនា ជាទុក្ខ យ៉ាងណា, វេទនា ទាំងឡាយ មានសុខវេទនាជាដើម ជាវេទនាដ៏គ្រោតគ្រោត ដោយអំណាចនៃជាតិ តែជាវេទនា ដ៏ល្អិត ដោយអំណាចនៃសភាពជាដើម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ ការច្រឡំគ្នា ដោយអំណាចជាតិជាដើម មិនមាន យ៉ាងណា, ភាពនៃវេទនាទាំងឡាយ ដ៏គ្រោតគ្រោត និង ថ្លៃថ្លា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនោះ ។ សួរថា តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា វេទនាដែលជាអព្យាកតៈ ជាវេទនាដ៏ល្អិត ជាងកុសល-វេទនា និង អកុសលវេទនាទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃជាតិ ។

ប្រភេទនៃអាការ មានសភាពជាដើម គឺបុគ្គលមិនគប្បីប៉ះពាល់យ៉ាងនេះថា បណ្តាវេទនាទាំងឡាយនោះ អព្យាកតវេទនា តើដូចម្តេច? ជាទុក្ខ ឬ ជាសុខ?, ជារបស់ព្រះយោគី ដែលបានចូលសមាត្តិ ឬ ជារបស់ព្រះយោគី ដែលមិនបានចូលសមាបត្តិ? មានអាសវៈ ឬ មិនមានអាសវៈ? ។ នយ ក្នុងវេទនា ទាំងឡាយទាំងពួង ក៏មាននយយ៉ាងនេះដែរ ។

ម៉្យាងទៀត ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មានអកុសលវេទនា ជាដើម វេទនា ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយទោសៈ ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាតជាងវេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយលោភៈ ព្រោះការជុតនូវអារម្មណ៍របស់ខ្លួន ដូចជាភ្លើង, វេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយលោភៈ ជាវេទនាដែលល្អិត ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកាថា “ឬក៏វេទនាទាំងឡាយ ដ៏គ្រោតគ្រាត និង ល្អិត បណ្ឌិតគប្បីយល់ ព្រោះអាស្រ័យតៗគ្នា នូវវេទនានោះៗឯង” ។ សូម្បីវេទនាដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយទោសៈ ដែលជានិយតៈ ចាត់ថា ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត, ដែលជាអនិយតៈ ចាត់ថា ជាវេទនា ដ៏ល្អិត, សូម្បីវេទនាដ៏ទៀង ដែលស្ថិតនៅហើយអស់កប្ប ក៏ឈ្មោះថា គ្រោតគ្រាត, ឯវេទនាក្រៅអំពីនេះ ហៅថា វេទនា ដ៏ល្អិត ។ សូម្បីក្នុងពួកវេទនា ដែលស្ថិតនៅ អស់កប្ប វេទនា ដែលជាអសង្ខារិក ហៅថា គ្រោតគ្រាត, វេទនាក្រៅពីនេះ ហៅថា ដ៏ល្អិត ។ តែវេទនាទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយលោភៈ ដ៏សម្បយុត្ត

ហើយ ដោយទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា គ្រោតគ្រាត, វេទនាក្រៅពីនេះ ហៅថា ល្អិត ។ សូម្បីវេទនា ដែលសម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ ដែលទៀងទាត់ ស្ថិតនៅអស់កប្ប ដែលជាអសង្ខារិក ជាវេទនាដ៏គ្រោតគ្រាត, វេទនា ក្រៅអំពីនេះ ឈ្មោះថា ល្អិត ។

តែបើនិយាយ ដោយមិនប្លែកគ្នា អកុសលវេទនា ដែលមានវិបាកច្រើន ឈ្មោះថា គ្រោតគ្រាត, មានវិបាកតិច ឈ្មោះថា ដ៏ល្អិត ។ ចំណែក កុសលវេទនា ដែលមានវិបាកតិច ឈ្មោះថា គ្រោតគ្រាត, ដែលមានវិបាកច្រើន ឈ្មោះថា ល្អិត ។

មួយទៀត វេទនាទាំងឡាយ ដែលជាកាមាវចរកុសល ចាត់ថា គ្រោតគ្រាត, ជារូបាវចរកុសល ចាត់ថា ដ៏ល្អិត, វេទនាជាអរូបាវចរ ល្អិតជាងរូបាវចរកុសលវេទនានោះ, លោកុត្តរវេទនា ល្អិតជាងអរូបាវចរកុសលវេទនានោះ ។ វេទនា ជាកាមាវចរទាំងឡាយ ដែលសំរេចអំពីទាន ឈ្មោះថា ដ៏គ្រោតគ្រាត, ដែលសំរេចអំពីសីល ឈ្មោះថា ដ៏ល្អិត, ដែលសំរេចអំពីភាវនា ឈ្មោះថា ល្អិតជាងវេទនា ដែលសំរេចអំពីសីលនោះ ។ សូម្បីវេទនាដែលសំរេចអំពីភាវនា ដែលជាទុហេតុក: ឈ្មោះថា ដ៏គ្រោតគ្រាត, ជាតិហេតុក: ឈ្មោះថា ដ៏ល្អិត ។ សូម្បីវេទនា ជាត្រៃហេតុ ប្រកបដោយសង្ខារ ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត, មិនប្រកបដោយសង្ខារ ឈ្មោះថា ដ៏ល្អិត ។ ចំណែកខាងវេទនាជារូបាវចរទាំងឡាយដែលប្រកបដោយបឋមជ្ឈាន ជាវេទនា ដ៏គ្រោតគ្រាត ។ល។ ប្រកប

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ដោយបញ្ចមជ្ឈាន ចាត់ថា ជាវេទនាដ៏ល្អិត ។ ចំណែកខាងវេទនាទាំងឡាយ ជាអរូបាវចរៈ ប្រកបព្រមហើយ ដោយអាកាសានញ្ចាយតនៈ ចាត់ថា ដ៏គ្រោតគ្រោត ។ល។ ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ចាត់ថា ជាល្អិត ។ ឯវេទនាជាលោកុត្តរៈ ប្រកបព្រម ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា គ្រោតគ្រោត ។ល។ វេទនា ដែលប្រកបព្រមហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថា ល្អិតជាងវេទនា ដែលសម្បយុត្ត ដោយអនាគាមិមគ្គ មែនពិត ។

នយក្នុងវេទនាដែលជាវិបាក និង កិរិយា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិទាំងឡាយនោះៗ និង ក្នុងវេទនាដែលលោកពោលហើយទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃសភាវៈមានទុក្ខវេទនាជាដើម ដោយអំណាចនៃបុគ្គលដែលមិនចូលសមាបត្តិហើយជាដើម និង ដោយអំណាចនៃលោកិយៈ ដែលជាសាសវៈជាដើម ក៏នយនេះដែរ ។

ម៉្យាងទៀត បើពោលដោយឱកាស ទុក្ខវេទនា ក្នុងនរក ឈ្មោះថា ដ៏គ្រោតគ្រោត, ទុក្ខវេទនា ក្នុងកំណើតនៃសត្វតិរច្ឆាន ឈ្មោះថា ដ៏ល្អិត, ទុក្ខវេទនា ក្នុងកំណើតនៃមនុស្ស ឈ្មោះថា ល្អិតជាងទុក្ខវេទនា ក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ។ល។ ទុក្ខវេទនា ក្នុងស្ថានទេវលោក ឈ្មោះថាបរនិម្មិតវសវត្តី ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ជាវេទនាដ៏ល្អិត ជាងទុក្ខវេទនា ក្នុងស្ថានទេវលោក ឈ្មោះនិមានរតី មែនពិត ។ ក៏ទុក្ខវេទនា បុគ្គលគប្បីប្រកប យ៉ាងណា,

ខុទ្ទនិទ្ទេស

សូម្បីសុខវេទនា គឺបុគ្គលគប្បីប្រកបដ៏សមគួរ ក្នុងភូមិទាំង ទ្បាយទាំងពួង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ក៏បើពោលដោយអំណាចនៃវត្ថុ វេទនា ណានីមួយ ដែល មានវត្ថុ ដ៏ថោកទាប ឈ្មោះថា ជាវេទនាគ្រោតគ្រោត, មានវត្ថុ ដ៏ថ្លៃថ្លា ឈ្មោះថា ជាវេទនាដ៏ល្អិត ។

ក្នុងការផ្សេងគ្នា ដោយថោកទាប និង ថ្លៃថ្លា បណ្ឌិតគប្បី យល់ថា វេទនា ឯណា ដ៏គ្រោតគ្រោត វេទនានោះ ឈ្មោះថា ថោកទាប, ចំណែកខាងវេទនាណា ដ៏ល្អិត វេទនានោះ ឈ្មោះថា ជាវេទនា ដ៏ថ្លៃថ្លា ។

ក៏បទថា "ឆ្ងាយ" គឺព្រះមានព្រះភាគ បែងចែកហើយ ក្នុង គម្ពីរវិភង្គ ដោយនយ មានជាអាទិ៍ ថា "វេទនា ជាអកុសល ក្នុង ទីឆ្ងាយ ដោយវេទនាទាំងឡាយជាកុសល និង អព្យាកតៈ" ដូច្នេះ ជាដើម, បទថា "ជិត" គឺព្រះមានព្រះភាគ បែងចែកហើយ ក្នុង គម្ពីរវិភង្គ ដោយនយ មានជាអាទិ៍ ថា "វេទនា ជាអកុសល ជិត ដោយវេទនា ដែលជាអកុសល" ដូច្នេះជាដើម ព្រោះហេតុនោះ វេទនាដែលជាអកុសល ឈ្មោះថា ឆ្ងាយអំពីកុសលវេទនា និង អព្យាកតវេទនា ព្រោះមិនស្មើគ្នាផង ព្រោះមិនទាក់ទងគ្នាផង ព្រោះមិនប្រហែលគ្នាផង, ភាពនៃវេទនាជាកុសល និង អព្យាកតៈ ឆ្ងាយអំពីអកុសលវេទនា ក៏យ៉ាងដូច្នោះ, សេចក្តីពន្យល់ ក្នុងវារៈ ទាំងពួង ក៏នយដូចគ្នានេះដែរ, ចំណែក វេទនា ជាអកុសល ជិត

ដោយអកុសលវេទនា ព្រោះមានចំណែកស្មើគ្នាផង និង ព្រោះប្រហែលគ្នាផង ។

នេះ ជាកថាមុខ ដោយពិស្តារ ក្នុងការញែកនូវវេទនាខន្ធ ដោយចំណែកផ្សេងៗ មានអតីតជាដើម ។

ចំណែកឯ កថាមុខ យ៉ាងពិស្តារ ក្នុងការចែកសូម្បីនៃខន្ធទាំងឡាយ មានសញ្ញាខន្ធជាដើម ដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនានោះៗ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

លុះជ្រាប យ៉ាងនេះហើយ

ន័យនៃការវិនិច្ឆ័យ គឺអ្នកប្រាជ្ញ គប្បីជ្រាប ដោយប្រពៃ គឺដោយលំដាប់ផង ដោយសេចក្តីប្លែកគ្នាផង ដោយការមិនខ្វះមិនលើសផង ដោយសេចក្តីឧបមា ដោយជារបស់ដៃលបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយចំណែកពីរ និង ដោយការសំរេចនូវប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលដៃលឃើញ យ៉ាងដូច្នោះផង ដើម្បីបែកធ្លាយនៃញាណ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយតុំះឯង ។

(ន័យដោយលំដាប់)

(៣០៥) ក្នុងនយទាំង ៦ នោះ ក្នុងពាក្យថា "ដោយលំដាប់" នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា លំដាប់ មានច្រើនយ៉ាង គឺ លំដាប់នៃការកើត ១ លំដាប់នៃការលះបង់ ១ លំដាប់នៃការប្រតិបត្តិ ១ លំដាប់នៃភូមិ ១ និង លំដាប់នៃការសំដែង ១ ។ បណ្តាលំដាប់

ខន្ធនិទ្ទេស

ទាំងនោះ លំដាប់ជាអាទិ៍ យ៉ាងនេះថា “រូបដំបូង គឺកលលៈ រួចពីកលលៈទៅ គឺអព្ពុទៈ” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា លំដាប់នៃការកើត ។ លំដាប់យ៉ាងនេះជាដើម គឺ ធម៌ទាំងឡាយ គឺព្រះយោគី គប្បីលះបង់ ដោយការឃើញ, ធម៌ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលគប្បីលះបង់ដោយភាវនា” ដូច្នេះ ហៅថា លំដាប់នៃការលះបង់ ។ លំដាប់មានជាដើម យ៉ាងនេះថា “សីលវិសុទ្ធិ, ចិត្តវិសុទ្ធិ” ដូច្នេះ ហៅថា លំដាប់នៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ ។ លំដាប់មានជាដើម យ៉ាងនេះថា “ធម៌ទាំងឡាយជាកាមាវចរៈ, ធម៌ទាំងឡាយជារូបាវចរៈ” ដូច្នេះ ហៅថា លំដាប់នៃភូមិ ។ លំដាប់មានជាអាទិ៍ យ៉ាងនេះថា “សតិប្បដ្ឋានទាំងឡាយ ៤, សម្មប្បធានទាំងឡាយ ៤” ឬថា “ទានកថា, សីលកថា” ដូច្នេះ ហៅថា លំដាប់នៃការសំដែង ។ បណ្តាលំដាប់ទាំងឡាយនោះ លំដាប់នៃការកើតឡើង ក្នុងទីនេះ មិនសមរម្យ ដោយពិត ព្រោះខន្ធទាំងឡាយ មិនបានកើតឡើង ដោយការកំណត់នៃអាចារ្យខាងដើម ដូចជាកលលៈជាដើម, លំដាប់នៃការលះបង់ រមែងមិនសមរម្យ ព្រោះខន្ធដែលជាកុសល និង អព្យាកតៈទាំងឡាយ គឺបុគ្គលមិនគប្បីលះបង់ ។ លំដាប់នៃការប្រតិបត្តិ រមែងមិនសមរម្យ ព្រោះខន្ធទាំងឡាយដែលជាអកុសល គឺបុគ្គលមិនគប្បីប្រតិបត្តិ ។ លំដាប់នៃភូមិ រមែងមិនសមរម្យ ព្រោះខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធជាដើម រាប់បញ្ចូល ក្នុងភូមិទាំង ៤ ។ ចំណែកឯ លំដាប់នៃទេសនា រមែងសមរម្យ ។ ជ្បិតថា ព្រះមាន

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះរាជបំណង ដើម្បីនឹងដោះនូវវេនេយ្យសត្វ ដែលជាក់ចុះទៅ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់ថា ខ្លួន ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ៥ ដោយមិនផ្សេងគ្នា ឲ្យរួចផុតអំពីការប្រកាន់ថា ខ្លួន ព្រោះកិរិយាឃើញនូវការបែងចែកជាសមូហៈ និង ជាដុំ ទ្រង់មានព្រះបំណង ដើម្បីប្រយោជន៍ ទើបទ្រង់សំដែងនូវរូបក្ខន្ធ ជាដំបូង ដ៏គ្រោតគ្រាត ដែលជាអារម្មណ៍ នៃប្រសាទទាំងឡាយ មានចក្ខុប្បសាទជាដើម ដើម្បីការកាន់យកបាន ដោយស្រួល ដល់ជននោះ, តអំពីនោះ ទ្រង់សំដែងនូវវេទនា ដែលជាធម្មជាតិសោយនូវរូប ជាទីប្រាថ្នា និង រូបមិនជាទីប្រាថ្នា, ទ្រង់សំដែងនូវសញ្ញា ជាទីកាន់យក នូវអាការនៃអារម្មណ៍របស់វេទនា យ៉ាងនេះដូច្នេះ គឺ ខ្លួនសោយនូវអារម្មណ៍ណា ស្គាល់ច្បាស់ នូវអារម្មណ៍នោះ, ទ្រង់សំដែងនូវសង្ខារទាំងឡាយជាអភិសង្ខារ ដោយអំណាចសញ្ញា ទ្រង់សំដែងនូវវិញ្ញាណ ដែលជាទីអាស្រ័យនៃខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធជាដើមនោះ និង ជាអធិបតី នៃខន្ធទាំងឡាយនោះ ដូច្នេះឯង ។ នយនៃសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ តាមលំដាប់ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះសិនចុះ ។

(នយដោយប្លែកផ្សេងគ្នា)

(៣០៦) បទថា "វិសភាគោ" មានសេចក្តីថា ដោយសេចក្តីប្លែកគ្នា នៃខន្ធទាំងឡាយផង នៃឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយផង ។ សួរថា : ចុះសេចក្តីប្លែកគ្នានៃខន្ធ និង ឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយនោះ

ខន្ធនិទ្ទេស

តើដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា : ខន្ធទាំងឡាយ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងខន្ធ និង ឧបាទានក្ខន្ធនេះ ដោយមិនប្លែកគ្នាត្រឹមនេះ ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយឲ្យវិសេស ដោយការៈនៃខន្ធ ប្រកបដោយអាសវៈ និង ជាទីតាំងនៃឧបាទាន ។ សមដូចជាព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត និងសំដែង នូវខន្ធទាំងឡាយ ៥ ហ្នឹងឯង (និង) ឧបាទានក្ខន ៥ ដល់អ្នកទាំងឡាយ, អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រុងស្តាប់ នូវខន្ធនោះ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះខន្ធ ៥ ទាំងឡាយ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណានីមួយដែលជាអតីត, អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ។ល។ ក្នុងទីជិតក្តី, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ តថាគតហៅថា រូបក្ខន្ធ, វេទនាណានីមួយ ។ល។ សញ្ញា ណានីមួយ ។ល។ សង្ខារទាំងឡាយ ណានីមួយ ។ល។ វិញ្ញាណ ណានីមួយ ។ល។ ក្នុងទីជិតក្តី, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខន្ធទាំងឡាយនេះ តថាគត ហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខន្ធទាំងឡាយនេះ តថាគត ហៅថា បញ្ចក្ខន្ធ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ៥ តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូប ណានីមួយ ។ល។ ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈក្តី ប្រកបដោយសេចក្តីប្រកាន់ក្តី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ តថាគតហៅថា រូបឧបាទានក្ខន្ធ វេទនា ណា

នីមួយ ។ល។ សញ្ញា ណានីមួយ ។ល។ សង្ខារទាំងឡាយ ណានីមួយ ។ល។ វិញ្ញាណ ណានីមួយ ។ល។ ក្នុងទីជិតក្តី ប្រកបដោយអាសវៈក្តី មានការប្រកាន់មាំក្តី, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ តថាគត ហៅថា វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខន្ធទាំងឡាយនេះ តថាគត ហៅថា ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ក៏បណ្តាឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នេះ ខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធ ជាដើម មានអាសវៈក្តី មិនមានអាសវៈក្តី មាន យ៉ាងណា, រូប មិនមាន យ៉ាងនោះទេ ។ តែការៈនៃរូបនោះ ហៅថា ខន្ធ ដោយអត្ថថា គំនរ រមែងសមមម្យ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ រូបនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ។ ការៈនៃឧបាទានក្ខន្ធ រមែងសមគួរ ដោយអត្ថថា ជាគំនរផង ដោយអត្ថថា មានអាសវៈផង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ រូបនោះ គឺតថាគត ពោលហើយ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ។ ក៏ខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធ ជាដើម សុទ្ធតែមិនមានអាសវៈ គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បានត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ, ខន្ធទាំងឡាយ មានអាសវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ។

ក៏អត្ថាធិប្បាយ យ៉ាងនេះថា: ខន្ធទាំងឡាយ មានឧបាទានជាអារម្មណ៍ ហៅថា ឧបាទានក្ខន្ធ គឺបណ្ឌិត គប្បីយល់ ត្រង់ពាក្យ

ថា "រូបាទិកក្ខន្ធា" នេះ ។ តែខន្ធទាំងឡាយនេះទាំងអស់ គឺលោកប៉ងយកហើយធ្វើឲ្យចូលគ្នាតែមួយថា "ខន្ធ" ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គនេះ ។

(ន័យដោយមិនខ្វះមិនលើស)

(៣០៧) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "អនូនាធិកតោ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ សួរថា : ចុះខន្ធទាំង ៥ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ មិនខ្វះ មិនលើស តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា : ព្រោះការរួបរួមនូវធម៌ ដែលមានចំណែកស្មើគ្នា ពោលគឺសង្ខតធម៌ទាំងពួងផង ព្រោះជាហេតុនៃវត្ថុ ដែលប្រកាន់ថា ខ្លួន និង ប្រកាន់ថា របស់ខ្លួនមានខន្ធនោះយ៉ាងក្រៃលែងផង ព្រោះកិរិយាប្រជុំចុះ នៃខន្ធទាំងឡាយដទៃក្នុងខន្ធនោះផង ។

ក៏នាកាលសង្ខតធម៌ទាំងឡាយ មានប្រភេទផ្សេងៗ គឺលោករួបរួមចូល ដោយអំណាចនៃចំណែកស្មើគ្នា រូប ចាត់ថាជាខន្ធ ១ ដោយអំណាចនៃការរួបរួមនូវធម៌ ដែលមិនមានចំណែកស្មើគ្នានឹងរូប, វេទនា ចាត់ ជាខន្ធ ១ ដោយអំណាចនៃការរួបរួមនូវធម៌ដែលមានចំណែកស្មើគ្នានឹងវេទនា, នយនេះ ដូចគ្នា ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មានសញ្ញាខន្ធជាដើម ។ ហេតុនោះ ខន្ធទាំង ៥ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ដោយការរួបរួម នូវធម៌ដែលមានចំណែកស្មើគ្នា ដោយសង្ខតធម៌ទាំងពួង ។

ខន្ធទាំង ៥ មានរូបក្ខន្ធជាដើម នេះឯណា, វត្ថុ ដែលប្រកាន់

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ថា ខ្លួន ថា ជារបស់ខ្លួននោះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ។ សមដូច ជាព្រះពុទ្ធតម្រាស់ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ៖ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើរូបមាន ទិដ្ឋិប្រកាន់នូវរូប ប្រកាន់ស្អិតនូវរូប រមែងកើតឡើង យ៉ាងនេះថា រូបនេះ ជារបស់អញ, នេះ គឺអញ នេះ ខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះ, កាលបើវេទនា...សញ្ញា... សង្ខារ...វិញ្ញាណ មាន, ទិដ្ឋិ ប្រកាន់វេទនា ប្រកាន់ស្អិតនូវវេទនា ប្រកាន់សញ្ញា... សង្ខារទាំងឡាយ... វិញ្ញាណ ប្រកាន់ស្អិត នូវ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង យ៉ាងនេះថា វិញ្ញាណនេះ ជារបស់អញ, អញនេះ មាន, នេះ ជាវិញ្ញាណ របស់អញ ។ ព្រោះហេតុនោះ ខន្ធទាំង ៥ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះ វត្ថុដែលប្រកាន់ថា ខ្លួន ថា របស់ខ្លួននោះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ធម្មក្ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ឯណា ដទៃ មាន សីលក្ខន្ធ ជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ, ធម្មក្ខន្ធ ទាំងឡាយនោះឯង គង់ជល់នូវការប្រជុំចុះ ក្នុងបញ្ចក្ខន្ធទាំង ឡាយ ៥ នេះឯង ព្រោះភាវៈនៃខន្ធទាំងឡាយនោះ រាប់បញ្ចូល ហើយ ក្នុងសង្ខារក្ខន្ធ ។ ព្រោះហេតុនោះ ខន្ធទាំងឡាយ ៥ នេះ ឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះហេតុនៃធម្មក្ខន្ធ ទាំងឡាយដទៃ ប្រជុំចុះហើយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយនោះដែរ ។ នយ សំរាប់វិនិច្ឆ័យ ដោយមិនខ្វះមិនលើស គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាង ដូច្នេះឯង ។

ខន្ធនិទ្ទេស

(ន័យដោយឧបមា)

(៣០៨) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកានេះ ថា "ឧបមាតោ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ៖ រូបូបាទានក្ខន្ធ ប្រៀបដូចជាផ្ទះ នៃអ្នកជំងឺ ព្រោះជាកន្លែងជាទីនៅអាស្រ័យ នៃឧបាទានក្ខន្ធ គឺ វិញ្ញាណ ដែលប្រៀបឧបមាបីដូចជាអ្នកជំងឺ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ, ទ្វារ និង អារម្មណ៍ ។ វេទនូបាទានក្ខន្ធ មានសេចក្តីប្រៀបធៀប ដោយជំងឺ ព្រោះភាវៈនៃអ្នកជំងឺ ជាអ្នកដែលមានអាពាធ ។ សញ្ញូបាទានក្ខន្ធ មានសេចក្តីប្រៀបធៀប ដោយសមុដ្ឋាន នៃជំងឺ ព្រោះជាទីកើតព្រមនៃវេទនា ដែលប្រកបដោយកិលេស មាន រាគៈជាដើម ដោយអំណាចនៃសញ្ញា មានកាមសញ្ញា ជាដើម ។ សង្ខារូបាទានក្ខន្ធ មានសេចក្តីប្រៀធៀប ដោយការសេព នូវវត្ថុ មិនជាទីសប្បាយ ព្រោះភាវៈនៃសង្ខារូបាទានក្ខន្ធ ជាហេតុនៃជំងឺ គឺវេទនា ។ សមដូចជាពាក្យដែលពោលហើយថា "សង្ខារទាំង ឡាយ រមែងតាក់តែងនូវវេទនា ដើម្បីឲ្យនៅជាវេទនា" ដូច្នេះ ។ ពិតដូច្នោះមែន វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ ប្រៀបដូចជាអ្នកជម្ងឺ ព្រោះមិន រួចផុតស្រឡះពីជម្ងឺ គឺវេទនា ព្រោះព្រះបាលីថា "កាយវិញ្ញាណ ដែលជាវិបាកប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយសេចក្តីទុក្ខ កើតឡើង ហើយ ព្រោះភាវៈនៃកម្ម ដែលជាអកុសល គឺខ្លួនបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ" ដូច្នេះ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយនេះ មានសេចក្តី

ប្រៀបធៀបបីដូចជាគុក, ការដាក់ទោស, អ្នកធ្វើទោស, អ្នកមានទោស និង ប្រៀបដូចជាភាជនៈ, ភោជន, ម្ហូបក្រៀម, ចុងភៅ និង អ្នកទទួលទាន ។

នយ សំរាប់សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយពាក្យឧបមា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានរៀបរាប់មក យ៉ាងនេះឯង ។

(នយដែលគប្បីឃើញដោយអាការ ២)

(៣០៩) ពាក្យថា "ដោយភាពជារបស់គប្បីឃើញ ដោយអាការ ២ " មានសេចក្តីថា ក៏នយនៃសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទមាតិកាទាំងឡាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយភាពជារបស់គឺបុគ្គលគប្បីឃើញ ដោយចំណែក ២ យ៉ាងនេះ គឺ ដោយសង្ខេប ១ ដោយពិស្តារ ១ ។

មែនពិត បើពោលដោយសេចក្តីបំព្រួញ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាសត្រូវមានជាវលើកឡើងហើយ តាមនយដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអាសីវិសូបមសូត្រ, ដោយថា ជារបស់ធន់ ដោយអំណាចនៃការសូត្រ, ដោយថា ជាអ្នកទំពាស៊ី ដោយអំណាចនៃការបរិយាយ នូវវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី ដោយថា ជារបស់មិនទៀង, ជាទុក្ខ, អនត្តា, ជាសង្ខតៈ និង ជាអ្នកសម្ងាប់ ដោយអំណាចនៃយមកសូត្រ ។ បើពោលដោយសេចក្តីពិស្តារ ក្នុងអធិការនេះ រូប គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាដុំ នៃពពុះទឹក ព្រោះការអត់ទ្រាំមិនបាន នូវការញាំញី,

ខន្ធនិទ្ទេស

វេទនា គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាក្រពេញនៃទឹក ព្រោះជារបស់ដែលគួរកែរាយបាន តែមួយភ្លែត, សញ្ញា បណ្ឌិត គប្បីឃើញ ដូចជាថ្ងៃបណ្តើរកូន ព្រោះការរវើរវាយចិត្ត, សង្ខារទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាដើមចេក ព្រោះមិនមានខ្លឹម, វិញ្ញាណ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាកលមាយា ព្រោះជាអ្នកបោកបញ្ឆោត ។

បើពោលដោយវិសេស រូបខាងក្នុង សូម្បីដ៏លើសលប់ បណ្ឌិត គប្បីឃើញថា ជារបស់មិនល្អ, វេទនា គឺបុគ្គលគប្បីឃើញថា ជាទុក្ខ ព្រោះមិនរួចចាកទុក្ខទាំងឡាយ ៣, សញ្ញា និង សង្ខារទាំងឡាយ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញថា ជារបស់អនត្តា ព្រោះមិនចេះស្តាប់បង្គាប់តាម, វិញ្ញាណ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ជារបស់មិនទៀង ព្រោះមានការកើតឡើង និង សូន្យទៅវិញ ជាធម្មតា ។

(ន័យសេចក្តីសំរេចប្រយោជន៍ដល់អ្នកឃើញ)

(៣១០) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ដោយការសំរេចប្រយោជន៍ ដល់អ្នកឃើញយ៉ាងនេះ" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ក៏សេចក្តីសំរេចប្រយោជន៍ ណា រមែងមាន ដល់បុគ្គល កាលឃើញ ដោយចំណែក ២ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីសង្ខេប និងពិស្តារយ៉ាងនេះ, ន័យនៃការវិនិច្ឆ័យ អំពីការសំរេចនូវប្រយោជន៍នោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបខ្លះផង ។ សំណួរថា : តើដូចម្តេច? ។ ចម្លើយថា: ដំបូង បើពោលដោយសង្ខេប ព្រះយោគាវចរ កាលឃើញឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ដោយភាវៈនៃបញ្ចុបាទានក្ខន្ធនោះ ដូច

ជាសត្រូវដែលមានជាវ លើកឡើងហើយជាដើម រមែងមិនក្តៅក្រហាយ ព្រោះខន្ធទាំងឡាយ, តែបើពោល ដោយពិស្តារ ព្រះយោគាវចរ កាលឃើញ នូវខន្ធទាំងឡាយ មានរូបក្ខន្ធ ជាដើម ដោយភាវៈនៃខន្ធប្រាកដស្មើ ដោយជុំនៃពពុះទឹកជាដើម ឈ្មោះថា ជាអ្នកមិនឃើញថា មានខ្លឹមសារ ក្នុងធម៌ដែលមិនមានខ្លឹមសារទាំងឡាយ ។

បើពោលដោយសេចក្តីប្លែកពីគ្នា មួយទៀត បុគ្គលកាលឃើញនូវរូបខាងក្នុង ដោយថា ជាអសុកៈ ឈ្មោះថា កំណត់ដឹងនូវកវឡិង្ការាហារ រមែងឃើញសេចក្តីវិបល្លាសថា ជារបស់ល្អក្នុងរបស់ដែលមិនល្អ កន្ទងបង់នូវកាមោឃៈ ងាកខ្លួនចេញបានពីកាមោឃៈ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដោយកាមាសវៈ ទំលាយបង់នូវកិលេស ជាគ្រឿងចងធ្វាក់នូវកាយ គឺអកិជ្ឈា មិនប្រកាន់នូវកាមុបាទាន, បុគ្គលអ្នកឃើញនូវវេទនា ថាជាទុក្ខ ឈ្មោះថា កំណត់ដឹងនូវផស្សាហារ រមែងលះបង់នូវការយល់ខុស ថា ជាសុខ ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខ កន្ទងបង់នូវភវោឃៈ បើបម្រះចេញអំពីភវយោគៈ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដោយភវាសវៈ រមែងទំលាយបង់នូវកិលេស ដែលជាគ្រឿងចងធ្វាក់នូវកាយ គឺព្យាបាទ រមែងមិនប្រកាន់មាំ នូវសីលព្វតូបាទាន, អ្នកឃើញសញ្ញា និងសង្ខារទាំងឡាយ ដោយថា ជាអនត្តា ឈ្មោះថា កំណត់ដឹងនូវមនោសញ្ចេតនាហារ រមែងលះបង់ នូវការយល់ខុសថា ខ្លួន ក្នុង

ខន្ធនិទ្ទេស

របស់ដែលមិនមែនជាខ្លួន រមែងកន្ទងបង់នូវ ទិដ្ឋោឃៈ រើបម្រះចេញអំពីទិដ្ឋិយោគៈ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដោយទិដ្ឋាសវៈ ទំលាយនូវកិលេស ជាគ្រឿងចងធ្វាក់នូវកាយ គឺការប្រកាន់ ថាមានយ៉ាងនេះពិត មិនប្រកាន់មាំនូវអត្តវាទូបាទាន, អ្នកឃើញនូវវិញ្ញាណ ដោយថា ជារបស់មិនទៀងទាត់ ឈ្មោះថា កំណត់ដឹងនូវវិញ្ញាណាហារ លះបង់ការយល់ខុសថា ជារបស់ទៀងទាត់ ក្នុងរបស់ដែលមិនទៀងទាត់ កន្ទងបង់នូវអវិជ្ជោឃៈ រើបម្រះចេញអំពីអវិជ្ជោឃៈ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដោយអវិជ្ជាសវៈ ទំលាយបង់នូវកិលេស ជាគ្រឿងចងធ្វាក់នូវកាយ គឺការប្រកាន់នូវសីលនិងវត្ត មិនប្រកាន់មាំនូវទិដ្ឋុបាទាន ។

ការឃើញ (ខន្ធ) ដោយអំណាចហេតុ មានបុគ្គលអ្នកសម្លាប់ជាដើម មានអានិសង្សប្រើនយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធីរជន គប្បីឃើញនូវខន្ធទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃហេតុ មានបុគ្គលអ្នកសម្លាប់ជាដើម យ៉ាងដូច្នោះបុះ ។

បរិច្ឆេទ ទី ១៤ ឈ្មោះ ខន្ធនិទ្ទេស ក្នុងអធិការនៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលលោកធ្វើហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចាមោជ្ជៈនៃសាធុជន យ៉ាងនេះឯង ។

អាយតន ធាតុនិទ្ទេស

ការសំដែងនូវអាយតន: និង ធាតុ

អាយតននិទ្ទេស

(៣១១) អាយតន: ១២ គឺ ចក្ខាយតន: ១ , រូបាយតន: ១, សោតាយតន: ១, សទ្ទាយតន: ១, ឃានាយតន: ១, គន្ធាយតន: ១, ជីវ្ហាយតន: ១, រសាយតន: ១, កាយាយតន: ១, ផោដ្ឋព្វា-យតន: ១, មនាយតន: ១ និង ធម្មាយតន: ១ ហៅថា អាយតន: ទាំងឡាយ ។

ក្នុងអាយតន: ទាំងឡាយនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តី វិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ថ និង ដោយលក្ខណៈ ដោយសេចក្តី មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ដោយលំដាប់ ដោយបំព្រួញ ដោយពិស្តារ និង ដោយភាវៈជារបស់ដែលបុគ្គលគប្បី ឃើញ ដូច្នោះឯង ។

(ដោយអត្ថ)

ក្នុងបទទាំងនោះ បើពោលដោយវិសេស ធម្មជាត ណា ឃើញ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ចក្ខុ, អធិប្បាយថា រមែងត្រេកអរ និង ប្រកាសឲ្យឃើញច្បាស់នូវរូប ហៅថា ចក្ខុ ។ ធម្មជាតណា វិនាសទៅ, ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា រូប, អធិប្បាយថា រូប កាល ដល់នូវការប្រែប្រួលនៃពណ៌ រមែងប្រកាស នូវភាវៈនៃហទយៈ (ហៅថា រូប) ។

ធម្មជាតណា ឮ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា សោតៈ ។ សភាវៈ

ណា គឺកកង សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា សទ្ទៈ, អធិប្បាយថា សភាវៈណា គឺបុគ្គលបន្ទឺឡើង សភាវៈនោះ (ហៅថា សម្ទេង) ។

ធម្មជាតណា ហិតក្ខិន ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ឃានៈ ។ សភាវៈ ណា ធុំឆួល សភាវៈនោះ ហៅថា ក្ខិន, អធិប្បាយថា សភាវៈចាក់ចុច នូវទីតាំងរបស់ខ្លួន ។

ធម្មជាតណា ទំនុកបំរុង នូវជីវិត ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ជីវ្ហា ។ សត្វទាំងឡាយ រមែងត្រេកអរ នូវអាហារនោះ ព្រោះហេតុនោះ អាហារនោះ ឈ្មោះថា រស, អធិប្បាយថា រីករាយ ។

សភាវៈ ណា ជាទីរំលេមក នៃធម៌ទាំងឡាយ ជំលាមក គឺនៃធម៌ទាំងឡាយដែលមានអាសវៈ ព្រោះហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា កាយ ។ ប្រទេសជាទីកើត ហៅថា អាយៈ (ទីមក) ។

ធម្មជាតណា គឺជនពាល់ត្រូវ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ផោដ្ឋព្វៈ ។

សភាវៈ ណា ជីង សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា មនៈ ។

សភាវៈទាំងឡាយណា ទ្រទ្រង់នូវលក្ខណៈ របស់ខ្លួន សភាវៈទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ធម៌ ។

បើពោលដោយមិនប្លែកគ្នា វត្ថុមានចក្ខុជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា អាយតនៈ ព្រោះកិរិយាតភ្ជាប់គ្នា ១ ព្រោះផ្សព្វផ្សាយ នូវអាយៈទាំងឡាយ ១ ព្រោះការនាំទៅនូវអាយតៈ ១ ។

អដ្ឋកថាចារ្យ ពោលអត្ថរូបនេះថា ក៏ធម៌ទាំងឡាយដែល

ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងចិត្ត និង ចេតសិក មានទ្វារនោះៗ ជាអារម្មណ៍រមែងតក្ខាប់ គឺថា តាំងឡើង គឺថា ខ្ជាំងខ្ជប់ ឬថា ព្យាយាមទៅតាមកិច្ច របស់ខ្លួនៗ មានការសោយជាដើម ក្នុងរូបទាំងឡាយ មានចក្ខុរូបជាដើម ។

អដ្ឋកថាចារ្យ ពោលអត្តរូបនេះថា ក៏ឯទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ត្រជាង ញុាំងបុគ្គលឲ្យលាតចេញ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលជាទីមក ។

អដ្ឋកថាចារ្យ ពោលអត្តរូបនេះថា ក៏សំសារទុក្ខនេះប្រព្រឹត្តទៅ គឺថាកន្ទងទៅ គឺថាប្រព្រឹត្តកន្ទងទៅ ក្នុងសំសារ គឺពុទ្ធញ្ញាណកំណត់មិនបានហើយ, ទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះ មិនងាកត្រឡប់ចេញ ដរាបណា, ក៏រមែងនាំទៅ គឺញុាំងសំសារទុក្ខ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដរាបនោះឯង ។

ធម៌ទាំងអស់នេះឯង គឺលោកពោលថា អាយតនៈៗ ព្រោះតក្ខាប់គ្នាផង ព្រោះកិរិយាផ្សព្វផ្សាយទៅនៃអាយៈទាំងឡាយផង ព្រោះការនាំទៅនៃអាយតៈផង ដូចថ្លែងមកនេះឯង ។

ម៉្យាងវិញទៀត អាយតនៈ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអត្ថថា ជាកន្លែងជាទីនៅផង ដោយអត្ថថា ជាកន្លែងជាទីប្រជុំចុះផង ដោយអត្ថថា ជាប្រទេសជាទីកើតផង ដោយអត្ថថា ជាហេតុផង ។

ពិតដូច្នេះឯង កន្លែងជាទីនៅ លោកពោលថា “អាយតនៈ” ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានប្រយោគជាអាទិ៍ថា “កន្លែងជាទីនៅ

អាស្រ័យនៃឥស្សរជន, កន្លែងជាទីនៅ នៃឥស្សរជន ឈ្មោះថា វាសុទេព" ក្នុងលោក។ អណ្តូងជាកន្លែងកើត ហៅថា "អាយតន:" ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានប្រយោគជាអាទិ៍ថា អណ្តូង ជាទីកើតនៃមាស, អណ្តូង ជាទីកើតនៃកែវ ។ តែកន្លែងជាទីប្រជុំលោកហៅថា "អាយតន:" ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយមានប្រយោគជាដើមថា ក៏ក្នុងសាសនា សត្វស្ថាបទាំងឡាយ ក្នុងព្រៃជាទីប្រជុំគួរជាទីរីករាយ រមែងទំជ្រកនៅនឹងដើមឈើធំនោះ ។ ប្រទេសជាទីកើត លោកហៅថា "អាយតន:" ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយមានប្រយោគជាដើមថា ប្រទេស ឈ្មោះថា ទក្ខិណាបថ ជាទីកើតនៃគោទាំងឡាយ ។ ហេតុ ក៏ហៅថា "អាយតន:" ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានប្រយោគជាដើមថា កាលបើហេតុ មានជ្រាកដ, កិក្ខុនោះ រមែងដល់នូវភាពនៃខ្លួនជាបន្ទាល់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះៗ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ធម៌ទាំងឡាយ គឺចិត្ត និង ចេតសិកនោះៗ នៅអាស្រ័យ ក្នុងទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើម ព្រោះភាវ:នៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ជាប់ជំពាក់នឹងចក្ខុ ជាដើមនោះៗ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទ្វារ និង អារម្មណ៍ មានចក្ខុ ជាដើម ទើបឈ្មោះថា ជាកន្លែងជាទីនៅនៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ។

ម៉្យាងទៀត ចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ច្រឡំហើយ

ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយ មានចក្ខាយតនៈ ជាដើម ព្រោះភាវៈនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ អាស្រ័យចក្ខុជាដើមនោះផង ព្រោះភាវៈនៃអាយតនៈទាំងឡាយ មានរូបជាដើមនោះ ជាអារម្មណ៍ផង ព្រោះហេតុនោះ ទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើម ឈ្មោះថា ជាអណ្តូងនៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ។លេ។,

ក៏ ទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើម ឈ្មោះថា ជាកន្លែងជាទីប្រជុំចុះនៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ព្រោះកិរិយាប្រជុំចុះ ក្នុងចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ។ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ទ្វារ និង អារម្មណ៍ ។

ចំណែក ទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើម ឈ្មោះថា ជាប្រទេសជាទីកើត នៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ព្រោះកិរិយាកើតតែក្នុងចក្ខុជាដើមនោះប៉ុណ្ណោះ ដោយមានចក្ខុជាដើមនោះ ជាទីអាស្រ័យ និង មានរូបជាដើម ជាអារម្មណ៍ ។

ចំណែកខាង ទ្វារ និង អារម្មណ៍ មានចក្ខុជាដើម បាន ឈ្មោះថា ជាហេតុនៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ ព្រោះកាលបើទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងនោះ មិនមាន ចិត្ត ចេតសិក ក៏មិនមាន ។

ធម៌ទាំងឡាយនេះ បានឈ្មោះថា “អាយតនៈ។” ដោយហេតុទាំងឡាយយ៉ាងនេះឯងគឺ ដោយអត្ថថា ជាទីនៅអាស្រ័យ ១ ដោយអត្ថថា ជាទីកើត ១ ដោយអត្ថថា ជាទីប្រជុំចុះ ១ ដោយ

អត្ថថា ជាប្រទេស ជាទីកើត ១ ដោយអត្ថថា ជាហេតុ ១ ដូចន័យដែលបានពោលមកហើយនេះឯង ។

ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតគប្បីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអាយតន:ទាំងឡាយនេះ ដោយអត្ថ យ៉ាងនេះ ជាមុនថា "ចក្ខុផង ចក្ខុនោះ ជាអាយតន: ដោយអត្ថ ដូចដែលបានពោលមកហើយផង ព្រោះហេតុនេះ ទើបឈ្មោះថា ចក្ខាយតន: ។ល។ ធម៌ទាំងឡាយផង ធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាអាយតន: ដោយអត្ថតាមដែលបានពោលមកហើយផង ព្រោះហេតុនេះ ទើបឈ្មោះថា ធម្មាយតន: " ។

(ដោយលក្ខណ:)

(៣១២) បើពោលតាមលក្ខណ: នៃអាយតន: ទាំងឡាយមានចក្ខាយតន:ជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទនេះថា "លក្ខណ:" តែថា លក្ខណ:ទាំងឡាយនោះ នៃចក្ខុទាំងឡាយនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលពោលហើយក្នុងខន្ធនិទ្ទេសផងចុះ ។

(ដោយមានតែប៉ុណ្ណោះ)

បទថា "តាវតូតោ" សេចក្តីថា ដោយភាវ:នៃអាយតន: មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ មានព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះថា បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា ក៏ធម៌ទាំងឡាយមានចក្ខុជាដើម ឈ្មោះថាធម៌ហ្នឹងឯង បើមានហេតុយ៉ាងនេះដូច្នេះ ព្រោះហេតុអ្វី បានជាព្រះអង្គ មិនទ្រង់ត្រាស់ថា "ធម្មាយតន:" (បែរជា) ទ្រង់ត្រាស់

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

អាយតនៈ ១២ (ទៅវិញ) អាចារ្យអ្នកដោះស្រាយ គប្បីពោលដោះស្រាយថា : ព្រោះក្នុងទីនេះ កំណត់យកជាទ្វារ ១ ជាអារម្មណ៍ ១ នៃក្រុមវិញ្ញាណទាំង ៦ ព្រោះកំណត់ជាឧប្បត្តិទ្វារ និង អារម្មណ៍នៃវិញ្ញាណទាំង ៦, នេះ ជាការផ្សេងគ្នា នៃធម៌ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើមនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបអាយតនៈទាំង ១២ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ មែនពិត ចក្ខាយតនៈហ្នឹងឯង ចាត់ជា ឧប្បត្តិទ្វារ និង រូបាយតនៈប៉ុណ្ណោះ ជាអារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ដែលរាប់បញ្ចូលទៅ ក្នុងវិថីនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ អាយតនៈទាំងឡាយក្រៅពីនេះ ក៏ជាឧប្បត្តិទ្វារ និង ជាអារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ដែលរាប់បញ្ចូល ក្នុងវិថីនៃវិញ្ញាណទាំងឡាយក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានោះដែរ ។ ក៏ចំណែក ១ នៃមនាយតនៈសំដៅយកភវង្គមនៈប៉ុណ្ណោះ ចាត់ជាឧប្បត្តិទ្វារ និង ធម្មាយតនៈចាត់ជាអារម្មណ៍ នៃវិញ្ញាណ ទី ៦ មិនទូទៅទេ" ដូច្នេះឯង ។

អាយតនៈ ទាំងឡាយ ១២ គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះការកំណត់ដោយឧប្បត្តិទ្វារ និង ជាអារម្មណ៍នៃក្រុមវិញ្ញាណ ទាំង ៦ ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយមានសេចក្តីប្រមាណប៉ុណ្ណោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយនេះ យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយលំដាប់)

(៣១៣) បណ្តាលំដាប់ទាំងឡាយ មានឧប្បត្តិកមៈ ជាដើម

ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងកាលមុន ត្រង់បទនេះឯង ថា "កមពោ" លំដាប់ នៃទេសនាហ្នឹងឯង ទើបយកជាការបាន ។ មែនពិត បណ្តាអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ឰដ៏ខាងក្នុង ចក្ខាយតន: ជាអាយតន:ជ្រាកដ ព្រោះការ:ជាវិស័យដែលឃើញបាន និង ការប៉ះទង្គិចបាន ព្រោះហេតុនោះ ចក្ខាយតន: គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងមុនគេ ។ តអំពីនោះ ទ្រង់សំដែងអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយជាទៃ មានសោតាយតន: ជាដើម ជាវិស័យដែលឃើញមិនបាន តែប៉ះពាល់បាន ។ ម៉្យាងវិញទៀត បណ្តាអាយតន: ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ឰដ៏ខាងក្នុង ចក្ខាយតន: និង សោតាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយមុន ព្រោះការ:នៃអាយតន:ទាំងនោះ មានឧបការ:ច្រើនដោយការ:ជាហេតុនៃទស្សនានុត្តរិយ: និង សវនានុត្តរិយ: ។ បន្ទាប់អំពីនោះមក ទើបទ្រង់សំដែងអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ ៣ មានឃានាយតន:ជាដើម ។ មនាយតន: គឺព្រះកគវន្ត ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងទីបំផុត ព្រោះការ:ជាគោចរវិស័យ នៃអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ ៥ មានចក្ខាយតន: ជាដើម ។ តែបណ្តាអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយខាងក្រៅ អាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ មានរូបាយតន:ជាដើម ទ្រង់សំដែង ជាលំដាប់ៗ នៃអាយតន:ខាងក្នុងនោះៗ ព្រោះជាគោចរនៃអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ មានចក្ខាយតន: ជាដើម ។

ម៉្យាងទៀត លំដាប់នេះ នៃអាយតន:ទាំង៦ឃ្លាយ មាន

ចក្ខាយតនៈ ជាដើមនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយការកំណត់នូវហេតុនៃការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ។ សមដូចជាព្រះតម្រាស់ដែលមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយថា "ចក្ខុវិញ្ញាណរមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង ។ល។ មនោវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវធម៌ទាំងឡាយផង" ដូច្នេះ ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយលំដាប់ ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(ដោយសង្ខេប និង ពិស្តារ)

(៣១៤) ក្នុងបទនេះ ថា "សង្ខេបវិត្ថារ" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ (ដូចតទៅ) ។ បើពោលដោយសង្ខេប អាយតនៈទាំងឡាយទាំង ១២ គ្រាន់តែជានាមរូបប៉ុណ្ណោះ ព្រោះភាវៈនៃមនាយតនៈ និង ធម្មាយតនៈ ជាឯកទេស លោកសង្គ្រោះ ដោយនាម និង អាយតនៈទាំងឡាយ ដែលសេសសល់អំពីនោះ សង្គ្រោះដោយរូប ។ តែបើពោលដោយពិស្តារ បណ្តាអាយតនៈ ព្ធដ៏ខាងក្នុង ចក្ខាយតនៈ គ្រាន់តែជា ចក្ខុប្បសាទ ដោយអំណាចនៃជាតិតែប៉ុណ្ណោះ, តែថា ចក្ខាយតនៈនោះ មានប្រភេទជាអនន្ត ដោយការញែកនូវបច្ច័យ, គតិ, និកាយ និង បុគ្គល ។ អាយតនៈទាំង ៤ មានសោតាយតនៈជាដើម ក៏ដូចគ្នាដែរ ។ មនាយតនៈ មាន ៨៩ ប្រភេទ ដោយការញែក តាមកុសលវិញ្ញាណ អកុសលវិញ្ញាណ

អាយតននិទ្ទេស

វិបាកវិញ្ញាណ និង កិរិយាវិញ្ញាណ, ម៉្យាងវិញទៀត មនាយតនៈ មានដល់ទៅ ១២១ ប្រភេទ, បើពោលតាមប្រភេទ នៃវត្ថុ និង បដិបទា ជាដើម មនាយតនៈ មានប្រភេទជាអនន្ត ។

អាយតនៈ គឺ រូប សម្លេង ក្លិន និង រសទាំងឡាយ ដោយការញែកមានការញែក តាមចំណែកមិនស្មើគ្នា និង បច្ច័យជាដើម ឈ្មោះថា មានប្រភេទជាអនន្ត ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ មាន ៣ ប្រភេទ ដោយអំណាចនៃបឋវីធាតុ តេជោធាតុ និង វាយោធាតុ, មានប្រភេទដ៏ច្រើន ដោយការផ្សងគ្នានៃបច្ច័យជាដើម ។ ធម្មាយតនៈ ក៏មានច្រើនប្រភេទ ដោយការញែកតាមសភាវៈ និង ភាវៈផ្សេងៗ គ្នា នៃវេទនាខន្ធ, សញ្ញាខន្ធ, សង្ខារក្ខន្ធ, រូបដ៏ល្អិត និង ព្រះនិព្វាន យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយបំព្រួញ និង ដោយពិស្តារ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយជារបស់ដៃលេគប្បីឃើញ)

(៣១៥) ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទថា "ទដ្ឋព្វគោ" នេះ ដូចតទៅ ។ អាយតនៈទាំងឡាយ ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងហើយ ទាំងអស់ហ្នឹងឯង គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយការមិនមកផង ដោយការមិនចេញទៅផង ។ មែនពិត អាយតនៈទាំងឡាយនោះ មុនកើតឡើង ក៏មិនបានមានមក អំពីទីណាមួយទេ ទាំងមិនដែលទៅ ក្នុងទីណាមួយ អំពីខាងលើនៃការសូន្យទៅទេ, បើតាមពិតទៅ

អាយតន:ទាំងឡាយនេះ មានសភាពគឺបុគ្គលមិនបានហើយ ក្នុងកាលមុនអំពីការកើត, ជាសភាពតែងបែកធ្លាយ ខាងលើអំពីការសូន្យទៅ ជាអាយតន: មិនមានអំណាច រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះភាពនៃអាយតន:ដែលប្រព្រឹត្តជាប់តាមបច្ច័យ ត្រង់កណ្តាល ត្រង់ខាងដើម និង ខាងចុង, ហេតុនោះ អាយតន:ទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដោយការមិនមកផង ដោយការមិនចេញទៅផង ។

អាយតន:ទាំងឡាយនោះ គឺបណ្ឌិត គប្បីយល់ ដោយមិនចាំបាច់រិះគិតផង ដោយពុំចាំបាច់ខ្វល់ខ្វាយផង យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ មែនពិត ការគិតយ៉ាងនេះ រមែងមិនមាន ដល់អាយតន:ទាំងឡាយមានចក្ខុ និង រូបជាដើមថា ខុ! ធ្វើម្តេចទៅហ្ន៎ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណគប្បីកើតឡើងនិមិត្តសាមគ្គី របស់ពួកយើង ។ ទាំងអាយតន:ទាំងឡាយ មានចក្ខុ និង រូបជាដើមនោះ មិនបាច់រិះគិត មិនដល់នូវការខ្វល់ខ្វាយ ដោយការ:ជាទ្វារក្តី ដោយការ:ជាវត្ថុក្តី ដោយការ:ជាអារម្មណ៍ក្តី ដើម្បីឲ្យវិញ្ញាណ កើតឡើង ។ បើតាមពិត វិញ្ញាណទាំងឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម រមែងកើតឡើងព្រម និមិត្តសាមគ្គី នៃអាយតន: មានចក្ខុ និង រូបជាដើម ណា, ធម្មជាតិនេះ ចាត់ជាធម្មតាទេ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។ ព្រោះហេតុនោះ អាយតន:ទាំងឡាយនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយពុំចាំបាច់រិះគិតផង ដោយពុំចាំបាច់ខ្វល់ខ្វាយផង ។

ម៉្យាងវិញទៀត អាយតន:ខាងក្នុង បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូច

ជាស្រុកដ៏ស្វាត់ ព្រោះភាវៈនៃស្រុកនោះ ប្រាសហើយចាកភាពដ៏ទៀងទាត់, ល្អ, សុខ និង ភាពជាខ្លួនប្រាណ ។ អាយតនៈទាំងឡាយ ខាងក្រៅ គប្បីឃើញ ដូចជាចោរអ្នកសម្ងាប់ នូវអ្នកស្រុក ព្រោះភាវៈនៃអាយតនៈ ខាងក្រៅនោះ ជាអ្នកសម្ងាប់នូវអាយតនៈទាំងឡាយខាងក្នុង ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ តែងត្រូវបៀតបៀនដោយរូបទាំងឡាយ ជាទីពេញចិត្តខ្លះ មិនជាទីពេញចិត្តខ្លះ" ដូច្នេះជាដើម, សេចក្តីពិស្តារ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។

ម៉្យាងវិញទៀត អាយតនៈខាងក្នុង បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាសត្វ ៦ ពួក ។ អាយតនៈខាងក្រៅ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាស្រុក ជាទីគោចរនៃសត្វ ៦ ពួកនោះ ដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយជាវត្ថុ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ក្នុងអាយតនៈ ទាំងឡាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកនេះឯង ។

នេះ ជាកថាមុខ ដោយពិស្តារ នៃអាយតនៈទាំងឡាយ ចប់តែត្រឹមនេះឯង ។

ធាតុនិទ្ទេស

(៣១៦) ក៏បន្ទាប់ពីអាយតនៈនោះមក ធាតុទាំង៦ប្រាយ ១៨ គឺ ចក្ខុធាតុ ១, រូបធាតុ ១, ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ១, សោតធាតុ ១, សទ្ទធាតុ ១, សោតវិញ្ញាណធាតុ ១, ឃានធាតុ ១, គន្ធធាតុ ១, ឃានវិញ្ញាណធាតុ១, ជិវ្ហាធាតុ១, រសធាតុ១, ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ១, កាយធាតុ ១, ផោដ្ឋព្វធាតុ ១, កាយវិញ្ញាណធាតុ ១, មនោធាតុ ១, ធម្មធាតុ ១, មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ហៅថា ធាតុ ។

> សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងធាតុទាំង៦ប្រាយនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអត្តធាង ដោយលក្ខណៈជាដើមទាំង៦ប្រាយផង ដោយលំដាប់ ដោយហេតុ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះផង ដោយការរាប់បំនួនផង ដោយបច្ច័យផង ឬក៏ ដោយហេតុ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញ ។

(ដោយអត្ត)

បណ្តាបទទាំងនោះ ត្រង់បទថា “អត្តតោ” ។ មានសេចក្តីថា បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយសេចក្តី ដ៏វិសេសនៃអាយតនៈទាំង៦ប្រាយ មានចក្ខាយតនៈជាដើម ដោយនយមាន នយជាដើមថា ធម្មជាតណា មើលឃើញ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ចក្ខុ, ធម្មជាតណា វិនាសទៅ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា រូប, ការជីងច្បាស់នៃចក្ខុ ឈ្មោះថា ចក្ខុវិញ្ញាណ ដូច្នេះមុនគេ ។

ចំណែក សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ត មិនប្លែកគ្នា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ៖

ជាតុនិទ្ទេស

ធម្មជាតណា ចាត់ចែង ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ជាតុ ។

ឬថា ធម៌ទាំងឡាយណា គឺសត្វទាំងឡាយ ទ្រទ្រង់ទុក ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជាតុ ។

ឬថា វិធាន គឺការតាំងទុក ឈ្មោះថា ជាតុ ។

ឬក៏ ទុក្ខ គឺសត្វទាំងឡាយ ទ្រទ្រង់ទុក ដោយធម្មជាតិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាតុ ។

ឬក៏ថា សេចក្តីទុក្ខ គឺសត្វទាំងឡាយ ទ្រទ្រង់ទុក ក្នុងធម្មជាតិនោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ជាតុ ។

មែនពិត ជាតុទាំងឡាយដែលជាលោកិយៈ ជារបស់ដែលធម្មតាកំណត់ទុកហើយ ដោយភាវៈជាតួហេតុ រមែងចាត់ចែងនូវសំសារទុក្ខ ដែលមានប្រការផ្សេងៗ ដូចជាជាតុទាំងឡាយមានមាស និង ប្រាក់ ជាដើម ចាត់ចែងនូវវត្ថុជាតុ មានមាស និង ប្រាក់ជាដើម ដូច្នេះឯង ។

លោកិយជាតុទាំងឡាយ គឺសត្វទាំងឡាយ ទ្រទ្រង់ អធិប្បាយថា ទ្រទ្រង់ ដូចជាការៈ គឺមនុស្សអ្នកនាំ នូវការៈទាំងឡាយ លីសែងទៅ ដូច្នោះឯង ។

មួយទៀត លោកិយជាតុនោះ គ្រាន់តែជារបៀបបែបផែននៃទុក្ខ ព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាច ។

ម៉្យាងទៀត សំសារទុក្ខ គឺសត្វទាំងឡាយ កសាងរឿយៗ

ដោយជាតុទាំងឡាយនុ៎ះ ដែលជាហេតុ ។

ម៉្យាងទៀតថា សំសារទុក្ខនោះ ដែលត្រូវជម្មតា កំណត់ហើយ យ៉ាងដូច្នោះ គឺសត្វទាំងឡាយទ្រទ្រង់ អធិប្បាយថា តម្កល់ទុក ក្នុងជាតុទាំងឡាយនោះឯង ។

ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានចក្ខុជាដើម ធម៌មួយៗ ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា “ជាតុ” ដោយអំណាចនៃសេចក្តី មានជាអាទិ៍ ថា “ចាត់ចែងឡើង គឺសត្វទាំងឡាយ ទ្រទ្រង់ទុក” ដូច្នេះ តាមសមគួរដល់ការកើតមាន ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

នយមួយទៀតថា ឈ្មោះថា អត្តា របស់ពួកតិរ្ថិយ មិនមានតាមសភាព យ៉ាងណា, ជាតុទាំងឡាយនេះ ក៏មិនមាន យ៉ាងដូច្នោះដែរ, តែជាតុនេះ ឈ្មោះថា ជាតុ ព្រោះទ្រទ្រង់នូវសភាវៈរបស់ខ្លួន ។

នយមួយយ៉ាងទៀតថា អវយវៈនៃឋទាំងឡាយ មានកែវប្រពាល និង មនោសិលាជាដើម ដែលវិចិត្រ ក្នុងលោក គេហៅថា “ជាតុ” យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីជាតុទាំងឡាយនេះ ក៏ដូចជាជាតុទាំងឡាយនោះដែរ ព្រោះវាជាអវយវៈនៃការដឹង និង ជារបស់ដែលបុគ្គលគប្បីដឹង យ៉ាងវិចិត្រ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

សេចក្តីមួយទៀតថា ការហៅថា ជាតុ ក្នុងអវយវៈទាំងឡាយ មានរស និង ឈាម ជាដើម ពោលគឺ សរីរៈ ជាទីកើតជាអវយវៈ ដែលលោកកំណត់ហើយ ដោយលក្ខណៈ ទៅវិញទៅ

ជាតុនិទ្ទេស

មក និង មានចំណែកមិនស្មើគ្នា រមែងមាន យ៉ាងណាមិញ, ការកំណត់ហៅថា ជាតុ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងអាយៈទាំងឡាយនេះឯង នៃអត្តភាព ពោលគឺ ខន្ធ ៥ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះថា អាយតនៈទាំងឡាយ មានចក្ខាយតនៈ ជាដើមនេះ គឺលោកកំណត់ហើយ ដោយលក្ខណៈ ទៅវិញទៅមក និង មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដូច្នេះ ។

សេចក្តីម៉្យាងទៀតថា ពាក្យថា "ធាតុ" នោះ ជាឈ្មោះនៃវត្ថុ មិនមានជីវិតប៉ុណ្ណោះ ។ ពិតដូច្នោះមែន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានធ្វើនូវការសំដែងនូវជាតុ ដើម្បីកិរិយាជកឡើងនូវសេចក្តីសំគាល់ថា មានជីវិត ក្នុងព្រះបាលី មានជាដើមថា ម្នាលភិក្ខុ បុរសនេះ មានជាតុ ៦ ដូច្នេះឯង ។

ព្រោះហេតុនោះ តាមអត្ថ ដូចដែលលោកពោលហើយថា ចក្ខុផង ចក្ខុនោះ ជាជាតុផង ទើបឈ្មោះថា ចក្ខុជាតុ ។ល។ មនោវិញ្ញាណផង មនោវិញ្ញាណនោះ ជាជាតុផង ទើបឈ្មោះថា មនោវិញ្ញាណជាតុ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ថ ក្នុងជាតុទាំងឡាយនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកនេះ ជាដំបូង ។

(ដោយលក្ខណៈជាដើម)

(៣១៧) ពាក្យថា "ដោយលក្ខណៈជាដើម" មានសេចក្តីថា ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយលក្ខណៈជាដើម នៃអាយតនៈទាំងឡាយ

មានចក្ខុ ជាដើម ក្នុងជាតុនិទ្ទេសនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងដែរ ។ តែលក្ខណៈ ជាដើមនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលបានពោលហើយ ក្នុងខន្ធនិទ្ទេសនុ៎ះឯង ។

(ដោយលំដាប់)

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ដោយលំដាប់" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ បណ្តាលំដាប់ទាំងឡាយ មានលំដាប់នៃការកើតជាដើម ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងកាលមុន ត្រង់បទនិទ្ទេសនេះឯង លំដាប់នៃការសំដែងហ្នឹងឯង ទើបត្រឹមត្រូវ ។ ក៏ឯលំដាប់នោះនេះ គឺលោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃការកំណត់ តាមលំដាប់នៃហេតុ និង ផល ។ ក៏ប្រជុំពីរ នៃជាតុនេះ គឺ ចក្ខុជាតុ, រូបជាតុ ឈ្មោះថា ជាហេតុ ។ ជាតុមួយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ ឈ្មោះថា ជាផល ។ លំដាប់យ៉ាងនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងជាតុទាំងឡាយទាំងពួង ។

(ដោយហេតុមានប៉ុណ្ណោះ)

(៣១៨) បទថា "តាវតូតោ" គឺ ដោយភាវៈនៃជាតុ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា បើមានពាក្យសួរថា ក៏ជាតុទាំងឡាយដទៃ មានយ៉ាងនេះជាដើម ថា អាកាសជាតុ, សុភជាតុ, អាកាសានញ្ចាយតនជាតុ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនជាតុ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនជាតុ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជាតុ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធជាតុ, កាមជាតុ, ព្យាបាទជាតុ, វិហឹសាជាតុ,

នេក្ខម្មជាតុ, អព្យាបាទជាតុ, អវិហឹសាជាតុ, សុខជាតុ, ទុក្ខជាតុ, សោមនស្សជាតុ, ទោមនស្សជាតុ, ឧបេក្ខាជាតុ, អវិជ្ជាជាតុ, អារម្ភជាតុ, និក្កមជាតុ, បរក្កមជាតុ, ហីនជាតុ, មជ្ឈិមជាតុ, បណីតជាតុ, អាបោជាតុ, តេជោជាតុ, វាយោជាតុ, អាកាសជាតុ, វិញ្ញាណជាតុ, សង្ខតជាតុ, អសង្ខតជាតុ, លោកមានជាតុជាអនេក លោកមានជាតុផ្សេងៗ" ដូច្នេះជាដើម ឃើញមាន ក្នុងប្រទេសនៃព្រះសូត្រ និង ព្រះអភិធម្មទាំងឡាយនោះៗ, កាលបើមានហេតុយ៉ាងនេះ, ការកំណត់ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះថា ជាតុ ១៨ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើនូវការកំណត់ ដោយអំណាចនៃជាតុទាំងឡាយទាំងពួង ធ្វើហើយ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ពាក្យដោះស្រាយថា ព្រោះភាវៈនៃជាតុទាំងពួងទាំងឡាយ មានតាមសភាព ជាជាតុដ៏លាយចម្រុះគ្នា ពួដ៏ខាងក្នុងនៃជាតុ ១៨ នោះ ។

មែនពិត អាកាជាតុ គឺរូបជាតុហ្នឹងឯង, រីឯ សុភជាតុ ជាប់ទាក់ទងហើយ ដោយអាការៈមានរូបជាតុជាដើម ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា ព្រោះភាវៈនៃរូបជាតុនោះ ជាសុភនិមិត្ត ។ ពិតមែនហើយ សុភជាតុ ហៅថា សុភនិមិត្ត, ក៏សុភជាតុនោះដែលផុតស្រឡះចាកជាតុមានរូបជាដើម មិនមានទេ ។ ក៏ធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម មានកុសលវិបាក ជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា សុភជាតុ ព្រោះហេតុនោះ សុភជាតុនោះ គ្រាន់តែជាជាតុ មានរូបជាដើមប៉ុណ្ណោះ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ចិត្ត ក្នុងជាតុទាំង៦ឡាយ មានអាកាសានញ្ចាយតនជាតុ ជាដើម ហៅថា មនោវិញ្ញាណជាតុ ។ ធម៌ទាំង៦ឡាយ ដ៏សេស ហៅថា ធម្មជាតុ ។ ចំណែក សញ្ញាវេទយិតនិរោធជាតុ មិនមាន តាមសភាពទេ ។ ព្រោះថា សញ្ញាវេទយិតនិរោធជាតុនោះ គ្រាន់ តែជាទីរំលត់នូវប្រជុំ ២ នៃជាតុប៉ុណ្ណោះ ។

កាមជាតុ គ្រាន់តែជាធម្មជាតុ ប៉ុណ្ណោះ ។ សមដូចជាព្រះ មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "បណ្តាជាតុទាំង៦ឡាយនោះ កាមជាតុ តើដូចម្តេច? កាមជាតុ គឺការគិត ការត្រិះរិះ ។ល។ មិច្ឆាសង្កប្បៈ ដែលប្រកបហើយដោយកាម" ដូច្នេះ ។ ឬ ជាតុទាំង៦ឡាយ មាន ១៨ ក៏មាន ។ ដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា : ខន្ធ, ជាតុ, អាយតនៈ និង អរូបទាំង៦ឡាយ ណា, វេទនា ណា, សញ្ញា ណា, សង្ខារទាំង៦ឡាយ ណា, វិញ្ញាណ ណា ដែលលោកវាច់បញ្ចូល ហើយ ក្នុងកពនេះ ធ្វើនូវអវីចិនរក ជាទីបំផុត អំពីខាងក្រោម ធ្វើនូវបរនិម្មិតវសវត្តីទេវតាទាំង៦ឡាយ ពួជ៏ខាងលើ ពួជ៏ខាងក្នុង ដែលត្រាច់ទៅ ក្នុងកពនោះ ត្រង់ចន្លោះនោះ, ខន្ធ ជាដើមនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា កាមជាតុ ។

នេក្ខម្មជាតុ គឺធម្មជាតុនោះហ្នឹងឯង ។ មនោវិញ្ញាណជាតុ ហ្នឹងឯង រមែងមាន ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកា ថា ធម៌ទាំង៦ឡាយ ទាំង អស់ហ្នឹងឯង ជាកុសល ឈ្មោះថា នេក្ខម្មជាតុ ។

ព្យាបាទជាតុ, វិហឹសាជាតុ, អព្យាបាទជាតុ, អវិហឹសាជាតុ,

សុខជាតុ, ទុក្ខជាតុ, សោមនស្សជាតុ, ទោមនស្សជាតុ, ឧបេក្ខា-ជាតុ, អវិជ្ជាជាតុ, អារម្ភជាតុ, និក្កមជាតុ, បរក្កមជាតុ គឺជា ធម្មជាតុ ហ្នឹងឯង ។

ហីនជាតុ, មជ្ឈិមជាតុ និង បណីតជាតុ គឺជាតុត្រឹមតែ ១៨ ហ្នឹងឯង ។ តាមពិត ជាតុទាំងឡាយ មានចក្ខុជាតុជាដើម ជាជាតុ ដ៏ថោកទាប ហៅថា ហីនជាតុ, ភាពនៃជាតុជាមជ្ឈិម និង បណីត ចាត់ជាមជ្ឈិមផង ជាបណីតផង ។ បើមិនពោល តាមបរិយាយ ធម្មជាតុ និង មនោវិញ្ញាណជាតុទាំងឡាយ ជាអកុសល ហៅថា ហីនជាតុ ។ ជាតុទាំងកុសល និង អព្យាកតៈ និង ជាតុទាំងឡាយ មានចក្ខុជាតុ ជាដើម ដែលជាលោកិយៈ ជាមជ្ឈិមជាតុ ។ ចំណែក ធម្មជាតុ និង មនោវិញ្ញាណជាតុទាំងឡាយ ជាលោកុត្តរៈ ចាត់ជា បណីតជាតុ ។

បឋវីជាតុ, តេជោជាតុ និង វាយោជាតុទាំងឡាយ ចាត់ជា ផោដ្ឋព្វជាតុ ។ អាបោជាតុ និង អាកាសជាតុ ចាត់ជាធម្មជាតុ ។ សេចក្តីបំព្រួញវិញ្ញាណជាតុ ៧ មាន ចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ ជាដើម ហៅថា វិញ្ញាណជាតុ ។

ជាតុទាំងឡាយ ១៧ ចាត់ជាចំណែកមួយ នៃធម្មជាតុ ចាត់ជា សង្ខតជាតុ ។ ចំណែក ជាតុដែលបច្ច័យមិនប្រជុំតាក់តែងទេ ចាត់ជា ធម្មជាតុ ដោយចំណែកមួយតែម៉្យាង ។

ចំណែក លោក គឺ អនេកជាតុ និង នានាជាតុ គ្រាន់តែជា

ប្រភេទនៃជាតុ ១៨ តែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះឯង ។ ជាតុទាំងឡាយ ១៨ ហ្នឹងឯង គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះភាវៈនៃជាតុទាំងពួងទាំងឡាយ មានតាមសភាព ជាហេតុលាយឡំចម្រុះក្នុងជាតុ ១៨ នោះ ដូចដែលបានរៀបរាប់មកនេះឯងឯង ។

ម៉្យាងទៀត ជាតុទាំងឡាយ ១៨ ហ្នឹងឯង គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដើម្បីដកចេញ នូវសញ្ញាពួកបុគ្គលអ្នកសំគាល់ថា : មានជីវៈ ក្នុងវិញ្ញាណ ដែលមានការដឹងច្បាស់ជាសភាវៈ ។ មែនពិត សត្វទាំងឡាយ មានសេចក្តីសំគាល់ ថា មានជីវិត ក្នុងវិញ្ញាណ ដែលមានការដឹងច្បាស់ជាសភាវៈ, ជាតុទាំងឡាយ ១៨ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបំណង ដើម្បីប្រកាស នូវភាវៈវិញ្ញាណនោះមានច្រើន ដោយការផ្សេងគ្នា នៃចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ, សោតវិញ្ញាណជាតុ, ឃានវិញ្ញាណជាតុ, ជីវ្ហា-វិញ្ញាណជាតុ, កាយវិញ្ញាណជាតុ, មនោជាតុ និង មនោវិញ្ញាណ-ជាតុផង នូវភាវៈនៃជាតុទាំងឡាយ មិនទៀង ព្រោះកិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ ជាបច្ច័យនៃរូប មានចក្ខុរូបជាដើម ហើយដកចេញ នូវសេចក្តីសំគាល់ថា មានជីវិតដែលដេកនៅហើយ អស់រាត្រីដ៏វែង របស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ទ្រង់ប្រកាសហើយ ។

ពាក្យតិចតួច គឺខ្ញុំគប្បីពោល នៅមាន តទៅទៀត ។ ជាតុទាំងឡាយ ១៨ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសហើយ ដោយអំណាចនៃអធ្យាស្រ័យនៃសត្វ ដែលព្រះអង្គគប្បីទូន្មានបាន

ដោយប្រការដែលបានពោលមកហើយផង, មួយទៀត សត្វទាំងឡាយណាដែលព្រះអង្គគប្បីទូន្មានបាន ដោយទេសនា ដែលមិនបានវែងពេក មិនបានខ្លីពេកនេះ ដោយអំណាចនៃអធ្យាស្រ័យរបស់សត្វទាំងឡាយនោះផង ។

សេចក្តីថា ភាពងងឹត ក្នុងហឫទ័យ របស់វេនេយ្យសត្វទាំងឡាយ គឺតេជៈនៃព្រះសទ្ធម្ម របស់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះកំចាត់បង់ហើយ រមែងដល់នូវសេចក្តីខ្ចាត់ខ្ចាយដោយឆាប់រហ័ស ដោយប្រការណាៗ, ព្រះមានព្រះភាគអង្គនុ៎ះ តែងប្រកាសនូវព្រះធម៌ ដោយសង្ខេបខ្លះ ដោយពិស្តារខ្លះ ដោយប្រការនោះៗ យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងជាតុនិទ្ទេស បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយភាវៈនៃជាតុ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយការរាប់)

(៣១៩) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "សង្ខតោ" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ បើពោលតាមជាតិពិត ចក្ខុជាតុ ដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌មួយ គឺជាចក្ខុប្បសាទ ដូច្នេះឯង ។ សោតជាតុ, ឃានជាតុ, ជិវ្ហាជាតុ, កាយជាតុ, រូបជាតុ, សទ្ទជាតុ, គន្ធជាតុ, រសជាតុទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ រមែងដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌មួយ ដោយអំណាចនៃប្រសាទ មានសោតប្បសាទជាដើម ។ ប៉ុន្តែ ផោដ្ឋព្វជាតុ ដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌ ៣ ដោយអំណាចនៃ

បឋវីធាតុ តេជោធាតុ និង វាយោធាតុ, ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ រមែងដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌ ២ ដោយអំណាច នៃកុសលវិបាក-វិញ្ញាណ និង អកុសលវិបាកវិញ្ញាណ, សោតវិញ្ញាណធាតុ, ឃានវិញ្ញាណធាតុ, ជីវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ, កាយវិញ្ញាណធាតុ ទាំងឡាយ ក៏ដូចគ្នានឹងដែរ ។ ចំណែកឯ មនោធាតុ ដល់នូវការរាប់បានថា ជាធម៌ ៣ ដោយអំណាចនៃបញ្ចទ្វារាវជ្ជនៈ កុសលា-កុសលវិបាក និង សម្បដិច្ឆនៈ ។ ធម្មធាតុ ដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌ ២០ ដោយអំណាចនៃអរូបក្ខន្ធទាំងឡាយ ៣ ផង នៃសុខុមរូបទាំងឡាយ ១៦ ផង នៃធាតុជាអសង្ខតផង ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដល់នូវការរាប់ថា ជាធម៌ ៧៦ ដោយអំណាចនៃកុសលវិញ្ញាណ អកុសលវិញ្ញាណ និង អព្យាកតវិញ្ញាណ ដ៏សេស ដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយការរាប់ ក្នុងធាតុនិទ្ទេសនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(ដោយបច្ច័យ)

(៣២០) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកានេះថា "បច្ចយា" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ។ ដំបូង ចក្ខុធាតុ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យទាំង ៦ ដោយអំណាច វិប្បយុត្តបច្ច័យ, បុរេជាតប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ, អវិគតប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ និង ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ទាំងឡាយ នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ប៉ុណ្ណោះ ។ រូបធាតុ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ ៤ ដោយអំណាចនៃ បុរេជាតប្បច្ច័យ,

អត្ថិប្បច្ចយ, អវិគតប្បច្ចយ និង អាសេវនប្បច្ចយ ។ ជាតុទាំង ឡាយ មានសោតជាតុ និង សទ្ទជាតុ ជាដើម ជាបច្ចយនៃជាតុ មានសោតវិញ្ញាណជាតុ ជាដើម យ៉ាងដូច្នេះ ។ ចំណែកខាង អាវជ្ជនមនោជាតុ ជាបច្ចយ ដោយបច្ចយទាំងឡាយ ៥ ដោយ អំណាចនៃសមនន្តរប្បច្ចយ, អនន្តរប្បច្ចយ, នត្ថិប្បច្ចយ, វិគតប្បច្ចយ និង អនន្តរូបនិស្សយប្បច្ចយ នៃវិញ្ញាណជាតុ ទាំង ៥ នោះ ។ ចំណែក វិញ្ញាណជាតុ ទាំងឡាយ ៥ នោះ ជាបច្ចយ នៃសម្បដិច្ឆនមនោជាតុ ទាំង ៥ ។ សម្បដិច្ឆនមនោជាតុ ក៏ជា បច្ចយ នៃសន្តីរណមនោវិញ្ញាណជាតុ ដូចគ្នា ។ ចំណែកខាង សន្តីរណមនោវិញ្ញាណជាតុ នោះ ក៏ជាបច្ចយ នៃវោដ្ឋវនមនោ-វិញ្ញាណជាតុ, ចំណែកខាង វោដ្ឋវនមនោវិញ្ញាណជាតុ ក៏ជាបច្ចយ នៃជវនមនោវិញ្ញាណជាតុ, ឯជវនមនោវិញ្ញាណជាតុ ជាបច្ចយ ដោយបច្ចយទាំងឡាយ ៦ គឺ បច្ចយទាំងឡាយ ៥ នោះផង និង អាសេវនប្បច្ចយផង នៃជវនមនោវិញ្ញាណជាតុ ជាលំដាប់ៗ ទៅ ។ នេះ ជានយ ក្នុងបញ្ចទ្វារ មុនសិន ។ ឯក្នុងមនោទ្វារ ភវង្គមនោវិញ្ញាណជាតុ ជាបច្ចយ នៃអាវជ្ជនមនោវិញ្ញាណជាតុ និង អាវជ្ជនមនោវិញ្ញាណជាតុ ក៏ជាបច្ចយ នៃជវនមនោវិញ្ញាណ-ជាតុ ដោយបច្ចយទាំងឡាយ ៥ ខាងដើមហ្នឹងឯង ។ ឯធម្មជាតុ ជាបច្ចយ ដោយចំណែកជាច្រើន ដោយបច្ចយទាំងឡាយ មាន សហជាតប្បច្ចយ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ, និស្សយប្បច្ចយ,

សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ជាដើម នៃវិញ្ញាណធាតុទាំង ៧ ។ ឯធាតុទាំងឡាយ មានចក្ខុធាតុ ជាដើម និង ធម្មធាតុពួកខ្លះ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ មាន អារម្មណប្បច្ច័យ ជាដើម នៃមនោវិញ្ញាណធាតុពួកខ្លះ ។ បច្ច័យ ទាំងឡាយ មានចក្ខុ និង រូបជាដើម មិនត្រឹមតែជាបច្ច័យ នៃធាតុ ទាំងឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ជាដើម ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំង ធម៌ទាំងឡាយ មានអាលោកជាដើម ជាបច្ច័យដល់គ្នានឹងគ្នា ផង ដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុព្វាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុ, រូប, អាលោក: និង មនសិការ: ។ សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសោត:, សទ្ទ:, ចន្ទោ: និង មនសិការ: ទាំងឡាយ ។ ឃានវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យឃាន:, ក្លិន, ខ្យល់ និង មនសិការ: ។ ជីវ្ហាវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យជីវ្ហា, រស, ទឹក និង មនសិការ: ។ កាយវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ កាយ, ផោដ្ឋព្វ:, បឋវី និង មនសិការ: ។ មនោវិញ្ញាណ កើត ឡើង ព្រោះអាស្រ័យភវង្គមន:, ធម៌ និង មនសិការ: ដូច្នេះឯង ។

នេះ ជាសេចក្តីបំព្រួញ ក្នុងបទថា បច្ច័យនេះ ។

ចំណែកប្រភេទនៃបច្ច័យ ដោយសេចក្តីពិស្តារ នឹងមាន មកប្រាកដ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេស ឯណោះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ សូម្បីដោយបច្ច័យ ក្នុងធាតុនិទ្ទេសនេះ

គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកនេះឯង ។

(ដោយរបស់ដៃលគប្បីឃើញ)

(៣២១) តង់បទថា "ទដ្ឋព្វា" មានសេចក្តីថា មួយទៀត សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងជាតុនិទ្ទេសនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមហេតុដែលបុគ្គលគប្បីឃើញ ។ ពិតមែនដូច្នោះហើយ ជាតុ គឺបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងទាំងឡាយទាំងពួងនោះឯង គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញ ដោយការៈជារបស់ទទេ ទាំងទីបំផុតខាងដើម ទាំងទីបំផុតខាងចុង ដោយសូន្យចាកភាពទៀងទាត់ សេចក្តីល្អ សេចក្តីសុខ និង ការៈថា ខ្លួន និង ដោយការប្រព្រឹត្តិទៅ តាមបច្ច័យមិនជាប់ ។

បើពោលដោយវិសេស បណ្តាជាតុទាំងនេះ ចក្ខុជាតុ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញដូចជាផ្ទៃនៃស្ពារ, រូបជាតុ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញដូចជាអន្ធង, ចក្ខុវិញ្ញាណ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដូចជាសម្ងួង ។ នយដូចគ្នានោះដែរ ចក្ខុជាតុ ដូចជាផ្ទៃនៃកញ្ចក់, រូបជាតុ ដូចជាមុខ, ចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញដូចជាស្រមោល នៃមុខ ។ មួយវិញទៀត ចក្ខុជាតុ ដូចជាអំពៅ និង គ្រាប់ល្ង, រូបជាតុ ដូចជាឃ្នាបកៀបអំពៅ និង គ្បាល់បុកល្ង, ចក្ខុវិញ្ញាណ ដូចជារសនៃអំពៅ និង ប្រេងល្ងទាំងឡាយ ។ នយដូចគ្នានោះដែរ ចក្ខុជាតុ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាឈើពំនូតភ្លើង ខាងក្រោម, រូបជាតុ ដូចជាឈើពំនូតភ្លើង ខាងលើ, ចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាភ្លើង ។

នយ ក្នុងធាតុទាំងឡាយ មានសោតធាតុជាដើម ដូចនយនេះដែរ ។ ឯមនោធាតុ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញដូចជាការគ្រាច់ទៅមុន និង ការគ្រាច់ទៅក្រោយ នៃធាតុទាំងឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណ-ធាតុ ជាដើម តាមគួរដល់ការកើតព្រម ។ វេទនាខន្ធ ក្នុងធម្មធាតុ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញដូចជាសរ និង លំពែង ។ សញ្ញាខន្ធ និង សង្ខារក្ខន្ធទាំងឡាយ ដូចជាមនុស្សដែលភ្ដៅក្រហាយ ព្រោះការបាញ់ត្រូវដោយសរ និង លំពែង គឺវេទនា, ម៉្យាងទៀត សញ្ញារបស់បុថុជ្ជនទាំងឡាយ ដូចជាក្ដាប់ដៃទទេ ព្រោះញុំងទុក្ខ ដោយសេចក្ដីសង្ឃឹម ឲ្យកើតឡើង ដូចជាសត្វម្រឹគព្រៃ ព្រោះធ្វើឲ្យប្រកាន់យកនូវនិមិត្ត ដោយភាពមិនទៀងទាត់ ។ សង្ខារ ដូចជាបុរសចោល ក្នុងរណ្ដៅភ្លើង ព្រោះការបោះចោល ក្នុងបដិសន្ធិ ដូចជាចោរដែលរាជបុរសដេញតាមចាប់ ព្រោះជាតិទុក្ខ ជាប់តាម, ដូចជាពូជនៃឈើជាពិស ព្រោះហេតុនៃខន្ធសន្តាន ជាទីនាំមកនូវសេចក្ដីវិនាសសព្វយ៉ាង ។ រូប គឺបុគ្គលគប្បីឃើញដូចជាចក្រដ៏មុត ព្រោះស្រមោល នៃឧបទ្រព មានប្រការផ្សេងៗ ។ ក៏ធាតុដែលសង្ខារមិនបានតាក់តែងហើយ គឺបណ្ឌិតគប្បីឃើញ ដោយថា អមតៈផង, ដោយថា ស្ងប់ផង, ដោយថា ក្សេមក្សាន្តផង ។ សួរថា : ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា : ព្រោះភាវៈនៃធាតុនោះជាទំនាស់ ជល់សេចក្ដីវិនាសទាំងពួង ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញថា ដូចជាសត្វស្វា ក្នុងព្រៃ ព្រោះមិននៃការ

ជាតុនិទ្ទេស

កំណត់ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ, ដូចជាសេះ មានជើងខ្លួក ព្រោះការបង្ហាត់បានដោយក្រ, ដូចដំបងដែលគេគ្រវែងទៅលើវេហាស៍ ព្រោះវាធ្លាក់ទៅ តាមចំណង់របស់វា, ដូចជាអ្នករបាំក្នុងរង្គសាល ព្រោះការប្រកបដោយកេទ គឺកិលេស មានប្រការផ្សេងៗ មានលោភៈនិងទោសៈជាដើម យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី ១៥ ឈ្មោះអាយតនជាតុនិទ្ទេស
ក្នុងបញ្ញាភាវនា ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គ
ដែលលោកធ្វើហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់ការញុំាងសាធុជនឲ្យរីករាយ យ៉ាងនេះឯង ។

ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស

(៣២២) ក៏ឥន្ទ្រិយទាំង២២ ដែលព្រះអង្គទ្រង់ជាន សំដែងហើយ ក្នុងលំដាប់ នៃធាតុទាំង២ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១, សោតិន្ទ្រិយ ១, ឃានិន្ទ្រិយ ១, ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១, កាយិន្ទ្រិយ ១, មនិន្ទ្រិយ ១, ឥត្ថិន្ទ្រិយ ១, បុរិសិន្ទ្រិយ ១, ជីវិតិន្ទ្រិយ ១, សុខិន្ទ្រិយ ១, ទុក្ខិន្ទ្រិយ ១, សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១, ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ១, ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១, សទ្ធិន្ទ្រិយ ១, វីរិយិន្ទ្រិយ ១, សតិន្ទ្រិយ ១, សមាធិន្ទ្រិយ ១, បញ្ញិន្ទ្រិយ ១, អនញ្ញតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ១, អញ្ញិន្ទ្រិយ ១, អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ គប្បីដឹងនូវសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ ដោយអត្តផង ដោយប្រភេទទាំងឡាយ មានលក្ខណៈជាដើមផង ដោយលំដាប់ផង ឬក៏ ដោយការញែក និង មិនញែកផង ដោយកិច្ចផង ដោយភូមិផង ។

(ដោយអត្ត)

អធិប្បាយនូវឥន្ទ្រិយទាំង២ មានចក្ខុជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រកាសហើយ ជាដំបូង ដោយនយ មានន័យជាអាទិ៍ ថា : ធម្មជាតិណា ឃើញ ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ចក្ខុ ដូច្នេះជាដើម ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង២ឡាយនោះ ។

ក៏បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំង២ឡាយ ៣ មានព្ធដ៏ខាងក្រោយ ឥន្ទ្រិយទី១ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា អនញ្ញតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ព្រោះការកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិហើយ

យ៉ាងនេះថា : អាត្មាអញ នឹងដឹងនូវបទនៃធម៌ ឈ្មោះអមត:ផង នូវធម៌ គឺសច្ច: ៤ ផង ដែលខ្ជួនមិនទាន់ដឹងហើយ ក្នុងភាគខាងដើម" ដូច្នេះ និង ព្រោះមានអត្ថនៃឥន្ទ្រិយកើតព្រមផង ។ ឥន្ទ្រិយទី២ ឈ្មោះថា អញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រោះការជឹងផង ព្រោះការកើតព្រមដោយអត្ថថា ឥន្ទ្រិយ ផង, ឥន្ទ្រិយ ទី៣ ឈ្មោះថា អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ព្រោះការកើតឡើង ដល់ព្រះខីណាស្រព អ្នកជឹងទូទៅ គឺមានកិច្ចដោយញាណ សំរេចហើយ ក្នុងសច្ច: ទាំង ៤ និង ព្រោះការកើតព្រម ដោយអត្ថ គឺឥន្ទ្រិយ ។

សួរថា : ចុះអ្វីទៅ ឈ្មោះថា ជាអត្ថ នៃភាវ:ជាឥន្ទ្រិយ នៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ? ។ ឆ្លើយថា: អត្ថ នៃគ្រឿងសំគាល់របស់ដែលជាធំ ឈ្មោះថា អត្ថ នៃភាពជាឥន្ទ្រិយ, អត្ថ នៃរបស់ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ដោយភាវ:ជាធំ ឈ្មោះថា អត្ថ នៃភាពជាឥន្ទ្រិយ, អត្ថ នៃរបស់ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញហើយ ដោយភាវ:ជាធំ ឈ្មោះថា អត្ថនៃភាពជាឥន្ទ្រិយ, អត្ថ នៃរបស់ដែលជាធំចាត់ចែងហើយ ឈ្មោះថា អត្ថ នៃភាពជាឥន្ទ្រិយ, អត្ថ នៃរបស់ដែលព្រះមានព្រះភាគ សេពដោយភាវ:ជាធំ ឈ្មោះថា អត្ថ នៃភាពជាឥន្ទ្រិយ ។ អត្ថទាំងអស់ហ្នឹងឯង គួរប្រើបានតាមដែលគួរប្រើ ក្នុងឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសនេះ ។

ពិតមែន ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដឹង ដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គឯង ឈ្មោះថា ជាធំ ព្រោះភាវ:ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។

ចំណែកខាង អំពើជាកុសល និង អកុសល ឈ្មោះថា ជាធំ ព្រោះការមិនមានអ្នកណាមួយជាធំ ក្នុងកម្មទាំងឡាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដែលកម្មឲ្យកើតហើយមុន រមែងចាត់ចែងនូវកម្មជាកុសល និង អកុសល, មួយទៀត ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ គឺកម្មនោះ ចាត់ចែង (ឲ្យកើត) ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាធំ ដោយអត្ថថា ធ្នុះបញ្ចាំងនូវភេទជាធំផង ដោយអត្ថថា ជាអ្នកចាត់ចែង ដោយភាវៈជាធំផង ។ ក៏ឥន្ទ្រិយ ទាំងឡាយទាំងអស់ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសហើយផង ទ្រង់ត្រាស់ដឹងចំពោះហើយ តាមសេចក្តីពិតផង ព្រោះហេតុនោះ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាធំ ដោយអត្ថថា គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ដោយភាវៈជាធំផង ដោយអត្ថថា គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញហើយ ដោយភាវៈជាធំផង ។ ក៏ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយពួកខ្លះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ជាធំជាងអ្នកប្រាជ្ញនោះឯង ទ្រង់សេពហើយ ដោយការសេពជាអារម្មណ៍, ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយពួកខ្លះ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សេពហើយ ដោយការសេព តាមភាវនា ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថា គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សេពហើយ ដោយភាវៈជាធំ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ចក្ខុ ទាំងឡាយ ជាដើមនេះ ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ដោយអត្ថថា ជាធំ សំដៅយកភាពជាធំ ។ មែនពិត ភាវៈ

ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស

ជាអធិបតី នៃឥន្ទ្រិយទាំង៦ឯណោះ មានចក្ខុន្ទ្រិយជាដើម ឈ្មោះថា សំវេចផល ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃវិញ្ញាណ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ព្រោះកាលបើភាវៈ នៃឥន្ទ្រិយនោះក្បៀវក្បា វិញ្ញាណនោះ ក៏ក្បៀវក្បាដែរ កាលបើឥន្ទ្រិយនោះ ទន់ខ្សោយ វិញ្ញាណ ក៏ទន់ខ្សោយដែរ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ថ ត្រង់ឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសនេះ ។

(ដោយលក្ខណៈជាដើម)

(៣២៣) បទថា "លក្ខណាទីហិ" អធិប្បាយថា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបនូវការវិនិច្ឆ័យ នៃវិញ្ញាណទាំង៦ឯណោះ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ដោយលក្ខណៈ, កិច្ច, ផល និង ហេតុទាំង៦ឯណោះហ្នឹងឯង ។ ក៏ប្រភេទទាំង៦ឯណោះ មានលក្ខណៈជាដើមនោះ នៃចក្ខុទាំង៦ឯណោះ ជាដើមនោះឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់រួចហើយ ក្នុងខន្ធនិទ្ទេស ។ ចំណែកឯ ឥន្ទ្រិយ ទាំង៦ឯណោះ ៤ មាន បញ្ចិន្ទ្រិយ ជាដើម តាមសេចក្តី គឺ អមោហៈ នុ៎ះឯង ។ ឥន្ទ្រិយទាំង៦ឯណោះ ដ៏សេស មកហើយ ដោយសរុប ក្នុងខន្ធនិទ្ទេសនោះ ដូច្នេះឯង ។

(ដោយលំដាប់)

សូម្បីលំដាប់ ក្នុងបទថា "ដោយលំដាប់" នេះ ក៏ជាលំដាប់នៃទេសនានោះឯង ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំង៦ឯណោះ ការបាន ចំពោះនូវអរិយកូមិ រមែងមាន ដោយការកំណត់ជឿង នូវធម៌ខាងក្នុង ព្រោះហេតុនោះ ឥន្ទ្រិយទាំង៦ឯណោះ មានចក្ខុន្ទ្រិយ ជាដើម

ដែលលោកពាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងអត្តភាព គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងមុនហើយ ។ ក៏អត្តភាពនោះ រមែងដល់នូវការ ពាប់ថា ស្ត្រីក្តី បុរសក្តី ព្រោះអាស្រ័យ នូវធម៌ណា ដើម្បីទ្រង់ បង្ហាញថា នោះ គឺធម៌នេះ ទើបទ្រង់ត្រាស់សំដែងឥត្ថិន្ទ្រិយក្តី បុរិសិន្ទ្រិយក្តី អំពីឥន្ទ្រិយនោះ ទ្រង់សំដែងជីវិតិន្ទ្រិយ អំពីឥន្ទ្រិយ នោះ ដើម្បីឲ្យបានជីងថា "សូម្បីធម៌ទាំង ២ យ៉ាងនោះ ក៏មានការ ប្រព្រឹត្តិទៅ ដើម្បីជាប់ទាក់ទង ដោយជីវិតិន្ទ្រិយ" បន្ទាប់អំពីនោះ ទ្រង់សំដែងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មានសុខិន្ទ្រិយជាដើម ដើម្បីឲ្យ ជីងថា ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃជីវិតិន្ទ្រិយនោះ នៅមាន ដរាបណា, ការ មិនត្រឡប់នៃការសោយអារម្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មាននៅ ដរាបនោះ ដែរ, ការសោយអារម្មណ៍ណានីមួយ មាន, ការសោយអារម្មណ៍ ទាំងអស់នោះ ជាទុក្ខ" ដូច្នេះ, តអំពីនោះ ទ្រង់សំដែងឥន្ទ្រិយ ទាំងឡាយមានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើម ដើម្បីសំដែងសេចក្តីប្រតិបត្តិ ថា "ធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ គឺបុគ្គលគប្បីចំរើន ដើម្បីរំលត់នូវការសោយ អារម្មណ៍នោះ" ដូច្នេះ តអំពីនោះ ទ្រង់សំដែងអនញ្ញតញ្ញស្សាមី-តិន្ទ្រិយ ដើម្បីសំដែង នូវការៈដែលមិនអត់អំពើ នៃការប្រតិបត្តិ ថា "ដោយការប្រតិបត្តិនោះ ធម៌នេះ រមែងកើតប្រាកដ ក្នុងខ្លួន ជាបឋម" ដូច្នេះ, បន្ទាប់អំពីនោះ ទ្រង់សំដែងអញ្ញិន្ទ្រិយ ព្រោះ ជាផលនៃអនញ្ញតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយនោះឯងផង និង ព្រោះជាធម៌ ដែលគប្បីចំរើន ក្នុងលំដាប់បន្ទាប់អំពីធម៌នោះផង នៅក្នុងទីបំផុត

ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស

ទ្រង់សំដែងអញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដែលជាទីជ្រះថ្លា យ៉ាងក្រៃលែង ដើម្បីឲ្យដឹងថា "ការសំរេចធម៌នោះ រមែងមាន ព្រោះការនា បន្ទាប់អំពីនោះមក ក៏កាលបើធម៌នេះ គឺព្រះយោគី បានសំរេចហើយ កិច្ច ឯណានីមួយ ដែលត្រូវធ្វើ ឲ្យច្រើនជាងនេះ មិនមានទៀយ" យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

លំដាប់ ត្រង់ឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសនេះ ចប់ត្រឹមនេះឯង ។

(ដោយញែក និង មិនញែក)

(៣២៤) ក៏ត្រង់បទថា "ភេទាភេទា" នេះ ជីវិតិន្ទ្រិយតែម៉្យាង មានការផ្សេងគ្នា ។ ព្រោះឥន្ទ្រិយនោះ មាន ២ យ៉ាង គឺ ៖ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ១ អរូបជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ។ ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយដ៏សេស មិនមានសេចក្តីផ្សេងគ្នាឡើយ ។ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប នូវការវិនិច្ឆ័យ ដោយការផ្សេងគ្នា និង មិនផ្សេងគ្នា ក្នុងឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសនេះ យ៉ាងដូច្នេះ ។

(ដោយកិច្ច)

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ដោយកិច្ច" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅ ៖ បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា កិច្ច របស់ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើដូចម្តេចខ្លះ? ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ ដោះស្រាយថា "ព្រោះព្រះបាលី ថា ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ច័យ ដោយជាឥន្ទ្រិយបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ នោះផង" ដូច្នេះ, ការញុំាងធម៌ទាំងឡាយ មាន

ចក្ខុវិញ្ញាណជាតុ ជាដើម ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ តាមអាការ របស់ខ្លួន ដែលពោលថា ជាអាការដ៏ក្រៀវក្ងា និង ទន់ ជាដើម ដែលត្រូវឲ្យ បានសំរេច ដោយភាពជាឥន្ទ្រិយបច្ច័យ និង ដោយភាពនៃខ្លួនមាន អាការក្រៀវក្ងា និង ទន់ ជាដើមផងនោះឯង, នេះ គឺជាកិច្ច នៃ ចក្ខុន្ទ្រិយជាដំបូង, កិច្ច នៃសោតិន្ទ្រិយ, ឃានិន្ទ្រិយ, ជីវ្ហិន្ទ្រិយ និង កាយិន្ទ្រិយ ក៏នយយ៉ាងនេះដែរ, តែការញុំាងសហជាតធម៌ទាំង ឡាយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន ជាកិច្ច នៃមនិន្ទ្រិយ ។ ការតាមរក្សានូវសហជាតធម៌ ជាកិច្ច នៃជីវិតិន្ទ្រិយ ផង, វិធី នៃ អាការគឺភេទ និង និមិត្ត និង ការលេង និង អាកប្បកិរិយានៃស្ត្រី និង បុរស ជាកិច្ចនៃឥត្ថិន្ទ្រិយ និង បុរិសិន្ទ្រិយទាំងឡាយ, កិរិយា គ្របសង្កត់នូវសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ហើយញុំាងសហជាតធម៌ ទាំងនោះ ឲ្យដល់នូវអាការ ដ៏គ្រោតគ្រាត តាមនាទីរបស់ខ្លួន គឺ ជាកិច្ច នៃសុខិន្ទ្រិយ និង ទុក្ខិន្ទ្រិយ សោមនស្សិន្ទ្រិយ និង ទោមនស្សិន្ទ្រិយទាំងឡាយ, ការញុំាងសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យ ដល់អាការ ជាកណ្តាលៗ ដែលជាអាការស្ងប់ ថ្លៃថ្លា ជាកិច្ច នៃឧបេក្ខិន្ទ្រិយ, ការគ្របសង្កត់នូវធម៌ ដែលជាសឹកសត្រូវ និង ការញុំាងសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យដល់នូវភាវៈ នៃចំណែក មានអាការជាទីជ្រះថ្លាជាដើម ជាកិច្ច នៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មាន សទ្ធិន្ទ្រិយ ជាដើម, ការលះបង់នូវសំយោជនៈ ៣ និង ការធ្វើនូវ សម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យមានភាវៈនៃមុខរត្នោះទៅ ក្នុងការលះ

ឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស

បង់សំយោជន: ៣ នោះផង ជាកិច្ច នៃអនញ្ញតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ, ការលះ ដោយការធ្វើសំយោជន:ទាំងឡាយ មានកាមរាគ: និង ព្យាបាទជាដើម ឲ្យបានស្រាលស្តើង និង ការញុំាងសហជាតធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួនផង ជាកិច្ច នៃអញ្ញិន្ទ្រិយ, ការលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយ ក្នុងកិច្ចទាំងពួងទាំងឡាយ និង ភាវ:ជាបច្ច័យ ឲ្យសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ មានមុខខ្ពោះទៅកាន់អមតធម៌ផង ជាកិច្ច នៃអញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ដូច្នេះឯង ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយកិច្ច ក្នុងឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសនេះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយភូមិ)

(៣២៥) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ដោយភូមិ" គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។

ក៏បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ចក្ខុន្ទ្រិយ, សោតិន្ទ្រិយ, ឃានិន្ទ្រិយ, ជីវ្ហិន្ទ្រិយ, កាយិន្ទ្រិយ, ឥត្ថិន្ទ្រិយ, បុរិសិន្ទ្រិយ, សុខិន្ទ្រិយ, ទុក្ខិន្ទ្រិយ, និង មោមនស្សិន្ទ្រិយ ជាកាមាវចរ ដោយពិត, មនិន្ទ្រិយ, ជីវិតិន្ទ្រិយ និង ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ទាំងឡាយក្តី, សទ្ធិន្ទ្រិយ, វិរិយិន្ទ្រិយ, សតិន្ទ្រិយ, សមាធិន្ទ្រិយ, និង បញ្ញិន្ទ្រិយ ទាំងឡាយក្តី លោកវាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងភូមិ ៤, សោមនស្សិន្ទ្រិយ វាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងប្រមាណនៃភូមិ ៣ ដោយអំណាចនៃកាមាវចរ, រូបាវចរ និង លោកុត្តរ:, ឥន្ទ្រិយ

ទាំងឡាយ ៣ ក្នុងទីបំផុត ជាលោកុត្តរៈ ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដោយភូមិ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនេះ ដូចបានរៀបរាប់មកហើយនេះឯង ។

ព្រោះថា ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ យ៉ាងនេះ ជាអ្នកប្រើនដោយសេចក្តីតក់ស្លុត ស្ថិតនៅហើយ ក្នុងការសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយ ដឹងច្បាស់ហើយនូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ និង ធ្វើនូវទីបំផុតនៃសេចក្តីទុក្ខ ។

នេះជាប្រធាននៃសេចក្តីពណ៌នា ដោយសេចក្តីពិស្តារ នៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។

❋ ❋ ❋

សច្ចនិទ្ទេស

(៣២៦) ក៏អរិយសច្ចៈទាំង៤ បន្ទាប់ពីឥន្ទ្រិយនោះ គឺ ទុក្ខអរិយសច្ច ១, ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ១, ទុក្ខនិរោធ-អរិយសច្ច ១, ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ១, ឈ្មោះថា សច្ច ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអរិយសច្ច ជាលំដាប់ នៃសាសនានោះ អ្នកមានប្រាជ្ញា គប្បីជ្រាប ដោយកិរិយាចែកផង, ដោយប្រភេទ មានការវែកញែក និង លក្ខណៈជាដើមផង, ដោយអត្ថ និង កិរិយារើទ្បើងនូវអត្ថផង, ដោយមិនបានខ្វះ និង មិនបានលើសផង, ដោយលំដាប់ផង, ដោយវិនិច្ឆ័យ នូវទុក្ខទាំងឡាយ មានជាតិទុក្ខជាដើមផង, ដោយកិច្ចគឺញាណផង, ដោយប្រភេទនៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលលាយឡំគ្នា ឰដ៏ខាងក្នុងផង, ដោយសេចក្តីប្រៀបធៀបផង, ដោយប្រមាណ ៤ ផង, ដោយសោះស្ងួតផង, ដោយបំណែកនៃសច្ចៈទាំងឡាយ មានបំណែក ១ ជាដើមផង, ដោយត្រូវគ្នា និង មិនត្រូវគ្នាផង ។

(ដោយវិភាគ)

បណ្តាបទមាតិកាទាំងនោះ ត្រង់បទមាតិកាថា "វិភគតោ" មានសេចក្តីថា : អត្ថទាំងឡាយ ឯណា គឺព្រះយោគាវចរទាំង

ឡាយ កាលកំណត់ជីវ នូវសច្ចៈទាំងឡាយ មានទុក្ខសច្ចជាដើម គប្បីកំណត់ជីវ, អត្តទាំងឡាយនោះ នៃសច្ចទាំងឡាយ មានទុក្ខសច្ចជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បែងចែកហើយ ជា ៤ ៗ ជារបស់ពិត មិនប្រែប្រួល មិនមែនជារបស់ជនៃ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា : អត្ត នៃទុក្ខសច្ចៈ គឺការបៀតបៀន, អត្តថា តាក់តែង, អត្តថា ញុាំងសត្វឲ្យក្តៅ, អត្តថាប្រែប្រួល, អត្ត ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ជាអត្ត គឺ ទុក្ខ នៃទុក្ខសច្ចៈ ជារបស់ពិត មិនប្រែប្រួល មិនមែនជារបស់ជនៃ,

អត្ត នៃសមុទយៈ គឺជាគ្រឿងប្រមូលមក អត្តថា ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យ អត្តថា ជាគ្រឿងប្រកបព្រម អត្តថា ជាគ្រឿងកង្វល់, អត្ត ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ជាអត្ត គឺសមុទយៈ នៃសមុទយសច្ចៈ ជារបស់ពិត មិនប្រែប្រួល មិនមែនជារបស់ជនៃ,

អត្ត នៃនិរោធសច្ចៈ គឺការរលាស់ចេញ អត្ត គឺការស្ងប់ស្ងាត់, អត្ត គឺមិនមានបច្ច័យតាក់តែង, អត្ត គឺមិនចេះស្ងាប់, អត្ត ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ជាអត្ត គឺនិរោធ នៃនិរោធសច្ចៈ ជារបស់ពិត មិនប្រែប្រួល មិនមែនជារបស់ជនៃ,

អត្ត នៃមគ្គ គឺការនាំចេញ, ហេតុ, ការឃើញ, ភាពជាធំ, អត្ត ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ជាអត្ត គឺមគ្គ នៃមគ្គសច្ចៈ ជារបស់ពិត មិនប្រែប្រួល មិនមែនជារបស់ជនៃ ។

បាលីមានជាដើម យ៉ាងនេះថា : អត្តថា បៀតបៀន, អត្តថា

តាក់តែង, អត្ថថា ញុាំងសត្វឲ្យក្តៅ, អត្ថថា ប្រែប្រួល អត្ថថា គ្រាស់ដឹង នៃទុក្ខសច្ចៈ ក៏ដូចគ្នានោះដែរ ។

អរិយសច្ចទាំង៤ឃ្លាយ មានទុក្ខសច្ចជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃអត្ថទាំង៤ឃ្លាយ ៤ ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បែងចែកហើយ យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយការបែងចែក ក្នុងឥន្ទ្រិយសច្ចនិទ្ទេស ចប់តែប៉ុណ្ណេះឯង ។

(ដោយអត្ថវិគ្គហៈ)

(៣២៧) ក៏ក្នុងបទមាតិកានេះ ថា "ធិពូបនលក្ខណាទិប្បភេទតោ" មានសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដូចតទៅនេះ ។ ក្នុងបទថា "ទុក្ខំ" នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអត្ថវិគ្គហៈ ជាមុនថា សព្ទនេះថា " ទុ " ជ្រាកដ ក្នុងសេចក្តីថា គឺបណ្ឌិតគួរខ្ពើម ។ ដូចជាអាចារ្យទាំង៤ឃ្លាយពួកខ្លះ ហៅកូន ដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើមថា កូនអាក្រក់ ។ ចំណែកសព្ទថា " ខំ " ចុះ ក្នុងអត្ថថា ទេ ។ តួយ៉ាង ទីទេ គឺអាកាស គឺលោកហៅថា ខំ ។ ក៏សច្ចៈ ទី១ នេះ ឈ្មោះថា គឺបណ្ឌិតគួរខ្ពើម ព្រោះជាទីតាំងនៃសេចក្តីអន្តរាយ មានឧបទ្រពជ័ច្រើនជាដើម ឈ្មោះថា ទេ ព្រោះប្រាសចាកការទៀង, ល្អ, សុខ, ជាខ្លួនប្រាណ, ដែលពាលជនប្រាថ្នាហើយ ព្រោះហេតុនោះ សច្ចៈ ទី១ គឺបណ្ឌិត ពោលថា ទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃអត្តភាពនោះ គឺបណ្ឌិតគួរខ្ពើម និង ព្រោះជារបស់ទទេផង ។

ក៏សព្ទនេះថា “សំ” សំដែងចេញនូវការប្រកបចូល ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា ការជួបជុំគ្នា ការប្រជុំគ្នា ។ សព្ទនេះថា “វុ” បំភ្លឺនូវការកើតឡើង ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានជាអាទិ៍ ថា : ធម្មជាតិ កើតឡើង គឺថា តាំងឡើងហើយ ។ សព្ទថា “អយៈ” បំភ្លឺនូវហេតុ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ទុតិយសច្ចៈនេះ កាលបើមានកិរិយាប្រកបចូលនូវបច្ច័យ ដ៏សេស ជាហេតុនៃការកើតឡើងនៃសេចក្តីទុក្ខ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា ទុក្ខសមុទយៈ ព្រោះកាលបើមានការប្រកបចូលគ្នា ជាហេតុកើតឡើង នៃសេចក្តីទុក្ខ ។

ក៏សច្ចៈ ទី ៣ ព្រោះហេតុនៃ ឯ សព្ទ បំភ្លឺនូវការមិនមាន និង រោធ សព្ទ បំភ្លឺនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ ព្រោះហេតុនោះ ការមិនមាននៃការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃទុក្ខ ពោលគឺ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងសំសារវដ្ត ក្នុងសច្ចៈនេះ ទើបឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធ ព្រោះសោះសូន្យចាកគតិទាំងពួង ឬថា កាលបើព្រះយោគាវចរ បានសំរេចសច្ចៈនេះហើយ ក៏មិនមានការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃទុក្ខ ពោលគឺ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងសំសារវដ្ត ព្រោះសច្ចៈនេះ ជាគូទំនាស់ ដល់សេចក្តីទុក្ខនោះ ព្រោះហេតុយ៉ាងនេះឯង ទើបលោក ហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។ មួយទៀត តតិយសច្ចៈ ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធ ព្រោះភាវៈនៃសច្ចៈនោះ ជាបច្ច័យនៃការរលត់ គឺ ការមិនកើតឡើង នៃសេចក្តីទុក្ខ ។

សច្ចនិទ្ទេស

ចំណែក សច្ចៈ ទី ៤ ព្រះអង្គត្រាស់ហៅថា ទុក្ខនិរោធ-គាមិនីបដិបទា ព្រោះហេតុដែលសច្ចៈនេះ ឈ្មោះថា ដល់នូវការរំលត់សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃសច្ចៈនោះ មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខនោះ ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ និង ជាបដិបទា នៃការបានសំរេច នូវការរំលត់ទុក្ខផង ។

ក៏ព្រះអរិយៈទាំង៤ មានព្រះពុទ្ធជាដើម រមែងចាក់ផ្ដុំចំពោះ នូវអរិយសច្ចៈទាំង៤នេះ ហេតុណា, ហេតុនោះ អរិយសច្ចៈទាំង៤ នោះ គឺព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ហៅថា អរិយសច្ចៈ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំង៤ អរិយសច្ចៈទាំង៤ នេះ, អរិយសច្ចៈទាំង៤ នេះ តើដូចម្តេចខ្លះ? ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំង៤ អរិយសច្ចៈទាំង៤ នេះឯង, ព្រះអរិយៈទាំង៤ រមែងចាក់ផ្ដុំចំពោះ នូវអរិយសច្ចៈទាំង៤នេះ ព្រោះហេតុនោះ សច្ចៈទាំង៤នោះ ទើបលោកហៅថា អរិយសច្ចៈ” ដូច្នេះ ។

មួយទៀត សច្ចៈទាំង៤ របស់ព្រះអរិយៈ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបហៅថា អរិយសច្ចៈ ។ ដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា: ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក ។ល។ ព្រះតថាគត ឈ្មោះថា ប្រសើរជាងទេវតា និង មនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ សច្ចៈទាំង៤នោះ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា អរិយសច្ចៈ ។

មួយវិញទៀត សច្ចៈទាំង៤នោះ ឈ្មោះថា អរិយសច្ចៈ

ព្រោះកិរិយាសំរេចនូវភាវៈជាព្រះអរិយៈបាន ព្រោះភាវៈនៃសច្ចៈទាំង៤ប្បាយនេះ គឺព្រះអង្គត្រាស់ដឹងចំពោះហើយ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានឆ្លាយចាកកិលេស ទ្រង់ត្រាស់ដឹង ដោយប្រពៃ ចំពោះព្រះអង្គឯង ទើបបានឈ្មោះថា ព្រះអរិយៈ ព្រោះបានត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចទាំង៤ប្បាយ ៤ នេះឯង តាមសមគួរ ដល់សេចក្តីពិត ។

ម៉្យាងវិញទៀត សច្ចៈទាំង៤ប្បាយប្រសើរ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា អរិយសច្ចៈ ។ ត្រង់បទនេះថា "អរិយោតិ" សេចក្តីថា សច្ចៈទាំង៤ប្បាយ ពិត មិនប្រែប្រួល មិនក្លែងក្លាយ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា : ម្នាលភិក្ខុទាំង៤ប្បាយ អរិយសច្ចៈទាំង៤ប្បាយ ៤ នេះឯង ពិត មិនប្រែប្រួល មិនក្លែងក្លាយ ព្រោះហេតុនោះ សច្ចៈទាំង៤ប្បាយនោះ ទើបឈ្មោះថា អរិយសច្ចៈ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ថវិគ្គហៈ ក្នុងអរិយសច្ចនិទ្ទេសនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(ដោយប្រភេទនៃលក្ខណៈជាដើម)

(២៣៨) សួរថា : តើបុគ្គលគប្បីវិនិច្ឆ័យ ដោយការផ្សេងគ្នានៃហេតុមានលក្ខណៈជាដើម ដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា: ក៏បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នេះ ទុក្ខសច្ចៈ មានការបៀតបៀន ជាលក្ខណៈ, មានការញុំាងសត្វឲ្យក្តៅ ជាកិច្ច, មានការប្រែប្រួល ជាផល, សមុទយសច្ចៈ មានដែនជាទីកើត ជាលក្ខណៈ, មានការធ្វើនូវការ

សច្ចនិទ្ទេស

ចូលទៅកាត់ផ្តាច់ ជាកិច្ច, មានការកង្វល់ ជាផល,

និរោធសច្ចៈ មានការស្ងប់ ជាលក្ខណៈ, មានការមិនច្យុត ជាកិច្ច, មានការមិនមាននិមិត្ត ជាផល,

មគ្គសច្ចៈ មានការនាំចេញ ជាលក្ខណៈ, មានកិរិយាធ្វើនូវ ការលះនូវកិលេស ជាកិច្ច, មានការចេញចាកកិលេស ជាផល ។

ម៉្យាងវិញទៀត សច្ចៈទាំងឡាយនោះ មានការប្រព្រឹត្តទៅ, ហេតុឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ, ការប្រព្រឹត្តត្រឡប់ និង ហេតុឲ្យប្រព្រឹត្ត ត្រឡប់ ជាលក្ខណៈ តាមលំដាប់លំដោយ ។ មួយទៀតសោត សច្ចៈទាំងឡាយនោះ មានការឃើញនូវតណ្ហា ដែលមានបច្ច័យ តាក់តែង និង ការឃើញនូវតណ្ហា ដែលមិនមានបច្ច័យតាក់តែង ជាលក្ខណៈ តាមលំដាប់លំដោយគ្នា ក៏ដូច្នោះដែរ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយប្រភេទនៃសច្ចៈ មានលក្ខណៈជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងអរិយសច្ចនិទ្ទេសនេះ យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយអត្ត)

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទមាតិកានេះថា “អត្តត្តុទ្ធារតោ បេវ” គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ត ជាមុនសិន ។

ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា “អ្វីជាអត្ត នៃ សច្ចៈ?” ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីឆ្លើយថា “សភាវៈណា កាល បើព្រះយោគាវចរទាំងឡាយ ចូលទៅពិចារណា ដោយបញ្ញាចក្ខុ

ជាសភាវៈមិនប្រែប្រួល ដូចជាកលមាយា, មិនមែនជាសភាវៈ ចោកបញ្ឆោត ដូចជាថ្ងៃបណ្តើរកូន និង មិនមែនជាសភាវៈ គឺ បុគ្គលចូលទៅរកមិនបាន បីដូជាអត្តា របស់ពួកតិរ្ថីយ៍ឡើយ, តែ ជាអារម្មណ៍ ជាគោចរ របស់អរិយញ្ញាណ តែម៉្យាង ដោយភាវៈ ជារបស់ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួល ពិតប្រាកដ ដែលមានការបៀត បៀន, ជាដែនកើត, ស្ងប់រម្ងាប់ និង ជាធម៌គ្រឿងនាំចេញ, សភាវៈ ជារបស់ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួល និង ពិតប្រាកដ ដូចជាលក្ខណៈ នៃភ្លើង និង ដូចជាលោកជាប្រក្រតីនោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាអត្ថនៃសច្ចៈ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា នេះ គឺទុក្ខ នុ៎ះ ពាក្យពិត, នុ៎ះ ជាពាក្យមិនប្រែប្រួល, នុ៎ះ ជាពាក្យមិនប្រែប្រួល ទៅជាប្រការ ជំទៃ” ដូច្នេះជាដើម ។

បណ្ឌិតគប្បីយកសេចក្តីពិស្តារ មកពណ៌នាផងចុះ ។

(៣២៩) ម៉្យាងវិញទៀត

សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាគ្រឿង មិនបៀតបៀនទេ, ធម្មជាត ដទៃក្រៅអំពីសេចក្តីទុក្ខ ជាគ្រឿងបៀតបៀន មិនមានទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីទុក្ខនេះ ទើបឈ្មោះថា ជារបស់ពិត ព្រោះទៀងទាត់ ក្នុងភាវៈជាធម្មជាតបៀតបៀន ។

រឿរចាកតណ្ហានោះចេញ សេចក្តីទុក្ខក្រៅអំពីហេតុ

សច្ចនិទ្ទេស

ដទៃមិនមាន, តណ្ហានោះ មិនមាន និង សេចក្តីទុក្ខនោះ ក៏មិនមានដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ វិសត្តិកា គឺតណ្ហាបងសត្វ ទើបឈ្មោះថា ជារបស់ពិត ព្រោះទៀងទាត់ ក្នុងភាវៈជាហេតុ នៃសេចក្តីទុក្ខ ។

សេចក្តីសូប់ ដទៃក្រៅអំពីនិព្វាន មិនមានទេ, សន្តៈ គឺព្រះនិព្វាននោះ មិនមាន, សេចក្តីសូប់នោះ ក៏មិនមានដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនិព្វាននេះ ទើបឈ្មោះថា ជារបស់ពិត ព្រោះទៀងទាត់ ក្នុងភាវៈជាធម្មជាតសូប់ ។

ការនាំបេញ ដទៃក្រៅអំពីផ្លូវ (មគ្គ) ពុំមានទេ និង និយ្យានៈ គឺមគ្គ មិនមាន, ស្រមៃមគ្គជាគ្រឿងនាំបេញនោះ ក៏មិនមានដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ផ្លូវនោះ ទើបបានឈ្មោះថា ជារបស់ពិត ព្រោះភាវៈជាធម៌ ដែលជាគ្រឿងនាំបេញ ដោយពិតប្រាកដ ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងពោលនូវភាពទៀង, ភាពមិនប្រែប្រួល និង ភាពពិតប្រាកដ ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ មានទុក្ខសច្ចៈ ជាដើម ថា ជាអត្ត នៃសច្ចៈ ដោយប្លែកគ្នា ដូចបានរៀបរាប់មក យ៉ាងនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ត គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ក្នុង

សច្ចនិទ្ទេសនេះ ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ។

(ដោយអត្តុទ្ធារៈ)

សួរថា : សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "អត្តុទ្ធារតោ" តើដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា : សច្ចសព្ទនេះ ក្នុងទីនេះ សំដែងបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថទាំងឡាយដ៏ច្រើន ។ សួរថា : តើដូចម្តេចខ្លះ? ។ ឆ្លើយថា : សច្ចសព្ទ សំដែងត្រង់វាចាសព្ទ ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា : បុគ្គល គប្បីពោលពាក្យពិត មិនគប្បីខឹង ។ សច្ចសព្ទ រមែងមាន ក្នុងវិរតិសច្ចៈ ត្រង់ប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា : ម៉្យាងវិញទៀត សមណៈ និង ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ស្ថិតនៅហើយ ក្នុងសច្ចៈ ។ សច្ចសព្ទ រមែងមាន ក្នុងទិដ្ឋិសច្ចៈ ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា: ព្រោះហេតុអ្វី បានជាពួកជន អ្នកឆ្លាតខាងសំដីទាំងឡាយ តែងពោលនូវពាក្យសច្ចៈទាំងឡាយផ្សេងៗ គ្នា គប្បីពោលអាង(ដូច្នេះ) ។ សច្ចសព្ទ រមែងមាន ក្នុងបរមត្ថសច្ចៈ គឺ ព្រះនិព្វានផង គឺ មគ្គផង ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា : សេចក្តីពិត គឺសច្ចៈ មានតែមួយ មិនដែលមានពីរ ។ សច្ចសព្ទ រមែងមានមក ក្នុងអរិយសច្ច ត្រង់ប្រយោគទាំងឡាយ មានជាដើមថា : បណ្តាសច្ចៈ ទាំង ៤ សច្ចៈប៉ុន្មាន ដែលជាកុសល? ។ សច្ចៈនេះនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអរិយសច្ចៈ ត្រង់ពាក្យនេះ ដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ សូម្បីដោយអត្តុទ្ធារៈ ត្រង់សច្ចនិទ្ទេសនេះ

បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយមិនខ្វះ មិនលើស)

(៣៣០) ក្នុងបទថា "ឥត្ថគតាធិកតោ" សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីពោលចោទថា : ចុះព្រោះហេតុអ្វី បានជាអរិយសច្:ទាំង ឡាយ ៤ ហ្នឹងឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ មិនខ្វះ មិនលើស ? ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីពោលថា : ព្រោះភាវៈ នៃសេចក្តីដទៃ គឺបុគ្គលមិនគប្បីបញ្ចូលបានផង ព្រោះភាវៈនៃ សេចក្តីដទៃ គឺបុគ្គលមិនគប្បីនាំយកចេញបានផង ។ ពិតមែន អរិយសច្:ដទៃ លើសអំពីសច្:ទាំង ៤ នេះ ឬថា បណ្តាសច្: ទាំង ៤ នេះ សូម្បីសច្: ១ ដែលបុគ្គលគប្បីដកចេញ មិនសម ឡើយ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាសថា : ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ក្នុងសាសនានេះ គប្បីមក ពោលថា សេចក្តីទុក្ខនេះ ពុំមែនជាអរិយសច្ចទេ, សេចក្តីទុក្ខដទៃ ជាអរិយសច្ច, ខ្ញុំនឹងលើកលែងនូវទុក្ខអរិយសច្ចនេះចេញ ហើយ បញ្ញត្តនូវទុក្ខអរិយសច្:ដទៃ ជំនួសវិញ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យ នេះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងទេ" ដូច្នេះជាដើម ។ សមដូចព្រះ មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើ សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ណានីមួយ គប្បីពោល យ៉ាងនេះថា ទុក្ខអរិយសច្ច ណា គឺព្រះសមណគោតម ទ្រង់សំដែងហើយ

ទុក្ខអរិយសច្ចនេះ មិនមែនជាដំបូងទេ, ខ្ញុំលះបង់ហើយនូវសេចក្តីទុក្ខនេះ ជាអរិយសច្ចដំបូង នឹងបញ្ញត្ត នូវសេចក្តីទុក្ខជវៃ ថា ជាអរិយសច្ច: ជាដំបូងវិញ ព្រោះហេតុនោះ ហេតុនេះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងទេ" ដូច្នេះជាដើម ។

ម៉្យាងវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់បង្ហាញ នូវប្រវត្តិ ទ្រង់សំដែងប្រាប់ព្រមទាំងហេតុ កាលទ្រង់បង្ហាញ នូវនិវត្តិ ក៏ទ្រង់គ្រាស់សំដែងប្រាប់ព្រមទាំងឧបាយផង ។ សច្ច:ទាំងឡាយ ៤ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់សំដែងហើយ ព្រោះមានប្រវត្តិ, និវត្តិ និង ហេតុ នៃប្រវត្តិ និង និវត្តិ ទាំងពីរយ៉ាងនេះ តែប៉ុណ្ណោះឯង ។ នយដូចគ្នានោះដែរ សច្ច:ទាំងឡាយ ៤ ហ្នឹងឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គ្រាស់ហើយ ដោយអំណាចនៃធម៌ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង, ធម៌គឺបុគ្គលគប្បីលះបង់, ធម៌គឺបុគ្គលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ និង ធម៌ គឺបុគ្គលគប្បីចំរើនផង នៃវត្ថុនៃតណ្ហា, តណ្ហា, ការរំលត់នូវតណ្ហា និង ឧបាយជាគ្រឿងរំលត់នូវតណ្ហាទាំងឡាយផង នៃសេចក្តីអាល័យ, ភាវ:នៃបុគ្គលដែលមានសេចក្តីអាល័យ ជាទីមកត្រេកអរ, កិរិយាដកឡើង នូវសេចក្តីអាល័យ និង ឧបាយជាទីដកឡើង នូវសេចក្តីអាល័យទាំងឡាយផង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយមិនខ្វះ និងមិនលើស ក្នុងអរិយសច្ច: នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះឯង ។

សច្ចនិទ្ទេស

(ដោយលំដាប់)

(៣៣១) សូម្បីលំដាប់នេះ ក្នុងបទថា "កមតោ" ក៏គឺលំដាប់ នៃការសំដែងនេះឯង ។ ក៏បណ្តាសច្ចៈ ទាំង ៤ នេះ ទុក្ខសច្ច គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ជាដំបូង ព្រោះថា ជីវិតបាន ដោយងាយ ព្រោះភាវៈនៃសច្ចៈ គ្រោតគ្រាត ផង ព្រោះភាវៈនៃសច្ចៈទូទៅ ដល់សត្វទាំងពួងផង ។ សមុទយ-សច្ចៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ បន្ទាប់អំពីទុក្ខសច្ចនោះ ដើម្បីសំដែងហេតុនៃទុក្ខសច្ចនោះឯង ។ បន្ទាប់ពីសមុទយសច្ចៈ នោះមក ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងនិរោធសច្ចៈ ដើម្បីកិរិយាញុំាងឲ្យជឿថា ការរលត់នូវផល តែងមាន ព្រោះការរលត់នូវហេតុ គឺតណ្ហា ។ មគ្គសច្ចៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងទីបំផុត ដើម្បីកិរិយាពន្យល់នូវឧបាយជាគ្រឿងបាន នូវនិរោធសច្ចៈនោះ ។ ម៉្យាងទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយនូវទុក្ខសច្ចៈ ជាដំបូង ដើម្បីញុំាងសេចក្តីសង្វេគឲ្យកើតឡើង ដល់សត្វទាំងឡាយដែលដល់ហើយនូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសេចក្តីសុខ ក្នុងភព ។ សមុទយសច្ចៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ បន្ទាប់ពីទុក្ខសច្ចៈនោះមក ដើម្បីញុំាងសត្វឲ្យជឿថា សេចក្តីទុក្ខនោះ គឺតណ្ហា មិនបានតាក់តែងហើយក៏មិនមក, ទុក្ខ នោះ រមែងមាន ព្រោះហេតុខាងក្រៅ មានព្រះជាធំបណ្តាលឲ្យជាដើម ក៏មិនមែនទេ, តែសេចក្តីទុក្ខនេះ

រមែងមាន ព្រោះតណ្ហានេះឯង ។ តអំពីនោះមក ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ នូវនិរោធសច្ចៈ ដើម្បីញុំាងសេចក្តីរីករាយ ដោយការឃើញនូវការរលាស់ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ឲ្យកើតឡើង ដល់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានចិត្តសង្វេគតក់ស្លុត ព្រោះត្រូវសេចក្តីទុក្ខ ព្រមទាំងហេតុ គ្របសង្កត់ហើយ ស្វែងរកនូវការរលាស់ខ្លួនចេញ ចាកពីសេចក្តីទុក្ខ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ នូវមគ្គសច្ចៈ ដែលជាគ្រឿងញុំាងនិរោធសច្ចៈ ឲ្យដល់ព្រមហើយ ដើម្បីបានសំរេចនូវនិរោធយ៉ាងដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ តាមលំដាប់ ក្នុងអរិយសច្ចៈនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពណ៌នាមកហើយនេះឯង ។

(ទុក្ខនិទ្ទេស)

(៣៣២) ត្រង់ពីរបទថា "ជាតិអាទីនំ និច្ឆយា" សេចក្តីវិនិច្ឆ័យគឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា មានជាតិជាដើមនោះឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សំដែងអរិយសច្ចៈទាំងឡាយ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងនិទ្ទេសនៃសច្ចៈទាំង ៤ ដូច្នេះ គឺ ធម៌ទាំងឡាយ ១២ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងទុក្ខនិទ្ទេសថា: ជាតិហ្នឹងឯង ជាទុក្ខ, ជរា ក៏ជាទុក្ខ, មរណៈ ក៏ជាទុក្ខ, សោក, ការខ្សឹកខ្សួល, ការរោមនស្សនិង ការចង្អៀតចង្អល់ទាំងឡាយ រមែងជាទុក្ខ, ការប្រកបព្រម

សច្ចនិទ្ទេស

ដោយរបស់ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ទាំងឡាយ ក៏ជាទុក្ខ, ការព្រាត់ប្រាស ចាករបស់ដែលជាទីស្រឡាញ់ទាំងឡាយ ក៏ជាទុក្ខ, បុគ្គលចង់បានវត្ថុណា មិនបាននូវវត្ថុនោះ ក៏ជាទុក្ខ, ឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ដោយបំព្រួញ ក៏ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ" ដូច្នេះ, តណ្ហា ៣ យ៉ាង ព្រះអង្គត្រាស់ហើយ ក្នុងសមុទយនិទ្ទេសថា : តណ្ហានេះណា ដែលញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត ក្នុងភពថ្មីទៀត, ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទឺដោយនន្ទិរាគៈ, មានកិរិយាត្រេកអរចំពោះហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះៗ ជាប្រក្រតី, តណ្ហា ទាំងនេះ តើដូចម្តេច? គឺ កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវតណ្ហា ១" ដូច្នេះ, និព្វាន មានតែ ១ ដោយអត្ត ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងនិរោធនិទ្ទេស យ៉ាងនេះថា : ការរំលត់នៃតណ្ហា ដោយអរិយមគ្គ មិនឲ្យសេសសល់ នុ៎ះណា គឺ ការលះបង់, ការរលាស់ចោល, កិរិយារួចផុត, ការមិនមានអាល័យ ក្នុងតណ្ហានោះ ឯណា" ដូច្នេះ, ធម៌ទាំងឡាយ ៨ ប្រការ ព្រះអង្គត្រាស់ហើយ ក្នុងមគ្គនិទ្ទេស យ៉ាងនេះថា : ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា អរិយសច្ចៈ តើដូចម្តេច?, គឺ មគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង, តើអរិយមគ្គ មានអង្គ ៨ នេះ ដូចម្តេច? មគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ល។ សម្មាសមាធិ ១" ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទទាំងពីរនេះថា "ជាតិអាទីនំ និច្ឆយោ" នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(ដោយវិធីប្ជយថា ជាតិ ជាដើម)

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យនេះ តើដូចម្តេច? ។ ក៏សព្ទថា "ជាតិ" នេះ មានអត្ថច្រើនយ៉ាង ។ ពិតមែនដូច្នោះ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា កព ត្រង់បទនេះថា "នូវជាតិ ១ ក៏មាន, នូវជាតិទាំងឡាយ ២ ក៏មាន" ដូច្នេះជាដើម ។ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថ គឺពួក ត្រង់បទនេះថា "ម្នាលនាងវិសាខា សមណជាតិ ឈ្មោះថានិគ្រន្ថ រមែងមាន" ដូច្នេះជាដើម ។ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ ត្រង់បទនេះថា ជាតិ គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយខន្ធទាំងឡាយពីរ" ដូច្នេះជាដើម ។ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា បដិសន្ធិ ត្រង់បទនេះថា "ចិត្ត ណា ជាដំបូង កើតឡើងហើយ វិញ្ញាណ ណាជាដំបូង កើតប្រាកដហើយ ក្នុងផ្ទៃនៃមាតា, ជាតិនេះនោះ (រមែងកើតឡើង) ព្រោះអាស្រ័យនូវចិត្ត គឺបឋមវិញ្ញាណ នោះឯង" ដូច្នេះជាអាទិ៍ ។ សព្ទថា ជាតិ នោះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា ប្រសូត ត្រង់បទនេះថា "ម្នាលអានន្ទ ព្រះពោធិសត្វ កើតហើយ អស់កាលមួយរំពេច" ដូច្នេះ ។ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា ត្រកូល ត្រង់បទនេះថា "ជាអ្នក គឺគេមិនជេរហើយ គឺគេមិនតិះដៀលហើយ ដោយវាទៈ ថាជាតិ" ដូច្នេះ ។ សព្ទថា ជាតិ នេះ មានមកហើយ ក្នុងអត្ថថា អរិយសីល ត្រង់បទនេះថា "ម្នាលប្អូនស្រី អាត្មាភាព កើតហើយ

ដោយអរិយជាតិ អំពីកាលណា” ដូច្នេះ ។ សព្ទថា ជាតិ នេះទុំះ ក្នុងទីនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា មកហើយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ចាប់ដើមអំពីបដិសន្ធិ នៃសត្វទាំងឡាយ ដែលដេកនៅ ក្នុងផ្ទៃ រហូតដល់ការប្រសូតិ ចាកផ្ទៃនៃមាតា, មកហើយ ក្នុងបដិសន្ធិ ទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ចំពោះពួកសត្វ ក្រៅអំពីនេះ ។ ក៏វិនិច្ឆ័យកថា ដែលពោលមកនេះ គឺជាសេចក្តីអធិប្បាយផ្សេងៗតែប៉ុណ្ណោះឯង ។ តែបើអធិប្បាយ ដោយត្រង់ ខន្ធទាំងឡាយ ណាៗ កើតជ្រាកដ ដល់សត្វទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងក្នុងភពទាំងឡាយនោះៗ, ការកើតជ្រាកដ ជាដំបូង នៃសត្វទាំងឡាយនោះៗ ហៅថា ជាតិ ។

ជាតិនេះនោះ មានការកើតថ្មី ជាដំបូង ក្នុងភពនោះៗ ជាលក្ខណៈ, មានការដុះដាល ជាកិច្ច, មានការចេញចាកអតីតភពដើមមកកើត ក្នុងភពនេះ ជាផល ឬថា មានភាវៈដ៏វិចិត្រ ដោយសេចក្តីទុក្ខ ជាផល ។

(ជាតិទុក្ខ)

ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា: ចុះព្រោះហេតុអ្វី បានជាជាតិនេះ ជាទុក្ខ? ។ អាចារ្យអ្នកដោះស្រាយ គប្បីដោះស្រាយថា : ព្រោះភាវៈនៃជាតិ ជាហេតុ នៃទុក្ខទាំងឡាយច្រើនជាអនេក ។ មែនពិត សេចក្តីទុក្ខ មានច្រើនណាស់ ។ តើទុក្ខដូចម្តេចខ្លះ ? ។ ទុក្ខទាំងនោះ គឺ ទុក្ខត្រួតលើទុក្ខ ១, ទុក្ខព្រោះ

ការប្រែប្រួល ១, ទុក្ខប្រចាំសង្ខារ ១, ទុក្ខកំចាំងមុខ ១, ទុក្ខមិនកំចាំងមុខ ១, ទុក្ខមានបរិយាយ ១, ទុក្ខមិនមានបរិយាយ ១ ។

បណ្តាទុក្ខទាំងឡាយនោះ ទុក្ខវេទនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងផ្លូវកាយ និង ក្នុងផ្លូវចិត្ត គឺលោកពោលហើយថា "ទុក្ខទុក្ខ" ព្រោះភាវៈនៃជាតិនោះ ជាទុក្ខ ដោយការប្រព្រឹត្តិទៅ តាមសភាវៈផង ដោយឈ្មោះផង ។ សុខវេទនា ឈ្មោះថា វិបរិណាមទុក្ខ ព្រោះជាហេតុនៃការកើតឡើង នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ។ ឧបេក្ខាវេទនា ក្តី សង្ខារទាំងឡាយដ៏សេស ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភូមិបីក្តី គឺលោកឲ្យឈ្មោះថា សង្ខារទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃឧបេក្ខាវេទនា និង សង្ខារ ត្រូវបានការកើតឡើង និង សូន្យទៅវិញ បៀតបៀន ។ អាពាធ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងផ្លូវកាយ និង ចិត្ត មានការឈឺត្រចៀក, ឈឺធ្មេញ និង សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ដែលកើតអំពីរាគៈ និង ការក្តៅក្រហាយ ដែលកើតអំពីទោសៈជាដើម ហៅថាសេចក្តីទុក្ខកំចាំងមុខ ព្រោះភាវៈនៃសេចក្តីទុក្ខនោះ គឺបុគ្គលត្រូវតែសួរសិន ទើបដឹងបាន និង ព្រោះមិនប្រាកដ ដល់បុគ្គលព្យាយាម ។ អាពាធ មានការធ្វើនូវអំពើ ៣២ យ៉ាង ជាដើម ជាមុដ្ឋាន ឈ្មោះថាសេចក្តីទុក្ខ មិនមានកំចាំងមុខ ព្រោះភាវៈនៃសេចក្តីទុក្ខនោះ មិនចាំបាច់និងសួរ ក៏ដឹងបាន និង ព្រោះប្រាកដ ដល់បុគ្គលអ្នកព្យាយាមផង ។ សេចក្តីទុក្ខ មានជាតិទុក្ខជាដើម ដ៏សេស ដែលមានមកហើយ ក្នុងទុក្ខសច្ចវិភង្គ លើកលែងតែទុក្ខត្រួតលើទុក្ខ

ចេញ, សេចក្តីទុក្ខទាំងអស់ហ្នឹង ឈ្មោះថា បរិយាយទុក្ខ ព្រោះភាវៈជាវត្ថុ នៃទុក្ខនោះៗ ។ ចំណែកឯ ទុក្ខត្រួតលើទុក្ខ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា និប្បរិយាយទុក្ខ ។

(គព្ភោក្កន្តិមូលកទុក្ខ)

បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ទុក្ខដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអបាយ ណានោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសហើយ ដោយអំណាចសេចក្តីឧបមា ក្នុងសូត្រទាំងឡាយ មានពាលបណ្ឌិតសូត្រជាដើម និង សេចក្តីទុក្ខ ឯណា ផ្សេងដោយហេតុ មានការយោងចុះកាន់គភ៌ជាមូល ជាដើម ក្នុងមនុស្សលោក រមែងកើតឡើង ក្នុងសុគតិ, ជាតិនេះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃជាតិជាទីតាំង នៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ។

បណ្តាទុក្ខទាំងឡាយនោះ សេចក្តីទុក្ខនេះ ជាទុក្ខមានការយោងចុះកាន់គភ៌ ជាមូលជាដើម ជាប្រភេទ ។

ព្រោះថា សត្វនេះ កាលកើត ក្នុងផ្ទៃនៃមាតា រមែងមិនកើតក្នុងទីទាំងឡាយមានផ្ការុយ្ប្បល និង ផ្ការលួកជាដើមទេ, បើតាមពិតសត្វនេះ រមែងកើតឡើង ត្រង់ប្រទេសនៃផ្ទៃ ព្ងដ៏ខាងក្រោម នៃអាហារប្តី ព្ងដ៏ខាងលើ នៃអាហារចាស់ ត្រង់កណ្តាល នៃដំបារពោះ និង ទ្រនុងខ្នងទាំងឡាយ គួរខ្ពើមរអើមក្រៃពេក ដ៏ចង្អៀតក្រៃលែង មានឆ៊ីត យ៉ាងខ្លាំង ដ៏ហ៊ុមព័ទ្ធហើយ ដោយកិន នៃសាកសពផ្សេងៗ និង ជ្រោះព្រំ ដោយកិនអាក្រក់ក្រៃលែង ដូចជា

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ដង្កូវ ក្នុងទីទាំងឡាយ មានត្រីស្អុយ, នំផ្អូម និង ទឹកជ្រាំទាំងឡាយ ជាដើមដូច្នេះ ។ សត្វនោះ កើតហើយ ក្នុងប្រទេស គឺផ្ទៃនៃមាតានោះ គឺចំហាយដែលកើតអំពីផ្ទៃនៃមាតា ចំអិន បីដូចជាកញ្ចប់នំអន្សមចំហុយ ដូចជាដុំនៃមេរៀ ប្រាសហើយចាកឥរិយាបថ មានការបត់ និង លាជាដើម រមែងទទួលនូវសេចក្តីទុក្ខ ហួសប្រមាណអស់ ១០ ខែ ដូច្នេះឯង ។ សេចក្តីទុក្ខនេះ ជាទុក្ខ មានការយោងចុះកាន់គភ៌ជាមូល យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(គព្ភបរិហារណាមូលកទុក្ខ)

ចំណែកសត្វនេះនោះ រមែងទទួល នូវសេចក្តីទុក្ខ ណា ដ៏ក្រៃលែង ដោយសេចក្តីព្យាយាម មានការងាកទៅខាងមុខ និង ងាកមកខាងក្រោយ និង ឱនចុះ និង ងើបឡើងជាដើម ក្នុងកាលទាំងឡាយ មានកាលជាទីក្ងាត់ដួល, កាលជាទីទៅ, កាលជាទីអង្គុយចុះ, កាលជាទីក្រោកឡើង និង កាលជាទីផ្ងាស់ប្តូរជាដើម យ៉ាងរហ័សនៃមាតា ដូចជាកូននៃពពែ ដែលទៅហើយ ក្នុងដៃនៃអ្នកប្រមឹកស្រោផង ដូចជាកូនពស់ ដែលទៅហើយ ក្នុងដៃនៃហ្មពស់ផង ។ ម៉្យាងទៀត សត្វនោះ សោយទុក្ខ ណា ដ៏ក្បៀវក្ងា ដូចជាសត្វដែលកើតឡើងហើយ ក្នុងនរក ដ៏ត្រជាក់ ក្នុងកាលជាទីផឹកនូវទឹកត្រជាក់ របស់មាតាផង ដូចជារលាកហើយ ដោយក្បៀងនៃរងើកភ្លើង ក្នុងកាលដែលមាតា លេបនូវវត្ថុមានបបរ និង កត្តដ៏ក្តៅ ជាដើមផង ហាក់បីដូចជាដល់ហើយ នូវការជាក់ទោស

សច្ចនិទ្ទេស

មានការស្រោច ច្រាស់ និង កិរិយាចាំងជាដើម ក្នុងកាលជាទីលេបនូវវត្ថុ មានអំបិល និង អំពិលជាដើមផង, ទុក្ខនេះ ជាទុក្ខមានការរក្សានូវគភ៌ ជាហេតុ ។

(គព្ភវិបត្តិមូលកទុក្ខ)

ម៉្យាងទៀត ទុក្ខ ណា កើតឡើង ដល់សត្វនេះ ដោយកិច្ចទាំងឡាយ មានការកាត់ និង ការវះជាដើម ក្នុងកន្លែងជាទីកើតឡើងនៃទុក្ខ មិនគួរដល់ការឃើញ ដោយជនទាំងឡាយ មានមិត្តអាមាត្យ និង សម្ភាញ់ជាដើម នៃមាតាដែលមានគភ៌ សន្ធប់សន្ធិនហើយ, សេចក្តីទុក្ខនេះ ជាទុក្ខ ព្រោះការវិបត្តិនៃគភ៌ជាហេតុ ។

(វិជាយនមូលកទុក្ខ)

សេចក្តីទុក្ខ ណា រមែងកើតឡើង ដល់សត្វនោះដែលត្រូវខ្យល់ទាំងឡាយ កើតអំពីកម្មនៃមាតា កាលប្រសូតបង្វិលត្រឡប់ហើយ កាលធ្លាក់ចុះកាន់មាត់ នៃយោនី ដែលបុគ្គលគួរខ្ជាប ឃ្យ៉ាងសម្បើម ដូចជាការធ្លាក់ចុះ ក្នុងនរកផង ត្រូវជនទាញចេញតាមមាត់នៃយោនី ដ៏ចង្អៀត ដូចជាដំរីធំ ដែលគេទាញ តាមប្រហោងកូនសោផង ត្រូវកិនកម្ទេចដោយភ្នំឃ្នាបទាំងឡាយ ដូចសត្វនរកដែលត្រូវភ្នំឃ្នាបកៀបជូរច្នោះ, ទុក្ខ នេះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ មានការប្រសូតិជាហេតុ ។

(ពាហិនិក្ខមនមូលកទុក្ខ)

ក៏សេចក្តីទុក្ខ ណា ជ្រាកជស្មើ ដោយការចាក់ និង ការវះ

ដោយមុខនៃមូល និង មុខនៃកាំបិតកោរទាំងឡាយ កើតឡើងដល់សត្វដែលកើតហើយ មានសរីរៈ ដ៏ទន់ភ្លន់ ប្រាកដស្មើដោយដំភៅខ្ញី ក្នុងកាល មានកាលជាទីចាប់ដោយដៃ និង ជាទីផ្ងត ជាទីលាង ជាទីជូត ដោយកំណាត់ ជាដើម, សេចក្តីទុក្ខនេះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ មានការចេញខាងក្រៅ ចាកផ្ទៃនៃមាតា ជាហេតុ ។

(អត្តូបក្កមមូលកទុក្ខ)

សេចក្តីទុក្ខ ណា រមែងមាន ដល់សត្វដែលសម្ងាប់នូវខ្លួនដោយខ្លួនឯង ក្នុងប្រវត្តិកាល បន្ទាប់ពីបដិសន្ធិនោះក្តី ដែលប្រកបហើយរឿយៗ នូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងញុំាងសត្វឲ្យក្តៅសព្វ និង ការក្តៅទូទៅ ដោយអំណាចនៃវត្ត មានអចេលកវត្តជាដើមក្តី អ្នកមិនបរិភោគ និង អ្នកចង-ក សម្ងាប់ខ្លួន ដោយអំណាច នៃសេចក្តីក្រោធក្តី, សេចក្តីទុក្ខនេះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ មានសេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្លួន ជាហេតុ ។

(បរូបក្កមមូលកទុក្ខ)

មួយទៀត សេចក្តីទុក្ខ ណា កើតឡើង ដល់សត្វ កាលសោយជាបកម្មទាំងឡាយ មានការសម្ងាប់ និង ការចងជាដើម អំពីបុគ្គលដទៃ, សេចក្តីទុក្ខនេះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ មានសេចក្តីព្យាយាមនៃបុគ្គលដទៃ ជាហេតុ ដូច្នេះឯង ។

(សរូបជាតិទុក្ខ)

ជាតិនេះ សុទ្ធសឹងតែជាទីតាំង នៃសេចក្តីទុក្ខទាំងអស់នេះ

សច្ចនិទ្ទេស

ដោយពិតប្រាកដ ដូចបានរៀបរាប់មកហើយនេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលគាថានេះ ថា ៖

បើសត្វមិនគប្បីកើត ក្នុងនរកទាំងឡាយ, សត្វនោះ មិនគប្បីបានឆ្លងវិសេចក្តីទុក្ខ មានកំដៅនៃភ្លើង ក្នុងនរកនោះជាដើម ដែលបុគ្គលអត់ទ្រាំមិនបាន, សេចក្តីទុក្ខ នឹងបានឆ្លងទីពឹង ក្នុងទីណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាព្រះពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ត្រាស់ហៅសេចក្តីកើត ក្នុងនរកនេះ ថា នាំមកឆ្លងវិសេចក្តីទុក្ខ ។

សេចក្តីទុក្ខណា ក្នុងសត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយ ជាអនេក មានដៃនជាទីកើតនៃការប្រហារ មានការប្រហារ ដោយរំពាត់ផ្តៅ, ជង្ហួញ និង ដំបងជាដើម, សេចក្តីទុក្ខនោះ វៀរចាកជាតិ គប្បីមាន ក្នុងតិរច្ឆានទាំងឡាយនោះ ដូចម្តេចកើត, ព្រោះហេតុនោះ ការកើត ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាននោះ ជាទុក្ខ ។

មួយទៀត សេចក្តីទុក្ខ ក្នុងប្រេតទាំងឡាយ មានដៃនជាទីកើតឡើងអំពីហេតុ មានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន, ខ្យល់ និង កំដៅថ្ងៃជាដើម ដ៏វិបិត្រ រមែងមិនមាន ដល់សត្វដែលមិនកើតហើយ ក្នុងប្រេតទាំងឡាយនោះទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះឯង ព្រះពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញ

ទ្រង់ត្រាស់ហៅ នូវជាតិ ថា ជាទុក្ខ ។

ម៉្យាងទៀត សេចក្តីទុក្ខ ណា ក្នុងពួកអសុរ ត្រង់បន្លោះ នៃលោកដែលមានងងឹត និង ត្រជាក់ ដែលបុគ្គលមិនគប្បីអត់ទ្រាំបានផង, បើសេចក្តីកើត របស់សត្វនោះ មិនគប្បីមាន នៅក្នុងបន្លោះលោកនោះទេ, សេចក្តីទុក្ខនោះ ក៏មិនគប្បីមានដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះឯង ជាតិនេះ នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ។

មួយទៀត សត្វដែលនៅ ក្នុងផ្ទៃនៃមាតា បីដូចជា រណ្តៅ ដ៏ពេញហើយដោយលាមក អស់កាលយ៉ាងយូរ និង កាលចេញចាកគភ៌ នៃមាតានោះ មកខាងក្រៅ រមែងបាននូវទុក្ខ ដ៏ខ្លាំងក្លា ឯណា, ទុក្ខនេះឯង វៀរចាកជាតិ មិនមានទេ្បីយ ព្រោះហេតុនោះឯង ជាតិនេះ ពិតជានាំមក នូវសេចក្តីទុក្ខមែន ។

ប្រយោជន៍អ្វីទៅ ដោយការពោលពាក្យ យ៉ាងប្រើន, ក្រៃងទុក្ខ ឯណា សូម្បីតែបន្តិចបន្តួច មាននៅក្នុងទីណាៗ ក្នុងលោកនេះក៏ដោយ, សេចក្តីទុក្ខនេះ វៀរចាកជាតិហើយ មិនមាន ក្នុងទីណាៗ ទេ្បីយ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់នូវជាតិនេះ ថា ជាទុក្ខ មុនគេ ជាងទុក្ខទាំងពួង ។

សច្ចនិទ្ទេស

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងជាតិ ជាដំបូង ។

(ជរាទុក្ខ)

(៣៣) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទនេះថា "ជរាបិ ទុក្ខា" គឺ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ ជរា មានពីរ គឺ លក្ខណៈនៃធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ១ គឺ ភាវៈនៃខន្ធចាស់ ដែលលោកវាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងកពមួយ ក្នុងទី-ត ដែលលោកសន្មតហើយ ដោយហេតុ មានធ្មេញជាក់ជាដើម ១ ។ ជរា គឺការចាស់ទៅ នៃខន្ធនោះ គឺលោកអធិប្បាយហើយ ក្នុងទីនេះ ។

ក៏ ជរា នោះនេះ មានការចាស់ ទ្រុឌ្រោមទៅនៃខន្ធ ជាលក្ខណៈ មានការនាំទៅជិតកាន់សេចក្តីស្លាប់ ជាកិច្ច មានការវិនាស ចាកវ័យក្មេង ជាផល ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃសង្ខារជាទុក្ខផង ព្រោះជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខផង ។ មែនពិត សេចក្តីទុក្ខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមផ្លូវកាយ និង ចិត្ត នេះឯណា មានបច្ច័យដ៏ច្រើន មានភាវៈនៃអវយវៈតូច-ធំ យុរយោរ, ការប្រែប្រួលនៃឥន្ទ្រិយ, ភាវៈនៃរូបដ៏ប្លែក, សេចក្តីវិនាសនៃវ័យក្មេង, ការទៅប្រាសចាកសេចក្តីព្យាយាម, សេចក្តីជ្រះថ្លា សតិ ប្រាជ្ញា និង ការគ្របសង្កត់ពីបុគ្គលដទៃជាដើម រមែងកើតឡើង, ជរា ចាត់ថា ជាទីតាំងនៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ ទើបពោលពាក្យនេះ ថា ៖

សត្វ តែងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ណា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុង

ផ្លូវកាយ និង ផ្លូវចិត្ត ព្រោះភាវៈនៃអវយវៈទាំងឡាយ ជា
របស់យុរយារផង ព្រោះការប្រែប្រួល នៃឥន្ទ្រិយទាំង
ឡាយផង ព្រោះការវិនាស បាកវ័យក្មេងផង ព្រោះការ
ចឹមចិយកម្លាំងផង ព្រោះការទៅប្រាសបាកគុណធម៌ទាំង
ឡាយ មានសតិជាដើមផង ព្រោះក្ងន និង ប្រពន្ធទាំង
ឡាយ របស់ខ្លួន មិនគួរជ្រុះឡាផង ព្រោះដល់នូវភាវៈទន់
ខ្សោយក្រៃពេកផង, ដូច្នេះ ទុក្ខទាំងអស់នេះ មានជរា
ជាហេតុ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ជរា ទើប
ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងជរា ចប់ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះឯង ។

(មរណទុក្ខ)

(៣៣៤) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទនេះថា "មរណម្បិ ទុក្ខំ" *គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ មរណៈ មាន ២ យ៉ាង គឺ សង្ខតលក្ខណៈ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយក ត្រាស់ ហើយថា "ជរា និង មរណៈ លោកសង្គ្រោះហើយ ដោយខន្ធ ទាំងឡាយ ២" ដូច្នេះ ១, ការផ្តាច់បង់នូវទី-ត នៃជីវិតិន្ទ្រិយដែល រាប់បញ្ចូល ក្នុងភពមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយក ត្រាស់ហើយថា "សេចក្តីភ័យខ្លាច អំពីមរណៈ រមែងមានជានិច្ច" ដូច្នេះ ១, មរណៈ គឺការផ្តាច់នូវជីវិតិន្ទ្រិយនោះ គឺលោកពោល ហើយ ក្នុងទីនេះ ។ សូម្បីពាក្យថា "សេចក្តីស្លាប់ មាន ព្រោះ*

សច្ចនិទ្ទេស

ជាតិជាបច្ច័យ, សេចក្តីស្លាប់ ព្រោះសេចក្តីព្យាយាម, សេចក្តីស្លាប់ ព្រោះសេចក្តីត្រេកអរ, សេចក្តីស្លាប់ ដោយអស់អាយុ, សេចក្តីស្លាប់ ដោយអស់បុណ្យ" ដូច្នេះ ក៏ជាឈ្មោះ នៃសេចក្តីស្លាប់ គឺការផ្តាច់បង់ នូវជីវិតន្ទ្រីយ៍នោះឯង ។

សេចក្តីស្លាប់នេះនោះ មានការច្យុត ជាលក្ខណៈ, មានការព្រាត់ប្រាស ជាកិច្ច, មានការផ្ទាស់ប្តូរនៃគតិ ជាផល, មួយវិញទៀត មរណៈ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ជាទុក្ខ" ព្រោះភាវៈនៃសេចក្តីស្លាប់នោះជាទីតាំង នៃសេចក្តីទុក្ខ ។

ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ បានពោលគាថានេះថា ៖

សេចក្តីទុក្ខ ឯណា មានក្នុងចិត្ត កើតមាន ដល់មនុស្ស
ទៀបនឹងស្លាប់ ដែលជាបុគ្គលបាប ពិចារណាឃើញ នូវ
និមិត្ត មានបាបកម្មជាដើម សូម្បីដល់បុគ្គលល្អ ដែល
អត់ទ្រាំមិនបាន ប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់ នូវវត្ថុជាទីស្រឡាញ់
ដែលព្រាត់ប្រាសទៅ ដោយមិនប្លែកគ្នា ។ ម៉្យាងវិញ
ទៀត សេចក្តីទុក្ខផ្លូវកាយ ឯណា មានការដាច់នូវទី-ត
និង សរសៃជាគ្រឿងចងជាដើម មានសេចក្តីស្រឡាញ់
ស្លាប់ក្រឡា ត្រូវខ្យល់ដ៏កំណាចបចាក់ដោត រមែងមាន
ដល់បុគ្គលទាំងពួងទាំងឡាយ, សេចក្តីទុក្ខនេះ ជាទុក្ខ
ដែលបុគ្គលមិនគប្បីអត់ធន់បាន ដែលបុគ្គលមិនគប្បី
ធ្វើតបបាន សេចក្តីស្លាប់នេះ ឈ្មោះថា ជាទីតាំង នៃ

សេចក្តីទុក្ខនោះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីស្លាប់នេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា "ជាទុក្ខ" ពិតមែន ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងមរណៈ ។

(សោកទុក្ខ)

(៣៣៥) ក្នុងបកិណ្ណកទុក្ខ មានសេចក្តីសោកជាដើម ការក្តៅក្រហាយក្នុងចិត្ត នៃបុគ្គលដែលទុក្ខទាំងឡាយ មានការព្រាត់ប្រាសទៅ នៃញាតិទាំងឡាយ ពាល់ត្រូវហើយ ឈ្មោះថា សេចក្តីសោក ។ សេចក្តីសោកនោះ បើតាមសេចក្តី គឺជាទោមនស្ស ក៏ពិតមែនហើយ, ទុកជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ សេចក្តីសោកនោះ មានការខ្វោចផ្សាខាងក្នុង ជាលក្ខណៈ, មានការរោលរាលនៃចិត្ត ជាកិច្ច, មានការស្ងួតស្ងប់រឿយៗ ជាផល, តែសេចក្តីសោក បានឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះទុក្ខត្រួតលើទុក្ខ និង ព្រោះជាហេតុ នៃសេចក្តីទុក្ខផង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលគាថាពន្ធនេះថា ៖

សេចក្តីសោកតែងចាក់ដោតនូវហឫទ័យ របស់សត្វទាំងឡាយ ដូចជាកូនសរដែលត្រាំដោយពិសចាក់ដោត តែងដុត យ៉ាងក្តៅវិក្លា នូវហឫទ័យសត្វ ដូចជាលំពែងដែលក្តៅហើយ ដោយភ្លើងផង តែងប្រមូលមក នូវសេចក្តីទុក្ខ មានប្រការផ្សេងៗ មានព្យាធិ ជរា និង មរណៈ

សច្ចនិទ្ទេស

មកទៀតធឹង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសោកនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាទុក្ខ ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងសេចក្តីសោក ។

(បរិទេវទុក្ខ)

(៣៣៦) ការនិយាយប៉ាច់ប៉ោច ដោយសំដីនៃបុគ្គលដែលទុក្ខទាំងឡាយ មានទុក្ខព្រោះសេចក្តីវិនាស នៃញាតិជាដើមពាល់ត្រូវហើយ ឈ្មោះថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ។ ការខ្សឹកខ្សួលនោះ មានការពោលរៀបរាប់ ជាលក្ខណៈ, មានការសំដែង នូវគុណ និង ទោស ជាកិច្ច, មានការកន្តាំង ជាផល, ឯបរិទេវៈនោះ បានឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃសង្ខារ ជាទុក្ខផង ព្រោះជាហេតុ នៃទុក្ខផង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអ្នកប្រាជ្ញ បានពោលគាថាពន្ធនេះថា ៖

បុគ្គល មានសរគឺសេចក្តីសោក កំចាត់បង់ហើយ កាលខ្សឹកខ្សួល រមែងបានទទួលសេចក្តីទុក្ខ ហួសប្រមាណដែលញុំងសេចក្តីវិងស្ងួត ក្នុង-ក និង បបូរមាត់ និងផ្ទៃពិតាន ឲ្យកើត ដែលបុគ្គលអត់ធន់មិនបាន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នូវសេចក្តីខ្សឹកខ្សួលថា ជាទុក្ខ ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ។

(៣៣៧) សេចក្តីលំបាកដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ឈ្មោះថា

(ទុក្ខ)

ទុក្ខ ។ សេចក្តីទុក្ខនោះ មានការបៀតបៀនទូវកាយ ជាលក្ខណៈ, មានការធ្វើទូវសេចក្តីតូចចិត្ត ចំពោះបុគ្គលឥតប្រាជ្ញាទាំងឡាយ ជាកិច្ច, មានអាពាធ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកាយ ជាផល, តែទុក្ខ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះជាទុក្ខត្រួតលើទុក្ខផង ព្រោះការនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ក្នុងចិត្តផង ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ បានពោលគាថាពន្ធនេះ ថា ៖

ក៏សេចក្តីទុក្ខនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងផ្លូវកាយ តែងបៀតបៀន (កាយ) ទាំងញុំងទុក្ខដ៏លេមានក្នុងចិត្ត ឱ្យកើតឡើងដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងផ្លូវកាយនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ជាទុក្ខ ដោយវិសេស ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងទុក្ខ ។

(ទោមនស្សទុក្ខ)

(៣៣៨) សេចក្តីលំបាក ដែលមានក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា ទោមនស្ស, ទោមនស្សនោះ មានការបៀតបៀនទូវចិត្ត ជាលក្ខណៈ, មានការខ្វាំងខូចទូវចិត្ត ជាកិច្ច, មានការឈឺចាប់ ដែលមានក្នុងចិត្ត ជាផល, ប៉ុន្តែ ទោមនស្ស បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះត្រួតលើទុក្ខផង ព្រោះការនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកាយផង ។ មែនពិត សត្វទាំង

សច្ចនិទ្ទេស

ឡាយ ដែលពោរពេញទៅ ដោយសេចក្តីទុក្ខ ក្នុងផ្លូវចិត្តហើយ រមែងសោយនូវសេចក្តីទុក្ខ មានប្រការផ្សេងៗ ដូចជារំសាយនូវសក់ទាំងឡាយហើយ កន្ទក់កន្ទេញ គក់នូវទ្រូង ប្រមៀលទៅប្រមៀលមក, ជាំជួង យកជើងឡើងលើ, កន្ត្រាក់នូវកាំបិត, លេបនូវថ្នាំពិស, យកខ្សែចងក, រត់ចូលភ្លើង ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ ទើបពោលគាថាពន្ធនេះថា ៖

> សេចក្តីទោមនស្ស បៀតបៀនសូវចិត្ត និង ប្រមូលសូវការបៀតបៀនផ្លូវកាយ មកឱ្យទៀតផង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រាសចាកទោមនស្សហើយ ទ្រង់ត្រាស់ សូវទោមនស្សថា ជាទុក្ខ ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងទោមនស្ស ។

(ឧបាយាសទុក្ខ)

(៣៣៩) ទោស ដែលមានដែនជាទីកើតនៃសេចក្តីទុក្ខ ក្នុងចិត្ត ហួសប្រមាណ នៃបុគ្គលដែលទុក្ខទាំងឡាយ មានការវិនាសនៃញាតិជាដើម ពាល់ត្រូវហើយនុ៎ះឯង ហៅថា ឧបាយាសៈ ។ អាចារ្យទាំងឡាយពួកខ្លះ ពោលថា ឧបាយាសៈ គឺជាធម៌មួយដែលលោកវាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងសង្ខារក្ខន្ធ ។ ឧបាយាសៈនោះ មានការជុតរោលក្នុងចិត្ត ជាលក្ខណៈ, មានការស្ងួញស្អែរ ជាកិច្ច, មានការមិនគាប់ចិត្ត ជាផល, តែឧបាយាសៈ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រោះភាវៈនៃសង្ខារជាទុក្ខផង ព្រោះការ

ជុតនូវចិត្តផង ព្រោះធ្វើរាងកាយឲ្យក្រៀមក្រំផង ។

ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលគាថាពន្ធនេះ ថា ៖

ឧបាយាសៈ ញុំាងសេចក្តីទុក្ខណា ឲ្យកើតឡើង, សេចក្តីទុក្ខនោះ មានប្រមាណក្រៃលែង ព្រោះជុតរោលបិត្តផង ព្រោះញុំាងកាយឲ្យក្រៀមក្រំផង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ឧបាយសៈនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថាជាទុក្ខ ។

នេះ ជាសេក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងឧបាយាសៈ ។

(៣៤០) ក៏បណ្តាសេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយមានសោក, បរិទេវៈ, និង ឧបាយាសៈនេះ សេចក្តីសោក បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាទឹកដាំពុះ ពួងដ៏ខាងក្នុងកាជនៈ ដោយភ្លើងក្តៅខ្លាំងៗ, បរិទេវៈ គប្បីជ្រាបថា ដូចជាការហៀរហូរចេញមកខាងក្រៅ អំពីកាជនៈ នៃទឹកដែលបុគ្គលដាំ ដោយភ្លើងដ៏ខ្លាំងផង, ឧបាយាសៈ គប្បីឃើញថា ដូចជាការពុះ រហូតដល់រីងខះអស់ទៅ ពួងដ៏ខាងក្នុងកាជនៈនោះឯង នៃទឹកដ៏សេស ដែលហូរចេញមកខាងក្រៅហើយ មិនល្មមដើម្បីនឹងហូរចេញមកបានទៀត ។

(អប្បិយសម្បយោគទុក្ខ)

ការជួបប្រទះ ដោយសត្វ និង សង្ខារទាំងឡាយ មិនជាទីពេញចិត្ត ឈ្មោះថា ការជួបប្រទះនូវសត្វ និង សង្ខារ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ការជួបប្រទះនូវសត្វ និង សង្ខារ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់នោះ មានការជួបប្រទះនូវសត្វ និង សង្ខារ ដែលមិនជា

សច្ចនិទ្ទេស

ទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការធ្វើនូវការខ្ជាប់ខ្ជួនចិត្ត ជាកិច្ច, មានការកើតអនត្ថៈ ជាផល, អប្បិយសម្បយោគទុក្ខ មានឈ្មោះថា ជាទុក្ខ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ព្រោះជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ ។

ព្រោះហេតុនោះ លោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលគាថាពន្ធនេះ ថា ៖

សេចក្តីទុក្ខ កើតជាដំបូងក្នុងបិត្ត ព្រោះតែឃើញនូវសត្វ និង សង្ខារទាំងឡាយ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់, តពីនោះ សេចក្តីទុក្ខនោះ ដែលកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម រមែងកើតមាន ក្នុងកាយនេះ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ការផ្ចប់ប្រទះនឹងរបស់ ដែលមិនជាទីគាប់បិត្តនោះ បណ្ឌិតគប្បីដឹងថា គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ជាទុក្ខ ព្រោះជាហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្តីទុក្ខទាំង ២ ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអប្បិយសម្បយោគទុក្ខ ។

(បិយវិប្បយោគទុក្ខ)

ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វ និង សង្ខារទាំងឡាយ ដែលជាទីស្រឡាញ់ ឈ្មោះថា ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វ និង សង្ខារដែលជាទីស្រឡាញ់ ។ ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វ និង សង្ខារ ដែលជាទីស្រឡាញ់នោះ មានការព្រាត់ប្រាសចាកវត្ថុជាទីប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការញ៉ាំងសេចក្តីសោក ឲ្យកើតឡើង ជាកិច្ច, មានសេចក្តីវិនាស ជាផល, តែបិយវិប្បយោគទុក្ខ បានឈ្មោះថា

ជាទុក្ខ គប្បីជ្រាបថា ព្រោះជាហេតុនៃទុក្ខ គឺសេចក្តីសោក ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលគាថាពន្ធនេះ ថា ៖

ពួកជនពាលទាំងឡាយ សៀតណែនហើយ ដោយសរ គឺ សេចក្តីសោក ព្រោះព្រាត់ប្រាសបាកសត្វ និង សង្ខារ ដែលជាទីស្រឡាញ់ មានញាតិ និង ទ្រព្យជាដើម តែង អន្ទះអន្ទែង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ការព្រាត់ ប្រាសបាកសត្វ និង សង្ខារ ដែលជាទីស្រឡាញ់នេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ជាទុក្ខ ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបិយវិប្បយោគទុក្ខ ។

(ឥប្ផិតាលាភទុក្ខ)

(៣៤១) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទនេះថា "យម្បិច្ឆំ ន លភតិ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ណា ក្នុងវត្ថុ ដែលបុគ្គល មិនគប្បីបាន ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានប្រយោគ ថា "ឲ្យធ្វើដូចម្តេចទៅហ្ន៎! យើងទាំងឡាយ នឹងជាអ្នកមិនគប្បី មានជាតិជាធម្មតា" ដូច្នេះជាដើម, សេចក្តីប្រាថ្នានោះ គឺព្រះមាន ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "បុគ្គល ប្រាថ្នានូវវត្ថុណា មិនបាន វត្ថុនោះ ជាទុក្ខ" ។ សេចក្តីប្រាថ្នានោះ មានចំណង់ ក្នុងវត្ថុដែល បុគ្គលមិនគប្បីបាន ជាលក្ខណៈ, មានការស្វែងរក នូវវត្ថុដែល មិនគួរបាននោះ ជាកិច្ច, មានការមិនសំរេច នូវវត្ថុទាំងឡាយនោះ ជាផល, តែសេចក្តីប្រាថ្នា បានឈ្មោះថា ជាទុក្ខ គប្បីជ្រាបថា

សច្ចនិទ្ទេស

ព្រោះជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអ្នកប្រាជ្ញ ពោលពាក្យគាថាពន្ធនេះថា ៖

សេចក្តីទុក្ខណា សំរេចហើយ ដោយការខ្ជាំងខ្ជប់ នៃបិត្ត រមែងកើតឡើង ដល់សត្វទាំងឡាយ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះកាលបើពួកគេប៉ុនប៉ង នូវវត្ថុនោះៗ តែមិនបានន្លូវ វត្ថុនោះៗ, សេចក្តីប្រាថ្នាន្លូវវត្ថុ ដែលខ្លួនមិនគប្បីបាន ទាំងឡាយ ជាហេតុ នៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្នះហើយ ទ្រង់ត្រាស់សំដែង នូវវត្ថុដែលខ្លួនមិនបាន តាមបំណងថា ជាទុក្ខ ។

នេះ គឺជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងកិរិយាមិនបាន នូវវត្ថុដែលខ្លួនប្រាថ្នាចង់បានហើយ ។

(បញ្ចុបាទានក្ខន្ធទុក្ខ)

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទមាតិកាថា “សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទាន-ក្ខន្ធាបិ ទុក្ខា” *គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។*

សេចក្តីទុក្ខណា ចាប់ដើមអំពីជាតិទុក្ខមក ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងទុក្ខនិទ្ទេសនេះក្តី សេចក្តីទុក្ខឯណា ដែលព្រះអង្គមិនបានត្រាស់ហើយ ក្នុងទុក្ខនិទ្ទេសនេះក្តី សេចក្តីទុក្ខទាំងអស់នោះ រឿរបាក បញ្ចុបាទានក្ខន្ធ ទាំងឡាយនេះ មិនដែលមាន ព្រោះ

ហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ឧបាទានក្ខន្ធ ទាំងឡាយនេះ គឺព្រះពុទ្ធអង្គ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ទ្រង់សំដែងនូវព្រះនិព្វាន ជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ទើបទ្រង់ត្រាស់ហើយ ឋា ជាទុក្ខ ដោយសង្ខេប ។

(៣៤២) ពិតដូច្នោះមែន ទុក្ខទាំងឡាយ មានជាតិជាដើម កាលបៀតបៀននូវឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ នុ៎ះឯង ដោយបការផ្សេងៗ ដូចជាភ្លើងព្រៃឆេះនូវរំកាច់ ដូចជាសរសំរាប់ប្រហារ បៀតបៀននូវវង់ ដូចជាសត្វទាំងឡាយ មានរបោម និង មូស ជាដើម ខាំនូវរូបនៃគោ ដូចជាបុគ្គលអ្នកច្រូតស្រូវ ច្រូតនូវស្រូវ ក្នុងស្រែ ដូចជាពួកចោរប្លន់ស្រុក បៀតបៀន សម្លាប់ នូវអ្នកស្រុក តែងកើតឡើង ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយនុ៎ះឯង ដូចជាវត្ថុទាំងឡាយ មានស្មៅ និង វល្លិជាដើម ដែលដុះលើផែនដី ដូចជាពួកផ្កា ផ្លែ និង ពន្លកទាំងឡាយ ដុះព័ន្ធព័ទ្ធ លើដើមឈើទាំងឡាយ ដូច្នោះឯង ។ មួយទៀត ទុក្ខខាងដើម នៃឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ គឺ ជាតិ, ទុក្ខត្រង់កណ្តាល គឺ ជរា, ទុក្ខ ក្នុងទីបំផុត គឺមរណៈ ។ សេចក្តីទុក្ខដែលដុតពោល ដោយការខ្ជាំងខ្ជប់នូវទុក្ខ ក្នុងពេលជិតនឹងស្លាប់ ឈ្មោះថា សេចក្តីសោក ។ ទុក្ខ គឺការរៀបរាប់ ព្រោះការអត់ទ្រាំមិនបាននូវសេចក្តីទុក្ខនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ។ តអំពីនោះ សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការឈឺចាប់នូវកាយ ព្រោះការប្រកបព្រមដោយការផ្សព្វផ្សាយ មិនជាទីប្រាថ្នា បានដល់ ការកម្រើក នៃជាតុ

សច្ចនិទ្ទេស

ឈ្មោះថា ទុក្ខ ។ ទោមនស្ស ចាត់ជា ទុក្ខ ព្រោះការបៀតបៀន នូវចិត្ត ដោយការកើតឡើងនូវសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងទុក្ខកាយ នោះ នៃបុថុជ្ជនទាំងឡាយដែលត្រូវសេចក្តីទុក្ខនោះ បៀតបៀន ។ ទុក្ខ គឺសេចក្តីតូញ្ជ្រែរ នៃបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានសេចក្តីក្រៀមក្រំ ដែលការកើតឡើងនៃទុក្ខ មានសេចក្តីសោកជាដើម ធ្វើឲ្យកើតឡើងហើយ ឈ្មោះថា ឧបាយាសៈ ។ ទុក្ខ ព្រោះការមិនបានសមតាមប្រាថ្នា របស់ជនទាំងឡាយ ដែលជល់ហើយ នូវការខ្ជាំងខ្ជប់ នូវចំណង់ក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា ការមិនបានតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ហេតុនោះ ឧបាទានក្ខន្ធ ទាំងឡាយហ្នឹងឯង បើត្រិះរិះពិចារណាដោយប្រការផ្សេងៗ ដូចពោលមកនេះ រមែងជា ទុក្ខ ពិតមែន ។

សេចក្តីទុក្ខ ណានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងម្តងមួយៗ ហើយនោះ គឺបុគ្គលណាមួយ មិនអាចដើម្បីពោលដោយមិនប្លែកគ្នា ដោយកប្បទាំងឡាយដ៏ច្រើនបានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានត្រាស់ហើយថា “ដោយសង្ខេប ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ក៏ជាទុក្ខ” ដូច្នេះ ដើម្បីសំដែងបំព្រួញនូវទុក្ខទាំងអស់នោះ ចូលក្នុងឧបាទានក្ខន្ធ ទាំងឡាយ ៥ ណាមួយ ដូចបុគ្គលចម្រាញ់នូវរស នៃទឹកសមុទ្រទាំងមូល ចូលទៅក្នុងតំណក់ទឹកតែមួយ ដូច្នោះឯង ។

នេះ ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងឧបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ។

នេះ ជានយ ក្នុងទុក្ខនិទ្ទេស ជាបឋម ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(ទុក្ខសមុទយនិទ្ទេស)

(៣៤៣) ចំណែក សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងសមុទយនិទ្ទេស បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅ ។ បទថា "យាយំ តណ្ហា" ការកាត់បទ ជា "យា អយំ តណ្ហា" ប្រែថា តណ្ហា នេះឯណា ។ ការធ្វើនូវភពថ្មី គឺថា ភពថ្មី ឈ្មោះថា ឧបោនោព្ភវិកា ។ ភពថ្មី ជាប្រក្រតីនៃតណ្ហា នុ៎ះ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា ឧបោនោព្ភវិកា ។ តណ្ហា ឯណា ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយសេចក្តីរីករាយ និង ត្រេកអរ ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា នន្ទិរាគសហគតា ។ អត្ថរូបនេះ គឺអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលហើយថា តណ្ហា ដល់ហើយនូវ ភាវៈនៃតណ្ហានោះ ជាធម្មជាតិតែមួយ ជាមួយនឹងនន្ទិរាគៈ ដោយ សេចក្តី ។ បទថា "តត្រ តត្រាភិនន្ទិនី" សេចក្តីថា តណ្ហានោះ កើត ក្នុងអត្តភាពណាៗ វា ក៏មានការត្រេកត្រអាល ក្នុងអត្តភាព នោះៗ ។ សព្ទថា "សេយ្យថីទំ" ជានិបាត ។ នេះ គឺជាសេចក្តី នៃនិបាតសព្ទនោះថា អាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា "តណ្ហានោះ តើដូចម្តេច?" ។ ចម្លើយថា ធម៌ទាំងនេះគឺ កាមតណ្ហា ១, ភវតណ្ហា ១, វិភវតណ្ហា ១ នឹងមានមកច្រាកដ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេស ។ តែក្នុងទីនេះ តណ្ហាទាំង ៣ ប្រការនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមូល នូវភាវៈនៃតណ្ហានោះ ជាធម្មជាតិ តែមួយ ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា "ជាទុក្ខសមុទយអរិយសច្ចៈ" ដោយ អត្ថថា ជាហេតុញុំងទុក្ខសច្ចៈ ឲ្យកើត ។

សច្ចនិទ្ទេស

(ទុក្ខនិរោធនិទ្ទេស)

(๓๔๔) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងទុក្ខនិរោធសច្ច បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ការរំលត់ នៃសមុទយៈ ដោយនយថា “យោ តស្សាយេវ តណ្ហា” ជាដើម ។ មានពាក្យសួរថា “ព្រោះហេតុអ្វី បានជាសមុទយនិរោធនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ” ។ ឆ្លើយដោះស្រាយ ថា “ការរំលត់ទុក្ខ កើតមាន ព្រោះការរំលត់សមុទយៈ, មែនពិត ទុក្ខរមែងរំលត់ទៅ ព្រោះការរំលត់ទៅ នៃសមុទយៈ, មិនមែនដោយហេតុដទៃទៀតឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា ៖

ដើមឈើ កាលបើឫសនៅមាំ មិនមានសេចក្តីអន្តរាយ
បើទុកជាត្រូវបុគ្គលកាត់ហើយ ក៏គង់តែដុះឡើងមកវិញ
បានទៀត យ៉ាងណាមិញ, ទុក្ខនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ កាល
បើអកុសលធម៌ ជាគ្រឿងដេកត្រាំគឺតណ្ហា ដែលបុគ្គល
មិនទាន់បានដកបេញហើយ ដោយអរហត្តមគ្គញ្ញាណ
ក៏រមែងកើតឡើងរឿយ ។ ។

សេចក្តីទុក្ខ រមែងរំលត់ ព្រោះរំលត់នៃសមុទយៈ ន៎ុះឯង ដូចបានពោលមកហើយ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សំដែង នូវការរំលត់នៃទុក្ខ ទើបទ្រង់សំដែង ដោយការរំលត់ នៃសមុទយៈ ហ្នឹងឯង ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

សេចក្តីពិតថា ព្រះតថាគតទាំងឡាយ ជាអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិស្មើ ដោយសត្វសីហៈជាប្រក្រតី ។ ព្រះតថាគតទាំងឡាយនោះ កាលរំលត់នូវសេចក្តីទុក្ខផង កាលសំដែងប្រាប់នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ នូវសេចក្តីទុក្ខផង ឈ្មោះថា ប្រតិបត្តិ ក្នុងហេតុ មិនឈ្មោះថា ប្រតិបត្តិ ក្នុងផលទេ ។ ប៉ុន្តែ តិរ្ថីយ៍ទាំងឡាយ អ្នកមានប្រក្រតីប្រព្រឹត្តដូចជាសត្វឆ្កែ ។ តិរ្ថីយ៍ទាំងឡាយ កាលរំលត់នូវសេចក្តីទុក្ខ និង សំដែងប្រាប់នូវធម៌ជាគ្រឿងរំលត់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈ្មោះថា ប្រតិបត្តិ ក្នុងផល ដោយកិច្ចទាំងឡាយ មានការសំដែង នូវអត្តកិលមថានុយោគ ជាដើម មិនឈ្មោះថា ប្រតិបត្តិ ក្នុងហេតុទេ ។

ប្រយោជន៍ ដោយការសំដែង នូវការរំលត់សេចក្តីទុក្ខ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃការរំលត់នូវសមុទយៈ យ៉ាងនេះ ជាមុន ។

ចំណែកពាក្យអត្ថាធិប្បាយ មានដូចតទៅនេះ ។ ពាក្យថា “តស្សាយេវ តណ្ហាយ” មានសេចក្តីថា នៃតណ្ហានោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “បោនោព្ភវិកា” ដូច្នេះជាដើម ហើយទ្រង់ញែក ដោយអំណាចនៃហេតុ មានកាមតណ្ហាជាដើម ។

មគ្គ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “វិរាគៈ” ។ ក៏ពាក្យថា “ព្រះអរិយសាវក រមែងរួចស្រឡះ ព្រោះវិរាគៈ” គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ការរំលត់បង់ (នូវតណ្ហា) ព្រោះវិរាគៈ

សច្ចនិទ្ទេស

ឈ្មោះថា ការរំលត់បង់(តណ្ហា) ព្រោះវិរាគៈ ។ ការរំលត់បង់(នូវតណ្ហា) ព្រោះវិរាគធម៌ មិនឲ្យមានសល់ ព្រោះការដកឡើងនូវធម៌ជាគ្រឿងដេកត្រាំ ឈ្មោះថា ការរំលត់(នូវតណ្ហា) ព្រោះវិរាគធម៌មិនឲ្យសេសសល់ ។ ម៉្យាងវិញទៀត ការលះបង់ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា វិរាគៈ ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងបទថា “អសេសវិរាគនិរោធោ” នេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីឃើញការប្រកបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា “ការលះ ដោយគ្មានសេសសល់ ការរំលត់ដោយគ្មានសេសសល់” ដូច្នេះក៏បាន ។ តែបើពោល ដោយអត្ថពាក្យទាំងឡាយ ទាំងអស់នេះឯង ជាពាក្យសំរាប់ផ្ចាស់ប្តូរគ្នា នៃនិព្វានសព្ទ ។ ព្រោះដោយបរមត្ថ ព្រះនិព្វាន គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា : ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ចៈ ។ ក៏តណ្ហា រមែងស្រេកស្រុតផង រមែងរំលត់ផង ព្រោះអាស្រ័យ នូវព្រះនិព្វាននោះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនិព្វាននោះ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា : វិរាគធម៌ផង និរោធធម៌ផង ។ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយ មានការលះបង់ជាដើម នៃតណ្ហានោះ រមែងមាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវព្រះនិព្វាននោះឯង, មួយវិញទៀត ក៏បណ្តាអាល័យ គឺកាមគុណទាំងឡាយ អាល័យ សូម្បីមួយ ក៏មិនមាន ក្នុងព្រះនិព្វាននោះទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនិព្វាននោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា : ចាគៈ, បដិនិស្សគ្គៈ, មុត្តិ, អនាលយៈ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ព្រះនិព្វាននោះនេះ មានការស្ងប់ស្ងាត់ ជាលក្ខណៈ, មានការមិនច្យុត ជាកិច្ច ឬថា មានការធ្វើឲ្យស្រាលចិត្ត ជាកិច្ច, មិនមាននិមិត្ត ជាផល ឬថា មិនមានការយឺតយូរ ជាផល ។

(បញ្ហាសុគស្មាញក្នុងរឿងព្រះនិព្វាន)

ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីពោលចោទ ថា : ព្រះនិព្វាន មិនមានទាល់តែសោះ ព្រោះមិនមែនជារបស់ ដែលបុគ្គលគប្បីរកបាន ដូចស្នែងនៃទន្សាយនោះឡើយ ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីឆ្លើយដោះស្រាយថា: ព្រះនិព្វាន មិនមែនមិនមានទេ ព្រោះព្រះនិព្វាននោះ ជាគុណជាត គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់បាន ដោយឧបាយ ។ មែនពិត ព្រះនិព្វាននោះ គឺបុគ្គលកំណត់បាន ដោយឧបាយ ពោលគឺសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏សមគួរ ដល់ព្រះនិព្វាននោះ ដូចជាលោកុត្តរចិត្ត របស់ពួកជនដទៃ គឺព្រះអរិយទាំងឡាយ ដឹងបាន ដោយចេតោបរិញ្ញាណ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនិព្វាននោះ គឺអាចារ្យមិនគប្បីពោលថា ព្រះនិព្វានគ្មាន ព្រោះជាធម្មជាត គឺបុគ្គលមិនគប្បីកំណត់បានទេ ។ បញ្ជាក់សេចក្តីថា បុគ្គលមិនគួរពោលថា : ពួកពាលបុថុជ្ជន កំណត់មិនបាន នូវគុណជាត ឯណា, គុណជាតនោះ មិនមានទេ ។ មួយវិញទៀត បុគ្គលមិនគប្បីពោលថា: និព្វាន មិនមានទេ ។ សួរថា: ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា: ព្រោះការដល់នូវភាវៈនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជារបស់អារ ។ សេចក្តីថា កាលបើព្រះនិព្វាន មិនមាន, ភាពនៃ

សច្ចនិទ្ទេស

សេចក្តីប្រតិបត្តិ ដោយប្រពៃ ដែលលោកសង្គ្រោះ ក្នុងខន្ធ ៣ មាន សីលខន្ធ ជាដើម ដែលមានសម្មាទិដ្ឋិ សុះទៅមុខ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិអារ រមែងមាន ។ ចំណែកសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដោយប្រពៃនេះ មិនមែនជារបស់អារទេ ព្រោះជាហេតុឲ្យបានសំរេច ដល់ព្រះនិព្វាន ។

បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា : ការដល់នូវភាវៈនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជារបស់អារ មិនមានទេ ព្រោះភាវៈនៃសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាហេតុញុំាងសត្វឲ្យដល់នូវការមិនមាន ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីពោលដោះសាថា : ភាពមិនមាន ជាព្រះនិព្វាន មិនមានទេ ព្រោះមិនមាន នៃការដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងការមិនមាន ក្នុងអតីត និង អនាគត ។ បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា : សូម្បីការមិនមាន នៃខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏ឈ្មោះថា ព្រះនិព្វានផងដែរ ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីពោលដោះសាថា: ពាក្យដែលអ្នកពោលហើយ មិនសមគួរឡើយ ព្រោះព្រះនិព្វាន មិនមែនមាន ព្រោះមិនមាននៃខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្នទេ, មួយទៀត ព្រោះកាលបើខន្ធ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនមាន, ព្រះនិព្វាន ក៏គង់ដល់នូវភាវៈដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅផងដែរ និង ព្រោះការមិនមានជាទោស ព្រោះការដល់នូវសុខជាទិសេសនិព្វានជាតុ ក្នុងខណៈនៃមគ្គចិត្តដែលអាស្រ័យនូវខន្ធជាបច្ចុប្បន្នផង ។ បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា: ការមិនមាន ជាទោស ព្រោះភាវៈនៃកិលេសទាំងឡាយ

មិនមាន ក្នុងកាលនោះឬ ? ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីឆ្លើយថា: ពាក្យដែលអ្នកពោលមកនោះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះការសំរេចអរិយមគ្គ ជាសភាវៈមិនមានប្រយោជន៍ ។ មែនពិត កាលបើហេតុយ៉ាងនេះមាន, កិលេសទាំងឡាយ មិនមាន សូម្បីក្នុងកាលមុន អំពីខណៈនៃអរិយមគ្គ ព្រោះហេតុនោះ អរិយមគ្គ ក៏ដល់នូវភាពជាគុណជាតមិនមានប្រយោជន៍ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យដែលអ្នកពោលនេះ យកជាការមិនបានឡើយ ។

ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីពោលថា: ការអស់ទៅ (នៃរាគៈ, ទោសៈ និង មោហៈ ទាំងឡាយ) ឈ្មោះថា ព្រះនិព្វាន ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកា មានជាអាទិ៍ថា : ម្នាលអាវុសោ ការអស់ទៅនៃរាគៈ ណាហ្នឹងឯង ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីពោលថា : ពាក្យដែលអ្នកពោលហើយនេះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះការដល់នូវព្រះអរហត្ត ដោយគ្រាន់តែការអស់ទៅ ប៉ុណ្ណោះទេ ។ សេចក្តីថា ព្រះអរហត្តនោះឯង គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងចេញហើយ ដោយនយមានជាដើមថា: ម្នាលអាវុសោ ការអស់ទៅ នៃរាគៈ ណាហ្នឹងឯង ។ នៅមានអ្វី (វិរុទ្ធ) តទៅទៀត គឺ ព្រោះទោសគឺព្រះនិព្វានប្រែជាធម្មជាតមានរយៈពេលដ៏ខ្លីជាដើម ។ មែនពិត កាលបើហេតុយ៉ាងនេះមាន, ព្រះនិព្វាន រមែងដល់ នូវកាលមួយរំពេចផង នូវលក្ខណៈនៃធម៌ គឺបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងហើយផង នូវភាវៈនៃព្រះនិព្វាន គឺបុគ្គលគប្បីត្រាស់ដឹង ដោយការមិនអើពើ

ទៅដល់សេចក្តីព្យាយាមត្រូវផង ។ មួយទៀត ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វានោះ មានការប្រជុំតាក់តែងជាលក្ខណៈ ព្រះនិព្វាន រមែងដល់នូវការរាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងសង្ខារដែលមានបច្ច័យតាក់តែងហើយផង, ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាននោះ ដល់ហើយ នូវការរាប់បញ្ចូល ក្នុងសង្ខារដែលមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងហើយ ព្រះនិព្វានក៏ដល់នូវភាវៈ គឺត្រូវក្តៅទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើម ដុតរោលហើយ និង ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វានជាធម្មជាត ត្រូវក្តៅរាគៈ ជាដើម ដុតរោលហើយ ព្រះនិព្វាន ក៏ដល់នូវភាវៈ គឺជាទុក្ខ ថែមទៀតផង ។

ប្រសិនបើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា: ឈ្មោះថា ការប្រព្រឹត្តិទៅដ៏ក្រៃលែង ចាប់ផ្តើមអំពីការអស់ទៅ នៃអកុសលធម៌ទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើម ឯណា មិនមានទេ, ទោស ក៏មិនមានទេ ព្រោះភាវៈ នៃការអស់ទៅនោះ ជាព្រះនិព្វាន ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីដោះស្រាយថា: ពាក្យដែលអ្នកពោលហើយ មិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះការមិនមាននៃការអស់ទៅ ប្រាកដដូច្នោះផង ព្រោះកាលបើមានការអស់ទៅនោះពិតមែន ក៏មិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទោស មានប្រការដែលយើងបានពោលហើយនោះផង ព្រោះអរិយមគ្គ និងដល់នូវភាវៈជាព្រះនិព្វានផង ។ ព្រោះថា អរិយមគ្គញុំាងទោសទាំងឡាយឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ អរិយមគ្គនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា អស់ទៅ, ក៏ចាប់ផ្តើមអំពីការ

អស់ទៅនោះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃទោសទាំងឡាយដ៏ក្រៃលែង ពុំមានទេ ។ តែព្រោះព្រះនិព្វាននោះ ជាឧបនិស្សយ នៃការអស់ទៅ បានជល់ ការរំលត់នូវការមិនកើតឡើង ដោយបរិយាយ ។ ឧបនិស្សយ នៃព្រះនិព្វាន ណា មាន, ព្រះនិព្វាននោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា : ការអស់ទៅ ដោយក្បែរ នៃការអស់ទៅនោះ ។

ប្រសិនបើមានចម្ងល់ថា: ព្រោះហេតុអ្វី បានជាព្រះនិព្វាននោះ គឺព្រះមានជោគ មិនទ្រង់សំដែង ដោយសរុបតែម្តងទៅ? ។ ចម្លើយថា ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាននោះ ជាធម៌ល្អិតក្រៃពេក ។ ក៏ភាវៈនៃព្រះនិព្វាននោះជាធម៌ល្អិតក្រៃលែង សំរេចហើយ ព្រោះជាគ្រឿងនាំមក នូវសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយ មានប្រមាណតិច នៃព្រះមានព្រះភាគ និង ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វានជាធម៌ គឺបុគ្គលគប្បីឃើញដោយចក្ខុដ៏ប្រសើរផង ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រះនិព្វាននោះនេះជាធម្មជាតមិនទូទៅ ព្រោះជាធម៌ គឺបុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀង ដោយមគ្គគប្បីជល់ ឈ្មោះថា មិនមានដែនកើត ព្រោះការមិនមានខាងដើម និង ខាងចុង ។

ប្រសិនបើមានចម្ងល់ថា: ព្រះនិព្វាននោះ មិនមែនជាធម្មជាត មិនមានដែនជាទីកើត ព្រោះកាលបើមានមគ្គ ទើបព្រះនិព្វាន មាន ។ ចម្លើយថា: មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាន មិនមែនជាធម្មជាត គឺមគ្គ គប្បីឲ្យកើតឡើងបានទេ ។

សច្ចនិទ្ទេស

មែនពិត ព្រះនិព្វាននេះ ជាធម្មជាត គឺបុគ្គលគប្បីដល់ ដោយមគ្គ តែម្តង មិនមែនមគ្គគប្បីឲ្យកើតទ្បើងបានទេ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនិព្វាននោះ ទើបបានឈ្មោះថា មិនមានដែនកើត ដោយពិត ។ (ព្រះនិព្វាននោះ) មិនមានជរ និង មរណៈ ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាន នោះ ជាគុណជាត មិនមានកន្លែងជាទីកើត ។ ព្រះនិព្វាននោះ ឈ្មោះថា ទៀង ព្រោះមិនមានជរ និង មរណៈ ជាទីដែនកើត ។

ប្រសិនបើមានចម្ងល់ថា: ការដល់នូវភាវៈ នៃធូលីទាំង ឡាយ មានធូលីឈ្មោះអណ្តាជាដើម ជារបស់ទៀង ដូចជាកិរិយា ដល់នូវព្រះនិព្វាន ថា ជារបស់ទៀងដែរ(មែនទេ?) ចម្ងើយថា: អណ្តាជាដើមនោះ មិនឈ្មោះថា ជារបស់ទៀងទេ ព្រោះអណ្តានោះ មិនមានហេតុ ។

ប្រសិនបើមានចម្ងល់ថា: ធូលីទាំងឡាយ មានធូលីឈ្មោះ ថា អណ្តាជាដើមនោះ ជាគុណជាតទៀង ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាន ក៏ជាធម្មជាតទៀងដែរ ។ ចម្ងើយថា: ពាក្យដែលលោកពោល ហើយមិនទាន់ត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះរបស់ទាំងនោះ មិនចូលទៅជិត ដល់នូវលក្ខណៈនៃហេតុ ។

ប្រសិនបើមានចម្ងល់ថា: ធូលីទាំងឡាយ មានធូលីឈ្មោះ អណ្តាជាដើមនោះ ជាធម្មជាតទៀង ដូចជាព្រះនិព្វាន ព្រោះមិនមាន នៃហេតុដែលឲ្យកើតទ្បើងជាដើម(មែនឬ?) ។ ចម្ងើយថា: ពាក្យ ដែលលោកពោលហើយ មិនទាន់ត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះភាវៈនៃធូលី

ទាំងឡាយ មានធូលីឈ្មោះអណ្តូជាដើមនោះ មិនសំរេចផលទេ ។

ក៏ព្រះនិព្វាននេះឯង ឈ្មោះថា ទៀង តាមសភាពដ៏គួរដល់ពាក្យដែលយើងពោលហើយ ឈ្មោះថា មិនមានរូប ព្រោះកន្ទងបង់នូវភាវៈនៃរូប, (បើពោល) តាមបរមត្ថ ព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា មិនមាន ក៏មិនមែន ព្រោះភាវៈនៃព្រះនិព្វាននោះ គឺបុគ្គលគប្បីត្រាស់ដឹងបាន ដោយញាណ ដ៏វិសេស ដែលសំរេចដោយសេចក្តីព្យាយាមមិនធូរពេកផង និង ព្រោះជាព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះសព្វញ្ញូផង ។ ដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា: ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាត ដែលមិនកើត មិនប្រាកដ គឺបុគ្គលធ្វើមិនកើត មិនមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងបាន រមែងមាន ។ ប្រធាននៃការពោលវិនិច្ឆ័យ ក្នុងទុក្ខនិរោធនិទ្ទេស ចប់ត្រឹមនេះ ។

(ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានិទ្ទេស)

(៣៤៥) ក៏ធម៌ទាំងឡាយ ៨ យ៉ាង គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានិទ្ទេស ប្រាកដច្បាស់ហើយ ដោយសេចក្តី សូម្បីក្នុងខន្ធនិទ្ទេស ក៏ប្រាកដដែរ ។ តែក្នុងសច្ចនិទ្ទេសនេះ យើងនឹងពោល ដើម្បីញុំាងកុលបុត្រ ឲ្យយល់ដឹងនូវសេចក្តីប្លែកគ្នា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខណៈតែមួយ ។

(សម្មាទិដ្ឋិ)

មែនពិត បើពោលដោយសង្ខេប បញ្ញាចក្ខុ របស់ព្រះយោគី

សច្ចនិទ្ទេស

អ្នកប្រតិបត្តិហើយ ដើម្បីចាក់ធ្លុះនូវសច្ចៈ ៤ មានព្រះនិព្វាន ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងដកឡើងព្រម នូវធម៌ជាគ្រឿងដេកគ្រាំ គឺ អវិជ្ជា ឈ្មោះថា សម្មាទិដ្ឋិ ។ សម្មាទិដ្ឋិនោះ មានការឃើញត្រូវ ជាលក្ខណៈ, មានការប្រកាសនូវសេចក្តីទៀងទាត់ ជាកិច្ច, មាន ការកំចាត់បង់ នូវភាពងងឹត ពោលគឺអវិជ្ជា ជាផល ។

(សម្មាសង្កប្បៈ)

កិរិយាស្ទុងចុះ នៃចិត្ត ក្នុងផ្លូវនៃព្រះនិព្វាន ដ៏សម្បយុត្ត ហើយ ដោយសម្មាទិដ្ឋិនោះ ជាគ្រឿងផ្តាច់ផ្តិលនូវការត្រិះរិះខុស នៃបុគ្គលអ្នកមានទិដ្ឋិ ពេញលេញហើយ យ៉ាងដូច្នោះ ឈ្មោះថា សម្មាសង្កប្បៈ ។ សម្មាសង្កប្បៈនោះ មានការស្ទុងចុះនូវចិត្តត្រូវ ជាលក្ខណៈ, មានការទំលុះនូវឈាន ជាកិច្ច, មានការលះបង់ នូវការត្រិះរិះខុស ជាផល ។

(សម្មាវាចា)

ការវៀរ ចាកមិច្ឆាវាចា ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយសម្មា-សង្កប្បៈ នោះ ជាគ្រឿងដកឡើងនូវវចីទុច្ចរិត នៃព្រះយោគីអ្នក ឃើញ ដូច្នោះផង និង ត្រិះរិះដូច្នោះផង ឈ្មោះថា សម្មាវាចា ។ សម្មាវាចានោះ មានការកំណត់ ជាលក្ខណៈ, មានការវៀរចាក (វចីទុច្ចរិត) ជាកិច្ច, មានការលះបង់នូវមិច្ឆាវាចា ជាផល ។

(សម្មាកម្មន្តៈ)

ចេតនា ជាហេតុវៀរ ចាកកាយទុច្ចរិត មានបាណាតិបាត

ជាដើម ដ៏ប្រកបព្រមហើយ ដោយសម្មាវាចានោះ កាត់ផ្តាច់មិច្ឆាកម្មន្ត: បានយ៉ាងជាច់ខាត នៃព្រះយោគីអ្នកវៀរ ដោយប្រការដូច្នោះ ឈ្មោះថា សម្មាកម្មន្ត: ។ សម្មាកម្មន្ត:នោះ មានការតម្កល់ខ្លួន ជាលក្ខណៈ, មានការវៀរចាក (មិច្ឆាកម្មន្ត:) ជាកិច្ច, មានការលះបង់មិច្ឆាកម្មន្ត: ជាផល ។

(សម្មាអាជីវ:)

ក៏ការវៀរ ចាកមិច្ឆាអាជីវ: ជាសេចក្តីស្អាតដ៏បរិសុទ្ធ នៃសម្មាវាចា និង សម្មាកម្មន្ត: ទាំងឡាយនោះ ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយសម្មាវាចានោះ ចូលទៅកាត់បង់នូវបាបធម៌ មានកុហនាជាដើម របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ឯណា, វិរតិ នោះ ឈ្មោះថា សម្មាអាជីវ: ។ សម្មាអាជីវ:នោះ មានការផ្សព្វផង់ ជាលក្ខណៈ, មានការញុំាងអាជីវ:ជាគ្រឿងត្រឹមត្រូវ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ តាមធម៌ជាកិច្ច, មានការលះបង់នូវមិច្ឆាអាជីវ: ជាផល ។

(សម្មាវាយាម:)

កាលបើដូច្នោះ ការប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាម ណា ដ៏សមគួរដល់សម្មាអាជីវ:នោះ ប្រកបព្រមហើយ ដោយសម្មាអាជីវ:នោះ ជាគ្រឿងកាត់ផ្តាច់ នូវភាពនៃសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស នៃព្រះយោគីនោះ ដែលតម្កល់នៅមាំហើយ ក្នុងភូមិនៃសីល ពោលគឺវាចាត្រូវ ការងារត្រូវ និង ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ, ការប្រារព្ធ នូវព្យាយាមនុ៎ះ ឈ្មោះថា សម្មាវាយាម: ។ សម្មាវាយាម:នោះ មាន

សច្ចនិទ្ទេស

កិរិយាផ្គង (នូវចិត្ត) ទ្បើង ជាលក្ខណៈ, មានសម្បជ្ញាន ៤ ដែល ញុំាងអកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើតទ្បើង មិនឲ្យកើតទ្បើងបាន ជាដើម ជាកិច្ច, មានការលះបង់មិច្ឆាវាយាមៈ ជាផល ។

(សម្មាសតិ)

ការមិនភ័ន្តច្រឡំនៃចិត្ត ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយសម្មា-វាយាមៈនោះឯង កំចាត់បង់ចោលនូវមិច្ឆាសតិ នៃព្រះយោគីនោះ អ្នកព្យាយាម យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា សម្មាសតិ ។ សម្មាសតិនោះ មានការតាំង (សតិ) ទុក ជាលក្ខណៈ, មានការមិនវង្វេង ជាកិច្ច, មានការលះបង់នូវមិច្ឆាសតិ ជាផល ។

(សម្មាសមាធិ)

ភាព នៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ដែលសម្បយុត្តហើយ ដោយសម្មាសតិនោះ កំចាត់បង់នូវមិច្ឆាសមាធិ នៃព្រះយោគី ដែលមានចិត្ត គឺសតិដ៏ក្រៃលែងឃុំគ្រង យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា សម្មាសមាធិ ។ សម្មាសមាធិនោះ មានការមិនពយមាយ (នៃចិត្ត) ជាលក្ខណៈ, មានការតាំង (ចិត្ត) នៅមាំ ជាកិច្ច, មានការលះបង់ នូវមិច្ឆាសមាធិ ជាផល យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

នេះ ជានយ ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានិទ្ទេស ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ នៃធម៌ទាំងឡាយមានជាតិជាដើម ក្នុងអរិយសច្ចៈ នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកយ៉ាងនេះឯង ។

ត្រង់បទថា "ដោយកិច្ចនៃញាណ" សេចក្តីថា បណ្ឌិត គប្បី

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(ដោយកិច្ចញ្ញាណ)

ជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ សូម្បីដោយកិច្ចនៃសច្ចញ្ញាណ ។ ក៏សច្ច-ញ្ញាណ មាន ២ យ៉ាង គឺ ញ្ញាណសំរាប់ដឹងតាម ១ ញ្ញាណសំរាប់ត្រាស់ដឹង ១ ។ បណ្តាញ្ញាណទាំងឡាយ ២ យ៉ាងនោះ អនុពោធិញ្ញាណ ជាលោកិយៈ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងនិរោធសច្ចផង ក្នុងមគ្គសច្ចផង ដោយអំណាចនៃកិច្ច មានការស្តាប់ជាដើម ។ បដិវេធញ្ញាណ ជាលោកុត្តរៈ ធ្វើនូវនិរោធសច្ច ឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយចាក់ធ្លុះនូវសច្ចៈទាំង ៤ ដោយកិច្ច ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា ឃើញសេចក្តីទុក្ខ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញនូវទុក្ខសមុទយៈដែរ, បុគ្គលណា ឃើញនូវទុក្ខនិរោធហ្នឹងឯង បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញនូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាតែម្តង" យ៉ាងដូច្នេះជាដើម, ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បី (នាំយកមក) ពោលផងចុះ ។ ក៏កិច្ចនោះ នៃបដិវេធញ្ញាណនោះ នឹងមានមកប្រាកដក្នុងញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ។ ក៏សច្ចញ្ញាណ ដែលជាលោកិយៈ នេះឯណា, ក្នុងលោកិយញ្ញាណនោះ ទុក្ខញ្ញាណ ញុំាងសក្កាយទិដ្ឋិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃការគ្រេបសង្កត់ នូវកិលេស ដែលប្រយិតប្រតោង ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ សមុទយញ្ញាណ ញុំាងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ឲ្យត្រឡប់ចេញ ។ និរោធញ្ញាណ ញុំាងសស្សតទិដ្ឋិ ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ មគ្គញ្ញាណ ញុំាងអកិរិយទិដ្ឋិ ឲ្យត្រឡប់វិញ ។

សច្ចនិទ្ទេស

ម៉្យាងទៀត ទុក្ខញ្ញាណ ញុំាងសេចក្តីប្រតិបត្តិឃ្លៀងឃ្លាត ក្នុងផល
ពោលគឺសេចក្តីសំគាល់ថា ទៀង, ល្អ, ជាសុខ និង ជាខ្លួនប្រាណ
ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ ដែលទៅប្រាសហើយចាកការទៀង, ការល្អ, ជា
សុខ, និង ជាខ្លួនប្រាណ ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ សមុទយញ្ញាណ ញុំាង
សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ក្នុងហេតុ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការរាប់
អានចំពោះហេតុ ក្នុងការមិនមែនជាហេតុ ថា លោកប្រព្រឹត្តទៅ
ដោយហេតុទាំងឡាយ មានឥស្សរជន, ប្រធាន, កាល និង សភាព
ជាដើម ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ និរោធញ្ញាណ ញុំាងសេចក្តីប្រតិបត្តិ
ឃ្លៀងឃ្លាត ក្នុងនិរោធសច្ចដែលជាគ្រឿងប្រកាន់ថា លែងប្រព្រឹត្ត
ទៅបាន ក្នុងហេតុទាំងឡាយ មានអរូបលោក និង លោកជាកំពូល
ជាដើម ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ មគ្គញ្ញាណ ញុំាងសេចក្តីប្រតិបត្តិឃ្លៀង
ឃ្លាត ក្នុងឧបាយដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយអំណាចនៃការ
ប្រកាន់ ក្នុងផ្លូវនៃសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធិ ផ្សេងដោយកាមសុខល្ងិកា-
នុយោគ និង អត្តកិលមថានុយោគ ថា ជាផ្លូវនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធិ
ឲ្យត្រឡប់វិញ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យជាគាថានេះ គឺព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា ៖

> នរជនណា មិនដឹងច្បាប់ នូវសច្ច:ទាំងឡាយ ត្រឹមណា,
> នរជននោះតែងភ័ន្តប្រឡំ ក្នុងលោកគឺទុក្ខសច្ចផង ក្នុង
> ដៃនជាទីកើតនៃលោក គឺសមុទយសច្ចផង ក្នុងកិរិយា
> វិនាសទៅនៃលោក គឺ និរោធសច្ចផង ក្នុងឧបាយជា

គ្រឿងសំរេចព្រះនិព្វានឆោះផង ត្រឹមឆោះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយកិច្ចនៃញាណ ក្នុងអរិយសច្ចនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះឯង ។

(ដោយប្រភេទនៃធម៌ក្នុងអរិយសច្ច)

(៣៤៦) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទទាំងឡាយថា "អត្ថោគធាតំ បភេទា" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ លើកលែងតែតណ្ហា និង អនាសវធម៌ទាំងឡាយចេញទៅ ធម៌ទាំងពួងទាំងឡាយ ដ៏សេស រាប់ចូល ក្នុងទុក្ខសច្ចៈ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលផុយគ្នា អំពីតណ្ហា ៣៦ ឈ្មោះថា លាយចម្រុះគ្នា ខាងក្នុងមគ្គសច្ច ។ និរោធសច្ចៈ មិនច្រឡំនឹងគេឡើយ ។ អង្គនៃធម៌ដែលជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង គឺ វិមំសិទ្ធិបាទ បញ្ចិន្ទ្រិយ, បញ្ចាពលៈ និង ធម្មវិចយៈ ទាំងឡាយ រួមចូល ក្នុងមគ្គសច្ច ដោយមានសម្មាទិដ្ឋិ ជាប្រធាន, កុសលវិតក្កៈ ទាំងឡាយ មានឧក្ខេបវិតក្កៈ ជាដើម រាប់បញ្ចូលទៅ ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយការសំដែងអាងដល់សម្មាសង្កប្បៈ, វចីសុចរិតទាំងឡាយ ៤ រាប់បញ្ចូលទៅ ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយកិរិយាសំដែងអាងដល់សម្មាវាចា, កាយសុចរិតទាំងឡាយបី រាប់ចូលទៅ ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយការសំដែងអាងដល់សម្មាកម្មន្តៈ, អប្បិច្ឆតាគុណក្តី សន្តុដ្ឋិតាគុណ ក្តី រាប់ចូលទៅ ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយប្រធាន គឺ សម្មាអាជីវៈ, ម៉្យាងទៀត សទ្ធិន្ទ្រិយ សទ្ធាពលៈ និង ឆន្ទិទ្ធិបាទទាំងឡាយ រាប់បញ្ចូល ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ព្រោះសម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តៈ

សច្ចនិទ្ទេស

និង សម្មាអាជីវៈទាំងអស់ នុ៎ះឯង ជាអរិយកន្តសីល (សីលជាទីស្រឡាញ់នៃព្រះអរិយ) និង ព្រោះអរិយកន្តសីល ជាធម៌ដែលបុគ្គលគួរទទួល ដោយដៃគឺសទ្ធា ព្រោះភាវៈនៃសទ្ធិន្ទ្រិយ, សទ្ធាពលៈ និង ឆន្ទិទ្ធិបាទ ទាំងនោះ មានសីល ទើបមាន, សម្មប្បធាន ៤, វិរិយិទ្ធិបាទ, វិរិយិន្ទ្រិយ, វិរិយពលៈ និង វិរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ទាំងឡាយ រាប់ចូល ក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយមានសម្មាវាយាមៈ ជាសំអាង, សតិប្បដ្ឋាន ៤, សតិន្ទ្រិយ, សតិពលៈ និង សតិសម្ពោជ្ឈង្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយសំអាងលើសម្មាសតិ, សមាធិ ទាំង ៣ មាន សវិតក្កៈ និង សវិចារៈ ជាដើម, ចិត្តសមាធិ, សមាធិន្ទ្រិយ, សមាធិពលៈ, បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ, បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ, សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ និង ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងឡាយ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គសច្ចៈ ដោយសំអាងលើសម្មាសមាធិ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយប្រភេទនៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅ ឰដ៏ខាងក្នុងសច្ចនិទ្ទេសនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះ ។

(ដោយឧបមា)

(៣៤៧) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ឧបមាតោ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ សេចក្តីប្រៀបថា ទុក្ខសច្ចៈ គឺបុគ្គលគប្បីយល់ថា ដូចជាគ្រឿងផ្ទុក ។ សមុទយសច្ចៈ គឺបណ្ឌិតគប្បីយល់ថា ដូចជាការកាន់យកនូវបន្ទុក ។ និរោធសច្ចៈ គឺបណ្ឌិតយល់ថា ដូចជាការដាក់ចុះនូវបន្ទុក ។ មគ្គសច្ចៈ គឺបណ្ឌិតគប្បី

យល់ថា ដូចជាឧបាយជាគ្រឿងដាក់ចោលនូវបន្ទុក ។ ម៉ាងទៀត ទុក្ខសច្ច ទុកដូចជារោគ ។ សមុទយសច្ចៈ ដូចជាហេតុនៃរោគ ។ និរោធសច្ចៈ ទុកដូចជាការរម្ងាប់រោគ ។ មគ្គសច្ចៈ ទុកដូចជាថ្នាំ ។ ម៉ាងវិញទៀត ទុក្ខសច្ចៈ ទុកដូចជាបាយដែលបុគ្គល រកបានដោយលំបាក ។ សមុទយសច្ចៈ ទុកដូចជាភ្លៀងធ្លាក់មិនល្អ ។ និរោធសច្ចៈ ទុកដូចជាបាយដែលបុគ្គលរកបានងាយ ។ មគ្គសច្ចៈ ទុកដូចជាភ្លៀងដ៏បរិបូរ ។

ម៉ាងវិញទៀត អរិយសច្ចៈទាំងឡាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយសេចក្តីប្រៀបធៀប ព្រោះប្រកបដោយបុគ្គលមានពៀរ, ហេតុជាទីតាំងនៃពៀរ, កិរិយាជកឡើងនូវពៀរ និង ឧបាយជាគ្រឿងជកឡើង នូវពៀរទាំងឡាយផង ដោយឈើដែលមានពិស, ឫសនៃឈើ, ការផ្តាច់បង់ នូវឫសនៃឈើ និង ឧបាយជាគ្រឿងផ្តាច់បង់នូវឫសនៃឈើនោះផង, ដោយភ័យ, ហេតុជាទីតាំងនៃភ័យ, ការមិនមាននៃភ័យ និង ឧបាយជាគ្រឿងសំរេចនូវការមិនមានភ័យនោះផង ដោយត្រើយខាងអាយ, អន្ទង់ដ៏ធំ, ត្រើយខាងនាយ និង ការព្យាយាម ដើម្បីឲ្យបានដល់ត្រើយនោះផង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយការឧបមា គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបក្នុងសច្ចនិទ្ទេសនុ៎ះ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(ដោយបតុក្កៈ)

(៣៤៨) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "បតុក្កោ" គឺបណ្ឌិត

គប្បីជ្រាបដូចតទៅនេះ ។ បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នេះ សេចក្តីទុក្ខ មិនចាត់ថា ជាអរិយសច្ច ក៏មានដែរ ។ អរិយសច្ច មិនចាត់ថា ជាទុក្ខ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខផង ឈ្មោះថា ជាអរិយសច្ចៈផង ក៏មាន ។ សច្ចៈ មិនចាត់ថា ជាទុក្ខផង មិនចាត់ថា ជាអរិយសច្ចៈផង ក៏មាន ។ នយ ក្នុងអរិយសច្ចៈ ទាំងឡាយ មានសមុទយសច្ចៈជាដើម ក៏មាននយដូចគ្នានេះដែរ ។

បណ្តាចតុក្កៈនោះ ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏សម្បយុត្តហើយដោយមគ្គផង សាមញ្ញផលទាំងឡាយផង ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះភាវៈនៃទុក្ខសច្ចៈនោះ ជាទុក្ខប្រចាំសង្ខារ ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកា ថា “ធម្មជាតិណា មិនទៀង ធម្មជាតិនោះ ជាទុក្ខ” ដូច្នេះជាដើម, (ប៉ុន្តែ) មិនមែនជាអរិយសច្ចទេ, និរោធ ឈ្មោះថា ជាអរិយសច្ចៈ តែមិនមែនជាទុក្ខទេ ។ ចំណែកខាង អរិយសច្ចៈ ២ ក្រៅពីនេះ ចាត់ថា ជាទុក្ខ ក៏មាន ព្រោះមិនទៀង, ក៏ព្រះយោគី ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវសេចក្តីទុក្ខណា មិនមែនជាទុក្ខ ដោយភាពជាទុក្ខ យ៉ាងដូច្នោះឡើយ ។ ចំណែកឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខផង ឈ្មោះថា ជាអរិយសច្ចៈផង លើកលែងតែតណ្ហាចេញ ដោយអាការទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គក្តី សាមញ្ញផលទាំងឡាយក្តី មិនចាត់ថា ជាទុក្ខទេ ព្រោះភាវៈជាទុក្ខសំរាប់កំណត់ដឹង នៃព្រះយោគី អ្នកប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់

នៃព្រះមានព្រះភាគ មិនចាត់ថា ជាអរិយសច្:ទេ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ សូម្បីដោយប្រមាណ ៤ ក្នុងអរិយសច្នេះ គឺ បណ្ឌិតគប្បីប្រកបហេតុគួរប្រកប ក្នុងសច្:ទាំងឡាយ មាន សមុទយសច្: ជាដើម ហើយជ្រាប ដូចបានពោលមកនេះឯង ។

(ដោយសោះសូន្យ)

(៣៤៩) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទនេះថា "សុញ្ញតោកវិធាន-ទីហិ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺខ្ញុំនឹងពោលដោយថា ជារបស់សូន្យជាមុន ។ ព្រោះបើពោល ដោយបរមត្ថសច្: ទាំងអស់ហ្នឹងឯង បណ្ឌិតជ្រាបថា ជាធម្មជាតសូន្យ ព្រោះមិនមានអ្នកជីង អ្នកធ្វើ អ្នករំលត់ និង អ្នកធ្វើដំណើរ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា:

ពិតណាស់ សេចក្តីទុក្ខ មានមែន តែបុគ្គល ណាមួយ
ឈ្មោះថា ដឹង (ស្គាល់) នូវសេចក្តីទុក្ខ មិនមានឡើយ,
បុគ្គលអ្នកធ្វើ មិនមាន តែអំពើគឺការធ្វើ មានមែនពិត,
ទីរំលត់ទុក្ខ គឺនិរោធសច្ច មានពិត តែបុរសអ្នករំលត់
ទុក្ខ មិនមានទេ, ផ្លូវពិតជាមាន តែគ្មានអ្នកធ្វើដំណើរ ។

ម៉្យាងវិញទៀត គប្បីជ្រាបសេចក្តីសោះសូន្យ ក្នុងសច្:ទាំង ៤ នោះ ដូច្នេះ គឺ សច្: ២ ខាងដើម សូន្យចាកភាពថា ទៀង, ថា ល្អ, ថា សុខ និង ថា ខ្លួនប្រាណ, អមតបទ គឺនិរោធ សូន្យហើយ ចាកប្រាណ, មគ្គ ប្រាសចាកភាព ថា ទៀង, ថា សុខ និង ថា ខ្លួន

ច្រាណ ដូច្នេះ ។ ម៉្យាងទៀត សច្:ទាំង ៣ សូន្យចាកនិរោធ និង និរោធ ក៏សូន្យចាកសច្:ទាំង ៣ ដ៏សេស ។ ម៉្យាងទៀត បណ្តា សច្:ទាំង ៤ នេះ សច្: ជាហេតុ ឈ្មោះថា សូន្យចាកសច្: ជាផល ព្រោះការមិនមាននៃទុក្ខ ក្នុងសមុទយ:ផង ព្រោះមិនមាន នៃនិរោធ ក្នុងមគ្គផង ។

ហេតុ មិនបានរួមគភ៌ ជាមួយផល ដូចជាប្រក្រតី នៃជន ទាំងឡាយ មានជនអ្នកពោលនូវពាក្យជាប្រក្រតីឡើយ ។ ម៉្យាង វិញទៀត សច្: ជាផល សូន្យចាកហេតុ ព្រោះទុក្ខសច្: ជាមួយ សមុទយសច្:ទាំងឡាយ និង និរោធសច្: ជាមួយមគ្គសច្: ទាំងឡាយ មិនរួមចូលគ្នាបានទេ ។ សច្: ដែលជាផលនៃហេតុ នេះ មិនរួមចូលគ្នា ដោយហេតុ ដូចជាពាក្យនិយាយថា អណ្តូពីរ ជាដើម នៃជនទាំងឡាយ មានជនអ្នកពោលដ៏ស្មើ ជាប្រក្រតីបាន ឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ ត្រាស់ហើយ ថា ៖

> បណ្តាសច្:ទាំងឡាយ ៤ នេះ សច្: ៣ ឈ្មោះថា សូន្យ ហើយចាកនិរោធ, ការរំលត់ សូន្យចាកសច្: ៣ នោះ ឯង, សច្:ជាហេតុ រមែងសូន្យចាកសច្:ជាផល ឯសច្: ជាផលនោះ ក៏រមែងសូន្យចាកសច្: ជាហេតុ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយថាសូន្យ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបប៉ុណ្ណេះសិនចុះ ។

(៣៩០) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ឯកវិធាទីហិ" គឺ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(ដោយវិធីផ្សេងៗ)

បុគ្គលគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។ ក៏បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នេះ ទុក្ខ ទាំងអស់ហ្នឹងឯង មាន ១ ប្រការ ព្រោះកិរិយាញុាំងការៈនៃទុក្ខ ឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅ ។ ទុក្ខ មាន ២ ប្រការ ព្រោះនាម និង រូប ។ ទុក្ខ មាន ៣ ប្រការ ផ្សេងដោយ ឧបបត្តិភព, កាមភព, រូបភព និង អរូបភព ។ ទុក្ខ មាន ៤ ប្រការ ដោយញែកតាមអាហារ ៤ ។ ទុក្ខ មាន ៥ ប្រការ ដោយញែកទៅតាម ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ។ រីឯ សមុទយៈ មាន ១ ប្រការ ដោយការៈជាអ្នកធ្វើឲ្យសំសារវដ្ត ប្រព្រឹត្តទៅ ។ សមុទយៈ មាន ២ ប្រការ ដោយការប្រកបព្រម ដោយទិដ្ឋិ និង មិនប្រកបព្រម (ដោយទិដ្ឋិ) ។ សមុទយៈ មាន ៣ ប្រការ ដោយញែកតាមកាមតណ្ហា, ភវតណ្ហា និង វិភវតណ្ហា ។ សមុទយៈ មាន ៤ ប្រការ ព្រោះជាទោស គឺព្រះយោគីគប្បីលះ ចេញ ដោយមគ្គ ៤ ។ សមុទយៈ មាន ៥ ប្រការ ដោយការ ញែកដោយចំណែកមានការត្រេកអរ ក្នុងរូបជាដើម ។ សមុទយៈ មាន ៦ ប្រការ ដោយការចែកតាមពួកនៃតណ្ហា ៦ ។

៦ និរោធ មាន ១ ប្រការ ព្រោះការៈជាអសង្ខតធាតុ ។ បើពោលតាមបរិយាយ និរោធ មាន ២ ប្រការ ដោយញែកតាម សឧបាទិសេស និង អនុបាទិសេស ។ និរោធ មាន ៣ ប្រការ ព្រោះការចូលទៅរម្ងាប់នូវប្រជុំបីនៃភព ។ និរោធ មាន ៤ ប្រការ ព្រោះជាធម៌ គឺព្រះយោគី គប្បីបានដោយមគ្គ ៤ ។ និរោធ មាន

សច្ចនិទ្ទេស

៥ ប្រការ ព្រោះកិរិយាចូលទៅរម្ងាប់នូវអកិនន្ទូន: ៥ ។ និរោធ មាន ៦ ប្រការ ដោយការញែក ដោយពួកនៃតណ្ហា ៦ ។

រីឯមគ្គ មាន ១ ប្រការ ព្រោះជាធម៌ គឺព្រះយោគីគប្បីចំរើន ។ មគ្គ មាន ២ ប្រការ ដោយការញែកតាមសមថ: និង វិបស្សនា ឬក៏ ដោយញែកតាមទស្សន: និង ភាវនា ។ មគ្គ មាន ៣ ប្រការ ដោយការញែកតាមប្រមាណ ៣ នៃខន្ធ ។ មែនពិតមគ្គនេះ គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយខន្ធទាំង៣ឡាយ ៣ ដែលជាគ្រឿងសំដែងអាង យ៉ាងច្បាស់លាស់ ព្រោះភាវ:នៃមគ្គនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្រឿងអាង ដូចជាព្រះនគរដែលជនរួបរួមហើយ ដោយរាជសម្បត្តិ ។ សមដូចជាព្រះនាង ធម្មទិន្នាថេរី បានពោលថា : ម្នាលវិសាខឧបាសក ដ៏មានអាយុ ខន្ធទាំង៣ឡាយ ៣ គឺលោកមិនបានសង្គ្រោះយកហើយ ដោយអរិយមគ្គ មានអង្គ ៨ ទេ, ម្នាលវិសាខឧបាសក ដ៏មានអាយុ តែមគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ដោយខន្ធទាំង៣ឡាយ ត្រឹមតែបី, ម្នាលវិសាខឧបាសក ដ៏មានអាយុ សម្មាវាចា ណាក្តី សម្មាកម្មន្ត: ណាក្តី សម្មាអាជីវៈ ណាក្តី ធម៌ទាំង៣ឡាយនេះ គឺលោកសង្គ្រោះ ក្នុងសីលខន្ធ, សម្មាវាយាម: ណាក្តី សម្មាសតិ ណាក្តី សម្មាសមាធិ ណាក្តី ធម៌ទាំង៣ឡាយនេះ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ក្នុងសមាធិខន្ធ, សម្មាទិដ្ឋិ ណាក្តី សម្មាសង្កប្ប: ណាក្តី ធម៌ទាំង៣ឡាយនេះ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ក្នុងបញ្ញាខន្ធ ។

ក៏ព្រោះក្នុងអរិយមគ្គនេះ ធម៌ទាំង៣ប្បាយ ៣ មានសម្មាវាចា ជាដើម ចាត់ថា ជាសីល ពិត, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំង ៣ នោះ លោកសង្គ្រោះ ដោយសីលខន្ធ ព្រោះមានកំណើតស្មើគ្នា ។ ក៏ក្នុងបាលី លោកធ្វើការសំដែងចេញ ត្រង់បទថា "សីលក្ខន្ធេ" ដោយសត្តមីវិភត្តិ ក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែសេចក្តី បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃតតិយាវិភត្តិ វិញ ។

ចំណែក សមាធិ ក្នុងមគ្គទាំង៣ប្បាយ ៣ មានសម្មាវាយាម: ជាដើម មិនអាចដើម្បីនឹងទំលុះ (នូវឈាន) ដោយភាវៈនៃចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ តាមធម្មតា របស់ខ្លួនបានទេ, ក៏កាលបើវីរិយៈញុាំងកិច្ច គឺការផ្គងឡើង ឲ្យសំរេច និង កាលបើ សតិ ញុាំងកិច្ច គឺការមិនភ័ន្តច្រឡំ ឲ្យសំរេច ជាសមាធិ មាន ឧបការៈបានហើយ ទើបអាច (ដើម្បីដល់នូវឈានបាន) ។

នេះ គឺជាសេចក្តីប្រៀបធៀប ក្នុងមគ្គទាំង៣ប្បាយ ៣ មាន សម្មាវាយាម:ជាដើមនោះ ។ ប្រៀបដូចជាបណ្តាសម្ងាញ់ទាំង ៣ នាក់ ចូលទៅហើយកាន់ឧទ្យាន ដោយគិតថា "យើងទាំង៣ប្បាយ នឹងលេងនក្នុងឧទ្យាន" ដូច្នេះ សម្ងាញ់ម្នាក់ ឃើញដើមចំប៉ា មានផ្កា រីកស្គុសស្គាយ មិនអាចលូកដៃទៅបេះបាន, គ្រានោះ សម្ងាញ់ទី ពីរ របស់បុរសនោះ ឱនខ្នងឲ្យ, បុរសនោះ ឈរញ៉ាលើខ្នង នៃ បុរសនោះ ពុំអាចចាប់បេះបាន, កាលបើដូច្នោះ បុរសមួយទៀត គប្បីបង្អោនចង្កួយស្មាឲ្យ, បុរសនោះ ឈរលើខ្នង នៃបុរសម្នាក់

សច្ចនិទ្ទេស

ច្រត់ចង្អួយស្មា នៃបុរសម្នាក់ហើយ បេះផ្កាទាំងឡាយ បានតាមគាប់ចិត្ត ប្រជាប់តាក់តែង លេងនក្ខត្តឫក្ស មានឧបមាយ៉ាងណា, ពាក្យឧបមេយ្យជាគ្រឿងញុំាងពាក្យឧបមាឲ្យដល់ព្រម គឺបណ្ឌិតគប្បីយល់ យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏ធម៌ទាំងឡាយបី មានសម្មាវាយាម: ជាដើម កើតក្នុងទីជាមួយគ្នា ដូចជាបុរសជាសម្ងាញ់បីនាក់ ចូលទៅកាន់ឧទ្យាន ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ អារម្មណ៍ ដូចជាដើមចំប៉ាដែលមានផ្កាវិកស្នហើយ ។ សមាធិ ដែលមិនអាចដើម្បីទំលុះនូវឈាន ដោយការ:នៃចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ តាមធម្មតារបស់ខ្លួនបាន ទុកដូចជាបុរសដែលមិនអាចលើកដៃបេះផ្កាបាន ។ សេចក្តីព្យាយាម ទុកដូចជាសម្ងាញ់អ្នកឱនខ្នងឲ្យ ។ សតិ ទុកដូចជាសម្ងាញ់ដែលឈរឲ្យចង្អួយស្មា ។ បុរសក្រៅនេះ ឈរលើខ្នងនៃបណ្តាបុរសទាំងឡាយនោះ បុរសម្នាក់ ច្រត់នូវចង្អួយស្មា នៃបុរសម្នាក់ អាចបេះយកផ្កាបាន តាមចិត្តប្រាថ្នា យ៉ាងណាមិញ, កាលបើសេចក្តីព្យាយាម ញុំាងកិច្ចគឺការផ្គង(ចិត្ត)ឡើង ឲ្យសំរេចនិង កាលបើសតិ ញុំាងកិច្ចគឺការមិនភ័ន្តច្រឡំ ឲ្យសំរេច, សមាធិមានឧបការ: ដែលខ្លួនបានហើយ អាចសំរេចនូវឈាន ដោយការ:ជាអ្នកមានអារម្មណ៍តែមួយ ក្នុងអារម្មណ៍ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្តាមគ្គទាំងឡាយ ៤ នេះ សមាធិ ប៉ុណ្ណោះ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ដោយសមាធិខន្ធ ព្រោះមានជាតិស្មើគ្នា ។ ចំណែកខាង វាយាម: និង សតិ ជាគុណជាតិ គឺលោកសង្គ្រោះ

ហើយ ដោយកិរិយា ។

ក៏បណ្តាសម្មាទិដ្ឋិ និង សម្មាសង្កប្បៈ ទាំងឡាយ ប្រាជ្ញាមិនអាចកាត់ នូវអារម្មណ៍ថា "អធិប្បំ ទុក្ខំ អនត្តា" តាមធម្មតារបស់ខ្លួនបានទេ, លុះណាតែកាលបើវិតក្កៈ គោះឲ្យញុយៗ ទើបអាច (កាត់បាន) សំណួរថា : តើព្រោះហេតុតុអ្វី? ។ ចម្លើយថា: ដូចជាងជ្រាក់កាលជាក់កហាបណៈ ក្នុងដៃហើយ សូម្បីមានបំណង ដើម្បីរមិលមើល ក្នុងចំណែកទាំងពួង ក៏មិនអាចញាំងភ្នែកឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយផ្ទៃនៃចក្ខុបានឡើយ លុះតែបង្វិលចុះឡើង ដោយថ្នាំងម្រាមដៃទាំងឡាយ ទើបអាចរមិលមើល ពីខាងនេះខាងនោះបាន យ៉ាងណាមិញ ។ បញ្ញា ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ មិនអាចកាត់នូវអារម្មណ៍ ដោយអំណាចលក្ខណៈ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម តាមធម្មតារបស់ខ្លួនបានទេ, តែបញ្ញា នោះ អាចកាត់ នូវអារម្មណ៍ដែលវិតក្កៈមានការលើកឡើងនូវចិត្ត ជាលក្ខណៈ, មានការប៉ះទង្គិច (អារម្មណ៍) ទៅមក ជាកិច្ច, ហាក់ដូចជាការគោះ យកមកឲ្យផង ដូចជាចាប់បង្វិលយកមកឲ្យផង ។ ហេតុនោះ សូម្បីក្នុងអង្គមគ្គ ទាំង ២ នេះ សម្មាទិដ្ឋិ ប៉ុណ្ណោះ លោកសង្គ្រោះហើយ ដោយបញ្ញាខន្ធ ព្រោះមានកំណើតដូចគ្នា ។ ឯ សម្មាសង្កប្បៈ ជាធម៌ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ដោយអំណាចនៃកិរិយា ។

មគ្គ រមែងដល់នូវការសង្គ្រោះ ដោយខន្ធទាំងឡាយ ៣ នេះ ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះថា "មគ្គ មាន ៣

ប្រការ ដោយការផ្សេងគ្នានៃខន្ធបី" គឺលោកពោលហើយ ។ មគ្គ
មាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាចនៃមគ្គ មានសោតាបត្តិមគ្គ ជាដើម ។

ម៉្យាងវិញទៀត សច្ចៈ ទាំងឡាយ ទាំងពួងហ្នឹងឯង មានតែ ១
ប្រការ ព្រោះជាធម៌មិនប្រែក្លាយទៅជាធម៌មិនពិត ឬ ព្រោះជាធម៌
ដែលបុគ្គលគប្បីដឹង ដ៏ក្រៃលែង ។ មាន ២ យ៉ាង គឺ លោកិយៈ
និង លោកុត្តរៈ ឬ ដោយសង្ខតៈ និង អសង្ខតៈ ។ មាន ៣ យ៉ាង
ដោយការៈជាធម៌ដែលត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ និង ភាវនា និង
ដោយការៈជាធម៌មិនគួរលះបង់ ។ មាន ៤ យ៉ាង ដោយផ្សេងគ្នា
ដោយកិច្ច មានធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹងជាដើម យ៉ាងដូច្នេះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយប្រការផ្សេងៗ មានប្រការតែ ១ ជា
ដើម ក្នុងអរិយសច្ចៈនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចពោលមកនេះ ។

(ដោយមានបំណែកស្មើ និង មិនស្មើ)

(៣៥១) ពាក្យថា "ដោយបំណែកស្មើគ្នា និង មិនស្មើគ្នា"
មានសេចក្តីថា: សច្ចៈ ទាំងឡាយគ្រប់យ៉ាងនុ៎ះឯង មានចំណែក
ស្មើគ្នានឹងគ្នា ព្រោះជាធម៌មិនប្រែក្លាយទៅជាធម៌មិនពិត ១ ព្រោះ
ជាធម៌សូន្យចាកអត្តា ១ ព្រោះមានការត្រាស់ដឹង ដែលធ្វើបាន
ដោយកម្រ ១ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាល
អានន្ទ អ្នកសំគាល់នូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងដូចម្តេច? កាលដែល
បុគ្គលគប្បីបាញ់នូវកូនសរ ឲ្យចូលតាមរន្ធ នៃដើមត្នោត ដ៏តូចៗ
អំពីទីឆ្ងាយ មិនឲ្យខុសផ្លាតកូនសរមួយហើយមួយទៀត ឬថា

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

កាលដែលបុគ្គលគប្បីយកចុងភេមកនុយសត្វ ដែលបែងជា ៧ ចំរៀក ទៅបាញ់ឆ្ពោះចំចុងភេមនៃកនុយសត្វ តើរបស់ណាមួយ ដែលធ្វើបានដោយលំបាក ឬថា របស់ណាមួយ សម្រេចបាន ដោយលំបាក? ” ដូច្នេះ ។ ព្រះអានន្ទ ក្រាបទូលថា “បពិត្រព្រះ អង្គដ៏ចំរើន កាលដែលបុគ្គលយកចុងភេមនៃកនុយសត្វ ដែល ច្រៀកជា ៧ ចំរៀក ទៅបាញ់ចំចុងភេម នៃកនុយសត្វនុ៎ះឯង ជា របស់ធ្វើបានដោយលំបាកផង ទាំងជារបស់សំរេចបាន ដោយ លំបាកផង” ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “ម្នាលអានន្ទ បុគ្គល ដែលដឹងជាក់ច្បាស់ តាមសភាវៈពិតថា “នេះ ជាទុក្ខ ។ល។ ដឹង ជាក់ច្បាស់ តាមសភាវៈពិតថា “នេះ ជាទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា រមែងដឹងជាក់ច្បាស់ នូវការដឹងជាក់ច្បាស់យ៉ាងលំបាក ជាងការ បាញ់ភេមកនុយសត្វ ដោយភេមកនុយសត្វនោះទៅទៀត” ដូច្នេះ ។ សច្ចៈទាំងអស់នោះ មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយកិរិយាកំណត់ ផ្សេងៗ គ្នា តាមលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ។ មួយទៀត សច្ចៈ ២ ខាង ដើម ជាសច្ចៈ មានចំណែកស្មើគ្នា ព្រោះភាវៈជាសច្ចៈមានភាព យ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ព្រោះអត្ថថា ពិបាកនឹងដឹងបាន ព្រោះភាវៈជា លោកិយៈ និង ជាធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ។ តែសច្ចៈទាំងនោះ មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយញែកជាផល និង ជាហេតុផង ដោយភាវៈជាធម៌គួរកំណត់ដឹង និង ជាធម៌គួរលះបង់ផង ។ ចំណែក សច្ចៈ ២ ចុងក្រោយ មានចំណែកស្មើគ្នា ដោយភាវៈ

សច្ចនិទ្ទេស

ជាធម៌ដ៏ងជ្បានដោយលំជ្បាក ព្រោះជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ដោយភាវៈជាលោកុត្តរធម៌ និង ជាធម៌ដែលមិនមានអាសវៈ ។ សច្ចៈទាំងនោះ មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយការញែកជាវិសយ គឺ ដែនរំលត់ទុក្ខ និង វិសយ គឺផ្លូវដែលទៅកាន់ដែនរំលត់ទុក្ខនោះ និង ដោយភាវៈជាធម៌គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ផង ជាធម៌គួរចំរើនផង ។ មួយទៀត សច្ចៈ ទី ១ និង សច្ចៈ ទី ៣ ជាសច្ចៈ មានចំណែកស្មើគ្នា ដោយជាធម៌សំដែងបញ្ជាក់នូវផលដូចគ្នា ។ តែមានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយជាសង្ខតធម៌ និង ជាអសង្ខតធម៌ ។ ចំណែកឯ សច្ចៈ ទី២ និង ទី៤ មានចំណែកស្មើគ្នា ដោយភាពជាធម៌សំដែងចេញនូវហេតុដូចគ្នា ។ តែជាសច្ចៈ មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយជាកុសលចំណែក ១ ដោយជាអកុសលចំណែក ១ ។ ចំណែកសច្ចៈ ទី ១ និង ទី ៤ វិញ មានចំណែកស្មើគ្នា ដោយភាពជាសង្ខតធម៌ដូចគ្នា ។ តែមានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយភាពជាលោកិយធម៌ និង លោកុត្តរធម៌ ។ សច្ចៈ ទី២ និង ទី៣ មានចំណែកស្មើគ្នា ដោយភាវៈជាធម៌របស់ព្រះសេខៈ ក៏មិនមែន និង ជាធម៌ របស់ព្រះអសេខៈ ក៏មិនមែន ។ មានចំណែកមិនស្មើគ្នា ដោយភាពជាធម៌មានអារម្មណ៍ និង ជាធម៌មិនមានអារម្មណ៍ ។

អ្នកមានប្រាជ្ញា គប្បីជ្រាបនូវភាវៈនៃអរិយសច្ចៈទាំង
ឡាយ មានចំណែកស្មើគ្នា និង មិនស្មើគ្នា ដោយ

ប្រការទាំងឡាយ និង ដោយន័យទាំងឡាយ ដូចន័យ
ដែលបានពោលមកហើយនេះឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី១៦ ឈ្មោះ សច្ចនិទ្ទេស
ក្នុងអធិការនៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ
គឺខ្ញុំរចនាហើយដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីជ្រះថ្លានៃសាធុជន
ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(៣៥២) ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលជាភូមិនៃបញ្ញានេះ ដែលលោកពោលហើយយ៉ាងនេះថា "ធម៌ទាំងឡាយ ផ្សេងដោយខន្ធ, អាយតនៈ, ជាតុ, ឥន្ទ្រីយ៍, សច្ចៈ និង បដិច្ចសមុប្បាទ ជាដើម ជាភូមិ នៃបញ្ញា" ដូច្នេះ បដិច្ចសមុប្បាទ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយដែលលោកសង្គ្រោះហើយ រួមបញ្ចូល ដោយអាទិសព្ទ ជាធម៌នៅសេសសល់ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងពេលឥឡូវនេះ លំដាប់នៃការសំវណ្ណនា នូវបដិច្ចសមុប្បាទ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយនោះ ទើបដល់ហើយ ដោយលំដាប់ ។

បណ្តាធម៌ទាំង ២ យ៉ាងនោះ ធម៌ទាំងឡាយ មាន អវិជ្ជា ជាដើម បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទ" ជាដំបូងសិន ។ មែនពិត ពាក្យនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

សង្ខារទាំងឡាយ	កើតមាន	ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ,
វិញ្ញាណ	កើតមាន	ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ,
នាមរូប	កើតមាន	ព្រោះវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ,
សឡាយតនៈ	កើតមាន	ព្រោះនាមរូប ជាបច្ច័យ,
ផស្សៈ	កើតមាន	ព្រោះសឡាយតនៈ ជាបច្ច័យ,
វេទនា	កើតមាន	ព្រោះផស្សៈ ជាបច្ច័យ,
តណ្ហា	កើតមាន	ព្រោះវេទនា ជាបច្ច័យ,

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ឧបាទាន	កើតមាន	ព្រោះតណ្ហា ជាបច្ច័យ,
ភព	កើតមាន	ព្រោះឧបាទាន ជាបច្ច័យ,
ជាតិ	កើតមាន	ព្រោះភព ជាបច្ច័យ,

ជរា, មរណៈ, សោកៈ, បរិទេវៈ, ទុក្ខ, ទោមនស្ស និង ឧបាយាសៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ, ការកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នោះ តែងមាន ដោយប្រការដូច្នេះឯង, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ តថាគត ហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ។

ចំណែកធម៌ទាំងឡាយ មានជរា និង មរណៈជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ ។ មែនពិត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជរា និង មរណៈ ជាធម៌មិនទៀង ជាធម៌មានបច្ច័យតាក់តែងឡើង ជាធម៌អាស្រ័យនូវបច្ច័យកើតឡើង ជាធម៌មានការអស់ទៅជាធម្មតា ជាធម៌មានការសូន្យទៅជាធម្មតា ជាធម៌វិនាសទៅជាធម្មតា ជាធម៌រលត់ទៅជាធម្មតា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាតិ... ភព... ឧបាទាន ...តណ្ហា... វេទនា... ផស្សៈ... សឡាយតនៈ... នាមរូប... វិញ្ញាណ ...សង្ខារ... អវិជ្ជា ជាធម៌មិនទៀង ជាធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងឡើង ជាធម៌អាស្រ័យនូវបច្ច័យកើតឡើង ជាធម៌មានការអស់ទៅជាធម្មតា ជាធម៌មានការសូន្យទៅជាធម្មតា ជាធម៌មានការវិនាសទៅជាធម្មតា ជាធម៌មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ម្នាល

ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌" ។

(សេចក្តីនៃបដិច្ចសមុប្បាទ)

(៣៥៣) ចំណែកសេចក្តីនេះ គឺជាសេចក្តីសង្ខេប ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយនោះ ។

ធម៌ដែលជាបច្ច័យទាំងឡាយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ។ ធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះបច្ច័យទាំងឡាយនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ឈ្មោះថាបដិច្ចសមុប្បន្នធម៌" ។

បើមានពាក្យសួរថា "រឿងនេះ តើគប្បីជ្រាបបាន យ៉ាងដូចម្តេច?" ។ គប្បីដោះស្រាយថា "បុគ្គលគប្បីជ្រាបបាន ព្រោះព្រះតម្រាស់នៃព្រះមានព្រះភាគ" ។

មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ក្នុងព្រះសូត្រ ដែលពោលអំពីការសំដែង នូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ យ៉ាងដូច្នេះថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ [1] ក៏បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ, ព្រោះការកើតឡើងនៃតថាគតទាំងឡាយ ក្តី ព្រោះការមិនទាន់កើតឡើង នៃតថាគតទាំងឡាយ ក្តី ធាតុ (សភាវៈនៃធម៌ ដែលជាតួនៃបច្ច័យ) នោះ ធម្មដ្ឋិតា (ធម៌កើតឡើងអំពីបច្ច័យ អាស្រ័យគ្នា ហើយឋិតនៅ) នោះ ធម្មនិយាម (បច្ច័យដែលកំណត់នូវធម៌) នោះ ឥទប្បច្ចយតា

១- សុ. សំ. និ. ភាគទី ៣១ ទំព័រទី ៥៤ ។

(បច្ច័យនៃធម៌មានជរាមរណៈជាដើម) នោះ តែងឋិតនៅជាធម្មតា, តថាគត ត្រាស់ដឹង យល់ច្បាស់ នូវបច្ច័យនោះ លុះត្រាស់ដឹង យល់ច្បាស់ហើយ ទើបប្រាប់ សំដែង ពន្យល់ តែងតាំង បើក បង្ហាញ ចែករំលែក ធ្វើឲ្យរាក់ហើយ ប្រាប់ថែមថា "អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលចុះ" យ៉ាងដូច្នេះ ហើយត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាតិ កើតមាន ព្រោះមានភពជាបច្ច័យ ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ព្រោះការកើតនៃតថាគតទាំងឡាយក្តី ព្រោះការមិនទាន់កើតឡើង នៃតថាគតទាំងឡាយក្តី ។ល។ តថាគត... ចែករំលែក ធ្វើឲ្យរាក់ ហើយប្រាប់ថែមថា "អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលចុះ" ដូច្នេះ និង ទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតណា ជារបស់ពិត ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួល មានសភាវៈនេះជាបច្ច័យ ក្នុងធម៌នោះ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ ហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ដោយប្រការដូច្នេះឯង ទើបត្រាស់នូវធម៌ដែលជាបច្ច័យទាំងឡាយហ្នឹងឯងថា "ជាបដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ដោយពាក្យទាំងឡាយ ជាវេវចនៈមានពាក្យពិតជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "មានសភាពជាបច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ មានជរាមរណៈជាដើម ជាលក្ខណៈ, មានការតាមចងនូវទុក្ខ ជា

វេស, មានការខុសផ្សេវ ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន ។ ក៏បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ នេះនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅថា "ជារបស់ពិត" ព្រោះការកើតមាន នៃធម៌នោះៗ ព្រោះបច្ច័យទាំងឡាយនោះៗ ដែលមិនខ្វះមិនលើសហ្នឹងឯង ត្រាស់ហៅថា "ជារបស់ទៀងទាត់" ព្រោះកាលបើបច្ច័យទាំងឡាយជល់នូវការព្រមព្រៀងគ្នាហើយ ទើបមិនមានធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងព្រោះបច្ច័យនោះ នឹងមិនមានសូម្បីតែមួយរំពេច ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា "ជារបស់មិនប្រែប្រួល" ព្រោះការមិនកើតឡើង នៃធម៌ដទៃ ព្រោះបច្ច័យនៃធម៌ដទៃ ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា "ជារបស់មានសភាវៈនេះជាបច្ច័យ" ព្រោះភាពជាបច្ច័យ ឬ ព្រោះជាទីប្រជុំនៃបច្ច័យ នៃធម៌ដែលជាផលទាំងឡាយមានជរាមរណៈជាដើមនោះ ដូចដែលបានពោលមកហើយ ។

(កែបទ ឥទប្បច្ចយតា)

នេះជាសេចក្តីនៃពាក្យ ក្នុងបទថា "ឥទប្បច្ចយតា" នោះ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ជាបច្ច័យនៃធម៌ទាំងឡាយនេះ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយា ។ ឥទប្បច្ចយតា គឺ ឥទប្បច្ចយាហ្នឹងឯង ។ ម៉្យាងទៀត ការប្រជុំនៃ ឥទប្បច្ចយា ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយតា ។

ក៏លក្ខណៈ ក្នុងបទថា "ឥទប្បច្ចយតា" នោះ បណ្ឌិតគប្បីស្រាវជ្រាវ ពាវរក អំពីគម្ពីរសទ្ទសាស្ត្រផងចុះ ។

ក៏ពួកតិរ្ថីយ៍ខ្លះ ពោលត្រឹមតែកិរិយាកើតឡើងថា "ជាបដិប្ប-

សមុប្បាទ” ដោយនយយ៉ាងនេះថា “ការអាស្រ័យកើតឡើង និង ការកើតឡើង ដោយប្រពៃ មិនជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងហេតុ ដូច ជាការកើត តាមប្រក្រតី និង បុរិស គឺ អាត្មន័ជាដើម ដែលពួក តិរ្ថីយ៍បានកំណត់ហើយ ឈ្មោះថា “បដិច្ចសមុប្បាទធម៌” ។ ពាក្យ របស់តិរ្ថីយ៍នោះ មិនត្រឹមត្រូវទេ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះមិន មានព្រះសូត្រ, ព្រោះខុសពីព្រះសូត្រ, ព្រោះមិនកើតឡើង នៃ គម្ភីរភាព និង នយ និង ព្រោះការបែកធ្លាយនៃសព្ទ (សទ្ទភេទ) ។

(មិនមានព្រះសូត្របញ្ជាក់)

មែនពិត ព្រះសូត្រថា “កិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើង ឈ្មោះ ថា បដិច្ចសមុប្បាទ” ដូច្នេះ មិនមានទេ ។ ក៏ការខុសពីបទេស-វិហារសូត្រ ត្រូវមានដល់បុគ្គលអ្នកពោលថា “កិរិយាត្រឹមតែ ការកើតឡើងនោះ ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទ” ដូច្នេះផងដែរ ។ សួរថា “តើយ៉ាងដូចម្តេច?” ។ ឆ្លើយថា “ក៏ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដែលជាវិហារធម៌ គឺការត្រាស់ដឹងជាបឋម របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះបាលីថា “គ្រានោះឯង ព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់ធ្វើទុកក្នុងព្រះទ័យ នូវបដិច្ចសមុប្បាទ ទាំងអនុលោម ទាំងបដិលោម រហូតបឋមយាម នៃរាត្រី” ដូច្នេះជាដើម ។ ក៏ វិហារធម៌ ជាចំណែកមួយ នៃបដិច្ចសមុប្បាទនោះ ឈ្មោះថា បទេសវិហារធម៌ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ បានត្រាស់ដឹងជាដំបូង នៅ

ដោយវិហារធម៌ណា, តថាគត នៅហើយដោយប្រទេស (ចំណែកមួយ) នៃវិហារធម៌នោះ" យ៉ាងដូច្នេះ ។ ក៏ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អាស្រ័យនៅ ក្នុងបទេសវិហារធម៌នោះ ដោយទ្រង់ពិចារណាមើលនូវបច្ចយាការ ពុំមែនទ្រង់អាស្រ័យនៅ ដោយការពិចារណាត្រឹមតែការកើតឡើងទេ ។ សមដូចជាព្រះអង្គ ទ្រង់ត្រាស់ ថា "តថាគតនោះ ដឹងទូទៅ យ៉ាងនេះថា : ការសោយ នូវអារម្មណ៍កើតមាន ព្រោះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ ក៏មាន, ការសោយនូវអារម្មណ៍កើតមាន ព្រោះសម្មាទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ ក៏មាន, ការសោយនូវអារម្មណ៍កើតមាន ព្រោះការត្រិះរិះខុសជាបច្ច័យ ក៏មាន" ដូច្នេះជាដើម ។ ពាក្យបាលីទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីសំដែងឲ្យបានពិស្តារផងចុះ ។ ការខុសពីបទេសវិហារសូត្រ នីងមាន ដល់បុគ្គលអ្នកពោលថា "កិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើង ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទ" ដូច្នេះ ។

ការខុសពីកថ្ចាយនសូត្រ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ មែនពិតសូម្បីក្នុងកថ្ចាយនសូត្រ ក៏ព្រះអង្គត្រាស់ថា "ម្នាលកថ្ចាយនៈ មួយទៀត កាលបុគ្គលឃើញ នូវការកើតឡើងនៃលោក ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមសេចក្តីពិត ការសំគាល់ថា មិនមាន ឯណាក្នុងលោក, ការសំគាល់ថា មិនមាន រមែងមិនមាន" ដូច្នេះ, បដិច្ចសមុប្បាទ ដែលជាអនុលោម ឈ្មោះថា ការកើតឡើង នៃលោក ព្រោះជាបច្ច័យនៃលោក ព្រោះហេតុនោះ បដិច្ចសមុប្បាទដែលជាអនុលោមនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសហើយ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ដើម្បីគាស់រំលើងនូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិនមែនទ្រង់ប្រកាសកិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើងទេ ។ ព្រោះថា កិរិយាគាស់រំលើង នូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ រមែងមាន ព្រោះការពិចារណាឃើញត្រឹមតែកិរិយាកើតឡើង ក៏មិនមែនទេ, តែរមែងមាន ព្រោះការពិចារណាឃើញ នូវការប្រទាក់ប្រទង់គ្នានៃបច្ច័យ ព្រោះតភ្ជាប់គ្នានៃផល តែងមាន និមិត្តការតភ្ជាប់គ្នានៃបច្ច័យ ។ សូម្បីការខុសអំពីកថាយនសូត្រ ក៏ត្រូវមានដល់បុគ្គលអ្នកពោលថា "កិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើង ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទ" ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(មិនមានភាពជ្រាលជ្រៅនិងន័យ)

ពាក្យថា "ព្រោះមិនមានភាពជ្រាលជ្រៅនិងន័យ" សេចក្តីថា ក៏ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ម្នាលអានន្ទ បដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ ជាធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ទាំងអាការ ដែលប្រាកដ ក៏ជ្រាលជ្រៅផងដែរ" ដូច្នេះ ។ ក៏ឈ្មោះថា ភាពនៃបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នោះ ជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ មាន ៤ ប្រការ ។ យើងនឹងពណ៌នានូវភាពជ្រាលជ្រៅ ៤ យ៉ាងនោះ ឲ្យដឹងមុខ ។ ភាពជ្រាលជ្រៅនោះ មិនមាន ក្នុងកិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើងទេ ។ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ពណ៌នា នូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ នោះ ដែលប្រជាប់តាក់តែងហើយ ដោយនយ ៤ ប្រការ ។ សូម្បីនយ ៤ ប្រការនោះ ក៏មិនមាន ក្នុងកិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើងដែរ ។ កិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើង មិនឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទ ទេ

ព្រោះមិនកើតមានភាពជ្រាលជ្រៅ និង នយ ដូចដែលបានពណ៌នាមកនេះឯង ជាប្រការមួយ ។

ពាក្យថា "ព្រោះជាសទ្ធកេទ" សេចក្តីថា ក៏ បដិច្ច សព្ទនេះ កាលកត្តាស្មើគ្នា កាលប្រកប ក្នុងបុព្វកាលកិរិយា ទើបធ្វើសេចក្តីឲ្យសំរេចបាន ។ ប្រៀបដូចជាប្រយោគនេះ ថា "ចក្ខុវិញ្ញាណ អាស្រ័យចក្ខុ និង រូប ទើបកើតឡើង" ។ ប៉ុន្តែក្នុងពាក្យនៃអាចារ្យពួកនេះ បដិច្ច សព្ទនោះ កាលប្រកបជាមួយនឹង ឧប្បាទ សព្ទ ដែលជាការសាធនៈ ទើបដល់នូវសទ្ធកេទ ព្រោះមិនមានកត្តាស្មើគ្នា និង មិនញុំាងសេចក្តីអ្វីមួយឲ្យសំរេចបានផង ព្រោះហេតុនោះ កិរិយាត្រឹមតែការកើតឡើង ទើបមិនឈ្មោះថា ជាបដិច្ចសមុប្បាទ ព្រោះជាសទ្ធកេទ ប្រការមួយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ក្នុងដំណើរនោះ និងមានពាក្យតវ៉ាថា : យើងនឹងប្រកបជាមួយនឹង ហោតិ សព្ទថា "បដិច្ចសមុប្បាទោ ហោតិ" ដូច្នេះក៏បាន។ និងមានពាក្យដោះស្រាយថា "ពាក្យនោះមិនត្រឹមត្រូវទេ" ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះមិនមានសេចក្តីដែលត្រូវប្រកប ១ ព្រោះទោសគឺការដល់នូវការកើតឡើង នៃការកើតឡើង ១ ។ ព្រោះថា ក្នុងបទទាំងឡាយនេះ គឺ "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត និងសំដែងនូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នោះ តើដូចម្តេច? ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង តថាគត ហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ដូច្នេះ,

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ហោតិ *សព្ទ មិនដល់នូវការប្រកបជាមួយ នឹងបទសូម្បីតែបទមួយផង ទាំងពុំមែនជាការកើតឡើងផង ។ ប្រសិនបើមានការកើតឡើងនៃការកើតឡើង ក៏ត្រូវបានសំរេច ប្រការមួយ ។*

សូម្បីអាចារ្យពួកខ្លះ សំគាល់ថា "ការៈនៃឥទប្បច្ចយធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ឥទប្បច្ចយតា ។ អាការ ឯណា ជាហេតុនៃបច្ចយធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ព្រោះការកើតប្រាកដនៃសង្ខារ ជាដើម អាការនោះ ឈ្មោះថា ការៈ, មួយទៀត ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ព្រោះការធ្វើឲ្យប្លែកនៃសង្ខារនោះ ពាក្យរបស់អាចារ្យទាំងឡាយនោះមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះសំដែងនូវហេតុនៃបច្ចយធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ។ មែនពិត បច្ចយធម៌ទាំងឡាយមានអវិជ្ជាជាដើមហ្នឹងឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ជាហេតុ" ដោយនយយ៉ាងនេះថា "ម្នាលអានន្ទ ព្រោះហេតុនោះឯង នុ៎ះឯងជាហេតុ នុ៎ះជានិទាន នុ៎ះជាសមុទយៈ នុ៎ះជាបច្ចយ នៃជរា មរណៈ នេះគឺអ្វីខ្លះ? គឺ ជាតិ ។ល។ នុ៎ះឯងជាហេតុ... នៃសង្ខារទាំងឡាយ, នេះគឺអ្វីខ្លះ? គឺ អវិជ្ជា" ដូច្នេះ ។ មិនមែនជាការធ្វើឲ្យប្លែកគ្នា (វិការៈ) នៃសង្ខារទាំងឡាយនោះទេ ។ ហេតុនោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបបច្ចយធម៌ទាំងឡាយថា "ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ។ ពាក្យឯណានោះ ដែលខ្ញុំពោលហើយ យ៉ាងនេះ, ពាក្យនោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាពាក្យដែលពោលត្រឹមត្រូវហើយ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(៣៥៤) ចំណែកសេចក្តីសំគាល់ ឯណា កើតឡើង ក្នុង បដិច្ចសមុប្បាទធម៌នោះ ជាការកើតឡើងនេះឯង លោកហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដោយតាយានៃព្យញ្ជនៈថា បដិច្ចសមុប្បាទ-ធម៌ នេះ, សេចក្តីសំគាល់នោះ អាចារ្យទាំងឡាយ គប្បីសំគាល់ យកនូវអត្ថនៃបទនេះ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ហើយធ្វើឲ្យ ស្ងប់រម្ងាប់ចុះ ។

ក៏ក្នុងការប្រជុំនៃធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះការប្រជុំនៃ បច្ច័យធម៌ទាំងនោះ ពាក្យថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ នេះ គឺ លោកប៉ងយកហើយដោយបំណែកពីរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បច្ច័យនៃការប្រជុំនៃធម៌នោះនេះ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដោយឧបចារៈនៃផល យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

មែនពិត ការប្រជុំនៃធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រោះ ការប្រជុំនៃបច្ច័យនេះឯណា, ក្នុងការប្រជុំនៃធម៌នោះ បណ្ឌិត ទាំងឡាយបំណងយកពាក្យនេះថា "បដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ដោយ ចំណែក ២ ។

អធិប្បាយថា : ប្រជុំនៃធម៌នោះ កាលបណ្ឌិតអាស្រ័យ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ និង ដើម្បីសេចក្តីសុខ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ប្រជុំនៃធម៌នោះ ឈ្មោះថា បដិច្ចៈ ព្រោះវិគ្រោះថា "បណ្ឌិតទាំងឡាយ គួរដើម្បីអាស្រ័យ

នូវប្រជុំនៃធម៌នោះ" និង ប្រយោជន៍ នៃធម៌នោះ ឈ្មោះថា សមុប្បាទធម៌ ព្រោះវិគ្រោះថា "ប្រជុំនៃធម៌នោះ កាលកើតឡើង រមែងកើតឡើងព្រមជាមួយគ្នា និង ដោយប្រពៃ ព្រោះមិនបានកើតឡើងតែមួយៗ (ម្តងមួយៗ) ទាំងមិនបានកើតឡើង ដោយពុំមានហេតុផងដែរ ។ ប្រជុំនៃធម៌នោះ ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ព្រោះជាទីដែលបណ្ឌិតគួរអាស្រ័យផង ព្រោះកើតឡើងជាមួយគ្នា និង ដោយប្រពៃផង ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម៉្យាងទៀត ប្រជុំនៃធម៌ណា កើតឡើងព្រមជាមួយគ្នា ព្រោះហេតុនោះ ប្រជុំនៃធម៌នោះ ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ។ មួយទៀត ប្រជុំនៃធម៌នោះ អាស្រ័យ គឺមិនបដិសេធ នូវការព្រមព្រៀងនៃបច្ច័យ កើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ប្រជុំនៃធម៌នោះ ឈ្មោះថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ព្រោះប្រជុំនៃធម៌នោះ អាស្រ័យនូវបច្ច័យផង កើតឡើងព្រមជាមួយគ្នាផង ដូចបានរៀបរាប់មកហើយ ដូច្នេះឯង ជាប្រការមួយ ។

(បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ដែលជាហេតុ)

ចំណែក ប្រជុំនៃហេតុនោះ ក៏ជាបច្ច័យ នៃប្រជុំនៃធម៌នោះ ព្រោះហេតុនោះ ប្រជុំនៃធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា តប្បច្ចយៈ ។ ព្រោះភាវៈនៃការប្រជុំនៃហេតុ ជាតប្បច្ចយៈ សូម្បីប្រជុំនៃហេតុនោះឯង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា: បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដូចគ្នា ដោយវោហារនៃផល ប្រៀបដូចជាក្នុងផ្លូវលោក ផែនស្ករអំពៅ ដែលជាបច្ច័យស្មៅស្មៅ លោកហៅថា

"ជុំនៃស្ងួស្ម" និង ដូចជាក្នុងព្រះសាសនា ការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីសុខ លោកពោលថា "ការកើតឡើង នៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ជាហេតុនាំមកនូវសេចក្តីសុខ" យ៉ាងដូច្នេះឯង ។ នយមួយទៀត ថា ៖

(៣៥៥) ប្រជុំនៃហេតុនេះ លោកហៅថា បដិច្ចៈ ព្រោះអត្ថថា ដល់នូវបំពោះមុខ និង ប្រជុំនៃហេតុនោះ លោកហៅថា សមុប្បាទធម៌ ព្រោះអត្ថថា ញុំាងធម៌ទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយគ្នា ឲ្យកើតឡើង ។

មែនពិត ការប្រជុំហេតុ នៃការកើតឡើង នៃធម៌ទាំងឡាយមានសង្ខារជាដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយជាប្រធាននៃហេតុតែមួយៗ មានអវិជ្ជា ជាដើម នុ៎ះឯណា ការប្រជុំនៃហេតុនោះ លោកហៅថា "បដិច្ចៈ" ព្រោះធ្វើអត្ថវិគ្រោះថា "បណ្តាបច្ច័យធម៌ដែលជាអង្គនៃការព្រមព្រៀងគ្នា ដល់នូវទីចំពោះមុខគ្នា គឺជួបប្រសព្វនូវទីចំពោះមុខគ្នា ព្រោះអត្ថថា ញុំាងផលទូទៅឲ្យសំរេច និង ព្រោះអត្ថថា មិនមានខ្វះកន្លះឡើយ ។ ការប្រជុំនៃហេតុនេះនោះ ញុំាងធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តិទៅជាមួយគ្នា គឺញុំាងធម៌ទាំងឡាយ ដែលមានការប្រព្រឹត្តិទៅ មិនបែកចេញអំពីគ្នានឹងគ្នាហ្នឹងឯង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ប្រជុំនៃហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា "សមុប្បាទធម៌" ។ ការប្រជុំនៃហេតុ លោកហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ព្រោះការប្រជុំនៃហេតុនោះ

ជួបប្រសព្វចំពោះមុខគ្នាផង ញុំាងធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយគ្នា ឲ្យកើតឡើងផង ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ជាប្រការមួយ ។

នយមួយវិញទៀត ថា ៖

ការប្រជុំនៃបច្ច័យនេះ អាស្រ័យដល់គ្នានឹងគ្នា ញុំាងធម៌ទាំងឡាយឲ្យកើតឡើងស្មើគ្នា និង ព្រមជាមួយគ្នា ព្រោះហេតុណា, ស្លមួ្យព្រោះហេតុនោះ ការប្រជុំនៃបច្ច័យនេះ ព្រះមុនី ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ នេះយ៉ាងនេះដូចគ្នាដែរ ។

មែនពិត ក្នុងបច្ច័យទាំងឡាយ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយបទជាប្រធាន មានអវិជ្ជាជាដើម បច្ច័យទាំងឡាយណា ញុំាងធម៌មានសង្ខារជាដើម ឲ្យកើតឡើង បច្ច័យទាំងឡាយនោះ មិនមែនមិនអាស្រ័យគ្នានឹងគ្នា ហើយអាចញុំាងធម៌មានសង្ខារជាដើម ឲ្យកើតឡើងបានទេ កាលបើមានការខ្វះខាតពីគ្នានឹងគ្នា ។ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រជុំនៃបច្ច័យនេះ គឺព្រះមុនីទ្រង់ត្រាស ក្នុងសំនួនវោហារ តាមសមគួរដល់អត្ថថា "ការប្រជុំនៃបច្ច័យនេះ អាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក ញុំាងធម៌ទាំងឡាយឲ្យកើតឡើងដោយស្មើគ្នានឹងគ្នា គឺមិនឲ្យកើតឡើងជាចំណែកមួយៗ ទាំងមិនឲ្យកើតឡើង ដោយមានមុន និង មានក្រោយឡើយ" ដូច្នេះ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងពាក្យថា បដិចសមុប្បាទ នេះ ដូចគ្នា, សេចក្តីថា ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា បដិច្ចសមុប្បាទ ហ្នឹងឯង យ៉ាងដូច្នេះ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(បដិច្ចសមុប្បាទដែលជាមគ្គង្គមាបដិបទា)

ក៏ព្រះមុនីនោះ កាលទ្រង់ត្រាស់ យ៉ាងនេះ គឺ ទ្រង់សំដែងការមិនមែនជាសស្សតវាទៈ ជាដើម ដោយបទខាងដើម និង ទ្រង់សំដែងការទំនាស់ដល់គ្នា នឹងឧច្ឆេទវាទៈ ជាដើម ដោយបទខាងបុង ទ្រង់សំដែងញ្ញាយធម៌ ដោយបទទាំងពីរ ។

(៣៥៦) ពាក្យថា "ដោយបទខាងដើម" សេចក្តីថា សភាវៈ (ការមិនមែន) ជា សស្សតវាទៈ ជាដើម ដែលជាប្រភេទ នៃ សស្សតវាទៈ អហេតុកវាទៈ, វិសមហេតុវាទៈ, វិសវត្តិវាទៈ, គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយបទថា "បដិច្ចៈ" ដែលសំដែងការប្រជុំព្រមគ្នានៃបច្ចយ ព្រោះភាវៈនៃបវត្តិធម៌ទាំងឡាយ មានការប្រព្រឹត្តិទៅ ជាប់បន្តគ្នា ក្នុងការប្រជុំព្រមគ្នា នៃបច្ចយ ។ មែនពិត នីឝមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយការប្រជុំព្រមគ្នានៃបច្ចយ ដល់វាទៈដែលជាសស្សតវាទៈជាដើម ឬ ដល់វាទៈដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃរឿង ដែលមិនមែនជាហេតុជាដើម ។

ពាក្យថា "និង...ដោយបទខាងបុង" សេចក្តីថា ឧច្ឆេទវាទៈ, នត្ថិកវាទៈ និង អកិរិយវាទៈ ឈ្មោះថា ត្រូវបានកំចាត់ចោលហើយ ព្រោះការកើតឡើងនៃធម៌ទាំងឡាយ ព្រោះការប្រជុំព្រមនៃបច្ចយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់សំដែងការជំទាស់គ្នា នីឝឧច្ឆេទវាទៈ ជាដើម ដោយបទ គឺសមុប្បាទ ដែលសំដែងនូវ

ការកើតឡើងនៃធម៌ទាំងឡាយ ។ មែនពិត កាលបើធម៌ទាំងឡាយ កើតឡើងរឿយៗ ម្តងហើយម្តងទៀត ដោយអំណាចនៃបច្ច័យ ខាងដើម និង ខាងដើម, ខច្ចទវាទ:, នត្ថិកវាទ: និង អកិរិយវាទ: នឹងមានមកអំពីណា ។

ពាក្យថា "ដោយបទទាំងពីរ" សេចក្តីថា ញាយធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាដើម) នេះ គឺមជ្ឈិមាបដិបទា, ការលះបង់នូវវាទ: ថា "បុគ្គលនោះ ធ្វើ, បុគ្គលនោះទទួលផល" ការលះបង់នូវវាទ: ថា "បុគ្គលដទៃធ្វើ, បុគ្គលដទៃបានទទួលផល" ដូច្នេះ, ការមិនជាប់ចិត្ត ក្នុងភាសាអ្នកជនបទ ការមិនកន្ទងរំលងនូវសាមញ្ញា គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ដោយពាក្យថា បដិច្ចសមុប្បាទទាំងអស់ ព្រោះធម៌ទាំងឡាយនោះៗ កើតឡើង មិនកាត់ផ្តាច់នូវសន្តតិ (ការតភ្ជាប់គ្នា) នឹងការប្រជុំព្រមគ្នា នៃបច្ច័យនោះៗ ។

នេះជាសេចក្តីនៃពាក្យត្រឹមតែថា "បដិច្ចសមុប្បាទ" ប៉ុណ្ណេះសិនចុះ ។

(៣៥៧) ចំណែកឯ ព្រះបាលីនេះ ឯណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវបដិច្ចសមុប្បាទ ទ្រង់បានសំដែងទុកហើយ ដោយនយថា "សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ" ដូច្នេះជាដើម គឺបណ្ឌិត កាលនឹងធ្វើការពណ៌នាសេចក្តីនៃព្រះបាលីដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងទុកនោះ ចុះកាន់មណ្ឌលនៃវិភជ្ជវាទី ហើយមិនពោលមួលបង្កាច់ នូវអាចារ្យទាំងឡាយ ដែលមិនប្រកាន់ស្អិត

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

សកសម័យ គឺ មិនប្រកាន់យកតែការចេះដឹងផ្ទាល់ខ្លួន មិនខ្ជឹង កាន់បរសម័យ គឺមិនជិះជាន់ការចេះដឹង របស់អ្នកដទៃ មិន បដិសេធព្រះសូត្រ អនុលោមតាមព្រះវិនយ ពិនិត្យមើលមហា-បទេស សំដែងធម៌(គឺបាលី)បាន ចាប់យកអត្ថបាន រួបរួមសំដែង អត្ថនោះហ្នឹងឯង ដោយបរិយាយផ្សេងៗទៀត ទើបគប្បីធ្វើការ ពណ៌នាសេចក្តីបាន, មួយទៀត តាមប្រក្រតី ការពណ៌នាសេចក្តី នៃបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ គឺពិតជាធ្វើបាន ដោយកម្រពេកណាស់ សមដូចជាបុរាណាចារ្យទាំងឡាយ បានពោលហើយ ថា ៖

> ធម៌ ៤ ប្រការ គឺ សច្ចៈ, សត្ថុ, បដិសត្តិ និង បច្ចយាការ ហ្នឹងឯង ជាធម៌ដែលយល់បាន ដោយលំបាក ទាំង ពិបាកនឹងសំដែង ដែរមទៀតផង យ៉ាងដូច្នេះ

ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ការពណ៌នាសេចក្តីនៃបដិច្ច-សមុប្បាទ វៀរចាកបុគ្គលអ្នកបានសំរេចអាគម គឺព្រះបរិយត្តិ និង អធិគម គឺ មគ្គផលហើយ អ្នកណា ក៏មិនអាចធ្វើបានដោយ ងាយឡើយ ព្រោះហេតុនេះ ខ្ញុំថ្លឹងថ្លែងហើយ

> មានបំណងនឹងពោលពណ៌នាបច្ចយាការ ក្នុងថ្ងៃនេះ ទាំង ពុំទាន់បានសម្រេច នូវទីពឹងអាស្រ័យ ដូចជាការបុះទៅ កាន់សាគរ ដែលពុំទាន់បានទីពឹង យ៉ាងដូច្នោះ តែពាក្យ ប្រៀនប្រដៅនេះ ជាពាក្យដែលប្រដាប់ប្រដា ដោយន័យ ទេសនាផ្សេងៗ ទាំងមាគ៌ានៃអាចារ្យ ក្នុងកាលមុន ក៏មិន

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

សាបស្លូន្ស តែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះ
ហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងអាស្រ័យ នូវន័យទាំង ២ យ៉ាងនោះ
ធ្វើមពណ៌នាសេចក្តី នៃបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នោះ, ប្អូរ
អ្នកទាំងឡាយ តាំងចិត្តស្តាប់ នូវការពណ៌នានោះចុះ ។
ក៏ពាក្យនេះ បុព្វាចារ្យទាំងឡាយ ពោលហើយថា ៖
“បុគ្គលឯណាមួយ បើប្អូលចិត្តស្តាប់ខ្ញុំ នឹងគប្បីបាននូវ
គុណវិសេស ដែលមានតាំងតែពីខាងដើម រហូតដល់
បុងចប់ លុះបាននូវគុណវិសេស ដែលមានតាំងតែពី
ខាងដើម រហូតដល់បុងចប់ហើយ ក៏នឹងដល់នូវហានៈ
ដែលមប្អូរាជមើលមិនឃើញ” *ដោយប្រការដូច្នេះ ។*
ក៏ក្នុងបាលី នៃបដិច្ចសមុប្បាទ មានពាក្យថា “សង្ខារទាំង
ឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ” *ដូច្នេះជាដើម*
បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដោយប្រភេទ នៃទេសនា
ដោយអត្ថ ដោយលក្ខណៈ ដោយវិធីផ្សេងៗ មានវិធី
តែមួយជាដើម និង ដោយការកំណត់អង្គទាំងឡាយ បាប់
មុនគេ តាំងតែពីដើមតែម្តង ដូច្នេះឯង ។

(វិនិច្ឆ័យដោយប្រភេទនៃទេសនា)

(៣៥៨) បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា “ដោយប្រភេទនៃទេសនា”
មានវិនិច្ឆ័យថា “ក៏ការសំដែងនូវ បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ នៃព្រះមាន

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

ព្រះភាគ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ទ្រង់សំដែង តាំងតែអំពីដើម រហូតដល់ចុងក៏មាន តាំងតែពីកណ្តាល រហូតដល់ចុងក៏មាន នយ័ដូចគ្នានេះដែរ ទ្រង់សំដែង តាំងតែអំពីចុង រហូតទៅដល់ខាងដើមក៏មាន ទ្រង់សំដែង តាំងតែពីកណ្តាល រហូតទៅដល់ខាងដើមក៏មាន ប្រៀបដូចជាការចាប់យកវល្លិ នៃបុរស ៤ នាក់ ដែលស្វែងរកវល្លិ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

(សំដែងតាំងពីដើមដល់ចុង)

ប្រៀបដូចជា បណ្តាបុរស ៤ នាក់ ដែលស្វែងរកវល្លិ បុរសម្នាក់ ឃើញគុម្ពវល្លិហ្នឹងឯងមុនគេ បុរសនោះ ក៏កាត់វល្លិនោះ ត្រង់គល់ ហើយទាញយកមកទាំងអស់ ហើយនាំយកទៅ (ប្រើ) ក្នុងការងារ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ទ្រង់សំដែង នូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ តាំងតែពីដើមរហូតដល់ចុងថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ។ល។ ជាតិមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ" យ៉ាងដូច្នេះក៏មាន ។

(សំដែងតាំងតែពីកណ្តាលដល់ចុង)

មួយទៀត បណ្តាបុរសទាំងនោះ បុរសម្នាក់ ឃើញត្រង់កណ្តាលនៃវល្លិ មុនគេ បុរសនោះ ក៏កាត់វល្លិនោះ ត្រង់កណ្តាល ហើយទាញយកតែចំណែកខាងលើប៉ុណ្ណោះ ទៅ (ប្រើ) ក្នុងការងារ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះមានព្រះភាគ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ទ្រង់

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

សំដែង នូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ តាំងតែពីកណ្តាល រហូតដល់ខាងចុងថា "កាលបើកុមារនោះ ត្រេកអរ និយាយសរសើរ នៅប្រកាន់ជាប់ស្អិតនូវវេទនានោះ, សេចក្តីត្រេកអរ រមែងកើតឡើង, សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ឯណា, នោះ គឺជាឧបាទាន, កព រមែងកើតមាន ដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះឧបាទាន ជាបច្ច័យ, ជាតិ កើតមាន ព្រោះកពជាបច្ច័យ" ដូច្នេះជាដើម ក៏មាន ។

(សំដៅងពីបុងដល់ដើម)

មួយទៀត បណ្តាបុរសទាំង ៤ នាក់នោះ បុរសម្នាក់ ឃើញចុងវល្លិ មុនគេ បុរសនោះ ក៏ចាប់ចុងវល្លិ (នោះ) ទាញយកមកទាំងអស់ រហូតដល់គល់ ដោយស្រាវយកតែចុងប៉ុណ្ណោះ ហើយនាំយកទៅ ប្រកបការងារ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះមានព្រះភាគ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ទ្រង់សំដែងនូវបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ចាប់តាំងតែពីខាងចុង រហូតទៅដល់ខាងដើមថា "ក៏ពាក្យថា ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ" ដូច្នេះនេះ គឺតថាគត ពោលហើយ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ មែនឬ? ឬក៏ មិនមែនទេ? ឬមួយ អ្នកមានសេចក្តីយល់ឃើញក្នុងហេតុនេះ យ៉ាងដូចម្តេចដែរ?" ដូច្នេះ, ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្រាបទូលថា "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ, ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយ មានសេចក្តីយល់ ឃើញក្នុងរឿងនេះ យ៉ាងដូច្នេះថា "ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះមានជាតិ

ជាបច្ចយ” យ៉ាងដូច្នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “ពាក្យនេះ តថាគត ពោលហើយថា: ជាតិ កើតមាន ព្រោះភព ជាបច្ចយ ។ល។ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ចយ” ដូច្នេះ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ចយមែនឬ? ឬក៏ មិនមែនទេ? ឬមួយ អ្នកមានសេចក្តីយល់ឃើញ ក្នុងរឿងនេះ យ៉ាងដូចម្តេច?” ដូច្នេះជាដើម ក៏មាន ។

(សំដៅងពីកណ្តាលដល់ដើម)

ម៉្យាងទៀត បណ្តាបុរសទាំង ៤ នាក់នោះ បុរសម្នាក់ឃើញវល្លិ ត្រង់កណ្តាល មុនគេបង្អស់ បុរសនោះ ក៏កាត់វល្លិ (នោះ) ត្រង់កណ្តាល ហើយស្រាវទាញចុះទៅក្រោម រហូតដល់គល់ ស្រេចហើយ ក៏នាំយកទៅប្រកបការងារ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះមានព្រះភាគ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ទ្រង់សំដែង នូវបដិច្ច-សមុប្បាទធម៌ ចាប់ផ្តើមពីកណ្តាល រហូតដល់ដើមថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏អាហារទាំង ៤ យ៉ាងនេះ មានអ្វីជាដើមហេតុ មានអ្វីជាហេតុឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើត? អាហារទាំង ៤ យ៉ាងនេះ មានតណ្ហាជាដើមហេតុ មានតណ្ហាជាហេតុឲ្យកើត មានតណ្ហាជាកំណើត មានតណ្ហាជាដែនកើត, តណ្ហា មានអ្វីជាដើមហេតុ... វេទនា... ផស្សៈ... សឡាយតនៈ... នាមរូប... វិញ្ញាណ... សង្ខារទាំងឡាយ មានអ្វីជាដើមហេតុ... សង្ខារទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាដើមហេតុ ។ល។ មានអវិជ្ជា ជាដែនកើត”

ដូច្នេះជាដើម ក៏មាន ។

សួរថា "ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងយ៉ាងដូច្នេះ?" ។ ឆ្លើយថា "ព្រោះបដិច្ចសមុប្បាទធម៌មានសេចក្តីល្អ ដោយជុំវិញផង ព្រោះព្រះអង្គឯង ក៏បានសម្រេចនូវសេចក្តីល្អ ក្នុងទេសនាផង" ។ មែនពិត បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ជាធម៌មានសេចក្តីល្អ ដោយជុំវិញ ។ បដិច្ចសមុប្បាទធម៌នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីចាក់ធ្លុះនូវញេយ្យធម៌ ព្រោះទេសនានោះៗ មែនពិត ។ ឯព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់បានសម្រេច នូវសេចក្តីល្អ ក្នុងការទេសនា ព្រោះប្រកបដោយ វេសារជ្ជញាណ ៤ និង បដិសម្ភិទាញាណ ៤ ផង និង ព្រោះទ្រង់ដល់ នូវគម្ភីរភាព ៤ យ៉ាងផង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដោយនយផ្សេងៗ គ្នា ក៏ព្រោះព្រះអង្គបានសម្រេចនូវសេចក្តីល្អ ក្នុងការទេសនាហ្នឹងឯង ។

តែដោយការផ្សេងពីគ្នា អនុលោមទេសនា (ការសំដែងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដោយអនុលោម) តាំងតែអំពីដើម ឯណា, អនុលោមទេសនា នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ប្រព្រឹត្តទៅ ដល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះពិចារណាឃើញ នូវវេនេយ្យជន ដែលឈ្លក់វង្វេង ក្នុងចំណែកនៃការវិលវល់ ដើម្បីទ្រង់សំដែងនូវការវិលវល់ ដោយហេតុទាំងឡាយ ដែលជារបស់ខ្លួន និង ដើម្បីទ្រង់សំដែងបង្ហាញ នូវលំដាប់ នៃការកើតឡើងផង" ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

បដិលោមទេសនា (ការសំដែងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដោយបដិលោម) ចាប់ផ្តើមពីចុងឯណា បដិលោមទេសនានោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ប្រព្រឹត្តទៅ ដល់ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គទ្រង់តាមសំឡឹងឃើញ នូវសត្វលោក ដែលដល់នូវសេចក្តីលំបាក ដោយនយថា "សត្វលោកនេះ ដល់នូវសេចក្តីលំបាកហ្ន៎ កើតផង ចាស់ផង ស្លាប់ផង" ដូច្នេះជាដើម ដើម្បីទ្រង់សំដែងបង្ហាញហេតុ នៃសេចក្តីទុក្ខនោះៗ មានជរា និង មរណៈ ជាដើម ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានសម្រេចហើយ តាមលំដាប់ នៃការត្រាស់ដឹង ដែលជាចំណែកខាងដើម ។

ទេសនាឯណា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាំងតែពីកណ្តាល រហូតដល់ខាងដើម, ទេសនានោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទ្រង់សំដែងបង្ហាញលំដាប់នៃហេតុ និង ផល ចាប់ផ្តើមអំពីឆ្ងន់នូវអតីតទ្វា រហូតទៅដល់អតីតទ្វា ម្តងទៀត តាមទំនងនៃការកំណត់ នូវដើមហេតុនៃអាហារ ។

ចំណែកទេសនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ចាប់ផ្តើមពីកណ្តាលរហូតទៅ ដល់ចុង, ទេសនានោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទ្រង់សំដែងបង្ហាញ នូវធម៌ដែលនឹងមាន ក្នុងកាលជាអនាគត ចាប់ផ្តើមពីការកើតឡើង នៃធម៌ដែលជាហេតុ នៃកាលដែលជាអនាគត ក្នុងកាលបច្ចុប្បន្ន ។

បណ្តាទេសនាទាំង ៤ យ៉ាងនោះ អនុលោមទេសនា ឯណា

ចាប់តាំងអំពីខាងដើម គឺព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដើម្បីទ្រង់សំដែងបង្ហាញការវិលវល់ តាមហេតុទាំងឡាយ ដែលជារបស់ខ្លួន និង ដើម្បីសំដែងបង្ហាញនូវលំដាប់ នៃការកើតឡើង ដល់វេនេយ្យជន ដែលឈ្លក់វង្វេង ក្នុងហេតុនៃការវិលវល់, អនុលោមទេសនានោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានសំដែងហើយ ក្នុងទីនេះ ។

សួរថា "ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ក្នុងបច្ចយាការនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់អវិជ្ជា ជាខាងដើម? សូម្បីអវិជ្ជា ជាធម្មជាតិមិនមានហេតុ តែជាតួនៃមូលហេតុនៃលោក ដូចជាប្រក្រតី នៃពួកបុគ្គលដែលជាបកតិវាទីឬ?" ។ ឆ្លើយថា "អវិជ្ជា មិនមែនជាធម្មជាតិមិនមានហេតុទេ ។ ព្រោះហេតុនៃអវិជ្ជា គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា : ការកើតឡើង នៃអវិជ្ជា (កើតមាន) ព្រោះការកើតឡើងនៃអាសវៈ ដូច្នេះ ។ តែអវិជ្ជា ជាមូលហេតុដោយបរិយាយណា, បរិយាយនោះក៏មាន " ។

សួរថា "ក៏បរិយាយនេះគឺអ្វី?" ។ ឆ្លើយថា "គឺភាពនៃអវិជ្ជានោះ ជាកំពូលនៃហេតុ ក្នុងការសំដែងអំពីវដ្តៈ" ។ មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគ កាលសំដែងនូវវដ្តកថា រមែងសំដែងលើកយក នូវធម៌ ២ ប្រការ មកជាប្រធាន គឺអវិជ្ជា ក៏មាន ។ សមដូចជាព្រះអង្គត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទីបំផុតខាងដើម នៃអវិជ្ជា មិនប្រាកដទេ, អវិជ្ជា មិនមាន ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ [1] ឬថា

๑- សុ.អំ.ទ. ភាគទី ๕๐ ទំព័រទី ๒๔๖ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

កើតឡើង ក្នុងកាលខាងក្រោយឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា អវិជ្ជា នេះ តថាគត ពោល យ៉ាងនេះ តែថា អវិជ្ជា តែងប្រាកដ ព្រោះមានរបស់នេះជាបច្ច័យ” ដូច្នេះ ។ គឺ ភវតណ្ហា ក៏មាន ។ សមដូចជាព្រះអង្គត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទីបំផុតខាងដើមនៃភវតណ្ហា មិនប្រាកដទេ, ភវតណ្ហា មិនមាន ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ឬថា កើតឡើង ក្នុងកាលខាងក្រោយឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ពាក្យថា ភវតណ្ហានេះ តថាគត ពោលយ៉ាងនេះ តែថា ភវតណ្ហា រមែងប្រាកដ ព្រោះមានរបស់នេះ ជាបច្ច័យ” ដូច្នេះជាដើម ។

សួរថា “ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សំដែងនូវវដ្តកថា ទើបទ្រង់ត្រាស់ ដោយលើកយកធម៌ ២ ប្រការនេះ មកជាប្រធាន?” ។ ឆ្លើយថា “ព្រោះធម៌ទាំង ២ ប្រការនេះ ជាហេតុពិសេសនៃកម្ម ដែលធ្វើសត្វ ឲ្យទៅដល់នូវសុគតិ និងទុគ្គតិ ” ។ មែនពិត អវិជ្ជា ជាហេតុវិសេសនៃកម្ម ដែលញុំងសត្វឲ្យដល់នូវទុគ្គតិ ។ តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះពួកបុថុជ្ជន ដែលត្រូវអវិជ្ជា គ្របសង្កត់ហើយ រមែងប្រារព្ធធ្វើនូវកម្ម ដែលញុំងសត្វឲ្យដល់នូវទុគ្គតិ មានប្រការផ្សេងៗ មានបាណាតិបាតជាដើម ដែលមិនមានអ្វីជាទីពេញចិត្តសោះ ព្រោះក្តៅក្រហាយដោយកិលេសផង ទាំងនាំមកនូវហេតុដែលមិនចំរើន ដល់ខ្លួន ព្រោះធ្វើឲ្យធ្លាក់ចុះទៅ ក្នុងទុគ្គតិផង ប្រៀបដូចជាសត្វគោ ដែល

គេនិងសម្ងាប់ ត្រូវការនឿយហត់ ព្រោះត្រូវជុតរោលដោយក្លៀង និង ត្រូវគេសំពងដោយដំបង គ្របសង្កត់ហើយ តែងសុះសាធីក នូវទឹកក្តៅ ដែលមិនមានអ្វីជាទីពេញចិត្តផង ទាំងនាំមកនូវសេចក្តីវិនាសដល់ខ្លួនផង ព្រោះក្រហល់ក្រហាយ ដោយការនឿយហត់នោះ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ចំណែក កវតណ្ហា ជាហេតុវិសេសនៃកម្ម ដែលធ្វើសត្វឲ្យដល់នូវសុគតិ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះពួកបុថុជ្ជន ដែលត្រូវកវតណ្ហា គ្របសង្កត់ហើយ រមែងព្យាយាមធ្វើកម្ម ដែលធ្វើសត្វឲ្យដល់នូវសុគតិ មានប្រការផ្សេងៗ មានការរៀបចាកនូវការសម្ងាប់សត្វមានជីវិតជាដើម ជាកម្មដែលមានគុណជាទីពេញចិត្តផង ព្រោះប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ដោយសារកិលេសផង ជាកម្មដែលបន្ទោបង់នូវសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ដោយសារសេចក្តីទុក្ខ ក្នុងទុគ្គតិ របស់ខ្លួនផង ព្រោះញុំងបុគ្គលអ្នកធ្វើ ឲ្យដល់នូវសុគតិ ដូចជាគោដែលមានអាការ ដូចបានពោលមកហើយនោះ ព្យាយាមរកទឹកត្រជាក់ផឹក ជាទឹកដែលមានរសជាតិឆ្ងាញ់ផង ជាទឹកដែលបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីនឿយហត់ របស់ខ្លួនបានផង ព្រោះស្រេកឃ្លានទឹកត្រជាក់ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯក្នុងធម៌ដែលជាប្រធាន ក្នុងវដ្តកថានេះ ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ទេសនា លើកយកធម៌មួយ មកជាមូលហេតុ ។ ធម៌នេះ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។ គឺព្រះបាលីថា

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

"ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ [๑] មានអវិជ្ជាជាហេតុ, វិញ្ញាណ មានសង្ខារ ជាហេតុ យ៉ាងនេះឯង" ដូច្នេះជាដើម ๑ ។ មួយទៀត ដូចព្រះបាលីថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហា រមែងចំរើន ដល់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញតែសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃឧបាទាន, ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ [๒] " ដូច្នេះជាដើម ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ទេសនា លើកយកធម៌ទាំង ๒ ប្រការមក ជាមូលហេតុផង ក៏មានខ្លះដែរ ។ នេះ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពាល ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងរាំងរាំ ដែលប្រកបដោយតណ្ហា រមែងមានកាយគឺបដិសន្ធិនេះ កើតឡើងយ៉ាងនេះឯង, ជ្បិតផស្សៈ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវធម៌ជាគូៗ នឹងគ្នានុ៎ះ យ៉ាងនេះ គឺកាយនេះផង នាមរូប ខាងក្រៅផង, បុគ្គលពាល ដែលផស្សាយតនៈទាំង ๖ ឬក៏ បណ្តាផស្សៈទាំងនោះ ណានីមួយ ពាល់ត្រូវហើយ រមែងទទួលនូវសុខ [๓] និងទុក្ខ " ដូច្នេះជាដើម ។

បណ្តាព្រះធម៌ទេសនាទាំងនុ៎ះ ព្រះធម៌ទេសនាថា "សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ" ដូច្នេះជាដើម ចំពោះក្នុងទីនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ជាព្រះធម៌ទេសនា ដែលមានធម៌

๑- សុ. សំ. និ. ភាគទី ๓๑ ទំព័រទី ๖๘ ។ ๒- សុ. សំ. សគ. ភាគទី ๓๐ ទំព័រទី ๑๘๕ ។ ๓- ភាគទី ๓๐ ទំព័រទី ๕๐ ។

មួយជាប្រធាន ដោយអំណាចនៃអវិជ្ជា (លើកយកអវិជ្ជា មកជាប្រធាន)" យ៉ាងដូច្នេះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយប្រភេទ នៃទេសនា ក្នុងបដិច្ច-សមុប្បាទធម៌នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះឯង ជាមុនសិន ។

(វិនិប្ប័យដោយអត្ត)

(៣៥៩) ពាក្យថា "ដោយអត្ត" គឺ ដោយសេចក្តី នៃបទទាំងឡាយ មានបទថា អវិជ្ជា ជាដើម ។ អត្តនេះ តើយ៉ាងដូច្នេះខ្លះ? ។

(អវិជ្ជា)

(១) អកុសលកម្ម មានកាយទុច្ចរិត ជាដើម ឈ្មោះថា អវេទ្ទិយៈ ប្រែថាមិនគួរបាន ព្រោះអត្តថា មិនគួរបំពេញ ។ ធម្មជាតិណា រមែងបាននូវអវិទ្ទិយៈនោះ ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជា (បាននូវរបស់ដែលមិនគួរបាន) ។

(២) កុសលកម្ម មានកាយសុចរិត ជាដើម ឈ្មោះថា វិទ្ទិយៈ ប្រែថា គួរបាន ព្រោះអត្តថា ខុសប្លែកគ្នាពីអវិទ្ទិយៈនោះ ធម្មជាតិ ណា មិនបាននូវវិទ្ទិយៈនោះ ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជា (មិនបានរបស់ដែលគួរបាន) ។

(៣) ធម្មជាតិ ណា ធ្វើអត្ត គឺភាពជាក្រុម នៃខន្ធទាំងឡាយ មិនឲ្យប្រាកដ ធ្វើអត្តគឺគ្រឿងតភ្ជាប់នៃអាយតនៈទាំងឡាយ មិនឲ្យប្រាកដ ធ្វើអត្តគឺការសូន្យទទេ នៃធាតុទាំងឡាយ មិនឲ្យប្រាកដ

ធ្វើអត្ថ គឺភាពជាធំ នៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនឲ្យប្រាកដ ធ្វើអត្ថ គឺ ភាពពិតប្រាកដ នៃសច្ចៈទាំងឡាយ មិនឲ្យប្រាកដ ព្រោះហេតុ នោះ ធម្មជាតិនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជា (ធ្វើអត្ថ នៃខន្ធជាដើម មិនឲ្យប្រាកដ) ។

(៤) ធម្មជាតិ ណា ធ្វើអត្ថ ៤ យ៉ាង ដែលបានពោល មកហើយ ដោយអំណាចនៃអត្ថ មានការបៀតបៀនជាដើម នៃ សច្ចៈ មានទុក្ខសច្ចៈ ជាអាទិ៍ មិនឲ្យប្រាកដ ហេតុនេះ ធម្មជាតិ នោះទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជា (ធ្វើអត្ថ នៃអរិយសច្ចៈមិនឲ្យប្រាកដ) ។

(៥) ធម្មជាតិ ណា ញុាំងសត្វទាំងឡាយ ឲ្យសុះទៅ ក្នុង កំណើត, គតិ, ភព, វិញ្ញាណដ្ឋិតិ និង សត្តាវាស ទាំងពួង ក្នុង សង្សារ ដែលប្រាសចាកទីបំផុត ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ទើប ឈ្មោះថា អវិជ្ជា (ញុាំងសត្វឲ្យសុះទៅ ក្នុងសង្សារ ដែលប្រាស ចាកទីបំផុត) ។

(៦) ធម្មជាតិ ណា សុះទៅក្នុងបញ្ញត្តិធម៌ទាំងឡាយ មានស្ត្រី និង បុរសជាដើម ដែលមិនមាន ដោយបរមត្ថ មិនសុះទៅ ក្នុង បញ្ញត្តិធម៌ទាំងឡាយ មានខន្ធជាដើម សូម្បីមាន ដោយបរមត្ថ ហេតុនេះ ធម្មជាតិនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជា (សុះទៅ ក្នុង អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ ឬ មិនសុះទៅ ក្នុងវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ) ។

(៧) មួយវិញទៀត ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ព្រោះ បិទបាំង នូវវត្ថុ និង អារម្មណ៍ នៃវិញ្ញាណ មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម

និង នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាបដិច្ចសមុប្បាទ (គឺបច្ចយ) ផង ទាំងបដិច្ចសមុប្បន្ន (គឺផល) ផង យ៉ាងដូច្នេះក៏បាន ។

(បច្ច័យ)

ផល អាស្រ័យធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅ ធម៌នោះ ឈ្មោះថា បច្ច័យ ។ ពាក្យថា "បដិច្ច គឺអាស្រ័យ" សេចក្តីថា មិនលើកលែង មិនបដិសេធ ។ ពាក្យថា "ឯតិ គឺទៅ" សេចក្តីថា កើតឡើង និង ប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត អត្ថថា ឧបការកៈ អ្នកឧបត្ថម្ភ ជាអត្ថនៃបច្ច័យសព្ទ ។

អវិជ្ជា ផង អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ផង ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជាបច្ចយៈ ប្រែថា អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យនោះ ។

(សង្ខារ)

ធម៌ទាំងឡាយណា តាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ ហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ទើបឈ្មោះថា សង្ខារ (ធម៌ជាអ្នកតាក់តែងឡើង) តែថា សង្ខារ មាន ២ យ៉ាង គឺ សង្ខារដែលមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ១ សង្ខារ ដែលមកហើយ ដោយសង្ខារសព្ទ ១ ។

បណ្តាសង្ខារទាំង ២ យ៉ាងនោះ សង្ខារទាំងនេះ គឺ បុញ្ញាភិសង្ខារ, អបុញ្ញាភិសង្ខារ និង អនេញ្ជាភិសង្ខារ ត្រូវជា ៣, កាយសង្ខារ, វចីសង្ខារ និង ចិត្តសង្ខារ ត្រូវជា ៣ ដែរ រួមត្រូវជា ៦ ជាអវិជ្ជាបច្ច័យសង្ខារ ។

អវិជ្ជាបច្ចយសង្ខារ ទាំងអស់នោះ បានដល់ កុសលចេតនា និង អកុសលចេតនា ផ្នែកលោកិយហ្នឹងឯង ។ ចំណែកសង្ខារ ទាំងឡាយ ៤ នោះ គឺ សង្ខតសង្ខារ (សង្ខារដែលត្រូវបច្ច័យរបស់ខ្លួនតាក់តែងឡើង) អភិសង្ខតសង្ខារ (សង្ខារដែលត្រូវកម្មតាក់តែងឡើង) អភិសង្ខរណកសង្ខារ (សង្ខារ គឺតួកម្មដែលជាម្ចាស់តាក់តែងឡើង) បយោគាភិសង្ខារ (សង្ខារ គឺការព្យាយាម) ជាសង្ខារដែលមកហើយ ដោយសង្ខារសព្វ ។

ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងនោះ ធម៌ដែលមានបច្ច័យទាំងពួង ដែលបានពោលហើយ ក្នុងបាលីទាំងឡាយ មានពាក្យថា “សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងមែនពិត” ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា សង្ខតសង្ខារ ។ អភិសង្ខតសង្ខារ ដែលបានពោលមកហើយ ក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយថា “រូបធម៌ និង អរូបធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីកម្ម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងត្រៃភូមិ ឈ្មោះថា អភិសង្ខតសង្ខារ” យ៉ាងដូច្នេះ, សូម្បីអភិសង្ខតសង្ខារ ទាំងនោះ ក៏ដល់នូវការសង្គ្រោះចូល ក្នុងបាលីនេះថា “សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងមែនពិត” ដូចគ្នាដែរ ។ ប៉ុន្តែអាគតដ្ឋាន (ទីជាទីមក) នៃអភិសង្ខតសង្ខារ ទាំងឡាយនោះ មិនបានប្រាកដ ដោយចំពោះទេ ។ ចំណែកកុសលចេតនា និង អកុសលចេតនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងត្រៃភូមិ លោកហៅថា អភិសង្ខរណកសង្ខារ ។ អាគតដ្ឋាន នៃអភិសង្ខរណកសង្ខារនោះ ប្រាកដ ក្នុងបាលីទាំងឡាយ មានជាអាទិ៍

ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរសបុគ្គលនេះ ធ្លាក់ចុះទៅ ក្នុងអវិជ្ជា រមែងសាងនូវសង្ខារ គឺបុណ្យខ្លះ” ដូច្នេះជាដើម ។ ចំណែកឯ សេចក្តីព្យាយាម ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមផ្លូវកាយ និង ផ្លូវចិត្ត លោកហៅថា បយោគាភិសង្ខារ ។ បយោគាភិសង្ខារនោះ មក ហើយ ក្នុងបាលីទាំងឡាយថា “ការប្រព្រឹត្តទៅនៃអភិសង្ខារ មាន ប្រមាណត្រឹមណា, បុគ្គលនោះ ក៏ដើរទៅ បានប្រមាណត្រឹមនោះ ហើយក៏ឈប់ ដូចជារនេះដែលបាក់ភ្លៅ យ៉ាងនោះឯង” ដូច្នេះ ។

មួយទៀត សង្ខារដែលមកហើយ ដោយសង្ខារសព្វ មិន មែនមានត្រឹមតែសង្ខារទាំងឡាយ ៤ យ៉ាងនេះ ប៉ុណ្ណោះទេ, សង្ខារ ទាំងឡាយផ្សេងៗទៀត ដែលមកដោយសង្ខារសព្វ ក៏មានច្រើន ជាអនេកដែរ ដោយនយមានន័យជាអាទិ៍ថា “ម្នាលវិសាខៈ ដ៏មាន អាយុ កាលបើភិក្ខុចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ វចីសង្ខារ រលត់មុន គេ បន្ទាប់ពីនោះមក កាយសង្ខារ រលត់ បន្ទាប់អំពីនោះមកទៀត ទើបចិត្តសង្ខារ រលត់” ដូច្នេះ ។ បណ្តាសង្ខារ ទាំងឡាយនោះ សង្ខារ ឯណា មិនគប្បីដល់ នូវការសង្គ្រោះ ក្នុងសង្ខតសង្ខារ, សង្ខារនោះ មិនមានទេ ។

(អត្តនៃសព្វមានវិញ្ញាណជាដើម)

ពាក្យតទៅនេះ លោកពោលហើយ ក្នុងបាលីទាំងឡាយ មានជាដើមថា “វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះបច្ច័យគឺសង្ខារ” ដូច្នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលបានពោលមកហើយនុ៎ះឯង ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ចំណែកក្នុងពាក្យដែលលោកមិនបានពោលហើយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។

ធម្មជាត ណា ជីង (នូវអារម្មណ៍ផ្សេងៗ) ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណ ។ ធម្មជាត ណា បង្អោនទៅរក (អារម្មណ៍) ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា នាម ។ ធម្មជាត ណា បែកធ្លាយ ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា រូប ។ ធម្មជាត ណា ផ្សាយទៅ ក្នុងអាយៈ (គឺការរីកធំឡើង) និង នាំទៅកាន់អាយតៈ (គឺការតេទៅមុខ) ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា អាយតនៈ ។ សភាវៈ ណា ពាល់ត្រូវ ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ផស្សៈ ។ ធម្មជាតិ ណា ជីង (សោយនូវអារម្មណ៍) ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា វេទនា ។ ធម្មជាតិ ណា ក្រហល់ក្រហាយស្រេកឃ្លាន (នូវអារម្មណ៍) ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា តណ្ហា ។ ធម្មជាតិ ណា ប្រកាន់មាំ ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ។ សភាវៈ ណា កើត ឬ ញុំងសត្វឲ្យកើត ហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ភព ។ ការកើត ឈ្មោះថា ជាតិ ។ ការចាស់ជរគ្រាំគ្រា ឈ្មោះថា ជរា ។ សត្វទាំងឡាយ តែងស្លាប់ដោយធម្មជាតនោះ ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ទើបឈ្មោះថា មរណៈ ។ ការសោកសៅ ឈ្មោះថា សោកៈ ។ ការខ្សឹកខ្សួល ឈ្មោះថា បរិទេវៈ ។ ធម្មជាត ណា ញុំងសត្វឲ្យលំបាក ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ទុក្ខ ។ មួយទៀត

ធម្មជាត ណា ជីកដោយ ចំណែកពីរ ដោយអំណាចនៃការកើត ឡើង និង ការតាំងនៅ ហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ទុក្ខ ។ ការៈនៃបុគ្គលជាអ្នកមិនសប្បាយចិត្ត ឈ្មោះថា ទោមនស្ស ។ ការក្រៀមក្រំចិត្ត យ៉ាងខ្លាំង ឈ្មោះថា ឧបាយាសៈ ។

ពាក្យថា "សម្ភវន្តិ" ប្រែថាកើតឡើង ។ ម៉្យាងទៀត បណ្ឌិត មិនគប្បីធ្វើការប្រកប **សម្ភវន្តិ** សព្ទ ចូលជាមួយបទទាំងឡាយ មានបទថា សោកជាដើមតែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះទេ គប្បីធ្វើការប្រកប **សម្ភវន្តិ** សព្ទ ចូលជាមួយបទទាំងពួងផងដែរ ។ ព្រោះថា កាលបើពោល ដោយប្រការដទៃថា "អវិជ្ជា បច្ចយា សង្ខារា" សេចក្តីក៏មិនបានប្រាកដច្បាស់ថា "សង្ខារទាំងឡាយ ធ្វើនូវអ្វី" ដូច្នេះ ។ តែកាលបើមានការប្រកបសព្ទ ថា "សម្ភវន្តិ" ដូច្នេះ ក៏រមែងបានធ្វើការកំណត់ទាំងបច្ចុយធម៌ ទាំងបច្ចុប្បន្នធម៌ ថា "អវិជ្ជា ផង អវិជ្ជានោះ ជាបច្ចុយផង ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិជ្ជាបច្ចយៈ, សង្ខារទាំងឡាយ រមែងកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ចុយនោះ" ដូច្នេះ ។ ក្នុងបទទាំងពួង ក៏មានន័យដូចគ្នានេះដែរ ។

ពាក្យថា "ឯវំ" ជាពាក្យសំដែងន័យ ដែលបានសំដែងមកហើយ ។ ដោយពាក្យ ឯវំ នោះ សំដែង ថា "បច្ចុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយ កើតឡើង ព្រោះបច្ចយធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាដើម ហ្នឹងឯងជាហេតុ មិនមែនកើតឡើង ព្រោះអ្នកមានអំណាចបង្កើត ជាដើមឡើយ" ។ ពាក្យថា "ឯតស្ស" គឺតាមដែលបានពោលមក

ហើយ ។ ពាក្យថា "កេវលស្ស" ប្រែថា មិនលាយឡំគ្នា (នឹង សេចក្តីសុខ) ឬថា ទាំងអស់ ។ ពាក្យថា "ទុក្ខក្ខន្ធស្ស" ប្រែថា កងទុក្ខ គឺមិនមែនជាសត្វ មិនមែនជាសុខ មិនមែនជារបស់ល្អ ជាដើម ។ ពាក្យថា "សមុទយោ" ប្រែថា ការកើត ឡើង ។ ពាក្យថា " ហោតិ " ប្រែថា កើតមាន ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយអត្ថ ក្នុងបាលីបដិច្ចសមុប្បាទ នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(វិនិច្ឆ័យដោយលក្ខណៈជាដើម)

(៣៦០) ពាក្យថា "ដោយលក្ខណៈ ជាដើម" គឺ ដោយ លក្ខណៈជាដើម នៃបទទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ។ លក្ខណៈ ជាដើមនេះ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។

អវិជ្ជា មានការមិនដឹង ជាលក្ខណៈ, មានការធ្វើឲ្យវង្វេង ជារស, មានការបិទបាំង ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានអាសវៈ ជាបទដ្ឋាន ។

សង្ខារ មានការតាក់តែង ជាលក្ខណៈ, មានព្យាយាម (ដើម្បីកើតបដិសន្ធិ) ជារស, មានចេតនា ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មាន អវិជ្ជា ជាបទដ្ឋាន ។

វិញ្ញាណ មានការវិសេស ជាលក្ខណៈ, មានភាពជា ប្រធាន (នៃនាមរូប) ជារស, មានបដិសន្ធិ ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មាន សង្ខារ ជាបទដ្ឋាន ឬថា មានវត្ថុ និង អារម្មណ៍ ជាបទដ្ឋាន ។

នាម មានការបង្អោនចូលទៅ (កាន់អារម្មណ៍) ជាលក្ខណៈ,

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

មានការប្រកបព្រម ជារស, មានការមិនបែកពីគ្នា ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានវិញ្ញាណ ជាបទដ្ឋាន ។

រូបមានការបែកធ្លាយ ជាលក្ខណៈ, មានការខ្ចាត់ខ្ចាយទៅជារស, មានភាពជាអព្យាក្រឹត ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានវិញ្ញាណ ជាបទដ្ឋាន ។

សឡាយតនៈ មានការតភ្ជាប់គ្នា ជាលក្ខណៈ, មានការឃើញជាដើម ជារស, មានភាពជាវត្ថុ និង ទ្វារ ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មាននាមរូប ជាបទដ្ឋាន ។

ផស្សៈ មានការពាល់ត្រូវ ជាលក្ខណៈ, មានការប៉ះទង្គិច ជារស, មានការជួបប្រទះ ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានសឡាយតនៈ ជាបទដ្ឋាន ។

វេទនា មានការតាមសោយ ជាលក្ខណៈ, មានការសោយនូវរស ជារស, មានសុខ និង ទុក្ខ ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានផស្សៈ ជាបទដ្ឋាន ។

តណ្ហា មានភាពជាហេតុ (គឺជាហេតុឲ្យកើតទុក្ខ) ជាលក្ខណៈ, មានការត្រេកអរ ជារស, មានការមិនចេះឆ្អែត ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានវេទនា ជាបទដ្ឋាន ។

ឧបាទាន មានកិរិយាប្រកាន់ ជាលក្ខណៈ, មានការមិនស្រាយចេញ ជារស, មានការយល់ឃើញ ដោយអំណាចនៃការរឹងមាំ នៃតណ្ហា ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន, មានតណ្ហា ជាបទដ្ឋាន ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

កព មានកម្ម និង ផលនៃកម្ម ជាលក្ខណៈ, មានការជួប ប្រសព្វ នូវការកើតមាន ជារស, មានកុសល, អកុសល និង អព្យាក្រឹត ជាបច្ចុប្បជ្ជាន, មានឧបាទាន ជាបទដ្ឋាន ។

លក្ខណៈជាដើម នៃជាតិជាដើម បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាម នយដែលបានពោលហើយ ក្នុងសច្ចនិទ្ទេសនុ៎ះចុះ ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដោយលក្ខណៈជាដើម ក្នុងបាលី បដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ប្រការមួយ ។

(ដោយប្រការផ្សេងៗ មានប្រការ ១ ជាដើម)

(៣៦១) ក្នុងបទថា "ដោយប្រការផ្សេងៗ មានប្រការ ១ ជាដើម" មានវិនិច្ឆ័យថា: អវិជ្ជា មានតែមួយ ព្រោះការៈ គឺការមិនដឹង ការមិនឃើញ ឬ ការវង្វេងជាដើម, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះការមិន ប្រតិបត្តិ និង ប្រតិបត្តិខុស, មួយទៀត មាន ២ យ៉ាង ព្រោះសង្ខារ និង អសង្ខារ, មាន ៣ យ៉ាង ព្រោះប្រកបព្រម ដោយវេទនា ៣ យ៉ាង, មាន ៤ យ៉ាង ព្រោះការមិនចាក់ធ្លុះនូវសច្ចៈ ៤, មាន ៥ យ៉ាង ព្រោះបិទបាំងនូវទោស ក្នុងគតិ ៥, ចំណែកការៈនៃតណ្ហា មាន ៦ យ៉ាង ក្នុងអង្គនៃបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដែលជាអរូបធម៌ ទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមទ្វារ និង អារម្មណ៍ ។

សង្ខារ មានតែមួយ ព្រោះជាសាសវធម៌ ជាវិបាកធម៌ ជា ធម្មតា ជាដើម, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះជាកុសល និង អកុសល, មួយទៀត មាន ២ យ៉ាង ព្រោះជាបរិត្តៈ, មហគ្គតៈ, ហីនៈ,

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

មជ្ឈិមៈ, មិច្ឆត្តៈ, សម្មត្តៈ, និយតៈ, ជាអនិយតៈ, មាន ៣ យ៉ាង ព្រោះជាអកិសង្ខារ ៣ មានបុញ្ញាកិសង្ខារ ជាដើម, មាន ៤ យ៉ាង ព្រោះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកំណើត ៤, មាន ៥ យ៉ាង ព្រោះញុំាងសត្វ ឲ្យទៅកើត ក្នុងគតិ ៥ ។

វិញ្ញាណ មានតែមួយ ព្រោះភាពជាលោកិយវិបាកជាដើម, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះជាសហេតុកៈ និង អហេតុកៈជាដើម, មាន ៣ យ៉ាង ព្រោះរាប់បញ្ចូល ក្នុងភពបី ព្រោះប្រកបព្រមដោយវេទនាបី និង ព្រោះ ជាអហេតុកៈ, ទុហេតុកៈ និង តិហេតុកៈ, មាន ៤ យ៉ាង និង មាន ៥ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃកំណើត (៤) និង គតិ (៥) ។

នាមរូប មានតែមួយ ព្រោះជាទីអាស្រ័យនៃវិញ្ញាណ និង ព្រោះជាបច្ច័យនៃកម្ម, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះមានអារម្មណ៍ និង មិនមានអារម្មណ៍, មាន ៣ យ៉ាង ព្រោះកាលដែលជាអតីតៈជាដើម, មាន ៤ យ៉ាង និង មាន ៥ យ៉ាង ដោយអំណាចកំណើត និង គតិ ។

សឡាយតនៈ មានតែមួយ ព្រោះជាទីកើតព្រម និង ជាទីប្រជុំព្រម, មាន ២ យ៉ាង ព្រោះជាទីជ្រះថ្លានៃភូតរូប និង ជាហេតុដ៏ធំពិសេសជាដើម, មាន ៣ យ៉ាង ព្រោះទទួលអារម្មណ៍ដែលមកដល់, អារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់បានមកដល់ និង ទទួលអារម្មណ៍ ដែលមិនមែនទាំង ២ យ៉ាងនោះ, មាន ៤ យ៉ាង និង មាន ៥ យ៉ាង ព្រោះរាប់បញ្ចូលក្នុងកំណើត និង គតិ" ដូច្នេះ ។

សូម្បីការៈមានផ្សេងៗ មាន ១ យ៉ាង ជាដើម នៃអង្គដែល

សេសសល់ មានផស្សៈជាអាទិ៍ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមន័យនេះ ផងចុះ ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដោយភពផ្សេងៗ មានមួយយ៉ាងជាដើម ក្នុងបាលីបដិច្ចសមុប្បាទនេះ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ប្រការមួយ ។

(ដោយកំណត់អង្គ)

(៣៦២) ក្នុងពាក្យថា "និងដោយកំណត់អង្គទាំងឡាយ" មានវិនិច្ឆ័យថា ក៏ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ទាំងនេះ ធម៌ទាំងឡាយមានសេចក្តីសោកជាដើម ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដើម្បីសំដែងនូវការមិនជាច់រយៈ នៃភវចក្រ ។ ព្រោះធម៌មានសេចក្តីសោកជាដើមនោះ រមែងកើតមាន ដល់បុគ្គលដែលត្រូវជរា និងមរណៈប៉ះទង្គិចហើយ ។ សមដូចព្រះអង្គត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជនអ្នកមិនបានស្តាប់ហើយ ជាអ្នកត្រូវទុក្ខវេទនាខាងផ្លូវកាយពាល់ត្រូវហើយ រមែងសៅសោក លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង គន្លក់កន្លេញ ដល់នូវការវង្វេងវង្វន់" ដូច្នេះជាដើម ។ មួយទៀត ព្រោះព្រះពុទ្ធវចនៈថា "ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកសៅជាដើមនោះ នៅមាន ដរាបណា, ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃអវិជ្ជា ក៏នៅតែមាន ដរាបនោះដែរ" ដូច្នេះ, ភវចក្រ រមែងជាប់ទាក់ទងគ្នា នឹងបទថា "អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា" ម្តងទៀត ។ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ ១២ ប៉ុណ្ណោះ បណ្ឌិត គប្បី

ជ្រាបថា "ជាអង្គនៃបដិច្ចសមុប្បាទធម៌" ព្រោះរួបរួមនូវសង្ខេបធម៌មានសេចក្តីសោកជាដើមនោះឯង ចូលគ្នាតែមួយ នឹងជរាមរណៈហ្នឹងឯង ។

វិនិច្ឆ័យ ដោយកំណត់អង្គទាំងឡាយ ក្នុងបាលីបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ប្រការមួយ ។

នេះគ្រាន់តែជាសង្ខេបកថា ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះទេ ។ ចំណែកសេចក្តី (បន្តទៅនេះ) ជានយពិស្តារ ។

(កែបទ អវិជ្ជា)

(៣៦៣) ដោយបរិយាយ ក្នុងព្រះសូត្រ ការមិនដឹង ក្នុងហានៈ ៤ មានទុក្ខជាដើម ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។ ដោយបរិយាយក្នុងព្រះអភិធម្ម ការមិនដឹង ក្នុងហានៈ ៨ ព្រមទាំងហានៈ មានគោលខាងដើមជាអាទិ៍ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ក្នុងធម៌ទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច? ការមិនដឹង ក្នុងទុក្ខ ។ល។ ការមិនដឹង ក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា, ការមិនដឹង ក្នុងគោលខាងដើម, ការមិនដឹង ក្នុងគោលខាងចុង, ការមិនដឹង ក្នុងគោលខាងដើម និង ខាងចុង, ការមិនដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលជា ឥទប្បច្ចយតា និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ ហៅថា អវិជ្ជា" យ៉ាងដូច្នេះ ។

ក្នុងហានៈទាំងឡាយនោះ លើកលែងតែសច្ចៈ ២ ដែលជា

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

លោកុត្តរៈចេញ អវិជ្ជា រមែងកើតឡើង ក្នុងឋានៈដ៏សេស សូម្បី ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ ក៏ពិតមែនហើយ តែទោះបីជាយ៉ាង ដូច្នោះក៏ដោយ ក្នុងបាលីនេះ លោកចំណងប៉ងយកហើយ ដោយ អំណាចនៃការបិទបាំងប៉ុណ្ណោះឯង ។ មែនពិត អវិជ្ជា នោះ ដែល កើតឡើងហើយ រមែងបិទបាំងនូវទុក្ខសច្ចៈ ហើយតាំងនៅ មិនឲ្យ ចាក់ធ្លុះនូវលក្ខណៈ ដែលជារស ដោយអំណាចតាមការៈពិតបាន ន័យដូចគ្នានោះដែរ រមែងបិទបាំងនូវសមុទយសច្ចៈ និរោធសច្ចៈ មគ្គសច្ច ខន្ធបញ្ចកៈជាអតីត ដែលរាប់ថា ជាខាងដើម ខន្ធបញ្ចកៈ ដែលជាអនាគត ដែលរាប់ថា ជាខាងចុង ខន្ធបញ្ចកៈ ទាំងពីរ យ៉ាងនោះ ដែលរាប់ថា ជាខាងដើម និង ខាងចុង ឥទប្បច្ចយា និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយ ដែលរាប់ថា ជា ឥទប្បច្ចយតា និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ ហើយតាំងនៅ ។ អវិជ្ជា នោះ មិនឲ្យចាក់ធ្លុះ នូវលក្ខណៈ ជារស ដែលជាសភាវៈប្រចាំខ្លួន តាមការពិត ក្នុង ទុក្ខសច្ចៈ ជាដើមនោះ យ៉ាងនេះថា “នេះ ជាអវិជ្ជា នេះ ជាសង្ខារ” ដូច្នេះជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា “ការមិនដឹង ក្នុង ទុក្ខ ។ល។ ការមិនដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលជា ឥទប្បច្ចយតា និង បដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ ” ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(កែបទ សង្ខារ)

(៣៦៤) បទថា “សង្ខារទាំងឡាយ” បានដល់ សង្ខារ ៦ ដែល ពោលហើយ ដោយសង្ខេប ឲ្យដឹងខាងដើម យ៉ាងនេះថា “សង្ខារ ៣

មានបុញ្ញាកិសង្ខារជាដើម, សង្ខារ ៣ មានកាយសង្ខារជាដើម" ។

តែបើពោល ដោយពិស្តារវិញ បណ្តាសង្ខារទាំងនោះ សង្ខារទាំង ៣ បានដល់ ចេតនា ២៩ គឺ បុញ្ញាកិសង្ខារ បានដល់ ចេតនា ១៣ គឺ ចេតនា ដែលជាកាមាវចរកុសល ៨ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃកុសល មានទាន និង សីលជាដើម និង ចេតនាដែលជារូបាវចរកុសល ៥ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃភាវនា តែម៉្យាង, អបុញ្ញាកិសង្ខារ បានដល់ អកុសលចេតនា ១២ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចអកុសល មានបាណាតិបាតជាដើម, អនេញ្ជាកិសង្ខារ បានដល់ ចេតនាដែលជាអរូបាវចរ-កុសល ៤ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃភាវនា ដូចគ្នា ។

ចំណែកឯ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ៣ ក្រៅអំពីនេះ កាយ-សញ្ចេតនា ជាកាយសង្ខារ, វចីសញ្ចេតនា ជាវចីសង្ខារ, មនោ-សញ្ចេតនា ជាចិត្តសង្ខារ ។ តិក:នេះ លោកពោលហើយ ដើម្បីសំដែងនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃអភិសង្ខារ ៣ មាន បុញ្ញាកិសង្ខារ ជាដើម តាមទ្វារ ក្នុងខណៈដែលព្យាយាមធ្វើនូវកម្ម ។ មែនពិត ចេតនា ២០ គត់ គឺ កាមាវចរកុសលចេតនា ៨ អកុសលចេតនា ១២ ដែលញុំងកាយវិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើងហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ តាមកាយទ្វារ ឈ្មោះថា កាយសង្ខារ ។ ចេតនា ទាំងឡាយនេះឯង ដែលញុំងវចីវិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើង ហើយប្រព្រឹត្តទៅ តាមវចីទ្វារ ឈ្មោះថា វចីសង្ខារ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

តែអកិញ្ចាចេតនា មិនមែនជាបច្ចយនៃវិញ្ញាណ ដទៃទៀត ទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកមិនប្រកាន់យក ក្នុងពាក្យថា "កាយវចីសង្ខារ" នេះ ។ ក៏អកិញ្ចាចេតនា មិនមែនជាបច្ចយ នៃ វិញ្ញាណ យ៉ាងណា, សូម្បី ឧទ្ធច្ចចេតនា ក៏មិនមែនជាបច្ចយ នៃ វិញ្ញាណ យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីឧទ្ធច្ចចេតនានោះ សោត ក៏ត្រូវនាំយកចេញ ក្នុងភាវៈជាបច្ចយនៃវិញ្ញាណ ។ ប៉ុន្តែ ចេតនាទាំងពួងនោះ ក៏គង់ជាធម៌ដែលមានអវិជ្ជា ជាបច្ចយនុ៎ះឯង។

ឯចេតនាទាំងអស់ ២៩ ដែលកើតហើយ ក្នុងមនោទ្វារ មិនញុំាងវិញ្ញត្តិ ទាំងពីរ ឲ្យកើតឡើង ជាចិត្តសង្ខារ ។

តិកៈនេះ ចូលកាន់តិកៈ ខាងដើមហ្នឹងឯង ព្រោះហេតុនោះ ដោយសេចក្តី ភាវៈនៃអវិជ្ជា ជាបច្ចយ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយ អំណាចនៃបច្ចយ នៃអកិសង្ខារ ៣ មាន បុញ្ញាកិសង្ខារ ជាដើម នុ៎ះឯង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក្នុងដំណើរនោះ បើមានពាក្យសួរថា "ក៏រឿងនេះ នឹងគប្បី ដឹងបាន យ៉ាងដូចម្តេចថា : សង្ខារទាំងឡាយនេះ មានអវិជ្ជា ជា បច្ចយ?" ។

ឆ្លើយថា "គប្បីដឹងបាន ព្រោះកាលបើអវិជ្ជា មាន, សង្ខារ ទាំងឡាយ ក៏មាន" ដូច្នេះ ។

មែនពិត ការមិនដឹង ក្នុងឋានៈទាំងឡាយ មានទុក្ខជាដើម ដែលហៅថា អវិជ្ជា គឺបុគ្គលណា លះបង់មិនទាន់បានហើយ,

បុគ្គលនោះ រមែងកាន់យកនូវសំសារទុក្ខ ដោយសំគាល់ថា ជាសុខ ហើយបង្កនូវសង្ខារទាំង ៣ យ៉ាង ដែលជាហេតុនៃសំសារ-ទុក្ខ នោះឯង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះមិនដឹង ក្នុងទុក្ខ និង ហាន:ក្រៅពីនេះ មានខាងដើមជាអាទិ៍ជាមុន ។ ព្រោះមិនដឹង ក្នុងសមុទយ: ទើបសំគាល់សង្ខារទាំងឡាយ ដែលមានតណ្ហា ជាគ្រឿងប្រដាប់ជាហេតុនៃទុក្ខផង ដោយថា ជាហេតុនៃសុខ ទៅវិញ ទើបបង្កនូវសង្ខារទាំង ៣ (ឲ្យកើតឡើង) មួយទៀត ព្រោះមិនដឹង ក្នុងនិរោធ និងក្នុងមគ្គ ទើបជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងគតិ ពិសេស ទោះបីមិនមែនជាទីរំលត់នូវទុក្ខ ក៏ដោយ ថា ជាទីរំលត់នូវទុក្ខ ទៅវិញ ជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ ក្នុងពាហិរមគ្គទាំងឡាយ មានការបូជាយញ្ញ និង អមរតប:ជាដើម សូម្បីមិនមែនជាផ្លូវ នៃការរំលត់ទុក្ខ ក៏ដោយ ថា ជាផ្លូវរំលត់ទុក្ខទៅវិញ, កាលប្រាថ្នានូវការរំលត់ទុក្ខ ទើបបង្កនូវសង្ខារទាំង ៣ យ៉ាង (ឲ្យកើតឡើង) តាមមុខពាហិរមគ្គ មាន យញ្ញ និង អមរតប: ជាដើម ។

មួយវិញទៀត បុគ្គលនោះ ព្រោះលះបង់អវិជ្ជានោះ ក្នុងសច្ច: ៤ មិនបាន ក៏មិនដឹងនូវទុក្ខ ពោលគឺផលនៃបុណ្យ សូម្បីជ្រៀតជ្រែក ដោយទោសច្រើនជាអនេក មានជាតិ, ជរា, រោគ និង មរណ:ជាដើម ដោយពិសេស ដោយថា ជាទុក្ខ បាន ទើបបង្កនូវបុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលមានកាយសង្ខារ វចីសង្ខារ និង ចិត្តសង្ខារ ជាប្រកេទ ដើម្បីបានសំរេច នូវផលនៃបុណ្យនោះ ប្រៀបដូចជា

បុគ្គលដែលប្រាថ្នា នូវនាងទេពអប្សរ ក៏ផ្តើមលោតទៅជល់នឹងជ្រោះភ្នំ យ៉ាងនោះឯង ។

ម៉្យាងទៀត បុគ្គលនោះ មិនឃើញទាំងភាវៈនៃផល នៃបុណ្យនោះ សូម្បីដែលសន្មតថា ជាសុខ ជាវិបរិណាមទុក្ខ ដែលញុំាងសេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្តយ៉ាងច្រើន ឲ្យកើត ក្នុងទីបំផុត និងមិនឃើញ នូវភាវៈនៃផលនៃបុណ្យនោះ ជាគុណគួរឲ្យត្រេកអរ មានប្រមាណតិចតួច ទើបបង្កើតនូវបុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលមានប្រការដូចបានពោលមកហើយ ដែលជាបច្ច័យនៃវិបរិណាមទុក្ខហ្នឹងឯង ប្រៀបដូចជាសត្វមមាច ហិចហើរចូលទៅ រោមអណ្តាតភ្លើង និងប្រៀបដូចជាសត្វដែលល្មោក ចង់ក្រេបតំណក់ទឹកឃ្មុំ ផ្តើមចូលទៅលិទ្ធមុខកាំបិតដ៏មុត ដែលប្រឡាក់ទឹកឃ្មុំ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។ មួយទៀត មិនឃើញទោស ក្នុងលោកិយវិស័យ មានការសេពកាមជាដើម ព្រមទាំងផលរបស់វា ព្រោះសំគាល់ថា ជាសុខ និងត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ផង ទើបបង្កើតនូវអបុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទ្វារទាំង ៣ ប្រៀបដូចជាកូនក្មេងខ្ចី ផ្តើមលេងលាមក និង ប្រៀបដូចជាមនុស្សដែលចង់ស្លាប់ ផ្តើមលេបថ្នាំពុលយ៉ាងនោះឯង ។ ប្រការមួយវិញទៀត មិនដឹងនូវភាវៈនៃសង្ខារក្នុងផ្នែកនៃអរូបវិបាក ជាវិបរិណាមទុក្ខ ទើបបង្កើតនូវអនេញ្ជាភិសង្ខារ ដែលជាចិត្តសង្ខារ ដោយវិបល្លាស ថា ជារបស់ទៀងទាត់ជាដើម ប្រៀបបាននឹងបុគ្គលវង្វេងទិស ចាប់ផ្តើមទៅកាន់ផ្លូវ

ដែលមានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ស្រុកបិសាច យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

សង្ខារ មាន ព្រោះមានអវិជ្ជា មិនមែនសង្ខារមាន ព្រោះមិនមាន អវិជ្ជា ដូចបានពណ៌នាមកទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបពាក្យនេះថា "សង្ខារទាំងនេះ ជាធម៌មានអវិជ្ជា ជាបច្ចយ" ដូច្នេះ ។ មែនពិត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកមិនឆ្លាត លុះក្នុងអំណាចនៃអវិជ្ជា រមែងតាក់តែងនូវបុញ្ញាភិសង្ខារខ្លះ រមែងតាក់តែងនូវអបុញ្ញាភិសង្ខារខ្លះ រមែងតាក់តែងនូវអនេញ្ជាភិសង្ខារខ្លះ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ពេលណា ភិក្ខុលះបង់អវិជ្ជាបានហើយ វិជ្ជា ក៏កើតឡើងហើយ, ពេលនោះ ភិក្ខុនោះ ព្រោះការសំរេកនូវអវិជ្ជា ព្រោះការកើតឡើងនៃវិជ្ជា ទើបមិនតាក់តែងនូវបុញ្ញាភិសង្ខារឡើយ" ដូច្នេះជាដើម ។

ក្នុងបទថា "អវិជ្ជា" នេះ យើងនឹងចាប់យកសេចក្តីនេះថា "អវិជ្ជា ជាបច្ចយនៃសង្ខារទាំងឡាយ" ដូច្នេះមុន ។ ក៏សេចក្តីនេះ បណ្ឌិតគប្បីពោលថា "អវិជ្ជា ជាបច្ចយ នៃសង្ខារទាំងឡាយបែបណា តើដូចម្តេច?" ។ ក្នុងភាវៈនៃអវិជ្ជា ជាបច្ចយនោះ លោកនឹងពោល ដូចតទៅនេះ ។

(បច្ច័យ ២៤)

(៣៦៥) ក៏បច្ចយទាំង ២៤ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ហេតុប្បច្ច័យ អារម្មណប្បច្ច័យ អធិបតិប្បច្ច័យ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

អនន្តរប្បច្ច័យ សមនន្តរប្បច្ច័យ សហជាតប្បច្ច័យ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បុរេជាតប្បច្ច័យ បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ អាសេវនប្បច្ច័យ កម្មប្បច្ច័យ វិបាកប្បច្ច័យ អាហារប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ឈានប្បច្ច័យ មគ្គប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ អត្ថិប្បច្ច័យ នត្ថិប្បច្ច័យ វិគតប្បច្ច័យ អវិគតប្បច្ច័យ” យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែបទ ហេតុប្បច្ច័យ)

ក្នុងឧទ្ទេសនៃបទទាំងនោះ ធម៌នោះ ជាហេតុផង ជាបច្ច័យផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ជាបច្ច័យព្រោះជាហេតុ អធិប្បាយថា ជាបច្ច័យ ដោយភាវៈជាហេតុ ។ សូម្បីក្នុងឧទ្ទេសផ្សេងៗ ទៀត មានអារម្មណប្បច្ច័យ ជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានោះដែរ ។

(កែហេតុសព្ទ)

ក្នុងបទថា “ហេតុប្បច្ចយោ” នោះ ពាក្យថា “ហេតុ” នេះ ជាពាក្យសំដែងនូវសំណួរនៃពាក្យការណៈ និង មូលៈ (ពាក្យដែលជាឫសគល់) ។ ក៏ក្នុងផ្លូវលោក ដូចជាពាក្យថា “បដិញ្ញាហេតុ (គឺខប្តេជ្ញា)” ដូច្នេះជាដើម វចនាវយវៈ លោកហៅថា “ហេតុ” ។ តែក្នុងផ្លូវសាសនា ការណៈ លោកហៅថា “ហេតុ” ដូចក្នុងពាក្យថា “ធម៌ទាំងឡាយណាមានហេតុ ជាដែនកើត” ដូច្នេះជាដើម ។ មូលៈ លោកពោលថា “ហេតុ” ដូចក្នុងពាក្យថា “ហេតុនៃកុសល

៣ ហេតុនៃអកុសល ៣” ដូច្នេះជាដើម ។ មូលៈ នោះ លោកបំណងយកហើយ ក្នុងពាក្យថា “ហេតុ” នេះ ។

(កែបច្ច័យសព្ទ)

ចំណែកឯ សេចក្តីនេះ គឺជាសេចក្តីនៃពាក្យ ក្នុងពាក្យថា “បច្ច័យ” នេះដូច្នេះ ។ ធម៌ (ដែលជាផល) អាស្រ័យទៅអំពីធម៌ (ដែលជាហេតុ) នោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា បច្ច័យ ។ អធិប្បាយថា មិនបដិសេធធម៌ (ដែលជាហេតុ) នោះ ប្រព្រឹត្តទៅ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា “ក៏ធម៌ (ដែលជាផល) ឯណា អាស្រ័យ គឺ មិនបដិសេធនូវធម៌ (ដែលជាហេតុ) ឯណា មួយ ហើយតាំងនៅ ឬ កើតឡើង, ធម៌ (ដែលជាហេតុ) នោះ ឈ្មោះថា ជាបច្ច័យនៃធម៌ (ដែលជាផល) នោះ” ។ តែដោយលក្ខណៈ បច្ច័យ មានការឧបត្ថម្ភ ជាលក្ខណៈ ។ ព្រោះថា ធម៌ (ដែលជាហេតុ) ណា ជាធម៌ជួយឧបត្ថម្ភ ដើម្បីការតាំងនៅ ឬ ការកើតឡើង នៃធម៌ (ដែលជាផល) ណា ធម៌ (ដែលជាហេតុ) នោះ លោកហៅថា ជាបច្ច័យនៃធម៌ (ដែលជាផល) នោះ ។

ពាក្យថា “បច្ច័យ, ហេតុ, ការណៈ, និទាន, សម្ភវៈ, បភវៈ” ដូច្នេះជាដើម ដោយសេចក្តី គឺដូចគ្នាតែមួយ, ផ្សេងគ្នាតែដោយព្យញ្ជនៈ ។

ធម៌ ឈ្មោះថា ហេតុ ព្រោះអត្ថថា ជាមូល ឈ្មោះថា ជាបច្ច័យ ព្រោះអត្ថថា សភាវៈជួយឧបត្ថម្ភក ដូចពោលមកនេះឯង

ព្រោះហេតុដូច្នោះ ដោយសង្ខេប ធម៌ ដែលជាអ្នកជួយឧបត្ថម្ភ ព្រោះអត្ថថា ជាមូល ឈ្មោះថា ហេតុប្បច្ច័យ ។

សេចក្តីអធិប្បាយរបស់អាចារ្យទាំងឡាយថា "ហេតុប្បច្ច័យ នោះ ជាសភាវៈញុំាងភាពជាកុសល ជាដើម ឲ្យសំរេច ដល់ធម៌ទាំងឡាយ មានកុសលជាដើម ដូចជាពូជទាំងឡាយមានពូជស្រូវសាលីជាដើម ញុំាងពូជទាំងឡាយ មានពូជនៃស្រូវសាលីជាដើម ឲ្យសំរេច និង ដូចជាពណ៌នៃកែវមណីជាដើម ញុំាងពន្លឺនៃកែវមណីជាដើមឲ្យសំរេច យ៉ាងនោះឯង" ។ តែកាលបើយ៉ាងដូច្នោះ ភាពជាហេតុប្បច្ច័យ ក៏មិនសំរេច ក្នុងរូបទាំងឡាយ ដែលមានហេតុនោះជាសមុដ្ឋាន ព្រោះថាហេតុប្បច្ច័យនោះ មិនញុំាងភាពជាកុសលជាដើម ឲ្យសំរេច ដល់រូបទាំងឡាយនោះបានទេ តែមិនមែនជាបច្ច័យ ក៏មិនមែនដែរ ។ សមដូចពាក្យដែលលោកពោលថា "ហេតុ ជាបច្ច័យ ដោយជាហេតុប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្តជាមួយហេតុ និង នៃរូបទាំងឡាយដែលមានហេតុនោះ ជាសមុដ្ឋាន [1] " ។ ម៉្យាងទៀត សំរាប់ អហេតុកចិត្ត ទាំងឡាយ ភាពជាអព្យាក្រឹត ប្រាសចាកហេតុនោះហើយ ក៏សំរេចបានដែរ ។ ចំណែកឯ សហេតុកចិត្ត ទាំងឡាយ ភាពជាកុសលជាដើម ជាប់ទាក់ទង ដោយយោនិសោមនសិការ ជាដើម មិនមែនជាប់ទាក់ទង ដោយសម្បយុត្តហេតុឡើយ ។ មួយវិញទៀត

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៥ ទំព័រទី ១ ។

បើភាពជាកុសលជាដើម គប្បីមាន តាមសភាវៈមែនពិត ក្នុងសម្បយុត្តហេតុទាំងឡាយ, ក្នុងសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ អលោភៈដែលជាប់ទាក់ទងជាមួយហេតុ គប្បីជាកុសលខ្លះ ជាអព្យាក្រឹតខ្លះ តែព្រោះហេតុដែលបានទាំងពីរយ៉ាង (បើ) ភាពជាកុសលជាដើម ក្នុងសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ មាន យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងហេតុទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្វែងរកភាពជាកុសលជាដើម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

តែតាមពិត កាលបើអត្ថថា ជាមូល នៃហេតុទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិត មិនបានកាន់យក ដោយអំណាចជាហេតុ ញុំាងភាវៈជាកុសលជាដើម ឲ្យសំរេច ហើយកាន់យក ដោយអំណាចជាហេតុ ញុំាងភាពតាំងនៅ ដោយល្អឲ្យសំរេច ក៏មិនជាខុសអ្វីឡើយ ។ មែនពិត ធម៌ទាំងឡាយ ដែលបានហេតុប្បច្ច័យហើយ រមែងជាធម៌បិតថេរ តាំងនៅមាំមួនយ៉ាងល្អ ប្រៀបដូចជាដើមឈើទាំងឡាយដែលមានឫសល្អ ក៏រមែងបិតនៅបានយូរ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។ អហេតុកធម៌ទាំងឡាយ ជាធម៌តាំងនៅមិនបានល្អ ដូចជាសាកយទាំងឡាយ មានសាកយពូជតិលពីជកៈជាដើម តាំងនៅ មិនបានល្អ យ៉ាងនោះឯង ។

ហេតុប្បច្ច័យ ជាធម៌ជួយឧបត្ថម្ភ ដោយអត្ថថា ជាមូលដូច្នេះ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ដែលឧបត្ថម្ភ ដោយញុំាងភាវៈនៃការតាំងនៅ យ៉ាងល្អ ឲ្យសំរេច បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា

ហេតុប្បច្ច័យ ។

(កែអារម្មណប្បច្ច័យ)

(៣៦៦) ក្នុងឧទ្ទេសនៃបទក្រៅពីនោះទៅ ធម៌ដែលឧបត្ថម្ភ ដោយភាពជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា អារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ឯណាមួយដែលមិនមែនជាអារម្មណប្បច្ច័យនោះ មិនមាន ព្រោះពាក្យនិទ្ទេស ដែលលោកលើកឡើងខាងដើមថា "រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ ដោយភាពជា អារម្មណប្បច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ" ដូច្នេះជាដើម តែដល់ខាងចុងបញ្ចប់ ថា "ធម៌ ទាំងឡាយ ណាៗ ដែលជាចិត្ត ចេតសិកធម៌ ប្រារព្ធនូវធម៌ណាៗ កើតឡើង, ធម៌ទាំងឡាយនោះៗ រមែងជាបច្ច័យ ដោយភាពជាអារម្មណប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយនោះៗ" ដូច្នេះ ។ ប្រៀបដូចជា បុរសខ្សាយកម្ទាំង គោងនូវដំបង ឬ ខ្សែហ្នឹងឯង ទើបក្រោកឡើង និង ឈរបានផង យ៉ាងណាមិញ, ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ មានរូបជាដើមហ្នឹងឯង ទើបកើតឡើង និង តាំងនៅបាន ។ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយដែលជាអារម្មណ៍ នៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយទាំងពួង បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា អារម្មណប្បច្ច័យ ។

(កែអធិបតិប្បច្ច័យ)

(៣៦៧) ធម៌ ដែលឧបត្ថម្ភ ដោយអត្ថថា ជាធំ ឈ្មោះថា អធិបតិប្បច្ច័យ ។ អធិបតិប្បច្ច័យនោះ មាន ២ យ៉ាង ដោយ

អំណាចនៃសហជាតធម៌ និង អារម្មណ៍ ។ ក្នុងធម៌ពីរយ៉ាងនោះ ធម៌ទាំងឡាយ ៤ ប្រការ ពោលគឺ ឆន្ទៈ, វិរិយៈ, ចិត្តៈ និង វិមំសា គប្បីជ្រាបថា "ឈ្មោះថា ជាអធិបតិប្បច្ច័យ នៃសហជាតធម៌" ព្រោះព្រះបាលីថា "ឆន្ទាធិបតី ជាបច្ច័យ ដោយជាអធិបតិប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹងឆន្ទៈ និង នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានឆន្ទៈនោះ ជាសមុដ្ឋាន" ដូច្នេះជាដើម ។ តែធម៌ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ មិនបានជាអធិបតី ដោយរួមគ្នាតែមួយទេ ។ មែនពិត នៅពេលណា ចិត្ត ធ្វើឆន្ទៈ ឲ្យជាធុរៈ ធ្វើឆន្ទៈ ឲ្យជាធំ ប្រព្រឹត្តទៅ, នៅពេលនោះ ឆន្ទៈ ប៉ុណ្ណោះ ជាធំ, ធម៌ក្រៅពីនេះ មិនបានជាធំទេ ។ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដ៏សេស ក៏នយនេះដែរ ។

ចំណែកអរូបធម៌ទាំងឡាយ ធ្វើនូវធម៌ណា ឲ្យជាធម៌ធ្ងន់ហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ, ធម៌នោះ ជាអារម្មណាធិបតី នៃអរូបធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលពាក្យនេះ ថា "ធម៌ទាំងឡាយ ឯណា ជាចិត្ត ចេតសិកធម៌ ធ្វើធម៌ឯណា ឲ្យធ្ងន់ហើយ កើតឡើង, ធម៌ ទាំងឡាយនោះៗ ជាបច្ច័យ ដោយជាអធិបតិប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយនោះៗ [1] " យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែអនន្តរប្បច្ច័យ និង សមនន្តរប្បច្ច័យ)

(៣៦៨) ធម៌ ដែលឧបត្ថម្ភ ដោយភាពជាធម៌មិនមានចន្លោះ ឈ្មោះថា អនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជា

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ៣ ។

ធម៌ដែលនៅជិតបំផុត ឈ្មោះថា សមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ក៏អាចារ្យទាំងឡាយ ពោលអធិប្បាយបច្ច័យទាំង ២ នេះ ច្រើនប្រការ ។ តែសេចក្តីនេះ ជាសារប្រយោជន៍ ក្នុងបច្ច័យទាំង ២ នេះ ។

ក៏ចិត្តនិយម មានជាអាទិ៍ថា "មនោធាតុ មាន ក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណ, មនោវិញ្ញាណធាតុ មាន ក្នុងលំដាប់នៃមនោធាតុ" ដូច្នេះ នេះ ឯណា, ចិត្តនិយមនោះ រមែងសំរេច ដោយអំណាចនៃចិត្តមុនៗ ប៉ុណ្ណោះ មិនមែនសំរេច ដោយប្រការដទៃទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ដែលអាច ក្នុងការញ៉ាំងចិត្តុប្បាទដែលសមគួរ ឲ្យកើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃខ្លួនៗ ឈ្មោះថា អនន្តរប្បច្ច័យ ។

ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា: បទថា "អនន្តរប្បច្ច័យ" សេចក្តីថា ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណធាតុនោះ ជាបច្ច័យ ដោយជាអនន្តរប្បច្ច័យ នៃមនោធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹងមនោធាតុនោះ" ដូច្នេះជាដើម ។

អនន្តរប្បច្ច័យ យ៉ាងណាមិញ, សមនន្តរប្បច្ច័យ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ មែនពិត ការផ្សេងគ្នា ក្នុងបច្ច័យទាំង ២ នេះ គ្រាន់តែផ្សេងគ្នា ដោយព្យញ្ជនៈ ប៉ុណ្ណោះ ដូចជាការផ្សេងគ្នា ដោយព្យញ្ជនៈ ក្នុងឧបចយៈ និង សន្តតិ និង ដូចជាក្នុងពាក្យគូនឹងគ្នា គឺ អធិវចនៈ និង និរុត្តិ ដូច្នោះឯង ។ តែសេចក្តីផ្សេងគ្នា ដោយ

អត្ត មិនមានទេ ។

ចំណែក មតិ ណា នៃអាចារ្យទាំងឡាយថា “ធម៌ឈ្មោះថា អនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះជាធម៌មិនមានជាចន្លោះ ដោយអត្ត ឈ្មោះថា សមនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះភាវៈជាធម៌មិនមានចន្លោះ ដោយកាល” ដូច្នេះ, មតិ នៃអាចារ្យទាំងឡាយនោះ ខុសពីបាលីថា “កាលបើព្រះយោគាវចរ ចេញពីនិរោធ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសលរមែងជាបច្ច័យ ដោយជាសមនន្តរប្បច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ” ដូច្នេះជាដើម ។

ក្នុងភាពនៃធម៌ ដែលជាសមនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះជាធម៌មិនមានជាចន្លោះ ដោយកាលនោះ អាចារ្យទាំងឡាយ ពោលពាក្យឯណា ថា “ភាព នៃធម៌នោះ ជាធម៌អាច ក្នុងការញ៉ាំងធម៌ទាំងឡាយ ឲ្យកើតឡើង មិនសាបសូន្យទៅ តែព្រោះត្រូវកម្លាំង នៃភាវនា ពាំងហើយ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាសមនន្តរៈ ទើបកើតឡើង មិនបាន” ដូច្នេះ, សូម្បីពាក្យនោះ ក៏ញ៉ាំងភាវមិនមាន នៃភាពជាកាលានន្តរៈ ហ្នឹងឯង ឲ្យសំរេច, ក៏ពាក្យណា ថា “ភាពជាកាលានន្តរៈ ក្នុងធម៌នោះ មិនមាន ដោយកម្លាំងនៃភាវនា” ដូច្នេះ, យើងពោលពាក្យនោះឯង ។ ភាពជាកាលានន្តរៈ មិនមាន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភាពនៃធម៌នោះ ជាសមនន្តរប្បច្ច័យ ក៏មិនគួរ ។ ព្រោះហេតុថា ការយល់ឃើញរបស់អ្នកទាំងឡាយថា “ធម៌ ឈ្មោះថា ជាសមនន្តរប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ព្រោះ

ជាធម៌មិនមានចន្លោះ ដោយកាល" យ៉ាងដូច្នេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ កុំធ្វើការប្រកាន់មាំឡើយ គប្បីជឿថា ការផ្សេងគ្នាក្នុងបច្ចយនេះ ក៏ត្រឹមតែព្យញ្ជនៈប៉ុណ្ណោះ មិនមែនផ្សេងគ្នា ដោយអត្ថឡើយ ។ ការផ្សេងគ្នាដោយព្យញ្ជនៈតើយ៉ាងដូម្តេច? ។ ផ្សេងគ្នាយ៉ាងនេះ គឺ ចន្លោះនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មិនមានចន្លោះ (អនន្តរៈ) ធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អនន្តរៈ ដោយប្រពៃ ព្រោះមិនមានការឈប់សំវាក ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ទើបឈ្មោះថា សមនន្តរៈ (មិនមានចន្លោះដោយប្រពៃ) ។

(កែសហជាតបច្ច័យ)

(៣៦៩) ធម៌ ជាឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ កាលកើត ក៏ញុំាងធម៌ដទៃ ឲ្យកើតឡើង ព្រមជាមួយគ្នាដែរ ឈ្មោះថា សហជាតបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាប្រទីបជាបច្ច័យដោយញុំាងពន្លឺ ឲ្យកើតឡើងព្រមជាមួយគ្នា យ៉ាងនោះឯង ។ សហជាតបច្ច័យនោះ មាន ៦ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃអរូបក្ខន្ធជាដើម ។ សមដូចជាព្រះបាលីថា "ខន្ធទាំងឡាយ ៤ ដែលមិនមានរូប ជាបច្ច័យ ដោយជាសហជាតបច្ច័យ ដល់គ្នានឹងគ្នា, មហាភូតរូប ៤ ជាបច្ច័យ ដោយជាសហជាតបច្ច័យដល់គ្នានឹងគ្នា, នាម និង រូប ក្នុងខណៈដែលចុះកាន់គភ៌ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យដល់គ្នានឹងគ្នា ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ នៃរូប

ទាំង៦ឡាយដែលមានចិត្ត ជាសមុដ្ឋាន, មហាភូតរូបទាំង៤ឡាយ ជាបច្ចយ ដោយសហជាតប្បច្ចយ នៃឧបាទាយរូបទាំង៤ឡាយ, ធម៌ទាំង៤ឡាយដែលមានរូប ជាបច្ចយ ដោយសហជាតប្បច្ចយ នៃអរូបធម៌ទាំង៤ឡាយ ក្នុងកាលខ្លះ, មិនជាបច្ចយ ដោយសហជាតប្បច្ចយ ក្នុងកាលខ្លះ" យ៉ាងដូច្នេះ ។ ពាក្យនេះ លោកពោលសំដៅយកតែហទយវត្ថុប៉ុណ្ណោះ ។

(កែអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ)

(៣៧០) ធម៌ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ញុំាងគ្នានឹងគ្នា ឲ្យកើតឡើង និង ឧបត្ថម្ភជល់គ្នាទៅវិញទៅមក ឈ្មោះថា អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ប្រៀបដូចជាកំណាត់ឈើបីដុំ ទ្រគ្នាទៅវិញទៅមកដូច្នោះឯង ។ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យនោះ មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃអរូបក្ខន្ធជាដើម ។ សមដូចជាលោកពោលហើយថា "ខន្ធទាំង៤ឡាយ ៤ ដែលមិនមានរូប ជាបច្ចយ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, មហាភូតរូប ៤ ជាបច្ចយ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, នាម និង រូប ជាបច្ចយ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ក្នុងពេលចុះកាន់គភ៌" ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(កែនិស្សយប្បច្ច័យ)

(៣៧១) ធម៌ជាឧបការៈ ដោយអាការដែលជាទីតាំង និង ដោយអាការ ដែលជាទីអាស្រ័យ ឈ្មោះថា និស្សយប្បច្ច័យ ប្រៀបបីដូចជាផែនដី និង ផ្ទាំងសំពត់ជាដើម ជាទីតាំង និង ជាទី

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

អាស្រ័យ នៃដើមឈើ និង ចិត្តកម្ម ជាដើម យ៉ាងនោះឯង ។ និស្សយប្បច្ច័យនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលបានពោលហើយ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យនុ៎ះឯង យ៉ាងនេះថា "ខន្ធទាំងឡាយ ៤ ដែលមិនមានរូប ជាបច្ច័យ ដោយជានិស្សយប្បច្ច័យ ដល់គ្នាទៅវិញទៅមក" ដូច្នេះជាដើម ។ តែកោដ្ឋាសៈ គឺចំណែក ទី ៦ ក្នុងបច្ច័យនេះ លោកបានចែកហើយ យ៉ាងដូច្នេះ គឺ "ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយចក្ខុវិញ្ញាណធាតុនោះ ។លៃ។ សោតាយតនៈ... ឃានាយតនៈ... ជីវ្ហាយតនៈ... កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ ដោយជានិស្សយប្បច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយកាយវិញ្ញាណធាតុនោះ, មនោធាតុ និង មនោវិញ្ញាណធាតុ អាស្រ័យនូវរូបណាប្រព្រឹត្តទៅ, រូបនោះ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ នៃមនោធាតុ និង មនោវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត [1] ដោយមនោវិញ្ញាណធាតុនោះ" យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែរូបនិស្សយប្បច្ច័យ)

(៣៧២) ចំណែកក្នុងបទថា "រូបនិស្សយប្បច្ច័យ" នេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីនៃពាក្យនេះ ជាមុនសិន ។ ធម៌ ដែលផលនៃខ្លួនអាស្រ័យហើយ គឺ មិនបដិសេធហើយ ព្រោះមានការប្រព្រឹត្តទៅ

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ៩ ។

ជាប់ទាក់ទង ជាមួយនឹងធម៌នោះ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នោះ ទើប ឈ្មោះថា និស្សយ (ជាទីដែលផលនៃខ្លួនអាស្រ័យ) ។ ប្រៀបដូច ជាការចង្អៀតចង្អល់ចិត្តដ៏ខ្លាំង ឈ្មោះថា ឧបាយាសៈ យ៉ាងណា មិញ, ធម៌ជាទីដែលផលនៃខ្លួនអាស្រ័យ (និស្សយ) ដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថា ឧបនិស្សយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា "ឧបនិស្សយ" នោះ ជាឈ្មោះនៃហេតុដែលមានកម្លាំងខ្លាំង ។ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយការៈជាហេតុ ដ៏មានកម្លាំង បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ថា "ឈ្មោះថា ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ" ។

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យនោះ មាន ៣ យ៉ាង គឺ អារម្មណូ-បនិស្សយ, អនន្តរូបនិស្សយ, បកតូបនិស្សយ ។

(អារម្មណូបនិស្សយប្បច្ច័យ)

បណ្តាឧបនិស្សយទាំង ៣ យ៉ាងនោះ ជាបឋម លោក ចំណែកអារម្មណូបនិស្សយ មិនបានធ្វើភាពផ្សេងគ្នា ជាមួយនឹង អារម្មណាធិបតី ដោយន័យជាអាទិ៍ យ៉ាងដូច្នេះ ថា "ការកបុគ្គល ឲ្យទានហើយ សមាទានសីលហើយ បំពេញឧបោសថកម្មហើយ ពិចារណានូវកុសលកម្ម ដែលពោលហើយនោះ ធ្វើកុសលកម្ម នោះឲ្យជាទីគោរព ពិចារណាកុសលកម្មទាំងឡាយ ដែលខ្លួនបាន ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងកាលមុន ធ្វើកុសលកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព ចេញពីឈានហើយ ពិចារណានូវឈាន ធ្វើឈាននោះ ឲ្យជាទី គោរព, ព្រះសេខបុគ្គលទាំងឡាយ ពិចារណា នូវគោត្រភូ ធ្វើ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(គោត្រភូនោះ) ឲ្យជាទីគោរព ពិចារណានូវវៀទាន: គឺការផ្ទេរផង់ចិត្ត ធ្វើ (វៀទាន:នោះ) ឲ្យជាទីគោរព, ព្រះសេខបុគ្គលទាំងឡាយចេញពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ធ្វើ (មគ្គនោះ) [1] ឲ្យជាទីគោរព" ដូច្នេះ ។

បណ្តាអារម្មណ៍ទាំងនោះ ចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយ [2] ធ្វើអារម្មណ៍ណា ឲ្យជារបស់ធ្ងន់ កើតឡើង, អារម្មណ៍នោះ ដោយនិយម ជាអារម្មណ៍ដ៏មានកម្លាំង ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ។ ដោយហេតុដូចពោលមកនេះ ការផ្សេងគ្នានៃអារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា "ជាអារម្មណាធិបតី ដោយអត្ថថា ត្រឹមតែអារម្មណ៍ ដែលគប្បីធ្វើឲ្យជារបស់ធ្ងន់ ជាអារម្មណូបនិស្សយ ដោយអត្ថថា ជាអារម្មណ៍ ដែលជាហេតុមានកម្លាំង" យ៉ាងដូច្នេះ ។

(អនន្តរូបនិស្សយ)

សូម្បីអនន្តរូបនិស្សយ ក៏លោកចំណែកហើយ ដោយមិនធ្វើនូវភាពផ្សេងគ្នា ជាមួយនឹងអនន្តរប្បច្ច័យផងដែរ ដោយន័យជាអាទិ៍ ថា "ខន្ធ ទាំងឡាយដែលជាកុសល មុនៗ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាកុសល ក្រោយៗ" ដូច្នេះ ។ តែក្នុងមាតិកានិក្ខេប ការប្លែកពីគ្នា ក្នុងនិក្ខេប នៃចិត្ត និង ចេតសិកទាំងឡាយនោះ រមែងមាន ព្រោះអនន្តរប្បច្ច័យ មក

១- ២- អភិ. ប. ភាគទី ៩៥ ទំព័រទី ២៥៦-២៥៧ ។

ហើយ ដោយន័យថា “ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយចក្ខុវិញ្ញាណធាតុនោះ ជាបច្ចុយ ដោយអនន្តរ-ប្បច្ចុយ នៃមនោធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្តហើយ ដោយមនោធាតុនោះ” ដូច្នេះជាដើម (និង) ព្រោះឧបនិស្សយ មកហើយ ដោយន័យថា “ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាកុសល មុនៗ ជាបច្ចុយ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ចុយ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាកុសលក្រោយៗ” ដូច្នេះជាដើម ។

សូម្បីការប្លែកពីគ្នា ក្នុងនិក្ខេបនោះ ដោយសេចក្តី ក៏រមែងដល់នូវភាពតែមួយហ្នឹងឯង ។ សូម្បីកាលបើយ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយ ភាពជា អនន្តរប្បច្ចុយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយភាវៈជាធម៌អាច ក្នុងការញុំាងចិត្តឲ្យាទ ដែលសមគួរដល់លំដាប់នៃខ្លួនៗ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ, (ចំណែក) ភាពជាអនន្តរូបនិស្សយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយភាវៈនៃចិត្តខាងដើម (មុន) ជាហេតុមានកម្លាំង ក្នុងការញុំាងចិត្តខាងចុង (ក្រោយ) ឲ្យកើតឡើង ។ ព្រោះថា ចិត្តសូម្បីប្រាសចាកធម៌ណាមួយ បណ្តាធម៌ទាំងឡាយ មានហេតុប្បច្ចុយធម៌ ជាដើម ក៏រមែងកើតឡើង យ៉ាងណា, ធម្មតា ការកើតឡើង នៃចិត្ត រៀរលែងតែចិត្ត ជាលំដាប់ហើយ នឹងមាន យ៉ាងដូច្នោះ មិនបានទេ ព្រោះហេតុនោះ អនន្តរូបនិស្សយ ទើបជាបច្ចុយ ដ៏មានកម្លាំង ។ ដោយប្រការដូចបានពោលមកនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបភាពផ្សេងគ្នា នៃធម៌ទាំងពីរយ៉ាងនោះ យ៉ាងដូច្នេះថា “ធម៌ ជាអនន្តរប្បច្ចុយ

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

ដោយអំណាចនៃការញ៉ាំងចិត្ត ដែលសមគួរ ដល់លំដាប់នៃខ្លួនៗ ឲ្យកើតឡើង ជាអនន្តរូបនិស្សយ ដោយអំណាចនៃហេតុដែលមានកម្លាំង" ដូច្នេះ ។

(បកតូបនិស្សយ)

ចំណែក បកតូបនិស្សយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា "ឧបនិស្សយ ដែលធ្វើហើយដោយល្អ ឈ្មោះថា បកតូបនិស្សយ" ។

បច្ច័យធម៌ដែលបុគ្គលកសាងហើយ (ឲ្យសំរេច) ក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួនក្តី បច្ច័យខាងក្រៅមានវត្ថុ និង កោជនជាដើម ដែលបុគ្គលសេពហើយ ដោយអំណាចនៃសទ្ធា និង សីល ជាដើមក្តី ឈ្មោះថា បកតៈ (កសាងហើយយ៉ាងល្អ) ។

នយមួយទៀត ឧបនិស្សយ ដោយប្រក្រតីហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា បកតូបនិស្សយ ។ មានសេចក្តីថា មិនច្របូកច្របល់ ដោយអារម្មណូបនិស្សយ និង អនន្តរូបនិស្សយ ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបប្រភេទ នៃបកតូបនិស្សយនោះ ដោយអនេកប្បការ ដោយនយជាអាទិ៍ ថា "បកតូបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យសទ្ធាហើយ រមែងឲ្យទាន សមាទានសីល បំពេញឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងវិបស្សនា ឲ្យកើត ញ៉ាំងមគ្គឲ្យកើត ញ៉ាំងអភិញ្ញា ឲ្យកើត ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត អាស្រ័យនូវសីល... នូវសុតៈ... នូវចាគៈ ... នូវបញ្ញា ហើយរមែងឲ្យទាន ។ល។ រមែងញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា,

សីល, សុតៈ, ចាគៈ, បញ្ញា ជាបច្ចយ ដោយឧបនិស្សយបច្ចយ នៃសទ្ធា សីល សុតៈ ចាគៈ បញ្ញា [1] ” ដូច្នេះឯង ។

ធម៌ទាំងឡាយ មានសទ្ធាជាដើមនេះ គឺបុគ្គលធ្វើល្អហើយផង ជាឧបនិស្សយ ដោយអត្ថថា ជាហេតុមានកម្លាំងផង ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ហេតុនេះ ទើបឈ្មោះថា បកតូបនិស្សយ ។

(កែបុរេជាតប្បច្ច័យ)

(៣៧៣) ធម៌ដែលជាឧបការៈ ដោយភាវៈជាធម៌កើតឡើងមុនគេ ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា បុរេជាតប្បច្ចយ ។ បុរេជាត-ប្បច្ចយនោះ មាន ១១ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃវត្ថុ, អារម្មណ៍ និង ហទយវត្ថុ ក្នុងបញ្ចទ្វារ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា “ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយនៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្តដោយចក្ខុវិញ្ញាណធាតុនោះ, សោតាយតនៈ ... ឃានាយតនៈ ... ជិវ្ហាយតនៈ ... កាយាយតនៈ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយនៃកាយវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយកាយវិញ្ញាណធាតុនោះ, រូបាយតនៈ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយ នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយកាយវិញ្ញាណធាតុនោះ, សទ្ទា-យតនៈ... គន្ធាយតនៈ... រសាយតនៈ... ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយ នៃមនោធាតុ, មនោធាតុ និង មនោ-

---

๑- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ២៥៧ ។

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

វិញ្ញាណធាតុ អាស្រ័យនូវរូបណាហើយប្រព្រឹត្តទៅ, រូបនោះ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយ នៃមនោធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយមនោធាតុនោះ ជាបច្ចយ ដោយបុរេជាត-ប្បច្ចយនៃមនោវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយមនោវិញ្ញាណធាតុនោះ ក្នុងកាលខ្លះ, មិនជាបច្ចយ ដោយបុរេជាតប្បច្ចយ ក្នុងកាលខ្លះ [១] " ដូច្នេះ ។

(កែបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ)

(៣៧៤) អរូបធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ ជួយឧត្តម្ភនូវរូបធម៌ទាំងឡាយដែលកើតមុន ឈ្មោះថា បច្ឆាជាតប្បច្ចយ ប្រៀបដូចជាចេតនា គឺប្រាថ្នា ក្នុងអាហារ ឧបត្ថម្ភនូវកាយ នៃកូនសត្វស្មាត យ៉ាងនោះឯង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ចយ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ចយ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន " យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែអាសេវនប្បច្ច័យ)

ធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយអត្ថ គឺអាសេវនៈ ដើម្បីភាពស្ទាត់ជំនាញ និង មានកម្លាំង នៃអនន្តរធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អាសេវនប្បច្ចយ ប្រៀបដូចជាសេចក្តីព្យាយាម ដ៏ក្រៃលែងមុនៗ ក្នុងការសិក្សាគម្ពីរជាដើម (ដើម្បីការស្ទាត់ជំនាញ ក្នុងការសិក្សា

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ១១ ។

គម្ពីរក្រោយៗ) យ៉ាងនេះឯង ។ អាសេវនប្បច្ច័យនោះ មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃជវនៈ ដែលជាកុសល, អកុសល និង កិរិយា ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "កុសលធម៌ទាំងឡាយមុនៗ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ នៃកុសលធម៌ទាំងឡាយក្រោយៗ កិរិយាព្យាកតធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ នៃកិរិយាព្យាកតធម៌ទាំងឡាយក្រោយៗ [១] " ដូច្នេះ ។

(កែកម្មប្បច្ច័យ)

(៣៧៥) ធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយភាវៈជាអ្នកធ្វើ ពោល គឺ ចិត្តប្បយោគ (គឺការប្រកបតាមផ្លូវចិត្ត) ឈ្មោះថា កម្មប្បច្ច័យ ។ កម្មប្បច្ច័យនោះ មាន ២ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃកុសលចេតនា និង អកុសលចេតនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខណៈផ្សេង និង ដោយអំណាចនៃចេតនាទាំងពួង ដែលកើតព្រមជាមួយគ្នា ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "កុសលកម្ម និង អកុសលកម្ម ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយដែលជាវិបាក និង នៃកដត្តារូប គឺរូបដែលកើតមកពីកម្មទាំងឡាយផង, សហជាត-ចេតនា ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយចេតនា និង នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានចេតនានោះ ជាសមុដ្ឋានផង" ដូច្នេះ ។

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ១២ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(កែវិបាកប្បច្ច័យ)

(៣៧៦) វិបាកធម៌ ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ស្ងប់ស្ងាត់ មិនមានឧស្សាហ៍ ដើម្បីភាពជាធម៌ស្ងប់ស្ងាត់ មិនមានឧស្សាហ៍ ឈ្មោះថា វិបាកប្បច្ច័យ ។ វិបាកប្បច្ច័យនោះ ជាបច្ច័យនៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ក្នុងប្រវត្តិកាល និងនៃកដត្តារូបទាំងឡាយ ក្នុងបដិសន្ធិកាល និង នៃសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងកាលទាំងពួងផង ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "ខន្ធ ១ ដែលជាវិបាកអព្យាក្រឹត ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយ ៣ និង នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ។លฯ ខន្ធ ១ ជាវិបាកអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយ ៣ និង នៃកដត្តារូបទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ, ខន្ធទាំងឡាយ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ នៃខន្ធ ១, ខន្ធ ២ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ នៃខន្ធ ២ និង នៃកដត្តារូបទាំងឡាយ, ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យនៃវត្ថុ" ដូច្នេះ ។

(កែអាហារប្បច្ច័យ)

(៣៧៧) អាហារ ៤ ដែលជាឧបការៈ ដោយអត្ថគឺជាអ្នកជួយឧបត្ថម្ភ ដល់រូប និង អរូបទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អាហារប្បច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "កវឡិង្ការាហារ [1] ជាបច្ច័យ

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ២៧៩ ។

ដោយអាហារប្បច្ចយ នៃកាយនេះ, អាហារទាំងឡាយ ដែលមិនមានរូប ជាបច្ចយ ដោយអាហារប្បច្ចយ នៃសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ និង នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានអរូបាហារនោះ ជាសមុដ្ឋាន" ដូច្នេះ ។ តែក្នុងបញ្ហាវារៈ លោកពោលថា "ក្នុងបដិសន្ធិខណៈ អាហារទាំងឡាយ ដែលជាវិបាកអព្យាកតៈ ជាបច្ចយ ដោយអាហារប្បច្ចយ នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយអាហារនោះ និង នៃកជត្តារូបទាំងឡាយផង" ដូច្នេះផងដែរ ។

(កែឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ)

(៣៧៨) ឥន្ទ្រិយ ២០ លើកលែងឥត្ថិន្ទ្រិយ៍ និង បុរិសិន្ទ្រិយ៍ ចេញ ដែលជាឧបការៈ ដោយអត្ត គឺជាធំ ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ-ប្បច្ច័យ ។ ក៏ក្នុងឥន្ទ្រិយ៍ទាំង ២០ នោះ ឥន្ទ្រិយ៍ ៥ មានចក្ខុន្ទ្រិយ៍ ជាដើម ជាបច្ចយនៃអរូបធម៌ទាំងឡាយតែប៉ុណ្ណោះ, ឥន្ទ្រិយ៍ ទាំងឡាយដ៏សេស ជាបច្ចយ នៃរូបធម៌ និង អរូបធម៌ទាំងឡាយ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "ចក្ខុន្ទ្រិយ៍ ជាបច្ចយដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ [1] នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ និង នៃធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ នោះ ។ល។ សោតិន្ទ្រិយ៍... ឃានិន្ទ្រិយ៍... ជីវិន្ទ្រិយ៍... កាយិន្ទ្រិយ៍ ជាបច្ចយ ដោយឥន្ទ្រិយ-ប្បច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយកាយវិញ្ញាណធាតុនោះ, រូបជីវិតិន្ទ្រិយ៍ ជាបច្ចយ ដោយ

១- អភិ. ប. ភាគទី ៩៤ ទំព័រទី ១៣ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ នៃកដត្តារូបទាំងឡាយ, ឥន្ទ្រីយ៍ទាំងឡាយដែលជាអរូប ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ នៃសម្បយុត្តធម៌ទាំងឡាយ និង នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានអរូបឥន្ទ្រិយ៍នោះ ជាសមុដ្ឋាន" ដូចេះ ។ តែក្នុងបញ្ហាវារៈ លោកពោលថា "ក្នុងបដិសន្ធិខណៈ ឥន្ទ្រីយ៍ទាំងឡាយ ដែលជាវិបាកអព្យាក្រឹត ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ នៃសម្បយុត្តខន្ធទាំងឡាយ និង នៃកដត្តារូបទាំងឡាយផង" ដូច្នេះផងដែរ ។

(កែឈានប្បច្ច័យ)

(៣៧៩) អង្គឈានទាំងឡាយ ៧ ផ្សេងដោយកុសលឈានជាដើមទាំងពួង រៀរលែងវេទនា ២ គឺសុខវេទនា និង ទុក្ខវេទនា ក្នុងទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណចេញ ដែលជាឧបការៈ ដោយអត្ត គឺចូលទៅសំឡឹង ឈ្មោះថា ឈានប្បច្ច័យ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "អង្គឈានទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្តដោយឈាន និង នៃរូបទាំងឡាយដែលមានឈាននោះ ជាសមុដ្ឋាន" យ៉ាងដូច្នេះ ។ តែក្នុងបញ្ហាវារៈ លោកពោលថា "ក្នុងបដិសន្ធិ ខណៈ អង្គឈានទាំងឡាយ ដែលជាវិបាកអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ នៃសម្បយុត្ត-ខន្ធ ទាំងឡាយ និង នៃកដត្តារូបទាំងឡាយផង" ដូច្នេះទៀតផង ។

(៣៨០) អង្គមគ្គ [1] ទាំងឡាយ ១២ ផ្សេងដោយកុសលមគ្គ

១- កន្លែងខ្លះ មាន៨ កន្លែងខ្លះ មាន ១០ សម្មាទិដ្ឋិ-សម្មាវិមុត្តិ ១២ ពុំដែលឃើញ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(កែមគ្គប្បច្ច័យ)

ជាដើម ជាឧបការៈ ដោយអត្ថ គឺនាំចេញ អំពីរបស់ណានីមួយ នោះ ឈ្មោះថា មគ្គប្បច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “អង្គមគ្គទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយមគ្គ និង នៃរូបទាំងឡាយដែលមានមគ្គនោះ ជាសមុដ្ឋានផង” ដូច្នេះ ។ តែក្នុងបញ្ហាវារៈ លោកពោលថា “ក្នុងបដិសន្ធិខណៈ អង្គមគ្គទាំងឡាយ ដែលជាវិបាកអព្យាក្រឹត ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ នៃសម្បយុត្តខន្ធទាំងឡាយ និង នៃកជត្តារូបទាំងឡាយផង ” ដូច្នេះខ្លះ ។

តែឈានប្បច្ច័យ និង មគ្គប្បច្ច័យ ទាំង ២ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា “តែងមិនបាន ក្នុងទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណ និង អហេតុកចិត្តទាំងឡាយ” ដូច្នេះ ។

(កែសម្បយុត្តប្បច្ច័យ)

(៣៨១) អរូបធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជាសម្បយុត្តធម៌ ពោលគឺ មានវត្ថុតែមួយ មានអារម្មណ៍តែមួយ និង កើតជាមួយគ្នា រលត់ជាមួយគ្នា ឈ្មោះថា សម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា “ខន្ធទាំងឡាយ ៤ ដែលជាអរូប ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ដល់គ្នានឹងគ្នាទៅវិញទៅមក” យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ)

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

ធម៌ទាំងឡាយដែលមានរូប ជាឧបការៈ ដោយមិនចូលទៅកាន់ភាពជាធម៌ មានវត្ថុតែមួយជាដើម ឈ្មោះថា វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃរូបធម៌ទាំងឡាយ, សូម្បីអរូបធម៌ទាំងឡាយ ក៏ជាវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃរូបធម៌ទាំងឡាយដែរ ។ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យទាំងឡាយនោះ មាន ៣ ដោយអំណាចនៃសហជាត, បច្ចាជាត និង បុរេជាត ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "កុសលខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាសហជាត ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃរូបទាំងឡាយដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន, កុសលខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាបច្ចាជាត ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលជាបុរេជាត" ដូច្នេះ ។ តែក្នុងសហជាតវិភង្គ នៃបទអព្យាកតៈ លោកពោលថា "ក្នុងបដិសន្ធិខណៈ ខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាវិបាកអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃកជត្តារូប ទាំងឡាយ, ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃវត្ថុ, វត្ថុ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយ" ដូច្នេះក៏មាន ។ ចំណែក ដែលជាបុរេជាត បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃវត្ថុ មានឥន្ទ្រីយ៍ជាដើមហ្នឹងឯង ។ ដូចជាព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "ចក្ខាយតនៈ ដែលជាបុរេជាត ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ល។ កាយាយតនៈ ដែលជាបុរេជាត ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ, វត្ថុ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ នៃខន្ធទាំងឡាយ ដែលជាវិបាក-

អព្យាក្រឹត ជាកិរិយាអព្យាក្រឹត ។ល។ វត្ថុ (ហទយវត្ថុ) ជាបច្ចុ័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ចុ័យ នៃកុសលខន្ធទាំងឡាយ ។ល។ វត្ថុ ជាបច្ចុ័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ចុ័យ នៃអកុសលខន្ធទាំងឡាយ" ដូច្នេះ ។

(កែអត្ថិប្បច្ចុ័យ)

(៣៨២) ធម៌ដែលជាឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ ជួយឧបត្ថម្ភ ដល់ធម៌ដែលក្រោកជ ដូចនោះដែរ ដោយការៈគឺមាននៅ ដែលមានលក្ខណៈ ជាបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា អត្ថិប្បច្ចុ័យ ។ មាតិកា នៃអត្ថិប្បច្ចុ័យនោះ លោកបានតាំងទុកហើយ (មាន) ៧ ប្រការ ដោយអំណាច នៃអរូបក្ខន្ធ, មហាភូត, នាមរូប, ចិត្ត, ចេតសិក, មហាភូតរូប, អាយតនៈ និង វត្ថុ (ហទយវត្ថុ) ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "ខន្ធទាំងឡាយ ៤ ដែលជាអរូប ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យ ដល់គ្នានឹងគ្នា, មហាភូតរូប ៤ ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យ ដល់គ្នានឹងគ្នា, នាមរូប ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យ ដល់គ្នានឹងគ្នា ក្នុងឱក្កន្តិខណៈ (ខណៈចុះកាន់គភ៌) ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យ នៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន, មហាភូតរូប ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យ នៃឧបាទាយរូបទាំងឡាយ, ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ចុ័យ ដោយអត្ថិប្បច្ចុ័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ។ល។ កាយាយតនៈ ។ល។ រូបាយតនៈ ។ល។ ផោដ្ឋាព្វាយតនៈ ជាបច្ចុ័យ នៃកាយវិញ្ញាណ-ធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយកាយវិញ្ញាណធាតុ

នោះ, រូបាយតនៈ ។ល។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ចុយ ដោយអត្ថិប្បច្ចុយ នៃមនោធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយមនោធាតុនោះ, មនោធាតុ និង មនោវិញ្ញាណធាតុអាស្រ័យរូបណា ប្រព្រឹត្តទៅ, រូបនោះ ជាបច្ចុយ ដោយអត្ថិប្បច្ចុយ នៃមនោធាតុ និង មនោវិញ្ញាណធាតុ និង ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយមនោវិញ្ញាណធាតុនោះ" យ៉ាងដូច្នេះ ។ តែក្នុងបញ្ហាវារៈ លោកតាំងមាតិកាបន្ថែមទៀត គឺ "សហជាត, បុរេជាត, បច្ឆាជាត, អាហារ, ឥន្ទ្រិយ៍" ដូច្នេះហើយ ធ្វើនិទ្ទេស ក្នុងសហជាតជាមុន ដោយនយជាអាទិ៍ថា "ខន្ធ ១ ជាបច្ចុយ ដោយអត្ថិប្បច្ចុយ នៃខន្ធ ៣ និង នៃរូបទាំងឡាយដែលមានខន្ធ ៣ នោះ ជាសមុដ្ឋាន" ដូច្នេះ ។ ក្នុងបុរេជាត លោកធ្វើនិទ្ទេស ដោយអំណាចអាយតនៈមានចក្ខុជាដើម ដែលជាបុរេជាត ។ ក្នុងបច្ឆាជាត លោកធ្វើនិទ្ទេស ដោយអំណាចនៃកាយនេះ ដែលជាបច្ឆាជាត ជាបច្ចុយនៃចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាបច្ឆាជាត ។ ក្នុងអាហារ និង ឥន្ទ្រិយ៍ លោកធ្វើនិទ្ទេស យ៉ាងនេះថា "កវឡិង្ការាហារ ជាបច្ចុយ ដោយអត្ថិប្បច្ចុយ នៃកាយនេះ, រូបជីវិតិន្ទ្រិយ៍ ជាបច្ចុយ ដោយអត្ថិប្បច្ចុយ នៃកដត្តារូបទាំងឡាយ" ដូច្នេះ ។

(កែឥត្ថិប្បច្ចុយ)

អរូបធម៌ទាំងឡាយ ដែលរលត់ទៅហើយ យ៉ាងរហ័ស ជាឧបការៈ ដោយឲ្យនូវឱកាស ដើម្បីការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃអរូបធម៌ទាំង

ឡាយ ដែលកើតឡើងក្នុងលំដាប់នៃខ្លួន ឈ្មោះថា នត្ថិប្បច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ ទាំងឡាយដែលរលត់ហើយ ដោយនាប់រហ័ស រមែងជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ នៃចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន" យ៉ាងដូច្នេះ ។

(កែវិគតប្បច្ច័យ)

(៣៨៣) នត្ថិប្បច្ច័យទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថា វិគត-ប្បច្ច័យ ព្រោះជាធម៌ ធ្វើនូវឧបការៈ ដោយភាពជាធម៌ ទៅប្រាសហើយ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "ចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលទៅប្រាសហើយ យ៉ាងនាប់រហ័ស ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ នៃចិត្ត និង ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន" ដូច្នេះ ។

(កែអវិគតប្បច្ច័យ)

មួយទៀត អត្ថិប្បច្ច័យធម៌ទាំងឡាយហ្នឹងឯង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា អវិគតប្បច្ច័យ ព្រោះជាធម៌មានឧបការៈដោយភាពជាធម៌ដែលមិនទាន់ទៅប្រាសហើយ ។

ក៏ទុកៈនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយ ដោយសេចក្តីលំអ នៃទេសនា ឬ ដោយអំណាចនៃវេនេយ្យសត្វ ដែលព្រះអង្គគប្បីដឹកនាំ ដោយទេសនាវិធីនោះ ដូចជាហេតុវិប្បយុត្តទុកៈ សូម្បីព្រះអង្គត្រាស់អហេតុទុកៈហើយ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ បន្ថែមទៀត

យ៉ាងនោះឯង ។

(□កែបទ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា)

(៣៨៤) ក្នុងបច្ចយ ២៤ ដូចបានពោលមកហើយនេះ
អវិជ្ជា នេះ រាប់ថា ជាបច្ច័យ នៃអភិសង្ខារ គឺបុណ្យ
ទាំងឡាយ ដោយប្រការ ២ តែអវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ
នៃអភិសង្ខារដទៃទៀត គឺអបុញ្ញាភិសង្ខារ ដោយ
ប្រការជាអនេក ជាបច្ច័យនៃអភិសង្ខារ ជាទីបំផុត គឺ
អនេញ្ជាភិសង្ខារ ដោយប្រការ ១ យ៉ាងនេះឯង ។

បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា "ជាបច្ច័យ នៃអភិសង្ខារ គឺ បុណ្យទាំងឡាយ ដោយប្រការ ២" *មានសេចក្តីថា អវិជ្ជា ជាបច្ច័យ (នៃបុញ្ញាភិសង្ខារ) ដោយប្រការ ២ គឺ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ១ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ១ ។ អធិប្បាយថា អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នៃបុញ្ញាភិសង្ខារទាំងឡាយ ដែលជា កាមាវចរ ក្នុងពេលដែលពិចារណានូវអវិជ្ជា ដោយការអស់ទៅ សូន្យទៅ, ជាបច្ច័យ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នៃបុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលជារូបាវចរ ក្នុងពេលដែលជឹងនូវចិត្ត ដែលប្រកបដោយ មោហៈ ដោយអកិញ្ចាចិត្ត ។ ប៉ុន្តែ កាលបើបុគ្គលបំពេញបុញ្ញ-កិរិយាវត្ថុ ដែលជាកាមាវចរទាំងឡាយ មានទានជាដើមក្តី ញុំងឈ្មោះ រូបាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើងក្តី ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការកន្ទងនូវ អវិជ្ជា, អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យនៃបុញ្ញា-*

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

កិសង្ខារទាំង ២ យ៉ាងនោះ ។ កាលបើបុគ្គលច្រាច្នា នូវសម្បត្តិក្នុងកាមភព និង រូបភពហើយ ធ្វើបុណ្យទាំងនោះឯង ព្រោះជាអ្នកវង្វេង ព្រោះអវិជ្ជា ការមិនដឹង ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ (មានន័យថា អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ នៃបុញ្ញាកិសង្ខារទាំង ២ យ៉ាង ដូចគ្នានោះដែរ) ។

ពាក្យថា "តែអវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ នៃអភិសង្ខារ ដទៃទៀត (បន្តាប់គ្នា) ដោយអនេកប្បការ" មានសេចក្តីថា អវិជ្ជា ជាបច្ច័យនៃអបុញ្ញាកិសង្ខារទាំងឡាយ ដោយច្រើនប្រការ ។ សួរថា "តើយ៉ាងដូចម្តេច?" ។ ឆ្លើយថា "ក៏អវិជ្ជានុ៎ះ ជាបច្ច័យ នៃអបុញ្ញាកិសង្ខារ ដោយច្រើនប្រការ គឺ ក្នុងកាលដែលចេតសិក មានរាគៈជាដើម ប្រារព្ធនូវអវិជ្ជា កើតឡើង, អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយអារម្មណ-ប្បច្ច័យ, ក្នុងពេលដែលធ្វើអវិជ្ជា ឲ្យជាទីគោរពហើយ ត្រេកអរ, អវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ដោយអារម្មណាធិបតី និង អារម្មណូបនិស្សយ, កាលបើបុគ្គលអ្នកវង្វេង ព្រោះការមិនដឹង មិនឃើញទោស ធ្វើបាបទាំងឡាយ មានបាណាតិបាត ជាដើម អវិជ្ជា នោះ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ, អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយអនន្តរ... សមនន្តរ... អនន្តរូបនិស្សយ... អាសេវនៈ.. នត្ថិប្បច្ច័យ និង វិគតប្បច្ច័យ នៃជវនចិត្តទាំងឡាយ មានជវនចិត្ត ទី ២ ជាដើម កាលបើបុគ្គលធ្វើអកុសល ណាមួយ អវិជ្ជានោះ ជាបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ... សហជាត... អញ្ញមញ្ញ... និស្សយ... សម្បយុត្ត...

អត្ថិប្បច្ច័យ និង វិគតប្បច្ច័យ” ដូច្នេះ ។

ពាក្យថា “អវិជ្ជានោះ រាប់ថា ជាបច្ច័យ នៃអភិសង្ខារ ជាទីបំផុត ដោយប្រការ ១” មានសេចក្តីថា អវិជ្ជានោះ រាប់ថាជាបច្ច័យ ដោយប្រការ ១ គឺដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ នៃអនេញ្ជាភិសង្ខារទាំងឡាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ការៈនៃអវិជ្ជានោះ ជាឧបនិស្សយ-ប្បច្ច័យនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមនយដែលបានពោលហើយ ក្នុងបុញ្ញាភិសង្ខារនោះឯង ។

(៣៨៥) ក្នុងបទថា “សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ” នេះ ចោទកាចារ្យសួរថា “ក៏អវិជ្ជា នេះ តែមួយប៉ុណ្ណោះ ជាបច្ច័យ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ឬ ឬក៏ បច្ច័យទាំងឡាយដទៃទៀត ក៏មានដែរ?” ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយៗ ថា “ក៏ក្នុងបញ្ហានេះ នីឝចាំបាច់ពោលធ្វើអ្វី បើអវិជ្ជា តែម៉្យាង ជាបច្ច័យ ក៏នីឝត្រូវពួកឯក-ការណវាទ អ្នកពោលថា មានហេតុតែមួយ បើមានបច្ច័យផ្សេងៗទៀត ឯកការណនិទ្ទេស ថា សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ក៏មិនកើតប្រយោជន៍” ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយពោលទៀតថា “ឯកការណនិទ្ទេសនោះ នីឝមិនកើតប្រយោជន៍ ក៏មិនមែនដែរ” ។

ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះថា ៖

ធម៌ ១ (កើត) ពីហេតុ ១ មិនមាន, ស្មូម្បីធម៌
ជាអនេក (កើត) ពីហេតុ ១ ក៏មិនមាន, ធម៌ ១ (កើត)

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ពីហេតុជាអនេក ក៏មិនមាន, តែប្រយោជន៍ ក្នុងការសំដែងហេតុ ១ និង ផល ១ មាន ។

មែនពិត ផលមួយ (កើត) ពីហេតុមួយ ឥតមានអ្វីមួយទៀយ ក្នុងបច្ចយាការនេះ, ផលច្រើនជាអនេក (កើត) ពីហេតុមួយ ក៏មិនមាន, ផលមួយ (កើត) ពីហេតុច្រើនជាអនេក ក៏មិនមាន ។ តែថា ផលច្រើនយ៉ាង (កើត) ពីហេតុច្រើនយ៉ាងហ្នឹងឯង មាន ។ ពិតមែនដូច្នោះ ផលច្រើនយ៉ាង បានដល់រូប, ភ្ជិន រស ជាដើម និង ពន្ធកហ្នឹងឯង រមែងកើតប្រាកដ ពីហេតុទាំងឡាយជាច្រើន ពោលគឺ រដូវ, ដី, ពូជ និង ទឹក ។ តែការសំដែងហេតុមួយ និង ផលមួយនោះ ឯណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើហើយថា "អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ" ដូច្នេះ, ក្នុងការសំដែងហេតុមួយ និង ផលមួយនោះ អត្ថ មានប្រយោជន៍ក៏មាន ។

មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហេតុមួយខ្លះ ផលមួយខ្លះ ដូចគ្នាដែរ ដោយកិរិយាសមគួរដល់សេចក្តីល្អនៃទេសនា និង ដល់វេនេយ្យសត្វទាំងឡាយខ្លះ ក្នុងបទខ្លះ ព្រោះហេតុផលជាប្រធាន ក្នុងបទខ្លះ ព្រោះជាហេតុប្រាកដ ក្នុងបទខ្លះ ព្រោះជាហេតុដែលមិនទូទៅ ។ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហេតុមួយផង ផលមួយផង ព្រោះភាវៈនៃហេតុ និង ផល ជាប្រធាន ដូចក្នុងបទថា "ផស្សប្បច្ចយា វេទនា" ដូច្នេះ ។ ព្រោះថា

ផស្សៈ ជាដើមហេតុនៃវេទនា ព្រោះកំណត់វេទនា តាមសមគួរ ដល់ផស្សៈ ។ ឯវេទនា ជាប្រធានផល នៃផស្សៈ ព្រោះកំណត់ ផស្សៈ តាមសមគួរដល់វេទនា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ឯកហេតុ ព្រោះជាហេតុជ្រាកជ ដូចក្នុងពាក្យថា "អាពាធ ទាំង ឡាយមានស្លេស្ម ជាសមុដ្ឋាន" ។ ព្រោះថា ក្នុងអាពាធនេះ ស្លេស្ម ជាហេតុជ្រាកជ ហេតុជនៃ មានកម្មជាដើម មិនបានជ្រាកជ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ឯកហេតុ ព្រោះជាហេតុអាពាធនោះ ដូច ក្នុងប្រយោគថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ឯណា នីមួយ មាន អកុសលធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងនោះ មាន អយោនិសោមនសិការ ជាមូល" ដូច្នេះ ។ ព្រោះអយោនិសោ-មនសិការ ជាហេតុអសាធារណៈ, ហេតុជនៃទៀត មានវត្ថុ និង អារម្មណ៍ជាដើម ជាហេតុសាធារណៈ ដល់កុសលទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ព្រោះហេតុនេះ ក្នុងបច្ចយាការនេះ អវិជ្ជា នេះ សូម្បីកាល បើមានហេតុ នៃសង្ខារទាំងឡាយជនៃទៀត មានវត្ថុ, អារម្មណ៍ និង សហជាតធម៌ជាដើម គប្បីជ្រាបថា "ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ សំដែងហើយ ដោយភាវៈជាហេតុនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះ អវិជ្ជានោះ ជាសង្ខារហេតុ ដែលជាប្រធាន នៃសង្ខារហេតុទាំង ឡាយ ជនៃទៀត មានតណ្ហាជាដើម ព្រោះព្រះបាលីថា "តណ្ហា រមែងចំរើន ដល់បុគ្គលអ្នកពិចារណាឃើញ ថា ជាទីត្រេកអរ"

ដូច្នេះជាដើម និង ព្រោះព្រះបាលីថា “ការកើតឡើង នៃអាសវៈ កើតមាន ព្រោះការកើតឡើងនៃអវិជ្ជា [1] ” ដូច្នេះជាដើម ព្រោះជាហេតុប្រាកដ និង ព្រោះជាហេតុអសាធារណៈផង ព្រោះព្រះបាលីថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកមិនដឹង លុះក្នុងអំណាចនៃអវិជ្ជា រមែងតាក់តែង នូវបុញ្ញាភិសង្ខារខ្លះ” ដូច្នេះជាដើម ។ ក៏ប្រយោជន៍ ក្នុងការត្រាស់សំដែងឯកហេតុ និង ឯកផល ក្នុងបទទាំងពួង បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយពាក្យអធិប្បាយ នូវការសំដែងឯកហេតុ និង ឯកផល នោះហ្នឹងឯង ។

(៣៨៦) ក្នុងបទថា “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា” នេះ ចោទកាចារ្យសួរថា “សូម្បីកាលបើយ៉ាងដូច្នោះ ភាវៈនៃអវិជ្ជា ជាធម៌ដែលមានទោស មានផលដែលមិនជាទីប្រាថ្នា ដោយចំណែកមួយ ជាបច្ច័យនៃបុញ្ញាភិសង្ខារ និង អនេញ្ជាភិសង្ខារ នឹងសមគួរយ៉ាងដូចម្តេច? ព្រោះថា អំពៅ នឹងកើតអំពីពូជស្ពៅ មិនបានឡើយ” យ៉ាងដូច្នេះ ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយៗ ថា “នឹងមិនសមគួរ យ៉ាងដូចម្តេច ព្រោះថា ក្នុងលោក

> បច្ច័យ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលខុសគ្នាក្តី មិនខុសគ្នាក្តី ដែលដូចគ្នាក្តី មិនដូចគ្នាក្តី ក៏យ៉ាងដូច្នោះ រមែងសំរេចផល, តែធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនមែនជាវិបាកឡើយ ។

មែនពិត បច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយហេតុ សភាវៈ និង កិច្ច

1- សុ. ភាគទី ២០ ទំព័រទី ១៨២ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ជាដើម នៃធម៌ទាំងឡាយក្តី ដែលមិនខុសគ្នាក្តី រមែងជាហេតុសំរេច ក្នុងលោក ។ ព្រោះថា ចិត្ត មុន ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយហាន: នៃចិត្តក្រោយ និង ការសិក្សា មានការសិក្សាសិល្ប: ជាអាទិ៍ខាងដើម ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយហាន:នៃការងារទាំងឡាយ មានការប្រកបសិល្ប:ជាអាទិ៍ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ឰដ៏ខាងក្រោយ ។ កម្ម ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយសភាវ: នៃរូប និង កេសជ: មានទឹកដោះស្រស់ជាដើម ជាបច្ច័យ ដែលខុសគ្នា ដោយសភាវ:នៃទឹកដោះជូរជាដើម ។ ពន្លឺ ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយកិច្ច នៃចក្ខុវិញ្ញាណ និង ទឹកអំពៅជាដើម ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា ដោយកិច្ច នៃវត្ថុមានទឹកជាគ្រឿងត្រាំជាដើម ។ ចំណែកចក្ខុ និង រូបជាដើម ជាបច្ច័យដែលមិនខុសគ្នា ដោយហាន: នៃចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ។ ជវនចិត្ត មុនជាអាទិ៍ ជាបច្ច័យមិនខុសគ្នា ដោយភាវ: និង មិនខុសគ្នា ដោយកិច្ចនៃជវនចិត្តក្រោយជាដើម ។

មួយទៀត បច្ច័យដែលខុសគ្នា និង មិនខុសគ្នា ជាហេតុសំរេចបាន យ៉ាងណា, សូម្បីបច្ច័យដែលដូចគ្នា និង មិនដូចគ្នា ក៏ជាហេតុសំរេចបាន យ៉ាងនោះដែរ ។ មែនពិត រូប ពោលគឺ រដូវ និង អាហារ ដែលដូចគ្នាហ្នឹងឯង ជាបច្ច័យនៃរូប និង ពូជនៃស្រូវសាលីជាដើម ដែលដូចគ្នានោះឯង ក៏ជាបច្ច័យ នៃគ្រាប់ស្រូវសាលី ជាដើម ។ រូប ដែលមិនដូចគ្នា តែជាបច្ច័យ នៃអរូបបាន, ចំណែកឯ អរូប ក៏ជាបច្ច័យ នៃរូបបាន និង រោមគោ រោមចៀម

សែ្បកសត្វ ទឹកដោះជូរ ល្ង និង មេ្សាជាដើម ដែលមិនដូចគ្នា ក៏ជាបច្ច័យនៃស្មៅចិញ្ចៀន និង ស្លឹកត្រែជាដើម ក៏បានដែរ ។ តែ បច្ច័យធម៌ទាំងនោះ ជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា, មិនខុសគ្នា, ដូចគ្នា និង មិនដូចគ្នា នៃធម៌ទាំងឡាយណា ក៏ដោយ, ធម៌ទាំងឡាយ នោះ ក៏មិនមែនជាវិបាក នៃធម៌ទាំងឡាយនោះឡើយ ។

ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង អវិជ្ជា នេះ ដោយអំណាច នៃ វិបាក ជាធម៌ដែលមានផលមិនជាទីប្រាថ្នា ដោយចំណែកមួយ និង ដោយអំណាចនៃសភាវៈ ក៏ជាធម៌ដែលមានទោស បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "អវិជ្ជា នេះ ជាបច្ច័យ នៃសង្ខារ មានបុញ្ញាភិសង្ខារ ជាដើម ទាំងអស់នោះ ដោយអំណាចជាបច្ច័យដែលខុសគ្នា, មិន ខុសគ្នា ដោយហេតុ, កិច្ច និង សភាវៈ និង ដោយអំណាចជា បច្ច័យដែលដូចគ្នា មិនដូចគ្នា តាមសមគួរ" ។ ក៏ភាវៈនៃអវិជ្ជា ជាបច្ច័យនោះ លោកពោលហើយ ដោយនយថា "ការមិនដឹង ពោលគឺ អវិជ្ជា ក្នុងទុក្ខជាដើម គឺបុគ្គលលះមិនទាន់បានហើយ បុគ្គលនោះ ព្រោះមិនដឹង ក្នុងទុក្ខ ជាមុន និង ក្នុងវត្ថុ នៃអវិជ្ជាទាំង ឡាយ មានខន្ធបញ្ចកៈ ដែលជាអតីតៈជាដើម ទើបប្រកាន់យកនូវ សង្ខារទុក្ខ ដោយសំគាល់ថា ជាសុខហើយ ក៏ចាប់ផ្តើមនូវសង្ខារ ៣ យ៉ាង ដែលជាហេតុ នៃសង្ខារទុក្ខនោះឡើង" ដូច្នេះជាដើម នោះឯង ។ នេះ គឺជាបរិយាយមួយផ្សេងពីនេះទៀត ថា ៖

បុគ្គលណា វង្វែង ក្នុងបុព្វ និង បដិសន្ធិ ក្នុងសង្សារ និង

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ក្នុងលក្ខណៈ នៃសង្ខារទាំងឡាយ និង ក្នុងបដិច្ចសមុ-
ប្បាទធម៌ទាំងឡាយ, បុគ្គលនោះ រមែងកសាងនូវសង្ខារ
ទាំងឡាយ ៣ នេះ ឡើង ព្រោះហេតុដែលអវិជ្ជានេះ
ជាបច្ច័យនៃសង្ខារទាំងឡាយ ៣ នោះ ។

បើមានពាក្យសួរថា "ក៏ព្រោះហេតុអ្វី បុគ្គលណា វង្វេង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ បុគ្គលនោះ ទើបឈ្មោះថា ធ្វើនូវសង្ខារ ទាំងបីនោះ" ដូច្នេះ ។ គប្បីឆ្លើយថា "ជាដំបូង បុគ្គលអ្នកវង្វេង ក្នុងចុតិ មិនប្រកាន់យក ក្នុងចុតិ ថា "ការបែកធ្លាយ នៃខន្ធទាំង ឡាយ ក្នុងភពទាំងពួង ឈ្មោះថា មរណៈ" ដូច្នេះ តែកំណត់ទុក ថា សត្វស្លាប់, សេចក្តីស្លាប់ គឺកិរិយាឈានទៅកាន់រាងកាយ របស់សត្វ" ដូច្នេះជាដើម ។

បុគ្គលអ្នកវង្វេង ក្នុងបដិសន្ធិ មិនកាន់យក នូវបដិសន្ធិ (ឧបបាត) ថា "ការប្រាកដនៃខន្ធទាំងឡាយ ក្នុងទីទាំងពួង ឈ្មោះ ថា ជាតិ" ដូច្នេះ តែកំណត់ថា "សត្វកើតឡើង, ការកើតឡើង គឺការប្រាកដ នៃរាងកាយថ្មីនៃសត្វ" ដូច្នេះជាដើម ។

បុគ្គលអ្នកវង្វេង ក្នុងសង្ឃរ មិនកាន់យក នូវសង្ឃរ ការ អន្ទោលទៅមក ដែលលោកពណ៌នា យ៉ាងនេះ ថា ៖

"លំដាប់ នៃខន្ធ, ធាតុ, និង អាយតនៈ ទាំងឡាយ
កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ មិនដាច់រយៈ លោកហៅថា សង្ឃរ"
យ៉ាងដូច្នេះ,

តែកំណត់ទុកថា "សត្វនេះ (ចេញ) ពីលោកនេះ ទៅកាន់លោកជទៃ (ចេញ) ពីលោកជទៃ មកកាន់លោកនេះ" ដូច្នេះជាដើម ។

បុគ្គលអ្នកវង្វេង ក្នុងលក្ខណៈនៃសង្ខារទាំងឡាយ មិនកាន់យកនូវសភាវលក្ខណៈ និង សាមញ្ញលក្ខណៈ នៃសង្ខារទាំងឡាយ តែកំណត់យកសង្ខារទាំងឡាយ ដោយថា ជាខ្លួន ថា ជារបស់ខ្លួន ថា ជារបស់បិតាថេរ ថា ជារបស់ស្អាត និង ដោយថា ជារបស់មានសេចក្តីសុខ ។

បុគ្គលអ្នកវង្វេង ក្នុងបដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយ មិនប្រកាន់នូវការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃបដិច្ចសមុប្បន្នធម៌ទាំងឡាយ មានសង្ខារជាដើម ព្រោះបច្ច័យធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម តែកំណត់ទុកថា "អត្តា ជីងខ្ញុះ មិនជីងខ្ញុះ អត្តានោះឯង ធ្វើ (ខ្លួនឯង) ផង ប្រើអ្នកជទៃឲ្យធ្វើផង, ក្នុងបដិសន្ធិ អត្តានោះឯង កើតឡើង, អ្នកបណ្តាលមានអណ្តា និង អ្នកមានអំណាចជាដើម ចាត់ចែងនូវរាងកាយឲ្យដល់នូវអត្តានោះ ដោយភាពជាកលលៈ ជាដើម សាងឥន្ទ្រីយ៍ ឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់, អត្តានោះ បរិបូរ ដោយឥន្ទ្រីយ៍ហើយ ទើបពាល់ត្រូវ ដីង ចង់បាន ប្រកាន់មាំ ព្យាយាម, អត្តានោះរមែងមាន ក្នុងភពថ្មីទៀត" ដូច្នេះខ្លះថា "សត្វទាំងឡាយទាំងពួង ប្រែប្រួលទៅតាមសភាវៈ គឺការប្រព្រឹត្តិទៅតាមជោគ និង គ្រោះ" ដូច្នេះខ្លះ ។

បុគ្គលនោះ គឺអវិជ្ជា ធ្វើឲ្យងងឹតងងល់ហើយ កំណត់យក

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

យ៉ាងនោះឯង រមែងកសាងឡើង នូវសង្ខារដែលជាបុណ្យខ្លះ មិនមែនជាបុណ្យខ្លះ ជាអនេញ្ជាខ្លះ ប្រៀបដូចជាមនុស្សខ្វាក់ កាលត្រាច់ទៅលើផែនដី ក៏តែងតែជើរត្រូវផ្លូវខ្លះ ខុសផ្លូវខ្លះ កាន់ទីទួលខ្លះ ទីទាបខ្លះ ទីរាបស្មើខ្លះ ទីមិនរាបស្មើខ្លះ យ៉ាងនោះឯង ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលពាក្យនេះថា ៖

បុគ្គលពាល ត្រាច់ទៅ ក្នុងសង្សារវដ្ដ មិនមានអ្នកដឹកនាំ ពេលខ្លះ ធ្វើបុណ្យ ពេលខ្លះ ធ្វើកម្ម មិនមែនជាបុណ្យ ប្រៀបដូចជាមនុស្សខ្វាក់អំពីកំណើត មិនមានអ្នកដឹកដៃ (អ្នកនាំផ្លូវ) ពេលខ្លះ ក៏ដើរទៅ តាមផ្លូវ ពេលខ្លះ ក៏ដើរទៅក្រៅផ្លូវ (ដើរខុសផ្លូវ) យ៉ាងដូច្នោះឯង, ក៏ពេលណាបុគ្គលនោះ នឹងដឹងធម៌ហើយ ត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈទាំងឡាយ, ពេលនោះ បុគ្គលនោះ នឹងជាអ្នកសូប់រម្ងាប់ ត្រាច់ទៅ ព្រោះសូប់រម្ងាប់អវិជ្ជា ។

នេះជាវិត្ថារកថាមុខ ក្នុងបទថា “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ” ។

(កែបទសង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ)

(៣៨៧) វិត្ថារកថា ក្នុងបទថា “វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ” *ដូចតទៅនេះ ។*

ពាក្យថា “វិញ្ញាណ” *បានដល់ វិញ្ញាណ ៦ មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ។ បណ្ដាវិញ្ញាណទាំង ៦ នោះ ចក្ខុវិញ្ញាណ មាន ២ យ៉ាង*

គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាកុសលវិបាក ១ ជាអកុសលវិបាក ១ ។ សោតវិញ្ញាណ, ឃានវិញ្ញាណ, ជីវ្ហាវិញ្ញាណ និង កាយវិញ្ញាណ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ មនោវិញ្ញាណ មាន ២២ គឺ មនោធាតុ ២ ជាកុសលវិបាក និង អកុសលវិបាក, មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាអហេតុក: ៣ កាមាវចរវិបាកចិត្ត ជាសហេតុក: ៨, រូបាវចរចិត្ត ៥, អរូបាវចរចិត្ត ៤ ។ វិបាកវិញ្ញាណ ដែលជាលោកិយៈ ទាំងអស់ ៣២ គឺលោកសង្គ្រោះចូលហើយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៦ នេះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ចំណែក វិញ្ញាណ ដែលជាលោកុត្តរៈ ទាំងឡាយ មិនគួរ ក្នុងវដ្តកថា ទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោក មិនបានកំណត់យកហើយ ។

ក្នុងបទថា "វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ" នោះ ទើបមានពាក្យសួរថា : ពាក្យនេះ គប្បីដឹងបាន យ៉ាងដូចម្តេច ថា "វិញ្ញាណ មានប្រការដូចបានពោលហើយនេះ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ" ដូច្នេះ ។ ឆ្លើយថា "គប្បីដឹងបាន ព្រោះកាលបើកម្ម ដែលខ្លួនបានសន្សំហើយ មិនមាន វិបាក ក៏មិនមាន ។ មែនពិត វិញ្ញាណនោះ ជាវិបាក, វិបាកនោះ កាលបើកម្មដែលខ្លួនសន្សំមិនមាន ក៏មិនកើតឡើងដែរ, បើវិបាក គប្បីកើតឡើង ដោយមិនបានអាស្រ័យកម្ម វិបាកវិញ្ញាណ គ្រប់យ៉ាង គប្បីកើតឡើង ដល់សត្វទាំងពួង តែវាមិនកើតឡើងឡើយ" ដូច្នេះ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា "វិញ្ញាណនេះ កើតមាន ព្រោះមានសង្ខារ ជាបច្ច័យ"

បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះចុះ ។

បើមានពាក្យសួរថា “វិញ្ញាណ មួយណា កើតមាន ព្រោះ សង្ខារ មួយណាជាបច្ចយ?” ដូច្នេះ ។ គប្បីឆ្លើយថា “ជាដំបូង វិញ្ញាណ ១៦ គឺ វិញ្ញាណទាំងឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ដែលជាកុសលវិបាក ៥, ក្នុងមនោវិញ្ញាណ មនោធាតុ ១, មនោ-វិញ្ញាណធាតុ ២, កាមាវចរវិបាកវិញ្ញាណ ៨ កើតមាន ព្រោះ បុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលជាកាមាវចរ ជាបច្ចយ ។ សមដូចជាព្រះ មានព្រះភាគត្រាស់ថា “ព្រោះកម្ម [1] ដែលជាកាមាវចរកុសល ដែលបុគ្គលបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ ចក្ខុវិញ្ញាណ ដែលជា វិបាក ទើបកើតឡើងហើយ, សោតវិញ្ញាណ... ឃានវិញ្ញាណ... ជីវ្ហាវិញ្ញាណ... កាយវិញ្ញាណ ដែលជាវិបាក កើតឡើងហើយ ព្រោះកម្មដែលជាកាមាវចរកុសល គឺបុគ្គលបានធ្វើហើយ បាន សន្សំហើយ, មនោធាតុ ដែលជាវិបាក កើតឡើងហើយ, មនោ-វិញ្ញាណធាតុ ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស កើតឡើងហើយ, មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលច្រឡំដោយឧបេក្ខា កើតឡើងហើយ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយ សង្ខារ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស ជ្រាសចាកញាណ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស ជ្រាសចាកញាណ ប្រកប

๑- អភិ. សំ. ភាគទី ๗๘ ទំព័រទី ๒๕๘ ។

ដោយសង្ខារ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយឧបេក្ខា ច្រាសចាកញាណ ។ល។ ដែលច្រឡំដោយឧបេក្ខា ច្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើងហើយ" ដូច្នេះ ។

ចំណែក រូបាវចរវិបាកញាណ ៥ កើតមាន ព្រោះបុញ្ញាភិសង្ខារ ដែលជារូបាវចរជាបច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "ព្រោះកម្ម ដែលជារូបាវចរកុសលនោះឯង គឺបុគ្គលបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ បុគ្គលនោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយហើយ ។ល។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ។ល។ បញ្ចមជ្ឈាន ដែលជាវិបាក [1] " យ៉ាងដូច្នេះ ។

វិញ្ញាណ ២១ កើតមាន ព្រោះបុញ្ញាភិសង្ខារ ជាបច្ច័យ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ចំណែក វិញ្ញាណ ៧ យ៉ាងដូច្នេះ គឺ វិញ្ញាណ មាន ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ដែលជាអកុសលវិបាក ៥, មនោធាតុ ១, មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ កើតមាន ព្រោះអបុញ្ញាភិសង្ខារជាបច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា "ព្រោះកម្មដែលជាអកុសល គឺបុគ្គលបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ ចក្ខុវិញ្ញាណ ដែលជាវិបាក កើតឡើងហើយ, សោតវិញ្ញាណ... ឃានវិញ្ញាណ....

១- អភិ. សំ. ភាគទី ៧៨ ទំព័រទី ២៦០ ។

ជីវ្ហាវិញ្ញាណ... កាយវិញ្ញាណ ដែលជាវិបាក កើតឡើងហើយ, មនោធាតុ ដែលជាវិបាក... មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាវិបាក កើតឡើងហើយ" យ៉ាងដូច្នេះ ។

ចំណែកវិញ្ញាណ ៤ យ៉ាងនេះ គឺ វិញ្ញាណដែលជាអរូបវិបាក ៤ កើតមាន ព្រោះអនេញ្ជាកិសង្ខារជាបច្ច័យ ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា "ព្រោះកម្មដែលជាអរូបាវចរកុសលនោះឯង គឺបុគ្គលបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ ព្រោះកន្ទងបង់ នូវរូប-សញ្ញា ទាំងឡាយ ដោយប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខ និង ទុក្ខ ហើយចូលដល់ចតុត្ថជ្ឈាន មានវិញ្ញាណជាវិបាក ប្រកបដោយ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ប្រកបដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតន-សញ្ញា ប្រកបដោយអកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និង នេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនសញ្ញា" ដូច្នេះ ។

(ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃវិញ្ញាណ)

វិញ្ញាណ ឯណា កើតមាន ព្រោះសង្ខារ ឯណា ជាបច្ច័យ, ឥឡូវនេះ បុគ្គលជ្រាបវិញ្ញាណនោះ យ៉ាងដូច្នេះហើយ គប្បីជ្រាប ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិញ្ញាណនោះ យ៉ាងនេះ ។

ក៏ វិញ្ញាណ ទាំងអស់នេះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដោយ ចំណែក ២ ដោយអំណាចនៃការប្រព្រឹត្តិទៅ និង បដិសន្ធិ ។ ក្នុងចំណែកពីរយ៉ាងនោះ វិញ្ញាណ ១៣ នេះ គឺ បញ្ចវិញ្ញាណ ២, មនោធាតុ ២, មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាអហេតុកៈ ដែលប្រកប

ដោយសោមនស្ស រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងប្រវត្តិកាល ក្នុងបញ្ចវោការភព តែប៉ុណ្ណោះ ។ វិញ្ញាណ ដ៏សេស ១៩ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ក្នុងបដិសន្ធិផង តាមសមគួរក្នុងភពទាំង ៣ ។

សួរថា "តើប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងដូចម្តេច ?" ។

ឆ្លើយថា: ក្នុងអដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ លោកពោលថា "ជាបឋម វិញ្ញាណ ៥ មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម ដែលជាកុសលវិបាក ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍មានរូបជាដើម ដែលមកកាន់រង្វង់នៃទ្វារ មានចក្ខុជាដើម នៃបុគ្គលអ្នកកើតហើយ ដោយកុសលវិបាក ឬ អកុសលវិបាក មានឥន្ទ្រីយ៍ចូលដល់ភាពចាស់ក្លាហើយ ដោយលំដាប់ ដែលជាឥដ្ឋារម្មណ៍ ក្តី ជាឥដ្ឋមជ្ឈត្តារម្មណ៍ ក្តី ហើយអាស្រ័យប្រសាទ មានចក្ខុប្រសាទជាដើម ញុាំងកិច្ច គឺការឃើញ, ការបានស្តាប់, ការហិត និង ការក្រេបឲ្យសម្រេច ទើបប្រព្រឹត្តទៅ ។ វិញ្ញាណ ៥ ដែលជាអកុសលវិបាក ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ តែអារម្មណ៍ របស់អកុសលវិបាកវិញ្ញាណ ទាំង ៥ នោះ ជាអនិដ្ឋារម្មណ៍ ឬ អនិដ្ឋមជ្ឈត្តារម្មណ៍ទាំងអស់ ។ នេះឯង គឺជាសេចក្តីដែលប្លែកគ្នា ។

មែនពិត វិញ្ញាណទាំងឡាយ ១០ នោះ មានទ្វារ, អារម្មណ៍, វត្ថុ និង ឋាន: ទៀងទាត់ និង មានកិច្ចទៀងទាត់ ប៉ុណ្ណោះឯង ។ បន្ទាប់ពីនោះមក មនោធាតុ ដែលជាកុសលវិបាក ក្នុងលំដាប់

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

នៃវិញ្ញាណទាំង៦ឡាយ មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ដែលជាកុសល-វិបាក ប្រារព្ធអារម្មណ៍នៃវិញ្ញាណទាំង៦ឡាយនោះឯង អាស្រ័យនូវហទយវត្ថុហើយ ញុំាងសម្បដិច្ឆនកិច្ចឲ្យសម្រេច ទើបប្រព្រឹត្តទៅ ។ មនោធាតុ ដែលជាអកុសលវិបាក ក្នុងលំដាប់ នៃអកុសលវិបាកវិញ្ញាណទាំង៦ឡាយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនោះដែរ ។ តែមនោធាតុ ១ គូ នេះ មានទ្វារ និង អារម្មណ៍មិនទៀងទាត់ទេ តែមានវត្ថុ និង ហានៈ ទៀងទាត់ និង មានកិច្ច ក៏ទៀងទាត់ដែរ ។ ចំណែកឯ អហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលប្រកប ដោយសោមនស្ស ក្នុងលំដាប់នៃមនោធាតុដែលជាកុសលវិបាក ប្រារព្ធអារម្មណ៍ នៃកុសលវិបាកមនោធាតុនោះឯង អាស្រ័យហទយវត្ថុហើយ ញុំាងសន្តីរណកិច្ចឲ្យសំរេច កាត់ផ្តាច់នូវភវង្គវិថី ក្នុងទីបំផុតនៃជវនៈ ដែលសម្បយុត្ត ដោយលោភៈ យ៉ាងច្រើន នៃសត្វដែលជាកាមាវចរទាំង៦ឡាយ កាលបើអារម្មណ៍ទាំងនោះ ជាអារម្មណ៍ មានកម្លាំង ក្នុងទ្វារទាំង ៦ ប្រព្រឹត្តទៅ អស់វារៈ ១ ដង ខ្លះ អស់វារៈ ២ ដងខ្លះ ដោយអំណាចតទារម្មណ៍ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលជវនៈ កាន់យកហើយ” ដូច្នេះ ។ តែក្នុងអដ្ឋកថាអភិធម្មវារៈចិត្ត ២ មកហើយ ក្នុងតទារម្មណ៍ ។ ក៏ចិត្ត នេះ បានឈ្មោះ ២ គឺ តទារម្មណ៍ ១, បិដ្ឋិភវង្គ (មានភវង្គអែបនៅពីក្រោយ) ១ ។ ចិត្តនេះ ជាចិត្តមានទ្វារ និង អារម្មណ៍ មិនទៀងទាត់ទេ តែមានវត្ថុទៀងទាត់ និង មានកិច្ច និង ហានៈ មិនទៀងទាត់ ។

វិញ្ញាណ ទាំង៦ប្រាយ ១៣ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា "រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងប្រវត្តិកាល ក្នុងបញ្ចវោការភព តែប៉ុណ្ណោះ" ដូចបានពណ៌នាមកនេះ ជាមុនសិន ។

ក្នុងវិញ្ញាណ ១៩ ដ៏សេស វិញ្ញាណ ណាមួយ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបដិសន្ធិ ដែលសមគួរដល់ខ្លួន ក៏មិនរមែន ។ តែក្នុងប្រវត្តិកាល ជាជំបូង មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាអហេតុកៈ ២ ដែលជាកុសលវិបាក និង អកុសលវិបាក ញុំាងកិច្ចទាំង៦ប្រាយ ៤ ឲ្យសំរេច គឺញុំាងសន្តីរណកិច្ច ក្នុងលំដាប់នៃមនោធាតុ ដែលជាកុសលវិបាក និង អកុសលវិបាកទាំង៦ប្រាយ ក្នុងបញ្ចទ្វារ ឲ្យសំរេច ញុំាងតទារម្មណកិច្ច ក្នុងទ្វារទាំង ៦ ដោយនយដែលបានពោល ក្នុងកាលមុននោះឯងឲ្យសំរេច, កាលបើចិត្តុប្បាទ ដែលចូលទៅកាត់ផ្តាច់ភវង្គមិនមាន, ញុំាងភវង្គកិច្ចខាងលើ ពីបដិសន្ធិ ដែលខ្លួនឲ្យហើយឲ្យសំរេច និង ញុំាងចុតិកិច្ច ក្នុងទីបំផុត ឲ្យសំរេច ជាវិញ្ញាណធាតុ មានវត្តុទៀងទាត់ តែមានទ្វារ, អារម្មណ៍, ហានៈ និង កិច្ច មិនទៀងទាត់ ប្រព្រឹត្តទៅ ។ សហេតុកចិត្ត ដែលជាកាមាវចរ ៨ ញុំាងកិច្ចទាំង៦ប្រាយ ៣ ឲ្យសំរេច គឺៈ ញុំាងតទារម្មណកិច្ច ក្នុងទ្វារ ៦ ដោយនយដែលបានពោលមកហើយ នោះឯងឲ្យសំរេច, កាលបើចិត្តុប្បាទ ដែលចូលទៅកាត់ផ្តាច់នូវភវង្គ មិនមាន, ញុំាងភវង្គកិច្ចខាងលើ ពីបដិសន្ធិ ដែលខ្លួនឲ្យហើយ ឲ្យសំរេច និង ញុំាងចុតិកិច្ច ក្នុងទីបំផុតឲ្យសំរេច ជាចិត្ត

មានវត្ថុទៀងទាត់ តែមានទ្វារ, អារម្មណ៍, ហានៈ និង កិច្ច មិនទៀងទាត់ ប្រព្រឹត្តទៅ ។ រូបាវចរវិញ្ញាណ ៥ និង អរូបាវចរ វិញ្ញាណ ៤ ញុំាងកិច្ច ២ យ៉ាង ឲ្យសំរេច គឺ កាលបើចិត្តុប្បាទ ដែលចូលទៅកាត់ផ្តាច់ភវង្គ មិនមាន, ញុំាងភវង្គកិច្ច ពួជ៏ខាងលើ ពីបជិសន្ធិ ដែលខ្លួនឲ្យហើយ ឲ្យសំរេច និង ញុំាងចុតិកិច្ច ក្នុងទីបំផុតឲ្យសំរេច ។ បណ្តាចិត្តទាំងពីរប្រភេទនោះ រូបាវចរចិត្តទាំងឡាយ មានវត្ថុ ទ្វារ និង អារម្មណ៍ទៀងទាត់ តែមានហានៈ និង កិច្ច មិនទៀងទាត់ តែអរូបាវចរចិត្តទាំងឡាយក្រៅពីនេះ ជាចិត្តមានវត្ថុទៀងទាត់ មានអារម្មណ៍ទៀងទាត់ តែមានហានៈ និង កិច្ច មិនទៀងទាត់ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

វិញ្ញាណទាំង ៣២ យ៉ាង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងប្រវត្តិកាល ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ដូចបានពោលមកហើយ ជាបឋម ។

(៣៨៨) សង្ខារទាំងឡាយនោះៗ រមែងជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យផង នៃវិបាកវិញ្ញាណ ៣២ នោះ ក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅ (បវត្តិកាល) ។

ចំណែកពាក្យណាដែលខ្ញុំពោលថា "ក្នុងវិញ្ញាណ ជ៏សេសសល់ ១៩ វិញ្ញាណ ឯណាមួយ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបជិសន្ធិដែលសមគួរដល់ខ្លួន ក៏មិនមែន" ដូច្នេះ, ពាក្យនោះ គឺដ៏ងបានដោយលំបាក ព្រោះជាពាក្យដែលសង្ខេបហួសពេក ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងពោល ដើម្បីសំដែង នូវនយពិស្តារ នៃបជិសន្ធិវិញ្ញាណ

នោះ (ដូចមានបញ្ហាកម្ម) ថា ៖

១) បដិសន្ធិ មានប៉ុន្មានយ៉ាង ?,

២) បដិសន្ធិចិត្ត មានប៉ុន្មានយ៉ាង ?,

៣) បដិសន្ធិ តែងមាន ក្នុងភពណា ដោយចិត្តអ្វី ?,

៤) អ្វីជាអារម្មណ៍នៃបដិសន្ធិ ? " ។

(មានពាក្យឆ្លើយថា)

១) បដិសន្ធិ មាន ២០ ព្រមទាំងបដិសន្ធិ នៃអសញ្ញីសត្វ (គឺ បដិសន្ធិចិត្ត មានតែ ១៩ ប៉ុន្តែរាប់បដិសន្ធិ របស់ពួកអសញ្ញីសត្វ ចូលផង ទើបត្រូវជា ២០),

២) បដិសន្ធិចិត្ត មាន ១៩ ដូចពោលមកហើយហ្នឹងឯង,

៣) ក្នុងបដិសន្ធិ ទាំង ១៩ នោះ បដិសន្ធិ ក្នុងអបាយទាំងឡាយ រមែងមាន ដោយអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាអកុសលវិបាក, បដិសន្ធិ នៃមនុស្សខ្វាក់អំពីកំណើត, មនុស្សថ្លង់ពីកំណើត, មនុស្សឆ្កួតអំពីកំណើត, មនុស្សគពីកំណើត និងមនុស្សខ្ទើយទាំងឡាយ ជាដើម ក្នុងមនុស្សលោក រមែងមាន ដោយអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលជាកុសលវិបាក, បដិសន្ធិ នៃពួកបុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា ក្នុងពួកទេព្តាជាន់កាមាវចរ ក្តី ក្នុងពួកមនុស្ស ក្តី រមែងមាន ដោយសហេតុកាមាវចរវិបាកចិត្ត ៨, បដិសន្ធិ ក្នុងព្រហ្មលោកដែលមានរូប រមែងមាន ដោយរូបាវចរវិបាកចិត្ត ៥, បដិសន្ធិ ក្នុងព្រហ្មលោក ដែលមិនមានរូប រមែង

មាន ដោយអរូបាវចរវិបាកចិត្ត ៤, ក៏បដិសន្ធិ រមែងមាន ក្នុងកពណា ដោយចិត្តឯណា ដូចពណ៌នាមកនេះ, បដិសន្ធិ នោះឯង ឈ្មោះថា បដិសន្ធិ ដែលសមគួរដល់វិញ្ញាណនោះ,

៤) ចំណែកអារម្មណ៍ នៃបដិសន្ធិ ដោយសង្ខេប មាន ៣ គឺ អតីតារម្មណ៍ បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ និង អារម្មណ៍ដែលមិនគួរពោលថា ជាអតីត ឬ បច្ចុប្បន្ន តែបដិសន្ធិ នៃអសញ្ញីសត្វ ជាអារម្មណ៍គឺ មិនមានអារម្មណ៍ ។

ក្នុងអារម្មណ៍ទាំង ៣ នោះ អារម្មណ៍ របស់បដិសន្ធិ នៃសត្វជាន់ វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ និង នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាអតីតារម្មណ៍ តែម៉្យាង នៃពួកសត្វជាន់កាមាវចរ ១០ ជាអតីតារម្មណ៍ខ្លះ ជាបច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ខ្លះ នៃពួកសត្វដ៏សេស ជានវត្តព្វារម្មណ៍ មែនពិត ។

ម៉្យាងទៀត បដិសន្ធិ ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំង ៣ យ៉ាងនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលំដាប់នៃចុតិចិត្ត ដែលមានអារម្មណ៍ ជាអតីតខ្លះ ជានវត្តព្វារម្មណ៍ខ្លះតែប៉ុណ្ណោះ ព្រោះធម្មតា ចុតិចិត្ត ជាបច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ មិនមានទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបអាការ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ នៃបដិសន្ធិ ដែលមានអារម្មណ៍ណាមួយ បណ្តាអារម្មណ៍ទាំង ៣ ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលមានអារម្មណ៍ ណាមួយ បណ្តាអារម្មណ៍ទាំង ២ ដោយអំណាចនៃសុគតិ និង ទុគ្គតិ ។ ជំណើរនេះ តើ

យ៉ាងដូចម្តេចទៅ ? ។

ជាបឋម បាបកម្ម តាមដែលខ្លួនបានសន្សំហើយក្តី កម្ម-និមិត្ត ក្តី រមែងមកកាន់គន្ធង ក្នុងមនោទ្វារ នៃបុគ្គលអ្នកបិតនៅក្នុងសុគតិ ជាន់កាមាវចរ ប៉ុន្តែជាបុគ្គលមានបាបកម្ម ជាអ្នកដេកនៅ លើគ្រែមរណៈ ដោយបាលីថា " កម្ម ទាំងឡាយ រមែងតោងជាប់ (ក្នុងចិត្ត) នៃបុគ្គលនោះ " ដូច្នេះជាដើម ។ ចុតិចិត្ត ធ្វើអារម្មណ៍នៃភវង្គ ឲ្យជាអារម្មណ៍កើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃជវនវិថី ដែលប្រារព្ធនូវកម្ម ឬ កម្មនិមិត្តនោះ កើតឡើង មានតទារម្មណ៍ជាទីបំផុត ។ កាលបើចុតិចិត្តនោះ រលត់ទៅហើយ, បដិសន្ធិចិត្ត ដែលកម្លាំងនៃកិលេស ដែលខ្លួនកាត់ផ្តាច់ពុំទាន់បាន ដឹកនាំហើយទាញទំលាក់ចូលទៅ ក្នុងទុគ្គតិ ក៏ប្រារព្ធកម្ម ឬ កម្មនិមិត្ត ដែលមកកាន់គន្ធងនោះឯង កើតឡើង ។ នេះ ជាបដិសន្ធិ ដែលមានអារម្មណ៍ជាអតីត ក្នុងលំដាប់នៃចុតិដែលមានអារម្មណ៍ជាអតីត ។ ក្នុងមរណាសម័យ ទុគ្គតិនិមិត្ត ដែលមានពណ៌នៃអណ្តាតភ្លើង ជាដើម ក្នុងទុគ្គតិទាំងឡាយ មាននរកជាអាទិ៍ រមែងមកកាន់គន្ធង ក្នុងមនោទ្វារ នៃបុគ្គលអ្នកមានបាបកម្មដទៃទៀត ដោយអំណាច នៃកម្ម មានប្រការដូចពោលមកហើយ, កាលបើភវង្គចិត្ត កើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ អស់វារៈពីរដង, វិថីចិត្ត ៣ គឺ អាវជ្ជនៈ ១ ជវនៈ ៥ ព្រោះជាចិត្តមានកម្លាំងខ្សោយ ព្រោះមានមរណៈ ចូលមកដល់ជិត តទារម្មណ៍ ២ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍នោះ កើតឡើង

ដល់បុគ្គលនោះ, តអំពីនោះមក ចុតិចិត្តមួយ ធ្វើអាវជ្ជនៈនៃកវង្គ ឲ្យជាអាវជ្ជនៈ កើតឡើង ។ ខណចិត្ត ១១ (បានដល់ កវង្គ ២, អាវជ្ជនៈ ១, ជវនៈ ៥, តទារម្មណ៍ ២, ចុតិ ១) មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ចាត់ជាអតីត ។ លំដាប់នោះ បដិសន្ធិចិត្ត រមែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ក្នុងអារម្មណ៍នោះឯង ដែលមានអាយុត្រឹមតែ ៥ ខណចិត្ត ដ៏សេស ។ នេះ ជាបដិសន្ធិ មានអារម្មណ៍ ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលជាអតីតារម្មណ៍ ។

ក្នុងមរណសម័យ អារម្មណ៍ ដ៏អាក្រក់ ដែលជាហេតុ នៃកិលេស មានរាគៈជាដើម មកកាន់គន្ធង ក្នុងទ្វារណាមួយ បណ្តាទ្វារទាំង ៥ របស់បុគ្គលម្នាក់ទៀត ។ ជវនៈ ៥ ព្រោះជាចិត្តដែលមានកម្លាំងទន់ខ្សោយ ដោយភាពដែលមានមរណៈ ចូលមកជិតនិង តទារម្មណៈ ២ រមែងកើតឡើង ក្នុងទីបំផុត នៃភវង្គនៈ ដែលកើតឡើង តាមលំដាប់ ដល់បុគ្គលនោះ, បន្ទាប់អំពីនោះមក ចុតិចិត្តមួយដួង ធ្វើអារម្មណ៍នៃកវង្គ ឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយ កើតឡើង ។ ក៏ខណចិត្ត ១៥ គឺ កវង្គ ២, អាវជ្ជនៈ ១, ទស្សនៈ ១, សម្បដិច្ឆនៈ ១, សន្តីរណៈ ១, ភវង្គនៈ ១, ជវនៈ ៥, តទារម្មណ៍ ២, ចុតិចិត្ត ១ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ជាអតីត ។ លំដាប់នោះ បដិសន្ធិចិត្ត រមែងកើតឡើងក្នុងអារម្មណ៍នោះឯង ដែលមានអាយុត្រឹមតែមួយខណចិត្តដ៏សេស ។ សូម្បីបដិសន្ធិនេះ ក៏ជាបដិសន្ធិដែលមានអារម្មណ៍ ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលមាន

អារម្មណ៍ ជាអតីត ។

នេះ គឺជាអាការដែលប្រព្រឹត្តទៅ នៃទុគ្គតិបដិសន្ធិ ដែលមានអារម្មណ៍ ជាអតីតខ្លះ ជាបច្ចុប្បន្នខ្លះ ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ជាសុគតិ ដែលមានអារម្មណ៍ជាអតីត ប៉ុណ្ណេះសិនចុះ ។

សម្រាប់បុគ្គលដែលឋិតនៅ ក្នុងទុគ្គតិ មានកម្មដែលមិនមានទោស គឺខ្លួនសន្សំទុកហើយ ពាក្យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមន័យមានខាងដើមហ្នឹងឯង ព្រោះដាក់ពាក្យដែលជាចំណែកខាង-ស (បញ្ចូលទៅ) ក្នុងពាក្យដែលជាចំណែកខាងខ្មៅថា "កម្មដែលមិនមានទោសក្តី កម្មនិមិត្តក្តី រមែងមកកាន់គន្ធង ក្នុងមនោទ្វារ" ដូច្នេះជាដើម តាមន័យដែលបានពោលមកហើយហ្នឹងឯង ។ នេះជាអាការដែលប្រព្រឹត្តទៅ នៃសុគតិបដិសន្ធិ ដែលមានអារម្មណ៍ជាអតីតខ្លះ បច្ចុប្បន្នខ្លះ ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ជាទុគ្គតិដែលមានអារម្មណ៍ជាអតីត ។

ចំណែកបុគ្គលអ្នកឋិតនៅ ក្នុងសុគតិ មានកម្មដែលមិនមានទោស ដែលខ្លួនបានសន្សំហើយ ដេកនៅលើគ្រែមរណៈ កម្មដែលមិនមានទោស តាមដែលខ្លួនបានសន្សំហើយក្តី កម្ម-និមិត្តក្តី រមែងមកកាន់គន្ធង ក្នុងមនោទ្វារ ព្រោះបាលីថា "ក្នុងសម័យនោះ កម្មដែលមិនមានទោស ទាំងឡាយនោះ រមែងតោងជាប់ (ក្នុងចិត្ត) នៃបុគ្គលនោះ" ដូច្នេះជាដើម ប៉ុន្តែ អនវជ្ជនកម្ម ឬកម្មនិមិត្ត និងមកកាន់គន្ធង ក្នុងមនោទ្វារនោះ ចំពោះតែបុគ្គល

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

អ្នកសន្សំអនវជ្ជនកម្ម ផ្នែកកាមាវចរ ប៉ុណ្ណោះឯង ។ ចំណែកបុគ្គលអ្នកសន្សំមហគតកម្ម មានតែកម្មនិមិត្តម៉្យាង មកកាន់គន្ធង (ក្នុងមនោទ្វារ), ចុតិចិត្ត ធ្វើអារម្មណ៍នៃភវង្គឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយ កើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃជវនវិថី មានតទារម្មណ៍ជាទីបំផុត ឬ ជវនវិថីសុទ្ធសាធ ដែលប្រារព្ធនូវកម្ម ឬ កម្មនិមិត្តនោះ កើតឡើង ។ កាលបើចុតិចិត្តនោះ រលត់ទៅហើយ, បដិសន្ធិចិត្ត ដែលកម្លាំងនៃកិលេស គឺខ្លួនពុំទាន់បានកាត់ផ្តាច់នៅឡើយ ដឹកនាំ ហើយចូលទៅកាន់សុគតិ ក៏ប្រារព្ធកម្ម ឬ កម្មនិមិត្ត ដែលមកកាន់វង្វង់ (ក្នុងមនោទ្វារ) នោះឯង កើតឡើង ។ នេះ គឺជាបដិសន្ធិ ជាអតីតារម្មណ៍ខ្លះ ជានវត្តព្វារម្មណ៍ខ្លះ (កើតឡើង) ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលជាអតីតារម្មណ៍ ។

បុគ្គលអ្នកមានអនវជ្ជនកម្ម បានសន្សំទុកហើយ ដទៃទៀត ក្នុងមរណាសម័យ មានសុគតិនិមិត្ត ពោលគឺវណ្ណរូប នៃផ្ទៃរបស់មាតា ក្នុងមនុស្សលោកខ្លះ ពោលគឺវណ្ណរូបនៃឧទ្យាន វិមាន និងដើមកល្បព្រឹក្សជាដើម ក្នុងទេវលោកខ្លះ មកកាន់វង្វង់ ក្នុងមនោទ្វារ ដោយអំណាចនៃអនវជ្ជនកម្ម ដែលជាកាមាវចរ ។ បដិសន្ធិចិត្ត រមែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលនោះ ក្នុងលំដាប់ នៃចុតិចិត្ត តាមលំដាប់ដែលបានសំដែងមកហើយ ក្នុងទុគ្គតិនិមិត្តហ្នឹងឯង ។ នេះ ជាបដិសន្ធិ ដែលមានអារម្មណ៍ ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលជាអតីតារម្មណ៍ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ក្នុងសម័យជាទីស្ងាប់ នៃសត្វជទៃទៀត ពួកញាតិនិយាយ ថា "នែអ្នក ពុទ្ធបូជានេះ គឺយើងធ្វើ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់អ្នក, អ្នកចូរតាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចុះ" និយាយនូវរូបារម្មណ៍ ដោយអំណាច នៃវត្ថុ មានកម្រង នៃផ្កា និង ទង់ជាយ និង ទង់ជ្រុង ជាដើមផង នូវសទ្ទារម្មណ៍ ដោយអំណាចនៃបុញ្ញកម្ម មានការស្តាប់នូវធម៌ និង ការបូជាដោយគ្រឿងតូរ្យតន្ត្រីជាដើមផង នូវគន្ធារម្មណ៍ ដោយ អំណាចនៃសក្ការៈ មានធូប និង គ្រឿងអប់ និង គ្រឿងក្រអូប ជា ដើមផង និយាយនូវរសារម្មណ៍ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ មានទឹកឃ្មុំ និង ស្ករអំពៅ ជាដើមថា "នែអ្នក អ្នកចូរភ្លក្ស នូវវត្ថុនេះចុះ, ទេយ្យធម៌នេះ យើងគប្បីឲ្យ ដល់អ្នកហើយផង, នាំចូលទៅជិត ក្នុងបញ្ចទ្វារ នូវផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ ដោយអំណាចនៃវត្ថុមាន សំពត់ ដែលគេនាំមកអំពីប្រទេសចិន និង សំពត់ដែលគេធ្វើអំពីសំបក ឈើជាដើម ព្រោះពោលថា : នែអ្នក អ្នកចូរពាល់នូវវត្ថុនេះ គឺ យើង គប្បីឲ្យនូវទេយ្យធម៌ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អ្នក ។ កាល អារម្មណ៍ មានរូបារម្មណ៍ជាដើមនោះ មកហើយ កាន់រង្វង់នៃសត្វ នោះ ជវនៈទាំងឡាយ ៥ ក្តី តទារម្មណ៍ទាំងឡាយ ២ ក្តី រមែង កើតឡើងបាន ព្រោះភាពនៃជវនៈ និង តទារម្មណ៍ ជាធម្មជាត មានកម្លាំង ដ៏ទន់ខ្សោយ ដោយភាពនៃសត្វមានសេចក្តីស្ងាប់ នៅ ក្បែក ក្នុងទីបំផុតនៃការកំណត់ នៃអារម្មណ៍ដែលកើតឡើងហើយ តាមលំដាប់ យ៉ាងណា, តពីនោះមក ចុតិចិត្ត ១ ធ្វើនូវអារម្មណ៍

ក្នុងភវង្គ ឲ្យជាអារម្មណ៍ រួចកើតឡើង, បដិសន្ធិចិត្ត កើតឡើង ក្នុងអារម្មណ៍ដែលស្ថិតនៅអស់ខណៈនៃចិត្ត ១ នោះ ក្នុងទីបំផុត នៃអារម្មណ៍នោះ ។ បដិសន្ធិនេះឯង ជាបដិសន្ធិ មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ មានអារម្មណ៍ជាអតីត ។

(៣៨៩) ក៏បណ្តាកាមាវចរកុសលកម្ម និង កម្មនិមិត្ត និង គតិនិមិត្តទាំងឡាយ កម្មណា មួយក្តី និមិត្ត នៃកសិណ មានបឋវីកសិណជាដើមក្តី មហគ្គតចិត្តក្តី ក្នុងសម័យជាទីស្ងាប់ រមែងមកកាន់វង្វង់ក្នុងមនោទ្វារនៃសត្វជវៃ ដែលមានមហគ្គតចិត្ត ដែលខ្លួនបានចំពោះហើយ ដោយអំណាចនៃឈាន មានបឋវីកសិណជាដើម ដែលស្ថិតនៅហើយ ក្នុងសុគតិភព, អារម្មណ៍ដ៏ប្រណីត ដែលជាហេតុកើតឡើង នៃកុសល ក្នុងបណ្តាចក្ខុទ្វារ និង សោតទ្វារទាំងឡាយ ទ្វារណាមួយ រមែងមកកាន់វង្វង់ ។ ជវនៈទាំងឡាយ ៥ រមែងកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ក្នុងទីបំផុតនៃការកត់ត្រា ដែលកើតឡើងហើយ តាមលំដាប់ ព្រោះភាពនៃកិលេសមានកម្លាំងខ្សោយ ដោយភាពនៃសេចក្តីស្ងាប់ មានក្នុងទីជិត ។ ព្រោះតទារម្មណ៍ មិនមាន ដល់ពពួកសត្វ ប្រកបដោយគតិ ជាមហគ្គតចិត្ត ព្រោះហេតុនោះ ចុតិចិត្តមួយ កើតឡើង ធ្វើនូវអារម្មណ៍នៃភវង្គ ឲ្យជាអារម្មណ៍ក្នុងលំដាប់នៃជវន ។ បដិសន្ធិចិត្ត ដែលរាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងបណ្តាសុគតិទាំងឡាយ ជាកាមាវចរ និង ជាមហគ្គតសុគតិ ណាមួយ មានបណ្តាអារម្មណ៍ទាំងឡាយ

ដែលជ្រាកដហើយយ៉ាងណា អារម្មណ៍ ណាមួយ រមែងកើតឡើង ក្នុងទីបំផុត នៃចុតិចិត្តនោះ ។ បដិសន្ធិនេះ ជាបដិសន្ធិ មានបណ្តាអតីតារម្មណ៍, បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ និង នវត្តព្វារម្មណ៍ ទាំងឡាយ អារម្មណ៍ណាមួយ ក្នុងចន្លោះ នៃចុតិជាសុគតិ ជានវត្តព្វារម្មណ៍ ។ សូម្បីបដិសន្ធិ ក្នុងចន្លោះ នៃចុតិ ជាអារុប្ប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបផងចុះ តាមលំអាននេះ ។

អាការនេះ ជាអាការ នៃការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងបដិសន្ធិ ជាអតីតារម្មណ៍ និង នវត្តព្វារម្មណ៍ និង បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ក្នុងចន្លោះ នៃចុតិ ជាសុគតិ ដែលជាអតីតារម្មណ៍ និង នវត្តព្វារម្មណ៍ ។

ចំណែក កម្មនោះ ទោះជាកម្មនិមិត្ត ក្តី ទោះជាគតិនិមិត្ត ក្តី ក្នុងមនោទ្វារ នៃសត្វអ្នកមានបាបកម្ម ដែលស្ថិតនៅហើយ ក្នុងទុគ្គតិភព តាមនយដែលលោកពោលរួចមកហើយ ឬក៏ អារម្មណ៍ដែលពិតជាហេតុនៃការកើតឡើងនៃអកុសល រមែងមកកាន់វង្វង់ក្នុងបញ្ចទ្វារ ។ លំដាប់នោះ បដិសន្ធិចិត្ត មានបណ្តាអារម្មណ៍ ទាំងឡាយនោះ អារម្មណ៍ណាមួយ ដែលរាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងទុគ្គតិ ក្នុងទីបំផុតនៃចុតិចិត្ត ដោយតាមលំដាប់ រមែងកើតឡើង ដល់សត្វនោះ ។ អាការនេះ ជាអាការនៃការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃបដិសន្ធិ ជាអតីតារម្មណ៍ និង បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ ក្នុងចន្លោះ នៃចុតិជាទុគ្គតិ ជាអតីតារម្មណ៍ ។

(៣៩០) ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិញ្ញាណទាំង ១៩ យ៉ាង ជា

គុណជាតិ គឺលោកទ្រង់បំភ្លឺហើយ ដោយអំណាចបដិសន្ធិ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ។ វិបាកវិញ្ញាណនោះនេះ ទាំងអស់ហ្នឹង

> កាលប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងដូច្នេះ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ប្រព្រឹត្តទៅដោយកម្ម ដោយបំណែក ២, ការផ្សេងគ្នា នៃវិបាកវិញ្ញាណគោះ មានអាការ មានបំណែក ២ ជាដើម ដោយប្រភេទទាំងឡាយ មានប្រភេទដែលលាយឡំគ្នា ជាដើមផង ដោយប្រភេទទាំងឡាយផង ។

មែនពិត វិបាកវិញ្ញាណ មាន ១៩ ប្រការនេះ កាលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបដិសន្ធិ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយកម្ម ២ ផ្នែក ។ ក៏ជនកកម្ម នៃវិបាកវិញ្ញាណ នោះនេះ តាមសមគួរជារបស់ខ្លួន ជាបច្ចុយ ដោយកម្មប្បច្ចុយ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខណៈផ្សេងៗ ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ចុយផង ។ សមដូចជាពាក្យនេះ គឺអដ្ឋកថាចារ្យ ពោលហើយថា: កុសលកម្ម និង អកុសលកម្ម ជាបច្ចុយនៃវិបាក ដោយឧបនិស្សយប្បច្ចុយ ។

ក៏ការផ្សេងគ្នា សូម្បីមាន ២ ប្រការជាដើម ដោយការផ្សេងគ្នាទាំងឡាយ មានការលាយឡំគ្នាជាដើម នៃវិបាកវិញ្ញាណ នោះ កាលប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ សួរថា តើវិបាកវិញ្ញាណ ដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា សេចក្តីថា វិបាកវិញ្ញាណនេះ សូម្បីកាលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយចំណែក ១ ដោយចំណែកនៃបដិសន្ធិ (តែ) មាន ២ ចំណែក ផ្សេងដោយការលាយឡំជាមួយ

រូប និង មិនលាយឡំគ្នា, មាន ៣ ចំណែក ដោយការផ្សេងគ្នា នៃកាមភព, រូបភព និង អរូបភព, មាន ៤ ចំណែក ដោយអំណាច នៃអណ្ដាជកំណើត, ជលាពុជកំណើត, សំសេទជកំណើត និង ឧបបាតិកកំណើត, មាន ៥ ចំណែក ដោយអំណាចនៃគតិ, មាន ៧ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃវិញ្ញាណដ្ឋិតិ, មាន ៨ ចំណែក ដោយអំណាចនៃសត្តាវាស ។

ក្នុងវិញ្ញាណ ដែលលាយឡំគ្នា និង មិនលាយឡំគ្នានោះ វិញ្ញាណប្រឡំគ្នា (ដោយរូប) ក្នុងវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ នោះ មាន ដោយបំណែក ២ ព្រោះផ្សេងគ្នានៃភាវៈ, រីឯ វិញ្ញាណ ដែលជាភាវៈ ក្នុងវិបាកវិញ្ញាណ ទាំងឡាយ នោះ ក៏មាន ដោយបំណែក ២ ដែរ, ទសកៈ ២ ឬ ៣ យ៉ាងទាប (កើតឡើង) ជាមួយនឹងវិញ្ញាណ ខាងដើម ។

ត្រង់បាទនៃគាថា ថា "មិស្សំ ទ្វិធា ភាវភេទា" នោះ សេចក្ដីថា មែនពិត ក្នុងវិញ្ញាណច្រឡំគ្នា (ដោយរូប) ក្នុងវិបាកវិញ្ញាណ បដិសន្ធិវិញ្ញាណ នេះឯណា ដែលលាយឡំដោយរូប កើតឡើង ក្នុងវិបាកវិញ្ញាណនេះ វៀរចាកអរូបភពចេញ, បដិសន្ធិវិញ្ញាណ នោះ មាន ២ ប្រការ គឺ ប្រកបដោយភាវៈ ១ មិនប្រកបដោយ ភាវៈ ១ ព្រោះការកើតឡើង វៀរចាកភាវៈ ពោលគឺ ឥត្ថិន្ទ្រិយ៍ និង បុរិសិន្ទ្រិយ៍ ក្នុងរូបភព, ព្រោះការកើតឡើង មួយអន្ទឹដោយ ភាវៈ ក្នុងកាមភព លើកលែងតែបដិសន្ធិ របស់មនុស្សខ្ទើយ ពី

កំណើតចេញ ។

ជាទនៃគាថា ថា “សភាវំ តត្ត ប ទ្វិធា” មានសេចក្តីថា ក៏បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ប្រកបដោយភាវៈឯណា ក្នុងវិញ្ញាណនោះ បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ប្រកបដោយភាវៈនោះ មាន ២ ប្រការ ព្រោះការកើតឡើង មួយអន្ទើដោយបណ្តាភាវៈនៃស្ត្រី និង បុរសទាំង ឡាយ ភាវៈឯណាមួយ ។

ជាទគាថាទាំងឡាយ ២ ថា “ទ្វេ វា តយោ វា ទសកា ឯមតោ អាទិនា សហ” មានសេចក្តីថា ក៏ឯបណ្តាវិញ្ញាណទាំងឡាយនេះ បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ឯណា ដែលលាយឡំដោយរូប ជាខាងដើម ក្នុងប្រជុំ ២ នៃវិញ្ញាណនោះ គឺ វិញ្ញាណដែលលាយឡំ ១ និង វិញ្ញាណដែលមិនលាយឡំ ១, ប្រមាណ ១០ ទាំងឡាយ ២ (ទសកៈ ២) ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ទសកៈ និង កាយទសកៈ ឬ ឬថា ទសកៈ ៣ ដោយអំណាចវត្ថុទសកៈ, កាយទសកៈ និង ភាវទសកៈ រមែងកើតឡើង មួយអន្ទើដោយបដិសន្ធិវិញ្ញាណនោះ ដោយថយថោក, ការសាបសូន្យ នៃរូបទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ មិនមានទេ ។

ក៏បដិសន្ធិវិញ្ញាណ នេះនោះ មានប្រមាណ ដ៏ថយថោកយ៉ាងនេះ កាលកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ពាប់បានជាកលលៈ មានប្រមាណ ដោយសប្បិ ដ៏ថ្លា ដែលបុគ្គលយកភេមពពែ ១ សរសៃ (ជ្រលក់) រលាស់ឡើង ក្នុងកំណើតទាំងឡាយ ២ ដែលមាន

ឈ្មោះថា អណ្ឌជៈ និង ជាលាពុជៈ រមែងកើតឡើងបាន ។ ប្រភេទនៃការជួបប្រទះ ដោយអំណាចនៃគតិ នៃកំណើតទាំង ឡាយ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងបដិសន្ធិវិញ្ញាណទាំងឡាយនោះ ។ ក៏បណ្តាគតិ នៃកំណើតទាំងឡាយនេះ

កំណើតទាំងឡាយ ៣ ខាងដើម មិនមាន ក្នុងនរកផង ក្នុងទេវតាទាំងឡាយផង វៀរចាកភូមិ, រីឯ កំណើតទាំង ឡាយ ៤ មាន ក្នុងគតិ ៣ ។

កំណើតទាំងឡាយ ៣ ខាងដើម គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ថា មិនមាន ក្នុងនរកផង ក្នុងទេវតាទាំងឡាយ វៀរចាកភូមិផង យ៉ាង ណាមិញ, កំណើតទាំងឡាយ ៣ ខាងដើម ក្នុងនិជ្ឈាមតណ្ហិក-ប្រេតទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា មិនមាន ក៏យ៉ាងនោះ ដែរ ដោយ ប សព្ទ ត្រង់គាថានោះថា "ទេវេសុ ប" ដូច្នេះ ។ ចំណែក នេរយិកសត្វទាំងឡាយនោះ ជាឧបបាតិកកំណើត ពិត មែន ។ ក៏កំណើតទាំងឡាយ ៤ ដ៏សេស មាន ក្នុងប្រជុំបី នៃ គតិ បានដល់ តិរច្ឆាន, បេត្តិវិស័យ និង មនុស្សផង ក្នុងទេវតា វៀរចាកភូមិទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុនផង ។

ក្នុងគតិ និង កំណើតទាំងនោះ

រូបទាំងឡាយ ៣០ ផង ៩ ផង កើតឡើង ក្នុងព្រហ្ម មានរូបទាំងឡាយ, ម៉្យាងទៀត រូបទាំងឡាយ ៣០ កើត ឡើង ក្នុងសំសេទជៈ និង ឧបបាតិកកំណើតទាំងឡាយ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ដោយបំណែកខាងខ្ពស់, ម៉្យាងវិញទៀត រូបទាំងឡាយ ៣០ កើតឡើង ដោយបំណែកខាងទាប ។

ជាដំបូង រូបទាំងឡាយ ៣០ ផង ៩ ផង កើតឡើង មួយអន្ទៀ ដោយបដិសន្ធិវិញ្ញាណ ដោយអំណាចនៃសំណុំ (កលាបៈ) នៃរូបទាំងឡាយ ៤ គឺ ចក្ខុទសកៈ, សោតទសកៈ និង វត្ថុទសកៈ ទាំងឡាយ ក្នុងឱបបាតិកកំណើតទាំងឡាយ ក្នុងរូបព្រហ្មទាំងឡាយ ។ ចំណែក រូបទាំងឡាយនោះ ៧០ ដោយអំណាច នៃ ចក្ខុទសកៈ, សោតទសកៈ, ឃានទសកៈ, ជីវ្ហាទសកៈ, កាយ-ទសកៈ, វត្ថុទសកៈ និង ភាវទសកៈ ទាំងឡាយ ដោយចំណែកខាងខ្ពស់ កើតឡើង ក្នុងពួកសំសេទជៈ និង ពួកឱបបាតិក-កំណើតទាំងឡាយ ដទៃទៀត លើកលែងតែរូបព្រហ្មទាំងឡាយ ចេញ, ក៏រូបទាំងឡាយ ៧០ នោះ រមែងកើតមាន ក្នុងទេវតាទាំងឡាយ អស់កាលជានិច្ច ។

បណ្តាទសកៈ ទាំងឡាយនោះ ពួកនៃរូប ១០ នេះ គឺ វណ្ណៈ ១, គន្ធៈ ១, រសៈ ១, ឱជា ១, ជាតុ ៤១, ចក្ខុប្បសាទ ១, ជីវិត ១, ឈ្មោះថា ចក្ខុទសកៈ ។ ពួកនៃរូបទាំងឡាយ ដ៏សេស គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះចុះ ។

ចំណែកខាង រូបទាំងឡាយ ៣០ កើតឡើង ដោយអំណាច នៃ ជីវ្ហាទសកៈ, កាយទសកៈ និង វត្ថុទសកៈ ទាំងឡាយ នៃ មនុស្សខ្វាក់ អំពីកំណើត, ថ្លង់អំពីកំណើត, ក្អិតច្រមុះ និង ខ្វិយ

ដោយយ៉ាងទាប ។ ចំណែកខាងសេចក្តីកំណត់ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមសមគួរ ក្នុងចន្លោះ នៃចំណែកខាងខ្ពស់ និង ចំណែកខាងទាបទាំងឡាយ ។

លុះជ្រាប យ៉ាងនេះហើយ
ការប្លែកគ្នា នៃការញែក និង ការមិនញែក នៃបុគ្គ និង
បដិសន្ធិទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិត គប្បីកំណត់ដឹង ដោយខន្ធ,
អារម្មណ៍, គតិ, ហេតុ, វេទនា, បីតិ, វិតក្កៈ និង វិចារៈ
ទាំងឡាយ បន្ថែមទៀត ។

(៣៩១) សេចក្តីអធិប្បាយថា ក៏បដិសន្ធិ ណានេះ មាន ២ ប្រការ ដោយការលាយឡំគ្នា និង មិនលាយឡំគ្នា ១, ចុតិ ណា ជាលំដាប់ នៃបដិសន្ធិ ដែលកន្លងហើយ ១ ការផ្សេងគ្នានៃការលាយឡំគ្នា និង មិនលាយឡំគ្នា ដោយធម៌ទាំងឡាយ មានខន្ធជាដើមនេះ នៃបដិសន្ធិ និង ចុតិ ទាំងឡាយនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ សួរថា: តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា: ដ្បិតថា បដិសន្ធិ មានត្រឹមតែខន្ធ ៤ ប៉ុណ្ណោះ កើតមាន ក្នុងចន្លោះនៃចុតិ របស់បុគ្គលអ្នកបាននូវអារុប្បឈាន មានខន្ធ ៤ ជួនកាល មិនប្លែកគ្នាពីអារម្មណ៍ទេ, ជួនកាល បដិសន្ធិ ដែលជាមហគ្គតារម្មណ៍ និង អជ្ឈត្តារម្មណ៍ កើតមាន ក្នុងលំដាប់ នៃចុតិ របស់បុគ្គលអ្នកបាននូវអារុប្បឈាន មានខន្ធ ៤ ដែលមិនមែនជាមហគ្គតារម្មណ៍ និង ពហិទ្ធារម្មណ៍ ។ នេះជានយ ក្នុងអរូបភូមិ

ទាំងឡាយ ត្រឹមប៉ុណ្ណេះសិន ។

ក៏ក្នុងកាលខ្លះ បដិសន្ធិ ជាកាមាវចរ ដែលមានខន្ធ ៥ មាន ក្នុងលំដាប់អំពីចុតិ នៃបុគ្គលអ្នកបាននូវអារុប្បឈាន មានខន្ធ ៤, ក្នុងកាលខ្លះ បដិសន្ធិ ជាអារុប្បឈាន ដែលមានខន្ធ ៤ មាន ក្នុងចន្លោះនៃចុតិ ជាកាមាវចរក្តី នៃចុតិជារូបាវចរក្តី ដែលមានខន្ធ ៥ ។ បដិសន្ធិ ជាបច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ នៃចុតិជាអតីតារម្មណ៍ យ៉ាងនេះឯង ។

បដិសន្ធិ ជាទុគ្គតិ នៃសត្វពួកខ្លះ មានក្នុងលំដាប់ នៃចុតិជាសុគតិ នៃសត្វពួកខ្លះ, បដិសន្ធិ ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្លើដោយហេតុ មានក្នុងលំដាប់ នៃចុតិជាអហេតុកៈ, បដិសន្ធិ ជាត្រៃហេតុ មានក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ជាទុហេតុកៈ, បដិសន្ធិ ជាសោមនស្ស-សហគតចិត្ត មាន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ ដែលជាឧបេក្ខាសហគតៈ, បដិសន្ធិ ប្រកបដោយបីតិ មាន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ មិនមានបីតិ, បដិសន្ធិ ប្រកបដោយវិតក្កៈ មាន ក្នុងលំដាប់ នៃចុតិ មិនមានវិតក្កៈ, បដិសន្ធិ ប្រកបដោយវិចារៈ មាន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ មិនមានវិចារៈ, បដិសន្ធិ ប្រកបដោយវិតក្កៈ និង វិចារៈ មាន ក្នុងលំដាប់នៃចុតិ មិនមានវិតក្កៈ និង វិចារៈ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រកបជ័សមគួរ គឺបណ្ឌិតគប្បីប្រកប ដោយការផ្ទុយគ្នាអំពីចុតិ និង បដិសន្ធិនោះៗ ។

ធម្មិត្រឹមតែវិញ្ញាណនេះ ឋា មានបច្ច័យបានហើយ រមែង

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ចូលទៅកាន់ភពដទៃ, ការឈានកន្លង អំពីភពនោះ នៃរូប នោះ មិនមានទេ, រូប រឿរចាកហេតុ អំពីអតីតភពនោះ ក៏មិនមានដែរ ។

សេចក្តីអធិប្បាយថា វិញ្ញាណ មានបច្ច័យដែលបានហើយ ត្រឹមតែធម៌ គឺរូប និង អរូបនេះ កាលកើតឡើង មិនមែនជាសត្វ មិនមែនជាជីវិត គឺលោកពោលថា ចូលទៅកាន់ចន្លោះនៃភព, ចំណែកខាង ការរំកិលទៅអំពីអតីតភព ក្នុងភពនេះនៃរូប និង អរូបធម៌នោះ មិនមានទេ, ជាតុភាព ក្នុងភពនេះ រឿរចាកហេតុ អំពីភពមុននោះ ក៏មិនមានដែរ ។ យើងនឹងប្រកាស នូវចុតិ បដិសន្ធិវិញ្ញាណនោះនេះ តាមលំដាប់ នៃចុតិបដិសន្ធិ នៃមនុស្ស ដែលច្បាស់លាស់ឡើង ។

សេចក្តីថា: កាលបើសត្វ មានសេចក្តីស្ងាប់ ជិតណាស់ ហើយ ដោយកិច្ចរបស់ខ្លួន ឬ ឬថា ដោយសេចក្តីព្យាយាម កាលអត់ទ្រាំមិនបាន នូវការប្រជុំនៃគ្រឿងសន្ធាវុធ គឺ វេទនា ដែលមានសេចក្តីស្ងាប់ជាទីបំផុត ដែលកាត់នូវទី-ត និង សរសៃ នៃអវយវ:តូច និង អវយវ:ធំទាំងពួង ដែលធន់ពុំបាន, កាលបើ សរីរ: កាលចូលដល់ នូវការរើងស្ងួត តាមលំដាប់ ដូចជាស្វ៊ីក ស្ងោត ដែលបុគ្គលដាក់ចុះហើយ លើកំដៅថ្ងៃ កាលបើឥន្ទ្រីយ៍ ទាំងឡាយ មានចក្ខុន្ទ្រីយ៍ជាដើមរលត់ហើយ, កាលបើកាយិន្ទ្រីយ៍, មនិន្ទ្រីយ៍ និង ជីវិតិន្ទ្រីយ៍ទាំងឡាយ ស្ថិតនៅហើយ ក្នុងទីត្រឹម

តែហទយវត្ថុ, វិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យនៅរួម ក្នុងហទយវត្ថុ ដ៏សេស ក្នុងខណៈនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះជ្រាវឲ្ជនូវបណ្តា គរុកម្ម, សមាសេវិតកម្ម, អាសន្នកម្ម និង កម្មដែលបុគ្គលធ្វើ ហើយ ក្នុងកាលមុន ទាំងឡាយ កម្មណាមួយ នូវកម្ម គឺការតាក់ តែងនូវបច្ច័យដ៏សេស ដែលខ្លួនបានហើយក្តី នូវអារម្មណ៍ ពោល គឺ កម្មនិមិត្ត និង គតិនិមិត្ត ដែលតាំងឡើង ជ្រាកដហើយ អំពី កម្មនោះ, តណ្ហា ញុំាងវិញ្ញាណនោះ កាលប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ ឲ្យរុំនទៅ ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ដែលមានទោស គឺអវិជ្ជាបិទបាំង ហើយ ព្រោះភាពនៃតណ្ហា និង អវិជ្ជាទាំងឡាយ គឺខ្លួនមិនទាន់ លះបង់ហើយ, សង្ខារ ដែលកើតរួមគ្នាទាំងឡាយ រមែងបោះទៅ, វិញ្ញាណនោះ គឺតណ្ហាកាលបង្អោនទៅ គឺសង្ខារទាំងឡាយ កាល បោះទៅ ដោយអំណាចនៃតំណ លះបង់នូវទីអាស្រ័យមុនផង ដូច ជាបុគ្គលអ្នកតោងនូវខ្សែដែលគេចងនូវដើមឈើ នាត្រើយខាង អាយហើយ ឆ្លងនូវប្រឡាយ ត្រេកអរនូវទីអាស្រ័យខាងក្រោយ ដែលកម្មឲ្យតាំងឡើងព្រមហើយផង មិនគួរត្រេកអរផង ប្រព្រឹត្ត ទៅ ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ មានអារម្មណ៍ជាដើមហ្នឹងឯង ។

ក៏បណ្តាវិញ្ញាណទាំងឡាយនេះ វិញ្ញាណខាងដើម ឈ្មោះថា បុតិវិញ្ញាណ ព្រោះការឃ្លាត, វិញ្ញាណ ខាងក្រោយ គឺព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ព្រោះការតភ្ជាប់មកពី ខាងដើមនៃភពជទៃ ។ វិញ្ញាណ នោះនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា

"មិនចេញមកពីកពមុនហើយ មកក្នុងកពនេះទៀយថា មិនមែន វៀរលែង នូវហេតុ មានកម្ម, សង្ខារ, តណ្ហា និង អារម្មណ៍ ជាដើម អំពីកពនោះ ហើយកើតជ្រាកជផង" ។

ក្នុងវិញ្ញាណនេះ ធម៌ទាំងឡាយ មានសម្លេងគឹកកង ជាដើម ជានិទស្សន:, មួយទៀត ព្រោះការបង់ជាប់ ក្នុងសន្តាន ភាពនៃវិញ្ញាណ តែមួយក្តី ក៏មិនមាន, ភាពនៃវិញ្ញាណ ផ្សេងគ្នាក្តី ក៏មិនមានដែរ ។

(៣៩២) មែនពិត ក្នុងអធិការនេះ ធម៌ទាំងឡាយ មានសម្លេងគឹកកង, ប្រទីប, ជញ្ជីងត្រាជូរ និង រូបសំណាកជាបការៈជាគំរូ ក្នុងដំណើរនេះ គឺ ក្នុងការមិនចេញមក អំពីកពមុន ក្នុងកពនេះ និង ក្នុងការកើតទៀង ព្រោះហេតុដែលលោកវាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងអតីតកពទាំងឡាយ នៃវិញ្ញាណនោះ ។ ដូចជាសម្លេងគឹកកង, ប្រទីប, ជញ្ជីងត្រាជូរ និង ជាធម្មជាតិប្រកបដោយហេតុមានសម្លេងជាដើម ទើបមាន ប្រាសចាកសម្លេងជាដើមទៅហើយ មិនបានយ៉ាងណា, ចិត្តនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏ក្នុងអធិការនេះ ព្រោះការចង់ភ្ជាប់ក្នុងសន្តាន, ភាពនៃវិញ្ញាណតែមួយ ក្តី ក៏មិនមាន ភាពនៃវិញ្ញាណផ្សេងគ្នាក្តី ក៏មិនមានដែរ, ប្រសិនណាបើ កាលបើការចង់ភ្ជាប់ ក្នុងសន្តាន មាន ភាពនៃវិញ្ញាណ តែ ១ ក្នុងទីតែ ១ គប្បីមាន, ទឹកដោះជូរ មិនមានកើតព្រម អំពីទឹកដោះស្រស់ទេ, ភាពនៃវិញ្ញាណផ្សេងគ្នាតែ ១ គប្បីមាន, ទឹកដោះជូរ ក៏មិនជាទី

អាស្រ័យទឹកដោះស្រស់ទេ ។ នយក្នុងហេតុទាំងពួង និង ការកើតឡើងនៃហេតុទាំងឡាយ ដូចជានយនេះដែរ ។ ក៏នាកាលកាពនៃវិញ្ញាណផ្សេងគ្នា កាលមាន, ការលុបនូវលោកវៀហារទាំងពួងចេញ គប្បីមាន, ក៏ការលុបនោះ មិនសំរេចទេ, ព្រោះហេតុនោះ ភាពនៃវិញ្ញាណ តែ ១ ក្នុងទី តែ ១ ក្តី ភាពនៃវិញ្ញាណផ្សេងគ្នាក្តី ក្នុងអធិការនេះ គឺបណ្ឌិត មិនគប្បីប្រកាន់ជឿបានទេ ។

អាចារ្យអ្នកចោទ ក៏គប្បីចោទ ក្នុងអធិការនេះថា: ក្រែងកាលបើការរំកិលទៅ និង ភាពប្រាកដ កាលមានយ៉ាងនេះ ផលនោះ ក៏មានដល់បុគ្គលដទៃ ឬ អំពីកម្មដទៃ ព្រោះភាពនៃខន្ធទាំងឡាយ ក្នុងអត្តភាពជាមនុស្សនេះ រលត់ទៅ និង ព្រោះកម្មដែលជាបច្ច័យនៃផល មិនទៅ ក្នុងទីកើតនៃផលនោះ មិនមែនទេឬ? ។ មួយទៀត ដូចជាកាលបើបុគ្គលអ្នកចូលទៅជិត បរិភោគ មិនមានទេ ផលនោះ នឹងមាន ដល់អ្នកណា, ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យដែលអ្នកពោលហើយនេះ ជាពាក្យដែលមិនល្អទេ ។

ពាក្យជាគាថានេះ ក្នុងអធិការនេះ គឺអាចារ្យពោលថា ៖

ផលណា កើតក្នុងសន្តាន ផលនោះ មិនមានដល់បុគ្គលដទៃទេ និង មិនមាន អំពីកម្មដទៃទេ សភាពសំរាប់តាក់តែងនៃពួជទាំងឡាយ ជាគ្រឿងញុំាងសេចក្តីនេះឲ្យសំរេច ។

ផល កាលកើតឡើង ក្នុងសន្តានតែ ១ គឺបុគ្គលមិនគប្បីពោលបានថា: ជាផលនៃបុគ្គលដទៃ ឬ ឬថា ជាផលអំពីកម្មដទៃ

ព្រោះភាពនៃផលនោះ ជាធម្មជាត ក្នុងទីជាមួយគ្នា និង ផ្សេងគ្នា ដោយចំណែក ក្នុងសន្តាននោះ ត្រូវបជិសេធហើយ ។ ក៏សភាព ជាគ្រឿងផ្សំនៃពូជទាំងឡាយ ជាគ្រឿងសំរេចនៃអត្ថ របស់ពាក្យ នេះ ។ មែនពិត នាកាលភាពជាគ្រឿងផ្សំទាំងឡាយ នៃពូជទាំង ឡាយ មានស្ងាយជាដើម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ផលដ៏វិសេស កាលកើតឡើង ក្នុងចន្លោះនៃកាល ព្រោះបច្ចយនៃផលដែលខ្លួន បានហើយ ក្នុងសន្តាននៃពូជនោះ ទាំងមិនមែនជាបច្ចយ នៃពូជ ដទៃទាំងឡាយ ទាំងមិនមែនកើតឡើង ព្រោះបច្ចយសំរាប់តាក់ តែងដទៃ, ពូជទាំងឡាយនោះក្តី សភាពជាគ្រឿងផ្សំទាំងឡាយក្តី មិនមែនដល់នូវទីតាំងនៃផលឡើយ យ៉ាងណាមិញ, ពាក្យប្រៀប ធៀប ជាហេតុញុំងពាក្យឧបមេយ្យ ឲ្យដល់ព្រមនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ នយមួយទៀត អត្ថាធិប្បាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយគុណទាំងឡាយមាន វិជ្ជា, សិប្ប: និង ឱសថ ជាដើម ដែលបុគ្គលចូលទៅប្រកបហើយ ក្នុងសរីរៈនៃក្មេង ដែលឲ្យផល ក្នុងហេតុទាំងឡាយ មានសរីរៈ នៃមនុស្សចាស់ ជា ដើម ក្នុងចន្លោះនៃកាល ។ អត្ថាធិប្បាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ផងចុះ ។ ពាក្យណា ដែលយើងពោលហើយថា ក៏កាលបើមិន មានអ្នកបរិភោគទេ, ផលនោះ គប្បីមានដល់បុគ្គលណា, សេចក្តី វិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។

ការសន្មតថា ឈើចេញផ្លែ ព្រោះការកើតឡើង នៃផ្លែ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ឈើ យ៉ាងណា, ការសន្មតថា ជនអ្នកបរិភោគ សំរេច
ហើយ ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ដូចជាឈើ គឺលោកហៅថា កំពុងតែផ្លែឬ ឬថា ផ្លែហើយ ព្រោះការកើតឡើង នៃផ្លែឈើជាឯកទេស នៃធម្មតាទាំងឡាយ ពោលគឺ ឈើហ្នឹងឯង មានឧបមាយ៉ាងណា, ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី គឺលោកពោលថា ចូលទៅបរិភោគក្តី ថា ដល់ហើយនូវសេចក្តីសុខក្តី ថា ដល់ហើយនូវសេចក្តីទុក្ខក្តី ដោយការកើតឡើង នៃផល នៃសេចក្តីសុខ និង សេចក្តីទុក្ខ ពោលគឺ ឧបភោគ ជាឯកទេស នៃខន្ធទាំងឡាយ ពោលគឺ ទេវតា និង មនុស្ស ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងដូច្នោះដែរ, ព្រោះហេតុនោះ ប្រយោជន៍ណាមួយ ដោយបុគ្គលអ្នកចូលទៅបរិភោគជនៃ មិនមាន ក្នុងសន្តានតែមួយនេះទេ ។

អាចារ្យណា គប្បីពោលថា: កាលបើយ៉ាងហ្នឹងក៏ដោយ សង្ខារទាំងឡាយ កាលមានក្តី កាលមិនមានក្តី គប្បីជាបច្ច័យ របស់ផល, ក៏ប្រសិនបើមាន ទើបជាបច្ច័យ គឺ វិបាក របស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ គប្បីមាន ក្នុងខណៈនៃបវត្តិកាល ។ ម៉្យាងវិញទៀត កាលបើមិនមានទេ ក៏ជាបច្ច័យបាន គប្បីនាំមកនូវផលអស់កាលជានិច្ច ខាងដើមអំពីបវត្តិកាលផង ខាងចុងអំពីបវត្តិកាលផង ។

ហេតុនោះ អាចារ្យនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីពោល យ៉ាងនេះ ថា៖

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

សង្ខារទាំងឡាយនេះ ជាបច្ច័យរបស់ផល ព្រោះភាពនៃផលគឺខ្លួនធ្វើហើយ, ប៉ុន្តែសង្ខារទាំងឡាយនោះ មិនមែនតាំមកនូវផល អស់កាលជានិច្ចទេ, ហេតុមានបុគ្គលអ្នកធានាជាដើម ជាតួយ៉ាង គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងសេចក្តីនោះផងបុះ ។

ព្រោះថា សង្ខារទាំងឡាយ ជាបច្ច័យនៃផលរបស់ខ្លួន ព្រោះភាពនៃសង្ខារទាំងឡាយ គឺសត្វធ្វើហើយ មិនមែនព្រោះភាពនៃសង្ខារ កាលមាន ឬ មិនមានទេ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ពាក្យជាដើមថា ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាវិបាក កើតឡើងហើយ ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសល គឺខ្លួនធ្វើហើយផង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសល គឺខ្លួនសន្សំហើយផង ។ ក៏សង្ខារទាំងឡាយនោះ ជាបច្ច័យ នៃផលរបស់ខ្លួន គួរយ៉ាងណា មិនមែនជាសភាវៈនាំមកនូវផលទៀតឡើយ ព្រោះមានវិបាកចាស់ហើយ ។ ក៏ហេតុ មានការធានាជាដើមនេះ ជាតួយ៉ាង គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងការបំភ្លឺ នូវសេចក្តីនេះ ។ តួយ៉ាងដូចជាបុគ្គលណាមួយ ជាអ្នកធានាដើម្បីការចាត់ចែង នូវប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលណាមួយ ទិញនូវទ្រព្យក្តី កាន់យកនូវបំណុលក្តី, ហេតុគ្រាន់តែការធ្វើនូវកិរិយានោះ ចំពោះបុគ្គលនោះ ជាបច្ច័យ ក្នុងខាងដើម នៃការប្រគល់សេចក្តីនោះ, ភាពនៃកិរិយាកាលមានក្តី, ភាពនៃកិរិយា កាលមិនមានក្តី មិនមែនជាបច្ច័យឡើយ, បុគ្គល

នោះ គឺជាអ្នកប៉ាប់រង បន្ទាប់អំពីហេតុ មានការប្រគល់ឲ្យនូវវត្ថុ នោះជាដើម ព្រោះហេតុអ្វី? ព្រោះភាពនៃកិច្ចទាំងឡាយ មានការតាក់តែងជាដើម គឺខ្លួនធ្វើហើយ យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីសង្ខារទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលធ្វើហើយហ្នឹងឯង រមែងជាបច្ច័យ របស់ខ្លួនយ៉ាងនេះ មិនមែនជាសភាពនាំមកនូវផល ខាងមុខអំពីការឲ្យនូវផល ដ៏សមគួរយ៉ាងណាទេ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

កិរិយាប្រព្រឹត្តិទៅ នៃបដិសន្ធិវិញ្ញាណ កាលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយចំណែក ២ ដោយអំណាចនៃភេទដែលលាយឡំគ្នា និង មិនលាយឡំគ្នា ព្រោះមានសង្ខារជាបច្ច័យ ជាធម្មជាតិ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់បំភ្លឺហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ។

(៣៩៣) ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ដើម្បីកំចាត់បង់ នូវការភ័ន្តច្រឡំ ក្នុងវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ៣២ ទាំងអស់ហ្នឹងឯង

> សង្ខារទាំងឡាយនោះ ជាបច្ច័យ នៃវិបាកវិញ្ញាណ ទាំងឡាយណា ដោយប្រការណា, វិបាកវិញ្ញាណ ទាំងឡាយនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងទីទាំងឡាយ មានភពជាដើម ដោយអំណាច នៃបដិសន្ធិ និង ប្រវត្តិកាល (ដោយប្រការនោះ) ។

សេចក្តីអធិប្បាយ ក្នុងគាថានោះថា ធម៌ទាំងឡាយនេះ គឺ កព ៣, កំណើត ៤, គតិ ៥, វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧, សត្តាវាស ៩ ឈ្មោះថា ទីកើត មានកពជាដើម ។ សង្ខារទាំងឡាយនេះ ជាបច្ច័យ

នៃវិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៦យ៉ាងណា ក្នុងទីទាំង៦យ៉ាង មានភពជាដើមនេះ ក្នុងបដិសន្ធិផង ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ។ ក៏សង្ខារទាំង៦យ៉ាង ជាបច្ច័យ ដោយប្រការណា, បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយប្រការនោះ ។

បណ្តាសង្ខារទាំង៦យ៉ាងនោះ អធិប្បាយ ក្នុងបុញ្ញាភិសង្ខារជាមុន បុញ្ញាភិសង្ខារ ចែកទៅតាមចេតនា ៨ ជាកាមាវចរ ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ២ គឺ កម្មប្បច្ច័យ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុង៣ណៈ ផ្សេងៗ ១, ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ១ ក្នុងបដិសន្ធិ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង៦យ៉ាង ៩ ក្នុងសុគតិ ជាកាមភព ដោយមិនប្លែកគ្នា ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ មានកុសលចេតនា ៥ ជារូបាវចរ ជាប្រភេទ ជាបច្ច័យ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង៦យ៉ាង ៥ ក្នុងរូបភពផង ក្នុងបដិសន្ធិកាលហ្នឹងឯងផង ។ ចំណែក បុញ្ញាភិសង្ខារ ជាកាមាវចរ មានប្រភេទដែលលោភពោលហើយ ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ២ នៃវិបាកវិញ្ញាណ ដ៏សួចស្តើងទាំង៦យ៉ាង ៧ ដែលវៀរចាកអហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទៀដោយឧបេក្ខា ក្នុងសុគតិជាកាមភព តាមន័យដែលពោលរួចហើយ, មិនមែនជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ក្នុងប្រវត្តិកាលទេ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ ជាកាមាវចរនោះឯង ជាបច្ច័យដូចគ្នាដែរ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង៦យ៉ាង ៥ ក្នុងរូបភព មិនមែនជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ក្នុងប្រវត្តិកាលទេ ។

ចំណែក បុញ្ញាភិសង្ខារ ជាកាមាវចរ មានប្រភេទដែល

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

លោកពោលហើយ ជាបច្ច័យដូចគ្នា នៃវិបាកវិញ្ញាណ ដ៏ស្ងួចស្តើង ទាំងឡាយ ៨ ក្នុងទុគ្គតិ ជាកាមកត ពុំមែនជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ក្នុងប្រវត្តិកាលទេ ។ ក្នុងនរក កាមាវចរ មានប្រភេទដូចលោក ពោលហើយនោះ ជាបច្ច័យ ក្នុងការជួបប្រទះ នូវអារម្មណ៍ជាទី ប្រាថ្នា ក្នុងកាលទាំងឡាយ មានកាលជាទីត្រាច់ទៅ កាន់តំបន់ (ស្ថាន) នរក នៃព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ ។ ក៏ឥដ្ឋារម្មណ៍ គឺបណ្ឌិត បាន ក្នុងសត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយផង ក្នុងមហិទ្ធិឫទ្ធិ នៃប្រេតទាំង ឡាយផង ។ កាមាវចរ មានប្រភេទដែលលោកពោលហើយនោះ ឯង ជាបច្ច័យដូចគ្នា នៃវិបាកវិញ្ញាណ ជាកុសលទាំងឡាយ ១៦ ក្នុងសុគតិភព ជាកាមកត ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ក្នុងបដិសន្ធិផង ។ ចំណែកបុញ្ញាភិសង្ខារ ជាបច្ច័យដូចគ្នា នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ១០ ក្នុងរូបភព ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ក្នុងបដិសន្ធិផង ដោយមិន ប្លែកគ្នាទេ ។

អបុញ្ញាភិសង្ខារ មានចេតនាជាអកុសល ១២ ជាប្រភេទ ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ២ ដូចគ្នានៃវិញ្ញាណ ១ ក្នុងទុគ្គតិ ជា កាមកត ក្នុងបដិសន្ធិ មិនមែនជាបច្ច័យក្នុងប្រវត្តិកាល ជាបច្ច័យ នៃអកុសលវិបាកវិញ្ញាណទាំងឡាយ ៦ ក្នុងប្រវត្តិកាល មិនមែន ជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិកាលទេ ជាបច្ច័យនៃវិបាកវិញ្ញាណ ជា អកុសលទាំងឡាយ ៧ ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង។ ក៏ អបុញ្ញាភិសង្ខារ ក្នុងកាមកត ជាបច្ច័យដូចគ្នា នៃអកុសល-

វិបាកវិញ្ញាណ ៧ នោះឯង ក្នុងសុគតិភព មិនមែនជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ក្នុងប្រវត្តិកាលទេ ។ អបុញ្ញាភិសង្ខារ ក្នុងរូបភព ជាបច្ច័យដូចគ្នា នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង៤ឡាយ ៤ មិនមែនជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ក្នុងប្រវត្តិកាលទេ ។ អបុញ្ញាភិសង្ខារនោះឯង តែង មានដោយអំណាច នៃការឃើញរូប និង ការឮនូវសំឡេង មិនជាទី ប្រាថ្នាក្នុងកាមាវចរ ។ ចំណែកអារម្មណ៍ទាំង៤ឡាយមានរូបារម្មណ៍ ជាដើម ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនមានក្នុងព្រហ្មលោកទេ, អារម្មណ៍ ទាំង៤ឡាយ មានរូបារម្មណ៍ មិនជាទីប្រាថ្នាជាដើម ក៏មិនមាន ក្នុង ទេវលោកជាន់កាមាវចរ ដូចគ្នាដែរ ។

ចំណែកខាង អនេញ្ជាភិសង្ខារ ជាបច្ច័យ នៃវិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៤ឡាយ ៤ ក្នុងអរូបភពទាំង៤ឡាយ ដូចគ្នាដែរ ក្នុងប្រវត្តិកាល ផង ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ។ សង្ខារទាំង៤ឡាយនេះ ជាបច្ច័យ នៃ វិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៤ឡាយណា ដោយអំណាច នៃការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃបដិសន្ធិទាំង៤ឡាយ ក្នុងភពទាំង៤ឡាយ យ៉ាងនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏វិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៤ឡាយនោះ ជាបច្ច័យយ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បី ជ្រាប ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សង្ខារទាំង៤ឡាយ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ក្នុងទីទាំង៤ឡាយ មានកំណើតជាដើម តាមន័យនេះឯង ។ ការ ប្រកាសនេះ ក្នុងសង្ខារទាំង៤ឡាយនោះ ជាការប្រកាសគ្រាន់តែជា ប្រធាន ចាប់តាំងអំពីដើមតែប៉ុណ្ណោះ ។

ព្រោះថា បណ្តាសង្ខារទាំង៤ឡាយនេះ បុញ្ញាភិសង្ខារ ឲ្យនូវ

បដិសន្ធិ ក្នុងកពទាំង៦ឡាយ ២ ប៉ុណ្ណោះ ញុំាងវិបាកទាំងអស់ របស់ខ្លួនឲ្យកើតឡើង ឲ្យបដិសន្ធិ ក្នុងកំណើតទាំង៤ឡាយ ៤ មាន អណ្ឌជកំណើតជាដើម ក្នុងគតិទាំង៥ឡាយ ២ ពោលគឺទេវតា និង មនុស្ស ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទាំង៧ឡាយ ៤ បានដល់ មានកាយផ្សេង គ្នា និង មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា, មានកាយផ្សេងគ្នា និង មានសញ្ញាតែ មួយ, មានកាយតែមួយ និង មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា, មានកាយតែមួយ និង មានសញ្ញាតែមួយ និង ក្នុងសត្តាវាសទាំង ៩ ព្រោះថា បុញ្ញ-កិសង្ខារនេះ តាក់តែងត្រឹមតែរូប ក្នុងលំនៅ នៃអសញ្ញីសត្វ តែ ប៉ុណ្ណោះ ហើយញុំាងវិបាកទាំងអស់របស់ខ្លួន ឲ្យកើតឡើង យ៉ាង ដូច្នោះដែរ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បុញ្ញាកិសង្ខារនោះ ជាបច្ចយ នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង២១ឡាយ ក្នុងកពទាំង៦ឡាយ ២ នេះផង, ក្នុងកំណើតទាំង៤ឡាយ ៤ ផង, ក្នុងគតិទាំង៥ឡាយ ២ ផង, ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទាំង៧ឡាយ ៤ ផង, ក្នុងសត្តាវាសទាំង៩ឡាយ ៤ ផង តាមនយដែលលោកពោលហើយ តាមសមគួរដល់ការកើត ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ។

ក៏អបុញ្ញាកិសង្ខារ ឲ្យផលក្នុងកាមកព ១ ប៉ុណ្ណោះផង ក្នុង កំណើតទាំង៤ឡាយ ៤ ក្នុងគតិទាំង៥ឡាយ ៣ ដ៏សេសផង, ក្នុង វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ១ សំដៅយកមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញា តែ ១ ផង, ក្នុងសត្តាវាស ១ ប្រាកដដូច្នោះផង ដោយអំណាចបដិសន្ធិ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ អបុញ្ញាកិសង្ខារនេះ ជាបច្ចយ

នៃវិបាកវិញ្ញាណទាំង៤ឃ្លាយ ៧ ក្នុងភព ១ ផង ក្នុងកំណើតទាំង៤ឃ្លាយ ៤ ផង, ក្នុងគតិទាំង៤ឃ្លាយ ៣ ផង, ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ១ ផង, ក្នុងសត្តាវាស ១ ផង តាមនយដែលលោកពោលហើយ រមែងមាន ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ។

ចំណែក អនេញ្ជាភិសង្ខារ ឲ្យផល ដោយឲ្យបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបភព ១ ប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងឱបបាតិកកំណើត ១ ផង, ក្នុងទេវគតិ ១ ផង, ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិទាំង៤ឃ្លាយ ៣ មានអាកាសានញ្ចាយតនៈជាដើមផង, ក្នុងសត្តាវាសទាំង៤ឃ្លាយ ៤ មានអាកាសានញ្ចាយតនៈ ជាដើមផង ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ អនេញ្ជាភិសង្ខារ នេះ ជាបច្ចយនៃវិញ្ញាណទាំង៤ឃ្លាយ ៤ ក្នុងភព ១, ក្នុងកំណើត ១, ក្នុងគតិ ១ ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទាំង៤ឃ្លាយ ៣, ក្នុងសត្តាវាស ទាំង៤ឃ្លាយ ៤ តាមនយដែលលោកពោលហើយ ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ក្នុងបវត្តិកាលផង ។

> សង្ខារទាំង៤ឃ្លាយ ជាបច្ច័យ នៃវិញ្ញាណទាំង៤ឃ្លាយ ណាយ៉ាងណាមិញ, វិបាកវិញ្ញាណ ទាំង៤ឃ្លាយនេះ គឺបណ្ឋិតគប្បីជ្រាប ក្នុងទីទាំង៤ឃ្លាយ មានភពជាដើម ដោយអំណាយ នៃបដិសន្ធិ និង ប្រវត្តិកាលទាំង៤ឃ្លាយ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។
>
> *ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិស្តារ ក្នុងបទថា* "វិញ្ញាណ (កើតព្រម)

ព្រោះមានសង្ខារជាបច្ច័យ” ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប វិនិច្ឆ័យ ដោយការញែក នូវនាម និង រូបទាំងឡាយ ដោយការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងទីទាំងឡាយ មានភពជាដើម ដោយការរួបរួម ដោយបច្ចយន័យ ។

(៣៩៤) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា “នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ” ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា “ដោយការញែក នូវនាម និង រូបទាំងឡាយ” *នេះ មានដូចតទៅ ៖ ខន្ធទាំងឡាយ ៣ មានវេទនា ជាដើម ឈ្មោះថា នាម ព្រោះការឱនទៅ មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ អារម្មណ៍ ។*

មហាភូតរូបទាំងឡាយ ៤ ក្តី, ឧបាទាយរូប នៃមហាភូតរូប ទាំងឡាយ ៤ ក្តី ឲ្យឈ្មោះថា រូប ។ ការបែងចែក នូវនាមរូប ទាំងឡាយនោះ គឺលោកពោលហើយ ក្នុងខន្ធនិទ្ទេសឯណោះ ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទទាំងឡាយនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបយ៉ាងនេះ ព្រោះការបែងចែកនាម និង រូបចប់ត្រឹមនេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទទាំងនេះថា “ព្រោះការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងទីទាំងឡាយ មានភពជាដើម” *គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។*

នាម តែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភពទាំងពួង, កំណើត, គតិ, វិញ្ញាណដ្ឋិតិ និង សត្តាវាស ដ៏សេសទាំងឡាយ លើកលែងតែ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

សត្តាវាស ១ ចេញ ។ រូប ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភពទាំង៣ឡាយ ១, ក្នុងកំណើតទាំង៤ឡាយ ៤, ក្នុងគតិទាំង៥ឡាយ ៥ ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទាំង៤ឡាយ ៤ មាន ក្នុងខាងដើម, ក្នុងសត្តាវាសទាំង៥ឡាយ ៥ ។ ក៏កាលបើនាមរូបនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ, ក្បាលនៃខ្សែតំណ ទាំង៣ឡាយ ២ ផង ខន្ធទាំង៥ឡាយ ៣ មិនមានរូបផង រមែងកើតប្រាកដអំពីរូប ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ របស់សត្វទាំង៣ឡាយ ដែលដេកនៅ ក្នុងគភ៌មិនទាន់មានផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ របស់សត្វទាំង៣ឡាយ ដែលកើតអំពីពងផង ដោយអំណាចវត្ថុទសកៈ និង កាយទសកៈ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំង៥ឡាយ ២៣ នេះ គឺ ធម៌ទាំង៥ឡាយ ២០ អំពីរូប របស់រូប និង ខន្ធទាំង៣ឡាយ ៣ មិនមានរូប គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ ដោយពិស្តារ នៃក្បាលរបស់តំណទាំង៣ឡាយ ២ នោះ ។ បើពោលតាមសព្វ ដែលលោកមិនប្រកាន់យកហើយ ធម៌ទាំង៥ឡាយ ១៤ ដកចេញ នូវរូបធម៌ទាំង៥ឡាយ ៩ អំពីក្បាលនៃខ្សែតំណ ១ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ ធម៌ទាំង៥ឡាយ ៣៣ ដាក់បញ្ចូលនូវកាវទសកៈ នៃសត្វដែលមានកាវរូបទាំង៥ឡាយ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបផងចុះ ។ ធម៌ទាំង៥ឡាយ ១៥ ដកចេញនូវរូបធម៌ទាំង៥ឡាយ ១៨ ចាកការប្រជុំ ២ នៃ ក្បាលរបស់ខ្សែតំណ ដោយសព្វដែលលោកមិនកាន់យកហើយ នូវរូបធម៌ទាំង៥ឡាយនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងដែរ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ក៏ក្សាលនៃតំណទាំង៦ឃ្លាយ ៤ ក្តី ខន្ធទាំង៦ឃ្លាយ ៣ មិនមានរូបក្តី កើតជ្រាកដ អំពីរូប ដោយអំណាច នៃចក្ខុទសក:, សោតទសក: និង ឃាតុទសក:ទាំង៦ឃ្លាយផង នៃជីវិតិន្ទ្រិយនវក: ផង ក្នុង៦ណ:នៃបដិសន្ធិ របស់បណ្តាសត្វទាំង៦ឃ្លាយ មានទេវតា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងពួកនៃព្រហ្ម ជាដើម ក្នុងសត្វដែលជា ឧបបាតិកកំណើតទាំង៦ឃ្លាយ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំង៦ឃ្លាយ ៤២ នេះ គឺ ធម៌ទាំង៦ឃ្លាយ ៣៩ ដោយរូបរូប, ខន្ធទាំង៦ឃ្លាយ ៣ មិនមានរូប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា: នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ ដោយពង្រីករូបព្រហ្ម ទាំង៦ឃ្លាយនោះ ។ បើនឹងពោលតាមសព្ទ ដែលលោកមិនទាន់ បានកាន់យកហើយ ធម៌ទាំង៦ឃ្លាយ ១៥ ជកចេញ នូវធម៌ទាំង ៦ឃ្លាយ ២៧ ដោយប្រជុំបី នៃប្រធាននៃខ្សែតំណ ។

ចំណែក ក្នុងកាមភព ប្រធាននៃខ្សែតំណទាំង៦ឃ្លាយ ៧ ក្តី ខន្ធទាំង៦ឃ្លាយ ៣ មិនមានរូបក្តី រមែងកើតជ្រាកដដោយរូប ក្នុង ខណ:នៃបដិសន្ធិ របស់សត្វជាឧបបាតិក: ជ័សេសទាំង៦ឃ្លាយ ផង នៃសត្វជាសំសេទជ: ទាំង៦ឃ្លាយផង ដោយមានភាវ: និង អាយតន:គ្រប់គ្រាន់ បរិបូរហើយ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុ នោះ ធម៌ទាំង៦ឃ្លាយ ៣៣ នេះ គឺធម៌ទាំង៦ឃ្លាយ ៣០ ដោយរូបរូប និង ខន្ធទាំង៦ឃ្លាយ ៣ មិនមានរូប គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា នាមរូប កើតព្រម ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ព្រោះពង្រីក នូវរូបទាំង

ឡាយនោះ ។ ធម៌ទាំង៦ឡាយ ១៩ ដកចេញនូវធម៌ទាំង៦ឡាយ ៥៤ អំពីប្រមាណ ៦ នៃប្រធាន នៃសន្តតិរូប ដោយសព្វដែលព្រះមានព្រះភាគ មិនទ្រង់បំណងយកហើយ ។ នយនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយចំណែកយ៉ាង២ស់ ។ បើនិងពោលដោយកំរិតទាប ធម៌ទាំង៦ឡាយ គឺបណ្ឌិត គប្បីរម្ងាស់ចេញ ដោយអំណាច នៃប្រមាណ ៦ នៃប្រធាន របស់សន្តតិរូបនោះៗ នៃសត្វដែលខ្វះខាត នូវប្រធាន នៃសន្តតិរូបនោះៗ ហើយជ្រាបថា: បានដល់ នាម និង រូប ដែលកើតព្រម ព្រោះមានវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិ ដោយបំព្រួញផង ដោយពិស្តារផង ។

ចំណែក ខន្ធទាំង៦ឡាយ ៣ ហ្នឹង ដែលមិនមានរូប ប្រាកដក្នុងបដិសន្ធិ នៃព្រហ្មមិនមានរូបទាំង៦ឡាយ ជីវិតិន្ទ្រិយនាវកៈ ប្រាកដ ដោយរូប ក្នុងបដិសន្ធិ នៃអសញ្ញីសត្វទាំង៦ឡាយប៉ុណ្ណោះឯង ។ នយក្នុងបដិសន្ធិនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ជាមុន ។

ចំណែកសុទ្ធដ្ឋករូប មានរដូវជាសមុដ្ឋាន កើតប្រាកដ អំពីរដូវ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយបដិសន្ធិចិត្ត ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងទីទាំង៣ពួកដែលប្រព្រឹត្តទៅនៃរូប ក្នុងខណៈនៃការតាំងនៅ របស់បដិសន្ធិចិត្ត ។ ក៏បដិសន្ធិចិត្ត មិនញុំាងរូបឲ្យតាំងនៅបានទេ ។ ព្រោះថា បដិសន្ធិចិត្ត នោះ មិនអាចញុំាងរូប ឲ្យតាំងនៅបាន ព្រោះភាពនៃបដិសន្ធិចិត្តនោះ ជាធម្មជាតមានកម្លាំងខ្សោយ ព្រោះភាពនៃខ្លួន មានវត្ថុមានកម្លាំងថយ ប្រៀបបានទៅ

នីឯបុរសដែលធ្លាក់ចុះទៅ ក្នុងជ្រោះ មិនអាចជាទីពំនាក់អាស្រ័យ របស់បុគ្គលដទៃបានទេ ។

ចំណែក សុទ្ធដ្ឋកបូប ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ចាប់ដើម អំពីកវង្គចិត្តដំបូង តអំពីបដិសន្ធិ រមែងប្រាជក ។ រូបមានសម្ងេ ជាគំរប់ ៩ ប្រាកដអំពីរដូវដែលប្រព្រឹត្តទៅខាងលើ អំពីខណៈនៃ បដិសន្ធិ ក្នុងកាលជាទីកើតប្រាកដ នៃសទ្ធរូបផង អំពីចិត្តផង ។ ក៏សត្វ ដែលដេកនៅហើយ ក្នុងផ្ទៃទាំងឡាយណា មានការចូល ទៅចិញ្ចឹមជីវិត ដោយអាហារ ជាពំនូត សុទ្ធដ្ឋកបូប មានអាហារ ជាសមុដ្ឋាន (កើតប្រាកដ) ក្នុងសរីរៈ នៃសត្វដែលដេក ក្នុងផ្ទៃ ទាំងឡាយនោះ ដែលជ្រួតជ្រាបចូលទៅហើយ ដោយអាហារ ដែលមាតាលេបចូលទៅហើយ ក្នុងកាលជាទីលេបចូលទៅ នូវ ទឹកមាត់ ដែលតាំងនៅហើយ ក្នុងមាត់របស់ខ្លួន ជាដំបូងបង្អស់ នៃឱបបាតិកកំណើតទាំងឡាយ ព្រោះព្រះពុទ្ធដីកា ថា ៖

> បើមាតា របស់សត្វនោះ បរិភោគ ស្លរាបាយ, ទឹក និង ភោជន ណា, សត្វនោះ ដែលតាំងនៅហើយ ក្នុងផ្ទៃ នៃមាតា តែងញុំាងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងផ្ទៃ នៃ មាតានោះ ដោយវត្ថុមានរបាយជាដើមនោះ ។

ធម៌ទាំង ៩៩ ដោយបំព្រួញ គឺ រូបមាន ៩៦ ប្រការនេះ គឺ ២៦ ប្រការ ដោយអំណាចនៃសុទ្ធដ្ឋកបូប មានអាហារជាសមុដ្ឋាន នេះផង នៃនវកបូបទាំងឡាយ ២ ដោយថ្នាក់ខ្ពស់ មានរដូវ និង

ចិត្ត ជាសមុដ្ឋានផង មាន ៧០ ប្រការ ដែលមានកម្មជាសមុដ្ឋាន កាលកើតឡើង អស់វារៈបីដង ក្នុងខណៈនៃចិត្តតែមួយ ក្នុងកាលមុន ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយផង គឺខន្ធទាំងឡាយ ៣ មិនមានរូបផង ។ ម៉្យាងទៀត សទ្ធរូប មិនទៀងទាត់ ព្រោះភាពនៃសទ្ធរូប កើតជ្រាកដ ក្នុងកាលខ្លះ ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយ ៥៧ នេះ ដកចេញនូវធម៌ពីរប្រការនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា: នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ របស់សត្វទាំងពួងទាំងឡាយ តាមសមគួរដល់ការកើត ។ ព្រោះថា កាលបើសត្វទាំងឡាយនោះ ដេកលក់ក្តី ប្រមាទក្តី កាលបរិភោគក្តី កាលផឹកក្តី ធម៌ទាំងឡាយ ៥៧ ប្រការនេះ តែងប្រព័ត្តទៅ ក្នុងពេលថ្ងៃផង ក្នុងពេលយប់ផង ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បន្តទៅ យើងនឹងពណ៌នា នូវភាពនៃធម៌ទាំងឡាយ ៥៧ នោះ ជាបច្ច័យនៃវិញ្ញាណនោះ ក្នុងខាងមុខ ។

បណ្តារូបទាំងឡាយនេះ កម្មជរូប ណានេះ, កម្មជរូបនោះ សូម្បីការតាំងឡើងមុន ជារូបទាំងឡាយ ក្នុងភព, កំណើត, គតិ, បដិសន្ធិ សត្តាវាសទាំងឡាយ គឺរូបមានសមុដ្ឋាន ៣ មិនបានជួយទប់ទល់ហើយ មិនអាចតាំងនៅបាន, រូប ប្រកបដោយសមុដ្ឋាន ៣ គឺ កម្មជរូប នោះ មិនជួយទប់ទល់ហើយ ក៏មិនអាចតាំងនៅបានដែរ ។ បើតាមពិត កម្មជរូប ទាំងឡាយនេះ សុទ្ធតែជាធម៌ជួយឧបត្ថម្ភគ្នា ទៅវិញទៅមក ទើបមិនធ្លាក់ចុះ រមែងតាំងនៅបាន

អស់ឆ្នាំ ១ ក្តី អស់ឆ្នាំទាំងឡាយ ២ ក្តី ។ល។ អស់រយៈនៃឆ្នាំក្តី ប្រព្រឹត្តទៅ ដរាបដល់អស់ទៅនៃអាយុក្តី ការអស់ទៅនៃបុណ្យក្តី របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ដូចជាចាប់បបុសទាំងឡាយ ដែលឫសចាក់ជ្រុះជាប់ហើយ ក្នុងទិសទាំង ៤ សូម្បីគឺខ្យល់បក់ចោកត្រូវហើយ ក៏ស្ថិតនៅបាន និង ដូចជានាយសំពៅទាំងឡាយ ដែលទៅហើយ ក្នុងមហាសមុទ្រ មានសំពៅបែកធ្លាយហើយ ជាបុគ្គលមានទីពឹងបានហើយ ក្នុងឱកាសណាមួយ សូម្បីកម្ចាំងនៃរលកបក់ចោកហើយ ក៏ទ្រាំនៅបានដូច្នោះ ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអំពីការប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទីទាំងឡាយមានកពជាដើម យ៉ាងនេះ ។

(៣៩៥) ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទមាតិកានេះថា "សឡាយតនៈ" មាន (ដូចតទៅនេះ) ។ នាម ហ្នឹងឯង ឯណា (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ក្នុងប្រវត្តិកាល និង ក្នុងបដិសន្ធិកាល ក្នុងអរូបកព និង ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងបញ្ចវោការកពក្តី, រូប ហ្នឹង ឯងណា (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ក្នុងអសញ្ញីកពទាំងឡាយផង និង ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងបញ្ចវោការកព ក្នុងទីទាំងពួងក្តី, នាមរូប ណា កើតព្រម ក្នុងទីទាំងពួង ក្នុងបញ្ច-វោការកព ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យក្តី, នាមរូបនោះទាំងអស់គឺលោករួបរួមហើយ ដោយឯកទេសន័យ ដោយអរូប ដោយចំណែក ១ យ៉ាងនេះថា: នាមក្តី រូបក្តី នាម និង រូបក្តី ឈ្មោះថា

នាមរូប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា: នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ ។

បើមានសំណួរថា: ពាក្យថា នាមរូប មិនគួរទេ ព្រោះមិនមាននៃវិញ្ញាណ ក្នុងអសញ្ញិកពទាំងឡាយ ។ ចម្លើយថា: នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ មិនមែនជាមិនគួរទេ ។ ព្រោះថា ៖

> វិញ្ញាណ ណានេះ ជាហេតុនៃនាមរូប, វិញ្ញាណ នោះ គឺលោកពោលហើយ ដោយបំណែក ២ គឺ វិបាក-វិញ្ញាណ និង មិនមែនវិបាកវិញ្ញាណ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា នាមរូប (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ជាពាក្យត្រឹមត្រូវមែនហើយ ។

ក៏វិញ្ញាណ ណា ជាហេតុនៃនាមរូប, វិញ្ញាណនោះ គឺលោកពោលហើយ ដោយចំណែក ២ ដោយការផ្សេងគ្នា នៃវិបាក-វិញ្ញាណ និង មិនមែនវិបាកវិញ្ញាណ, ក៏វិញ្ញាណ នេះ ក្លាយទៅជារូប កើតហើយ ព្រោះមានអភិសង្ខារ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបញ្ចវោការភព ដែលមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ព្រោះភាពនៃវិញ្ញាណនោះ ជាសមុដ្ឋាននៃកម្ម ក្នុងអសញ្ញីសត្វទាំងឡាយ, វិញ្ញាណនោះ មានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន ក្នុងខណៈនៃចិត្ត មានកុសលចិត្តជាដើម ក្នុងប្រវត្តិកាល ក្នុងបញ្ចវោការភព ដូចគ្នា ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា នាមរូបនេះ (កើតព្រម) ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ជាពាក្យ

ត្រឹមត្រូវណាស់ហើយ ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយសង្គ្រោះ យ៉ាងនេះ ។ ចំណែកសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកានេះថា "បច្ចយនយា" ដូចតទៅនេះ ។

> វិបាកវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃនាម មាន ៩ ប្រការ, ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុរូប មាន ៩ ប្រការ, ជាបច្ច័យនៃសេសរូប មាន ៨ ប្រការ, អភិសង្ខារវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃរូប មាន ១ ប្រការ, ឯ វិញ្ញាណ ក្រៅអំពី វិបាកវិញ្ញាណ និង អភិសង្ខារវិញ្ញាណ នោះ ជាបច្ច័យ នៃនាមរូបនោះៗ គួរតាមពិត ។

ក៏នាម ណានេះ បានដល់ វិបាក ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ក្តី ក្នុងប្រវត្តិកាលក្តី វិបាកវិញ្ញាណ ជាបដិសន្ធិជទៃ ក្តី នៃនាមនោះ ដែលលាយឡំ ដោយរូប ក្តី ដែលមិនលាយឡំក្តី ជាបច្ច័យ មាន ៩ ប្រការ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, វិបាកប្បច្ច័យ, អាហារប្បច្ច័យ, ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ទាំងឡាយ, វិបាកវិញ្ញាណ នៃវត្ថុរូប ក្នុងបដិសន្ធិកាល មាន ៩ ប្រការ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, វិបាកប្បច្ច័យ, អាហារប្បច្ច័យ, ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ, វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគត-

ប្បច្ចយទាំង៦ឡាយ, តែថា វិបាកវិញ្ញាណ ជាបច្ចយនៃរូបដ៏សេស លើកលែងតែវត្ថុរូប ជកចេញ នូវ- បណ្តាបច្ចយទាំង៦ឡាយ ៩ នេះ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ ដោយបច្ចយទាំង៦ឡាយ ៨ ដ៏សេស ។ ចំណែក អកិសង្ខារវិញ្ញាណ ជាបច្ចយ នៃរូបអសញ្ញីសត្វផង នៃកម្មជរូប ក្នុងបញ្ចវោការភពផង មានតែមួយ ដោយអំណាចនៃឧបនិស្សយប្បច្ចយតែប៉ុណ្ណោះ តាមបែបដែលមានក្នុងព្រះសូត្រ។ វិញ្ញាណ ដ៏សេសទាំងអស់ ចាប់ដើមអំពីភវង្គជាដំបូង គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាបច្ចយនៃនាមរូបនោះៗ តាមសមគួរដល់កាល ។ កាលសំដែងបង្ហាញបច្ចយន័យ នៃនាមរូបនោះ ដោយពិស្តារ គឺបណ្ឌិត គប្បីធ្វើបដ្ឋានកថាទាំងអស់ឱ្យពិស្តារ ព្រោះហេតុនោះ យើងមិនប្រារព្ធ នូវសេចក្តីពិស្តារនោះទេ ។

សំណួរថា: ចុះក៏ពាក្យនេះ គឺយើងគប្បីជ្រាបបាន ក្នុងអធិការនេះថា: បដិសន្ធិ និង នាមរូប កើតឡើងបាន ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ចយ តើដូចម្តេច? ។ ចម្លើយថា: ពាក្យដែលអ្នកពោលហើយ តាមព្រះសូត្រផង តាមពាក្យប្រកបផង ។ ព្រោះថា ក្នុងព្រះសូត្រ ភាពនៃធម៌ទាំង៦ឡាយ មានវេទនា ជាដើម មានវិញ្ញាណ ជាបច្ចយ សំរេចហើយ ដោយចំណែកច្រើន ដោយន័យមានន័យថា: ធម៌ទាំង៦ឡាយ មានការប្រព្រឹត្តិទៅតាមនូវចិត្ត ។ បើនិយាយតាមពាក្យគួរវិញ ពាក្យនេះ គឺអាចារ្យពោលហើយ ថា ៖

សេចក្តីថា វិញ្ញាណ រមែងសំរេច ដោយរូប ដែលកើត

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

កើតអំពីបិត្ត ដៃលសត្វឃើញហើយ ក្នុងលោកនេះ
ក៏ជាបច្ច័យ នៃរូបដៃលសត្វមិនបានឃើញហើយ ។

ព្រោះថា ដោយន័យនេះ ថា : កាលបើចិត្តជ្រះថ្លា ក្តី មិនជ្រះថ្លាក្តី រូបទាំងឡាយ ដ៏សមគួរដល់ចិត្តនោះ កាលកើតឡើង ឈ្មោះថា រូប ដែលមើលឃើញហើយ និង ការដឹងតាមនូវរូប ដែលសត្វមើលមិនឃើញហើយ ដោយរូបដែលសត្វបានឃើញហើយ ដូច្នេះ ពាក្យនេះថា "វិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃបដិសន្ធិរូប សូម្បីគឺវិញ្ញាណ មើលមិនឃើញ" ដូច្នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយចិត្តជរូប ដែលគួរឃើញ ក្នុងលោកនេះ ។ ភាពនៃរូបនោះ សូម្បីដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន ក៏មានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដូចជារូបដែលមានចិត្ត ជាសមុដ្ឋាន មានមកហើយ ក្នុងបដ្ឋាន ។ ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទថា "វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ" នេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យនៃបច្ច័យយ៉ាងនេះ ដូច្នេះឯង ។ ពាក្យនេះ ជាពាក្យដ៏ពិស្តារ ក្នុងបទថា "នាមរូប (កើតព្រម)□ ព្រោះមានវិញ្ញាណជាបច្ច័យ" ។

(៣៩៦) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "សឡាយតនៈ (កើតព្រម) ព្រោះមាននាមរូបជាបច្ច័យ" *បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ* ។

ប្រជុំ ៣ នៃខន្ធ ឈ្មោះថា នាម, រូប មានភូតរូប និង
វត្ថុរូប ជាដើមនេះ ឈ្មោះថា រូប, នាមរូប នោះ មាន
ឯកសេស គឺលោកបានពោលហើយ ជាបច្ច័យ នៃ

សឡាយតនៈនោះ ប្រាកដ ដូចជានោះដែរ ។

សេចក្តីថា នាមរូប ជាបច្ចយៃនៃសឡាយតនៈ នេះឯណា ក្នុងនាមរូបនោះ ។ ពួក ៣ នៃខន្ធ មានវេទនាខន្ធ ជាដើម ហៅថា នាម ។ ចំណែកខាង រូបដែលលោកពាក់បញ្ចូលហើយ ក្នុងសន្តតិ របស់ខ្លួន មានកូតរូប និង វត្ថុរូប ជាដើមយ៉ាងនេះ គឺ កូតរូប ៤, វត្ថុរូប ៦ ជីវិតិន្ទ្រិយ ដោយការកំណត់ ឈ្មោះថា រូប បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា គឺលោកពោលហើយ ។ ក៏នាមរូបនោះ មានឯកសេស គឺលោកធ្វើហើយ យ៉ាងនេះថា នាមក្តី រូបក្តី នាមរូបក្តី ឈ្មោះថា នាមរូប, ឆដ្ឋាយតនៈក្តី សឡាយតនៈក្តី ឈ្មោះថា សឡាយតនៈ, ព្រោះហេតុនោះ អាយតនៈនោះ ជាបច្ចយ នៃសឡាយតនៈ មានឯកសេស គឺលោកពោលហើយ យ៉ាងដូច្នេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបផងចុះ ។ សួរថា: តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ឆ្លើយថា: ព្រោះថា នាមហ្នឹងឯង ជាបច្ចយ ក្នុងអារូប្បភព, ក៏នាមនោះ ជាបច្ចយ នៃឆដ្ឋាយតនៈ តែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនជាបច្ចយនៃអាយតនៈដទៃទេ ។ ក៏ពាក្យថា ឆដ្ឋាយតនៈ (កើតព្រម) ព្រោះមាននាមជាបច្ចយ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងវិភង្គ ។

អាចារ្យអ្នកចោទ ក៏គប្បីចោទ ក្នុងបទថា "ឆដ្ឋាយតនៈ" នោះថា ចុះពាក្យនេះថា: "នាមរូប ជាបច្ចយៃនៃសឡាយតនៈ" តើយើងគប្បីដឹងបាន យ៉ាងដូចម្តេច? ។ អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីឆ្លើយថា: នាមរូប ជាបច្ចយៃនៃសឡាយតនៈ យើងគប្បីដឹង ព្រោះ

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

ភាពដែលវាកើតមាន ក្នុងភាពនៃនាម និង រូប (កើតមាន) ។ ព្រោះថា កាលបើមាននាម និង រូបនោះៗ អាយតនៈនោះ ទើបមាន, មិនមែនមានដោយប្រការដទៃឡើយ ។ ក៏ភាពនៃអាយតនៈនោះមាន ព្រោះភាពនៃនាម និង រូបនោះ មានដែរ នឹងមានមកប្រាកដក្នុងបច្ចុយន័យ ។ ព្រោះហេតុនោះ

> នាមរូប ណា ជាបច្ច័យនៃសឡាយតនៈ ណា មាន ក្នុងបដិសន្ធិក្តី ក្នុងប្រវត្តិកាលក្តី និង ជាបច្ច័យ ដោយប្រការណា, នាមរូបនោះ គឺអ្នកមានបញ្ញា គប្បីជ្រាប ដោយប្រការនោះ ។

> *ក្នុងគាថានោះ មានសេចក្តីបំភ្លឺ ដូចតទៅនេះ*
>
> សេចក្តីថា នាមហ្នឹងឯង ជាបច្ច័យ ក្នុងអារម្មណ៍ក៏ ក្នុងបដិសន្ធិកាល និង ប្រវត្តិកាលទាំងឡាយ, នាមនោះ ជាបច្ច័យ មាន ដោយបំណែក ៧ ដោយបំណែក ៦ ដោយបំណែកខាងទាប ។

សំណួរថា: តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ចម្លើយថា: នាម ជាបច្ច័យនៃឆដ្ឋាយតនៈ ដោយបំណែក ៧ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, វិបាកប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ទាំងឡាយ ដោយបំណែកខាងទាប ក្នុងបដិសន្ធិកាលមុន ។ ក៏ក្នុងបដិសន្ធិកាលនេះ នាមខ្លះ ជាបច្ច័យ ដោយហេតុបច្ច័យ, នាមខ្លះ ជាបច្ច័យ

ដោយអាហារជាបច្ចយ ព្រោះហេតុនោះ នាមនោះ ជាបច្ចយ ដោយឡែកយ៉ាងនេះ ។ ចំណែកខាងខ្ពស់ និង ខាងទាប ដោយអំណាចនៃហេតុបច្ចយនោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ នាម ដែលជាវិបាក ជាបច្ចយ ក្នុងប្រវត្តិកាល តាមនយដែលលោកពោលហើយ ។ តែបើពោលតាមចំណែកខាងទាប ក្នុងបច្ចយទាំងឡាយ មានប្រការដូចពោលមកហើយ នាមក្រៅពីនេះ ជាបច្ចយ ដោយបច្ចយទាំងឡាយ ៦ ដែលវៀរហើយចាកវិបាក-បច្ចយ ។ ក៏ក្នុងបដិសន្ធិកាល នាមខ្លះ ជាបច្ចយ ដោយហេតុជាបច្ចយ, នាមខ្លះ ជាបច្ចយ ដោយអាហារ ជាបច្ចយ ព្រោះហេតុនោះ អវិបាកនាមនោះ ជាបច្ចយ ដោយឡែក យ៉ាងនេះ ។ ចំណែកខាងខ្ពស់ និង ចំណែកខាងទាប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាច នៃហេតុបច្ចយជាដើមនោះ ។

នាម ជាបច្ច័យនៃអាយតន: ទី ៦ ក្នុងភពដទៃ, ក្នុងបដិសន្ធិកាល ក៏ដូចគ្នាដែរ, នាមនោះ ជាបច្ច័យនៃអាយតន: ក្រៅអំពីនេះ ដោយអាការៈទាំង ៦ ។

ក៏សូម្បីក្នុងភពដទៃ ក្រៅពីអរូបភព គឺ ក្នុងបញ្ចវោការភពវិបាកនាមនោះ ជានាមរួមគ្នា ដោយហទយវត្ថុ ជាបច្ចយ នៃអាយតន: ទី៦ គឺមនាយតន: ដោយចំណែក ៧ ដោយថ្នាក់ទាប ដោយបការដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអរូប្ប ។ តែវិបាកនាមនោះ ជានាមរួមគ្នា ដោយមហាភូតរូប ៤ ជាបច្ចយនៃអាយតន:

ទាំងឡាយ មានចក្ខាយតនៈជាដើម, ៥ ក្រៅពីនេះ ជាបច្ចយ ដោយអាការ ៦ ដោយអំណាចសហជាតប្បច្ចយ, និស្សយ-ប្បច្ចយ, វិបាកប្បច្ចយ, វិប្បយុត្តប្បច្ចយ, អត្ថិប្បច្ចយ និង អវិគតប្បច្ចយ ។ ក៏ក្នុងបដិសន្ធិកាលនេះ វិបាកនាមពួកខ្លះ ជាបច្ចយ ដោយហេតុប្បច្ចយ, វិបាកនាមពួកខ្លះ ជាបច្ចយ ដោយអាហារប្បច្ចយ ព្រោះហេតុនោះ វិបាកនាម ជាបច្ចយ ដោយឡែកអំពីគ្នាយ៉ាងនេះ ។ ចំណែកខាងខ្ពស់ និង ចំណែកខាងទាប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃហេតុប្បច្ចយជាដើមនោះ ។

វិបាកនាម ជាបច្ច័យនៃអាយតនៈ ទី ៦ ជាវិបាក មាន ក្នុងប្រវត្តិកាល យ៉ាងដូច្នោះ អវិបាកនាម ជាបច្ច័យ នៃ អាយតនៈ ទី ៦ ដែលជាអវិបាក ដោយចំណែក ៦ ។

សេចក្តីថា វិបាកនាម ជាបច្ចយនៃអាយតនៈ ទី ៦ ដែល ជាវិបាក ដោយចំណែកទាបដោយចំណែក ៧ ក្នុងបញ្ចវោការភព ក្នុងប្រវត្តិកាល ដោយបការដែលវិបាកនាម ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុង បដិសន្ធិកាល ។ ចំណែក អវិបាកនាម ជាបច្ចយនៃអាយតនៈ ទី៦ ដែលជាអវិបាកដោយចំណែក ខាងទាបប៉ុណ្ណោះ ដោយចំណែក ៦ ព្រោះដកចេញនូវវិបាកប្បច្ចយ អំពីបច្ចយទាំង ៧ នោះ ។ ចំណែកក្នុងអធិការនេះ ចំណែកខាងខ្ពស់ និង ខាងទាប គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប តាមន័យដែលលោកពោលហើយផងចុះ ។

វិបាកនាម ជាបច្ច័យ នៃអាយតនៈទាំងឡាយ ៥ ដ៏សេស

គប្បីមាន ក្នុងបដិសន្ធិកាលនោះឯង, បំណែកខាង
វិបាកនាម គឺលោកប្រកាសហើយ ដោយបំណែក ៤
ដូចគ្នា យ៉ាងនេះដែរ ។

*ពិតមែន វិបាកនាម មានចក្ខុប្បសាទជាដើមជាវត្ថុក្តី មានវត្ថុ
ក្រៅនេះក្តី ជាបច្ច័យនៃអាយតន:ទាំងឡាយ ៥ មានចក្ខាយតន:
ជាដើម ដ៏សេសក្នុងប្រវត្តិកាលនោះឯង ដោយចំណែក ៤ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ, វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគត-
ប្បច្ច័យទាំងឡាយ ។ ចំណែក វិបាកនាម ជាបច្ច័យ យ៉ាងណា,
ឯអវិបាកនាម គឺលោកប្រកាស ហើយយ៉ាងនោះ, ព្រោះហេតុ
នោះ សូម្បីប្រកេទនៃនាម មានកុសលជាដើម គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
ថា ជាបច្ច័យនៃអាយតន:ទាំងឡាយនោះ ដោយចំណែក ៤ ។
នាមហ្នឹងឯង ជាបច្ច័យនៃអាយតន:ណាៗ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ក្តី
ក្នុងប្រវត្តិកាល ក្តី, ក៏នាមជាបច្ច័យ យ៉ាងណា, បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
យ៉ាងនោះ ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះឯង ។*

ក៏រូប ជាបច្ច័យ កើត ក្នុងអារុប្បភពនេះ, ឯរូបនោះ
មិនមែនជាបច្ច័យ ក្នុងភព មានខន្ធ ៥ នៃអាយតន: ១
ទេ ។ រូប ជាវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃអាយតន: ទី ៦ មាន
ដោយបំណែក ៦ ក្នុងបដិសន្ធិកាល អំពីរូប, ភូតរូប
ទាំងឡាយ ជាបច្ច័យ នៃអាយតន:ទាំងឡាយ ៥ មាន ៤
ដោយមិនប្លែកគ្នាឡើយ ។

បញ្ហាភូមិនិទ្ទេស

បើពោលតាមរូប វត្ថុរូប ក្នុងបដិសន្ធិកាល ជាបច្ច័យ នៃមនាយតន: ទី ៦ ដោយប្រការ ៦ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យទាំងឡាយ ។ ចំណែកខាង កូតរូបទាំងឡាយ ៤ ជាបច្ច័យ នៃអាយតន:ទាំងឡាយ ៥ មានចក្ខាយតន:ជាដើម ដោយចំណែក ៤ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ទាំងឡាយ ដោយអំណាច នៃអាយតន:ណាៗ កើតឡើង ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ដោយមិនប្លែកគ្នា អាយតន:នោះៗ ។

ជីវិតរូប និង អាហាររូប ជាបច្ច័យ នៃអាយតន: ទាំងឡាយ ៥ នេះ ដោយបំណែក ៣ ក្នុងប្រវត្តិកាល, អាយតន:ទាំងឡាយ ៥ នោះឯង ជាបច្ច័យ នៃអាយតន: ទី ៦ ដោយបំណែក ៦, វត្ថុរូប ជាបច្ច័យ នៃអាយតន: នោះឯង ដោយបំណែក ៥ ។

ចំណែកខាង រូបជីវិត នៃអាយតន:ទាំងឡាយ ៥ មានចក្ខាយតន: ជាដើមនេះ ជាបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិកាលផង ក្នុងប្រវត្តិកាលផង ដោយចំណែក ៣ ដោយអំណាចអត្ថិប្បច្ច័យ, អវិគតប្បច្ច័យ និង ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បទថា "អាហារោ ប" សេចក្តីថា: ចំណែកខាងអាហារ ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ៣ ដោយអំណាចនៃអត្ថិប្បច្ច័យ, អវិគតប្បច្ច័យ និង អាហារប្បច្ច័យ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ចំណែកខាងអាហារនោះ ជាបច្ចយ មាន ក្នុងប្រវត្តិកាល ក្នុងកាយ ដែលជ្រួតជ្រាប ដោយអាហារ នៃសត្វទាំងឡាយណា រស់នៅ ដោយអាហារ, សត្វទាំងឡាយនោះ មិនមែនជាបច្ចយ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ។ ក៏អាយតន:ទាំងឡាយ ៥ នោះ មាន ចក្ខា-យតន:ជាដើម ជាបច្ចយ នៃមនាយតន: បានដល់ ចក្ខុវិញ្ញាណ, សោតវិញ្ញាណ, ឃានវិញ្ញាណ, ជីវ្ហាវិញ្ញាណ និង កាយវិញ្ញាណ ទី ៦ ក្នុងប្រវត្តិកាល ដោយអាការទាំងឡាយ ៦ ដោយអំណាច នៃនិស្សយប្បច្ចយ, បុរេជាតប្បច្ចយ, ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយ, វិប្បយុត្តប្បច្ចយ, អត្ថិប្បច្ចយ និង អវិគតប្បច្ចយ មិនមែន ក្នុងបដិសន្ធិកាលទេ ។ ចំណែកខាង វត្ថុរូប ជាបច្ចយនៃមនាយតន: ដ៏សេសនោះឯង លើកលែងតែវិញ្ញាណទាំងឡាយ ៥ ជាបច្ចយ ក្នុងប្រវត្តិកាល ដោយចំណែក ៥ ដោយអំណាច នៃនិស្សយ-ប្បច្ចយ, បុរេជាតប្បច្ចយ, វិប្បយុត្តប្បច្ចយ, អត្ថិប្បច្ចយ និង អវិគតប្បច្ចយ មិនមែន ក្នុងបដិសន្ធិកាលទេ ។ រូបហ្នឹងឯង ជា បច្ចយ នៃអាយតន:ណាៗ ក្នុងបដិសន្ធិកាលក្តី ក្នុងប្រវត្តិកាលក្តី, រូប ជាបច្ចយ ដោយប្រការយ៉ាងណា, បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយ ប្រការយ៉ាងនោះ ។

ក៏នាម និង រូបទាំង ២ ណា ជាបច្ច័យ នៃអាយតន: ណា និង មាន ដោយប្រការណា, នាមរូបនោះឯង គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ក្នុងភពទាំងឡាយទាំងពួង ដោយប្រការនោះ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

សំណួរថា : តើដោយប្រការដូចម្តេចខ្លះ? ។ ចម្លើយថា : នាមរូប បានដល់ វត្ថុរូប ក្នុងប្រជុំនៃខន្ធ ៣ ក្នុងបញ្ចវោការភព ត្រង់បដិសន្ធិកាល មុនគេ ជាបច្ច័យនៃអាយតន: ទី៦ ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ មានសហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, វិបាកប្បច្ច័យ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, វិប្បយុត្ត-ប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះ គ្រាន់តែជាបង្គោល ត្រង់ភាវៈនៃនាម រូបជាបច្ច័យនេះ, ប៉ុន្តែគឺអ្នកណាអាចដើម្បីបែងចែក តាមលំអាននៃន័យ ដែលខ្ញុំពោលហើយ ឲ្យសព្វគ្រប់បាន ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីពិស្តារគឺខ្ញុំមិនពោលហើយ ក្នុងភាពនៃនាមរូបជាបច្ច័យនេះ ។ ការពោលដោយពិស្តារ ត្រង់បទថា "សឡាយតន: (កើតព្រម) ព្រោះមានឥតមរូប ជាបច្ច័យ" *ចប់ហើយ ។*

(៣៨៧) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ផស្ស: (កើតព្រម) ព្រោះមានអាយតន: ៦ ជាបច្ច័យ" *គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។*

ផស្ស:ទាំងឡាយ មានចក្ខុសម្ផស្សជាដើម មាន ៦ គត់ ដោយសង្ខេប, បើពោល ដោយពិស្តារ ផស្ស:ទាំងនោះ មាន ៣២ ដួចជាវិញ្ញាណដែរ ។

បើពោល ដោយសង្ខេប ក្នុងបទថា "សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ" *ផស្ស:ទាំងឡាយនេះ ៦ គត់ មានចក្ខុសម្ផស្ស ជាដើម គឺចក្ខុសម្ផស្ស ១, សោតសម្ផស្ស ១, ឃានសម្ផស្ស ១,*

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ជីវ្ហាសមួស្ស ១, កាយសមួស្ស ១, មនោសមួស្ស ១ ។ បើពោលដោយពិស្តារ សមួស្សទាំងឡាយ មានចក្ខុសមួស្ស ជាដើម ទាំងអស់ មាន ៣២ ដូចជាវិញ្ញាណ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា: (កើតព្រម) ព្រោះមានសង្ខារជាបច្ច័យ យ៉ាងនេះ គឺ ផស្ស: ១០ ដូច្នេះ គឺកុសលវិបាក ៥, អកុសលវិបាក ៥, គឺផស្ស: ២២ ដ៏សម្បយុត្តហើយ ដោយវិបាកវិញ្ញាណជាលោកិយ: ២២ ដ៏សេស ។ ក៏សឡាយតន:ណា ជាបច្ច័យនៃផស្ស:ទាំង ៣២ នេះ, សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងសឡាយតន:នោះ

> អ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាសំរាប់ពិចារណាឃើញទាំងឡាយ តែប្រាថ្នា នូវអាយតន: មានចក្ខ្វាយតន: ជាដើម ជាខាងក្នុង មួយអន្លើ ដោយអាយតន: ទី ៦ ខ្លះ ប្រាថ្នានូវអាយតន: ៦ មួយអន្លើដោយអាយតន:ទាំងឡាយ ៦ ជាខាងក្រៅខ្លះ ។

បណ្តាបុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាទាំងនោះ បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយណា បំភ្លឺនូវបច្ច័យផង នូវធម៌ដែលកើតឡើងពីបច្ច័យផង ដែលរាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងតំណរបស់ខ្លួនថា នេះជាកថាប្រព្រឹត្តទៅ ដោយឧបាទិន្នកសង្ខារ មុន, បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយនោះ ប្រាថ្នានូវអាយតន: មានចក្ខ្វាយតន:ជាដើម ជាខាងក្នុង មួយអន្លើដោយអាយតន: ទី៦ ថា សឡាយតន: ព្រោះធ្វើអាយតន: ៦ ក្នុងអារុប្បភព ដោយការរលឹកតាមបាលី ថា ៖

“ផស្សៈ (កើតព្រម) ព្រោះមានអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ” *ផង, នូវអាយតនៈ ៦ ដោយការរួបរួមនូវអាយតនៈទាំងអស់ ក្នុងកពដនៃទ្យមានឯកសេស ដែលលោករួបរួមហើយ ដោយឯកសេស ថា ឈ្មោះថា ជាបច្ច័យនៃផស្សៈផង ។ ព្រោះថា ពាក្យនោះ ជល់នូវការរាប់ថា: អាយតនៈ ទី៦ នោះក្តី សឡាយតនៈនោះក្តី ឈ្មោះថា សឡាយតនៈ ដូចគ្នា ។*

ក៏បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា ទាំងឡាយណា បំភ្លឺនូវធម៌ដែលកើតឡើងពីបច្ច័យហ្នឹងឯង រាប់បញ្ចូល នូវមុខតំណាតែមួយ រួចហើយ បំភ្លឺនូវបច្ច័យដែលមានតំណាផ្សេងគ្នា ក៏ដោយ, ពួកជនអ្នកមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយនោះ កាលបំភ្លឺ នូវអាយតនៈណាៗ ជាបច្ច័យនៃផស្សៈ អាយតនៈនោះទាំងអស់ កំណត់យកអាយតនៈខាងក្រៅ ប្រាថ្នានូវអាយតនៈជាខាងក្នុងនោះឯង មួយអន្ទើដោយអាយតនៈ ទី៦ ព្រមទាំងអាយតនៈទាំងឡាយ ខាងក្រៅ មានរូបាយតនៈជាដើម ឈ្មោះថា សឡាយតនៈ ។ ក៏ពាក្យដែលពោលនោះឯង នាកាលសេសនៃបទមួយ នៃពាក្យទាំងឡាយនេះ គឺឆដ្ឋាយតនៈក្តី សឡាយតនៈក្តី ឈ្មោះថា សឡាយតនៈ គឺលោកធ្វើហើយ រមែងជល់នូវការរាប់ថា សឡាយតនៈ ដូចគ្នា ។

អាចារ្យអ្នកចោទ បានចោទ ក្នុងបទនេះថា ផស្សៈ ១ មិនកើតព្រម អំពីអាយតនៈទាំងឡាយទាំងពួងបានទេ, ផស្សៈទាំងឡាយទាំងពួង ក៏មិនកើតព្រមពីអាយតនៈ មួយបានដែរ, ចំណែក

ផស្សៈតែមួយនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “ផស្សៈ (កើតព្រម) ព្រោះមានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ” *តើផស្សៈនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះហេតុអ្វី ? ។*

ការដោះស្រាយ ក្នុងបញ្ហាកម្មនោះ ដូចតទៅនេះ ៖ ពាក្យនេះថា: ផស្សៈ ១ កើតព្រម ដោយអាយតនៈទាំងឡាយទាំងពួង មិនបាន ឬក៏ ផស្សៈទាំងឡាយទាំងពួង មិនកើតព្រម ពីអាយតនៈ ១ នោះពិត, តែ ផស្សៈ ១ កើតព្រម ដោយអាយតនៈទាំងឡាយ ជ័ច្រើនបាន ដូចជា ចក្ខុសម្ផស្ស (កាលកើតព្រម) អំពីចក្ខាយតនៈ ផង អំពីរូបាយតនៈផង ពីមនាយតនៈ ពោលគឺ ចក្ខុវិញ្ញាណផង, ពីធម្មាយតនៈ ដែលសម្បយុត្ត ដោយធម៌ដ៏សេសផង គឺបណ្ឌិតគប្បីប្រកប ក្នុងផស្សៈទាំងឡាយ មាន សោតសម្ផស្ស ជាដើមទាំងពួង យ៉ាងដូច្នេះ តាមសមគួរដល់ការប្រកប ។

ក៏ព្រោះហេតុនោះឯង

> ផស្សៈនេះ តែមួយគត់ ក្នុងបទថា “សឡាយតន-ប្បច្ចយា ផស្សោ” នេះ គឺព្រះពុទ្ធ ជាបុគ្គលឯងមួន ទ្រង់បំភ្លឺហើយថា ផស្សៈ ១ មានអាយតនៈ ប្រើនយ៉ាង ជាដើនកើត ដោយការបង្ហាញ នូវពាក្យមួយម៉ាត់ ។

អត្ថាធិប្បាយត្រង់បទថា “ឯកវិបនធនិទ្ទេសេន” *សេចក្តីថា ផស្សៈ ១ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកនិងនួន ទ្រង់បំភ្លឺហើយ*

ថា មាន ដោយអាយតនៈ ទាំងឡាយដ៏ច្រើន ដោយការសំដែងចេញ នូវពាក្យមួយម៉ាត់ នេះថា ផស្សៈ (កើតព្រម) ព្រោះមានសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ។

ក៏បណ្តាអាយតនៈទាំងឡាយ

បណ្ឌិត គប្បីពន្យល់អាយតនៈទាំងឡាយ ៥ ក្នុងភាវៈជាបច្ច័យ នៃផស្សៈនោះ ដោយបំណែក ៦, បន្ទាប់អំពីនោះ គប្បីពន្យល់មនាយតនៈ ១ ក្នុងភាវៈជាបច្ច័យនៃផស្សៈនោះ ដោយបំណែក ៩, គប្បីពន្យល់អាយតនៈទាំងឡាយ ៦ ខ្ចប់ខាងក្រៅ ដោយបច្ច័យនៃផស្សៈ តាមសមគួរដល់ការកើត ។

នេះ ជាវាចា ជាគ្រឿងពន្យល់ ក្នុងគាថានោះ ។ អាយតនៈទាំង ៥ មានចក្ខាយតនៈ ជាដើម ជាបច្ច័យ នៃផស្សៈ មាន ៥ ប្រការ ដោយប្រភេទនៃសមួសស្ស មានចក្ខុសម្ផស្សជាដើម ដោយប្រការ ៦ ដោយនិស្សយបច្ច័យ, បុរេជាតបច្ច័យ, ឥន្ទ្រិយបច្ច័យ, វិប្បយុត្តបច្ច័យ, អត្ថិបច្ច័យ និង អវិគតបច្ច័យ មុន ។ ខាងមុខអំពីអាយតនៈនោះទៅ អាយតនៈ ១ គឺ វិបាកមនាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃវិបាកមនោសម្ផស្ស មានច្រើនប្រភេទ ដោយប្រការ ៩ ដោយអំណាចសហជាតបច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញបច្ច័យ, និស្សយបច្ច័យ, វិបាកបច្ច័យ, អាហារបច្ច័យ, ឥន្ទ្រិយបច្ច័យ, សម្បយុត្តបច្ច័យ, អត្ថិបច្ច័យ និង អវិគតបច្ច័យ ។ ចំណែក

បណ្តាអាយតនៈ ទាំងឡាយខាងក្រៅ រូបាយតនៈ ជាបច្ចយៃ នៃចក្ខុសម្ផស្ស ដោយប្រការ ៤ ដោយអំណាចនៃអារម្មណប្បច្ចយ, បុរេជាតប្បច្ចយ, អត្ថិប្បច្ចយ និង អវិគតប្បច្ចយ, អាយតនៈទាំងឡាយ មានសទ្ទាយតនៈ ជាដើម ជាបច្ចយៃនៃសម្ផស្សទាំងឡាយ មានសោតសម្ផស្ស ជាដើម ដូចគ្នា, ក៏អាយតនៈទាំងឡាយនោះក្តី ធម្មារម្មណ៍ក្តី ជាបច្ចយ ដោយបការដូច្នេះផង ដោយគ្រាន់តែជាបច្ចយៃនៃអារម្មណ៍ផង ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិត គប្បីពន្យល់នូវអាយតនៈទាំងឡាយ ៦ ខាងក្រៅ ក្នុងភាពនៃអាតយនៈនេះ ជាបច្ចយៃនៃផស្សៈនោះ គួរដល់ការកើតឡើង ។ ការពោលដោយពិស្តារ ក្នុងបទថា "ផស្សៈ (កើតព្រម) ព្រោះមានផស្សាយតនៈជាបច្ច័យ" ចប់ហើយ ។

(៣៩៨) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យត្រង់បទថា "វេទនា (កើតព្រម) ព្រោះមានផស្សៈជាបច្ច័យ" *គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ៖*

> វេទនាទាំងឡាយ មានវេទនាដែលកើត អំពីចក្ខុសម្ផស្ស ជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ ដោយទ្វារ មានតែប្រាំមួយទេ, ប៉ុន្តែវេទនាទាំងនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា មានដល់ទៅ ៨៩ តាមប្រភេទ ។

សេចក្តីថា : វេទនាទាំងឡាយ ៦ គត់ ក្នុងវិភង្គ នៃបទនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ តាមទ្វារ យ៉ាងដូច្នេះ គឺ ៖ វេទនា ដែលកើត អំពីចក្ខុសម្ផស្ស, វេទនា ដែលកើត អំពី

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

សោតសម្ផស្ស, ឃានសម្ផស្ស, ជីវ្ហាសម្ផស្ស, កាយសម្ផស្ស និង មនោសម្ផស្ស ។ តែ វេទនាទាំង៦ឡាយនោះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា មាន ៨៩ ព្រោះភាពនៃវេទនាទាំងនោះ សម្បយុត្ត ដោយចិត្តទាំង៨ឡាយ ៨៩ ដួង តាមប្រភេទ ។

តែបណ្តាវេទនាទាំង៦ឡាយនោះ វេទនាទាំង៦ឡាយ ៣២ សុទ្ធតែប្រកបហើយ ដោយវិបាកចិត្ត គឺលោកពោលហើយថា ជាវេទនាដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប៉ងយកហើយ ក្នុងបទនេះ ។ ក្នុងវេទនាទាំងនោះ ផស្សៈ ជាបច្ច័យ នៃវេទនាទាំង៦ឡាយ ៥ ក្នុងទ្វារ ៥ ដោយប្រការ ៨ ជាបច្ច័យនៃវេទនាទាំង៦ឡាយដ៏សេស ដោយចំណែក ១ ផស្សៈនោះ (ជាបច្ច័យនៃវេទនា) ស្មើគ្នាក្នុងមនោទ្វារ ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

មែនពិត ផស្សៈ មានចក្ខុសម្ផស្ស ជាដើម នៃវេទនាទាំង៦ឡាយ ៥ មានចក្ខុប្បសាទជាដើម ជាទីតាំង ក្នុងបញ្ចទ្វារ ក្នុងវេទនាទាំងនោះ ជាបច្ច័យដោយចំណែក ៨ ដោយអំណាច នៃ សហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, វិបាកប្បច្ច័យ, អាហារប្បច្ច័យ, សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ។ តែផស្សៈនោះ មានចក្ខុសម្ផស្ស ជាដើម ជាបច្ច័យនៃវេទនា ដ៏សេស គឺជាវិបាក ជាកាមាវចរ ទាំង៦ឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងទ្វារនីមួយៗ ដោយអំណាចសម្បដិច្ឆនចិត្ត

សន្តីរណចិត្ត និង តទាលម្ពណចិត្ត ដោយចំណែកតែមួយ ដោយអំណាចនៃឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

បទថា "មនោទ្វារេបិ សោ តថា" *សេចក្តីថា ផស្សៈនោះ បានដល់ មនោសម្ផស្សដែលកើតរួមគ្នា ជាបច្ច័យនៃវិបាកវេទនា ជាកាមាវចរទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយអំណាចនៃតទារម្មណចិត្ត ក្នុងមនោទ្វារហ្នឹងឯង ដោយចំណែក ៨ ដោយប្រការដូច្នោះឯង មិនតែប៉ុណ្ណោះទេ (ផស្សៈនោះ) ជាបច្ច័យ នៃវិបាកវេទនា ដែលប្រកបដោយកូមិ ៣ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចបដិសន្ធិចិត្ត និង ភវង្គចុតិចិត្ត ។ ចំណែកកាមាវចរវេទនាណានេះ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមនោទ្វារ ដោយអំណាច នៃតទារម្មណចិត្ត, មនោសម្ផស្ស កើតព្រមហើយ ដោយមនោទ្វារវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យនៃវេទនាទាំងឡាយនោះ ដោយចំណែក ១ ដោយអំណាចឧបនិស្សយ ដូច្នេះឯង ។ ពាក្យនេះ ជាពាក្យពិស្តារត្រង់បទថា* "វេទនា (កើតព្រម) ព្រោះមានផស្សៈ ជាបច្ច័យ" ។

(៣៩៩) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "តណ្ហា (កើតព្រម) ព្រោះមានវេទនា ជាបច្ច័យ" *គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ៖*

> តណ្ហា ទាំងឡាយ ៦ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់បំភ្លឺហើយ ត្រង់បទថា តណ្ហានេះ ដោយប្រភេទ មានរូបតណ្ហា ជាដើម, បណ្តាតណ្ហាទាំងឡាយនោះ តណ្ហានីមួយ ។ មាន ៣ ប្រការ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ហើយ ដោយអាការ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

សេចក្តីថា ត្រង់បទនេះ តណ្ហាទាំង៦ឃ្លាយ ៦ ក្នុងវិភង្គ គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បំភ្លឺហើយ ដោយអំណាចនៃឈ្មោះ តាម អារម្មណ៍ ដូច្នេះ គឺ តណ្ហា, សទ្ទតណ្ហា, គន្ធតណ្ហា, រសតណ្ហា, ផោដ្ឋព្វតណ្ហា និង ធម្មតណ្ហា ដូចជាកូន ដោយអំណាចនៃឈ្មោះ អំពីបិតា គឺ សេដ្ឋីបុត្ត, ព្រាហ្មណបុត្ត ដូច្នោះ ។ តែថា បណ្តា តណ្ហាទាំងនោះ តណ្ហា នីមួយៗ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ហើយ ដោយចំណែក ៣ យ៉ាងនេះ គឺ កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១, វិភវតណ្ហា ១ ដោយអាការដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

សេចក្តីថា រូបតណ្ហា ហ្នឹងឯង គឺបុគ្គលកាលត្រេកអរនូវ រូបារម្មណ៍ ដែលមកកាន់វង្វង់នៃចក្ខុ ប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយ អំណាចនៃសេចក្តី ត្រេកអរ ក្នុងកាម ក្នុងកាលណា ទើបឈ្មោះថា កាមតណ្ហា ក្នុងកាលនោះ, រូបតណ្ហា នោះ ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្ទឹ ដោយសស្សតទិដ្ឋិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅថា: អារម្មណ៍នោះឯង ទៀង ទាត់, ស្ថិតស្ថេរ ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ ទើបឈ្មោះថា ភវតណ្ហា, ក៏រាគៈដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទឹដោយ សស្សតទិដ្ឋិ ទើបលោកហៅថា ភវតណ្ហា, ចំណែក រូបតណ្ហា ប្រព្រឹត្តទៅ មួយ អន្ទឹដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដែលប្រព្រឹត្តទៅថា: អារម្មណ៍នោះឯង រមែងដាច់សូន្យ វិនាស ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ ឈ្មោះថា វិភវតណ្ហា ព្រោះថា រាគៈ ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទឹដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ

ទើបលោកហៅថា វិភវតណ្ហា ។ នយសូម្បីក្នុងតណ្ហាទាំង៦ឃ្លាយ មានសទ្ទតណ្ហាជាដើម ដូចជានយនេះដែរ ដូច្នោះឯង ។ តណ្ហាទាំង៦ឃ្លាយនេះ មាន ១៨ ។ តណ្ហាទាំង៦ឃ្លាយនោះ មាន ៣៦ គឺ តណ្ហា ១៨ ក្នុងរូបទាំង៦ឃ្លាយ មានរូបដែលស្ថិតនៅ ព្ធដ៏ខាងក្នុង ជាដើមផង តណ្ហា ១៨ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្ធដ៏ខាងក្រៅផង ។ តណ្ហា ១០៨ ទាំង៦ឃ្លាយ គឺ ៣៦ ផ្នែកខាងអតីត, ៣៦ ផ្នែកខាងអនាគត, ៣៦ ផ្នែកខាងបច្ចុប្បន្ន ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។ តណ្ហាទាំង៦ឃ្លាយនោះ គឺលោកកាលបំព្រួញចុះមកទៀត គប្បីជ្រាបថា: តណ្ហា មាន ៦ ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ មានរូបារម្មណ៍ ជាដើមផង, តណ្ហា ទាំង៦ឃ្លាយ មានត្រឹមតែ ៣ ដោយអំណាច នៃតណ្ហា មានកាមតណ្ហា ជាដើមផង ។

សេចក្តីប្រៀបធៀបថា: ពួកសត្វនេះ ត្រេកអរ នូវវេទនា ដែលកើតឡើង ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ មានរូបារម្មណ៍ ជាដើម រមែងធ្វើនូវសក្ការៈ ដ៏ច្រើន ដល់ជនទាំង៦ឃ្លាយ មានជាងគំនូរ, អ្នកវាំ, ជាង, ជនអ្នកធ្វើនូវគ្រឿងក្រអូប, អ្នកតម្បាញ, អ្នកជញ្ជក់ និង ពេទ្យអ្នកចាត់ចែងជាដើម ជាអ្នកឲ្យនូវអារម្មណ៍មានរូបជាដើម ព្រោះសេចក្តីរាប់អាន ក្នុងវេទនា ថា ដូចជារបស់ខ្លួន ដូចជាមាតានៃទារក កាលធ្វើនូវមហាសក្ការៈ ដល់ស្រីមេដោះ ដោយសេចក្តីរាប់អាន ចំពោះកូនទាំង៦ឃ្លាយ ដូចជាកូនរបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា ទាំងអស់នេះឯង គឺ

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា “តណ្ហា មាន ព្រោះមានវេទនាជាបច្ច័យ” ។ ក៏វេទនា ដែលមានវិបាកជាសុខ លោកអធិប្បាយហើយ ក្នុងបទថា តណ្ហា (កើតព្រម) ព្រោះមានវេទនាជាបច្ច័យ នេះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សុខវេទនា នេះ ជាបច្ច័យ នៃតណ្ហា មានតែ ១ ដោយបំណែកមួយ តែប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា “ឯកធា” *សេចក្តីថា: វេទនា មានវិបាកជាសុខ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ហ្នឹងឯង ។ នយមួយទៀត ថា ៖* ក៏បុគ្គលមានទុក្ខ តែងបង់បានសេចក្តីសុខ, អ្នកមានសេចក្តីសុខ តែងប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ យ៉ាងក្រៃលែង, បំណែកខាង ឧបេក្ខាវេទនា គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ជាសុខ ដោយដាច់ខាត ព្រោះភាពនៃឧបេក្ខាវេទនា ជាធម្មជាតិ ដ៏ស្ងប់យ៉ាងក្រៃលែង, វេទនាទាំង ឡាយ ៣ ហ្នឹងឯង ជាបច្ច័យនៃតណ្ហា ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា មានវេទនាជាបច្ច័យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា តណ្ហា (កើតព្រម) ព្រោះមានវេទនា ជាបច្ច័យ តែងវិរៀរចាកអនុសយកិលេស ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ វេទនានោះ មិនមានដល់ព្រះខីណាសវព្រាហ្មណ៍

ព្រោះលោកមានព្រហ្មចរិយធម៌ នៅបង់ហើយ ។

សេចក្តីពោល ដោយពិស្តារ ត្រង់បទថា " តណ្ហា (កើតព្រម ព្រោះមានវេទនា ជាបច្ច័យ" *ចប់ហើយ* ។

(៤០០) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា "ឧបាទាន (កើតព្រម) ព្រោះមានតណ្ហា ជាបច្ច័យ" *គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ៖*

ឧបាទានមាន ៤, បណ្ឌិតគប្បីពន្យល់ នូវឧបាទាន ទាំង ឡាយ ៤ នោះ ដោយការញែកសេចក្តីផង ដោយធម៌ យ៉ាងសង្ខេប និង ពិស្តារផង ដោយលំដាប់ផង ។

សេចក្តីពន្យល់ ក្នុងគាថានោះ ដូចតទៅ ។ ឧបាទានទាំង ឡាយ ៤ នេះ ក្នុងបទថា "ឧបាទាន (កើតព្រម) ព្រោះមានតណ្ហា ជា បច្ច័យ" *នេះ គឺ កាមុបាទាន ១, ទិដ្ឋុបាទាន ១, សីលព្វតុបាទាន ១, អត្តវាទុបាទាន ១, (គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប) ជាមុន ។ ការវិភាគ នូវសេចក្តីនៃឧបាទាន ទាំងឡាយនោះ ដូចតទៅនេះ ៖*

កិលេសជាត ណា គឺសត្វប្រកាន់មាំនូវកាម គឺវត្ថុ ព្រោះ ហេតុនោះ កិលេសជាតនោះ ឈ្មោះថា កាមុបាទាន ។

សេចក្តីជ្រាថ្នាផង ការប្រកាន់នោះផង ព្រោះហេតុនេះ ឈ្មោះថា កាមុបាទាន ។

ការប្រកាន់មាំ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ។ ក៏សព្ទថា ឧប *មាន សេចក្តីថា មាំ ត្រង់បទថា* "ឧបាទាន" *ដូចជា* ឧប *សព្ទ ត្រង់បទ*

ទាំងឡាយ មានបទថា “សេចក្តីបង្អៀតបង្អល់ ប្លូលទៅជិតហើយ” ដូច្នេះជាដើម ។

ម៉្យាងទៀត ទិដ្ឋិ ផង ការប្រកាន់មាំផង ព្រោះហេតុនោះ ការប្រកាន់មាំ គឺទិដ្ឋិ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ធម្មជាតណា គឺជនប្រកាន់មាំនូវទិដ្ឋិ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ទិដ្ឋុបាទាន ។ តួយ៉ាងដូចជា ទិដ្ឋិ ខាងក្រោយ គឺសត្វប្រកាន់មាំ នូវទិដ្ឋិ ខាងមុខ ដូចជាក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ មានប្រយោគថា: ខ្លួនក្តី លោកក្តី ទៀងទាត់ ដូច្នេះជាដើម ។

ម៉្យាងទៀតសោត កិលេសជាត ណា គឺសត្វប្រកាន់នូវសីល និង វត្ត ព្រោះហេតុនោះ សីល និង វត្ត នោះ កិលេសជាតនោះ ឈ្មោះថា ការប្រកាន់នូវសីល និង វត្ត (សីលព្វតុបាទាន) ។

សីល និង វត្ត នោះផង ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំផង ព្រោះហេតុនោះ កិលេសជាតនោះ ឈ្មោះថា សីល និង វត្ត ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ។ តួយ៉ាងដូចជា កិច្ចទាំងឡាយ មានសីល របស់គោ និង វត្ត របស់គោ ជាដើម ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ដោយខ្លួនឯង ព្រោះការប្រកាន់ស្អិតថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិ យ៉ាងនេះ ។

ពុំនោះទៀតសោត ជនទាំងឡាយណា ពោល ដោយសភាវៈនេះ ព្រោះហេតុនោះ សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ជាគ្រឿងពោលនៃជន ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ជនទាំងឡាយណា ប្រកាន់មាំ ដោយកិលេសជាតនេះ ព្រោះហេតុនោះ កិលេសជាតនោះ ឈ្មោះថា ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ នៃជន ។

សួរថា: សត្វទាំងឡាយណា ពោលក្តី ប្រកាន់មាំក្តី នូវធម៌ ថា ដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា: ពោលប្រកាន់មាំនូវខ្លួន ។

ការប្រកាន់មាំ នូវវាទ: របស់ខ្លួនថា ជាខ្លួន ឈ្មោះថា ការប្រកាន់មាំនូវវាទ: ថា ជាខ្លួន ។

ម៉្យាងទៀត សត្វទាំងឡាយណា ប្រកាន់មាំ នូវហេតុត្រឹមតែការពោលនូវខ្លួន ថាខ្លួន ដោយហេតុនេះ ព្រោះហេតុដូច្នោះ សត្វទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ នូវពាក្យពោលថា ខ្លួន ។

ការវិភាគសេចក្តីនៃឧបាទានទាំងឡាយនោះ ចប់ត្រឹមនេះ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ក្នុងបទសង្ខេប និងពិស្តារ នៃធម៌ ។ ដំបូង បើពោលដោយសង្ខេប ភាពនៃតណ្ហា ជាធម្មជាតិ ដ៏មាំ គឺលោកហៅថា កាមុបាទាន ព្រោះកាមុបាទាននេះ មកហើយ ក្នុងបាលីថា “បណ្តាឧបាទានទាំងនោះ កាមុបាទានតើដូចម្តេច? ។ កាមធនូ: ណាក្តី, កាមរាគ: ក្តី, កាមនន្ទិ ក្តី, កាមតណ្ហា ក្តី, កាមស្នេហា ក្តី, កាមបរិឡាហ: ក្តី, ការជ្រប់ ក្នុងកាមក្តី, ការសញ្ជប់សញ្ជឹងក្នុងកាម ក្តី ក្នុងកាមទាំងឡាយ, ការពេញចិត្ត ក្នុងកាមជាដើមនេះ គឺលោកហៅថា កាមុបាទាន” ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

តណ្ហាខាងដើម ឈ្មោះថា ជាភាពនៃតណ្ហាដ៏មាំ, តណ្ហាខាងចុងវិញ ឈ្មោះថា កើតព្រមដ៏មាំ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

ចំណែកខាងអាចារ្យទាំងឡាយពួកខ្លះ ពោលថា ការជ្រាបថ្នូវអារម្មណ៍ដែលមិនទាន់សម្រេចហើយ ឈ្មោះថា ជាតណ្ហា ដូចជាការលានូវដៃ ក្នុងទីងងឹតនៃចោរ, ឧបាទាន មានការកាន់យកនូវអារម្មណ៍ ដែលដល់ព្រមហើយ ដូចជាការកាន់យកនូវទ្រព្យនៃចោរនោះឯង, មិនតែប៉ុណ្ណោះទេ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាសត្រូវដល់អប្បិច្ឆតាគុណ និង សន្តុដ្ឋិតាគុណ, ធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាឫសគល់នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការស្វែងរក និង ការថែរក្សា ដូចគ្នាដូច្នោះឯង ។ បើពោលដោយសង្ខេប ឧបាទាន ៣ ដ៏សេសគ្រាន់តែជា ទិដ្ឋិ ប៉ុណ្ណោះ ។

បើពោលដោយពិស្តារ ភាពនៃតណ្ហា មានប្រភេទ ១០៨ ដែលយើងពោលហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ក្នុងកាលមុន ឈ្មោះថា កាមុបាទាន, មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ យ៉ាង ហៅថា ទិដ្ឋុបាទាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “បណ្តាឧបាទានទាំងឡាយនោះ តើទិដ្ឋុបាទាន យ៉ាងដូចម្តេច?, ទិដ្ឋិ ណា ។ល។ ការប្រកាន់ខុសបែបនេះ គឺ: ទានដែលបុគ្គលធ្វើហើយ មិនមានផលទេ, សក្ការបូជា ដែលបុគ្គលបូជាហើយ មិនមានផលទេ ។ល។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយឯណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សំដែងប្រាប់, សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំង

ឡាយនោះ មិនមាន ក្នុងលោក” ដូច្នេះ, ការប្រកាន់ខុស មានទិដ្ឋិជាដើមនេះ គឺលោកហៅថា ទិដ្ឋុបាទាន ។

ចំណែកខាងការបបោសអង្អែល ដោយគិតថា: ការស្អាតដោយសីល និង វត្ត ហៅថា សីលព្វតុបាទាន ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “បណ្តាឧបាទានទាំងឡាយនោះ តើសីលព្វតុបាទាន ដូចម្តេច? ។ ទិដ្ឋិ ណា ។ល។ ការប្រកាន់ខុស មានសភាពបែបនេះ គឺ: សេចក្តីស្អាត មាន ដោយសីល, សេចក្តីស្អាត មាន ដោយវត្ត, សេចក្តីស្អាត មាន ដោយសីល និង វត្ត” យ៉ាងដូច្នេះ ។ ការយល់ឃើញជាដើមនេះ គឺលោកហៅថា សីលព្វតុបាទាន ដូច្នេះឯង ។

សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ ឈ្មោះថា អត្តវាទុបាទាន ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “បណ្តាឧបាទានទាំងឡាយនោះ អត្តវាទុបាទាន តើដូចម្តេច? ។ បុគ្គលជាបុថុជ្ជនក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនស្តាប់ ។ល។ មិនទូន្មានហើយក្នុងសប្បុរិសធម៌ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវរូប ដោយថា ជាខ្លួន ។ល។ ការកាន់យកនូវការប្រកាន់ខុស” ដូច្នេះ, អំពើមានការប្រកាន់ខុសជាដើមនេះ លោកហៅថា អត្តវាទុបាទាន ដូច្នេះឯង ។ ធម៌ យ៉ាងសង្ខេប និង ពិស្តារ ក្នុងឧបាទាននេះ ចប់ស្រេចហើយ ។

ក៏សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទនេះថា “ដោយលំដាប់” មានដូចតទៅ៖ លំដាប់ មាន ៣ ប្រការ គឺ លំដាប់នៃការកើតឡើង ១,

លំដាប់នៃការលះបង់ ១, លំដាប់នៃការសំដែង ១ ។

បណ្តាលំដាប់ទាំង៤ឡាយនោះ លំដាប់នៃការកើតឡើង គឺ លោកមិនពោលហើយ ដោយមិនមានបរិយាយ ព្រោះការមិនមាននៃកិលេសទាំង៤ឡាយថា: ការកើតឡើងជាដំបូង នៃឧបាទាននេះ ក្នុងសំសារ គឺពុទ្ធញ្ញាណ កំណត់ដឹងមិនបានហើយ ។ បើនិយាយដោយបរិយាយ អត្តវាទុបាទាន កើតឡើងមុនគេ, តមកទិដ្ឋុបាទាន, សីលព្វតុបាទាន និង កាមុបាទាន រមែងកើតឡើង ព្រោះអធិប្បាយយ៉ាងនេះថា: ដោយច្រើន ក្នុងកព ១ ការប្រកាន់ស្អិតថា សត្វទៀង និង សូន្យ មានការប្រកាន់ខ្លួន ជាប្រធានដល់មុន (រមែងកើតឡើង) បន្ទាប់មក សីលព្វតុបាទាន ដែលមានសេចក្តីបរិសុទ្ធិ នៃខ្លួនជាអត្ត រមែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលអ្នកប្រកាន់ថា "ខ្លួននេះទៀងទាត់" ដូច្នេះ, កាមុបាទាន រមែងកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលប្រកាន់ថា "ខ្លួននេះសាបសូន្យ" ដូច្នេះ, អ្នកមិនពិចារណាមើលបរលោក ព្រោះហេតុនោះ នេះជាលំដាប់នៃការកើតឡើង ក្នុងកព ១ នៃឧបាទានទាំង៤ឡាយ ៤ នេះ ។

ក៏បណ្តាឧបាទានទាំង៤ឡាយនេះ ឧបាទានទាំង៤ឡាយ មានទិដ្ឋុបាទាន ជាដើម គឺលោកលះបង់ជាដំបូង ព្រោះភាពនៃឧបាទាននេះ ជាធម្មជាត ដែលលោកគប្បីសម្ងាប់ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ, កាមុបាទាន គឺលោកលះបង់ ជាខាងក្រោយ ព្រោះភាពនៃកាមុ-បាទាននោះ ជាទោសជាត គឺបុគ្គលគប្បីសម្ងាប់ ដោយអរហត្តមគ្គ

ព្រោះហេតុដូច្នោះ លំដាប់នេះ គឺជាលំដាប់នៃការលះបង់ នៃឧបាទានទាំង៤ឡាយនេះ ។

ចំណែកបណ្តាឧបាទានទាំង៤ឡាយនេះ កាមុបាទាន គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយមុន ព្រោះភាពនៃកាមុបាទាននោះ មានអារម្មណ៍ដ៏ធំផង, ព្រោះភាពនៃកាមុបាទាននោះប្រាកដផង ។ ព្រោះថា កាមុបាទាននោះ មានអារម្មណ៍ដ៏ធំ ព្រោះការប្រកបព្រមដោយចិត្ត ៨, ឧបាទាន៣ឡាយក្រៅអំពីនេះ ឈ្មោះថា មានអារម្មណ៍ដ៏តិច ព្រោះការប្រកបព្រម ដោយចិត្ត ៤ ។ មួយទៀត បើពោលដោយច្រើន កាមុបាទាន ប្រាកដ ដល់សត្វ ព្រោះភាពនៃសត្វមានសេចក្តីអាល័យ ជាទីមកត្រេកអរ, ឧបាទាន៣ឡាយក្រៅនេះ មិនប្រាកដទេ ។ បុគ្គលអ្នកមានកាមុបាទាន ជាអ្នកច្រើនដោយមង្គលមានមង្គលភ្ញាក់ផ្អើលជាដើម ដើម្បីកិរិយាបានសំរេចដួចបំណងនៃកាម៤ឡាយ, សស្សតទិដ្ឋិ មិនដូច្នោះទេ ព្រោះហេតុនោះ ទិដ្ឋុបាទាន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយបន្ទាប់អំពីកាមុបាទាននោះ ។ ទិដ្ឋុបាទាននោះ គឺលោកកាលចែងចែក មាន ២ ប្រការ ដោយអំណាចនៃ សីលព្វតុបាទាន និង អត្តវាទុបាទាន ។ បណ្តាប្រជុំពីរនៃឧបាទាននោះ សីលព្វតុបាទាន គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ជាដំបូងថា គ្រោតគ្រោត ព្រោះសីលព្វតុបាទាន គឺ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ នូវកិរិយារបស់គោ ឬ ឬថា នូវកិរិយារបស់កូនឆ្កែ ហើយយល់បាន, អត្តវាទុបាទាន

គឺព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ក្នុងទីបំផុត ព្រោះភាពនៃឧបាទាន ជាគុណជាតដ៏ល្អិត ។ នេះ គឺជាលំដាប់ នៃការសំដែងនៃឧបាទានទាំង៤ឃ្លាយ ៤ នេះ ។

ក៏បណ្តាឧបាទានទាំង៤ឃ្លាយនេះ តណ្ហា ជាបច្ច័យ ដោយបំណែក ១ នៃឧបាទាន មាន ក្នុងខាងដើម, តណ្ហានោះជាបច្ច័យនៃប្រជុំបី នៃតណ្ហាដ៏សេស ដោយបំណែក ៧ ខ្លះ ដោយបំណែក ៨ ខ្លះ ។

ក៏ក្នុងឧបាទានទាំង ៤ នេះ គឺ ក្នុងប្រមាណ ៤ នៃឧបាទានដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដែងហើយ យ៉ាងនេះ, កាមតណ្ហាជាបច្ច័យ ដោយចំណែកតែមួយគត់ នៃឧបាទាន មានពួកដ៏ខាងដើម គឺកាមុបាទាន ដោយអំណាចឧបនិស្សយ ព្រោះការកើតឡើងក្នុងអារម្មណ៍ទាំង៤ឃ្លាយ ដែលតណ្ហាឲ្យស្រើបស្រាលហើយ ។ តែតណ្ហា នោះ ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ៧ នៃពួក ៣ នៃតណ្ហាដ៏សេស ដោយអំណាចនៃ សហជាតប្បច្ច័យ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ, និស្សយប្បច្ច័យ, សម្បយុត្តប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ, អវិគតប្បច្ច័យ និង ហេតុប្បច្ច័យផង, ជាបច្ច័យ ដោយចំណែក ៨ ខ្លះ ព្រមដោយឧបនិស្សយ ។ តែតណ្ហានោះ ជាបច្ច័យ ដោយអំណាចនៃឧបនិស្សយ ក្នុងកាលណា, ក្នុងកាលនោះ តណ្ហានោះ មិនមែនជាសហជាតប្បច្ច័យទេ ។ នេះ ជាការពោលដោយពិស្តារ ក្នុងបទថា: “ឧបាទាន (កើតព្រម) ព្រោះមានតណ្ហា ជាបច្ច័យ” ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(៤០១) សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទថា “ភព (កើតព្រម) ព្រោះមានឧបាទាន ជាបច្ច័យ” *គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដូចតទៅនេះ ។*

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាបច្ច័យ នៃភពណា ដោយធម៌ផង ដោយធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្លើ ដោយអត្ថផង ដោយប្រភេទ និង ការរួបរួមផង អំពីឧបាទាននោះ នៃភពនោះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទនោះថា: សភាវធម៌ ឯណា កើតសភាវធម៌នោះ ឈ្មោះថា ភព ។ ភពនោះ មាន ២ យ៉ាង គឺ កម្មភព ១, ឧបបត្តិ ភព ១ ។ ដូចព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា “ភព គឺលោក កំណត់ហើយ ដោយចំណែក ២ គឺ កម្មភព ក៏មាន ឧបបត្តិភព ក៏មាន” ។

បណ្តាភពទាំង ២ នោះ កម្មភព គឺកម្ម ឈ្មោះថា កម្មភព, ភព គឺការកើតដូចគ្នា ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ។ ក៏បណ្តាភពទាំងទ្បាយ ២ នោះ ឧបបត្តិភព គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ព្រោះវិគ្គហៈ ថា សភាវៈណា កើត សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ភព, ចំណែកកម្មបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា: ភព ដោយពាក្យសំរាប់ហៅនូវផល ព្រោះភាពនៃកម្មនោះ ជាហេតុនៃភព ដូចជាការកើតឡើង នៃព្រះពុទ្ធទាំងទ្បាយ តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះភាពនៃការកើតឡើង នៃព្រះពុទ្ធទាំងទ្បាយនោះ ជាហេតុនៃសេចក្តីសុខ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទនៃមាតិកានេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបតាមសេចក្តីយ៉ាងនេះចុះ ។

(កម្មភព)

ក៏បើពោលតាមធម្មតា សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅ ។ បើពោលដោយបំព្រួញ ចេតនា ក្តី ធម៌ទាំងឡាយ ពោលគឺកម្ម មានអកិជ្ឈាជាដើមក្តី ដែលសម្បយុត្តដោយចេតនា ឈ្មោះថា កម្មភព មុនគេ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា: បណ្តាភពទាំង ២ នោះ កម្មភព តើដូចម្តេច? ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ ក្តី, អបុញ្ញាភិសង្ខារ ក្តី, អានេញ្ជាភិសង្ខារ ក្តី មានភូមិតូចខ្លះ, មានភូមិធំខ្លះ, បុញ្ញាភិសង្ខារ ជាដើមនេះ គឺលោកពោលថា: កម្មភព, កម្មដែលញុំាងសត្វឲ្យកើត ក្នុងភពទាំងអស់ ឈ្មោះថា កម្មភព ។

ក៏បណ្តាសង្ខារទាំងឡាយ មាន បុញ្ញាភិសង្ខារ ជាដើមនេះ ចេតនា ទាំងឡាយ ១៨ ឈ្មោះថា បុញ្ញាភិសង្ខារ, ចេតនា ទាំងឡាយ ១២ ឈ្មោះថា អបុញ្ញាភិសង្ខារ, ចេតនា ទាំងឡាយ ៤ ឈ្មោះថា អានេញ្ជាភិសង្ខារ ។ ភាពនៃចេតនាទាំងឡាយនោះឯង មានផលតិច និង ផលច្រើន គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយដោយបទនេះថា "មានភូមិតូចខ្លះ មានភូមិធំខ្លះ" យ៉ាងដូច្នេះ ។ ក៏ចាបធម៌ទាំងឡាយមាន អកិជ្ឈា ជាដើម សម្បយុត្តដោយចេតនា គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយ ដោយបទនេះថា "កម្ម ដែលញុំាង

សត្វឲ្យកើត ក្នុងភពទាំងអស់ ” ។

(ឧបបត្តិភព)

ក៏ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតថ្មីព្រោះកម្ម ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ដោយសង្ខេប, បើនិយាយតាមប្រភេទ ឧបបត្តិភពនោះ មាន ៩ ប្រការ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា “បណ្តាភពទាំងឡាយ ៩ ប្រការនោះ ឧបបត្តិភព តើដូចម្តេច? ។ កាមភព, រូបភព, អរូបភព, សញ្ញាភព, អសញ្ញាភព, នេវសញ្ញា-នាសញ្ញាភព, ឯកវោការភព, ចតុវោការភព, បញ្ចវោការភព ។ ភព មានកាមភពជាដើមនេះ គឺលោកហៅថា ឧបបត្តិភព ។

បណ្តាឧបបត្តិភពទាំងនោះ ភព ពោលគឺ កាម ហៅថា កាមភព ។ ន័យក្នុងរូបភព និង អរូបភពទាំងឡាយ ដូចជាន័យនេះដែរ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ ភពនៃសត្វទាំងឡាយដែលមានសញ្ញា ឈ្មោះថា សញ្ញាភព ។ ម៉្យាងទៀត សញ្ញា មានក្នុងភពនេះ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ភពនោះ ឈ្មោះ សញ្ញាភព ។ អសញ្ញាភព គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយទំនាស់នឹងសញ្ញាភព ។

សមាបត្តិ ដែលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មានក្នុងភពនោះ ព្រោះមិនមាននៃសញ្ញា ដ៏គ្រោតគ្រាតផង ព្រោះមានតែសញ្ញា ដ៏ល្អិតផង ព្រោះហេតុនោះ ភពនោះ ឈ្មោះថា នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ។

ភព ដែលច្រឡូកច្រឡំហើយ ដោយរូបក្ខន្ធ ១ ហៅថា

ឯកវោការកព ឬថា ខន្ធ ដ៏ច្រឡូកច្រឡំ នៃកពនោះ មានតែមួយ ព្រោះហេតុនោះ កពនោះ ឈ្មោះថា ឯកវោការកព ។ នយ ក្នុង ចតុវោការកព និង បញ្ចវោការកពទាំងឡាយ ក៏ដូចនយនេះដែរ ។

បណ្តាកពទាំងឡាយនោះ ខន្ធ ដែលមានវិញ្ញាណ ចូលទៅជិតអាស្រ័យទាំងឡាយ ៥ ឈ្មោះថា កាមកព ។ រូបកព ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

ឧបាទិនក្ខន្ធ ទាំងឡាយ ៤ ឈ្មោះថា អរូបកព ។ ឧបាទិនក្ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ជាសញ្ញកព ។ ខន្ធ ដែលមានវិញ្ញាណចូលទៅជិតអាស្រ័យ ១ ហៅថា អសញ្ញកព ។ ឧបាទិន្នក្ខន្ធទាំង ៤ ហៅថា នេវសញ្ញានាសញ្ញកព ។ ខន្ធ ១ និង ខន្ធ ៤ និង ខន្ធ ៥ ទាំងឡាយ មានឯកវោការកពជាដើម (មួយអន្ទៀ) ដោយខន្ធដែលមានវិញ្ញាណចូលទៅជិតអាស្រ័យទាំងឡាយ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទមាតិកានេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយធម្មតា យ៉ាងនេះឯង ។

(៤០២) ត្រង់បទថា “លាតុតោ” សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ ៖ ក៏អភិសង្ខារទាំងឡាយ មានបុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ក្នុងភវនិទ្ទេស យ៉ាងណា, ក្នុងសង្ខារនិទ្ទេស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ក៏ពិតមែនហើយ កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ មាន, សង្ខារទាំងឡាយខាងដើម គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងកពជាបច្ចុប្បន្ននេះ ដោយអំណាចនៃ

កម្មជាអតីត ព្រោះភាពនៃសង្ខារជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិ, សង្ខារទាំងឡាយនេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ តទៅដោយអំណាចនៃកម្មជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះភាពនៃសង្ខារជាបច្ច័យ នៃបដិសន្ធិ ហេតុដូច្នោះ ពាក្យសំរាប់ពោលបន្ថែម មានប្រយោជន៍ណាស់ដែរ ។ ម៉្យាងទៀត ក្នុងកាលខាងដើម ចេតនា ហ្នឹងឯងលោកហៅថា សង្ខារ ដោយនយ យ៉ាងនេះថា: បណ្តាអកិសង្ខារទាំងនេះ បុញ្ញាកិសង្ខារ តើដូចម្តេច, ចេតនា ជាកុសលជាកាមាវចរ ហៅថា បុញ្ញាកិសង្ខារ យ៉ាងដូច្នោះជាដើម, ប៉ុន្តែក្នុងទីនេះ ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏សម្បយុត្តដោយចេតនា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះបាលីថា: សូម្បីកម្ម ដែលញុំាងសត្វឲ្យកើត ក្នុងកពទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា កម្មកព ។ ម៉្យាងវិញទៀត កម្ម មានវិញ្ញាណជាបច្ច័យពិត គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា សង្ខារ ក្នុងកាលមុន, ទាំងកម្ម ដែលញុំាងសត្វឲ្យកើត ក្នុងអសញ្ញាកព គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ ម៉្យាងទៀត នឹងមានប្រយោជន៍អ្វី ដោយការនិយាយច្រើនពេក ។

ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល និង អកុសល មានបុញ្ញាកិសង្ខារជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ត្រង់បទនេះ ថា “សង្ខារទាំងឡាយ (កើតព្រម) ព្រោះមានអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ” ។ តែថា ធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសល, អកុសល និង ជាអព្យាក្រឹត ត្រង់បទនេះ ថា “កព (កើតព្រម) ព្រោះមានឧបាទាន ជាបច្ច័យ”

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ព្រោះភាពនៃឧបបត្តិភព ព្រះអង្គទ្រង់សង្គ្រោះយកហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យសំរាប់ពោលបន្ទែមនេះ សុទ្ធតែជាពាក្យមានប្រយោជន៍ត្រង់ៗ ក្នុងបទទាំងឡាយទាំងពួងដូច្នោះឯង ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកានេះ គឺ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយហេតុប្រកបដោយប្រយោជន៍ យ៉ាងនេះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកា ថា “ព្រោះការបែងចែក និង ការសង្គ្រោះ” គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដូចតទៅ៖ ដោយការញែកនូវកព ដោយមានឧបាទានជាបច្ច័យផង ដោយការរួបរួមផង ។

ព្រោះថា កម្មណា ដែលញុំាងសត្វឲ្យកើត ក្នុងកាមកព គឺ សត្វធ្វើទុក ព្រោះមានកាមុបាទានជាបច្ច័យ, វាទៈថា កម្មនោះ ឈ្មោះថា កម្មកព, ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតអំពីកម្មនោះ ឈ្មោះថា ឧបបត្តិកព ។ នយ ក្នុងរូបកព និង អរូបកពទាំងឡាយ ក៏មាននយដូចគ្នានេះដែរ ។

កព ទាំងឡាយ ៦ មួយអន្ទើ ដោយកពដែលលាយចម្រុះគ្នា ទាំងឡាយ គឺៈ កាមកពទាំងឡាយ ២ និង សញ្ញាកព និង បញ្ចវោការកព ដែលលាយចម្រុះគ្នា ពួជ៏ខាងក្នុង នៃកាមកពទាំង ២ នោះ, រូបកពទាំងឡាយ ២ ដែលលាយចម្រុះគ្នា ពួជ៏ខាងក្នុង និង សញ្ញាកព, អសញ្ញាកព, ឯកវោការកព និង បញ្ចវោការកពផង, អរូបកពទាំងឡាយ ២ ដែលលាយចម្រុះគ្នា ពួជ៏ខាងក្នុង និង សញ្ញាកព ពួជ៏ខាងក្នុង និង សញ្ញាកព, នេវសញ្ញានាសញ្ញាកព

និង ចតុវោការកម្ម ព្រោះមានកាមុបាទាន ជាបច្ច័យ យ៉ាងនេះ ។ ក៏កម្មទាំង ៦ ព្រមទាំងកម្ម ដែលមាននៅខាងក្នុង ព្រោះមានឧបាទាន ជាបច្ច័យ យ៉ាងណា, កម្មទាំងឡាយ ៦ មួយអន្ទើដោយកម្ម ដែលលាយចម្រុះគ្នា ព្ជដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ ព្រោះមានឧបាទាន ដ៏សេសជាបច្ច័យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ កម្មទាំងឡាយ ២៤ មួយអន្ទើដោយកម្ម ដែលលាយចម្រុះគ្នា ព្ជដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ ដោយការផ្សងគ្នា ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ ។

តែបើពោលទៅតាមការសង្គ្រោះ មានវិនិច្ឆ័យថា កម្មទាំងឡាយ ៣ កាមកម្ម ១ រួមគ្នា ដោយកម្មដែលលាយចម្រុះគ្នា ព្ជដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ គឺរូបកម្ម និង អរូបកម្មទាំងឡាយដូចគ្នា ដោយមានកាមុបាទាន ជាបច្ច័យ ព្រោះធ្វើនូវកម្មកម្មផង នូវឧបបត្តិកម្មផង ក្នុងទីជាមួយគ្នា, កម្មទាំងឡាយដូចគ្នាដែរ ព្រោះមានឧបាទានដ៏សេសជាបច្ច័យ ។ កម្មទាំងឡាយ ១២ មួយអន្ទើដោយកម្មដែលលាយចម្រុះគ្នា ព្ជដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ យ៉ាងនេះ ។

ម៉្យាងវិញទៀត កម្ម ដែលញ៉ាំងសត្វ ឲ្យដល់នូវកាមកម្ម ឈ្មោះថា កម្មកម្ម ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ ដោយមិនប្លែកគ្នា, ខន្ធទាំងឡាយ ដែលកើតអំពីកម្មនោះ ឈ្មោះថា ឧបបត្តិកម្ម ។ ន័យ ក្នុងរូបកម្ម និង អរូបកម្មទាំងឡាយ ដូចគ្នាដែរ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផងចុះ ។ កម្មទាំងឡាយ ៦ គឺលោកសង្គ្រោះហើយ ដោយ

បរិយាយផ្សេងទៀត គឺ កាមកព ២, រូបកព ២, អរូបកព ២ មួយអន្ទេ ដោយកពដែលលាយចម្រុះគ្នា ឰដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ យ៉ាងនេះ ។

ម៉្យាងវិញទៀតសោត កពទាំងឡាយ ៣ មួយអន្ទេដោយកពដែលលាយចម្រុះគ្នា ឰដ៏ខាងក្នុងទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានរាប់បញ្ចូលនូវការផ្សេងគ្នា ក្នុងកម្មកព និង ឧបបត្តិកព ដោយអំណាចកព មានកាមកពជាដើម ។

ពុំនោះទៀតសោត កពទាំងឡាយ មាន ២ ដោយអំណាចនៃកម្មកព និង ឧបបត្តិកព ព្រោះមិនបានរាប់បញ្ចូលនូវការផ្សេងគ្នា នៃកពមានកាមកពជាដើម ។

ម៉្យាងវិញទៀត កព មានតែមួយគត់ ដោយអំណាចនៃកព គឺ កព (កើតព្រម) ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ ព្រោះមិនបានរាប់បញ្ចូលនូវការផ្សេងគ្នានៃកម្មកព និង ឧបបត្តិកព ដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ត្រង់បទមាតិកានេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចតទៅនេះ ៖ ព្រោះការបែងចែក និង ការសង្គ្រោះនូវកព ព្រោះមានឧបាទានជាបច្ច័យ ។

(៤០៣) សេចក្តីអធិប្បាយត្រង់បទថា “យំ យស្ស បច្ចយោ ប” សេចក្តីថា ក៏ក្នុងបទថា “ឧបាទានបច្ចយា ភវោ” នេះ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យគឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយឧបាទានជាបច្ច័យនៃកពណា, ឧបាទាននោះ ជាបច្ច័យនៃកពនោះ ។

សួរថា: ចុះបណ្តាឧបាទានទាំងឡាយនេះ ឧបាទាន ដូចម្តេច ជាបច្ច័យនៃកពណា? ។

ឆ្លើយថា: ឧបាទាន ណានីមួយ ជាបច្ច័យ នៃកពណានីមួយ មែនពិត ។

សេចក្តីប្រៀបថា មនុស្សបុថុជ្ជន ទុកដូចជាមនុស្សឆ្កួត ។ មនុស្សឆ្កួតនោះ មិនបានពិចារណាថា: នេះគួរ, នេះមិនគួរទេ ប្រាថ្នាកពណានីមួយ ដោយអំណាចនៃឧបាទាន ណាមួយ ឆ្លើមិនជាច់នូវកម្មណានីមួយដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយពួកខ្លះ ពោលនូវពាក្យណាថា រូបកព និង អរូបពកទាំងឡាយ មិនមាន ដោយការប្រកាន់មាំ នូវសីល និង វត្ត ទេ, ពាក្យនោះ គឺកុលបុត្រ មិនគួរជឿទេ ។ តែពាក្យថា "កពទាំងអស់ មាន ព្រោះការប្រកាន់មាំនូវ សីល និង វត្ត ទាំងពួង" គឺកុលបុត្រគប្បីជឿចុះ ។

សួរថា: តើព្រោះហេតុអ្វី ? ។

ឆ្លើយថា: សត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ គិតដោយអំណាចនៃការឮ ត ៗ គ្នា ឬ ឮថា តាមលំអាននៃចក្ខុ ដែលខ្លួនឃើញហើយថា កាមទាំងនេះ សំរេចហើយ ក្នុងមនុស្សលោក ឬ ឮថា ក្នុងត្រកូលទាំងឡាយ មានត្រកូលខត្តិយមហាសាល ជាដើម ឬមួយ ក្នុងទេវលោក គឺកាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់ គឺគេបញ្ឆោតហើយ ដោយហេតុទាំងឡាយ មានការមិនឲ្យស្តាប់ នូវព្រះសទ្ធម្ម ជាដើម ដើម្បីការបាន នូវកាមទាំងឡាយនោះ កាលសំគាល់ថា: កាមទាំង

ឡាយ រមែងសំរេច ព្រោះកម្មនេះ តែងធ្វើទុច្ចរិតទាំងឡាយ មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ដោយអំណាច នៃកាមុបាទាន ។ បុគ្គលនោះ រមែងកើត ក្នុងអបាយ ព្រោះការបំពេញនូវទុច្ចរិត ។ ក៏បុគ្គលកាលចង់បាន នូវកាមទាំងឡាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន កាលគ្រប់គ្រង នូវកាមទាំងឡាយ ដែលខ្លួនបានចំពោះហើយ រមែងធ្វើអំពើទុច្ចរិតទាំងឡាយ មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ដោយអំណាចកាមុបាទាន ។ បុគ្គលនោះ រមែងកើត ក្នុងអបាយ ព្រោះការបំពេញនូវទុច្ចរិត ។

កម្ម ដែលជាហេតុនៃការចូលទៅជិត កើតក្នុងអបាយ នៃបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កម្មភព ។ ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតថ្មី ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ។ ចំណែក សញ្ញាភព និង បញ្ចវោការភពទាំងឡាយ សុទ្ធតែជាភពដែលលាយចម្រុះគ្នា ពួដ៏ខាងក្នុង នៃឧបបត្តិភពនោះ ។

ចំណែក បុគ្គលខ្លះទៀត មានញាណចំរើនហើយ ដោយកិច្ចទាំងឡាយ មានការស្តាប់នូវព្រះសទ្ធម្មជាដើម កាលសំគាល់ថា កាមទាំងឡាយ រមែងកើតឡើង ព្រោះតែកម្មនេះ ធ្វើនូវសុចរិតទាំងឡាយ មានកាយសុចរិតជាដើម ដោយអំណាចកាមុបាទាន ។ បុគ្គលនោះ រមែងកើត ក្នុងទេវតាទាំងឡាយ ឬ ឬថា ក្នុងមនុស្សទាំងឡាយ ។

កម្ម ដែលជាហេតុនៃការចូលទៅកើត ក្នុងទេវលោក ឬ មនុស្ស នៃបុគ្គលនោះ ហៅថា កម្មភព ។ ខន្ធទាំងឡាយ ដែល

កើតឋ្មី ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ។ ចំណែកខាងសញ្ញាភព និង បញ្ចវោការភពទាំងឡាយ សុទ្ធតែជាវត្ថុលាយឡំ ពួជ៏ខាងក្នុង នៃឧបបត្តិភពនោះ ។

កាមុបាទាន ជាបច្ច័យនៃកាមភព ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើ ដោយការញ្រៀក ព្រមទាំងភពដែលមាននៅខាងក្នុង ដូចបានរៀប រាប់មកនេះ ។

បុគ្គល ពួកខ្លះ ឮ ក្តី ត្រិះរិះ ក្តី ថា: កាមទាំងឡាយ សំវេច ដោយវិសេស ជាងកាមភពនោះ ក្នុងរូបភព និង អរូបភពទាំង ឡាយ ញ្ជាំងរូបសមាបត្តិ និង អរូបសមាបត្តិទាំងឡាយ ឲ្យកើត ដោយអំណាចនៃកាមុបាទានតែម៉្យាង ហើយកើត ក្នុងលោក គឺ រូបព្រហ្ម និង អរូបព្រហ្ម ដោយកម្លាំងនៃសមាបត្តិ ។

កម្ម ដែលជាហេតុ នៃការចូលទៅកើត ក្នុងព្រហ្មលោកនោះ នៃបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កម្មភព ។ ខន្ធទាំងឡាយ ដែលកើតឋ្មី អំពីកម្ម ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ។ ចំណែកសញ្ញាភព, អសញ្ញាភព, នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព, ឯកវោការភព, ចតុវោការភព និង បញ្ច-វោការភពទាំងឡាយ សុទ្ធតែលាយឡំ ពួជ៏ខាងក្នុង នៃឧបបត្តិភព នោះ ។ កាមុបាទាន ជាបច្ច័យ នៃរូបភព និង អរូបភពទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយប្រភេទ ព្រមទាំងភព ដែលមាន នៅខាងក្នុង ដូចបានថ្លែងមកនេះឯង ។

បុគ្គលពួកខ្លះ ធ្វើនូវអំពើដែលចូលទៅដល់ទិដ្ឋិនោះ ព្រោះ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

អាស្រ័យនូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ថា: នាកាលកពជ៏ពេញដោយសម្បត្តិ ជាកាមាវចរ ក្តី នាកាលជំនុំរូបកព និង អរូបកពទាំង៤ឋាយ កពណាមួយ ក្តី ជាច់សូន្យហើយ, ខ្ជួននេះ ក៏ជាអត្តភាពជាច់សូន្យហើយដែរ ។ កម្មនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កម្មកព ។ ខន្ធទាំង៤ឋាយដែលកើតថ្មី ព្រោះកម្ម ឈ្មោះថា ឧបបត្តិកព ។ ចំណែកកពទាំង៤ឋាយ មានសញ្ញាកពជាដើម ឈ្មោះថា វត្ថុលាយទ្បំហើយ ព្ជដ៏ខាង៤ក្នង នៃឧបបត្តិកពនោះ ។

ទិដ្ឋធម៌ជាទាន ជាបច្ច័យនៃកាមកព, រូបកព និង អរូបកពទាំង៤ឋាយ ៣ ហ្នឹង៤ឯង ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយប្រកេទ ព្រមទាំងកពដែលមាននៅខាង៤ក្នង ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។

បុគ្គលខ្លះ ធ្វើនូវអំពើគួរដល់ឧបបត្តិកពនោះ ព្រោះការប្រកាន់មាំនូវអត្តវាទ ដោយការគិត ថា: ខ្ជួននេះ មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជ្រាសចេញហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីសុខ ក្នុង៤កព គឺសម្បត្តិជាកាមាវចរ ក្តី ក្នុង៤បណ្តារូបកព និង អរូបកពទាំង៤ឋាយ កពណាមួយក្តី ។ កម្មនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កម្មកព ។ ខន្ធទាំង៤ឋាយ ដែលកើតថ្មី ព្រោះកម្មនោះ ឈ្មោះថា ឧបបត្តិកព ។ ចំណែកកពទាំង៤ឋាយ មានសញ្ញាកពជាដើម ឈ្មោះថា វត្ថុលាយទ្បំហើយ ព្ជដ៏ខាង៤ក្នង នៃឧបបត្តិកពនោះ ។ អត្តវាទុបាទាន ជាបច្ច័យនៃកពទាំង៤ឋាយ ៣ មួយអន្ទើដោយប្រកេទ ព្រមទាំង៤កពដែលមាននៅខាង៤ក្នង ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។

បុគ្គលខ្លះ (គិត) ថា: សីល និង វត្ត នេះ ដល់នូវសេចក្តីសុខ គឺថា នូវការពេញលេញ ដល់បុគ្គលកាលបំពេញ ក្នុងភព គឺសម្បត្តិ ជាកាមាវចរ ក្តី ក្នុងបណ្តារូបភព និង អរូបភពទាំងឡាយ ភពណាមួយ ក្តី ដូច្នេះ ក៏ធ្វើនូវកម្មគួរដល់ការយល់ឃើញនោះ ដោយអំណាចនៃការប្រកាន់នូវសីល និង វត្ត ។

កម្មនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កម្មភព ។ ខន្ធទាំងឡាយ ដែលកើតថ្មី ព្រោះកម្មនោះ ឈ្មោះថា ឧបបត្តិភព ។ ក៏ភពទាំងឡាយ មានសញ្ញាភពជាដើម ឈ្មោះថា វគ្គុលាយឡំហើយ ព្ជដ៏ខាងក្នុង នៃឧបបត្តិភពនោះឯង ។ ក៏ឧបាទាន គឺ សីល និង វត្ត ជាបច្ច័យនៃភពទាំងឡាយបី ប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយប្រភេទ ព្រមទាំងភពដែលមាននៅខាងក្នុង ដូចរៀបរាប់មកនេះ ។

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ក្នុងភវនិទ្ទេសនេះ យ៉ាងនេះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយឧបាយណា ជាបច្ច័យនៃភពណា ភពនោះឯង ។

បើមានពាក្យចោទសួរថា: ចុះក្នុងបទនេះ ឧបាទានអ្វី ជាបច្ច័យនៃភពណា ដោយប្រការដូចម្តេច? ។ គប្បីឆ្លើយ ថា ៖

> ឧបាទានណា ជាឧបនិស្សយបច្ច័យ នៃរូបភព និង អរូបភពទាំងឡាយ, ឧបាទានគោះ គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាបច្ច័យ នៃកាមភព ដោយបច្ច័យទាំងឡាយ មានសហជាតបច្ច័យ ជាដើម ។

សេចក្តីអធិប្បាយថា: ឧបាទានទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ជា

បច្ចយ នៃរូបកព និង អរូបកពទាំងឡាយផង នៃកពដែលលោក រាប់បញ្ចូលហើយ ក្នុងកាមកពផង នៃឧបបត្តិកព ជាកុសលកម្ម នៃកម្មកពផង ដោយចំណែកតែមួយគត់ ដោយឧបនិស្សយ-ប្បច្ចយ, ឧបាទាននោះ ជាបច្ចយនៃកម្មកព ជាអកុសល សម្បយុត្ត ដោយខ្លួន ក្នុងកាមកព ដោយបច្ចយទាំងឡាយ មានសហជាត-ប្បច្ចយជាដើម ផ្សេងដោយសហជាតប្បច្ចយ, អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយ, និស្សយប្បច្ចយ, សម្បយុត្តប្បច្ចយ, អត្ថិប្បច្ចយ, អវិគតប្បច្ចយ និង ហេតុប្បច្ចយ, តែថា ឧបាទាននោះ ជាបច្ចយនៃកព ជាវិប្បយុត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ចយ ហ្នឹងឯង ។

ពាក្យនេះ ជាពាក្យដោយពិស្តារ ក្នុងកព ថា : កព (កើត ព្រម) ព្រោះមានឧបាទាន ជាបច្ចយ ។

(៤០៤) សេចក្តីវិនិច្ឆយ នៃទុក្ខទាំងឡាយ មានជាតិទុក្ខ ជាដើម ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា "ជាតិ (កើតព្រម) ព្រោះមាន ភពជាបច្ច័យ" គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលលោកពោល ហើយ ក្នុងសច្ចនិទ្ទេសផងចុះ ។ ក៏កម្មកពហ្នឹងឯង គឺព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់ប័ងយកហើយ ត្រង់បទនេះថា "ភព" ។ ព្រោះថា កម្មកពនោះ ជាបច្ចយនៃជាតិ, ឧបបត្តិកព មិនមែនជាបច្ចយ នៃ ជាតិ ទេ ។ ប៉ុន្តែថា កម្មកពនោះ ជាបច្ចយ នៃជាតិ ដោយចំណែក ២ ដោយអំណាចកម្មប្បច្ចយ និង ឧបនិស្សយប្បច្ចយ ដូច្នេះឯង ។

បើអាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទ ក្នុងអធិការនេះថា : ចុះ

ពាក្យនេះថា កព ជាបច្ចុយនៃជាតិ តើយើងគួរដឹងបានដូចម្តេច? ។

អាចារ្យអ្នកឆ្លើយ គប្បីឆ្លើយថា: បានជាយើងគួរដឹងបាន ព្រោះការសំដែងនូវសេចក្តីប្លែកគ្នានៃហេតុ សូម្បីនាកាលកាពនៃបច្ចុយខាងក្រៅដ៏ស្មើមាន មានសេចក្តីប្លែកគ្នា នៃបុគ្គលថោកទាប និង ថ្លៃថ្លាជាដើម ។ ក៏នាកាលកាវ:នៃបច្ចុយទាំងឡាយ មានឈាម-ស នៃមាតា និង បិតា និង អាហារ ជាដើមដ៏ស្មើ មានព្ជដ៏ខាងក្រៅ សេចក្តីប្លែកគ្នានៃហេតុ មានកាវ:ជាអ្នកថោកទាប និង ថ្លៃថ្លាជាដើម រមែងប្រាកដ ដល់សត្វទាំងឡាយ សូម្បីកាលមានជាគូ (កូនភ្លោះ) ។ ក៏សេចក្តីប្លែកគ្នានោះ មិនមែនជាឥតហេតុឡើយ ព្រោះមិនមាន ដល់សត្វទាំងឡាយទាំងពួង សព្វកាលទេ ទាំងមិនមែនជាហេតុដទៃ អំពីកម្មកពឡើយ ព្រោះមិនមាន នៃហេតុដទៃ ក្នុងសន្តានខាងក្នុង នៃពួកសត្វ ដែលកើតប្លឹ ក្នុងកពនោះឡើយ ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីប្លែកគ្នានោះ ហៅថា ជាហេតុនៃកម្មកព ។ ពិតមែន កម្ម ជាហេតុនៃសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃសត្វទាំងឡាយ មានកាវ:ជាអ្នកថោកទាប និង ថ្លៃថ្លាជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា: “កម្ម តែងបែកសត្វទាំងឡាយ ឱ្យថោកទាប និង ថ្លៃថ្លា” ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះ គឺយើងត្រូវតែដឹងថា “ភព ជាបច្ចុយ នៃជាតិ” ។

ក៏កាលបើជាតិ មិនមានទេ ឈ្មោះថា ជរា និង មរណៈ ឬធម៌ទាំងឡាយ មានសោកជាដើម ក៏មិនមាន, តែ កាលបើជាតិមាន

ជរា និង មរណៈក្តី ធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើម ដែលជាប់ចំពោះហើយ ដោយជរា និង មរណៈ នៃជនពាល ដែលធម៌ គឺទុក្ខ បានដល់ ជរា និង មរណៈ ពាល់ត្រូវហើយផង ដែលមិនជាប់ទាក់ទងហើយ ដល់ជនពាល ដែលធម៌ គឺទុក្ខនោះៗ ពាល់ត្រូវហើយ រមែងមាន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ជាតិនេះឯង គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាបច្ច័យ នៃជរា និង មរណៈ ផង នៃធម៌ទាំងឡាយ មានសោកជាដើមផង ។ ក៏ជាតិនោះ ជាបច្ច័យ ដោយទីបំផុត នៃឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ដោយចំណែកមួយ មែនពិត ដូច្នេះឯង ។ នេះ ជាសេចក្តីពិស្តារ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា "ជាតិ (កើតព្រម) ព្រោះមានភពជាបច្ច័យ" ។

(๔๐๕) សេចក្តីថា : បណ្តាទុក្ខធម៌ទាំងឡាយនេះ ទុក្ខធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើម គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងទីបំផុត ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ អវិជ្ជាណានោះ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ក្នុងខាងដើម នៃចក្រ គឺភពនេះ យ៉ាងនេះថា "សង្ខារទាំងឡាយ (កើតព្រម) ព្រោះមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យ, អវិជ្ជានោះ សំវេចហើយ ដោយទុក្ខធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើម, ភវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា: មានការមិនដឹងច្បាស់ ជ្រាសហើយចាកអ្នកធ្វើ និង អ្នកសោយ សូន្យចាកសុញ្ញតា ទាំង ๑๒ ប្រការ ប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ ទៀងទាត់" យ៉ាងដូច្នេះ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

បើមានសំណួរថា: ចុះបណ្តាទុក្ខធម៌ទាំងឡាយ មានជរា និង មរណៈ ជាដើមនេះ អវិជ្ជា សំរេចហើយ ដោយទុក្ខធម៌ទាំងឡាយ មានសោកជាដើម តើដូចម្តេច?, ភវចក្រនេះ មានខាងដើម មិនច្បាស់លាស់ ដូចម្តេច?, ភវចក្រ ប្រាសហើយចាកអ្នកធ្វើ និង អ្នកសោយ ដូចម្តេច?, ភវចក្រ ឈ្មោះថា សូន្យចាកកពនៃភវចក្រនោះ មានប្រការ ១២ តើដូចម្តេច? ។

មានចម្លើយថា: ក៏ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ទាំងឡាយនេះ សេចក្តីសោក, ទុក្ខ, ទោមនស្ស និង ឧបាយាស:ទាំងឡាយ រមែងមាន ដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកអវិជ្ជា, ក៏ធម្មតាសេចក្តីខ្វីកខ្វល រមែងមាន ដល់បុគ្គលដែលវង្វេងហើយ (ក៏ដូចគ្នាដែរ) ព្រោះហេតុនោះ កាលបើទុក្ខធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើមនោះ សំរេចហើយ មុន, អវិជ្ជា ក៏សំរេចហើយដែរ ។ ម៉្យាងវិញទៀត ព្រះពុទ្ធដីកាថា: ហេតុជាដែនកើតនៃ អវិជ្ជា (កើតមាន) ព្រោះមានអាសវៈជាដែនកើតមុន គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ក៏ធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោក ជាដើមនេះ មាន ព្រោះមានអាសវៈ ជាដើមជាដែនកើត ។ សំណួរថា: តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ចម្លើយថា: សេចក្តីសោក មានកាមាសវៈ ជាដែនកើតមុន ក្នុងការប្រាសចាកវត្ថុកាម ។

សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ថា ៖

ប្រសិនបើ កាលបើសត្វនោះ មានកាមជាយាន មានឆន្ទៈ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

កើតហើយ, កាមទាំងឡាយនោះ របស់សត្វ រមែងសាបសូន្យ, សត្វនោះ រមែងបាប់ពើត ដូចសត្វដៃលត្រូវសរមុតហើយ ។

សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា: សេចក្តីសោក កើតអំពីកាម ។ ចំណែក ធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើមនេះ ជាធម៌ជាដែនកកើត គឺ ទិដ្ឋាសវៈ ។ ដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា: សេចក្តីសោក, ការខ្សឹកខ្សួល, ទុក្ខទោមនស្ស និង ឧបាយាស: ទាំងឡាយ រមែងកើតមាន ដល់សត្វនោះ ដែលមានសេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ថា រូប គឺអញ រូប ជារបស់អញ ព្រោះភាវៈនៃរូបជារបស់ប្រែប្រួលទៅ ។

ក៏ធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើម កើតមាន ព្រោះមាន ទិដ្ឋាសវៈ ជាដែនកើត យ៉ាងណា, ធម៌ទាំងឡាយនោះ កើតមាន សូម្បីព្រោះហេតុកកើតនៃភវាសវៈ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា: ទេវតាទាំងឡាយ ណានោះ មានអាយុវែង មានពណ៌ ច្រើនដោយសេចក្តីសុខ ស្ថិតនៅ ក្នុងវិមានទាំងឡាយដ៏ខ្ពស់ អស់កាលដ៏យូរ គឺថា អស់កាលដ៏វែង, ទេវតាទាំងឡាយនោះឯង ស្តាប់ធម៌ទេសនារបស់ព្រះតថាគត រមែងដល់នូវភ័យ នូវសេចក្តីស្រប់ស្រែង នូវការតក់ស្លុត ។ សេចក្តីសោក កើតមាន ដល់ទេវតាទាំងនោះ ដូចជាការឃើញ នូវបុព្វនិមិត្តទាំងឡាយ ៥ របស់ទេវតាទាំងឡាយ គឺ

ភ័យអំពីសេចក្តីស្លាប់ គម្រាមហើយ ។ ក៏ធម៌ទាំងឡាយនោះ រមែងកើតមាន ព្រោះការកកើតឡើងនៃភាសវៈ យ៉ាងណាមិញ, ធម៌ទាំងឡាយ ក៏រមែងកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាសវៈកើតឡើង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពាលនោះឯង រមែងសោយ នូវទុក្ខទោមនស្ស មាន ៣ ប្រការ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

ធម៌ទាំងឡាយនេះ កើតមាន ព្រោះមានអាសវៈជាដែនកើត ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយនេះ កាលសំរេច ញុំាងអាសវៈទាំងឡាយដែលជាហេតុនៃអវិជ្ជា ឲ្យសំរេច, ក៏កាលបើអាសវៈទាំងឡាយ សំរេចហើយ សូម្បីអវិជ្ជា ក៏សំរេចហើយដែរ ព្រោះកាលបើមានបច្ច័យ ធម៌ដែលកើតអំពីបច្ច័យ ក៏មានដែរ ។ អវិជ្ជា គឺបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា: សំរេចហើយ ដោយធម៌ទាំងឡាយ មានសេចក្តីសោកជាដើម ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនេះ ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ។

ក៏កាលបើអវិជ្ជា សំរេចហើយ ព្រោះកាលបើបច្ច័យមានធម៌ ដែលកើតអំពីបច្ច័យ ក៏មានដែរ យ៉ាងនេះឯង, ទីបំផុតនៃការបន្តៗ គ្នា នៃហេតុ និង ផល យ៉ាងនេះ ដូច្នេះជាដើមថា “សង្ខារទាំងឡាយ (កើតព្រម) ព្រោះមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យ, វិញ្ញាណ (កើតព្រម) ព្រោះមានសង្ខារជាបច្ច័យ” មិនមានទេ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនោះ មានអង្គ ១២ ប្រព្រឹត្តទៅហើយ

ដោយអំណាចនៃការចង់ភ្ជាប់ នូវហេតុ និង ផល ទើបសំរេចបាន ថា "មានខាងដើម មិនច្បាស់លាស់" ។

អាចារ្យអ្នកចោទ គប្បីចោទថា: កាលបើមានហេតុ យ៉ាង នេះ ពាក្យនេះថា: សង្ខារទាំងឡាយ (កើតព្រម) ព្រោះមានអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ ជាពាក្យសំរាប់ពោលខាងដើម រមែងខុសឬទេ? ។

ចម្លើយថា: ពាក្យនេះ មិនមែនជាពាក្យសំរាប់ពោល ថា កវចក្រ មានខាងដើមទេ ។ តែពាក្យនេះ ជាពាក្យសំរាប់ពោល ចំពោះ ។

ពិតមែន អវិជ្ជា គឺជាប្រធាន នៃវដ្ដ:ទាំងឡាយ ៣ ។ ព្រោះ ថា កិលេសវដ្ដ: ជ័សេសក្តី វដ្ដ:ទាំងឡាយ មានកម្មវដ្ដ:ជាដើមក្តី រមែងរួបរឹតនូវជនពាល ដោយការប្រកាន់នូវអវិជ្ជា ដូចជាសរីរ: នៃពស់ជ័សេស កាលរួបរឹតនូវដើមដៃ (អ្នកចាប់) ដោយការកាន់ យកនូវក្បាលពស់ ។ ក៏នាកាលការកាត់ផ្តាច់នូវអវិជ្ជា គឺព្រះ យោគីធ្វើហើយ ការរួចស្រឡះ ចាកអកុសលទាំងឡាយ មាន អវិជ្ជា ជាដើមនោះ រមែងមាន ដូចជាកាលបើការកាត់នូវក្បាល ពស់ គឺព្រះយោគីធ្វើហើយ ការរួចស្រឡះពីការ (រុំរួត) ដើមដៃ ដែលពស់រួបរឹតហើយក៏មាន ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ ត្រាស់ហើយថា: ពាក្យមានជាអាទិ៍ ថា ការរលត់ នូវសង្ខារទាំង ឡាយ (កើតព្រម) ព្រោះការរលត់ នៃអវិជ្ជា ហ្នឹងឯង ដោយ វិភគធម៌ មិនឲ្យសេសសល់ ។ កាលបើព្រះយោគី កាន់យកនូវ

ធម៌ណា ចំណង ក៏មានការរួច, ការរួចស្រឡះ រមែងមាន, ពាក្យនេះ ជាពាក្យសំរាប់ពោល នូវធម៌ជាប្រធាននោះ មិនមែនពោលការ:នៃភវចក្រ មានខាងដើមនោះទេ ។ ទោសជាត មានភវចក្រនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា: មានខាងដើម មិនបានច្បាស់លាស់យ៉ាងនេះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃធម៌ទាំងឡាយ មានសង្ខារជាដើម ដោយហេតុទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាដើម ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនោះនេះ ឈ្មោះថា ជ្រាសចាកបុគ្គលអ្នកកសាងសំសារ មានព្រហ្ម ជាដើម ដែលកំណត់ហើយ យ៉ាងដូច្នេះថា "ព្រហ្ម, មហាព្រហ្ម អ្នកប្រសើរ ដែលបុគ្គលអ្នកចាត់ចែងហើយ" ជនៃពីហេតុ មានអវិជ្ជា ជាដើមនោះក្តី ចាកអ្នកសោយសុខ និងទុក្ខ គឺដែលខ្ជួនកំណត់ យ៉ាងនេះថា ក៏អត្តា របស់អញនេះនោះឯង ជាអ្នកពោល ជាអ្នកសោយ ដូច្នេះក្តី ។ ភវចក្រ នេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា: ជ្រាសហើយចាកអ្នកធ្វើ និង អ្នកសោយដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ក៏ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ អវិជ្ជា ឈ្មោះថា សូន្យ ដោយភាពទៀង ព្រោះភាពនៃអវិជ្ជានោះ ជាធម្មជាតិកើតឡើង និង សូន្យទៅវិញ ជាធម្មតាផង, ដោយសេចក្តីល្អ ព្រោះជាសង្កិលេសធម៌ ព្រោះភាពនៃអវិជ្ជាសៅហ្មងព្រមផង, ដោយភាពដ៏ល្អ ព្រោះការ:នៃអវិជ្ជា ប្រកបព្រម ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយភាពដ៏

ស្រួល ព្រោះភាពនៃអវិជ្ជានោះ គឺការកើតឡើង និង សូន្យទៅ បៀតបៀនហើយផង ដោយភាពថា ខ្ជួន គឺជារបស់ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអំណាច ព្រោះជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តិទៅជាប់ ដោយបច្ច័យផង ដោយភាពថា ខ្ជួន ព្រោះជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងអំណាចផង, សូម្បីអង្គទាំងឡាយ មានសង្ខារជាដើម ក៏ដូចគ្នា ព្រោះហេតុណា, ម៉្យាងវិញទៀត អវិជ្ជា មិនមែនខ្ជួន មិនមែនរបស់ខ្ជួន មិនមែនមានក្នុងខ្ជួន មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខ្ជួន, អង្គទាំងឡាយ មានសង្ខារជាដើម ក៏ដូចគ្នា ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា សូន្យ ព្រោះភាពនៃអវិជ្ជា សូន្យចាកវត្ថុ ១២ យ៉ាង ។

(៤០៦) លុះជ្រាប យ៉ាងនេះហើយ គប្បីជ្រាប បន្តទៀតថា៖

> អវិជ្ជា និង តណ្ហា ជាឫសគល់ នៃភវបក្រនោះ, កាលទាំងឡាយ នៃអវិជ្ជា និង តណ្ហានោះ មាន ៣ មាន អតីតៈជាដើម, បណ្តាកាលទាំងឡាយនោះ អង្គទាំងឡាយ ២ ក្តី ៨ ក្តី ដែលមានមកហើយ ក្នុងកាលទាំងឡាយ ៣ នោះ ដោយបំព្រួញ នៅត្រឹមតែ ២ ប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកធម៌ទាំងឡាយ ២ យ៉ាង គឺ "អវិជ្ជា ១, តណ្ហា ១" បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាមូល នៃភវចក្រនោះៗ ឯង ។ ភវចក្រនោះ ជាធម្មជាត មាន ២ យ៉ាង គឺ មានអវិជ្ជា ជាឫសគល់ មានវេទនា ជាទីបំផុត ព្រោះជាគ្រឿងនាំមក នូវទីបំផុតខាងដើម ១

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

មានតណ្ហាជាឫសគល់ មានជរា និង មរណៈ ជាទីបំផុត ព្រោះជាគ្រឿងតភ្ជាប់ ដោយទីបំផុតខាងចុង ។ ក្នុងភវចក្រទាំងឡាយ ២ យ៉ាងនោះ ភវចក្រខាងដើម គឺលោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃបុគ្គលដែលជាទិដ្ឋិចរិត, ភវចក្រខាងចុង គឺលោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃបុគ្គលដែលជាតណ្ហាចរិត ។ ក៏អវិជ្ជា នៃជនទាំងឡាយជាទិដ្ឋិចរិត ក្តី ជាធម្មជាតិ នាំមកនូវសំសារ, តណ្ហារបស់ជនទាំងឡាយ ជាតណ្ហាចរិត ក្តី ក៏ជាធម្មជាតិ នាំមកនូវសំសារ ។ ម៉្យាងទៀត ភវចក្រ ទី ១ ត្រូវបានព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដើម្បីដកចេញ នូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះជាគ្រឿងប្រកាសនូវការផ្តាច់សូន្យ មិនទាន់បាននូវហេតុទាំងឡាយ ព្រោះការកើតឡើងនៃផល ។ ភវចក្រ ទី២ ក៏ត្រូវបានព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ដើម្បីដកចេញនូវសស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះជាគ្រឿងប្រកាសនូវជរា និង មរណៈ នៃសត្វទាំងឡាយដែលកើតហើយ ។ ម៉្យាងវិញទៀត ភវចក្រខាងដើម ត្រូវបានព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ព្រោះជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវប្រវត្តិ តាមលំដាប់ហូរហែដោយអំណាចនៃសត្វអ្នកដេក ក្នុងគភ៌ ។ ភវចក្រខាងចុង ត្រូវបានព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ដោយអំណាចនៃឧបបាតិក-កំណើត ព្រោះជាគ្រឿងបំភ្លឺ នូវការកើតជាមួយគ្នា ។

ចំណែក កាលទាំងបី សំរាប់ភវចក្រនោះ គឺ អតីតកាល, បច្ចុប្បន្នកាល, អនាគតកាល ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

អង្គទាំង២យ ២ គឺ “អវិជ្ជា ១, សង្ខារ ១” ក្នុងចំណោមកាលទាំង២យបីនោះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាអតីតកាល, អង្គទាំង២យ ៨ មានវិញ្ញាណ ជាដើម មានភពជាទីបំផុត គឺ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាបច្ចុប្បន្នកាល, អង្គទាំង២យ ២ ទៀត គឺ ជាតិ ១ ជរាមរណៈ ១ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា ជាអនាគតកាល ដោយអំណាចនៃអង្គទាំង២យនេះ មានមកហើយ ដោយសរុបក្នុងព្រះបាលី [1] ។

(๔๐๗) បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនេះ តទៅទៀត ថា ៖

ភវិបក្រនេះ មាន ទី-ត ៣ គឺ ហេតុ, ផល និង ហេតុខាងដើម រួបរួម ដោយប្រភេទ ๔ មានកាំ គឺអាការ ๒๐ មានវិដ្ឋៈ ๓ មិនតាំងនៅនឹងទេ តែងតែវិលទៅ មិនបេះឈប់ឈរសោះ” ។

(សន្ធិ ๓)

បណ្ដាបជិសន្ធិ ទាំង ๓ នោះ ទី-ត ๑ ក្នុងចន្លោះនៃសង្ខារ

- ចាប់តាំងពីទំព័រ ទី១ ដល់ទំព័រទី ๔๑๘ គឺលោកសាស្ត្រាចារ្យ ទែន-សុខន ជាអ្នកបកប្រែ ។ គួរឲ្យសោកស្តាយណាស់... លោកសាស្ត្រាចារ្យ ក៏បានអនិច្ចកម្មទៅដោយរោគាពាធ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំ ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-នឿន ក៏បានទាក់ទងឲ្យលោកសាស្ត្រាចារ្យ នួ-ជឹម ជួយបកប្រែ ចាប់ពីទំព័រទី ๔๑๙ ដល់ទំព័រ ๔๒๐ ត្រង់គាថានេះ ហើយលោកសាស្ត្រា ក៏បានឈប់ទៅវិញ ព្រោះជាប់រវល់ខ្លាំងពេក ។ ដូច្នេះហើយ កិច្ចការនេះបានធ្លាក់មកលើរូបខ្ញុំជាអ្នកបកប្រែបន្ត រហូតដល់បានចប់ហើយ ក៏បានរៀបរៀងសំរេចកើតបានជា “**វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ភាគ ទី៣**” នេះឡើង ។

និង បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា ហេតុផលសន្ធិ គឺ តនូវហេតុ និង ផល, ទី-ត ១ ក្នុងចន្លោះ នៃវេទនា និង តណ្ហា ឈ្មោះថា ផលហេតុសន្ធិ គឺ តនូវផលជាមួយនឹងហេតុ, ទី-ត ១ ក្នុងចន្លោះនៃកព និង ជាតិ ឈ្មោះថា ហេតុផលសន្ធិ គឺ តនូវហេតុជាមួយនឹងផល ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ គឺបណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា " មានសន្ធិ ៣ មានពាក្យថា ហេតុផល និង ផលហេតុ ជាបទដើម " យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(សង្គហៈ ៤)

ចំណែកសង្គហៈទាំងឡាយ ៤ ។ គឺយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ អវិជ្ជា និង សង្ខារ ជាសង្គហៈ ទី១, វិញ្ញាណ, នាមរូប, សឡាយតនៈ, ផស្សៈ និង វេទនា ជាសង្គហៈ ទី២ ។ តណ្ហា, ឧបាទាន និង កព ជាសង្គហៈ ទី៣ ។ ជាតិ, ជរា និង មរណៈ ជាសង្គហៈ ទី៤ ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា " មានសង្គហៈ ៤ ប្រភេទ " យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(អាការ ២០)

មួយទៀត ភវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា មានអាការ ២០ ដោយកាំ ពោលគឺ អាការ ២០ នោះឯង គឺ ៖

ហេតុ ក្នុងអតីតកាល មាន ៥, ផល ក្នុងកាលឥទ្ធរនេះ
មាន ៥, ហេតុ ក្នុងកាលឥទ្ធរនេះ មាន ៥, ផល
ក្នុងកាលតទៅមុខ មាន ៥ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(អតីតហេតុ ៥)

ក្នុង ៤ យ៉ាងនោះ ពាក្យថា "ហេតុ ក្នុងអតីតៈ មាន ៥" មានសេចក្តីថា ធម៌ ២ ប្រការនេះ គឺ អវិជ្ជា និង សង្ខារ គឺលោកពោលហើយហ្នឹងឯង ជាដំបូង ។ តែព្រោះហេតុដែលបុគ្គលមិនដឹង រមែងតក់ស្លុត បុគ្គលអ្នកតក់ស្លុត រមែងប្រកាន់មាំ ព្រោះការប្រកាន់មាំជាបច្ច័យរបស់បុគ្គលនោះ កព ក៏កើតមាន ហេតុនោះ សូម្បីតណ្ហា, ឧបាទាន និង កព គឺលោកសង្គ្រោះយកហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះធម្មសេនាបតីសារីបុត្រ លោកពោលថា "សេចក្តីវង្វេង ក្នុងបុរិមកម្មកព គឺជាអវិជ្ជា, ចេតនា ដែលប្រមូលមកហើយ ក្នុងបុរិមកម្មកព ជាសង្ខារ, ចំណង់ ក្នុងបុរិមកម្មកព ជាតណ្ហា, ការជាប់ជំពាក់ ក្នុងបុរិមកម្មកព ជាឧបាទាន, ចេតនាក្នុងបរិមកម្មកព ឈ្មោះថា កព ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំង ៥ នេះ ជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិ ក្នុងបុរិមកម្មកព ក្នុងកពនេះ" ដូច្នេះឯង ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា "ក្នុងបុរិមកម្មភព" បានដល់កម្មកព ដែលមានមកពីដើម ។ សេចក្តីថា "ក្នុងកម្មកព ដែលសត្វធ្វើ ក្នុងអតីតជាតិ" ។

ពាក្យថា "មោហៈ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា" មានសេចក្តីថា សេចក្តីវង្វេង ក្នុងធម៌ដែលជាហេតុ ឲ្យវង្វេងទាំងឡាយ មានទុក្ខជាដើម ក្នុងកាលនោះ ឯណាមួយ, បុគ្គល ដែលវង្វេងហើយ រមែងធ្វើកម្ម ដោយសេចក្តីវង្វេង ណាមួយ, សេចក្តីវង្វេងនោះ

ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។

ពាក្យថា "បេតនា ដែលប្រមូលទុកហើយ ឈ្មោះថា សង្ខារ" បានដល់ ចេតនា ខាងដើម ឯណា របស់បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្មនោះ ប្រៀបដូចជា ចេតនា ខាងដើម ដែលកើតឡើង ដល់ទាយក អ្នកញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា "អាត្មាអញ នឹងឲ្យទាន" ដូច្នេះ ហើយ ចាត់ចែងនូវឧបករណ៍ ក្នុងទានទាំងឡាយ រហូត ១ ខែក្តី ១ ឆ្នាំក្តី ។ ចំណែក ចេតនា របស់ទាយកនោះ អ្នកជាក់នូវទក្ខិណាទាន លើដៃនៃបដិគ្គាហក:ទាំងឡាយ លោកហៅថា " ភព " ។ នយមួយទៀត ចេតនា ក្នុងជវន:ទាំងឡាយ ៦ ដែលជាចិត្តមានអាវជ្ជន:តែមួយ ឈ្មោះថា ចេតនាដែលប្រមូលមក ឈ្មោះថា ជាសង្ខារ, ចេតនា ទី៧ ឈ្មោះថា ភព, ឬថា ចេតនា គ្រប់យ៉ាង ឈ្មោះថា ភព, ធម៌ទាំងឡាយដែលសម្បយុត្ត ដោយចេតនានោះ ឈ្មោះថា ចេតនា ដែលប្រមូលមក ចាត់ជាសង្ខារ ។

ពាក្យថា "បំណង់ ឈ្មោះថា តណ្ហា" មានសេចក្តីថា កាលបើបុគ្គល កំពុងតែធ្វើកម្ម សេចក្តីចំណង់ គឺសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងឧបបត្តិភព ដែលជាផលនៃកម្មនោះ ឯណា, សេចក្តីចំណង់នោះ ឈ្មោះថា តណ្ហា ។

ពាក្យថា "ការប្លែទៅជិត (ប្រកាន់មាំ) ឈ្មោះថា ឧបាទាន" សេចក្តីថា ការធ្វើកម្មនេះឯណា ដែលជាបច្ច័យនៃកម្មភព ហើយជាប់ជំពាក់ គឺកាន់យក គឺប្រកាន់មាំ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយនយ

ថា "អាត្មាអញ នឹងសេពនូវកាមទាំងឡាយ ក្នុងទីឈ្មោះនោះ, អាត្មាអញ នឹងសូន្យ" យ៉ាងដូច្នេះ ជាដើម, សេចក្តីប្រកាន់មាំនេះ ឈ្មោះថា ឧបាទាន ។

ពាក្យថា "ភេតនា ឈ្មោះបាំ ភព" មានសេចក្តីថា ចេតនា ដែលបានពោលមកហើយ ក្នុងទីបំផុតនៃការប្រមូលមក ឈ្មោះថា កម្ម បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបសេចក្តីអធិប្បាយដូច្នេះឯង ។

(ផលក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៥)

ពាក្យថា "ក្នុងពេលឥឡូវនេះ ផលមាន ៥" បានដល់ អង្គ មានវិញ្ញាណជាដើម មានវេទនាជាទីបំផុត មកហើយ ក្នុងបាលីហ្នឹងឯង ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា: បដិសន្ធិ ក្នុងបច្ចុប្បន្នភពនេះ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណ, ការចុះកាន់គភ៌ ក្នុងបច្ចុប្បន្នភពនេះ ឈ្មោះថា នាមរូប, សេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងបច្ចុប្បន្នភព ឈ្មោះថា អាយតនៈ, ការៈដែលប៉ះទង្គិចអារម្មណ៍ ក្នុងបច្ចុប្បន្នភព ឈ្មោះថា ផស្សៈ, ការសោយផល ក្នុងបច្ចុប្បន្នភព ឈ្មោះថា វេទនា ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំង ៥ នេះ មាន ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ព្រោះកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ក្នុងភពខាងដើមជាបច្ច័យ ។

បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា "បដិសន្ធិ ឈ្មោះបាំ វិញ្ញាណ" សេចក្តីថា: ធម្មជាតណា ដែលលោកហៅថា "បដិសន្ធិ" ព្រោះកើតឡើង ដោយអំណាចការតភ្ជាប់ចំពោះភពដទៃ, ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ពាក្យថា "ការចុះកាន់ (គភិ) ឈ្មោះថា នាមរូប" សេចក្តីថា ការចុះកាន់នៃរូបធម៌ និង អរូបធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងគភ៌ ដូចជាមកហើយ ចូលទៅ ក្នុងគភ៌ឯណា, នេះ ឈ្មោះថា នាមរូប ។

ពាក្យថា "សេចក្តីជ្រុះបាំ ឈ្មោះថា អាយតនៈ" នេះ លោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃអាយតនៈ ๕ មានចក្ខាយតនៈជាដើម ។

ពាក្យថា "ភាវៈប៉ះទង្គិច (អារម្មណ៍) ឈ្មោះថា ផស្សៈ" មានសេចក្តីថា សភាវៈណា ប៉ះ គឺទង្គិចនូវអារម្មណ៍កើតឡើង, សភាវៈនេះ ឈ្មោះថា ផស្សៈ ។

ពាក្យថា "កិរិយាសោយ (វិបាក) ឈ្មោះថា វេទនា" សេចក្តីថា ការសោយនូវវិបាក ឯណា ដែលកើតឡើងហើយ ព្រមទាំងបដិសន្ធិវិញ្ញាណក្តី ព្រមទាំងផស្សៈ ដែលមានសឡាយតនៈជាបច្ច័យក្តី, ការសោយនូវវិបាកនោះ ឈ្មោះថា វេទនា ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីអធិប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។

(បច្ចុប្បន្នហេតុ ๕)

ពាក្យថា "ហេតុ ក្នុងពេលឥឡូវនេះ (មាន) ๕" បានដល់កិលេសជាតិ មានតណ្ហាជាដើម ។ កិលេសជាតិ មានតណ្ហា ជាដើមនោះ មកហើយ ក្នុងបាលី ក៏គឺតណ្ហា, ឧបាទាន និង កម ។ តែកាលបើកម គឺលោកកាន់យកហើយ, សង្ខារ ដែលជាបុព្វភាគនៃកមនោះ ក្តី ដែលសម្បយុត្តហើយ ជាមួយនឹងកមនោះ ក្តី

គឺលោកកាន់យកហើយផងដែរ ក៏ដោយការកាន់យកតណ្ហា ឧបាទាន, អវិជ្ជា ដែលសម្បយុត្តហើយ ដោយតណ្ហា និង ឧបាទាន នោះ ឬ បុគ្គលដែលវង្វេងហើយដោយអវិជ្ជា ណា, អវិជ្ជានោះ ក៏ឈ្មោះថា គឺលោកកាន់យកហើយដូចគ្នាដែរ ព្រោះហេតុនោះ បច្ចុប្បន្នហេតុ ទើបមាន ៥ យ៉ាងនោះឯង ។ ព្រោះហេតុនេះ ព្រះសារីបុត្រ ពោលថា "ព្រោះភាវៈនៃអាយតនៈទាំងឡាយ ចាស់ក្លាហើយ ក្នុងភពនេះ មោហៈ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា, ចេតនា ដែលប្រមូលមកហើយ ឈ្មោះថា សង្ខារ, ចំណង់ ឈ្មោះថា ភព, ការចូលទៅជិត ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ឈ្មោះថា ឧបាទាន, ចេតនា ឈ្មោះថា ភព ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយនេះ ក្នុងកម្មភព នេះ ជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិបន្តទៅ" ។

បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា "ព្រោះភាវៈនៃអាយតនៈទាំងឡាយ ក្នុងភពនេះ ចាស់ក្លាហើយ" *គឺលោកសំដែងសេចក្តីវង្វេងស៊ប់ ក្នុងកាលដែលធ្វើកម្ម នៃបុគ្គលអ្នកមានអាយតនៈចាស់ក្លាហើយ ។*

ពាក្យដ៏សេស មានសេចក្តីពាក់ព័ន្ធពិត ។

(ផលជាអនាគត ៥)

ពាក្យថា "ផលក្នុងកាលតទៅ ៥" បានដល់ អង្គ ៥ មានវិញ្ញាណជាដើម ។ ធម៌ទាំង ៥ នោះ លោកពោលហើយដោយការកាន់យកថា ជាតិ ។ ចំណែកជរា និង មរណៈ គឺជរា និង មរណៈនៃធម៌ទាំង ៥ នោះឯង ។ ហេតុនោះ ទើបព្រះសារីបុត្រ

ពោលថា "បដិសន្ធិ ក្នុងភព តទៅ ជាវិញ្ញាណ, កិរិយាចុះកាន់គភ៌ ក្នុងភពតទៅ ឈ្មោះថា នាមរូប, សេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងភព តទៅ ឈ្មោះថា អាយតនៈ, សភាវៈប៉ះទង្គិចអារម្មណ៍ ក្នុងភព តទៅ ឈ្មោះថា ផស្សៈ, ការសោយអារម្មណ៍ ក្នុងភព តទៅ ឈ្មោះថា វេទនា ហេតុនោះ ធម៌ទាំង៥យ៉ាងនេះ មានក្នុងឧបបត្តិភព បន្តទៀត ព្រោះកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ក្នុងភពនេះជាបច្ច័យ ។ ភវចក្រនេះ មានកាំ គឺអាការ ២០ ដូចរៀបរាប់មកនេះឯង ។

ចំណែកក្នុងបទថា "ភវចក្រ មានវដ្តៈ ៣ វិលទៅមិនឈប់" នេះ មានសេចក្តីអធិប្បាយថា: ភវចក្រនេះ មានវដ្តៈ ៣ ដោយវដ្តៈទាំង៣យ៉ាង ៣ នេះ គឺ សង្ខារ និង ភពជាកម្មវដ្តៈ, អវិជ្ជា, តណ្ហា និង ឧបាទាន ជាកិលេសវដ្តៈ, វិញ្ញាណ, នាមរូប, សឡាយតនៈ, ផស្សៈ និង វេទនា ជាវិបាកវដ្តៈ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា កិលេសវដ្តៈ មិនទាន់សាបសូន្យ ដរាបណា ក៏ឈ្មោះថា រមែងវិលទៅ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញ ម្តងហើយ ម្តងទៀត, ឈ្មោះថា មិនចេះឈប់ឈរ ព្រោះមានបច្ច័យពុំទាន់សាបសូន្យនោះឯង ដរាបនោះ ។

(៤០៨) ភវចក្រនេះនោះ កាលវិលទៅ យ៉ាងនេះ

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយការកើតអំពីសប្ទៈ ១, ដោយកិប្ទ ១, ដោយគ្រឿងរារាំង ១, ដោយឧបមាទាំង៣យ៉ាង ១, ដោយការផ្ទៀងគ្នា នៃគម្ពីរភាព ១, ដោយការផ្ទៀងគ្នានៃន័យ ១ តាមសមគួរ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

បណ្តាបទទាំងនោះ កម្ម ដែលជាកុសល និង អកុសល គឺ លោកពោលហើយ ក្នុងសច្ចវិភង្គ ថា “សមុទយសច្ចៈ” ដោយមិនផ្សេងពីគ្នា ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងបទថា “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា” ជាដើម មានសេចក្តីថា សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជា ឈ្មោះថា ទុតិយសច្ចៈ កើតមក អំពីទុតិយសច្ចៈ, វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារទាំងឡាយ ជាបឋមសច្ចៈ កើតអំពីទុតិយសច្ចៈ, អង្គទាំងឡាយ មាននាមរូប ជាដើម មានវិបាក-វេទនា ជាទីបំផុត (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាដើម ជាបឋមសច្ចៈ កើតអំពីបឋមសច្ចៈ, តណ្ហា (កើតមាន) ព្រោះវេទនា ជាទុតិយ-សច្ចៈ កើតអំពីបឋមសច្ចៈ, ឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហា ជាទុតិយសច្ចៈ កើតអំពីទុតិយសច្ចៈ, ភព (កើតមាន) ព្រោះឧបាទាន ជាបឋមសច្ចៈ និង ទុតិយសច្ចៈ ទាំង ២ យ៉ាង កើតអំពីទុតិយសច្ចៈ, ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភព ជាបឋមសច្ចៈ កើតអំពីទុតិយសច្ចៈ, ជរា និង មរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិ ជាបឋម-សច្ចៈ កើតអំពីបឋមសច្ចៈ, ព្រោះហេតុដូច្នោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបភវចក្រនេះ ដោយកើតអំពីសច្ចៈ តាមគួរ យ៉ាងដូច្នេះ ជាដំបូង ។

(ដោយកិច្ច)

ម៉្យាងវិញទៀត ក្នុងអង្គទាំងឡាយនោះ អវិជ្ជា តែងនាំសត្វទាំងឡាយឲ្យវង្វេង ក្នុងវត្ថុទាំងឡាយ និង ជាបច្ច័យ ដើម្បីសេចក្តីប្រាកដឡើង នៃសង្ខារទាំងឡាយ, ដូចគ្នានោះដែរ សង្ខារទាំង

ឡាយតាក់តែងនូវសង្ខតធម៌ និង ជាបច្ច័យ នៃវិញ្ញាណផងដែរ, សូម្បីវិញ្ញាណ ក៏ទទួលជីងនូវវត្ថុ (អារម្មណ៍) និង ជាបច្ច័យ នៃនាមរូបផងដែរ, ឯនាមរូបសោត ក៏ឧបត្ថម្ភគាំទ្រ ដល់គ្នានឹងគ្នា និង ជាបច្ច័យ នៃសឡាយតនៈទៀតផង, សូម្បីសឡាយតនៈ ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងវិស័យរបស់ខ្លួន និង ជាបច្ច័យនៃផស្សៈថែមទៀត, ឯផស្សៈ រមែងពាល់ត្រូវនូវអារម្មណ៍ និង ជាបច្ច័យ នៃវេទនាផងដែរ, វេទនាសោត ក៏សោយនូវរស (អារម្មណ៍) និង ជាបច្ច័យនៃតណ្ហាថែមទៀត, សូម្បីតណ្ហា ក៏ត្រេកអរើកពាយ ក្នុងធម៌ ដែលជាទីតាំង នៃសេចក្តីត្រេកអរើកពាយ និង ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានផង, សូម្បីឧបាទាន ក៏ប្រកាន់មាំ ក្នុងធម៌ដែលជាទីតាំងនៃឧបាទាន និង ជាបច្ច័យនៃភពដែរ, ឯភព ក៏រាលដាលទៅ ក្នុងគតិផ្សេងៗ និង ជាបច្ច័យ នៃជាតិថែមទៀត, ចំណែកជាតិ ក៏ញុំាងខន្ធទាំងឡាយ ឲ្យកើតឡើង និង ជាបច្ច័យនៃជរាមរណៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការៈនៃការកើតឡើង នៃខន្ធទាំងឡាយនោះផងដែរ ។ ឯជរា មរណៈ ក៏គ្របសង្កត់នូវការចាស់ក្ងា និង ការបែកធ្លាយនៃខន្ធទាំងឡាយ និង ជាបច្ច័យនៃការកើតជ្រាកជ នៃភពជទៃទៀត ព្រោះជាទីតាំងនៃទុក្ខទាំងឡាយ មានសោកជាដើម ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសូម្បីដោយកិច្ច គឺការប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយ ២ យ៉ាង ក្នុងបទទាំងពួង តាមសមគួរចុះ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(ដោយគ្រឿងរារាំង)

(៤០៩) មួយទៀត បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា "សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ" *នេះ ជាគ្រឿងបដិសេធ នូវទស្សនៈថា មានអ្នកធ្វើ (អ្នកសាង) ។ បទថា* "វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ" *គឺជាគ្រឿងបដិសេធ រាវាំងនូវទស្សនៈថា: អត្តៈ គឺខ្លួន កំរើកបាន ។ បទថា* "នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ" *គឺជាគ្រឿងបដិសេធនូវសេចក្តីសំគាល់ថា ជាដុំ ព្រោះសំដែងនូវការបែកធ្លាយ នៃវត្ថុដែលបុគ្គលពោលកំណត់ថា "អត្តា" ដូច្នេះ ។ បទថា* "សឡាយតនៈ (កើតមាន) ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ" *ជាដើម ជាគ្រឿងរាវាំងនូវទស្សនៈ មានការឃើញថា "ខ្លួនឃើញ ។ល។ ខ្លួនដឹង, ខ្លួនពាល់ត្រូវ, ខ្លួនសោយ, ខ្លួនត្រេកត្រអាល, ខ្លួនប្រកាន់មាំ, ខ្លួនមាន, ខ្លួនកើត, ខ្លួនចាស់គ្រាំគ្រា, ខ្លួនស្លាប់" ដូច្នេះជាដើម ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ កវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប សូម្បីដោយគ្រឿងរាវាំង (បដិសេធ) នូវការយល់ឃើញខុស តាមសមគួរ ។*

(ដោយឧបមា)

ម៉្យាងទៀត ក្នុងអង្គទាំងនោះ អវិជ្ជា ប្រៀបដូចមនុស្សខ្វាក់ ព្រោះមិនឃើញនូវធម៌ ដោយអំណាចនៃលក្ខណៈ របស់ខ្លួន និងសាមញ្ញលក្ខណៈ, សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ

ប្រៀបដូចជាការជាន់ទៅផ្ងាតនៃបុគ្គលដែលខ្វាក់, វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ ប្រៀបបីដូចជាការដួលចុះ នៃបុគ្គលដែលជាន់ផ្ងាតហើយ, នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាការកើតឡើង នៃបូស នៃបុគ្គលដែលដួលហើយ, សឡាយតនៈ (កើតមាន) ព្រោះនាមរូប ជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាក្បាលបូសដែលបែក, ផស្សៈ (កើតមាន) ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាការជំដែលមកប៉ះ នូវក្បាលបូស, វេទនា (កើតមាន) ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាសេចក្តីទុក្ខ ដែលកើតឡើង ព្រោះការប៉ះទង្គិច, តណ្ហា (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាសេចក្តីប្រាថ្នា និង ការដោះស្រាយបំបាត់នូវសេចក្តីទុក្ខ, ឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ប្រៀបបីដូចជាការកាន់យកនូវថ្នាំ ដែលជាពិសពុល ដោយការប្រាថ្នា និង ការដោះស្រាយ (បំបាត់នូវទុក្ខ), ភព (កើតមាន) ព្រោះមានឧបាទាន ជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចការលាបថ្នាំ ដែលមានពិសពុលដែលខ្លួនកាន់យកហើយ, ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភពជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាការកើតឡើង នៃបូសដែលក្លាយ ព្រោះការលាបថ្នាំដែលមានពិសពុល, ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ប្រៀបដូចជាការបែកធ្លាយនៃបូស ព្រោះបូសដែលក្លាយ ព្រោះហេតុណា, ម៉្យាងទៀត បណ្តាអង្គទាំងនោះ អវិជ្ជា តែងគ្របសង្កត់ នូវសត្វទាំងឡាយ ដោយការធ្វើមិនឲ្យប្រតិបត្តិ ឬក៏ ឲ្យ

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ប្រតិបត្តិខុស ប្រៀបដូចជាគម្រប ដែលគ្របបិទក្អែកទាំងពីរជិត, បុគ្គលពាល ដែលត្រូវអវិជ្ជានោះ គ្របសង្កត់ហើយ តែងតែវេច ខ្ចប់ រុំព័ទ្ធខ្ជួន ដោយសង្ខារទាំងឡាយ ដែលនាំទៅកាន់កំណើតថ្មី ប្រៀប ដូចជាកូននាង រុំព័ទ្ធខ្ជួន (សង្ខារ) ដោយចំណែកនៃសរសៃសូត្រ, វិញ្ញាណ ដែលសង្ខារគ្រប់គ្រងហើយ រមែងបាននូវទីអាស្រ័យ ក្នុង គតិទាំងឡាយ ប្រៀបបីដូចជាព្រះរាជកុមារ ដែលបរិវារយកទៅ គ្រប់គ្រងរក្សាហើយ រមែងបាននូវការឧបត្ថម្ភ ក្នុងរាជសម្បត្តិ, វិញ្ញាណ ញ៉ាំងនាមរូបមានច្រើនប្រការ ឲ្យកើតឡើង ក្នុងបដិសន្ធិ ព្រោះត្រិះរិះពិចារណា នូវអារម្មណ៍ ដែលជានិមិត្ត នៃឧបបត្តិ ប្រៀបដូចជាអ្នកលេងល្បិចកល (លេងស៊ើក) ធ្វើជាល្បិចកល ឲ្យកើតឡើងច្រើនប្រការ, សឡាយតនៈ ដែលតាំងនៅស៊ប់ហើយ ក្នុងនាមរូប រមែងដល់ នូវសេចក្តីចម្រើនលូតលាស់ ទូលំទូលាយ ប្រៀបដូចជាគុម្ពឈើ ក្នុងព្រៃដែលដុះតាំងនៅស៊ប់ ក្នុងផែនដី ដែលមានជីវជាតិដ៏ល្អ រមែងដល់ នូវការលូតលាស់ចំរើនឡើង, ផស្សៈ កើតឡើង ព្រោះការប៉ះទង្គិចនៃអាយតនៈ ប្រៀបដូចជា ក្លើងកើតឡើង ព្រោះការសង្កៀតនៃឈើ ដែលសង្កៀតខាងលើ, វេទនា កើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលត្រូវផស្សៈពាល់ត្រូវហើយ ប្រៀបដូចជាកំដៅដែលកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលត្រូវក្លើងពាល់ ត្រូវហើយ, តណ្ហា រមែងចំរើនឡើង ដល់បុគ្គលដែលកំពុងតែ សោយវេទនា ប្រៀបដូចជាការស្រេកឃ្លាន កើតច្រើនឡើង ដល់

បុគ្គលដែលផឹកទឹកសមុទ្រ, បុគ្គល ដែលស្រែកឃ្វានហើយ (ដោយតណ្ហា) រមែងធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងភពទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុគ្គលដែលស្រេកទឹក ប្រាថ្នាក្នុងការផឹកទឹក, ការធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នានោះ ជាការប្រកាន់មាំ របស់បុគ្គលនោះ, បុគ្គលនោះ តែង ប្រកាន់មាំនូវភព ព្រោះឧបាទាន ប្រៀបដូចជាត្រីត្រូបាក់សន្ទូច ជាប់ ព្រោះសេចក្តីលោភលន់ក្នុងចំណី (នុយ), កាលបើភពមាន, ជាតិក៏មាន, ប្រៀបដូចជាកាលបើមានពូជ, ពន្លក ក៏មាន, ជរា-មរណៈ រមែងកើតមាន ដល់បុគ្គលដែលកើតហើយ ដោយពិត ប្រៀបដូចជាការលំដួល ដែលកើតមាន ដល់ដើមឈើដែលកើត ហើយ ដោយពិត ដូច្នោះឯង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយឧបមាទាំងឡាយ តាមសមគួរ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(ដោយការផ្សេងគ្នានៃគម្ពីរភាព)

(៤១០) មួយវិញទៀត ពាក្យជាបាលីថា "ម្នាលអានន្ទ ក៏ បដិច្ចសមុប្បាទនេះ ជាធម៌ជ្រាលជ្រៅផង ការប្រាកដចេញមក ក៏ ជ្រាលជ្រៅផងដែរ" ដូច្នេះ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ សំដៅយកនូវភាវៈនៃបដិច្ចសមុប្បាទនោះ ជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ដោយអត្ថផង ដោយធម៌ផង ដោយការសំដែងផង ដោយ បដិវេធផង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ គឺ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយការផ្សេងគ្នា នៃគម្ពីរភាព តាមសមគួរ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(ជ្រាលជ្រៅដោយផល)

ក្នុងគម្ពីរភាពទាំងនោះ អត្ថគឺភាពនៃជរាមរណៈ កើតឡើង ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ឈ្មោះថា ជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះអត្ថ គឺភាពនៃជរា និង មរណៈប្រព្រឹត្តទៅព្រម ព្រោះជាតិ ជាបច្ច័យ យ៉ាងនេះ គឺ ជរាមរណៈ មិនមានអំពីជាតិ ក៏មិនមែនដែរ និង ច្រាសចាកជាតិជរាមរណៈ និងមានអំពីហេតុដទៃ ក៏មិនមែនដែរ ហើយជរាមរណៈនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រមអំពីជាតិ ដោយប្រការដូច្នេះ ជាធម៌ដែលដឹងបាន ដោយកម្រ, នយដូចគ្នានោះដែរ អត្ថគឺភាពនៃជាតិ កើតឡើង ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។ល។ អត្ថ គឺភាវៈនៃសង្ខារទាំងឡាយកើតឡើង ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ សុទ្ធតែជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ ទើបឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅដោយអត្ថ, នេះជាសេចក្តីជ្រាលជ្រៅ ដោយអត្ថ ក្នុងភវចក្រនេះ ជាដំបូង ។ មែនពិត ផលដែលកើតអំពីហេតុ លោកហៅថា អត្ថ ។ ដូចជាបាលីថា "ញាណ គឺការដឹង ក្នុងផលដែលកើតអំពីហេតុ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា" ។

(ជ្រាលជ្រៅដោយហេតុ)

មួយវិញទៀត អត្ថ គឺភាវៈនៃអវិជ្ជា ជាបច្ច័យនៃសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះអវិជ្ជា ជាបច្ច័យនៃសង្ខារទាំងឡាយនោះៗ ដោយអាការណា និង ដោយស្ថានណា, អាការនោះ និង ស្ថាននោះ

ជាករណីដែលដឹងបាន ដោយលំបាក, នយដូចគ្នាហ្នឹងដែរ អត្ត គឺ ភាវៈនៃសង្ខារទាំងឡាយ ជាបច្ចយនៃវិញ្ញាណ ។លៗ អត្ត គឺ ភាវៈនៃជាតិជាបច្ចយ នៃជរាមរណៈ សុទ្ធតែជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅដោយធម៌, នេះ ជាសេចក្តីជ្រាលជ្រៅដោយធម៌ ក្នុងភវចក្រនេះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ មែនពិត ពាក្យថា "ធម៌" គឺជាឈ្មោះនៃហេតុ ។ សមដូចជាលោកពោលថា " ការដឹង ក្នុងហេតុ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា " ។

(ជ្រាលជ្រៅដោយការសំដែង)

ម៉្យាងវិញទៀត សូម្បីការសំដែង នូវបដិច្ចសមុប្បាទនោះ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះសំដែងទីពឹងឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយហេតុនោះៗ ដោយប្រការនោះៗ, ញាណ ជនៃក្រៅអំពីសព្វញ្ញុត-ញ្ញាណ រមែងមិនបានទីពឹង ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនោះទេ, ពិតមែនដូច្នោះ ភវចក្រនេះ ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ព្រះអង្គទ្រង់សំដែងហើយដោយអនុលោម ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែង ដោយបដិលោម ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែង ទាំងដោយអនុលោម ទាំងដោយបដិលោម ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែងចាប់ផ្តើមពីពាក់កណ្តាលដោយអនុលោមខ្លះ ដោយបដិលោមខ្លះ ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែងសន្ធិ ៣ សង្ខេប ៤ ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែង សន្ធិ ២ សង្ខេប ៣ ក្នុងព្រះសូត្រខ្លះ ទ្រង់សំដែងតែសន្ធិ ១ សង្ខេប ២

ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ កវចក្រនេះ ទើបឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ ដោយការសំដែងយ៉ាងនេះ ។ នេះ ជាសេចក្តីជ្រាលជ្រៅ នៃការសំដែង ។

(ជ្រាលជ្រៅដោយបដិវេធ)

មួយវិញទៀត ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ សភាវៈនៃធម៌មានអវិជ្ជាជាដើម នោះឯណា, មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ឈ្មោះថា ជាធម៌ គឺព្រះយោគីចាក់ធ្លុះហើយ ដោយប្រពៃ ព្រោះជាលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ដោយសភាវៈឯណា ដែលខ្លួនបានចាក់ធ្លុះហើយ, សភាវៈនោះ ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះជ្រាលជ្រៅ ចុះទៅបានដោយកម្រ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ កវចក្រនេះ ទើបឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ ដោយបដិវេធ ។

នយដូចគ្នាហ្នឹងដែរ ក្នុងជិច្ចសមុប្បាទនេះ អត្ថ គឺការមិនជីង, ការមិនឃើញ និង ការមិនចាក់ធ្លុះ ដោយប្រពៃនូវសច្ចៈនៃអវិជ្ជា ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការតាក់តែង, ការដុះជាលឡើង, ការប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយរាគៈ, ការប្រាសចាករាគៈ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការសាបសូន្យ, ការមិនខ្វល់ខ្វាយ, ការមិនកម្រើក, ការប្រាកដដោយបដិសន្ធិ នៃវិញ្ញាណ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការកើតឡើងជាមួយគ្នា, ការបែកចេញអំពីគ្នា, ការបែកចេញអំពីគ្នាមិនបាន, ការបង្អោនទៅ និង ការបែកធ្លាយនៃនាមរូប ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

គឺភាពជាអធិបតី, ភាពជាលោក, ភាពជាទ្វារ, ភាពជាខេត្ត, ភាពជាវិស័យ គឺឥន្ទ្រីយ៍នៃសឡាយតនៈ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការប៉ះពាល់គ្នា, ការជិតជិត (កៀកគ្នា), ការប៉ះដល់គ្នា, ការប្រជុំព្រមគ្នានៃផស្សៈ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការសោយនូវអារម្មណ៍, ភាពជាសុខ, ភាពជាទុក្ខ និង ជាកណ្តាលៗ ការសោយ ដោយបែបនិជ្ជីវៈ គឺមិនមានអត្តា ជាអ្នកសោយ នៃវេទនា ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការភ្ញើតភ្ញើន, ការរំសាយចិត្ត, សេចក្តីច្រាច្នា ដូចជាស៊ីង, ដូចជាលតា (វល្លិ៍ដែលវារទន្ទ្រានឡើងលើដើមឈើ) ដូចជាទន្ទេ និង ការមិនចេះពេញ ដូចជាសមុទ្រ នៃតណ្ហា ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការប្រកាន់, ការកាន់យក, ការប្រកាន់ស្អិត, ការប្រកាន់មាំ, ការប្រព្រឹត្តិកន្ទង ជាន ដោយក្រ នៃឧបាទាន ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការប្រមូល, ការតាក់តែង និង ការបោះទម្លាក់ទៅ ក្នុងកំណើត ក្នុងគតិ ក្នុងឋិតិ និង ក្នុងនិវាសៈ ទីនៅអាស្រ័យនៃភព ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការកើត, ការជាន់កំណើត, ការចុះកាន់គភ៌, ការកើតឡើង, ការប្រាកដឡើងនៃជាតិ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ, អត្ថ គឺការអស់ទៅ, ការសូន្យទៅ, ការបែកធ្លាយ និង ការប្រែប្រួលទៅ នៃជរាមរណៈ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ ទើបឈ្មោះថា ជ្រាលជ្រៅដោយបដិវេធ, នេះ ជាសេចក្តីជ្រាលជ្រៅ ដោយបដិវេធ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ ។

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

(ដោយន័យផ្សេងគ្នា)

មួយទៀត ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ នយនៃអត្ត (អត្តនយ) មាន ៤ យ៉ាង គឺ នយនៃអត្តតែមួយ, នយនៃអត្តផ្សេងគ្នា, នយនៃអត្តថា មិនមានការខ្វល់ខ្វាយ, នយនៃអត្តថា ជាធម៌ដូច្នោះឯង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ភវចក្រនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប សូម្បីដោយការផ្សេងគ្នានៃនយ តាមសមគួរ ។

(ឯកត្តនយ)

ក្នុងនយទាំង ៤ យ៉ាងនោះ ការមិនចូលទៅកាត់ផ្តាច់ នៃទី-ត យ៉ាងដូច្នេះ គឺ សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ, វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ដូច្នេះជាដើម ដូចជាភាពនៃពូជ កកើតទៅជាដើមឈើបាន ក៏ព្រោះការកើតមាននៃអវយវៈនៃដើមឈើ មានពន្លកជាដើម យ៉ាងដូច្នោះ ឈ្មោះថា ឯកត្តនយ ។

ព្រះយោគី កាលឃើញ នូវឯកត្តនយ ណា ដោយប្រពៃ រមែងលះបង់នូវខន្ធទិដ្ឋិ ព្រោះបានដឹងនូវការមិនចូលទៅកាត់ផ្តាច់នៃទី-ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការជាប់ទាក់ទងគ្នា នៃហេតុនិង ផល កាលបើព្រះយោគី យល់ឃើញខុស រមែងប្រកាន់មាំនូវសស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់យក នូវភាវៈនៃការមិនចូលទៅកាត់ផ្តាច់ នៃទី-ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការជាប់ទាក់ទងគ្នានៃហេតុនិង ផល ថា មានតែមួយ ។ (នេះ ឈ្មោះថា ឯកត្តនយ) ។

(នានត្តនយ)

ចំណែកខាង ការកំណត់លក្ខណៈ តាមសមគួរ ដល់ខ្លួន នៃធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើម ឈ្មោះថា នានត្តនយ ។ ព្រះយោគី កាលឃើញនានត្តនយ ណា ដោយប្រពៃ រមែងលះបង់នូវ សស្សតទិដ្ឋិ ព្រោះឃើញនូវការកើតឡើង នៃវត្ថុដែលថ្មីៗ ទាំងឡាយ កាលឃើញខុស រមែងប្រកាន់មាំ នូវឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ព្រោះប្រកាន់យកនូវភាវៈនៃហេតុ និង ផល ដែលជាប់ចុះ ក្នុងសន្តានតែមួយ ជាសន្តានដែលបានបែកធ្លាយហើយហ្នឹងឯង ថា ជារបស់ផ្សេងគ្នា ។ (នេះ ឈ្មោះថា នានត្តនយ) ។

(អព្យាបាទន័យ)

ភាពនៃអវិជ្ជា មិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មានជាអាទិ៍យ៉ាងនេះថា "សង្ខារទាំងឡាយ គឺខុំធ្វើឲ្យកើតឡើង" ដូច្នេះ ឬថា "សង្ខារមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ ថា វិញ្ញាណ គឺយើងធ្វើឲ្យកើតឡើង" ដូច្នេះ ឈ្មោះថា អព្យាបាទន័យ ។ ព្រះយោគី កាលឃើញនូវនយណា ដោយប្រពៃ រមែងលះបង់នូវសេចក្តីសំគាល់ថា មានខ្លួន ព្រោះដឹងនូវភាពមិនមានអ្នកធ្វើ (អ្នកកសាង) កាលឃើញខុស រមែងប្រកាន់មាំ នូវអកិរិយទិដ្ឋិ ព្រោះមិនប្រកាន់យក នូវភាវៈនៃហេតុ នៃធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាដើម ដែលសំរេចបាន ដោយសភាវនិយម កាលបើសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មិនមាន ។ (នេះ ឈ្មោះថា អព្យាបាទន័យ) ។

(ឯវិធម្មតាន័យ)

បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស

ចំណែកនយនេះ ថា "ការកើតឡើងនៃផល មានសង្ខារ ជាដើម រមែងកើតមាន អំពីហេតុទាំងឡាយ មានអវិជ្ជា ជាដើម ប៉ុណ្ណោះ ដូចជាការកើតឡើង នៃវត្ថុទាំងឡាយ មានទឹកដោះជូរ ជាដើម រមែងកើតមាន អំពីទឹកដោះស្រស់ជាដើម ដូច្នោះឯង មិនមែនមានមកអំពីវត្ថុដទៃឡើយ" ដូច្នេះ ឈ្មោះថា ឯវំធម្មតានយ ។ ព្រះយោគី កាលឃើញនយ ណា ដោយប្រពៃ រមែងលះបង់ អហេតុកទិដ្ឋិ និង អកិរិយទិដ្ឋិ ព្រោះជឹងនូវផល តាមសមគួរដល់បច្ចយ កាលឃើញទុស រមែងប្រកាន់មាំ នូវអហេតុកទិដ្ឋិ និង និយតវាទ ព្រោះមិនកាន់យកនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃផលដែលសមគួរដល់បច្ចយ ហើយប្រកាន់មាំថា របស់អ្វីៗ មិនដែលកើតមកអំពីហេតុណាមួយទេ ។

(នេះ ឈ្មោះថា ឯវំធម្មតានយ) ។

ភវចក្រនេះ

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយការកើតអំពីសប្ញៈ ១, ដោយកិប្ញ ១, ដោយការរារាំង ១, ដោយឧបមាទាំងឡាយ ១ ដោយការផ្សេងគ្នានៃគម្ពីរភាព ១, ដោយការផ្សេងគ្នានៃន័យ ១ តាមសមគួរ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ព្រោះបុគ្គលទំលាយមិនបាន នូវភវចក្រនេះ ដែលជ្រាលជ្រៅក្រៃលែង ព្រោះជាធម៌ជ្រាលជ្រៅ ដែលតទល់បានដោយកម្រ ព្រោះកំណត់យក ដោយនយផ្សេងៗ ដោយកាំបិតគឺញាណ

ដែលបានសំលៀង យ៉ាង (មុត) ល្អ នៅលើថ្មដ៏ប្រសើរ គឺសមាធិ ហើយកន្ធង់នូវសង្សារភ័យដែលបៀតបៀនជាប់ជានិច្ច ដូចកាំនេះ ទៅបាន អ្នកណាម្នាក់ ក៏មិនមាន សូម្បីក្នុងការសុបិនឡើយ ។

សមដូចជាព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ ថា "ម្នាលអានន្ទ ក៏បដិច្ចសមុប្បាទធម៌នេះ ជាធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ផង ប្រាកដច្បាស់ ជាជ្រាលជ្រៅផង, ម្នាលអានន្ទ ព្រោះការមិន ដឹង ព្រោះការមិនចាក់ធ្លុះ នូវធម៌នោះ ពួកសត្វនេះ ទើបកើតជា ស្មុគស្មាញ ដូចជាតម្បាញដែលកណ្តុរកាត់ ដូចជាអំបោះត្រូវទឹក ជាយ របស់ជាងតម្បាញ ឬ សំបុកសត្វស្វាប កើតដូចជាស្មៅ យាប្ញង និង ស្មៅដំណោកទន្យាយ ដែលជំពាក់គ្នា យ៉ាងនេះ ទើប មិនកន្ធង់នូវអបាយ, ទុគ្គតិ, វិនិបាត សំសារ ទៅបាន" ដូច្នេះជា ដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ និង សេចក្តីសុខ ដល់ខ្លួន ឬ ដល់បុគ្គលដទៃ គប្បីលះបង់នូវកិច្ច ដ៏សេសសល់ហើយ

បានឆ្លងវិសេចក្តីបេះដឹង ក្នុងប្រភេទនៃបច្ចយាការដ៏ជ្រាលជ្រៅនេះ ដោយប្រការណា, គប្បីជាអ្នកមានសតិ ប្រកបជាប់ជានិច្ច ដោយប្រការនោះបុះ ដូច្នេះឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី១៧ ឈ្មោះ បញ្ញាភូមិនិទ្ទេស ក្នុងអធិការនៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គ គឺខ្ញុំធ្វើហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជាមោជ្ជៈ នៃសាធុជន យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(៤១១) ឥទ្ធូវនេះ វិសុទ្ធិមគ្គទាំងឡាយណា គឺខ្ញុំបានពោលហើយថា "វិសុទ្ធិ ដែលជាមូល ២ គឺ សីលវិសុទ្ធិ ១ ចិត្តវិសុទ្ធិ ១ គឺព្រះយោគាវចរកុលបុត្រ ធ្វើនូវការសន្សំបន្ទុំញាណ ដោយការសិក្សា និង ការសាកសួរ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាភូមិ (នៃវិបស្សនា មានខន្ធជាដើម) នេះហើយ គប្បីបំពេញឲ្យបរិបូណ៌ចុះ" ដូច្នេះ, ក្នុងវិសុទ្ធិទាំង ២ នោះ សីល ៤ យ៉ាង មានបាតិមោក្ខ-សំវរសីលជាដើម ដែលបរិសុទ្ធស្អាតល្អ ឈ្មោះថា សីលវិសុទ្ធិ ។ ក៏សីល ៤ យ៉ាងនោះ គឺខ្ញុំបាន (សំដែង) ឲ្យពិស្តារហើយ ក្នុងសីលនិទ្ទេសនោះឯង ។ សមាបត្តិ ៨ ព្រមទាំងឧបចារៈ ឈ្មោះថា ចិត្តវិសុទ្ធិ ។ សូម្បីសមាបត្តិទាំង ៨ នោះ ក៏ខ្ញុំបាន (សំដែង) ឲ្យពិស្តារហើយ ដោយអាការទាំងពួង ក្នុងសមាធិនិទ្ទេស ដែលបានពោលហើយ ដោយបានលើកយកចិត្ត ជាប្រធានដើមបទហ្នឹងឯង ព្រោះហេតុនោះ វិសុទ្ធិទាំង ២ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមន័យដែលខ្ញុំបាន(ពោល)ហើយឲ្យពិស្តារ ក្នុងនិទ្ទេសទាំង ២ នោះចុះ ។ ចំណែក ពាក្យណា ដែលខ្ញុំបានពោលហើយថា "វិសុទ្ធិទាំងឡាយ ៥ នេះ គឺ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ, កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ, មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សន-វិសុទ្ធិ, បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ, ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាសារៈ" យ៉ាងដូច្នេះ, ក្នុងពាក្យនោះ កិរិយាឃើញនូវនាម និង រូបតាមសេចក្តីពិត ឈ្មោះថា ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ។

(វិបស្សនាវិធី)

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ជាបឋម ព្រះយោគាវចរ អ្នកប្រាថ្នានឹងញុំាងទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនោះ ឲ្យដល់ព្រម ជាអ្នកមានយាន គឺសមថៈ ចេញពីរូបាវចរជ្ឈាន និង អរូបាវចរជ្ឈាន ដ៏សេសទាំងឡាយ ឈានណាមួយ លើកលែងតែ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈចេញ គប្បីកំណត់យកអង្គឈានទាំង ឡាយ មានវិតក្កៈ ជាដើម និង ធម៌ទាំងឡាយ ដែលសម្បយុត្ត ដោយអង្គឈាននោះ ដោយលក្ខណៈ និង រសជាដើម ។ លុះ កំណត់រួចហើយ គប្បីកំណត់ចាប់យកថា "ទាំងអស់នោះ ជានាម ព្រោះអត្ថថា ជារបស់ដែលបង្អោនចូលទៅ ព្រោះបង្អោនមុខឆ្ពោះ ទៅកាន់អារម្មណ៍" ។ លំដាប់នោះ ប្រៀបដូចជាបុរសឃើញពស់ នៅក្នុងផ្ទះ ហើយដេញ តាមពស់នោះ ក៏ឃើញទីនៅ របស់វា យ៉ាងណាមិញ, ឯព្រះយោគាវចរនេះ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ កាល ពិចារណានូវនាមនោះ ស្វែងរកមើលថា "នាមនេះ អាស្រ័យនូវអ្វី ទើបប្រព្រឹត្តទៅ?" យ៉ាងដូច្នេះ ទើបឃើញនូវហទយរូបដែលជាទី អាស្រ័យ របស់នាមនោះ ។ បន្ទាប់ពីនោះមក ក៏កំណត់យករូប គឺ "កូតរូបទាំងឡាយដែលជាទីអាស្រ័យនៃហទយរូប និង ឧបាទាយ-រូប ដ៏សេស ដែលអាស្រ័យនូវកូតរូប" ។ ព្រះយោគាវចរនោះ កំណត់ថា "ទាំងអស់នោះ ជារូប ព្រោះជារបស់ដែលបែកធ្លាយ ទៅ" ។ បន្តមកទៀត ទើបកំណត់នាមរូប ដោយសង្ខេប ថា "របស់ដែលមានការបង្អោនទៅជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា នាម, របស់ ដែលមានការបែកធ្លាយទៅ ជាលក្ខណៈ ឈ្មោះថា រូប" ដូច្នេះ ។

និដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(កំណត់តាមរូបដោយបតុធាតុវវដ្ឋាន)

ចំណែកឯ ព្រះយោគាវចរ ដែលជាអ្នកវិបស្សនាយានិក សុទ្ធសាធ ឬក៏ ជាសមថយានិក នេះឯង កំណត់ចាប់យកនូវធាតុ ៤ ដោយសង្ខេប ឬ ពិស្តារ ដោយអំណាចនៃវិធីកំណត់ធាតុទាំង ទ្បាយនោះៗ ដែលបាននោលមកហើយ ក្នុងចតុធាតុវវដ្ឋាន វិធី កំណត់ធាតុ ឯណាមួយ ។ លំដាប់នោះ ក្នុងធាតុទាំងទ្បាយដែល ប្រាកដច្បាស់ ដោយរស និង លក្ខណៈ តាមសេចក្តីពិត ជាដំបូង ក្នុងសក់ដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន រូប ១០ ដោយអំណាចនៃ កាយទសកៈ យ៉ាងនេះ គឺ "ធាតុ ៤, ភ្ជិន, រស, ឱជា, ជីវិត, កាយបសាទ" រូប ១០ ដោយអំណាចនៃភាវទសកៈ ព្រោះក្នុង សក់ដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាននោះឯង ក៏មានភាវៈ (គឺភេទ) ដែរ, រូប ២៤ ជាទៀត ក្នុងជំពូករូបដែលមានឈ្មោះថា សក់នោះឯង គឺៈ ឱជដ្ឋមករូប (ពួករូបដែលមានឱជា ជាគំរប់ ៨) ដែលមាន អាហារជាសមុដ្ឋាន, ឱជដ្ឋមករូបដែលមានឧតុ (រដូវ) ជាសមុដ្ឋាន, ឱជដ្ឋមករូប ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន (ក្រុមរូបនីមួយៗ មាន ៨ បូករួមចូលគ្នាត្រូវ ជា ២៤ ព្រមទាំងរូបខាងដើម ២០ ផង ត្រូវជា ៤៤) តែងប្រាកដ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះឯង, (ក្នុងសក់ មានរូប ៤៤ យ៉ាងណាមិញ), ក្នុងកោដ្ឋាស ២៤ ដែលជាចតុសមុដ្ឋាន ក៏មានរូប ៤៤ ។ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ, ចំណែក ក្នុងកោដ្ឋាស ដែល មានរដូវ និង ចិត្ត ជាសមុដ្ឋានទាំង ៤ នេះ គឺ "ញើស, ទឹកភ្នែក,

ទឹកមាត់, ទឹកសំបោរ" មានរូប ១៦ ៗ ដោយអំណាចនៃឱជដ្ឋមក-រូបទាំង ២, ក្នុងកោដ្ឋាស ដែលមានវដ្តវជាសមុដ្ឋាន ៤ នេះ គឺ "អាហារថ្មី, អាហារចាស់, ខ្ទុះ, ទឹកមូត្រ" ក៏មានរូប ៨ ៗ ដោយអំណាចនៃឱជដ្ឋមករូប ដែលមានវដ្តវជាសមុដ្ឋានតែម៉្យាង តែងប្រាកដ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះឯង ។ នេះ ជានយ ក្នុងអាការ ៣២ ជាដំបូង ។

មួយទៀត កាលបើអាការ ទាំង ៣២ នេះ ប្រាកដហើយ, អាការទាំងឡាយ ឯណា ១០ ដទៃទៀត គឺ តេជោកោដ្ឋាស ៤ និង វាយោកោដ្ឋាស ៦ រមែងប្រាកដច្បាស់, ក្នុងអាការទាំងនោះ ក្នុងតេជោកោដ្ឋាស ដែលកើតអំពីកម្ម ដែលញុំាងអាហារ ដែលបុគ្គលទំពាចូលទៅហើយឲ្យរលាយ មានរូប ៩ គឺ "ឱជដ្ឋមករូប (៨) និង ជីវិតរូប (១)" ជាមុនសិន, នយដូចគ្នានោះដែរ ក្នុងកោដ្ឋាស គឺខ្យល់ចេញ-ចូល ដែលកើតអំពីចិត្ត ក៏មានរូប ៩ ដែរ គឺ "ឱជដ្ឋមករូប (៨) និង សទ្ទរូប (១)" ក្នុងកោដ្ឋាសទាំងឡាយ ៨ ដ៏សេស (តេជោ ៣, វាយោ ៥) ដែលជាចតុសមុដ្ឋាន មានរូប ៣៣ ៗ គឺ "ជីវិតនវករូប (៩) ឱជដ្ឋមករូប ៣" រមែងប្រាកដ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះ ។

កាលបើកូតរូប និង ឧបាទាយរូបទាំងឡាយនេះ កើតមានប្រាកដ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះ ដោយអំណាចអាការ ៤២ យ៉ាងពិស្តារ យ៉ាងដូច្នេះហើយ, រូបទាំងឡាយ ដទៃទៀត ៦០ គឺ

"រូបកលាប ๕ មានចក្ខុទសកៈ ជាដើម និង ហទយវត្ថុទសកៈ" ដោយអំណាចវត្ថុ និង ទ្វារ រមែងប្រាកដ ។

ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងឃើញថា "នេះគឺជារូប" ព្រោះរូបរួមទាំងអស់នោះឯង ចូលជាមួយគ្នា ដោយលក្ខណៈ គឺការបែកធ្លាយ ។ អរូបធម៌ទាំងឡាយ តែងប្រាកដ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះ ជាអ្នកកំណត់យករូបបានហើយ ដោយអំណាចនៃទ្វារ យ៉ាងនោះឯង ។ អរូបធម៌នេះ គឺអ្វីខ្លះ? ។ គឺ លោកិយចិត្ត ๘๑ មានទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណ (ត្រូវជា ๑๐), មនោធាតុ ๓, មនោវិញ្ញាណធាតុ ๖๘ ។ មួយទៀត ដោយអំណាចមិនខុសគ្នា បានដល់ចេតសិក ๗ នេះ គឺ ផស្សៈ, វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ជីវិត, ចិត្តដ្ឋិតិ, មនសិការៈ ដែលកើតព្រមគ្នាជាមួយចិត្តទាំងនោះឯង ។

ចំណែក លោកុត្តរចិត្តទាំងឡាយ រមែងដល់នូវការកំណត់យក ដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកចំរើនវិបស្សនាសុទ្ធសោធ ពុំបានទេ ដល់ព្រះយោគាវចរដែលជាសមថយានិក ក៏ពុំបានដែរ ព្រោះមិនទាន់បានសំរេច ។

ព្រះយោគាវចរនោះ ឃើញថា "នោះជានាម" ព្រោះរូបរួមអរូបធម៌ទាំងឡាយនោះចូលគ្នា ដោយលក្ខណៈ គឺការបង្អោនចូលទៅហ្នឹងឯង ។ ព្រះយោគាវចរមួយរូបទៀត កំណត់នាមរូប យ៉ាងពិស្តារ ដោយវិធី គឺចតុធាតុវវដ្ឋាន ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(កំណត់នាមរូបដោយធាតុ ๑๘)

ព្រះយោគាវចរ មួយរូបទៀត កំណត់នាមរូប ដោយអំណាចធាតុ ១៨ ។ កំណត់ដូចម្តេច? ។ គឺ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាធាតុទាំងឡាយថា "ក្នុងអត្តភាពនេះ មានចក្ខុធាតុ, រូបធាតុ, ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ។ល។ មនោធាតុ, ធម្មធាតុ, មនោ-វិញ្ញាណធាតុ" ដូច្នេះហើយ មិនកំណត់យកដុំសាច់ ដែលត្រូវខ្សែសរសៃចងរឹតជាប់ ត្រង់រណ្តៅភ្នែក មានសណ្ឋានទ្រវែង វិចិត្រដោយទ្រង់ទ្រាយ នៃពណ៌ប្រផេះ និង ពណ៌ខ្មៅស្រអែល ដែលមនុស្សលោកស្គាល់ច្បាស់ហើយថា "ចក្ខុ" កំណត់យកចក្ខុបសាទមានប្រការដូចពោលហើយ ក្នុងឧបាទាយរូប ក្នុងខន្ធនិទ្ទេស ថា "ចក្ខុធាតុ" ដូច្នេះ ។ មួយទៀត រូបទាំងឡាយណា ដ៏សេស ៥៣ មានយ៉ាងនេះ គឺ សហជាតរូបទាំងឡាយ ៩ បានដល់ ធាតុ ៤ ដែលជាទីអាស្រ័យ នៃចក្ខុបសាទនោះ, រូប ៤ គឺ ពណ៌សម្បុរ, ក្លិន, រស និង ឱជា ដែលជាបរិវារ, ជីវិតរូប ដែលជារូបតាមរក្សា, កម្មជរូប ២០ ដោយអំណាចនៃ កាយទសកៈ និង ភាវទសករូប ដែលតាំងនៅ ក្នុងចក្ខុបសាទនោះឯង, អនុបាទិន្នករូប ២៤ ដោយអំណាចនៃឱជដ្ឋមករូប ៣ នៃរូបដែលជាអាហារសមុដ្ឋាន ជាដើម, ((៩+២០+២៤=៥៣) ព្រះយោគាវចរ មិនកំណត់យករូបទាំង ៥៣ នោះថា "ជាចក្ខុធាតុ" ដូច្នោះ ។ សូម្បីក្នុងជាតុទាំងឡាយ មានសោតធាតុជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានេះដែរ ។ តែក្នុងកាយធាតុ រូបដ៏សេស មាន ៤៣ ។ ប៉ុន្តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា "មាន ៤៥"

ព្រោះធ្វើរូបដែលជាឧតុសមុដ្ឋាន និង ចិត្តសមុដ្ឋាន ឲ្យទៅជាមួយក្រុម ៩ ៗ ព្រមជាមួយសទ្ទរូប ។

ព្រះយោគាវចរនោះ កំណត់ថា "រូបទាំងឡាយ ១០ គឺ: បសាទរូប ៥ ដូចបានពណ៌នាមកនេះ និង វិសយរូប ៥ នៃបសាទរូប ៥ នោះ គឺ: រូប, សម្លេង, ក្លិន, រស និង ផោដ្ឋព្វៈ ជាធាតុ ១០ ។ រូបដ៏សេស ជាធម្មធាតុតែម៉្យាង ។ តែ ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណយ៉ាងនេះថា "ចិត្តអាស្រ័យចក្ខុ ប្រារព្ធរូបប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថាចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ" ដូច្នេះជាដើម ជាវិញ្ញាណធាតុ ៥ ។ ចិត្តមនោធាតុ ៣ ជាមនោធាតុ ១ ។ ចិត្តមនោវិញ្ញាណធាតុ ៦៨ ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ ១" ។ ព្រះយោគាវចរកំណត់ថា "លោកិយចិត្តទាំងអស់ ៨១ ដួង, វិញ្ញាណធាតុ ៧, ធម៌ទាំងឡាយមានផស្សៈជាដើមដែលសម្បយុត្តជាមួយនឹងវិញ្ញាណធាតុនោះ ជាធម្មធាតុ" ។ ក្នុងធាតុ ១៨ នោះ ធាតុ ១០ កន្លះ ជារូប, ធាតុ ៧ កន្លះ ជានាម" យ៉ាងដូច្នេះ ។ ព្រះយោគាវចរ ១ រូប កំណត់នាមរូប ដោយអំណាចនៃធាតុ ១៨ ដោយនយដែលបានពោលមកនេះឯង ។

(កំណត់នាមរូបដោយអាយតន: ១២)

ព្រះយោគាវចរ ១ រូបទៀត កំណត់យកនាមរូប ដោយអំណាចនៃអាយតន: ១២ ។ តើកំណត់ដូចម្តេច? ។ គឺកំណត់ត្រឹមតែចក្ខុបសាទ លើកលែងតែរូប ៥៣ ចេញ តាមនយដែលពោលមកហើយ ក្នុងចក្ខុធាតុហ្នឹងឯងថា "ជាចក្ខាយតន:" ដូច្នេះ

និង កំណត់សោតធាតុ, ឃានធាតុ, ជីវ្ហាធាតុ និង កាយធាតុ តាមន័យដែលពោលមកហើយ ក្នុងចក្ខុធាតុនោះ ដូចគ្នាដែរ ថា "សោតាយតនៈ, ឃានាយតនៈ, ជីវ្ហាយតនៈ និង កាយាយតនៈ" ដូច្នេះ, កំណត់ធម៌ទាំង៥ឡាយ ៥ ដែលជាវិស័យនៃអាយតនៈទាំង៥ឡាយ ៥ នោះ ថា "ជារូបាយតនៈ, សទ្ទាយតនៈ, គន្ធាយតនៈ, រសាយតនៈ និង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ" ដូច្នេះ, កំណត់លោកិយចិត្ត និង សត្តវិញ្ញាណធាតុថា "ជាមនាយតនៈ" ដូច្នេះ, កំណត់ធម៌ទាំង៥ឡាយមានផស្សៈជាដើម ដែលសម្បយុត្តដោយវិញ្ញាណធាតុនោះ និង រូបដែលសេសសល់ ថា "ជាធម្មាយតនៈ" ដូច្នេះ ។

ក្នុងអាយតនៈ ១២ នេះ អាយតនៈ ១០ កន្លះ ជារូប, អាយតនៈ ១ កន្លះ ជានាម ដូច្នេះឯង ។ ព្រះយោគាវចរ មួយរូប កំណត់នាមរូប ដោយអំណាចនៃអាយតនៈ ១២ ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។

(កំណត់នាមរូបដោយអំណាច ២ ក្នុង ៤)

ព្រះយោគាវចរ មួយរូបទៀត កំណត់នាមរូប (ធ្វើ) ឲ្យខ្លីជាងនោះទៅទៀត ដោយអំណាចនៃខន្ធ ។ កំណត់ដូចម្តេច? ។ គឺ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ កំណត់ថា "ក្នុងសរីរៈនេះ រូបទាំង៥ឡាយ ១៧ នេះ គឺៈ ធាតុ ៤ ដែលជាចតុសមុដ្ឋាន, ពណ៌សម្បុរ, ក្លិន, រស, ឱជា ដែល អាស្រ័យធាតុ ៤ នោះ, បសាទរូប ៥ មានចក្ខុបសាទជាដើម, វត្ថុរូប, ភាវរូប, ជីវិតិន្ទ្រិយ៍, សំឡេងដែលជា

ទ្វិសមុដ្ឋាន ជារូបសំវេចហើយ ជារូបពិត សមគួរ ដល់ការពិចារណា, ចំណែកខាង រូបទាំង៦ឡាយ ១០ នេះ គឺ កាយវិញ្ញត្តិ, វចីវិញ្ញត្តិ, អាកាសធាតុ, ភាពនៃរូបស្រាល, ភាពនៃរូបទន់ជ្រាយ, ការគួរដល់ការងារនៃរូប, ការចំរើនឡើងនៃរូប, ភាតជាប់គ្នានៃរូប, ការចាស់ជរានៃរូប, ការមិនទៀងទាត់នៃរូប មិនមែនជារូបសំវេច មិនមែនជារូបពិត គ្រាន់តែជាអាការ, ជាវិការៈ និង ជាគ្រឿងកំណត់ ក្នុងចន្លោះនៃរូប មិនមែនជារូបសមគួរ ដល់ការពិចារណាទេ, ប៉ុន្តែថា រូបទាំងនេះ ដល់ហើយនូវការរាប់បាន ថា "រូប" ដោយត្រឹមតែជាអាការ, ជាវិការៈ និង ជាគ្រឿងកំណត់ក្នុងចន្លោះនៃរូបទាំង៦ឡាយ, រូបទាំង៦ឡាយទាំងពួងនោះ ២៧ ជារូបក្ខន្ធ, វេទនា ដែលកើត ព្រមគ្នាជាមួយលោកិយចិត្ត ៨១ ជាវេទនាខន្ធ, សញ្ញា ដែលសម្បយុត្ត ជាមួយលោកិយចិត្តនោះ ជាសញ្ញាខន្ធ, សង្ខារទាំង៦ឡាយ ជាសង្ខារក្ខន្ធ, វិញ្ញាណ ជាវិញ្ញាណក្ខន្ធ" ដូច្នេះ, រូបក្ខន្ធ ជារូប, អរូបក្ខន្ធ ៤ ជានាម ដូច្នេះ ฯ

(កំណត់នាមរូបដោយសង្ខេប)

ព្រះយោគាវចរ មួយរូបទៀត កំណត់យករូប ក្នុងអត្តភាពនេះ ដោយសង្ខេបតែម្តង យ៉ាងដូច្នេះថា "រូប ឯណាមួយ រូបទាំងពួង គឺៈ មហាភូតរូប ๔ និង រូបដែលអាស្រ័យមហាភូតរូបទាំង ๔ ផង" ដូច្នេះហើយ កំណត់យកមនាយតនៈ និង ផ្នែកមួយ នៃធម្មាយតនៈថា "ជានាម" ដោយសង្ខេប យ៉ាងដូច្នោះដែរ ស្រេច

ហើយ ក៏កំណត់នាមរូប ដោយសង្ខេបថា “នាមនេះផង រូបនេះផង ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង, នេះ ហៅថា នាមរូប” ដូច្នេះ ។

ក៏បើព្រះយោគាវចរនោះ កំណត់រូប ដោយវិធីនោះ (មុន) ហើយ កំណត់យកអរូប, អរូប មិនច្បាកដ ព្រោះជាធម៌ដ៏សុខុម, ព្រះយោគាវចរនោះ មិនត្រូវទំលាក់ នូវធុរៈចោលទេ ត្រូវតែពិចារណាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត កំណត់កាន់យក កំណត់យកនូវរូបនោះឯង ឲ្យបានជារឿយៗ ។ ព្រោះថា រូប ជារបស់ដែលស្អាត ហ្មត់ចត់ បរិសុទ្ធល្អ មិនមានអ្វីជាប់ពាក់ព័ន្ធ ដោយប្រការណាៗ, អរូបធម៌ទាំងឡាយ ដែលមានរូបធម៌នោះជាអារម្មណ៍ ក៏ច្បាកដដល់ព្រះយោគាវចរនោះ ដោយខ្លួនឯង ដោយប្រការនោះៗ ដែរ ។ ប្រៀបដូចជាកាលបើបុរសសំឡឹងមើលស្រមោលមុខ ក្នុងកញ្ចក់ដែលមិនស្រឡះ (មិនស្អាត) ស្រមោល (និមិត្ត) ក៏មិនច្បាកដច្បាស់, បុរសនោះ គិតថា “ស្រមោលមិនច្បាកដច្បាស់” ដូច្នេះហើយ មិនចោលនូវកញ្ចក់នោះទេ, តែថា បុរសនោះជូតនូវកញ្ចក់នោះរឿយៗ, កាលបើកញ្ចក់នោះ ស្រឡះស្អាតល្អហើយ, និមិត្ត (ស្រមោល) មុខ របស់បុរសនោះ រមែងច្បាកដជាក់ច្បាស់ខ្លួនឯងតែម្តង យ៉ាងណាមិញ, មួយទៀត ប្រៀបបីដូចជាបុគ្គលអ្នកត្រូវការប្រេង រោយមេ្សាល្ង ចូលទៅក្នុងស្នូក ហើយយកទឹកច្រោះព្រំ, កាលបើប្រេងមិនស្រក់ចេញមក ដោយហេតុតែមតែកៀប អស់វារៈមួយដង ពីរដង, បុគ្គលនោះ ក៏មិនចោលមេ្សាល្ងទ្បើយ, តែ

បុគ្គលនោះ យកទឹកក្តៅមកជ្រោះព្រំមេរ៉ាល្ងនោះ ច្របាច់កៀបជារឿយៗ, កាលបើបុគ្គលនោះ ធ្វើយ៉ាងដូច្នោះ, ប្រេងល្ងដ៏ថ្លាល្អ ក៏ហូរចេញមក យ៉ាងណាមិញ, មួយវិញទៀត ប្រៀបដូចបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាចង់ធ្វើទឹកឲ្យបានថ្លាស្អាត កាន់យកនូវគ្រាប់នៃម្ពាក់ លូកដៃចូលទៅ ក្នុងពាងទឹក, កាលបើទឹកមិនទាន់ថ្លាល្អ ដោយគ្រាន់តែកកូរ អស់វារៈ មួយជង ឬក៏ ពីរជង, ក៏មិនចោលគ្រាប់នៃម្ពាក់ឡើយ, តែថា បុគ្គលនោះ កួតត្រដុស នូវគ្រាប់ម្ពាក់នោះ រឿយៗ, កាលបើបុគ្គលនោះ ធ្វើយ៉ាងដូច្នេះ, កក់ស្តើងៗ (ទឹកដែលកកវ) រមែងធ្លាក់ចុះ, ទឹកក៏បានថ្លាស្អាតល្អ យ៉ាងណាមិញ, កិក្ខុ នោះក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ មិនទំលាក់ធុរៈចោលទេ ពិចារណាធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ប្រកាន់យក កំណត់យកនូវរូបនោះឯងរឿយៗ, ព្រោះថា រូបជារបស់ដែលស្អាតល្អ បរិសុទ្ធ មិនមានអ្វីជាប់ពាក់ព័ន្ធ ដោយប្រការណាៗ, កិលេសទាំងឡាយ ដែលជាសឹកសត្រូវ ដល់ញាណជាគ្រឿងកំណត់រូបធម៌នោះ រមែងធ្លាក់ចុះ, ចិត្ត រមែងស្អាតបរិសុទ្ធ ដូចជាទឹកក្នុងពាង, អរូបធម៌ទាំងឡាយ ដែលមានរូបធម៌នោះ ជាអារម្មណ៍ រមែងប្រាកដខ្លួនឯង ដោយប្រការនោះៗ ។

បណ្ឌិត គប្បីប្រកាសសេចក្តីនេះ ដោយឧបមាទាំងឡាយផ្សេងៗ ទៀត មានអំពៅ, ចោរ, គោ, ទឹកជូរ និង ត្រី ជាដើម តាមន័យដែលបានពោលមកហើយ ។

(អរូបធម៌ប្រាកដដោយអាការ ៣)

ក៏អរូបធម៌ទាំងឡាយ រមែងប្រាកដ ដល់កិក្ខុនោះ អ្នកកំណត់រូប ដែលស្អាតបរិសុទ្ធល្អ យ៉ាងនេះ ដោយអាការ ៣ គឺ: ដោយអំណាចនៃផស្សៈខ្លះ, ដោយអំណាចនៃវេទនាខ្លះ, ដោយអំណាចនៃវិញ្ញាណខ្លះ ។ រមែងប្រាកដ យ៉ាងដូចម្តេច? ។

(អរូបធម៌ ប្រាកដដោយផស្សៈ)

(គឺ) ជាដំបូង កាលព្រះយោគាវចរកិក្ខុមួយរូប កំណត់ធាតុទាំងឡាយ ដោយនយថា "បឋវីធាតុ មានការរឹងជាលក្ខណៈ" ដូច្នេះជាដើម, អរូបធម៌ ដែលជាប់នៅចំពោះមុខ ជាបឋម ឈ្មោះថា ផស្សៈ រមែងប្រាកដ, វេទនា ដែលសម្បយុត្តជាមួយផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា វេទនាខន្ធ ក៏ប្រាកដ, សញ្ញា ដែលសម្បយុត្តជាមួយផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាខន្ធ រមែងប្រាកដ, ចេតនា ព្រមទាំងផស្សៈ ឈ្មោះថា សង្ខារក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ, ចិត្ត ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ ។ ដោយនយដូចគ្នានោះដែរ ។ កាលបើព្រះយោគាវចរ កំណត់ធាតុទាំងឡាយ ដោយនយថា "បឋវីធាតុ ក្នុងសក់ មានការរឹងជាលក្ខណៈ ។ល។ បឋវីធាតុ ក្នុងខ្យល់ជកជង្អើមចូល-ចេញ មានការរឹង ជាលក្ខណៈ" ដូច្នេះជាដើម, អរូបធម៌ ដែលជាប់នៅចំពោះមុខ ជាបឋម ឈ្មោះថា ផស្សៈ រមែងប្រាកដ, វេទនា ដែលប្រកបព្រមដោយផស្សៈនោះ ឈ្មោះថា វេទនាខន្ធ រមែងប្រាកដ ។ល។ ចិត្ត ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ ។ អរូបធម៌ទាំងឡាយ រមែងប្រាកដ ដោយអំណាច

ផស្សៈ យ៉ាងនេះឯង ។

(អរូបធម៌ប្រាកដដោយអំណាចវេទនា)

កាលបើព្រះយោគាវចរភិក្ខុ មួយរូប កំណត់ជាតុទាំង ឡាយ ដោយនយថា “បឋវីធាតុ មានការរឹងជាលក្ខណៈ” ដូច្នេះ ជាដើម, វេទនា ដែលសោយរសនៃសភាវៈ គឺការរឹងនោះ ឈ្មោះ ថា វេទនាខន្ធ រមែងប្រាកដ, សញ្ញា ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា នោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាខន្ធ ក៏ប្រាកដ, ផស្សៈ និង ចេតនា ដែល សម្បយុត្ត ដោយវេទនានោះ ឈ្មោះថា សង្ខារក្ខន្ធ តែងប្រាកដ, ចិត្ត ដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនានោះ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក៏ប្រាកដ ។ ដោយនយដូចគ្នានោះដែរ ។ កាលបើ ព្រះយោគា-វចរភិក្ខុ កំណត់ជាតុទាំងឡាយ ដោយនយថា “បឋវីធាតុ ក្នុង សក់ មានការរឹង ជាលក្ខណៈ ។ល។ បឋវីធាតុ ក្នុងខ្យល់ដក ដង្ហើមចូល-ចេញ មានការរឹងជាលក្ខណៈ” ដូច្នេះជាដើម, វេទនា ដែលសោយ នូវរសនៃសភាវៈគឺការរឹងនោះ ឈ្មោះថា វេទនាខន្ធ តែងប្រាកដ ។ល។ ចិត្ត ដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនានោះ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ ។ អរូបធម៌ទាំងឡាយ រមែង ប្រាកដ ដោយអំណាចនៃវេទនា ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ។

(អរូបធម៌ប្រាកដដោយអំណាចនៃវិញ្ញាណ)

កាលបើព្រះយោគាវចរភិក្ខុ មួយរូបទៀត កំណត់ជាតុទាំង ឡាយ ដោយនយថា “បឋវីធាតុ មានកិរិយារឹង ជាលក្ខណៈ” ដូច្នេះ

ជាដើម, វិញ្ញាណ ដែលជឿជាក់ច្បាស់ចំពោះអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ, វេទនា ដែលសម្បយុត្ត ដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា វេទនាខន្ធ ក៏ប្រាកដ, សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាខន្ធ រមែងប្រាកដ, ផស្សៈ និង ចេតនា ដែលសម្បយុត្តដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារក្ខន្ធ រមែងប្រាកដ ។ ដោយនយដូចគ្នានោះដែរ ។ កាលបើព្រះយោគាវចរកិច្ច កំណត់ជាតុទាំងឡាយ ដោយនយថា "បឋវីធាតុ ក្នុងសក់ មានការរឹង ជាលក្ខណៈ ។ល។ បឋវីធាតុ ក្នុងខ្យល់ដកដង្ហើមចូល-ចេញ មានការរឹងជាលក្ខណៈ" ដូច្នេះជាដើម, វិញ្ញាណដែលជឿជាក់ច្បាស់ចំពោះអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ តែងប្រាកដ, វេទនា ដែលសម្បយុត្ត ដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា វេទនាខន្ធ រមែងប្រាកដ, សញ្ញា ដែលសម្បយុត្ត ដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា សញ្ញាខន្ធ ក៏ប្រាកដ, ផស្សៈ និង ចេតនា ដែលសម្បយុត្ត ដោយវិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថា សង្ខារក្ខន្ធ ក៏ប្រាកដ ។ អរូបធម៌ទាំងឡាយ រមែងប្រាកដ ដោយអំណាចវិញ្ញាណ ដូចបានពណ៌នាមក យ៉ាងនេះឯង ។

ដោយឧបាយនេះហ្នឹងឯង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើការប្រកប ក្នុងកោដ្ឋាស នៃធាតុ ៤២ ដោយនយថា "បឋវីធាតុ ក្នុងសក់ដែលមានកម្មជាសមុដ្ឋាន មានការរឹង ជាលក្ខណៈ" ដូច្នេះជាដើម និងក្នុងធាតុ ដ៏សេស មានចក្ខុធាតុ ជាដើម ដោយអំណាចនៃធាតុ

ទាំង៦ប្បាយ ៤ ។ ទៅតាមប្រភេទ នៃនយទាំង៦ប្បាយ ក្នុងវិធីនៃការកំណត់ជាតុទាំង៦ប្បាយចុះ ។

ម៉្យាង៧ទៀត ព្រោះហេតុដែលអរូបធម៌ទាំង៦ប្បាយ ជ្រាកដដោយអាការទាំង៦ប្បាយ ៣ ដល់កិក្ខុអ្នកមានការកំណត់រូប ដែលបរិសុទ្ធស្អាត យ៉ាង៧ដូច្នេះប៉ុណ្ណោះ ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរគប្បីធ្វើការព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីកំណត់អរូបធម៌ ដោយការកំណត់រូបដែលល្អ បរិសុទ្ធស្អាតហ្នឹង៧ឯង, មិនគួរគប្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដោយការកំណត់ផ្សេង៧អំពីនេះទេ ។ ព្រោះប្រសិនបើរូប៧ធម៌មួយ ឬ ពីរ ជ្រាដកឡើង, កិក្ខុនោះលះប៧ង់នូវរូបចោល ចាប់ផ្តើមកំណត់យកអរូប, កិក្ខុនោះ រមែង៧សាបសូន្យអំពីកម្មដ្ឋាន ក៏សឹង៧មាន ប្រៀប៧ដូចជាគោ ដែលរកស៊ីលើភ្នំ មានប្រការ៧ដូចបាន៧ពោលមកហើយ ក្នុង៧ការចំរើន បឋវីកសិណនោះ៧ឯង ។ តែកាលបើព្រះយោគាវចរកិក្ខុនោះ ធ្វើការព្យាយាម ដើម្បីកំណត់អរូប ដោយអំណាច៧នៃការកំណត់រូបដែលល្អ បរិសុទ្ធស្អាតហើយ, កម្មដ្ឋាន រមែង៧ដល់នូវការរីក៧ចំរើន ដុះ៧ជាលទូលំទូលាយ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ កំណត់យកអរូបក្ខន្ធ ៤ ដែលជ្រាកដឡើង ដោយអំណាច៧នៃផស្សៈជាដើម ថា “នាម” ដូច្នេះ កំណត់យកមហាភូតរូប ៤ ដែលជាអារម្មណ៍ នៃអរូបក្ខន្ធទាំង ៤ នោះ និង៧ កំណត់រូបដែលអាស្រ័យនូវមហាភូតរូបទាំង ៤ នោះ ថា “ជារូប” ដូច្នេះ៧ឯង ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ព្រះយោគាវចរ កំណត់នូវធម៌ទាំងឡាយទាំងពួង ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងត្រៃភូមិ គឺ “ជាតុ ១៨, អាយតនៈ ១២, ខន្ធ ៥” ដោយចែកជា ២ ចំណែក គឺ “នាម ១ រូប ១” ប្រៀបដូចជាបុគ្គលចេីកស្មុគ្គ (ហឺប) ដោយដាវ និង ដូចជាបុគ្គលយកដាវពុះវះបណ្តូលស្នោតដែលព្រៃក យ៉ាងនោះឯង, ព្រះយោគាវចរកិក្ខុនោះ រមែងដល់នូវការសំរេច ថា “ក្រៅអំពីត្រឹមតែនាម និង រូប ចេញហើយ របស់ដទៃ ទោះជាសត្វក្តី បុគ្គលក្តី ទេវតាក្តី ព្រហ្មក្តី មិនមានឡើយ” យ៉ាងដូច្នេះ ។

ព្រះយោគាវចរកិក្ខុនោះ លុះកំណត់នាមរូប តាមសភាវៈពិតយ៉ាងនេះហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការលះបង់ នូវលោក-សមញ្ញានេះ ថា “សត្វ” ថា “បុគ្គល” ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការកន្ទងបង់នូវការវង្វេង ថា “សត្វ” និង ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការតាំងចិត្ត ក្នុងទីដែលមិនវង្វេង ឲ្យបានរឹងរឹតតែល្អប្រសើរឡើងថែមទៀត រមែងកំណត់ប្រៀបធៀបនូវសេចក្តីនេះថា “នេះ គឺគ្រាន់តែជានាមរូប ប៉ុណ្ណោះឯង, សត្វ មិនមាន, បុគ្គល មិនមាន” ដូច្នេះ ដោយអំណាចនៃព្រះសូត្រជាច្រើន ។

មែនពិត ភិក្ខុនី ឈ្មោះ វជិរា ពោលពាក្យនេះថា ៖

> ប្រៀបដូចសព្ទ ដែលបានឈ្មោះថា “រថ” ដូច្នេះ កើតឡើងបាន ព្រោះបរិប្ចូណ៌ដោយអង្គ យ៉ាងណា, កាលបើខន្ធ មានហើយ ការសន្មតិ ថា “សត្វ” ដូច្នេះ ក៏មាន យ៉ាងនោះ ។

ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ព្រះសូត្រ មួយទៀត ព្រះសារីបុត្រ ពោលថា “ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ មានអាយុ អាកាស គឺទីវាល ដែលអាស្រ័យគ្រឿងឈើខ្លះ, អាស្រ័យវល្លិសំពាប់ចងខ្លះ, អាស្រ័យដីសំពាប់លាបខ្លះ, អាស្រ័យស្បូវប្រក់ខ្លះ ផ្គុំជាមួយគ្នាហើយ ក៏ពាប់ហៅថា ផ្ទះបាន យ៉ាងណាមិញ, ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ មានអាយុ អាកាសដែល អាស្រ័យឆ្អឹងខ្លះ, អាស្រ័យសរសៃខ្លះ, អាស្រ័យសាច់ខ្លះ, អាស្រ័យស្បែកខ្លះ រួបរួមជាមួយគ្នាហើយ ទើបហៅថា រូបបាន ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ [1] ” ។

នាងភិក្ខុនី ឈ្មោះ វជិរា ពោលព្រះសូត្រមួយទៀត ថា ៖

ព្រោះថា សេចក្តីទុក្ខឯង រមែងកើតឡើង, សេចក្តីទុក្ខ រមែងប្រព្រឹត្តទៅផង វិនាសទៅផង, វៀរចាកសេចក្តីទុក្ខ ឥតមានធម៌ដទៃ កើតឡើងទេ វៀរចាកសេចក្តីទុក្ខ ឥតមានធម៌ដទៃរលត់ទេ ។

(៤១២) នាមរូបនោះឯង គឺព្រះសូត្រទាំងឡាយ ច្រើនរយសំដែងហើយថា “មិនមែនជាសត្វ មិនមែនជាបុគ្គល” យ៉ាងដូច្នេះឯង។ ព្រោះហេតុនោះ កាលបើអង្គសម្ភារៈទាំងឡាយ មានក្បាល, កង់, ទ្រុង និង ចន្ទោល ជាដើម តាំងនៅល្អ ដោយអាការមួយហើយ, មានត្រឹមតែពាក្យវោហារ ថា “រថ” ប៉ុណ្ណោះឯង, កាលបើអង្គនីមួយៗ គឺបុគ្គលពិចារណា ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា រថ មិន

១- សុ. ម. ភាគទី ២១ ទំព័រ ២១១ ។

មានទេ យ៉ាងណាមិញ, មួយទៀត កាលបើគ្រឿងផ្ទះ មានឈើជា ដើម ទ្បោមព័ទ្ធអាកាស ឋិតនៅហើយ ដោយអាការមួយ មាន ត្រឹមតែពាក្យវោហារថា "ផ្ទៃះ" ប៉ុណ្ណោះ, តែបើពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា ផ្ទះ មិនមានទេ យ៉ាងណាមិញ, មួយទៀត កាលបើម្រាមដៃទាំងឡាយ មានមេដៃជាដើម តាំងនៅ ដោយ អាការ មួយហើយ, មានត្រឹមតែពាក្យវោហារ ថា "ក្តាប់ដៃ" ប៉ុណ្ណោះឯង តែបើពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា ក្តាប់ដៃ មិនមានទេ យ៉ាងណាមិញ, កាលបើអវយវៈនៃពិណ មាន ស្នូកជាដើម តាំងនៅ ដោយអាការមួយហើយ, មានត្រឹមតែ ពាក្យវោហារថា "ពិណ" ប៉ុណ្ណោះឯង, តែបើពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា ពិណ មិនមានទេ យ៉ាងណាមិញ, កាល បើក្រុមនៃកងទ័ព មានពលដំរី ពលសេះ ជាដើម តាំងនៅ ដោយអាការមួយហើយ, មានត្រឹមតែពាក្យវោហារថា "កងទ័ព" ប៉ុណ្ណោះឯង, (តែបើ) ពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា កងទ័ព មិនមានទេ យ៉ាងណាមិញ, កាលបើអង្គនៃនគរ មាន កំពែង និង ស៊ុមទ្វារ (ខ្វាងទ្វារ) ជាដើម តាំងនៅ ដោយអាការ មួយហើយ, មានត្រឹមតែពាក្យវោហារ ថា "នគរ" ប៉ុណ្ណោះឯង, (តែបើ) ពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា នគរ មិន មានទេ យ៉ាងណាមិញ, កាលបើអវយវៈដើមឈើ មានគល់, មែក និង ស្លឹកជាដើម តាំងនៅ ដោយអាការមួយហើយ, មានត្រឹម

តែពាក្យវោហារថា "ដើមឈើ" ប៉ុណ្ណោះឯង, (តែបើ) ពិចារណាអង្គមួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថាដើមឈើ មិនមានទេ យ៉ាងណាមិញ, កាលបើឧបាទានក្ខន្ធ ๕ មាន, ពាក្យវោហារថា "សត្វ" ឬថា "បុគ្គល" ក៏កើតមានប៉ុណ្ណោឯង, (តែបើ) ពិចារណាធម៌មួយៗ ដោយបរមត្ថ ឈ្មោះថា សត្វ ដែលវត្ថុនៃការប្រកាន់មាំថា "អញមាន" ឬថា "ជាអញ" យ៉ាងដូច្នេះ មិនមានទេ, (តែបើពោល) ដោយបរមត្ថ មានត្រឹមតែនាម និង រូប ប៉ុណ្ណោះឯង ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ ក៏ទស្សនៈ របស់ព្រះយោគាវចរនោះ ដែលឃើញយ៉ាងដូច្នេះ ឈ្មោះថា យថាភូតទស្សនៈ ។

ចំណែកបុគ្គលណា លះបង់នូវយថាភូតទស្សនៈនេះហើយប្រកាន់ថា "សត្វមាន" ដូច្នេះ, បុគ្គលនោះ គប្បីដឹងតាមនូវសេចក្តីវិនាស ឬ សេចក្តីមិនវិនាស របស់ខ្លួន គឺកាលបើដឹងតាមនូវការមិនបាត់សូន្យ ក៏ជ្រាក់ទៅ ក្នុងសស្សតទិដ្ឋិ, កាលបើដឹងតាមនូវការបាត់សូន្យ ក៏ជ្រាក់ទៅ ក្នុងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះមិនមានរបស់អ្វីដទៃ ដែលជារបស់ទៅជាមួយនឹងវាបាន ដូចជាទឹកដោះជូរទៅតាមទឹកដោះស្រស់ យ៉ាងនោះឯង ។ បុគ្គលនោះ កាលប្រកាន់ថា "សត្វ ទៀង" ឈ្មោះថា រមែងជាប់នៅ, កាលប្រកាន់ថា "សត្វ រមែងបាត់សូន្យ" ឈ្មោះថា រមែងសុះទៅ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ ត្រូវទិដ្ឋិទាំងពីរ រួបរឹត

ហើយ ពួក ១ រមែងជាប់នៅ ពួក ១ រមែងស៊ុះទៅ ចំណែកពួកបុគ្គលមានចក្ខុ [๑] រមែងឃើញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលពួក ១ រមែងជាប់នៅ តើដូចម្តេច?, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាអ្នករីករាយ ក្នុងកព ត្រេកអរក្នុងកព ស្រើបស្រាលក្នុងកព កាលតថាគត សំដែងនូវធម៌ ដើម្បីរលត់កព ចិត្ត របស់ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយនោះ ក៏មិនស៊ុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនចុះស៊ប់, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយពួក ១ រមែងជាប់នៅ យ៉ាងនេះឯង, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយពួក ១ រមែងស៊ុះទៅ តើដូចម្តេច?, (ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ) ក៏ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ ពួក ១ កាលជិនឆ្អន់ នឿយណាយ ស្អប់ខ្ពើមកព រមែងត្រេកអរ ចំពោះការប្រាសចាកកពថា "ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន បានឮថា អត្តភាពនេះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្ងាប់ទៅ រមែងបាត់សូន្យ វិនាសទៅ មិនកើតទៀតក្នុងខាងមុខទៀត ព្រោះហេតុណា នេះជាធម្មជាត ស្ងប់រម្ងាប់ នេះជាធម្មជាតដ៏ឧត្តម នេះជាធម្មជាតដ៏ពិត, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតា និង មនុស្សទាំងឡាយ ពួក ១ រមែងស៊ុះទៅ យ៉ាងនេះឯង, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះចំណែកបុគ្គលអ្នកមានចក្ខុ រមែងឃើញ តើដូចម្តេច?, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈ ដោយសភាវៈពិត លុះឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈ ដោយសភាវៈពិតហើយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បី

๑- សុ. ខុ. ឥ. ភាគទី ๕๓ ទំព័រទី ๕๗ ។

ជ្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ខន្ធបញ្ចកៈ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែក បុគ្គលមានចក្ខុ រមែងឃើញ យ៉ាងនេះឯង" ដូច្នេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ យន្តដែលជាវិការៈនៃឈើ ជារបស់សោះសូន្យ មិនមានជីវៈ មិនមានការត្រិះរិះ តែថា យន្តនោះ រំកិលក៏បាន ឈប់នៅក៏បាន រមែងជ្រាកដ ដូចជាមានការត្រិះរិះ ដូចជាមានសេចក្តីព្យាយាម ដោយអំណាចនៃការប្រកបផ្សំគ្នា (ចងភ្ជាប់ចូល) គ្នា នៃឈើ និង ខ្សែ យ៉ាងណា, សូម្បីនាម និង រូបនេះ ក៏បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា "ជារបស់សោះសូន្យ មិនមានជីវៈ មិនមានការត្រិះរិះ តែថា នាម និង រូបនេះ ដើរទៅក៏បាន ឈប់នៅក៏បាន រមែងជ្រាកដ ដូចជាមានការត្រិះរិះ ដូចជាមានសេចក្តីព្យាយាម ដោយអំណាចនៃការប្រកបចូលជាមួយគ្នា ទៅវិញទៅមក យ៉ាងនោះឯង" ដូច្នេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបបោរាណាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា៖

> នាម និង រូប រមែងមាន ក្នុងលោកនេះ ដោយបរមត្ថសច្ចៈ, ក៏ក្នុងនាម និង រូបនោះ សត្វ និង មនុស្ស មិនមានទេ, នាម និង រូប នេះ ជារបស់សោះសូន្យទេ ដែលបច្ច័យតាក់តែងឡើង ប្រៀបដូចជាយន្ត ជាគំនរ នៃសេចក្តីទុក្ខ ប្រៀបដូចជាគំនរ នៃស្មៅ និង ឈើ" ដូច្នេះ ។

ម៉្យាងទៀត នាម និង រូបនោះ បណ្ឌិតគប្បីសំដែងឲ្យច្បាស់ដោយឧបមា ដោយយន្តជាវិការៈនៃឈើ តែប៉ុណ្ណឹង ក៏មិនបានទេ

បណ្ឌិតគប្បីសំដែងឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយឧបមាទាំងឡាយដទៃទៀត មានគំនរ នៃដើមបបុស ជាដើម ។ មែនពិត កាលបើជាច់នៃដើមបបុសទាំងឡាយពីរ គឺបុគ្គលតាំង (បញ្ឈរ) ផ្អែកជាមួយគ្នាហើយ, ជាច់នៃដើមបបុសមួយ រមែងគាំទ្រដល់ដើមបបុសមួយ (ទៀត) (វាជួយគាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមក) កាលបើជាច់នៃដើមបបុសមួយរលំដួល ជាច់នៃដើមបបុសមួយទៀត ក៏រលំដួលទៅ តាមគ្នាដែរយ៉ាងណាមិញ, នាម និង រូប ក្នុងបញ្ចវោការភព ក៏រមែងអាស្រ័យដល់គ្នានឹងគ្នា ប្រព្រឹត្តទៅ រមែងឧបត្ថម្ភគាំទ្រគ្នាបាន កាលបើ (នាម និង រូប) មួយ ដួលរលំទៅ ដោយអំណាចនៃមរណៈ (នាម និង រូប) ជាទៃទៀត ក៏រលំដួលទៅតាមៗ គ្នាដែរ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះពុទ្ធាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា ៖

នាម និង រូប ជារបស់គួរនឹងគ្នា ទាំងពីរ អាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក កាលបើមួយបែកធ្លាយ នាម និង រូបទាំងពីរ ក៏រមែងបែកធ្លាយ ទៅតាមបច្ច័យ ។

មួយទៀត កាលបើសំឡេង អាស្រ័យនូវស្តារ ដែលបុគ្គលវាយទូង ដោយអង្ឋទូង ប្រព្រឹត្តទៅ, ស្តារ ក៏ទៅផ្សេង, សំឡេង ក៏ទៅផ្សេង, ស្តារ និង សំឡេង ជារបស់មិនចូលគ្នាទេ, ស្តារជារបស់សូន្យទទេអំពីសំឡេង, សំឡេងក៏ជារបស់សូន្យទទេអំពីស្តារ យ៉ាងណា, កាលបើនាមអាស្រ័យរូប ពោលគឺហទយវត្ថុ, ទ្វារ និង អារម្មណ៍ប្រព្រឹត្តទៅ, រូបជារបស់ផ្សេង, នាម ក៏ជារបស់ផ្សេង, នាម និង រូប

ជារបស់មិនច្របូកច្របល់គ្នាទេ, នាមសូន្យទទេអំពីរូប, រូប ក៏សូន្យទទេអំពីនាមដែរ ក៏យ៉ាងដូច្នោះឯង ។ គ្រាន់តែថា នាម អាស្រ័យរូបប្រព្រឹត្តទៅ ប្រៀបដូចសំឡេងអាស្រ័យស្គរប្រព្រឹត្តទៅ ដូច្នោះដែរ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះពុទ្ធាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា ៖

ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈ ជាគម្រប់ ៥ មិនបានកើតអំពីភ្នែក មិនបានកើតអំពីរូប និង មិនបានកើត ក្នុងបន្លោះនៃភ្នែក និង រូបទាំងពីរ, ធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាសង្ខតធម៌ អាស្រ័យហេតុកើតឡើង ប្រៀបដូចជាកាលបើស្គរ ដៃលបុគ្គលទ្រង់ហើយ សំឡេង ក៏កើត (ឮ) ឡើង ដូច្នោះឯង,

ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈ ជាគម្រប់ ៥ មិនបានកើតអំពីត្រចៀក មិនបានកើតអំពីសំឡេង និង មិនបានកើតក្នុងបន្លោះ នៃត្រចៀក និង សំឡេង ទាំងពីរទេ ។លៗ,

ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈ ជាគម្រប់ ៥ មិនបានកើតអំពីច្រមុះ មិនបានកើតអំពីក្លិន និង មិនបានកើត ក្នុងបន្លោះនៃច្រមុះ និង ក្លិនទាំងពីរទេ ។លៗ,

ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈ ជាគម្រប់ ៥ មិនបានកើតអំពីជីវ្ហា មិនបានកើតអំពីរស និង មិនបានកើត ក្នុងបន្លោះនៃជីវ្ហា និង រស ទាំងពីរទេ ។លៗ,

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈ ជាគម្រប់ ៥ មិនបានកើត អំពីកាយ មិនបានកើតអំពីផស្សៈ និង មិនបានកើតក្នុងបន្ទោះនៃកាយ និង ផស្សៈ ទាំងពីរទេ ។លៅ,

សង្ខតធម៌ទាំងឡាយ មិនបានកើតអំពីវត្ថុរូប ទាំងមិនបានបេញ្ច អំពីធម្មាយតនៈទាំងឡាយផងដែរ, ធម៌ទាំងឡាយនោះ ជាសង្ខតធម៌ អាស្រ័យនូវហេតុកើតឡើង ប្រៀបដូចជាកាលបើស្គរ ត្រូវបុគ្គលទង្គិចហើយ សំឡេងក៏កើតឡើង យ៉ាងដូច្នោះ ។

មួយទៀតសោត ក្នុងនាមនិងរូប, នាម មិនមានតេជអំណាច មិនអាចប្រព្រឹត្តទៅ ដោយតេជអំណាច របស់ខ្លួនបានទេ ទំពាស៊ី មិនបាន ផឹកមិនបាន និយាយមិនបាន សំរេចឥរិយាបថ ក៏មិនបានដែរ, សូម្បីរូប ក៏មិនមានតេជអំណាច មិនអាចប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចតេជ របស់ខ្លួនបានទេ ទាំងការជ្រាបថ្នាំនឹងទំពាស៊ី របស់រូបនោះ ក៏មិនមាន ការជ្រាបថ្នាំនឹងផឹក ក៏មិនមាន ការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងនិយាយស្តី ក៏មិនមាន ការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងសំរេចឥរិយាបថ ក៏មិនមានដែរ, តាមពិតនោះ រូប អាស្រ័យនាមប្រព្រឹត្តទៅ, នាម ក៏អាស្រ័យរូបប្រព្រឹត្តទៅ, ក៏ប៉ុន្តែ កាលបើការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងទំពាស៊ី កាលបើការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងផឹក កាលបើការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងនិយាយស្តី កាលបើការប៉ងជ្រាបថ្នាំនឹងសំរេចនូវឥរិយាបថ របស់នាម មាន, រូប រមែងទំពាស៊ី ផឹក និយាយស្តី រមែងសំរេចឥរិយាបថ ។

មួយទៀត ដើម្បីញុំាងសេចក្តីនេះ ឲ្យបានជាក់ច្បាស់ ទើប អាចារ្យទាំងឡាយ នាំឧបមានេះ មក (សំដែង) អាង (ដូចតទៅ) ។ ប្រៀបដូចជា បុរសដែលខ្វាក់ភ្នែក អំពីកំណើត និង បុរសដែលខ្វិន ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងចេញទៅកាន់ទិស, បុរសខ្វាក់អំពីកំណើត និយាយ ទៅកាន់បុរសខ្វិន យ៉ាងនេះថា "នែសំឡាញ់អើយ ខ្ញុំអាចប្រើជើង ដើរទៅបាន, តែភ្នែក សំរាប់មើលផ្លូវដែលរាបស្មើ និង មិនរាបស្មើ របស់ខ្ញុំមិនមានទេ" ដូច្នេះ, ចំណែក បុរសខ្វិន ក៏បាននិយាយប្រាប់ បុរសខ្វាក់ពីកំណើត យ៉ាងនេះថា "នែសំឡាញ់ ខ្ញុំអាចប្រើចក្ខុមើល ឃើញបាន, តែជើងសំរាប់ដើរឈានទៅមុខ ឬ ថយក្រោយ របស់ ខ្ញុំមិនមានទេ" ដូច្នេះ, បុរសខ្វាក់ភ្នែកពីកំណើតត្រេកអរវីកវាយ ទើប ឲ្យបុរសខ្វិនជិះ-ក, បុរសខ្វិន ជិះលើស្មា របស់បុរសខ្វាក់ពីកំណើត ហើយ និយាយប្រាប់ យ៉ាងដូច្នេះថា "ចូរសំឡាញ់លះផ្លូវឆ្វេង កាន់ យកផ្លូវស្តាំ ចូរលះផ្លូវស្តាំកាន់យកផ្លូវឆ្វេង" ដូច្នេះ, បណ្តាបុរសខ្វាក់ ខ្វិនទាំងពីរនាក់នោះ ចំណែកបុរសខ្វាក់ពីកំណើត ជាអ្នកមិនមាន អំណាច គ្មានកម្លាំង នឹងដើរទៅដោយអំណាចរបស់ខ្លួនពុំបាន ដើរ ទៅដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួនក៏ពុំបាន, បុរសខ្វិនទៀតសោត ក៏ជាអ្នក គ្មានអំណាច គ្មានកម្លាំង នឹងដើរទៅដោយអំណាច ដើរទៅដោយ កម្លាំងរបស់ខ្លួន ក៏មិនបានដែរ, តែការអាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក ដើរទៅ របស់បុរសខ្វាក់ ខ្វិនទាំងពីរនាក់នោះ ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ក៏មិនមែនទេ យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីនាម ក៏មិនមានអំណាច កើត

ឡើងដោយអំណាច របស់ខ្លួនក៏មិនបាន ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកិរិយានោះៗ ក៏មិនបាន, ចំណែកឯរូប ក៏មិនមានអំណាច កើតឡើងដោយអំណាចរបស់ខ្លួនក៏មិនបាន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកិរិយានោះៗ ក៏មិនបាន, តែការអាស្រ័យគ្នានឹងគ្នាទៅវិញទៅមកហើយកើតឡើង ឬ ប្រព្រឹត្តទៅ នៃនាម និង រូបទាំង ពីរនោះ មិនមាន ក៏មិនមែនទេ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះពុទ្ធាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា ៖

ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាសង្ខតធម៌ ទន់ខ្សោយ ព្រោះកម្លាំងរបស់ខ្លួន កើតដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន មិនបានទេ ទាំងតាំងនៅ ដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន ក៏មិនបានដែរ, ធម៌ទាំងនោះ មានប្រក្រតីប្រព្រឹត្តទៅ តាមអំណាចនៃធម៌ដទៃទៀត ទើបកើត គឺ ធម៌ទាំងនេះ តែងកើត ព្រោះធម៌ដទៃជាបច្ច័យ តាំងនៅព្រម ព្រោះមានធម៌ដទៃ ជាអារម្មណ៍ និង ត្រូវអារម្មណ៍ និង បច្ច័យទាំងឡាយដែលធម៌ដទៃ ឱ្យកើតមាន,

មនុស្សទាំងឡាយ អាស្រ័យនូវនាវា ទើបធ្វើដំណើរទៅក្នុងទន្លេបាន យ៉ាងណាមិញ, នាមកាយ ក៏អាស្រ័យរូបប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនោះដែរ, នាវា អាស្រ័យនូវមនុស្សទាំងឡាយ ទើបអណ្តែតទៅ ក្នុងទន្លេបាន យ៉ាងណា,

ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

រូបកាយ ក៏អាស្រ័យនូវនាម ទើបប្រព្រឹត្តទៅបាន ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ, មនុស្សទាំងឡាយ និង នារី ទាំងពីរ លុះតែអាស្រ័យនូវគ្នានឹងគ្នាហើយ ទើបទៅ ក្នុងទន្លេបាន យ៉ាងណាមិញ, នាម និង រូបទាំងពីរ ក៏ជាធម៌អាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក ទើបប្រព្រឹត្តទៅបាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

កិរិយាឃើញនាមរូប តាមសេចក្តីពិត ដែលគ្របសង្កត់ នូវសត្តសញ្ញា ហើយតាំងនៅ ក្នុងអសម្មោហភូមិ នៃព្រះយោគី អ្នកកំណត់នាមរូប ដោយនយផ្សេងៗ ដូចបានពណ៌នាមកហើយនេះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា “ឈ្មោះថា ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ” ដូច្នេះ ។ ពាក្យថា “ការកំណត់នាមរូប” ដូច្នេះក្តី, ពាក្យថា “ការកំណត់សង្ខារ” ដូច្នេះក្តី ជាឈ្មោះនៃការឃើញនាមរូប តាមសេចក្តីពិតហ្នឹងឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី ១៨ ឈ្មោះ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិនិទ្ទេស ក្នុងអធិការ
នៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គ
ដែលខ្ញុំរៀបរៀងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិរិយា
ញុំងសាធុជន ឲ្យរីករាយ
ចប់ហើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(៤១៣) ចំណែកញាណ ដែលកន្ទងផុតនូវសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងអទ្ធា ៣ ដោយការកំណត់បច្ច័យ នៃនាមរូបហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ ។

(ការពិចារណាហេតុបច្ច័យនៃនាមរូប)

កិកុ្ខអ្នកប្រាថ្នានឹងញុំាងកង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិនោះ ឲ្យដល់ព្រមរមែងពិចារណា នូវការស្វែងរកនូវហេតុបច្ច័យ នៃនាមរូបនោះ ដូចជាគ្រូពេទ្យដែលឆ្លាត ឃើញរោគហើយ ក៏ស្វែងរកនូវសមុដ្ឋាន (ទីកើត) នៃរោគនោះ យ៉ាងនោះឯង ឬក៏ ដូចជាបុរសអ្នកមានចិត្តអនុគ្រោះ ឃើញនូវកុមារតូចខ្ចី ដេកអង្រឹង ដេកលើថ្ពល់ហើយ ក៏ពិចារណារកមាតាបិតា របស់កុមារតូចខ្ចីនោះ ដោយនឹកគិតថា “កុមារតូចនេះ ជាកូនរបស់អ្នកណាហ្ន៎?” ដូច្នេះ ក៏ដូច្នោះដែរ ។

ជំបូងបង្អស់ កិកុ្ខនោះ រមែងពិចារណា យ៉ាងនេះថា “នាមរូបនោះ ជាជំបូង មិនមែនជារបស់ដែលមិនមានហេតុ ព្រោះវាដល់នូវភាពដូចគ្នា តែមួយ គ្រប់ទិសទីកន្លែង និង គ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ មិនមែនជារបស់ ដែលមានបច្ច័យខាងក្រៅ មានបុគ្គលជាធំជាដើម ជាហេតុទេ ព្រោះមិនមានរបស់ទាំងឡាយ មានបុគ្គលជាធំជាដើម ធំជាងនាមរូបឡើយ ព្រោះសូម្បីបុគ្គលទាំងឡាយណា ពោលត្រឹមតែនាមរូបហ្នឹងឯងថា ជារបស់ធំជាដើម ដូច្នេះ, នាមរូប ពោលគឺ ភាពជាធំជាដើម របស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ជារបស់ដែលមិនមានហេតុ ព្រោះហេតុនោះ ហេតុបច្ច័យទាំងឡាយ នៃនាមរូបនោះ

គប្បីមាន, ហេតុបច្ចយទាំងឡាយនោះ បានដល់អ្វីទៅហ្ន៎?" ។

(កំណត់ហេតុបច្ច័យនៃនាមរូប ទី១)

កិក្ខុនោះ លុះពិចារណា នូវហេតុបច្ច័យទាំងឡាយនៃនាមរូប យ៉ាងនេះហើយ រមែងកំណត់យក នូវហេតុបច្ច័យ នៃរូបកាយនេះ ជាដំបូង យ៉ាងដូច្នេះថា "កាយនេះ កាលកើត មិនមែនកើតខាងក្នុង នៃផ្កាមានផ្កាឧប្បល, បទុម, បុណ្ឌរីក (ឈូកស) និង សោគន្ធិក: (ចង្កឹលណី ឬ ស្ពន់) ជាដើមឡើយ មិនមែនកើត ខាងក្នុងរតន:ទាំងឡាយ មានកែវមណី និង កែវមុក្តាហារជាដើមទេ តាមពិត គឺកើតក្នុងក្រពះអាហារឬ៎ និង ក្រពះអាហារចាស់ បែរខ្នងទៅរកផ្នែពោះ (ខាងមុខ) បែរមុខទៅរកឆ្អឹងខ្នង (ខាងក្រោយ) មានពោះវៀនធំតូច ឡោមព័ទ្ធជុំវិញ ខ្លួនឯង ក៏ជារបស់បដិកូល មានក្លិនស្អុយ គួរខ្ពើម រអើម កើតនៅក្នុងឱកាស ដែលបដិកូល មានក្លិនស្អុយ គួរខ្ពើម ជាទីចង្អៀតចង្អល់ យ៉ាងខ្លាំងក្រៃលែង ប្រៀបបាននឹងសត្វដង្កូវ កើតនៅ ក្នុងត្រីស្អុយ, នំផ្អូម, លូទឹកស្អុយ និង លូទឹកជ្រាំជាដើម យ៉ាងនោះឯង, ធម៌ប្រាំប្រការ ជាហេតុបច្ច័យ នៃរូបកាយនោះ ដែលកើតយ៉ាងនេះ គឺ "ធម៌ ៤ ប្រការនេះ គឺ អវិជ្ជា, តណ្ហា, ឧបាទាន, កម្ម ឈ្មោះថា ជាហេតុ ព្រោះជាអ្នកឲ្យកើត, អាហារ ឈ្មោះថា ជាបច្ច័យ ព្រោះជាអ្នកជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រ" ដូច្នេះ, សូម្បីក្នុងធម៌ ៥ ប្រការនោះ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ មានអវិជ្ជា ជាដើម ជាទីអាស្រ័យកើត នៃកាយនេះ ប្រៀបដូចជាមាតា ជាទីអាស្រ័យនៃ

ទារក, កម្ម ជាអ្នកញ៉ាំងកាយនេះឲ្យកើត ដូចជាបិតា ញ៉ាំងបុត្រ ឲ្យកើត, អាហារ ជាអ្នកឧបត្ថម្ភគាំទ្រកាយនេះ ប្រៀបបាននឹងស្រីមេនំ បី-ព នូវទារក យ៉ាងដូច្នោះ" ។ កិក្ខុ នោះ លុះធ្វើការកំណត់បច្ច័យ នៃរូបកាយ យ៉ាងដូច្នេះហើយ រមែងធ្វើការកំណត់បច្ច័យ នៃនាមកាយ បន្តទៅទៀត ដោយនយថា "ចក្ខុវិញ្ញាណ អាស្រ័យចក្ខុ និង រូប កើតឡើង" ដូច្នេះជាដើម ។

(សេចក្តីសង្ខ្យៃ ១៦ យ៉ាង)

កិក្ខុនោះ លុះឃើញការប្រព្រឹត្តទៅ នៃនាមរូប តាមបច្ច័យ យ៉ាងនេះហើយ ទើបពិចារណាឃើញជាក់ច្បាស់ថា "នាមរូបនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងអតីតកាល នាមរូបនេះ ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅហើយតាមបច្ច័យ សូម្បីក្នុងអនាគត-កាលទៀតសោត នាមរូបនេះ ក៏នឹងប្រព្រឹត្តទៅ តាមបច្ច័យ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ" ដូច្នេះ ។ កាលបើកិក្ខុនេះពិចារណាឃើញច្បាស់ យ៉ាងនេះ សេចក្តីសង្ស័យទាំង ៥ ប្រការ នោះឯណា ដែលលោកហ្ព្រះពុទ្ធ នូវខន្ធជាតុ អាយតនៈ ជាចំណែកខាងដើម គឺអតីតកាល ពោលហើយថា "ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ [1] អាត្មាអញ ធ្លាប់បានកើតឬហ្ន៎ ឬ ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ អាត្មាអញ មិនធ្លាប់បានកើតទេ, ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ អាត្មាអញ បានកើតជាជាតិអ្វីទៅហ្ន៎ ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ អាត្មាអញ បានកើតមកជាមនុស្ស មានទ្រង់

១- សុ. ម. មូ. ភាគទី ២២ ទំព័រទី ១៧៧ ។

ទ្រាយដូចម្តេច, ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ អាត្មាអញ បានកើតជា ជាតិអ្វី បានជាអ្វី ដូច្នេះ បានដែរឬទេ” ដូច្នេះ, សេចក្តីសង្ស័យទាំង ឡាយ ៥ ប្រការឯណា ដែលលោកប្រាថ្នា នូវខន្ធជាតុ អាយតនៈ ជា ចំណែកខាងមុខ គឺអនាគតកាល ពោលហើយថា “ក្នុងកាលជា អនាគត អាត្មាអញ នឹងកើតឬហ្ន៎ ក្នុងកាលជាអនាគត អាត្មាអញ នឹងមិនកើតទៀតទេ, ក្នុងកាលជាអនាគត អាត្មាអញ នឹងកើតជាអ្វី ហ្ន៎ ក្នុងកាលជាអនាគត អាត្មាអញ នឹងកើតជាមនុស្ស មានទ្រង់ ទ្រាយ ដូចម្តេចហ្ន៎, ក្នុងកាលជាអនាគត អាត្មាអញ នឹងកើតជា ជាតិអ្វី បានជាអ្វីដូច្នេះ បានដែរ ឬទេ” ដូច្នេះ, សេចក្តីសង្ស័យទាំង ឡាយ ៦ ប្រការ ឯណា ដែលលោកប្រារព្ធនូវខន្ធ ជាតុ អាយតនៈ ជាចំណែកបច្ចុប្បន្នកាល ពោលហើយថា “មួយវិញទៀត បុគ្គល គប្បីសង្ស័យចំពោះខន្ធជាតុ អាយតនៈ ជាចំណែកខាងក្នុង ប្រារព្ធ នូវកាលជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ថាៈ អាត្មាអញ កើតទៀត ឬ មិនកើតទេ អាត្មាអញ កើតជាជាតិអ្វីទៅហ្ន៎ អាត្មាអញ កើតជា មនុស្សមានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច, សត្វនេះ មកអំពីទីណា សត្វនោះ នឹងទៅកើត ក្នុងទីណាវិញ ដូច្នេះដែរឬទេ” ដូច្នេះ, សេចក្តីសង្ស័យ ទាំងអស់នុ៎ះឯង គឺកិក្ខុនោះ តែងលះបង់បាន ។

(កំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី២)

កិក្ខុ មួយរូបទៀត ឃើញបច្ច័យនៃនាម ២ ប្រការ ដោយ អំណាចនៃសាធារណប្បច្ច័យ និង អសាធារណប្បច្ច័យ ឃើញ

បច្ចយនៃរូប ៤ ប្រការ ដោយអំណាចនៃបច្ចយ មានកម្មប្បច្ចយជាដើម ។ មែនពិត បច្ចយនៃនាម មាន ២ ប្រការ គឺ សាធារណប្បច្ចយ និង អសាធារណប្បច្ចយ ។ បណ្តាបច្ចយទាំង ២ ប្រការនោះ ទ្វារ ៦ មានចក្ខុទ្វារជាដើម អារម្មណ៍ ៦ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ជាសាធារណប្បច្ចយរបស់នាម, ធម៌ទាំងឡាយ មានមនសិការៈ ជាដើម ដែលប្រព្រឹត្តទៅអំពីចក្ខុ និង រូប ជាដើមនោះ ជាអសាធារណប្បច្ចយរបស់នាម សព្វគ្រប់ប្រការ ដោយប្រភេទនៃនាម ដែលជាកុសលជាដើម ។ មែនពិត ធម៌ទាំងឡាយ មានយោនិសោមនសិការៈ និង សទ្ធម្មស្សវនៈ ជាដើម ជាបច្ចយ នៃនាមដែលជាកុសលតែម៉្យាង, ធម៌ដែលផុយអំពីនេះ ក៏ជាបច្ចយនៃនាម ដែលជាអកុសល, ធម៌ទាំងឡាយ មានកម្មជាដើម ជាបច្ចយនៃនាម ដែលជាវិបាក, ធម៌ទាំងឡាយ មានកវង្គ ជាដើម ជាបច្ចយនៃនាមដែលជាកិរិយា ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

ចំណែកឯធម៌ ៤ ប្រការ មានកម្មជាដើមនេះ គឺ “កម្ម, ចិត្ត, រជូវ, អាហារ” ជាបច្ចយនៃរូប ។ ក្នុងធម៌ ៤ ប្រការនោះ កម្មដែលជាអតីតប៉ុណ្ណោះ ជាបច្ចយនៃរូប ដែលមានកម្មជាសមុដ្ឋាន ។ ចិត្ត កំពុងតែកើតឡើង ជាបច្ចយនៃរូប ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ។ រជូវ និង អាហារ ជាបច្ចយនៃរូប ដែលមានរជូវ និង អាហារ ជាសមុដ្ឋាន ក្នុងឋិតិខណៈ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

កិក្ខុ មួយរូប ធ្វើការកំណត់បច្ចយនៃនាមរូប ដោយនយដូច

ปานพณฺนามกเนฺนฯ กิกฺขู รูปเนาะ លុះឃើញការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃនាមរូប តាមបច្ច័យ យ៉ាងដូច្នេះហើយ រមែងពិចារណាឃើញ ច្បាស់ថា "នាមរូបនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ តាមបច្ច័យ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីក្នុងអតីតកាល នាមរូបនេះ ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅ ហើយ តាមបច្ច័យ, ក្នុងអនាគតកាលសោត នាមរូបនេះ ក៏នឹង ប្រព្រឹត្តទៅ តាមបច្ច័យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ" ដូច្នេះ។ សេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងកាលទាំង ๓ គឺកិក្ខូរូបនោះ កាលពិចារណាឃើញជាក់ច្បាស់ យ៉ាងនេះហើយ រមែងលះបង់បាន ដោយនយដែលបានពោលមក ហើយហ្នឹងឯងฯ

(កំណត់ប់ប្ច័យនៃនាមរូប ទី๓)

កិក្ខូ មួយរូបទៀត ឃើញនូវការដល់នូវជរា នៃសង្ខារទាំងឡាយ ពោលគឺនាមរូបទាំងនោះហ្នឹងឯង និង ការបែកធ្លាយទៅ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ដែលចាស់ជរាហើយ ធ្វើការកំណត់នូវបច្ច័យនៃនាមរូប ដោយអំណាចនៃបដិច្ចសមុប្បាទ តាមបដិលោម យ៉ាងនេះថា "ជម្មតាជរា និង មរណៈ នៃសង្ខារទាំងនេះ កាលបើជាតិមាន ទើបកើតមាន, ជាតិ កាលបើភពមាន ទើបមាន, ភព កាលបើមានឧបាទាន ទើបមាន, ឧបាទាន កាលបើមានតណ្ហា ទើបមាន, តណ្ហា កាលបើមានវេទនា ទើបមាន, វេទនា កាលបើមានផស្សៈ ទើបមាន, ផស្សៈ កាលបើមានសឡាយតនៈ ទើបមាន, សឡាយតនៈ កាលបើមាននាមរូប ទើបមាន, នាមរូប កាលបើមានវិញ្ញាណ ទើប

មាន, វិញ្ញាណ កាលបើមានសង្ខារទាំងឡាយ ទើបមាន, សង្ខារទាំងឡាយ កាលបើមានអវិជ្ជា ទើបកើតមាន" ដូច្នេះ ។ លំដាប់នោះ សេចក្តីសង្ស័យ គឺកិក្ខុនោះ លះបង់បានហើយ ដោយនយដូចបានពណ៌នាមកហ្នឹងឯង ។

(ការកំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី៤)

កិក្ខុ មួយរូបទៀត ធ្វើការកំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ដោយអំណាចនៃបដិច្ចសមុប្បាទ ដោយអនុលោម ដែលបានសំដែង ឲ្យពិស្តារហើយ ក្នុងកាលខាងដើមថា "សង្ខារទាំងឡាយ កើតមានព្រោះមានអវិជ្ជា ជាបច្ច័យ យ៉ាងដូច្នេះឯង" ។ លំដាប់នោះ សេចក្តីសង្ស័យ គឺកិក្ខុនោះ លះបង់បានហើយ ដោយនយដូចបានពណ៌នាមកហើយហ្នឹងឯង ។

(កំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ទី៥)

កិក្ខុ មួយរូបទៀត ធ្វើការកំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ដោយអំណាចនៃកម្មវដ្ត: និង វិបាកវដ្ត: យ៉ាងដូច្នេះថា "ធម៌ [1] ទាំងឡាយ ៥ នេះ គឺ ការវង្វេង ក្នុងកម្មកត ដែលមានក្នុងកាលមុន ជាអវិជ្ជា, ចេតនា ដែលប្រមូលមកក្នុងបុរិមកម្មកត ជាសង្ខារ, ការប្រាថ្នា ក្នុងបុរិមកម្មកត ជាតណ្ហា, កិរិយាប្រកាន់មាំ ក្នុងបុរិមកម្មកត ជាឧបាទាន, ចេតនា ក្នុងបុរិមកម្មកត ជាកត, កាលបើបុរិមកម្មកតមាន, វ័មង ជាបច្ច័យ នៃបដិសន្ធិ ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ, ធម៌ទាំង

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๑๑๙ ។

ទ្វាយ ៥ យ៉ាងនេះ គឺ បដិសន្ធិ ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ជាវិញ្ញាណ, ការចូលកាន់គ៌ភ ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ជានាមរូប, សេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ជាអាយតនៈ, សភាវៈដែលបុគ្គលពាល់ត្រូវហើយ ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ជាផស្សៈ, ការសោយនូវផល ក្នុងឧបបត្តិភពនេះ ជាវេទនា, កាលបើឧបបត្តិភពនេះមាន រមែងជាបច្ច័យនៃកម្មដែលបានធ្វើហើយ ក្នុងកាលមុន, ព្រោះអាយតនៈទាំងឡាយ ចាស់ក្លាហើយ ធម៌ទាំងឡាយ ៥ យ៉ាងនេះ គឺ សេចក្តីវង្វេង ក្នុងកម្មភពនេះ ជាអវិជ្ជា ។ល។ ចេតនា ក្នុងកម្មភពនេះ ជាភព, កាលបើកម្មភពនេះមាន រមែងជាបច្ច័យនៃបដិសន្ធិ ក្នុងភពជាបន្តបន្ទាប់ ។

(កម្ម ឱ្យផល តាមកាល ៤ យ៉ាង)

(๔๑๔) បណ្តាកម្ម និង វិបាកនោះ កម្ម មាន ๔ យ៉ាង គឺ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្ម, ឧបបជ្ជវេទនិយកម្ម, អបរាបរិយវេទនីយកម្ម, អហោសិកម្ម ។ បណ្តាកម្មទាំងឡាយ ๔ យ៉ាងនោះ ជវនចេតនាទី១ ជាកុសលក្តី ជាអកុសលក្តី ក្នុងចិត្តទាំង ๗ ក្នុងជវនវិថី ๑ ឈ្មោះថា ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្ម ។ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្មនោះ រមែងឲ្យផល តែក្នុងអត្តភាពនេះ ប៉ុណ្ណោះឯង ។ តែកាលបើមិនអាចឲ្យផល យ៉ាងដូច្នោះទេ ទើបបានឈ្មោះថា ជាអហោសិកម្ម ។ ធម្មតាអហោសិកម្ម តែងមាន ដោយអំណាចនៃតិក: (គឺមិនឲ្យផល ក្នុងកាលទាំងបី ដូចក្នុងជាតិ) នេះថា "វិបាករបស់កម្ម [๑] មិនទាន់មាន

๑- សុ. ខុ, ភាគទី ๗๐ ទំព័រទី ๓๙๓ ។

ហើយ វិបាក របស់កម្ម នឹងមិនមាន, វិបាក របស់កម្ម មិនមាន" យ៉ាងដូច្នេះ ។

ចំណែកជវនចេតនា ទី៧ ដែលញុំាងផលឲ្យសំរេច ឈ្មោះថា ឧបបជ្ជវេទនីយកម្ម ។ ឧបបជ្ជវេទនីយកម្មនោះ រមែងឲ្យផលក្នុងអត្តភាពជាបន្ទាប់ ។ កាលបើមិនអាចឲ្យផល យ៉ាងដូច្នោះបានទេ ក៏បានឈ្មោះថា ជាអហោសិកម្ម តាមន័យដែលបានពោលហើយហ្នឹងឯង ។

ជវនចេតនា ៥ ក្នុងលំដាប់ នៃជវនចេតនាទាំងពីរ ឈ្មោះថា អបរាបរិយវេទនីយកម្ម ។ អបរាបរិយវេទនីយកម្មនោះ បាននូវឱកាស ក្នុងពេលណា ទើបឲ្យផល ក្នុងពេលនោះ ក្នុងអនាគត ។ កាលបើការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃសង្ខារ មាន, អបរាបរិយវេទនីយកម្មនោះ មិនបានឈ្មោះថា ជាអហោសិកម្មទេ ។

(កម្ម ឱ្យផល តាមលំដាប់ ៤ យ៉ាង)

កម្ម ៤ យ៉ាងផ្សេងទៀត គឺ កម្ម ដែលជាគរុកម្ម, លហុកម្ម, អាសន្នកម្ម, កដត្តារូបនកម្ម ។ បណ្តាកម្មទាំង ៤ យ៉ាងនោះ កម្មខោះជាកុសលក្តី ជាអកុសលក្តី បណ្តាកម្មធ្ងន់ និង កម្មស្រាលកម្មណា ដែលជាកម្មធ្ងន់ គឺជាកម្មមានការសម្ងាប់មាតាជាដើម ឬជាមហគ្គតកម្ម កម្មដែលធ្ងន់ គរុកម្មនោះឯង តែងឲ្យផលមុនគេ ។ សូម្បីក្នុងកម្ម ដែលច្រើន និង កម្មដែលតិចតួច កម្ម ឯណា ច្រើន (ក្រាស់ក្រែល) ដូចជាភាពជាអ្នកមានសីលល្អក្តី ភាពជាអ្នកទ្រុស្ត

សីលក្តី កម្ម ដែលក្រាស់ក្រែលនោះឯង រមែងឲ្យផលមុនគេ ។

កម្ម ដែលបុគ្គលនឹកលើកយើញ ក្នុងពេលជិតនឹងស្លាប់ ឈ្មោះថា អាសន្នកម្ម ។ ក៏បុគ្គលដែលជិតនឹងស្លាប់ អាចរលឹកបាននូវកម្មណា, បុគ្គលនោះ រមែងកើតទ្បើង ដោយកម្មនោះឯង ។

ចំណែក កម្ម ដែលបានអាសេវនៈ (ការសេព) ជារឿយៗ ក្រៅពីកម្មទាំង ៣ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា កដត្តាវាបនកម្ម ។ កាលបើមិនមានកម្មទាំង ៣ យ៉ាងនោះទេ កដត្តាវាបនកម្មនោះ នឹងទាញទៅកាន់បដិសន្ធិ ។

(កម្ម ឲ្យផលតាមកិច្ច ៤ យ៉ាង)

កម្ម ៤ យ៉ាង ក្រៅពីនេះទៀត គឺ ជនកកម្ម, ឧបត្ថម្ភកកម្ម, ឧបបីឡកកម្ម, ឧបឃាតកកម្ម ។ បណ្តាកម្មទាំង ៤ យ៉ាងនោះ កម្ម ដែលឈ្មោះថា ជនកកម្ម ជាកុសលផង ជាអកុសលផង ។ ជនក-កម្មនោះ រមែងញ៉ាំងវិបាកក្ខន្ធ ដែលជាកាមាវចរ, រូបាវចរ និង អរូបាវចរ ឲ្យកើតទ្បើង ទាំងក្នុងបដិសន្ធិកាលទាំងក្នុងប្រវត្តិកាល។ ចំណែក ឧបត្ថម្ភកកម្ម មិនអាចញ៉ាំងវិបាក ឲ្យកើតទ្បើងបានទេ, កាលបើបដិសន្ធិ គឺកម្មដទៃទៀត ឲ្យហើយ, រមែងជួយឧបត្ថម្ភ នូវ សុខ ឬ ទុក្ខ ដែលកើតទ្បើង ក្នុងវិបាក ដែលកម្មដទៃទៀតឲ្យកើត ទ្បើងហើយ ញ៉ាំង (សុខ និង ទុក្ខនោះ) ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អស់កាល ជ័យូរ ។ ឧបបីឡកកម្ម កាលបើបដិសន្ធិ ត្រូវកម្មដទៃទៀត ឲ្យ ហើយ រមែងរឹបជាន់ បៀតបៀន នូវសុខ ឬ ទុក្ខ ដែលកើតទ្បើង

ក្នុងវិបាក ដែលកម្មដទៃ ឲ្យកើតឡើងហើយ រមែងមិនឲ្យ (សុខ ឬ ទុក្ខនោះ) ប្រព្រឹត្តទៅ អស់កាលដ៏យូរ ។ ចំណែក ឧបឃាតកកម្ម ខ្លួនឯង ជាកុសលក្តី ជាអកុសលក្តី រមែងសម្ងាប់កម្មដទៃទៀតដែល មានកម្លាំងទន់ខ្សោយ ហើយហាមឃាត់នូវវិបាក នៃកម្មដទៃទៀត នោះ ស្រេចហើយ ក៏បើកឱកាសឲ្យដល់វិបាករបស់ខ្លួន ។ ក៏កាល បើកម្មបើកឱកាស ឲ្យយ៉ាងដូច្នោះហើយ វិបាកនោះ បានឈ្មោះថា កើតឡើងហើយ ។

(៤១៥) ការផ្សេងគ្នានៃកម្ម និង ការផ្សេងគ្នា នៃវិបាកនៃកម្ម ទាំង ១២ យ៉ាង ដូចពណ៌នាមកនេះ រមែងប្រាកដ តាមសភាវៈពិត ប្រាកដ ចំពោះកម្មវិបាកញាណ នៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ តែប៉ុណ្ណោះ មិនទូទៅ ដល់សាវ័កទាំងឡាយទេ ។ មួយទៀត បុគ្គលអ្នកបំពេញ វិបស្សនា គប្បីយល់ដឹងការផ្សេងគ្នា នៃវិបាក (ត្រឹមតែ) ដោយ ឯកទេស ។ ព្រោះហេតុនោះ ការប្លែកផ្សេងពីគ្នានៃកម្មនេះ គឺលោក សំដែងហើយ ដោយការសំដែងកម្ម ត្រឹមតែប្រមុខ ដូច្នោះឯង ។

ភិក្ខុ មួយរូប ធ្វើការកំណត់បច្ច័យនៃនាមរូប ដោយអំណាច នៃកម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈ យ៉ាងដូច្នេះ ព្រោះបូកបញ្ចូលកម្មទាំង ១២ យ៉ាងនេះ ទៅក្នុងកម្មវដ្ដៈ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ភិក្ខុនោះ ឃើញ នូវការប្រព្រឹត្តិទៅនៃនាមរូប តាមបច្ច័យ ដោយអំណាចនៃកម្មវដ្ដៈ និងវិបាកវដ្ដៈដូចបានពោលមកហើយ រមែងពិចារណាឃើញជាក់ ច្បាស់ថា "នាមរូបនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ តាមបច្ច័យ ដោយអំណាច

នៃកម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងកាលដែលកន្លងទៅហើយ ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅហើយ តាមបច្ច័យ ដោយអំណាចនៃកម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈ, ក្នុងអនាគតកាលទៀតសោត ក៏នឹងប្រព្រឹត្តទៅ តាមបច្ច័យ ដោយអំណាចនៃកម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈ ក៏យ៉ាងនោះដែរ, កម្ម និង វិបាក នៃកម្ម ក្តី កម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈក្តី ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃកម្ម និង ការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាក, កម្មសន្ដតិ (តំណនៃកម្ម) និង វិបាកសន្ដតិ (តំណនៃវិបាក) ក្តី កិរិយា និង ផលនៃកិរិយា ក្តី រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដោយនយដូច្នេះ

> វិបាកទាំងឡាយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះកម្ម, វិបាក មានកម្មជាដើមកើត, ភពប្បី កើតមាន ព្រោះកម្ម លោក រមែងប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

កាលបើកិក្ខុនោះ ពិចារណាឃើញច្បាស់ យ៉ាងនេះហើយ សេចក្តីសង្ស័យនោះ ឯណា ដែលប្រារព្ធ នូវចំណែកខាងដើម ជាអាទិ៍ ដែលលោកពោលហើយ ដោយនយថា: អាត្មាអញបានកើតមកហើយឬហ្ន៎? ដូច្នេះជាដើម, សេចក្តីសង្ស័យទាំងអស់នោះ គឺកិក្ខុនោះ លះបង់បាន ។ ប្រាកដត្រឹមតែនាមរូប ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភព, កំណើត, គតិ, ឋិតិ និង និវាសៈ ទាំងពួង ដោយអំណាចនៃការជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នា នៃហេតុ និង ផលហ្នឹងឯង ។ កិក្ខុនោះ មិនឃើញ នូវបុគ្គលអ្នកសាង ក្រៅអំពីហេតុទេ មិនឃើញអ្នកសោយផល (ទទួលផល) ក្រៅអំពីការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកឡើយ ទើប

ឈ្មោះថា កិក្ខុនោះ ឃើញច្បាស់ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ ថា: កាលបើមានហេតុ បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងពោល ដោយត្រឹមតែពាក្យសមញ្ញា ថា "អ្នកសាង" ដូច្នេះ, កាលបើការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃវិបាកមាន, បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងពោល ដោយត្រឹមតែពាក្យសមញ្ញា ថា "អ្នកទទួលផល" ដូច្នេះប៉ុណ្ណោះឯង ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុរាណាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា ៖

អ្នកសាងកម្ម មិនមាន និង អ្នកទទួលផល ក៏មិនមាន, ធម៌សុទ្ធសាធ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ, ការឃើញយ៉ាងនោះនុ៎ះ គឺជាការឃើញប្រពៃ,

កាលបើកម្ម និង វិបាកព្រមទាំងហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងដូច្នេះ, ខាងដើម ខាងបុង បុគ្គលណាមួយ ក៏មិនដឹងដូចជាខាងដើម ខាងបុង នៃពូជ និង ដើមឈើជាដើមដែលពុំមានអ្នកដឹងថា ពូជ កើតមុនដើម ឬក៏ ដើមកើតមុនពូជ ដូច្នោះ, សូម្បីក្នុងអនាគតកាល កាលបើសំសារមាន ការមិនប្រព្រឹត្តិទៅ (នៃកម្ម និង វិបាក) ក៏បុគ្គលមើលមិនឃើញដែរ,

ពួកតិរ្ថិយ មិនដឹង នូវសេចក្តីនេះ ទើបមិនមានអំណាចក្នុងខ្លួន ប្រកាន់យកអត្តសញ្ញា គឺប្រកាន់ថា មានសត្វ, បុគ្គល, តួខ្លួន ហើយជាអ្នកយល់ឃើញថា ទៀង

ទាត់ ថា សូន្យទទេ ប្រកាន់យកទិដ្ឋិ ៦២ ខ្វែងគំនិតគ្នាទៅវិញទៅមក, ពួកតិរ្ថិយទាំងនោះ ត្រូវគ្រឿងបង គឺ ទិដ្ឋិ បងជាប់ហើយ អណ្តែតត្រសែតទៅ តាមខ្សែទឹក គឺ តណ្ហា, ទើបមិនបានរួចផុត អំពីសេចក្តីទុក្ខ,

ភិក្ខុ ជាសាវ័កនៃព្រះពុទ្ធ ដឹងច្បាស់ ដោយប្រពៃ នូវសេចក្តីនេះ ដូចបានពោលមកហើយ រមែងចាក់ធ្លុះ នូវបច្ច័យ(នៃនាមរូប) ដែលជ្រាលជ្រៅល្អិត (និង)ទទេបាន,

កម្ម មិនមាន ក្នុងវិបាក វិបាកមិនមាន ក្នុងកម្ម ទាំងពីរយ៉ាង (កម្ម និង វិបាក) សូន្យទទេពីគ្នាទឹងគ្នា, តែថា ប្រាសចាកកម្មហើយ ផល ក៏មិនមាន ប្រៀបដូចជាភ្លើង មិនមាន ក្នុងព្រះអាទិត្យ មិនមាន ក្នុងកែវមណី មិនមាន ក្នុងគោម័យ (អាចម៍គោស្ងួត សំរាប់បង្កាត់ភ្លើង) ក្រៅអំពីវត្ថុទាំង ៣ យ៉ាងនោះ ភ្លើងនោះ ក៏មិនមាន តែភ្លើងនោះ កើតឡើងព្រោះវត្ថុទាំង ៣ យ៉ាងនោះ រួមប្រូលជាមួយគ្នា យ៉ាងណា, វិបាក រកមិនបាន ខាងក្នុងនៃកម្ម ស្ងួមខាងក្រៅនៃកម្ម ក៏រកមិនបាន, កម្មសោត ក៏មិនមាន ក្នុងវិបាកនោះ, កម្មនោះ សូន្យទទេពីផល ផលក៏មិនមាន ក្នុងកម្ម, តែថា ផលអាស្រ័យកម្មនោះឯង ទើបកើតឡើង ក៏យ៉ាងនោះដែរ,

មែនពិត ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃសំសារនោះ អ្នកសាងសំសារ ទោះជាទេវតា ឬ ព្រហ្ម មិនមានទេ, ធម៌សុទ្ធសាធ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះការរួមគ្នា នៃហេតុជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(៤១៦) កាលបើកិក្ខុនោះ ធ្វើការកំណត់បច្ច័យ នៃនាមរូប ដោយអំណាច នៃកម្មវដ្ដៈ និង វិបាកវដ្ដៈ រហូតដល់លះបង់ នូវសេចក្ដីសង្ស័យ ក្នុងកាលទាំង ៣ បាន យ៉ាងនេះហើយ, ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាអតីតៈ អនាគត និង បច្ចុប្បន្នទាំងពួង ក៏ជាធម៌ គឺ កិក្ខុនោះ បានដឹងហើយ ដោយអំណាចនៃចុតិ និង បដិសន្ធិ ។ ការដឹង របស់កិក្ខុនោះ គឺជា ញាតបរិញ្ញា (ធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹងដែលខ្លួនដឹងហើយ) ។

កិក្ខុនោះ ដឹងយ៉ាងនេះ ថា "ខន្ធទាំងឡាយ ណា កើតឡើងហើយ ព្រោះកម្មជាបច្ច័យ ក្នុងអតីតកាល, ខន្ធទាំងឡាយនោះ ក៏រលត់ហើយ ក្នុងអតីតកាលនោះឯង, តែថា ខន្ធទាំងឡាយដទៃទៀត កើតឡើងហើយ ក្នុងភពនេះ ព្រោះកម្មជាបច្ច័យ ក្នុងអតីតកាល, ទោះបីជាធម៌មួយ ដែលមកកាន់ភពនេះ អំពីអតីតភព មិនមានក៏ដោយ, សូម្បីខន្ធទាំងឡាយ ដែលកើតហើយ ព្រោះកម្មជាបច្ច័យ ក្នុងភពនេះ ក៏និងរលត់, ខន្ធទាំងឡាយ ផ្សេងទៀត នឹងកើតឡើង ក្នុងភពថ្មី, ទោះបីជាធម៌មួយ នឹងមិនទៅកាន់ភពថ្មី អំពីភពនេះ ក៏ដោយ, ម៉្យាងវិញទៀត ប្រៀបបីដូចជាការស្ងាត់ឈ្មោះ អំពីមាត់ នៃ

อาចារ្យ រមែងមិនចូលទៅកាន់មាត់ នៃអន្តេវាសិក បានទេ, តែថា ការស្វាធ្យាយ មិនមែនមិនប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងមាត់ នៃអន្តេវាសិក នោះ ព្រោះការស្វាធ្យាយ អំពីមាត់ នៃអាចារ្យនោះ ជាបច្ច័យទេ, ទឹកមន្ត ដែលបុគ្គលអ្នកផឹកជំនួស (ឲ្យអ្នកមានជំងឺ) ផឹកហើយ រមែងមិនចូលទៅដល់ពោះ នៃអ្នកជំងឺបានទេ, តែថា រោគ នៃអ្នកជំងឺនោះ នឹងមិនមែនមិនជាសះស្បើយ ព្រោះការផឹកនូវទឹកមន្ត នៃអ្នកផឹកជំនួសនោះ ជាបច្ច័យទេ, វិធីសម្រាប់ស្អិតស្អាង លើមុខ រមែងមិនទៅដល់និមិត្តនៃមុខ ក្នុងផ្ទៃទាំងឡាយ មានផ្ទៃនៃកញ្ចក់ជាដើម បានទេ, តែថា វិធីសម្រាប់ស្អិតស្អាង លើមុខនោះ នឹងមិនមែនមិនប្រាកដ ព្រោះវិធីសម្រាប់ស្អិតស្អាងនោះ ជាបច្ច័យទេ, អណ្តាតប្រទីប នៃប្រឆេះចង្កៀងមួយ រមែងមិនឆ្លងទៅ កាន់ប្រឆេះចង្កៀងមួយទៀតបានទេ, តែថា អណ្តាតប្រទីប លើប្រឆេះចង្កៀង ដទៃទៀតនោះ នឹងមិនមែនមិនកើត ព្រោះអណ្តាតប្រទីប នៃប្រឆេះចង្កៀងមួយនោះ ជាបច្ច័យទេ យ៉ាងណាមិញ, ធម៌នីមួយៗ រមែងមិនឆ្លងមកកាន់កពនេះ អំពីអតីតកព ឬ មិនឆ្លងទៅកាន់កពថ្មីទៀត អំពីកពនេះបានទេ, តែថា ខន្ធ, អាយតនៈ និង ជាតុ មិនមែនមិនកើត ក្នុងកពនេះ ព្រោះខន្ធ, អាយតនៈ និង ជាតុ ជាបច្ច័យ ក្នុងអតីតកព ឬ ខន្ធ, អាយតនៈ និង ជាតុ មិនមែនមិនកើតឡើង ក្នុងកពថ្មី ព្រោះ ខន្ធ, អាយតនៈ និង ជាតុ ជាបច្ច័យ ក្នុងកពនេះ បានទេ យ៉ាងដូច្នោះដែរ ” ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(គាថាសរុបចុតិបដិសន្ធិចិត្ត)

បក្ខវិញ្ញាណ មាន ក្នុងលំដាប់ នៃមនោធាតុ តែបក្ខ-
វិញ្ញាណនោះ មិនបានមកអំពីមនោធាតុ ទាំងបក្ខវិញ្ញាណ
នោះ មិនកើត ក្នុងលំដាប់នៃមនោធាតុ ក៏មិនមែន យ៉ាង
ណាក្តី, សន្តតិនៃចិត្ត រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបដិសន្ធិ
ក៏យ៉ាងនោះដែរ, ចិត្តមុន បែករលត់ ចិត្តក្រោយ ក៏
កើត បន្ទាប់អំពីនោះ ធម្មជាត ដែលរារាំងចិត្តទាំងពីរ
យ៉ាងនោះ (បុតិចិត្ត និង បដិសន្ធិចិត្ត) មិនមានរលក
បក់បោក មិនមាន ដាល់ចិត្តទាំងពីរយ៉ាងនោះ ចិត្តឯណា
មួយ មិនបានទៅ អំពីបុតិចិត្តនេះទេ តែបដិសន្ធិចិត្ត
រមែងកើត ។

*(៤១៧) ញាណ ដែលកំណត់យកបច្ចយនៃនាមរូប របស់កិក្ខុ
អ្នកជីងធម៌ទាំងពួង ដោយអំណាចចុតិ និង បដិសន្ធិ យ៉ាងនេះ
ជាញាណ ដែលដល់នូវភាពមានកម្លាំង ដោយអាការទាំងពួង ។
សេចក្តីសង្ស័យ ១៦ យ៉ាង គឺកិក្ខុនោះលះបង់បានយ៉ាងល្អប្រសើរ។
មិនមែនតែសេចក្តីសង្ស័យ ១៦ យ៉ាង ប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីសេចក្តី
សង្ស័យ ៨ យ៉ាង ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយនយ័ថា "កិក្ខុតែងសង្ស័យ
ក្នុងព្រះសាស្តា" ដូច្នេះជាដើម គឺកិក្ខុនោះ លះបង់បានដូចគ្នាដែរ ។
ទិដ្ឋិ ៦២ រមែងស្ងប់រម្ងាប់ ។*

ញាណ ដែលកន្ទង នូវសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងកាលទាំង ៣

ដោយការកំណត់បច្ចយ នៃនាមរូប ដោយនយផ្សេងៗ ដូចពោលមកហើយ ឋិតនៅ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា " កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ " ។ ពាក្យថា " ធម្មទ្ធិពិញ្ញាណ " ក្តី ពាក្យថា " យថាភូតញ្ញាណ " ក្តី ពាក្យថា "សម្មាទស្សនៈ" ក្តី គឺ ជាពាក្យវេវចនៈ នៃពាក្យថា " កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ " ហ្នឹងឯង ។

មែនពិត ពាក្យនេះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលហើយថា "អវិជ្ជា ជាបច្ចយ, សង្ខារទាំងឡាយ (កើតឡើងព្រមព្រោះបច្ចយ), ធម៌ទាំងពីរយ៉ាងនោះ សុទ្ធតែកើតឡើងព្រោះបច្ចយ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់បច្ចយ ដោយនយដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថាធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ (១) ដូច្នេះ ។

សួរថា "កិកុ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយភាពមិនទៀងទាត់ រមែងដឹង រមែងឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ (២) តើយ៉ាងដូចម្តេច?, សម្មាទស្សនៈ ការឃើញប្រពៃ តើយ៉ាងដូចម្តេច?, សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង ជាសភាវៈ គឺកិកុនោះឃើញប្រពៃហើយ ដោយភាពមិនទៀងទាត់ ព្រោះអាស្រ័យការដឹង ការឃើញប្រពៃនោះ តើយ៉ាងដូចម្តេច?, សេចក្តីសង្ស័យ គឺកិកុនោះ លះបង់បាន ក្នុងធម៌ដូចម្តេច?, កិកុ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយសភាពជាទុក្ខ ដោយសភាពជាអនត្តា រមែងដឹង រមែងឃើញ តាមពិត នូវធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច? ។ល។ សេចក្តីសង្ស័យ គឺកិកុនោះ លះបង់បាន ក្នុងធម៌ តើយ៉ាងដូចម្តេច? " ។

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រ ๑๑๘ ។ ๒- ភាគទី ๗๐ ទំព័រ ๓๕๖ ។

ឆ្លើយថា "កិក្ខុ ជាយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថា មិនទៀង រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវនិមិត្ត ព្រោះតែហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ការឃើញប្រពៃ, កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថា កិក្ខុជាយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយថា មិនទៀង ព្រោះអាស្រ័យការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏កិក្ខុ ជាយោគាវចរនោះ លះបង់បាន, កិក្ខុជាយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថា ជាទុក្ខ រមែងដឹង ឃើញ តាមពិត នូវការប្រព្រឹត្តិទៅ ព្រោះតែហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ការឃើញប្រពៃ, កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថា កិក្ខុ ជាយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយ ថា ជាទុក្ខ ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងសង្ខារទាំងនុ៎ះ ក៏លះបង់បាន, កិក្ខុជាយោគាវចរ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ថា មិនមែនខ្លួន រមែងដឹង ឃើញតាមពិត នូវនិមិត្តផង នូវការប្រព្រឹត្តិទៅផង ព្រោះតែហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ការឃើញប្រពៃ, កាលបើយ៉ាងនេះ ធម៌ទាំងពួង ឈ្មោះថា កិក្ខុ ជាយោគាវចរ ឃើញប្រពៃហើយថា មិនមែនខ្លួន ព្រោះអាស្រ័យការឃើញប្រពៃនោះ ទាំងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងធម៌ទាំងនុ៎ះ ក៏កិក្ខុ ជាយោគាវចរនោះ លះបង់បាន" ។

សួរថា "ការដឹងតាមពិត ណាក្តី, ការឃើញប្រពៃ ណាក្តី, ការឆ្ងងចាកសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ណាក្តី, ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នាផង មានព្យញ្ជនៈ ផ្សេងគ្នាផង ឬក៏ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា

តែមានព្យញ្ជនៈ ផ្សេងពីគ្នា ?” ។

ឆ្លើយថា “ការដឹង តាមពិតណាក្តី, ការឃើញប្រពៃណាក្តី, ការឆ្លងចាកសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ណាក្តី, ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីដូចគ្នា តែមានព្យញ្ជនៈ ផ្សេងពីគ្នា” ដូច្នេះ ។

ក៏ភិក្ខុ អ្នកបំពេញវិបស្សនា ប្រកបព្រមដោយញាណនេះហើយ ជាអ្នកបានសេចក្តីត្រេកអរពីកាយ ពេញចិត្ត ជាអ្នកបានទីពឹង ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា មានគតិ ពិតប្រាកដ ជាអ្នកឈ្មោះថា ចូឡសោតាបន្ន ។

ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុអ្នកត្រូវការបង់បានកង្ខាវិតរណ-
វិសុទ្ធិ គប្បីជាអ្នកមានសតិ កំណត់យកបច្ច័យ នៃនាម
រូប ដោយប្រការទាំងពួង សព្វកាល យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី ១៩ ឈ្មោះ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ
ក្នុងអធិការនៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ
ដែលខ្ញុំរៀបរៀងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិរិយាញុំាង
សាធុជនឲ្យរីករាយ
ចប់ហើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(៤១៨) ចំណែក ញាណ ដែលដឹងនូវធម៌ដែលមិនមែនជាផ្លូវ ថា "នេះ ជាផ្លូវ នេះ មិនមែនជាផ្លូវ" ដូច្នេះហើយ តាំងនៅ ឈ្មោះថា មគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ។

ភិក្ខុ ជាយោគាវចរ អ្នកប្រាថ្នានឹងបំពេញមគ្គាមគ្គញ្ញាណ-ទស្សនវិសុទ្ធិនោះ ត្រូវធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងវិបស្សនា (ការចំរើនវិបស្សនា តាមន័យបាលី) ដែលហៅថា ការពិចារណាជាកលាប ជាមុនសិន ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះសំរាប់ព្រះយោគាវចរ ដែលប្រារព្ធវិបស្សនាហើយ កាលបើវិបស្សនូបកិលេស មានឱកាសជាដើម កើតមាន ទើបមានមគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនៈ ។ មែនពិត កាលបើវិបស្សនូបកិលេសទាំងឡាយ មានឱកាសជាដើម កើតមានហើយ មគ្គាមគ្គញ្ញាណ ទើបមាន ដល់ព្រះយោគាវចរ ដែលប្រារព្ធនូវវិបស្សនាហើយ ។ ក៏ព្រោះការពិចារណា ជាកលាប (កលាប-សម្មសនៈ) ជាខាងដើមនៃវិបស្សនា ។ ហេតុនោះ មគ្គាមគ្គញ្ញាណ នុ៎ះ ទើបលោកសំដែងហើយ ក្នុងលំដាប់ នៃកង្ខាវិតរណញ្ញាណ ។ មួយទៀត កាលបើតីរណបរិញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅ មគ្គាមគ្គញ្ញាណ ទើបកើតឡើង និង តីរណបរិញ្ញាទៀតសោត ក៏កើតមាន ក្នុងលំដាប់នៃញាតបរិញ្ញា ព្រោះហេតុអ្វី? សូម្បីព្រោះហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរ អ្នកប្រាថ្នានឹងបំពេញមគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ នោះ ឲ្យបរិបូណ៌ ត្រូវធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងកលាបសម្មសនៈជាមុន ។

(បរិញ្ញា ៣)

(៤១៩) នេះ ជាវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបរិញ្ញា ទាំង៣យ៉ាងនោះ ។ ក៏ លោកិយបរិញ្ញា មាន ៣ គឺ ញាតបរិញ្ញា (ធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹងដែលខ្លួនដឹងហើយ) តីរណបរិញ្ញា (ធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង ដោយអំណាចនៃការលះបង់ ដោយការពិចារណា) និង បហានបរិញ្ញា (ធម្មជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង ដោយអំណាច នៃការលះបង់) ដែលលោកសំដៅយក ពោលហើយ ថា "អភិញ្ញាបញ្ញា (បញ្ញា ដែលជាគុណជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់) ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា ដឹង, បរិញ្ញាបញ្ញា (បញ្ញា ដែលជាគុណជាតិ គឺបុគ្គលគប្បីកំណត់ដឹង) ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា ពិចារណា, បហានបញ្ញា (បញ្ញា ដែលជាគ្រឿងលះបង់) ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា លះស្រឡះ" ។

បណ្តាបរិញ្ញាទាំង ៣ យ៉ាងនោះ បញ្ញា ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃបច្ចត្តលក្ខណៈ (លក្ខណៈចំពោះខ្លួន) និង សល្ល-ក្ខណៈ (ការកំណត់ព្រម) នៃធម៌ទាំងឡាយនោះៗ ដោយនយថា "រូប មានការវិនាសទៅ ជាលក្ខណៈ វេទនា មានការសោយ (អារម្មណ៍) ជាលក្ខណៈ" ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។ ចំណែកបញ្ញា ដែលមានលក្ខណៈ ឃើញច្បាស់ នូវត្រៃលក្ខណ៍ ជាអារម្មណ៍ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះលើកឡើង កាន់សាមញ្ញ-លក្ខណៈ នៃធម៌ទាំងឡាយនោះឯង ដោយនយថា "រូប មិនទៀង វេទនា មិនទៀង" ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា តីរណបរិញ្ញា ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ចំណែក បញ្ញា ដែលមានលក្ខណៈឃើញច្បាស់ នូវត្រៃលក្ខណ៍ ជាអារម្មណ៍ហ្នឹងឯង ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃការលះបង់នូវវិប្បលាសសញ្ញា មានសេចក្តីសំគាល់ថា ទៀងជាដើម ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។

(ភូមិរបស់បញ្ញា)

បណ្តាបរិញ្ញាទាំង ៣ នោះ ភូមិ របស់ញាតបរិញ្ញា ចាប់ផ្តើមតាំងពីការកំណត់សង្ខារ គឺ នាម និង រូប រហូតដល់ការកំណត់កាន់យកបច្ច័យ នៃនាម និង រូប ។ ព្រោះថា ក្នុងចន្លោះនេះ ភាពជាធំតែងមាន ដល់ការចាក់ធ្លុះ នូវបច្ចត្តលក្ខណៈ នៃធម៌ទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ។

ឯភូមិ របស់តីរណបរិញ្ញា ចាប់ផ្តើមតាំងពីកលាបសម្មសនៈ (ការពិចារណាកលាប) រហូតដល់ការឃើញ នូវការកើតឡើង និងការរលត់ទៅវិញ ។ ព្រោះក្នុងចន្លោះនេះ ភាពជាធំ កើតមាន ដល់ការចាក់ធ្លុះ នូវសាមញ្ញលក្ខណៈ ប៉ុណ្ណោះឯង ។

ភូមិ របស់បហានបរិញ្ញា ធ្វើនូវការពិចារណាឃើញ នូវការបែកធ្លាយជាអាទិ៍ ឲ្យខ្ពស់ឡើងទៅៗ ។ ព្រោះថា បន្ទាប់ពីនោះមក ភាពជាធំ កើតមាន ដល់អនុបស្សនា ៧ ដែលញុំាងការលះបង់នូវបហាតព្វធម៌ មានទិដ្ឋសញ្ញាជាដើម ឲ្យសំរេច យ៉ាងនេះ គឺ ព្រះយោគាវចរ កាលពិចារណាឃើញថា [1] មិនទៀង រមែងលះបង់

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៧១ ទំព័រទី ៣២២ ។

សេចក្តីសំគាល់ថា ទៀង កាលពិចារណាឃើញថា ជាទុក្ខ រមែងលះបង់នូវសេចក្តីសំគាល់ថា ជាសុខ កាលពិចារណាឃើញថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន រមែងលះបង់ នូវសេចក្តីសំគាល់ថា ជារបស់ខ្លួន កាលនឿយណាយ រមែងលះបង់ នូវសេចក្តីរីករាយ កាលជិនណាយ រមែងលះបង់នូវតម្រេក កាលរំលត់ រមែងលះបង់នូវការកើត កាលលះបង់ចោល រមែងលះបង់នូវការប្រកាន់មាំ" ដូច្នេះ ។

បណ្តាបរិញ្ញាទាំង ៣ យ៉ាងនេះ ញាតបរិញ្ញាតែម៉្យាង គឺព្រះយោគាវចររូបនេះ បានសំរេចហើយ ចំណែក បរិញ្ញាពីរក្រៅពីនេះ ព្រះយោគាវចរនេះ គប្បីសំរេចផងដែរ ព្រោះសង្វាបរិច្ឆេទ និងបច្ចយបរិគ្គហៈធ្វើឲ្យសំរេចបាន ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទើបខុំពោលថា "កាលបើតីរណបរិញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅ, មគ្គាមគ្គញ្ញាណ ទើបកើតឡើង និង តីរណបរិញ្ញាសោត ក៏មាន ក្នុងលំដាប់នៃញាតបរិញ្ញា ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះឯង ព្រះយោគី អ្នកប្រាថ្នាចង់បំពេញមគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ឲ្យពេញបរិបូរ គប្បីធ្វើយោគៈគឺសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងកលាបសម្មសនៈ ជាមុនសិន" ដូច្នេះ ។

(បាលីសម្មសនញ្ញាណ)

(៤២០) ក្នុងសម្មសនៈនោះ មានបាលី ដូចតទៅនេះ គឺ បញ្ញាក្នុងការកំណត់សង្ខេប នូវធម៌ទាំងឡាយដែលជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។

រូប ណាមួយ ជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី

ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ឧត្តមក្តី រូបណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី, កិក្ខុកំណត់នូវរូបនោះ ថា ជារបស់មិនទៀង, ជាការពិចារណាមួយ (សម្មសនៈ), កិក្ខុ កំណត់ថា ជាទុក្ខ [1] ជាសម្មសនៈ មួយ កិក្ខុកំណត់ថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាសម្មសនៈមួយ វេទនា ណាមួយ ។ល។ វិញ្ញាណ ណាមួយ ។ល។ កិក្ខុកំណត់ថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាសម្មសនៈមួយ កិក្ខុកំណត់ចក្ខុ ។ល។ ជរាមរណៈ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ថា ជារបស់មិនទៀង ជាសម្មសនៈមួយ ។ល។ កំណត់ថា ជាទុក្ខ ជាសម្មសនៈមួយ កំណត់ថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាសម្មសនៈមួយ ។

បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ យ៉ាងសង្ខេបថា "រូប ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ទៅ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ដោយអត្ថថា ជាភ័យ ឈ្មោះថា អនត្តា ដោយអត្ថថា គ្មានខ្លឹមសារ" ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ ដោយសង្ខេបថា "វេទនា ។ល។ វិញ្ញាណ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង ។ល។" ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ យ៉ាងសង្ខេបថា "ចក្ខុ ។ល។ ជរាមរណៈ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង ។ល។" ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ យ៉ាងសង្ខេប ថា "រូប ដែលជាអតីត អនាគត និង

១- សុ ខុ. បដិ. ភាគទី ៧១ ទំព័រទី ២៥៤ ។

បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែង អាស្រ័យ នូវបច្ច័យហើយ កើតឡើង មានការអស់ទៅ ជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការប្រាសចាកវិរាគៈជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ដោយសង្ខេបថា “វេទនា ។លៗ វិញ្ញាណ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង ។លៗ មានការរលត់ទៅ ជាធម្មតា” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ដោយ សង្ខេបថា “ចក្ខុ ។លៗ ជរាមរណៈ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង ។លៗ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ ដោយសង្ខេបថា “ជរា មរណៈ មាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ កាលបើជាតិមិនមាន ជរា មរណៈ ក៏មិនមាន” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ ដោយសង្ខេបថា “ទាំងក្នុងអតីត ទាំងក្នុងអនាគត ជរាមរណៈ មាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ កាលបើជាតិ មិនមាន ជរាមរណៈ ក៏មិនមាន” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ ដោយសង្ខេបថា “ជាតិ មាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។លៗ សង្ខារទាំងឡាយ មាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ កាលបើមិនមានអវិជ្ជា សង្ខារទាំងឡាយ ក៏មិនមាន” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា សម្មសនញ្ញាណ, បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ ដោយសង្ខេបថា “ទាំងក្នុងអតីត ទាំងក្នុងអនាគត សង្ខារទាំងឡាយ មាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ

កាលបើមិនមានអវិជ្ជា សង្ខារទាំងឡាយ ក៏មិនមាន” ដូច្នេះ ឈ្មោះ ថា សម្មសនញ្ញាណ, ការដឹងនោះ ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា ដឹង ឈ្មោះថា បញ្ញា ដោយអត្ថថា ដឹងច្បាស់, ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលថា “បញ្ញា ក្នុងការកំណត់ យ៉ាងសង្ខេប នូវធម៌ទាំង ឡាយ ដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា សម្មសន-ញ្ញាណ” ដូច្នេះ ។

ក៏ក្នុងបាលីសម្មសនញ្ញាណនេះ ប្រជុំនៃធម៌ទាំងនេះ គឺ ធម៌ ទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រមទាំងទ្វារ និង អារម្មណ៍ទាំងឡាយ, ខន្ធ ៥, ទ្វារ ៦, អារម្មណ៍ ៦, និង វិញ្ញាណ៦, ផស្សៈ ៦, វេទនា ៦, សញ្ញា ៦, ចេតនា ៦, តណ្ហា៦, វិតក្កៈ ៦, វិចារៈ ៦, ជាតុ ៦, កសិណ ១០, កោដ្ឋាស គឺអាការ ៣២, អាយតនៈ ១២, ជាតុ ១៨, ឥន្ទ្រិយ ២២, ជាតុ ៣, កព ៣, កព ៣ ផ្សេងទៀត, កពក្រៅពីនេះ ៣ ទៀត, ឈាន ៤, អប្បមញ្ញា ៤, សមាបត្តិ ៤, អង្គនៃបដិច្ចសមុប្បាទ ១២ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា លោក សង្ខេបហើយ ដោយបេយ្យាល នេះ ថា ចក្ខុ ។បេ។ ជរាមរណាណៈ” យ៉ាងដូច្នេះ ។

(អភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេស)

មែនពិត រឿងនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បានត្រាស់ ហើយ ក្នុងអភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេសថា “ម្នាលភិក្ខុ [1] ទាំងឡាយ អាយតនៈទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រទី ៩ ។

អាយតនៈទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវតែដឹងច្បាស់ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូប បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុវិញ្ញាណ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុសម្ផស្ស បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ការទទួលអារម្មណ៍ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ការទទួលនូវអារម្មណ៍ហ្នឹងឯង បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ សោតៈ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ។ល។ ការទទួលអារម្មណ៍ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី កើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ ការទទួលអារម្មណ៍នោះឯង បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូប ។ល។ វិញ្ញាណ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុ ។ល។ មនោ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបទាំងឡាយ ។ល។ ធម៌ទាំងឡាយ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ល។ មនោវិញ្ញាណ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុសម្ផស្ស ។ល។ មនោសម្ផស្ស បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ វេទនា ដែលកើតអំពីចក្ខុ-សម្ផស្ស ។ល។ វេទនា ដែលកើត អំពីមនោសម្ផស្ស បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបសញ្ញា ។ល។ ធម្មសញ្ញា បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបសញ្ចេតនា ។ល។ ធម្មសញ្ចេតនា បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបតណ្ហា ។ល។ ធម្មតណ្ហា បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបវិតក្កៈ ។ល។ ធម្មវិតក្កៈ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ រូបវិចារៈ ។ល។ ធម្មវិចារៈ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ បឋវីធាតុ ។ល។ វិញ្ញាណធាតុ បុគ្គល បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ បឋវីកសិណ ។ល។ វិញ្ញាណកសិណ បុគ្គល

ត្រូវដឹងច្បាស់ សក់ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ។ល។ ខួរក្បាលក្បាល បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខាយតនៈ ។ល។ ធម្មាយតនៈ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុធាតុ ។ល។ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ មនោធាតុ ។ល។ មនោវិញ្ញាណធាតុ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ចក្ខុន្ទ្រិយ ។ល។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ កាមភព រូបភព អរូបភព បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ សញ្ញីភព អសញ្ញីភព នេវសញ្ញានាសញ្ញីភព បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ឯកវោការភព (ភព មានខន្ធមួយ គឺរូបក្ខន្ធ ជានដល់ អសញ្ញីភព) ចតុវោការភព (ភព មានខន្ធ ៤ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជានដល់ កាមភព និង រូបភព) បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ បឋមជ្ឈាន ។ល។ ចតុត្ថជ្ឈាន បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ។ល។ ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ។ល។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ អវិជ្ជា បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ ។ល។ ជរាមរណៈ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់" ដូច្នេះ,

របស់ដែលបុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា គឺលោកបានសង្កេបហើយ ដោយបេយ្យាលទាំងពួង ក្នុងបាលីសម្មសនញ្ញាណនេះ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ យ៉ាងពិស្តារ ក្នុងអភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេសនោះ ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ។

តែថា លោកុត្តរធម៌ ទាំង៩ប្បាយ ណា មកហើយ ក្នុង អភិញ្ញេយ្យនិទ្ទេសនេះ ដែលលោកសង្ខេបហើយ យ៉ាងដូច្នេះ លោកុត្តរធម៌នោះ បុគ្គលមិនត្រូវប្រកាន់យក ក្នុងអធិការនេះទេ ព្រោះមិនចូលដល់សម្មសនៈ ។ សូម្បីធម៌ ទាំង៩ប្បាយ ណា ចូលដល់សម្មសនៈ ក្នុងធម៌ទាំង៩ប្បាយនោះ ធម៌ទាំង៩ប្បាយណា ប្រាកដច្បាស់ ដល់នូវការកំណត់ចាប់យក ដោយងាយស្រួល ដល់ព្រះយោគី រូបណា, ព្រះយោគី រូបនោះ គប្បីប្រារព្ធផ្តើម (ធ្វើ) សម្មសនៈ គឺការពិចារណា ក្នុងធម៌ទាំង៩ប្បាយនោះចុះ ។

(វិធីធ្វើការពិចារណា)

(៤២១) ក្នុងសម្មសនញ្ញាណ នោះ មានការប្រារព្ធ ប្រកបវិធីធ្វើការពិចារណា ដោយអំណាចនៃខន្ធ ដូចតទៅនេះថា "រូប ណាមួយ ។លៅ កិក្ខុកំណត់រូបទាំងអស់នោះថា ជារបស់មិនទៀង នេះជាសម្មសនៈមួយ កិក្ខុកំណត់ថា ជាទុក្ខ ជាសម្មសនៈមួយ កំណត់ថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន ជាសម្មសនៈមួយ" ដូច្នេះ ។ ដោយហេតុត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ កិក្ខុនេះ ឈ្មោះថា កំណត់កាត់រូបទាំង៩ពួង ដែលសំដែងហើយ ដោយមិនចំពោះ យ៉ាងដូច្នេះថា "រូប ណាមួយ" ដោយឱកាស ១១ គឺ ដោយអតីតត្តិកៈ (ពួក៣ ទាំងអតីត គឺអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ត្រូវជា ៣) និង ដោយទុកៈ ៤ មាន អជ្ឈត្តទុកៈ (ពួកពីរ ទាំងរូបខាងក្នុង គឺ រូបខាងក្នុង រូបខាងក្រៅ) ជាដើម ហើយកំណត់រូបទាំង៩ពួងថា ជារបស់មិនទៀង គឺ ពិចារណា

ថា ជារបស់មិនទៀង ។ ពិចារណាយ៉ាងដូចម្តេច? ។ ពិចារណា ដោយនយ័ដែលបានពោលបន្តបន្ទាប់ហ្នឹងឯង ។ ព្រោះលោកបាន ពោលពាក្យនេះហើយថា "រូបដែលជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ទៅ" ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុ នោះ កិក្ខុនោះ ពិចារណាថា "រូបឯណា ជាអតីត រូបនោះ ក៏អស់ទៅ ហើយ ក្នុងអតីតហ្នឹងឯង មិនបានមកដល់កពនេះទេ ព្រោះហេតុ ណា ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ ទៅ, រូបណា ជាអនាគត នឹងកើតមាន ក្នុងកពជាបន្តបន្ទាប់ សូម្បី រូបនោះ ក៏នឹងអស់ទៅ ក្នុងកពនុ៎ះឯង នឹងមិនទៅកាន់កពថ្មីទៀត ក្រៅតែអំពីកពនោះទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា មិនទៀង, រូបណា ជាបច្ចុប្បន្ន រូបនោះ ក៏អស់ទៅ ក្នុងកពនេះឯង មិនបានទៅក្រៅពីកពនេះទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើប ឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ទៅ, រូបណា ជារូបខាងក្នុង រូបនោះឯង ក៏អស់ទៅ ព្វជ៏ខាងក្នុងហ្នឹងឯង មិនមែនដល់នូវភាព ជាខាងក្រៅទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថ ថា អស់ទៅ, រូបណា ជារូបខាងក្រៅ ។ល។ រូបណា ជារូបគ្រោត គ្រោត រូបស្តើត រូបថោកទាប រូបថ្លៃថ្លា រូបក្នុងទីឆ្ងាយ រូបក្នុងទីជិត រូបនោះឯង ក៏អស់ទៅ ក្នុងទីជិតហ្នឹងឯង មិនមែនដល់នូវភាពជារូប ឆ្ងាយទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ទៅ" យ៉ាងដូច្នេះ ។ ការពិចារណាទាំងអស់នេះឯង ជាការ

ពិចារណា មួយយ៉ាង ដោយអំណាចនៃបទនេះថា “ឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា អស់ទៅ” ដូច្នេះ, តែដោយការចែកចេញជាប្រភេទ គឺ ការពិចារណា ១១ យ៉ាង ។

មួយទៀត រូបទាំងអស់ហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ដោយអត្ថថា ជាភ័យ ។ ពាក្យថា “ដោយអត្ថថា ជាភ័យ” សេចក្តីថា ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ មួយអន្ទើដោយភ័យពន្លឹក ។ ព្រោះថា របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ រមែងនាំភ័យមកឲ្យ ដូចជាភ័យកើតមាន ដល់ពួកទេវតាទាំងឡាយ ព្រោះបានស្តាប់សីហោបមសូត្រ ដូច្នោះឯង ។ សូម្បីការពិចារណា ដូចបានពោលមកនេះ ក៏ជាការពិចារណាមួយយ៉ាង ដោយអំណាច នៃបទនេះថា “ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ដោយអត្ថថា ជាភ័យ” ដូច្នេះ តែបើចែកជាប្រភេទ ក៏ជាការពិចារណា ១១ យ៉ាង ដូចគ្នាដែរ ។

មួយទៀត រូប ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា ជាទុក្ខ យ៉ាងណាមិញ, រូបទាំងអស់នោះ ក៏ឈ្មោះថា ជាអនត្តា ដោយអត្ថថា គ្មានខ្លឹមសារ ។ ពាក្យថា “ដោយអត្ថថា គ្មានខ្លឹមសារ” មានសេចក្តីថា ព្រោះមិនមានខ្លឹមសារ គឺអត្តា ដែលពួកអត្តវាទី គិតឃើញ យ៉ាងនេះថា “រូប មានអត្តា ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ជាអ្នកសាង ជាអ្នកសោយ ជាអ្នកមានអំណាច ក្នុងខ្លួន” ដូច្នេះ ។ ព្រោះថា រូប ណា មិនទៀង រូបនោះ ជាទុក្ខ មិនអាចហាម នូវភាពជារូបមិនទៀង ឬ ការកើតឡើង, ការរលត់ទៅ និង ការបៀតបៀនរបស់ខ្លួនបានឡើយ, ភាព

មានអ្នកសាងរូបជាដើមនោះ នឹងមានមកពីណា ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏បើសិនជារូបនេះ នឹងបានជាអត្តាមែនហើយ រូបនេះ នឹងមិនគប្បីប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាពាធ" ដូច្នេះជាដើម ។ ឯការពិចារណានេះ គឺជាការពិចារណាមួយ ដោយអំណាចបទនោះថា "ឈ្មោះថា អនត្តា ព្រោះអត្តថា មិនមានសារៈ" ដូច្នេះ តែ (បើពោល) ដោយប្រភេទ មានការពិចារណា ១១ យ៉ាង ។ នយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធជាដើម ក៏នយដូចគ្នានេះដែរ ។

(៤២២) មួយទៀត រូប ឯណា មិនទៀង រូបនោះ ជាប្រភេទនៃរូបមានសង្ខតៈជាដើម ដោយពិតប្រាកដ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីសំដែងនូវបរិយាយ នៃអនិច្ចសព្ទនោះ ឬដើម្បីសំដែងនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃមនសិការ ដោយអាការផ្សេង ៗ ទើបលោកពោលបាលី ម្តងទៀតថា: រូបដែលជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជារបស់មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែងឡើង អាស្រ័យហេតុ ទើបកើតឡើង មានការអស់ទៅ សាបសូន្យទៅ ជាធម្មតា មានការប្រាសចាកតម្រេក ជាធម្មតា មានការរលត់ទៅ ជាធម្មតា" យ៉ាងដូច្នេះ ។ នយ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ មានវេទនាខន្ធ ជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានេះដែរ ។

ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដល់ការស្តិតស្ថេរ នៃការពិចារណា អនិច្ចលក្ខណៈ, ទុក្ខលក្ខណៈ និង អនត្តលក្ខណៈ ក្នុងបញ្ចក្ខន្ធ

ហ្នឹងឯង ភិក្ខុ ជាព្រះយោគាវចរនោះ តែងពិចារណានូវបញ្ចក្ខន្ធនេះ ដោយអំណាច នៃការពិចារណាអនិច្ចលក្ខណៈ ជាដើមនោះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់ចំណែកអនុលោមញាណ ត្រាស់ហើយ ដោយប្រភេទផ្សេងៗ ក្នុងវិភង្គនៃបាលីនោះថា "ភិក្ខុ បាននូវអនុលោមិកខន្តី ដោយអាការ ៤០ តើដូចម្តេចខ្លះ?, ចុះកាន់សម្មត្តនិយាមធម៌ (អរិយមគ្គ) ដោយអាការ ៤០ តើដូចម្តេចខ្លះ?" ដូច្នេះ មានន័យជាអាទិ៍ថា "ភិក្ខុ ពិចារណាឃើញ នូវខន្ធ ៥ ថាមិនទៀង រមែងបាននូវអនុលោមិកខន្តី គឺថា កាលពិចារណាឃើញថា "ការរលត់ខន្ធ ៥ គឺ ព្រះនិព្វាន ជាទៀង" ដូច្នេះ រមែងចុះកាន់សម្មត្តនិយាមធម៌ [1] ដោយអាការ ៤០ គឺ៖

๑) អនิจฺจโต ថា មិនទៀង,
๒) ទุกฺขโต ថា ជាទុក្ខ,
๓) โรคโต ថា ជារោគ,
๔) คณฺฑโต ថា ជាបូស,
๕) สลฺลโต ថា ជាសរ,
๖) อฆโต ថា ជារបស់លំបាក,
๗) อาพาธโต ថា ជាអាពាធ,
๘) ปรโต ថា ជារបស់ដទៃ,
๙) ปโลกโต ថា ជារបស់វិនាស,

๑- สุ. ขุ. ปฏิ. ภาคទី ๗๑ ទំព័រទី ๓๓๔ ។

១០) ឆ្លាតិតោ ថា ជារបស់ចង្រៃ,

១១) ឧបទ្ទវតោ ថា ជាឧបទ្រព,

១២) ភយតោ ថា ជាភ័យ,

១៣) ឧបសគ្គតោ ថា ជាឧបសគ្គ,

១៤) ចលតោ ថា ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ

១៥) បភង្គុតោ ថា ជាគ្រឿងបែកធ្លាយ,

១៦) អទ្ធុវតោ ថា ជារបស់មិនស្ថិតស្ថេរ,

១៧) អតាណតោ ថា មិនមានទីជ្រកកោន,

១៨) អលេណតោ ថា មិនមានទីពួន,

១៩) អសរណតោ ថា មិនមានទីពឹង,

២០) រិត្តតោ ថា ជារាល,

២១) តុច្ឆតោ ថា ទទេ,

២២) សុញ្ញតោ ថា សោះសូន្យ,

២៣) អនត្តតោ ថា មិនមែនខ្លួន,

២៤) អទីនវតោ ថា ជាទោស,

២៥) វិបរិណាមធម្មតោ ថាមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា,

២៦) អសារកតោ ថា គ្មានខ្លឹមសារ,

២៧) អឃមូលតោ ថា ជាឫសគល់នៃសេចក្តីលំបាក,

២៨) វធកតោ ថា ជាអ្នកសម្លាប់,

២៩) វិភវតោ ថា មិនមានសេចក្តីចំរើន,

๓๐) สาสวาโต ชื่อว่าประกอบด้วยอาสวะ,

๓๑) สงฺขตาโต ชื่อว่าเป็นสิ่งที่ปรุงแต่งขึ้นโดยแท้,

๓๒) มารามิสาโต ชื่อว่าเป็นอามิสของมาร,

๓๓) ชาติธมฺมาโต ชื่อว่ามีความเกิดเป็นธรรมดา,

๓๔) ชราธมฺมาโต ชื่อว่ามีความแก่เป็นธรรมดา,

๓๕) พฺยาธิธมฺมาโต ชื่อว่ามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา,

๓๖) มรณธมฺมาโต ชื่อว่ามีความตายเป็นธรรมดา,

๓๗) โสกธมฺมาโต ชื่อว่ามีความโศกเป็นธรรมดา,

๓๘) ปริเทวธมฺมาโต ชื่อว่ามีความคร่ำครวญเป็นธรรมดา,

๓๙) อุปายาสธมฺมาโต ชื่อว่ามีความคับแค้นใจเป็นธรรมดา,

๔๐) สังกิเลสิกธมฺมาโต ชื่อว่ามีความเศร้าหมองเป็นธรรมดา"
ดังนี้เป็นต้น ก็ได้ ฯ

ถามว่า: กิกฺขุ ผู้เป็นโยคาวจร พิจารณาขันธ์ด้วยอำนาจแห่งการพิจารณาเห็นความไม่เที่ยงเป็นต้นนั้น พิจารณาอย่างไร ? ฯ

แก้ว่า: ก็กิกฺขุผู้เป็นโยคาวจรนั้น พิจารณาขันธ์ทั้งหลายด้วยอำนาจแห่งการพิจารณาความไม่เที่ยงเป็นต้น ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้แล้ว โดยประเภท (ต่างๆ) ดังนี้ว่า:

อนิจฺจาโต ชื่อว่าไม่เที่ยง เพราะขันธ์

នោះ មិនស្ថិតស្ថេរចិរកាលបានឡើយ និង ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធនោះ មាន ខាងដើម និង ខាងចុង,

ទុក្ខតោ ដោយឈ្មោះថា ជាទុក្ខ ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធនោះ ត្រូវការ កើតឡើង ការរលត់ទៅ (អស់ទៅ) បៀតបៀន និង ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធ នោះ ជាទីកន្លែងនៃសេចក្តីទុក្ខ,

រោគតោ ដោយឈ្មោះថា ជារោគ ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធ នោះ ប្រព្រឹត្តទៅបាន ដោយសារបច្ច័យផង ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធនោះ ជាមូល (ដើមចម) នៃរោគផង,

គណ្ឌតោ ដោយឈ្មោះថា ជាបូស ព្រោះជារបស់ដែល ប្រកប ដោយសេចក្តីឈឺចាប់ គឺសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះជាទីហូរចេញ នូវខ្ទុះ គឺកិលេសផង ព្រោះការហើមពោងផង ការទ្រុឌទ្រោម និង ការ បែកធ្លាយ ដោយកិរិយាកើតឡើង ការគ្រាំគ្រា និង ការបែកធ្លាយ ទៅផង,

សល្លតោ ដោយឈ្មោះថា ជាសរ ព្រោះជារបស់ដែល ញុំាងការចាក់ដោត (ការចុកចាប់) ឲ្យកើតឡើងផង ព្រោះការចាក់ ដោត នៅខាងក្នុងផង ព្រោះជារបស់ដែលនាំយកចេញបាន ដោយ កម្រផង,

អឃតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់លំបាក (ប្រកបដោយ ការតិះដៀល) ព្រោះជារបស់ដែលអរិយបុគ្គល គួរតិះដៀលផង ព្រោះនាំសេចក្តីមិនចំរើនមកឲ្យផង ព្រោះជាទីតាំង នៃសេចក្តី

លំបាក (ការតិះដៀល) ផង,

អាពាធតោ ដោយឈ្មោះថា ជាអាពាធ ព្រោះជារបស់ដែលញុំាងភាពមិនមានសិរីសួស្តី ឲ្យកើតឡើងផង ព្រោះជាបទដ្ឋាននៃជម្ងឺផង,

បរតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់ជនៃ ព្រោះមិនស្ថិតនៅក្នុងអំណាចផង ព្រោះមិនស្តាប់បង្គាប់ផង,

បលោកតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់វិនាស ព្រោះវិនាសហិនហោច ដោយព្យាធិ, ជរា និង មរណៈ,

ឥតិតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់ចង្រៃ ព្រោះនាំសេចក្តីវិនាស ច្រើនជាអនេក មកប្រគល់ឲ្យ,

ឧបទ្ទវតោ ដោយឈ្មោះថា ជាឧបទ្រពចង្រៃ ព្រោះជាទីតាំងនៅ នៃឧបទ្រពទាំងពួង ព្រោះនាំមកនូវកម្ម ដែលមិនមែនជាប្រយោជន៍ ដ៏ធំទូលាយទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលមិនបានដឹងហើយ,

ភយតោ ដោយឈ្មោះថា ជាភ័យ ព្រោះជាកន្លែងកើតភ័យទាំងពួងផង ព្រោះជាបដិបក្ខនៃការសប្បាយចិត្តដ៏ក្រៃលែង ពោលគឺការរម្ងាប់នូវទុក្ខផង,

ឧបសគ្គតោ ដោយឈ្មោះថា ជាឧបសគ្គ ព្រោះជាប់ដោយកម្ម ដែលមិនមែនជាប្រយោជន៍ រាប់មិនអស់ផង ព្រោះត្រូវទោសភារាំងផង ព្រោះមិនគួរដល់ការទទួលយក ដូចជាឧបសគ្គផង,

ចលតោ ដោយឈ្មោះថា ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ព្រោះញាប់

ញ៉ែរ ដោយព្យាធិ, ជរា និង មរណៈផង ដោយលោកធម៌ ๘ ប្រការ មានលាភ និង ខាតលាភជាដើមផង,

បភង្គុតោ ដោយឈ្មោះថា ជាគ្រឿងបែកធ្លាយ ព្រោះមានប្រក្រតីចូលទៅដល់ការបែកធ្លាយ ដោយសេចក្តីព្យាយាម (របស់ខ្លួន និង អ្នកដទៃ) ដោយការមានឯងៗ ផង,

អទ្ធុវតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់មិនទៀងទាត់ស្ថិតស្ថេរ ព្រោះមានប្រក្រតីធ្លាក់ទៅកាន់ទីមិនគង់វង្សគ្រប់យ៉ាងផង ព្រោះមិនមានភាពស្ថិតស្ថេរ យឺនយូរផង,

អតាណាតោ ដោយឈ្មោះថា មិនមានទីជ្រកកោន ព្រោះមិនមានទីឃុំគ្រងផង ព្រោះរកទីកៀរគរក្បាន្តមិនបានផង,

អលេណាតោ ដោយឈ្មោះថា មិនមានទីពួន ព្រោះមិនមានទីស្ងាត់កំបាំង ដើម្បីនឹងជ្រកពួនបានផង ព្រោះមិនធ្វើទីបិទបាំងសំរាប់មនុស្សដែលរកទីជ្រកពួនបានផង,

អសរណាតោ ដោយឈ្មោះថា មិនមានទីពឹង ព្រោះមិនមានទីសំរាប់កំចាត់នូវភ័យ ដល់បុគ្គលអ្នកនៅអាស្រ័យទាំងឡាយ,

រិត្តតោ ដោយឈ្មោះថា ជាទីវាល ព្រោះវាលស្រឡះចាកសេចក្តីស្ថិតស្ថេរទៀងទាត់, សេចក្តីល្អ និង សេចក្តីសុខ តាមដែលបុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ មិនត្រិះរិះទុកហើយ,

តុច្ឆតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់ទទេ ព្រោះភាពជារបស់ទទេហ្នឹងឯង ឬ ព្រោះភាពជារបស់តិចតួចក៏បាន ។ ព្រោះថា សូម្បី

วตฺตติ‌ตพฺพ ก็‌เรียก ชื่อว่า ชื่อของ‌ตน ก็‌ได้ ในโลก ดังนี้,

สุญฺญโต โดยความว่า เป็นของว่างเปล่า เพราะ‌ความ‌เป็นของ‌สูญ‌ไป แห่ง‌ความ‌เป็นของ‌ตน ของ‌ผู้‌เป็น‌ที่‌อาศัย ของ‌ผู้‌สร้าง ของ‌ผู้‌ทำ ของ‌ผู้‌ได้‌รับ‌ผล ของ‌ผู้‌สั่งสม ของ‌ผู้‌รักษา,

อนตฺตโต โดยความว่า เป็นของ‌ไม่‌ใช่‌ตน เพราะ‌ความ‌เป็น‌ของ‌ไม่‌ใช่‌ตน ของ‌สังขาร‌ทั้งหลาย ก็‌ไม่‌ได้‌เป็น‌ของ‌ตน (ของ‌ตัว) ของ‌ใคร‌ๆ เลย,

อาทีนวโต โดยความว่า เป็นโทษ เพราะ‌ความ‌เป็น‌ทุกข์ ของ‌ความ‌ประพฤติ‌ไป เพราะ‌ความ‌เป็น‌ทุกข์ เป็นโทษ ด้วย ๆ อย่างนี้‌แล ก็‌ตาม บุคคล‌ใด ได้‌เสพ‌ซึ่ง‌ความ‌ยินดี ติด‌ใจ ใน‌ความ‌ยินดี ติด‌ใจ ความ‌ยินดี ติด‌ใจ ก็‌ดี ความ‌ประพฤติ‌ไป ใน‌บุคคล‌ใด เพราะ‌เหตุ‌นั้น บุคคล‌นั้น ชื่อว่า อาทีนวะ (ผู้‌ได้‌เสพ‌ซึ่ง‌ความ‌ยินดี ติด‌ใจ) ๆ คำ‌ว่า “อาทีนวะ” นี้ คือ ชื่อ‌ของ‌มนุษย์‌เลว ๆ ก็‌สังขาร‌ทั้งหลาย ก็‌ชื่อว่า ความ‌เลว‌ทราม เพราะ‌เหตุ‌นั้น จึง‌ชื่อว่า เป็นโทษ เพราะ‌เปรียบ‌เหมือน‌มนุษย์‌เลว‌ทราม,

วิปริณามธมฺมโต โดยความว่า มี‌ความ‌แปร‌ปรวน เป็น‌ธรรม‌ดา เพราะ‌มี‌ความ‌แปร‌ปรวน‌ไป‌เป็น‌ประการ‌ต่าง ๆ โดย‌อาการ ๒ อย่าง คือ ชรา ๑ มรณะ ๑,

อสารกโต โดยความว่า ไม่‌มี‌แก่น‌สาร เพราะ‌เป็น‌ของ‌ที่‌มี‌กำลัง‌น้อย‌ด้วย เพราะ‌เป็น‌ของ‌ที่‌ถูก‌ทำลาย‌ได้‌โดย‌ง่าย‌ด้วย เปรียบ‌เหมือน‌ต้น‌กล้วย,

អយមូលតោ ដោយឈ្មោះថា ជាដើមហេតុ នៃសេចក្តីលំបាក ព្រោះជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខលំបាក,

វធកតោ ដោយឈ្មោះថា ជាអ្នកសម្លាប់ ព្រោះបំផ្លាញនូវសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលចោល ដូចជាសត្រូវ ដែលមានមុខមាត់ ជាមិត្តសម្លាញ់,

វិភវតោ ដោយឈ្មោះថា វិនាស ព្រោះប្រាសចាកសេចក្តីចំរើន និង ព្រោះជាប្រភពនៃសេចក្តីវិនាស,

សាសវតោ ដោយឈ្មោះថា ប្រព្រឹត្តទៅដោយអាសវៈ ព្រោះជាបទដ្ឋាន នៃអាសវៈ,

សង្ខតតោ ដោយឈ្មោះថា សង្ខតៈ ព្រោះជារបស់ដែលហេតុ និង បច្ច័យតាក់តែងឡើង,

មារាមិសតោ ដោយឈ្មោះថា ជាចំណីរបស់មារ ព្រោះជាចំណី របស់មច្ចុមារ និង កិលេសមារ,

ជាតិជរាព្យាធិមរណធម្មតោ ដោយឈ្មោះថា មានជាតិ... ជរា... ព្យាធិ... មរណៈ ជាធម្មតា ព្រោះមានការកើត... ចាស់... ឈឺ... ស្លាប់ ជាប្រក្រតី,

សោកបរិទេវឧបាយាសធម្មតោ ដោយឈ្មោះថា មានសោក... បរិទេវៈ... ឧបាយាសៈ ជាធម្មតា ព្រោះមានការសៅសោក... ខ្សឹកខ្សួល... ការចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ជាប្រក្រតី,

សង្កិលេសិកធម្មតោ ដោយឈ្មោះថា ជារបស់ដែលមាន

សេចក្តីសៅហ្មង ជាធម្មតា ព្រោះជាអារម្មណ៍ នៃសង្កិលេស គឺ តណ្ហា, ទិដ្ឋិ និង ទុច្ចរិត ជាធម្មតា” យ៉ាងដូច្នេះ ។

(សង្ក្រៃះសម្មសន: ๔๐ ប្លូលក្នុងអនុបស្សនា ๓)

(๔๒๓) ក៏ក្នុងសម្មសន: ๔๐ នេះ សម្មសន: ដោយអាការ ๑๐ គឺ ដោយអាការមិនទៀង, ដោយអាការវិនាស, ដោយអាការញាប់ញ័រ, ដោយអាការបែកធ្លាយ, ដោយអាការមិនជាប់ឋិតថេរ, ដោយអាការប្រែប្រួលជាធម្មតា, ដោយអាការមិនមានខ្លឹមសារ, ដោយអាការវិនាស, ដោយអាការមានការតាក់តែងឡើង, ដោយអាការមានការស្ងាប់ជាធម្មតា ជាអនិច្ចានុបស្សនា ๕๐ ដោយរួមជា ๑๐ ๆ ក្នុងខន្ធមួយ ๆ ។

សម្មសន: ដោយអាការ ๕ គឺ ដោយអាការជារបស់ជនៃ, ដោយអាការជារាល, ដោយអាការជារបស់ទេ, ដោយអាការជារបស់សូន្យ, ដោយអាការជារបស់មិនមែនខ្លួន, ជាអនត្តានុបស្សនា ๒๕ ដោយរួមជា ๕ ๆ ក្នុងខន្ធមួយ ๆ ។

សម្មសន: ដ៏សេស មានជាអាទិ៍ គឺ ដោយអាការជាទុក្ខ, ដោយអាការជារោគ ជាទុក្ខានុបស្សនា ๑๒๕ ដោយរួមជា ๒๕ ๆ ក្នុងខន្ធ មួយៗ ដូច្នេះឯង ។

ក៏កាលព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណាបញ្ចក្ខន្ធ ដោយការពិចារណាថា ជារបស់មិនទៀង ជាដើមនេះ ដោយចែកចេញជា ๒๐๐ ដូចពោលមកនេះ ការពិចារណាថា ជារបស់មិនទៀង, ជា

ទុក្ខ និង ជាអនត្តា ដែលហៅថា នយវិបស្សនានោះ រមែងបិតថេរ គង់វង្ស ។

នេះ ជាពិធីផ្តើមធ្វើ នូវការពិចារណា ក្នុងអធិការ នៃសម្ម-សនញ្ញាណ នេះ ដោយទំនងតាមនយនៃព្រះបាលី ជាមុនសិន ។

(ធ្វើឥន្ទ្រិយឱ្យបាស់ក្លា ដោយអាការ ៩ យ៉ាង)

(៤២៤) ក៏កាលព្រះយោគាវចរ រូបណា សូម្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ដោយនយវិបស្សនា ដូចពណ៌នាមុននេះ, នយវិបស្សនា ក៏នៅតែមិនសំរេចទៀត, ព្រះយោគាវចររូបនោះ គប្បីធ្វើឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ឲ្យចាស់ក្លា ដោយអំណាចនៃអាការ ៩ ដែលបានពោលមកហើយ យ៉ាងនេះថា "ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ រមែងខ្លាំងក្លា ដោយអាការ ៩ នោះ គឺ ឃើញនូវការអស់ទៅ នៃសង្ខារទាំងឡាយដែលកើតឡើងៗ តែម៉្យាង ១, ក្នុងការឃើញនូវការអស់ទៅ នៃសង្ខារនោះ ញុំងវិបស្សនាញាណ ឲ្យដល់ព្រម ដោយកិរិយាធ្វើ ដោយការគោរព ១, ញុំងវិបស្សនាឲ្យដល់ព្រម ដោយការធ្វើឲ្យជាប់តៗ គ្នា ១, ញុំងវិបស្សនា ឲ្យដល់ព្រម ដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាទីសប្បាយ (សេពនូវអាវាសសប្បាយជាអាទិ៍) ១, ញុំងវិបស្សនា ឲ្យដល់ព្រម ដោយការចាប់យកនូវនិមិត្ត នៃសមាធិ ឲ្យជាប់ ១, ញុំងវិបស្សនាញាណ ឲ្យដល់ព្រម ដោយការញុំងពោជ្ឈង្គ ទាំងឡាយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមសមគួរ ១, ចូលទៅតម្កល់ទុកនូវការមិនត្រេកអរ ក្នុងកាយ និង ជីវិត ១, ក្នុងកិរិយាតាំងទុក នូវការមិន

ត្រេកអរ ក្នុងកាយ និង ជីវិតនោះ ញុំាងភាវនា ឲ្យដល់ព្រម ដោយការគ្របសង្កត់ (សេចក្តីទុក្ខ) ឲ្យចេញអស់ទៅ ១, ញុំាងភាវនា ឲ្យដល់ព្រម ដោយការមិនលើកលះ ក្នុងចន្លោះ ១ ដោយវៀរចាកនូវអសប្បាយ ៧ សេពនូវសប្បាយ ៧ តាមនយដែលពោលមកហើយ ក្នុងបឋវីកសិណនិទ្ទេស ពិចារណារូប តាមសមគួរចុះ ។

(ពិចារណារូប តាមកាល)

ព្រះយោគាវចរ អ្នកពិចារណារូប គប្បីឃើញការកើតឡើង នៃរូប ។ ការកើតឡើងនៃរូបនេះ តើដូចម្តេច? ។ ធម្មតា រូបនេះ រមែងកើតឡើង ដោយហេតុ ៤ ប្រការ ដោយអំណាចនៃហេតុមានកម្មជាដើម ។ បណ្តាហេតុ ៤ យ៉ាងនោះ រូប របស់សត្វទាំងឡាយទាំងពួង កាលកើត រមែងកើតអំពីកម្ម ជាបឋម ។

ក៏ក្នុងបដិសន្ធិខណៈ នោះឯង ជំបូង សំរាប់ពួកសត្វដែលកើត ក្នុងគភ៌ រូប ៣០ ពោលគឺ វត្ថុទសកៈ កាយទសកៈ និង ភាវទសកៈ រមែងកើតឡើង ដោយអំណាចនៃសន្តតិ ៣ ។ ក៏រូបទាំងនោះ រមែងកើតក្នុងឧប្បាទខណៈ នៃបដិសន្ធិចិត្តហ្នឹង ។ ក៏សូម្បីក្នុងឋិតិខណៈ និង ភង្គខណៈ ក៏ដូចគ្នា ក្នុងឧប្បាទខណៈ នោះឯង ។ ក្នុងរូប និង ចិត្តនោះ រូប ជាធម្មជាត រលត់យឺត ប្រព្រឹត្តទៅប្រៃប្រួលទៅធ្ងន់, ចិត្ត ជាធម្មជាត រលត់រហ័ស ប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត រំពឹង មិនឃើញសភាវៈដទៃ សូម្បី

តែសភាវៈមួយ ដែលកើតឡើង និង រលត់ ទៅហ៊ស ដូចចិត្តនេះ សោះឡើយ [1] " ដូច្នេះជាដើម ។ ព្រោះកាលបើរូបមាននៅហ្នឹង ឯង, ភង្គចិត្ត កើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ អស់ ១៦ ដង ។ ឧប្បាទខណៈក្តី ឋិតិខណៈក្តី ភង្គខណៈក្តី នៃចិត្ត ដូចគ្នាតែមួយ ។ តែឧប្បាទខណៈ និង ភង្គខណៈ នៃរូបនោះឯង ជាខណៈដែល ឆាប់រហ៊ស ដូចគ្នានឹងឧប្បាទខណៈ និង ភង្គខណៈនៃចិត្តនោះ ។ ចំណែក ឋិតិខណៈ ជាខណៈដ៏ធំ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ស្មើពេលគ្នានឹង ចិត្ត ១៦ ដួង កើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ ។ ភង្គចិត្ត ទី២ អាស្រ័យវត្ថុរូប ដែលកើតមុន ដែលកើតឡើង ក្នុងឧប្បាទខណៈ នៃបដិសន្ធិចិត្ត ដល់នូវការតាំងនៅហើយកើតឡើង ។ ភង្គចិត្ត ទី៣ រមែងអាស្រ័យវត្ថុរូប ដែលកើតមុន ដែលកើតឡើងជាមួយគ្នានឹង ភង្គចិត្ត ទី២ នោះ ដល់នូវការតាំងនៅហើយ កើតឡើង ។ ការ ប្រព្រឹត្តិទៅនៃចិត្ត រហូតទល់គ្នានឹងអាយុ បណ្ឌិត គប្បីយល់ តាម នយនេះចុះ ។

(៤២៥) ចំណែកចិត្ត ១៦ ដួង អាស្រ័យវត្ថុរូបដែលកើតមុន ដែលដល់នូវការតាំងនៅហើយ តែមួយនោះឯង រមែងកើតឡើង ដល់សត្វដែលជិតនឹងមរណៈ ។ រូបដែលកើតឡើង ក្នុងឧប្បាទ-ខណៈ នៃបដិសន្ធិចិត្ត រមែងរលត់ទៅវិញ ព្រមជាមួយគ្នានឹងចិត្ត ទី១៦ បន្ទាប់អំពីបដិសន្ធិចិត្តទៅ ។ រូប ដែលកើតឡើង ក្នុងឋាន-ខណៈ (ឋិតិខណៈ) នៃបដិសន្ធិចិត្ត រមែងរលត់ទៅ ព្រមជាមួយគ្នា

១- សុ. អំ. ឯ. ភាគទី ៤០ ទំព័រទី ១៨ ។

នីឆឧប្បាទខណៈនៃចិត្ត ទី១៧ ។ រូបដែលកើតឡើង ក្នុងភង្គខណៈនៃបដិសន្ធិចិត្ត ដល់នូវឋានខណៈ នៃចិត្ត ទី១៧ រមែងរលត់ទៅវិញ ។ ធម្មតាការប្រព្រឹត្តិទៅ នៅមាន ជាបណា, រូប ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះ ជាបនោះដែរ ។

សូម្បីសំរាប់ពួកឱបបាតិកសត្វ រូប ៧០ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃសន្តតិ ៧ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

(វិភាគនៃកម្មជរូប)

ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃរូបដែលកើតអំពីកម្មនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិភាគនេះ គឺ កម្ម, រូបដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន, រូបដែលមានកម្ម ជាបច្ច័យ, រូបដែលមានចិត្ត មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានអាហារ មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានរដូវ មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងវិភាគទាំងនោះ កុសលចេតនា និង អកុសលចេតនា ឈ្មោះថា កម្ម ។

វិបាកខន្ធទាំងឡាយ និង រូប ៧០ មានចក្ខុទសកៈ ជាដើម ឈ្មោះថា រូបដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន ។

វិបាកខន្ធ និង រូប ៧០ នោះឯង ឈ្មោះថា រូបមានកម្ម ជាបច្ច័យ ។ ព្រោះកម្ម រមែងជាបច្ច័យដែលជួយឧបត្ថម្ភ ដល់រូបដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន ផងដែរ ។

រូប ដែលមានវិបាកចិត្ត ជាសមុដ្ឋាន ឈ្មោះថា រូបដែល

មានចិត្ត មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

ឱជា ដែលជល់នូវការតាំងនៅ ក្នុងរូបដែលមានកម្ម ជាសមុដ្ឋាន ទាំងឡាយ រមែងញុំាងឱជដ្ឋមករូបជទៃទៀតឲ្យកើតឡើង, ឱជា ក្នុងឱជដ្ឋមករូបនោះឯង ដែលជល់នូវការតាំងនៅហើយ ក៏ញុំាងឱជដ្ឋមករូប ជទៃទៀត ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនេះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ចេះតែមានបន្តគ្នា ៤ ឬ ៥ ដូចបានរៀបរាប់មកនេះឯង ឈ្មោះថា រូបដែលមានអាហារ មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

តេជោធាតុ ដែលកើតអំពីកម្ម ជល់នូវការតាំងនៅហើយ រមែងញុំាងឱជដ្ឋមករូប ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន ឲ្យកើតឡើង, រដូវ ក្នុងឱជដ្ឋមករូបនោះសោត ក៏ញុំាងឱជដ្ឋមករូប ជទៃទៀត ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនេះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ចេះតែមានបន្តៗគ្នា ៤ ឬ ៥ ដោយនយ ដែលបានរៀបរាប់មកនេះឯង ឈ្មោះថា រូបដែលមានរដូវ មានកម្មជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

បណ្ឌិត បគ្គីឃើញការកើតឡើង នៃកម្មជរូប យ៉ាងនេះជាមុន ។

(វិភាគនៃចិត្តជរូប)

(៤២៦) សូម្បីក្នុងចិត្តជរូបទាំងឡាយ ក៏គប្បីជ្រាបវិភាគ ដូចតទៅនេះ គឺ ចិត្ត, រូប ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានចិត្តជាបច្ច័យ, រូប ដែលមានអាហារ មានចិត្តជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានរដូវ មានចិត្តជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងវិភាគទាំងនោះ ចិត្ត ៨៩ ឈ្មោះថា ចិត្ត ។ បណ្តាចិត្តទាំងនោះ ចិត្ត ៣២, ចិត្ត ២៦, ចិត្ត ១៩, ចិត្ត ១៦ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា

ជាបិត្តធ្វើឱ្យរួប, ឥរិយាបថ និង វិញ្ញត្តិ ឱ្យកើតឡើង (ក៏មាន) មិនធ្វើឱ្យរួប, ឥរិយាបថ និង វិញ្ញត្តិ កើតឡើង (ក៏មាន) ។

អធិប្បាយថា: ព្រោះជាកាមាវចរចិត្ត ចិត្ត ៣២ គឺ កុសលចិត្ត ៨, អកុសលចិត្ត ១២, កិរិយាចិត្ត ១០ លើកលែងតែមនោជាតុចេញ, អកិញ្ចិចិត្ត ២ ព្រោះជាកុសល និង កិរិយា រមែងញុំាងរូប, ឥរិយាបថ និង វិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើង ។

ចិត្ត ២៦ គឺ កាមាវចរចិត្ត ១០ ជ័សេស លើកលែងវិបាកចិត្តចេញ, អរូបាវចរចិត្ត ៨ និង លោកុត្តរចិត្ត ៨ ផង ញុំាងរូប និង ឥរិយាបថ ឲ្យកើតឡើង តែមិនញុំាងវិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើងទេ ។

ចិត្ត ១៩ គឺ ភវង្គចិត្ត ១០ ក្នុងកាមាវចរ, ភវង្គចិត្ត ៥ ក្នុងរូបាវចរ, មនោជាតុ ៣, អហេតុកមនោវិញ្ញាណជាតុ ដែលជាវិបាកជាសោមនស្សសហគតៈ ១ ញុំាងរូបប៉ុណ្ណោះ ឲ្យកើតឡើង មិនញុំាងឥរិយាបថ ឲ្យកើតឡើង មិនញុំាងវិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើងទេ ។

ចិត្ត ១៦ គឺ បញ្ចវិញ្ញាណ ២, បដិសន្ធិ របស់សត្វទាំងពួង, ចុតិចិត្ត របស់ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ, អារូបវិបាកចិត្ត ៤ មិនញុំាងរូប ឲ្យកើត មិនញុំាងឥរិយាបថ ឲ្យកើតឡើង មិនញុំាងវិញ្ញត្តិ ឲ្យកើតឡើងទេ ។

ម៉្យាងទៀត បណ្តាចិត្តទាំងនោះ ចិត្តទាំងឡាយណា ញុំាងរូប ឲ្យកើតឡើងបាន, ចិត្តទាំងនោះ ក៏មិនមាន ក្នុងឋិតិខណៈ ឬ ភង្គ-ខណៈទេ ព្រោះចិត្ត ក្នុងខណៈនោះ ជាចិត្តមានកម្លាំងខ្សោយ, តែចិត្ត ក្នុងឧប្បាទខណៈ ជាចិត្តមានកម្លាំង ព្រោះហេតុនោះ អាស្រ័យវត្ថុរូបដែលកើតមុន ក្នុងខណៈនោះ ទើបញុំាងរូបឲ្យកើតឡើងបាន។

អរូបក្ខន្ធ ៣ និង រូប ១៧ យ៉ាង គឺ សទ្ទនវកូរូប, កាយវិញ្ញត្តិ, វចីវិញ្ញត្តិ, អាកាសធាតុ, លហុតា, មុទុតា, កម្មញ្ញតា, ឧបចយៈ, សន្តតិ ឈ្មោះថា រូបមានចិត្ត ជាសមុដ្ឋាន ។

រូប ដែលមានសមុដ្ឋាន ៤ ដូចបានពោលហើយ យ៉ាងនេះថា “ចិត្ត ចេតសិកធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតជាខាងក្រោយ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតពីមុន” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា រូបមានចិត្ត ជាបច្ច័យ ។

ឱជារូប ដែលដល់នូវការតាំងនៅហើយ ក្នុងរូបដែលមានចិត្ត ជាសមុដ្ឋានទាំងឡាយ ញុំាងឱជដ្ឋមករូបជនៃ ឲ្យកើតឡើង, ការប្រព្រឹត្តិទៅ រមែងមានបន្តគ្នា ២-៣ យ៉ាងដូច្នេះ ឈ្មោះថា រូបមានអាហារ មានចិត្តជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

បណ្ឌិត គប្បីឃើញការកើតឡើង នៃចិត្តជរូប យ៉ាងដូច្នេះ ។

(វិភាគនៃអាហារជរូប)

(៥២៧) សូម្បីក្នុងអាហារជរូបទាំងឡាយ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិភាគ យ៉ាងនេះ គឺ អាហារ, រូប ដែលមានអាហារជាសមុដ្ឋាន, រូប

ដែលមានអាហារជាបច្ចយ, រូប ដែលមានអាហារ មានអាហារ (ដូចគ្នា) ជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានរដូវ មានអាហារជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងវិភាគទាំងនោះ កវឡិង្ការាហារ ឈ្មោះថា អាហារ ។

រូប ១៤ យ៉ាង គឺ ឱជដ្ឋមករូប ដែលឱជា បានកម្មជរូប ដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រងជាបច្ចយ ហើយតាំងនៅ ក្នុងកម្មជរូបនោះ ដល់នូវការតាំងនៅហើយ ឲ្យកើតឡើង, អាកាសធាតុ, លហុតា, មុទុតា, កម្មញ្ញតា, ឧបចយៈ, សន្តតិ ឈ្មោះថា រូបដែលមានអាហារ ជាសមុដ្ឋាន ។

រូបដែលមានសមុដ្ឋាន ៤ ដូចបានពោលមកហើយ យ៉ាងនេះថា "កវឡិង្ការាហារ ជាបច្ចយ ព្រោះជាអាហារបច្ចយនៃកាយនេះ" ឈ្មោះថា រូបមានអាហារជាបច្ចយ ។

ឱជា ដែលជល់នូវការតាំងនៅ ក្នុងរូបដែលមានអាហារ ជាសមុដ្ឋានទាំងឡាយ ញុំាងឱជដ្ឋមករូបជនៃ ឲ្យកើតឡើង, ឱជា ក្នុងឱជដ្ឋមករូប ទាំងឡាយនោះសោត ក៏ញុំាងឱជដ្ឋមករូប ជនៃទៀត ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនេះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ តែងមានបន្តៗ គ្នា អស់ ១០ ទៅ ១២ ជង ដូចនយដែលបានពោលមកនេះឯង ឈ្មោះថា រូប មានអាហារ ដែលមានអាហារ (ដូចគ្នា) ជាបច្ចយ ជាសុមដ្ឋាន ។

អាហារ ដែលបុគ្គលបរិភោគហើយ ក្នុងមួយថ្ងៃ រមែងឧបត្ថម្ភ

រូប បានដល់ទៅមួយសប្តាហ៍ ។ តែឱជាដែលជាទិព្វ រមែងឧបត្តម្ភ (រូប) បានដល់ ១ ខែ ទៅ ២ ខែ, សូម្បីអាហារ ដែលមាតាបរិភោគហើយ រមែងផ្សាយទៅដល់សរីរៈ របស់ទារក ហើយញុំាងរូប ឲ្យកើតឡើងបាន ។ សូម្បីតែអាហារ ដែលបុគ្គលលាបហើយ លើសរីរៈ ក៏ញុំាងរូប ឲ្យកើតឡើងបានដែរ ។

អាហារ ដែលកើតអំពីកម្ម ឈ្មោះថា ឧបាទិន្នកាហារ ។ សូម្បីឧបាទិន្នកាហារនោះ ដែលដល់នូវការតាំងនៅហើយ ក៏រមែងញុំាងរូប ឲ្យកើតឡើងបានដែរ, ឱជា ក្នុងរូបនោះឯង ក៏ញុំាងរូបដទៃទៀត ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនេះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ រមែងមានបន្តៗគ្នា ៤ ឬ ៥ ដូចនយដែលបានពោលហើយនេះឯង ក៏ឈ្មោះថា រូបមានអាហារ ដែលមានអាហារ (ដូចគ្នា) ជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

តេជោធាតុ ដែលមានអាហារ ជាសមុដ្ឋាន ដល់នូវការតាំងនៅហើយ រមែងញុំាងឱជដ្ឋមករូប ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន ឲ្យកើតឡើង ឈ្មោះថា រូបដែលមានរដូវ មានអាហារជាបច្ច័យ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងសមុដ្ឋានទាំងនោះ អាហារនេះ ជាបច្ច័យនៃរូប ដែលមានអាហារជាសមុដ្ឋានទាំងឡាយ ព្រោះជាអ្នកឲ្យកើត, ជាបច្ច័យនៃរូបទាំងឡាយ ដ៏សេស ដោយអំណាចនៃ និស្សយប្បច្ច័យ, អាហារប្បច្ច័យ, អត្ថិប្បច្ច័យ និង អវិគតប្បច្ច័យ ដូច្នេះឯង ។

ការកើតឡើង នៃអាហារជរូប បណ្ឌិត គប្បីឃើញ ដូចបាន

ពោល មកហើយនេះឯង ។

(វិភាគនៃឧតុជរូប)

(៤២៨) សូម្បីក្នុងឧតុជរូបទាំងឡាយ ក៏គប្បីជ្រាបវិភាគ យ៉ាងនេះ គឺ រដូវ, រូប ដែលមានរដូវ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានរដូវ ជាបច្ចយ រូបមានរដូវដែលមានរដូវ (ដូចគ្នា) ជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន, រូប ដែលមានអាហារ មានរដូវជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងវិភាគទាំងនោះ តេជោធាតុ ដែលមានសមុដ្ឋាន ៤ ឈ្មោះថារដូវ ។ ក៏រដូវនោះមាន ២ យ៉ាង ដូច្នេះគឺ ឧណ្ហរដូវ១ សីតរដូវ១ ។

រដូវដែលមានសមុដ្ឋាន ៤ បានឧបាទិន្នកបូរជាបច្ចយ ដល់នូវការតាំងនៅហើយ ញុំាងរូបឲ្យកើតឡើង ក្នុងសរីរៈ ឈ្មោះថា រូបមានរដូវ ជាសមុដ្ឋាន ។ រូប ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាននោះ មាន ១៥ យ៉ាង គឺ សទ្ទនវកូរូប, អាកាសធាតុ, លហុតា, មុទុតា, កម្មញ្ញតា, ឧបចយៈ, សន្តតិ ។

រដូវ រមែងជាបច្ចយនៃការប្រព្រឹត្តិទៅ និង សេចក្តីវិនាសទៅ នៃរូបដែលប្រកបដោយសមុដ្ឋាន ៤ ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា រូបមានរដូវ ជាបច្ចយ ។

តេជោធាតុ ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន ដល់នូវការតាំងនៅហើយ ញុំាងឱជដ្ឋមករូប ដទៃទៀត ឲ្យកើតឡើងផងដែរ ព្រោះហេតុនោះ រូប ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន សូម្បីតាំងនៅ ក្នុងចំណែកនៃអនុបាទិន្នកបូរហើយ ក៏រមែងប្រព្រឹត្តទៅហ្នឹងឯង អស់កាលដ៏

ឃ្លា មែនពិត តាមដែលបានពោលហើយនេះឯង ឈ្មោះថា រូប មានរដូវ ដែលមានរដូវ (ដូចគ្នា) ជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន ។

ឱជា ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន ដល់នូវការតាំងនៅហើយ រមែងញុំាងឱជដ្ឋមករូបដទៃទៀត ឲ្យកើតឡើង, ឱជា ក្នុងឱជដ្ឋមក-រូប ទាំងនោះសោត ក៏ញុំាងឱជដ្ឋមករូបដទៃទៀត ឲ្យកើតឡើងដែរ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ រមែងមានបន្តៗ គ្នា អស់វារៈ ១០ ទៅ ១២ ដង ដូចនយដែលបានពោលហើយនេះឯង ឈ្មោះថា រូប មានអាហារ ដែលមានរដូវជាបច្ចយ ជាសមុដ្ឋាន ។

ក្នុងសមុដ្ឋាន

បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(៤៣៨) ចំណែកវិបស្សនា ដែលដល់នូវទីបំផុត ដោយអំណាចនៃញាណ ៨ និង ញាណ ទី៩ គឺសច្ចានុលោមិកញាណនេះឯង ឈ្មោះថា បដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា "នៃញាណ ៨" នោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបញ្ញាណទាំងឡាយ ៨ នេះ គឺ: ឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ ដែលរួចផុតស្រឡះអំពីឧបកិលេស រាប់ថា ជាវិបស្សនា ដែលធ្វើដំណើរទៅតាមវិថី ភង្គានុបស្សនាញាណ កយតុបដ្ឋានញ្ញាណ អាទីនវានុបស្សនាញាណ និព្វិទានុបស្សនាញាណ មុញ្ចិតុកម្យតាញ្ញាណ បដិសង្ខានុបស្សនាញាណ សង្ខារុបេក្ខាញ្ញាណ ។

ពាក្យថា "ញាណ ទី៩ គឺសច្ចានុលោមិកញាណ" នេះជាពាក្យហៅ អនុលោមញ្ញាណ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរអ្នកប្រាថ្នាបំពេញបដិបទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនោះ គប្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងញាណទាំងនោះ ដោយធ្វើឧទយព្វយញ្ញាណ ដែលរួចផុតស្រឡះអំពីឧបកិលេស ឲ្យទៅជាបទដើម ។

(ការបំពេញឧទយព្វយញ្ញាណបន្ថែម)

បើមានពាក្យសួរថា "ធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងឧទយព្វយញ្ញាណ ម្តងទៀត តើមានប្រយោជន៍ ដូចម្តេច" ។ គប្បីឆ្លើយថា "មានប្រយោជន៍ ដើម្បីកំណត់នូវលក្ខណៈ" ។ ព្រោះថា ឧទយព្វយញ្ញាណ ជាញាណសៅហ្មងហើយ ដោយឧបកិលេស ១០ ខាងក្រោម មិនអាចកំណត់នូវត្រៃលក្ខណ៍ ឲ្យច្បាស់លាស់ តាមសេចក្តី

ពិតបាន តែរួចផុតស្រឡះពីឧបកិលេសហើយទើបអាចកំណត់បាន ព្រោះហេតុនោះ គប្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងឧទយព្វយញ្ញាណនោះ បន្តែមទៀត ដើម្បីកំណត់នូវ (ត្រៃ) លក្ខណ៍ ឲ្យបានច្បាស់លាស់ ។ ក៏លក្ខណៈទាំងឡាយមិនប្រាកដ ព្រោះអ្វីបិទបាំង ហេតុតែមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអ្វី? ។ ជាដំបូង អនិច្ចលក្ខណៈ មិនប្រាកដ ព្រោះត្រូវសន្តតិបិទបាំងទុក ហេតុតែមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវការកើតឡើង និង ការសូន្យទៅ, ទុក្ខលក្ខណៈ មិនប្រាកដ ព្រោះត្រូវឥរិយាបថទាំងឡាយ បិទបាំង ហេតុតែមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវការដែលត្រូវបៀតបៀនជារឿយៗ, អនត្តលក្ខណៈ មិនប្រាកដ ព្រោះត្រូវឃនៈ គឺដុំ តាន់បិទបាំង ហេតុតែមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវការបែកខ្ញែកចេញពីគ្នានៃជាតុផ្សេងៗ ។ ប៉ុន្តែកាលបើសន្តតិ ត្រូវបានធ្វើឲ្យកំរើកហើយ ព្រោះកំណត់នូវការកើត និង ការសូន្យទៅ អនិច្ចលក្ខណៈ ទើបប្រាកដ តាមសេចក្តីពិតបាន, កាលបើឥរិយាបថត្រូវដកចេញហើយ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវការដែលត្រូវបៀតបៀនជារឿយៗ ទុក្ខលក្ខណៈ រមែងប្រាកដ តាមសេចក្តីពិតបាន, កាលបើបានធ្វើការបែកខ្ញែកពីគ្នានៃដុំតាន់ (ឃនៈ) ហើយ ព្រោះបំបែកនូវជាតុផ្សេងៗ ចេញអំពីគ្នាបានហើយ អនត្តលក្ខណៈ ទើបប្រាកដតាមសេចក្តីពិតបាន ។

(ការវិភាគត្រៃលក្ខណ៍)

មួយទៀត ក្នុងត្រៃលក្ខណ៍នេះ គប្បីជ្រាបវិភាគ យ៉ាងនេះ គឺ

សៀកសួត ដែលបុគ្គលជុតភ្លើងហើយ រមែងរួញ រមួរ រមួល មិនរលាត យ៉ាងណាមិញ, ចិត្ត របស់ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងមិនថយ រួញខ្នះ ងត្រឡប់ មិនអាឡោះអាល័យ ក្នុងកព ៣ ។លៗ ឧបេក្ខា ឬ ភាពគួរខ្ពើម រមែងតាំងនៅមាំ ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។

ក៏សង្ខារុបេក្ខាញាណ កើតឡើងហើយ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(សង្ខារុបេក្ខាញាណ ប្រៀបដូចក្អែកប្រាប់ទិស)

តែសង្ខារុបេក្ខាញាណនេះនុ៎ះ បើឃើញព្រះនិព្វាន ដែលជាសន្តិបទ ដោយភាពជាធំមាន រមែងលះនូវការប្រព្រឹត្តិនៃសង្ខារទាំងពួងហើយ សុះទៅកាន់ព្រះនិព្វានតែម្តង បើមិនឃើញព្រះនិព្វានថាជាធម៌មានទេ ក៏រមែងមានតែសង្ខារជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗនុ៎ះឯង ប្រៀបដូចជាសត្វក្អែក របស់ពួកអ្នកដើរសមុទ្រ យ៉ាងនោះឯង ។ បានឮមកថា: ពួកពាណិជអ្នកធ្វើដំណើរតាមសមុទ្រ កាលឡើងជិះទូក តែងយកសត្វក្អែក ដែលនាំទិសទៅផង ។ ពេលណានាវាត្រូវខ្យល់ព្យុះ បក់បោកហើយ រសាត់ទៅខុសទិសដៅ មើលច្រាំងមិនឃើញ ពេលនោះ ពួកពាណិជទាំងនោះ ក៏លែងសត្វក្អែកដែលនាំទិសទៅ ។ ក្អែកនោះ ទំលើសសរក្តោង ហោះហើរទៅលើអាកាសហើយ ហើរទៅ តាមទិសធំ-តូច សព្វទិស ទីកន្លែង បើឃើញច្រាំង ក៏មានមុខត្រង់ទៅរកទិសនោះភ្លាម តែបើមិនឃើញ

ក៏ត្រឡប់មក ចាប់ទំនៅ លើសសរក្តោង (នាវា) ទុំះឯង ម្តងហើយ ម្តងទៀត យ៉ាងណា, សង្ខារុបេក្ខាញាណ បើឃើញព្រះនិព្វាន ដែលជាសន្តិបទថា ជាធម៌មាន ក៏រមែងលះនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ នៃសង្ខារទាំងពួងហើយ សុះទៅកាន់ព្រះនិព្វានតែម្តង បើមិនឃើញទេ ក៏រមែងមានតែសង្ខារជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅរឿយៗ យ៉ាងនោះ ។

វិបស្សនានេះនោះ ប្រៀបដូចជាមេឃ្មាក្នុងចង្អេរ ដែលគេវែង (ទុះ) ដូចជាកប្បាស ដែលគេបកគ្រាប់ហើយរវៃ កំណត់សង្ខារទាំងឡាយ ដោយប្រការផ្សេងៗ រហូតដល់លះនូវភ័យ និង សេចក្តីត្រេកអរហើយ នៅជាកណ្តាលៗ ក្នុងការពិចារណាសង្ខារ តាំងនៅដោយអំណាចនៃអនុបស្សនា ៣ ។ កាលតាំងនៅ យ៉ាងនេះ រមែងដល់នូវភាពជាប្រមុខ នៃវិមោក្ខ ៣ ហើយ ជាបច្ច័យ ដើម្បីចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល ៧ ពួក ។

(វិមោក្ខ ៣)

ក្នុងការដល់នូវភាពជាប្រមុខ នៃវិមោក្ខ និង ក្នុងភាពជាបច្ច័យ ដើម្បីចំណែកព្រះអរិយបុគ្គលនោះ វិបស្សនាញាណ នេះឈ្មោះថា ដល់នូវភាពជាប្រមុខនៃវិមោក្ខ ៣ ដោយអំណាចភាពជាអធិបតីនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ៣ ដោយអំណាចនៃអនុបស្សនា ៣ ។ មែនពិត អនុបស្សនា ៣ លោកហៅថា "វិមោក្ខ ៣" ។ ដូចបាលីថា "ក៏ឯ វិមោក្ខមុខ នេះ [1] មាន ៣ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៧០ ទំព័រទី ៣១៨ ។

ចេញចាកលោក គឺ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្ត ក្នុងអនិមិត្តធាតុ ព្រោះកិរិយាឃើញ នូវសង្ខារទាំងពួង ថា ជាកិរិយាកំណត់នូវដែន និង ជាផ្លូវ ១ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្ត ក្នុងអប្បណិហិតធាតុ ព្រោះកិរិយាញុាំងចិត្តឲ្យអាចហាន ក្នុងសង្ខារទាំងពួង ១ ដើម្បីកិរិយាស្ទុះទៅនៃចិត្ត ក្នុងសុញ្ញតធាតុ ព្រោះការពិចារណាឃើញនូវធម៌ទាំងពួង ថា ជាចំណែកដទៃ ១, នេះ វិមោក្ខ ៣ យ៉ាង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីចេញចាកលោក" ដូច្នេះ ។

(អធិប្បាយសេចក្តីនៃបាលី)

បណ្តាបាឋៈទាំងនោះ បាឋៈថា "បរិច្ឆេទបរិវិមុតោ ជាកិរិយាកំណត់នូវដែន និង ជាផ្លូវ" គឺថា ជាការកំណត់ផង ថា ជាផ្លូវជុំវិញផង ដោយអំណាចនៃការកើត និង ការរលត់ ។ សេចក្តីថា អនិច្ចានុបស្សនា កំណត់ថា "ក្នុងកាលខាងដើម នៃការកើត សង្ខារទាំងឡាយមិនមាន" ហើយតាមពិនិត្យមើលនូវគតិ នៃសង្ខារទាំងឡាយនោះ ហើយពិចារណា ដោយថា ជាផ្លូវជុំវិញ ថា "បន្ទាប់អំពីការរលត់ សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៅណាទេ, វា ក៏វិនាសទៅ ក្នុងទីនេះឯង" ដូច្នេះ ។

បាឋៈថា "មនោសមុត្តេជនតាយ ព្រោះកិរិយាញុាំងចិត្ត ឲ្យអាចហាន" សេចក្តីថា ព្រោះញុាំងចិត្ត ឲ្យកើតសេចក្តីសង្វេគ ។ មែនពិត ចិត្ត រមែងសង្វេគ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ដោយទុក្ខានុបស្សនា ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ថាបៈថា “បរតោ សមនុបស្សនតាយ ព្រោះកិរិយាពិចារណា (នូវធម៌ទាំងពួង) ថា ជាចំណែកដទៃ” សេចក្តីថា ព្រោះកិរិយាពិចារណានូវធម៌ទាំងពួង ថា ជាអនត្តា យ៉ាងនេះថា “មិនមែនជាអញ មិនមែនជារបស់អញ” ដូច្នេះ ។

បទទាំង ៣ ដូចពោលមកនេះ គប្បីជ្រាបថា “លោក ពោលហើយ ដោយអំណាចនៃអនុបស្សនា មានអនិច្ចានុស្សនាជាដើម” ព្រោះហេតុនេះឯង ក្នុងការវិសជ្ជនានូវបញ្ហា ក្នុងលំដាប់នោះ ទើបលោកពោលថា “កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនទៀង សង្ខារទាំងឡាយ [1] ប្រាកដឡើងថា អស់ទៅ, កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ជាទុក្ខ សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងថា ជាភ័យ, កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនមែនខ្លួន, សង្ខារទាំងឡាយ ប្រាកដឡើងថា សូន្យ” យ៉ាងដូច្នេះ ។

(វិមោក្ខ ៣ បានដល់អរិយមគ្គ)

សួរថា “ក៏វិមោក្ខ ដែលមានអនុបស្សនា ជាប្រមុខនោះ គឺអ្វីខ្លះ? ” ។ ឆ្លើយថា “វិមោក្ខ៣ នុ៎ះ គឺ អនិមិត្តវិមោក្ខ អប្បណិហិតវិមោក្ខ សុញ្ញតវិមោក្ខ” ។ ក៏ពាក្យនេះ លោកពោលហើយថា “ព្រះយោគាវចរ [2] កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាន នូវអនិមិត្តវិមោក្ខ កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ជាទុក្ខ ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបាននូវអប្បណិហិតវិមោក្ខ

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៧០ ទំព័រទី ៣១៩ ។ ២- សុ. ភាគទី ៧០ ទំព័រ ៣៥០ ។

កាលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនមែនខ្លួន ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ រមែងបាននូវសុញ្ញតវិមោក្ខ” ដូច្នេះ ។

ក៏ក្នុងវិមោក្ខ ៣ នោះ អរិយមគ្គ ដែលធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការមិនមាននិមិត្ត ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ ។ មែនពិត អរិយមគ្គនោះ ឈ្មោះថា មិនមាននិមិត្ត ព្រោះកើតឡើងដោយធាតុដែលមិនមាននិមិត្ត និង ឈ្មោះថា វិមោក្ខ ព្រោះរួចផុតចាកកិលេសទាំងឡាយ ។ ដោយនយដូចគ្នានោះឯង អរិយមគ្គ ដែលធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការដែលមិនមានបណិធិ គប្បីជ្រាបថា “ឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ” អរិយមគ្គ ដែលធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការសោះសូន្យ គប្បីជ្រាបថា “សុញ្ញតវិមោក្ខ” ។

(វិមោក្ខ ២ បានដល់វិបស្សនាញាណ)

ចំណែកឯវិមោក្ខ ២ ឯណា ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអកិធម្ម យ៉ាងនេះថា “ក្នុងសម័យណា [1] បុគ្គល ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំ ក-ពូនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ល។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាអប្បណិហិតៈ ជាសុញ្ញតៈ” ដូច្នេះ ។ វិមោក្ខ ២ នោះ លោកពោលសំដៅយកការមក នៃវិបស្សនា ដោយនិប្បរិយាយ ។

๑- អភិ. ភាគទី ๗๘ ទំព័រ ๒๗๙ ។

*មែនពិត វិបស្សនាញាណ លោកហៅថា "**សុញ្ញតវិមោក្ខ**" ដោយអំណាចនៃការលះបង់ នូវការប្រកាន់មាំ តាមន័យបាលី ក្នុងបដិសម្ភិទា យ៉ាងនេះថា "អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (១) រមែងលះនូវការប្រកាន់ស្អិត ថា ទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ, ទុក្ខានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់ នូវការប្រកាន់ស្អិតថា ជាសុខ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ, អនត្តានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់នូវការប្រកាន់ស្អិត ថា ជាខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិមោក្ខ" ដូច្នេះ និង លោកហៅថា "អនិមិត្តវិមោក្ខ" ដោយអំណាចនៃការលះនូវនិមិត្ត តាមន័យបាលី យ៉ាងដូច្នេះ ថា "អនិច្ចានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់នូវនិមិត្តថា ទៀង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ, ទុក្ខានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់នូវនិមិត្តថា ជាសុខ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ, អនត្តានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់នូវនិមិត្តថា ជាខ្លួន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិមោក្ខ" ដូច្នេះ និង លោកហៅថា "អប្បណិហិតវិមោក្ខ" ដោយអំណាចនៃការលះបង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា តាមន័យបាលី ក្នុងបដិសម្ភិទាមគ្គនុ៎ះ យ៉ាងនេះថា "អនិច្ចានុបស្សនាញាណ (២) រមែងលះបង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ថា ទៀង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ, ទុក្ខានុបស្សនាញាណ រមែងលះបង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ថា ជាសុខ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ,*

១- សុ. ខុ. ភាគទី ៧០ ទំព័រទី ៣៦៩ ។ ២-ភាគទី ៧០ ទំព័រ ៣៧២ ។

អនត្តានុបស្សនាញ្ញាណ រមែងលះបង់ នូវសេចក្តីច្រោះថ្នាក់ថា ជាខ្លួនហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិមោក្ខ” ដូច្នេះផង ក៏ពិតមែនហើយ ទោះបីជាដូច្នោះ វិបស្សនាញ្ញាណនោះ ក៏នៅពុំទាន់បានជាអនិមិត្ត ដោយនិប្បរិយាយទេ ព្រោះលះបង់សង្ខារនិមិត្ត ពុំទាន់បានប៉ុន្តែ បានឈ្មោះថា សុញ្ញតៈ និង អប្បណិហិតៈ ដោយនិប្បរិយាយពិតប្រាកដ ។ មួយទៀត វិមោក្ខ លោកលើកឡើងហើយ ក្នុងខណៈនៃអរិយមគ្គ ដោយអំណាចនៃការមក នៃវិបស្សនាញ្ញាណ នោះ ។ គប្បីជ្រាបថា “លោកពោលវិមោក្ខ ២ យ៉ាង គឺ អប្បណិហិតៈ ១ សុញ្ញតៈ ១ ក៏ព្រោះហេតុដែលជានិប្បរិយាយនោះ” ។

នេះ ជាវិមោក្ខកថា ក្នុងអធិការនៃវិបស្សនានេះ ជាដំបូង ។

(ព្រះអរិយបុគ្គល ៧ ពួក)

(๔๔๗) គប្បីជ្រាបអធិប្បាយ ក្នុងពាក្យដែលខ្ញុំបានពោលហើយ ម្តងទៀតថា “វិបស្សនានោះ ជាបច្ចយ ដើម្បីចំណែកនូវព្រះអរិយបុគ្គល ៧ ពួក” ដូចតទៅនេះ ៖

ជាដំបូង គប្បីជ្រាបបុគ្គល ៧ ពួកនេះ គឺ សទ្ធានុសារី, សទ្ធាវិមុត្ត, កាយសក្ខី, ឧភតោភាគវិមុត្ត, ធម្មានុសារី, ទិដ្ឋិប្បត្តៈ, បញ្ញាវិមុត្ត ឈ្មោះថា ព្រះអរិយបុគ្គល ៧ ។ សង្ខារុបេក្ខាញ្ញាណនេះ រមែងជាបច្ចយ ដើម្បីចំណែកនូវព្រះអរិយបុគ្គល ៧ នោះ ។

អធិប្បាយថាៈ បុគ្គលណា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនទៀង ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ៍, បុគ្គលនោះ ជា

วิสุทธิมคฺคปฺปเภท

*อฺกฺกฺขาโต ว สทฺธานุสารี กฺขณาโลกนาเทกฺขณมคฺคฏฺโ ฯ กฺขณาโลกนาเทกฺขณมคฺคฏฺโ ปน สตฺตกฺขตฺตุปรโม ว ฯ ตสฺส ปน ปุคฺคลสฺส จิตฺตกฺขณาเนว ปญฺจ อินฺทฺริยานิ ปาตุภวนฺติ ฯ ตสฺมา ตานิ ปฏิปาฏิยา ปญฺจ จิตฺตกฺขณานิ ปาตุภวนฺติ ฯ ตโต ปรานิ ปญฺจ ภวงฺคจิตฺตานิ ฯ ตโต ปรานิ ปญฺจ

លោកពោលពាក្យផ្សេងទៀត ថា "ព្រះយោគាវចរ កាលជឿ រួចផុតហើយ [๑] ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា សទ្ធាវិមុត្តបុគ្គល, បុគ្គលកាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក្នុងលំដាប់នៃឈាន ដែលខ្លួនពាល់ត្រូវហើយ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កាយសក្ខី, បុគ្គលដល់ហើយ ក្នុងលំដាប់នៃគុណដែលឃើញហើយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ទិដ្ឋិប្បត្តៈ, បុគ្គល ជឿ រមែងរួចផុត ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ទើបឈ្មោះថា សទ្ធាវិមុត្ត, បុគ្គលពាល់ត្រូវជាដំបូង នូវឈានផស្សៈ ខាងក្រោយមក ទើបធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវនិរោធ គឺនិព្វាន ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា កាយសក្ខី, ញាណ គឺជាធម្មជាត ដែលខ្លួនឃើញហើយ ដ៏ងច្បាស់ហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ពាល់ត្រូវហើយ ដោយបញ្ញាថា "សង្ខារទាំងឡាយ ជាទុក្ខ, និរោធ ជាសុខ" ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ទើបឈ្មោះថា ទិដ្ឋិប្បត្តៈ" ដូច្នេះ ។

ចំណែកក្នុង ๔ បទក្រៅពីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តី នៃពាក្យយ៉ាងនេះថា "ព្រះអរិយបុគ្គល ដែលឈ្មោះថា សទ្ធានុសារី ព្រោះសេចក្តីថា ប្រព្រឹត្តទៅរកសទ្ធា ឬ សុះទៅ គឺទៅដោយសទ្ធា ។ នយដូចគ្នានោះដែរ ព្រះអរិយបុគ្គល ដែលឈ្មោះថា ធម្មានុសារី ព្រោះសេចក្តីថា ប្រព្រឹត្តទៅ តាមធម៌ ពោលគឺបញ្ញា ឬ សុះទៅតាមធម៌ ។ ដែលឈ្មោះថា ឧភតោភាគវិមុត្ត ព្រោះសេចក្តីថា រួចផុតហើយ

๑- សុ. ភាគទី ๗๐ ទំព័រ ๓๒๘ ។

ដោយចំណែក ២ យ៉ាង គឺ ទាំងដោយអរូបជ្ឈាន ទាំងដោយអរិយមគ្គ ។ ដែលឈ្មោះថា បញ្ញាវិមុត្ត ព្រោះសេចក្តីថា កាលជឿក៏ផុតស្រឡះហើយ” ដូច្នេះ ។

(នេះ គឺជា) សង្ខារុបេក្ខាញាណ ។

(៤៨) ក៏សង្ខារុបេក្ខាញាណ នេះនោះ ដោយសេចក្តី គឺជាមួយគ្នានឹងញាណ ២ ខាងដើម (មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ និង បដិសង្ខានុបស្សនាញាណ) ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុរាណាចារ្យទាំងឡាយពោលថា “សង្ខារុបេក្ខាញាណនេះ គឺជាមួយគ្នាហ្នឹងឯង, តែបានឈ្មោះ ៣ គឺ ខាងដើម ឈ្មោះថា មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ, ត្រង់កណ្តាល បានឈ្មោះថា បដិសង្ខានុបស្សនាញាណ និង ក្នុងទីបំផុត បានឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ ដែលដល់នូវទីបញ្ចប់ ។

សូម្បីក្នុងបាលី ក៏លោកពោលថា “សួរថា បញ្ញា គឺសេចក្តីប្រាជ្ញាដើម្បីរួច [1] ឬ ការពិចារណាវគឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយ ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ តើដូចម្តេច? ។ ឆ្លើយថា បញ្ញា គឺសេចក្តីប្រាជ្ញាដើម្បីរួច ឬ ការពិចារណាវគឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយ ក្នុងការកើត ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ, បញ្ញា គឺសេចក្តីប្រាជ្ញាដើម្បីរួច ឬ ការពិចារណាដើម្បីវគឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិ ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ, បញ្ញា គឺសេចក្តីប្រាជ្ញាដើម្បីរួច ... ក្នុងនិមិត្ត ។ល។ បញ្ញា

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រទី ១៣៥ ។

គឺសេចក្តីជ្រាបច្បាដើម្បីរួច ឬ ការពិចារណាដើម្បីរកឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយ ក្នុងការចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ, បញ្ញា គឺសេចក្តីជ្រាបច្បាដើម្បីរួច ឬ ការពិចារណាដើម្បីរកឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយថា "ការកើតជាទុក្ខ" ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ ។ល។ ថា "ការកើតជាភ័យ ។ល។ ថា ការកើត ប្រកបដោយអាមិស ។ល។ ថា "ការកើត ជាសង្ខារ" ។ល។ បញ្ញា គឺសេចក្តីជ្រាបច្បាដើម្បីរួច ឬ ការពិចារណាដើម្បីរកឧបាយ ឬក៏ ការព្រងើយកន្តើយថា "សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ចាត់ជាសង្ខារ" ឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខាញាណ" ដូច្នេះឯង ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទសមាសថា "មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋិតា" វិគ្រោះថា មុញ្ចិតុកម្យតា និង បដិសង្ខា និង សន្តិដ្ឋនា ។ ព្រោះហេតុនេះ ការជ្រាបច្បាដើម្បីនឹងលះបង់ការកើតជាដើម របស់ព្រះយោគាវចរ អ្នកនឿយណាយហើយ ដោយទិព្វចក្ខុញាណ ក្នុងចំណែកខាងដើម ឈ្មោះថា មុញ្ចិតុកម្យតា ។ ការពិចារណា ត្រង់កណ្តាល ដើម្បីធ្វើនូវឧបាយនៃការរួចផុត ឈ្មោះថា បដិសង្ខា ។ ការដែលលះបង់បានហើយ ព្រងើយកន្តើយ ក្នុងទីបញ្ចប់ ឈ្មោះថា សន្តិដ្ឋនា ដែលលោកសំដៅយកពោលហើយថា "ការកើត [1] ចាត់ជាសង្ខារ បុគ្គលរំពឹងមើល នូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សង្ខារុបេក្ខា" ដូច្នេះជាដើម ។ ញាណ នេះ ជាមួយ

๑- សុ. ខុ. ភាគទី ๖๗ ទំព័រទី ๑๓๗ ។

គ្នា មែនពិត ដូចបានពោលមកហើយ ។ មួយទៀត គប្បីជ្រាបថា "ញាណនេះ ជាមួយគ្នាមែនពិត តាមបាលីនោះ" ដូច្នេះ ក៏បាន ។ មែនពិត ពាក្យលោកពោលហើយថា "មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ ឯណា ក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណ ណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណ ណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា" ដូច្នេះ ។

(វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា)

ក៏វិបស្សនា របស់កុលបុត្រនេះ ជាអ្នកបានសំវេចសង្ខារុ-បេក្ខាញាណ យ៉ាងនេះហើយ ជាគុណជាតិដល់ទីបំផុត (សិខាបត្តៈ) ជាគុណជាតិមានប្រក្រតី ទៅដល់ទីចេញ (វុដ្ឋានគាមិនី) ។ ពាក្យថា "សិខាបត្តា វិបស្សនា" ក្តី ពាក្យថា "វុដ្ឋានគាមិនី" ក្តី នុ៎ះ គឺជាឈ្មោះនៃញាណ ៣ មានសង្ខារុបេក្ខាញាណ ជាដើម (គឺសង្ខារុ-បេក្ខាញាណ អនុលោមញាណ និង គោត្រភូញាណ) ហ្នឹងឯង ។ ក៏វិបស្សនានោះ ឈ្មោះថា សិក្ខាបត្តៈ ព្រោះដល់កំពូល គឺភាពខ្ពង់ខ្ពស់ (នៃលោកិយញាណ), ឈ្មោះថា វុដ្ឋានគាមិនី ព្រោះទៅដល់ទីចេញ ។ មគ្គ ហៅថា វុដ្ឋានៈ ព្រោះចេញចាកវត្ថុដែលស្អិត ដែលជានិមិត្ត (គឺអារម្មណ៍) ឰដ៏ខាងក្រៅ និង ចាកការប្រព្រឹត្តិ (គឺសង្ខារ) ឰដ៏ខាងក្នុងផង, វិបស្សនានេះ ទៅកាន់វុដ្ឋានៈ គឺមគ្គនោះ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា វុដ្ឋានគាមិនី សេចក្តីថា រមែងត ជាមួយនឹងមគ្គ ។

(មាតិកានៃវុដ្ឋានៈ)

នេះជាមាតិកា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការប្រាកដច្បាស់ នៃ

ការចេញចាកការប្រកាន់ស្អិត ក្នុងពាក្យដែលពោលហើយ ដោយសង្ខេបនោះ គឺ ៖

អជ្ឈត្តំ អកិនិវិសិត្វា អជ្ឈត្តា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត (ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្នុង ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្នុង,*

អជ្ឈត្តំ អកិនិវិសិត្វា ពហិទ្ធា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត (ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្នុង ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្រៅ,*

ពហិទ្ធា អកិនិវិសិត្វា ពហិទ្ធា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត (ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្រៅ ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្រៅ,*

ពហិទ្ធា អកិនិវិសិត្វា អជ្ឈត្តា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត (ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្រៅ ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឡាយ) ពួជខាងក្នុង,*

រូបេ អកិនិវិសិត្វា រូបា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហើយចេញចាករូប,*

រូបេ អកិនិវិសិត្វា អរូបា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហើយចេញចាកអរូប,*

អរូបេ អកិនិវិសិត្វា អរូបា វុដ្ឋាតិ *ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងអរូប ហើយចេញចាកអរូប,*

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

អរូបេ អកិនិវិសិត្វា រូបា វុដ្ឋាតិ ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងអរូប ហើយ ចេញចាករូប,

ឯកប្បហារេន បញ្ចហិ ខន្ធេហិ វុដ្ឋាតិ ចេញចាកខន្ធ ទាំង ៥ ព្រមគ្នាតែម្តង,

អនិច្ចតោ អកិនិវិសិត្វា អនិច្ចតោ វុដ្ឋាតិ ប្រកាន់ស្អិត ដោយភាពជារបស់មិនទៀង ហើយចេញ ចាកភាពជារបស់មិនទៀង,

អនិច្ចតោ អកិនិវិសិត្វា ទុក្ខតោ ... អនត្តតោ វុដ្ឋាតិ ប្រកាន់ស្អិត ដោយភាពជារបស់មិនទៀង ហើយចេញ ចាកភាពជាទុក្ខ ... ចេញចាកភាពជាអនត្តា,

ទុក្ខតោ អកិនិវិសិត្វា ទុក្ខតោ... អនិច្ចតោ... អនត្តតោ វុដ្ឋាតិ ប្រកាន់ស្អិត ដោយភាពជាទុក្ខ ហើយចេញ ចាកភាពជាទុក្ខ ... ចេញចាកភាពជារបស់មិនទៀង... ចាកភាពជាអនត្តា ។

អនត្តតោ អកិនិវិសិត្វា អនត្តតោ ... អនិច្ចតោ ... ទុក្ខតោ វុដ្ឋាតិ ប្រកាន់ស្អិត ដោយភាពជាអនត្តា ហើយចេញ ចាកភាពជាអនត្តា ... ចេញចាកភាពជារបស់មិនទៀង ... ចាកភាពជាទុក្ខ ។

(អធិប្បាយសេចក្តីនៃមាតិកា)

អធិប្បាយសេចក្តី នៃមាតិកានេះ តើដូចម្តេច? គឺ ព្រះយោគាវចរ ក្នុងសាសនានេះ ដំបូងបំផុត ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងសង្ខារ ព្ជដ៏ខាងក្នុង លុះប្រកាន់ស្អិតហើយ ក៏ឃើញនូវសង្ខារខាងក្នុង ទាំង

នោះ ។ ប៉ុន្តែព្រោះការចេញដោយមគ្គ នឹងមិនមាន ដោយហេតុ តែមតែការឃើញ នូវសង្ខារខាងក្នុងសុទ្ធសាធ ប៉ុណ្ណោះទេ ត្រូវតែ ឃើញសង្ខារខាងក្រៅផង ដូចគ្នានោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះ យោគាវចរនោះ ទើបឃើញនូវរូបក្ខន្ធ របស់អ្នកដទៃផង នូវអនុបា- ទិន្នកសង្ខារ ទាំងឆ្លាយផងថា "មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា" ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងពិចារណាសង្ខារខាងក្នុង តាមកាល ពិចារណាសង្ខារខាងក្រៅ តាមកាល ។ កាលបើព្រះយោគាវចរ នោះ ពិចារណា យ៉ាងដូច្នេះ, វិបស្សនា រមែងតជាមួយនឹងមគ្គ ក្នុង ពេលពិចារណានូវសង្ខារខាងក្នុង ។ ព្រះយោគាវចរនេះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិត (ក្នុងសង្ខារទាំងឆ្លាយ) ខាងក្នុង ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឆ្លាយខាងក្នុង) ។ តែបើវិបស្សនា រមែងតជាមួយនឹង មគ្គ ក្នុងពេលដែលព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណា (សង្ខារទាំង ឆ្លាយ)ខាងក្រៅ ។ ព្រះយោគាវចរនេះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិតក្នុង (សង្ខារទាំងឆ្លាយ) ខាងក្នុង ហើយចេញចាក (សង្ខារទាំងឆ្លាយ) ខាងក្រៅ ។ សូម្បីក្នុងការប្រកាន់ស្អិត ឮជ៏ខាងក្រៅ ហើយចេញ ចាកខាងក្រៅ និង ខាងក្នុង ក៏នយនេះដែរ ។

ព្រះយោគាវចរដទៃទៀត ដំបូង ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប លុះ ប្រកាន់ស្អិតហើយ មើលនូវភូតរូប និង ឧបាទាយរូប ធ្វើជាគំនរ ។ តែព្រោះការចេញ រមែងមាន ដោយហេតុត្រឹមតែឃើញរូប សុទ្ធ សាធប៉ុណ្ណោះក៏ទេ ត្រូវតែឃើញអរូប ដូចគ្នាផងដែរ ព្រោះហេតុ

នោះ ព្រះយោគាវចរនោះ ធ្វើរូបនោះ ឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយ ទើបឃើញអរូប គឺ វេទនា, សញ្ញា, សង្ខារ, និង វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើងហើយថា "នេះ ជាអរូប" ដូច្នេះ ។ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងពិចារណារូប តាមកាល ពិចារណាអរូប តាមកាល ។ កាលបើព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណាយ៉ាងនេះហើយ វិបស្សនា រមែងតជាមួយនឹងមគ្គ ក្នុងពេលដែលព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណារូប ។ ព្រះយោគាវចរនេះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហើយចេញចាករូប ។ តែបើវិបស្សនា តជាមួយនឹងមគ្គ ក្នុងពេលដែលព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណាអរូប, ព្រះយោគាវចរនោះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិត ក្នុងរូប ហើយចេញចាកអរូប ។ សូម្បីក្នុងការប្រកាន់ស្អិត ក្នុងអរូប ហើយចេញចាកអរូប និង រូប ក៏នយនេះដែរ ។ ប៉ុន្តែក្នុងពេលដែលប្រកាន់ស្អិត យ៉ាងនេះថា "របស់ណា មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា" ដូច្នេះហើយ ចេញដោយការកំណត់ ដូចគ្នានោះដែរ, ព្រះយោគាវចរ នោះ ឈ្មោះថា ចេញចាកខន្ធទាំង ៥ ព្រមជាមួយគ្នាតែម្តង ។

ព្រះយោគាវចរមួយទៀត ដំបូងបំផុត ពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយថា ជារបស់មិនទៀង ។ តែព្រោះការចេញ នឹងមាន ដោយហេតុត្រឹមតែការពិចារណាថា ជារបស់មិនទៀងប៉ុណ្ណោះក៏ទេ ត្រូវតែពិចារណាថា ជាទុក្ខ ថា ជាអនត្តា ផងដែរ ដោយពិត ហេតុនោះ ព្រះយោគាវចរនោះ ទើបពិចារណាថា ជាទុក្ខផង ថាជាអនត្តាផង ។

ព្រះយោគាវចរនេះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិតថា មិនទៀងហើយ ចេញចាករបស់មិនទៀង ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើវុដ្ឋានៈ មាន ក្នុងពេលដែលព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណាថា ជាទុក្ខ ថា ជាអនត្តា, ព្រះយោគាវចរនោះ ឈ្មោះថា ប្រកាន់ស្អិតថា មិនទៀង ហើយចេញចាករបស់ជាទុក្ខ របស់ជាអនត្តា ។ សូម្បីក្នុងការប្រកាន់ស្អិតថា ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ហើយចេញចាកលក្ខណៈដ៏សេស ក៏នយនេះដែរ ។

ក៏បណ្តាបុគ្គល អ្នកចេញចាកការប្រកាន់ស្អិត យ៉ាងនេះ បុគ្គលអ្នកចេញ ដោយភាពជារបស់មិនទៀងក្តី អ្នកចេញដោយភាពជាទុក្ខក្តី អ្នកចេញដោយភាពជាអនត្តាក្តី តែក្នុងពេលចេញវុដ្ឋានៈ រមែងមាន ដោយភាពជារបស់មិនទៀង, បុគ្គលទាំង ៣ នាក់នោះ ជាអ្នកច្រើនដោយអធិមោក្ខ រមែងបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ៍ រួចផុតស្រឡះ ដោយអនិមិត្តវិមោក្ខ, ក្នុងខណៈនៃបឋមមគ្គ បានជាសទ្ធានុសារី បានជាសទ្ធាវិមុត្ត ក្នុងហានៈ ៧ តែប្រសិនបើវុដ្ឋានៈ មាន ដោយភាពជាទុក្ខ ជនទាំង ៣ (នោះ) ជាអ្នកច្រើនដោយបស្សទ្ធិ រមែងបានសមាធិន្ទ្រិយ៍ រមែងរួចផុតស្រឡះ ដោយអប្បណិហិតវិមោក្ខ បានជាកាយសក្ខី ក្នុងទីទាំងពួង, ប៉ុន្តែក្នុងបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា មានអរូបជ្ឈាន ជាបាទ, បុគ្គលនោះ ជាឧភតោភាគវិមុត្ត ក្នុងផលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ក្រានោះ វុដ្ឋានៈ ដោយភាពជាអនត្តា រមែងមាន ដល់បុគ្គលទាំងបីនោះ, បុគ្គលទាំងបី (នោះ) ជាអ្នកច្រើនដោយវេទៈ រមែងបាននូវបញ្ញិន្ទ្រិយ៍ រួចផុត

ស្រឡះ ដោយសុញ្ញតវិមោក្ខ បានជាធម្មានុសារី ក្នុងខណៈនៃបឋមមគ្គ បានជាទិដ្ឋិប្បត្តៈ ក្នុងហានៈ ៦ បានជាបញ្ញាវិមុត្ត ក្នុងផលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(ឧបមានៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ១២)

(៤៤៩) ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបឧបមា ១២ ប្រការ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជាក់ច្បាស់ នៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនានេះ ព្រមទាំងញាណ ខាងដើម និង ខាងចុង ។ នេះ ជាឧទ្ទាននៃឧបមា ទាំងនោះ គឺ ៖

សត្វប្រចៀវ, ពស់វែក, ផ្ទះ, គោ, យក្ខិនី, ទារក,
សេចក្តីឃ្លាន, សេចក្តីស្រេក, ត្រជាក់, ក្តៅ, ងងឹត
ព្រមទាំងថ្នាំពិស ត្រូវជា ១២ ។

ក៏ឧបមាទាំងនេះ លោកពោលហើយថា "ចាប់តាំងអំពីកយតុបដ្ឋានញាណ មក នឹងតាំងនៅក្នុងញាណ ណាមួយហើយនាំមកពោលក៏គួរ ។ តែកាលនាំមកពោល ក្នុងទីនេះ ញាណទាំងពួង រមែងប្រាកដ តាំងអំពីកយតុបដ្ឋានញាណ រហូតដល់ផលញាណ ។ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីនាំមកពោល ក្នុងទីនេះ ដោយពិត" ។

(សត្វប្រចៀវ)

ក្នុងឧបមាថា "សត្វប្រចៀវ" មានសេចក្តីថា បានឮមកថា សត្វប្រចៀវមួយ គិតថា "អញ នឹងបាននូវផ្ការ ឬ ផ្លែ លើដើមស្រគំ

នេះ” ដូច្នេះហើយ ក៏ទំលើដើមស្រគំដែលមានមែក ៥ ហើយ ចាប់មែក ១ មិនបានឃើញនូវផ្កា ឬ ផ្លែណាមួយដែលគួរនឹងខាំស៊ី នៅត្រង់មែកនោះសោះ ។ និង ចាប់មែក ១ (ទៀត) ហើយ ក៏មិនឃើញ (មានផ្កា ឬ ផ្លែណាមួយ ដែលគួរចាប់ខាំស៊ី) ឡើយ យ៉ាងណាមិញ, ចាប់មែកទី២ ទី៣ ទី៤ ទាំង ទី៥ ហើយ ក៏មិនឃើញទាល់តែសោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ វា គិតថា “ដើមឈើនេះ មិនមានផ្លែសោះ (ផ្កា ឬ ផ្លែ) ដែលគួរវើសស៊ី លើដើមឈើនេះ គ្មានឡើយ” ដូច្នេះហើយ ទើបជាច់អាល័យ លើដើមឈើនោះ ហើយ ហរឡើង តាមមែកដែលត្រង់ ដាក់ក្បាល តាមប្រឡោះបង្គាបឈើ ងើយមើលទៅខាងលើ ហើរទៅលើអាកាសហើយ ទៅទំលើដើមឈើ ដែលមានផ្លែផ្សេងទៀត ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក្នុងសេចក្តីឧបមានោះ ព្រះយោគាវចរ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចជាសត្វប្រចៀវ ។ ឧបាទានខន្ធ ៥ ដូចជាដើមស្រគំ ដែលមានមែក ៥ ។ សេចក្តីប្រកាន់ស្អិតក្នុងខន្ធ ៥ របស់ព្រះយោគាវចរ ប្រៀបដូចជាការទំលើដើមស្រគំ នៃសត្វប្រចៀវ ។ ការពិចារណារូបក្ខន្ធ មិនឃើញមានអ្វីបន្តិចបន្តួចដែលគួរឲ្យប្រកាន់ ក្នុងរូបក្ខន្ធនោះសោះ ហើយពិចារណា នូវខន្ធដ៏សេស របស់ព្រះយោគាវចរ ប្រៀបដូចជាសត្វប្រចៀវ ទំលើមែកឈើមួយៗ មិនឃើញរបស់អ្វីបន្តិបន្តួចហើយ ក៏ហើរទៅទំ លើមែកឈើមួយទៀត ។ ញាណ

៣ មាន មុញ្ចិតុកម្យតាញ្ញាណជាដើម របស់ព្រះយោគី អ្នកនឿយណាយ ក្នុងខន្ធទាំង ៥ ដោយអំណាចការយើញត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម ប្រៀបដូចជាការគិតថា "ដើមឈើនេះគ្មានផ្លែសោះ" ហើយក៏លះបង់សេចក្តីអាល័យ ក្នុងដើមឈើនៃសត្វប្រចៀវនោះ ។ អនុលោមញ្ញាណ របស់ព្រះយោគី ប្រៀបដូចជាការវារឡើងលើ តាមមែកឈើដែលត្រង់ នៃសត្វប្រចៀវនោះ ។ គោត្រកូញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាសត្វប្រចៀវ អើតក្បាលចេញ ហើយត្រឡប់មើលទៅខាងលើ ។ មគ្គញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាសត្វប្រចៀវហើរឡើងលើអាកាស ។ ផលញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាសត្វប្រចៀវ ទំលើដើមឈើផ្សេងទៀត ដែលគ្មានផ្លែ ។

(ពស់វែក)

សេចក្តីឧបមា ដោយពស់វែក លោកពោលហើយ ក្នុងបដិសង្ខាញ្ញាណនុ៎ះឯង ។ តែក្នុងការប្រៀបធៀបសេចក្តីឧបមាក្នុងទីនេះ មានការប្លែកពីគ្នាយ៉ាងនេះ គឺ: គោត្រកូញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការលែងនូវពស់, មគ្គញ្ញាណ ប្រៀបបីដូចជាបុរសលែងពស់ហើយ ឈរមើលផ្លូវមក ។ ផលញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការទៅឈរ ក្នុងទីដែលមិនមានភ័យ ។

(ផ្ទះ)

ក្នុងសេចក្តីឧបមាថា "ផ្ទះ" មានសេចក្តីថា ជាឮមកថា កាលបើម្ចាស់ផ្ទះ បរិភោគជាយល្ងាចហើយ ក៏ដេកលក់ទៅ ស្រាប់

តែក្តីងនេះផ្ទះ ។ ម្ចាស់ផ្ទះនោះ ភ្ញាក់ឡើងហើយ ឃើញក្តីងនេះ ក៏កិតភ័យ ម្ចឹម្ញា ក្រេឡកមើល ដោយគិតថា "ជាការល្អហើយ បើអញមិនត្រូវក្តីងនេះ នឹងចេញ" ហើយឃើញផ្លូវ ក៏ចេញទៅឈរ រកទីដ៏ក្សេម យ៉ាងល្មើន ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក្នុងសេចក្តីឧបមានោះ ការប្រកាន់មាំ ក្នុងខន្ធ ៥ ថា "អញ ថារបស់អញ" នៃពាលបុថុជ្ជន ប្រៀបដូចជាម្ចាស់ផ្ទះ បរិភោគ ផ្យាយហើយ ទៅរកជំណេក ហើយដេកលក់ទៅ ។ ការបានដល់នូវការប្រតិបត្តិ ដ៏ត្រឹមត្រូវ ហើយឃើញត្រៃលក្ខណ៍ រហូតដល់កើតកយតុបដ្ឋានញាណ ប្រៀបដូចជាម្ចាស់ផ្ទះ ភ្ញាក់ឡើងហើយ ឃើញក្តីង ក៏ភ័យខ្លាច ដូច្នោះ ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ ប្រៀបដូចជាម្ចាស់ផ្ទះ សំឡឹងរកផ្លូវចេញ ។ អនុលោមញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការឃើញផ្លូវ ។ គោត្រភូញាណ ប្រៀបដូចជាការដើរចេញទៅ ។ មគ្គញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការទៅ យ៉ាងប្រញាប់ ។ ផល-ញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការឈរនៅ ក្នុងទីដ៏ក្សេមក្សាន្ត ។

(គោ)

ក្នុងសេចក្តីឧបមាថា "គោ" មានសេចក្តីថា ជានឮមកថា មានបុរសអ្នកស្រែម្នាក់ កំពុងតែដេកលក់ ក្នុងពេលយប់ ក៏ស្រាប់តែគោទាំងឡាយ នាំគ្នាទំលាយក្រោលចេញអស់ទៅ ។ លុះព្រឹកឡើង គាត់ទៅមើល ត្រង់ក្រោលគោនោះ ក៏ដឹងថា គោទាំងនោះ

រត់ចេញអស់ហើយ ទើបដេរ ទៅតាមស្នាមជើងគោ ក៏ស្រាប់តែជួបប្រទះប៉ះនឹងគោរបស់ស្តេច ។ គាត់សំគាល់ថា “គោទាំងនោះជាគោរបស់គាត់” ទើបដឹកយកមក លុះដល់ក្រោយមក ទើបដឹងច្បាស់ថា “គោទាំងនេះមិនមែនជាគោ របស់ខ្លួនទេ គឺជាគោរបស់ស្តេច” ហើយ ក៏គិតថា “ដរាបណា រាជបុរស មិនទាន់ចាប់អញ ដោយគិតថា “ជាចោរ” ហើយឲ្យដល់សេចក្តីវិនាស, អញ នឹងរត់ចេញ ឲ្យទាល់តែបាន ដរាបនោះ” ដូច្នេះហើយ ក៏លែងគោ ម្ចីម្ហាប្រញាប់ប្រញាល់ រត់គេចចេញទៅនៅ ក្នុងទីដែលមិនមានភ័យ ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក្នុងពាក្យឧបមានោះ ការប្រកាន់មាំនូវខន្ធទាំងឡាយថា ជាអញ ជារបស់អញ” របស់ពាលបុថុជ្ជន ប្រៀបដូចជាការចាប់យកគោរបស់ស្តេចថា “ជាគោ របស់ខ្លួន” ។ ការដែលព្រះយោគី ដឹងច្បាស់នូវខន្ធទាំងឡាយថា “វា ជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា” ដោយអំណាច នៃត្រៃលក្ខណ៍ ប្រៀបដូចជាបុរសដឹងច្បាស់ ថា “គោ របស់ស្តេច” ក្នុងពេលភ្ញាក់ឡើង ។ ភយតុបដ្ឋានញាណ ប្រៀបដូចជាពេលដែលបុរសនោះភ័យហើយ ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាបុរសនោះ លែងគោហើយទៅ ។ គោត្រកូញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការលែងគោ ។ មគ្គញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាការរត់ចេញ ។ ផលញ្ញាណ ប្រៀបដូចជាបុរសរត់គេចហើយ ទៅឈរនៅ ក្នុងទីដែលគ្មានភ័យ ។

បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(យក្ខិធី)

ត្រង់ពាក្យប្រៀបដូចជា យក្ខិនី នេះ មានសេចក្តីថា: បានឮមកថា បុរសម្នាក់ នៅរួមជាមួយនឹងយក្ខិនី ។ នៅពេលយប់ នាងយក្ខិនីនោះ ដើរថា "បុរសនោះ ដេកលក់ហើយ" ក៏ទៅកាន់ទីស្មសានដែលមានខ្មោចស្រស់ ហើយទំពាស៊ីនូវសាច់មនុស្ស ។ បុរសនោះ គិតថា "នាងទៅណាអេះ" ដូច្នេះហើយ ក៏ទៅតាមឃើញនាងកំពុងទំពាស៊ីសាច់មនុស្ស ទើបដឹងថា នាងជាអមនុស្ស ក៏គិតថា "អញ នឹងរត់ចេញទៅ ឲ្យបានមុនពេលនាងយក្ខិនីស៊ីអញ" ហើយភ័យខ្លាច ប្រញាប់រត់ទៅនៅ ក្នុងទីសុខសាន្ត ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក្នុងពាក្យប្រៀបធៀបនោះ ការប្រកាន់មាំនូវខន្ធទាំងឡាយថា "អញ ថា របស់អញ" ដូចការនៅរួមជាមួយនឹងនាងយក្ខិនី ។ ការឃើញត្រៃលក្ខណ៍ហើយដឹងច្បាស់ថា ខន្ធទាំងឡាយ ជារបស់មិនទៀងជាដើម ដូចជាការឃើញនាងយក្ខិនី កំពុងទំពាស៊ីសាច់មនុស្ស ក្នុងទីស្មសាន ហើយដឹងថា "នាងជាយក្ខិនី" ។ ភយតុបដ្ឋានញាណ ដូចជាកាលបុរសភ័យហើយ ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញ្ញាណ ដូចជាការប្រាថ្នានឹងរត់ចេញទៅ ។ គោត្រភូញាណ ដូចជាការលះបង់នូវព្រៃស្មសាន ។ មគ្គញ្ញាណ ដូចជាការរត់គេចទៅយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ផលញ្ញាណ ដូចជាការឈរនៅ ក្នុងប្រទេសដែលមិនមានភ័យ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(ទារក)

(៤៥០) ត្រង់ពាក្យថា ដូចជាទារកនោះ សេចក្តីថា: បានឮមកថា ស្ត្រីម្នាក់ មានកូនប្រុសតូចមួយ ។ នាង អង្គុយ លើប្រាសាទខាងលើ ហើយឮសូរសំឡេងទារកយំ នៅក្បែរថ្នល់ ក៏គិតថា "មានគេវាយកូន របស់ខ្ជួន" ហើយ ក៏រត់យ៉ាងប្រញាប់ទៅចាប់យកកូនអ្នកដទៃ ដោយយល់ថា "ជាកូនរបស់ខ្ជួន" ។ លុះនាងដឹងថា "វាជាកូនអ្នកដទៃ" ក៏ភ័យខ្លាច ងាកមើលនាយ មើលអាយ នឹកគិតថា "អ្នកណាមួយ កុំពោលនឹងអញថា: នាងនេះជាអ្នកលួចយកទារក ដូច្នេះឡើយ" ហើយក៏ដាក់កូនគេនោះ នៅកណ្តាលថ្នល់ហ្នឹងឯង រួចហើយ ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ ឡើងទៅលើប្រាសាទ អង្គុយម្តងទៀត ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក្នុងពាក្យប្រៀបធៀបនោះ ការប្រកាន់មាំ នូវបញ្ចក្ខន្ធ ថា "ជាអញ ជារបស់អញ" ដូចជាការចាប់យកកូនអ្នកដទៃ ដោយសំគាល់ថា ជាកូនរបស់ខ្ជួន ។ ការដឹងច្បាស់ថា "នុ៎ះ មិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជារបស់អញ" ដោយអំណាចនៃត្រៃលក្ខណ៍ ដូចជាការដឹងច្បាស់ថា "នេះជាកូន របស់អ្នកដទៃ" ។ កយតុ-បដ្ឋានញាណ ដូចជាការភ័យខ្លាច ។ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ ដូចជាការក្រឡេកមើលនាយមើលអាយ ។ អនុលោមញាណ ដូចជាការដាក់កូនចោល នៅកណ្តាលថ្នល់នុ៎ះឯង ។ គោត្រភូញាណ

ដូចជាការដាក់កូនហើយ ឈរនៅត្រង់ចន្លោះថ្នល់ ។ មគ្គញ្ញាណ ដូចជាការឡើងទៅលើប្រាសាទ ។ ផលញ្ញាណ ដូចជាការឡើងទៅលើប្រាសាទ ហើយអង្គុយ ។

(ការឃ្លាន, ការស្រេក, ត្រជាក់, ក្តៅ, ឯងឹត និង ថ្នាំពិស)

ចំណែកឯឧបមា ៦ យ៉ាងនេះ គឺ ការឃ្លាន, ការស្រេក, ត្រជាក់, ក្តៅ, ឯងឹត និង ថ្នាំពិស លោកពោលហើយដើម្បីសំដែងនូវភាពនៃបុគ្គលអ្នកតាំងនៅ ក្នុងវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ហើយ ជាអ្នកមានមុខឆ្ពោះទៅ បង្អោនទៅ ជ្រេទៅ ផ្ទៀងទៅរកលោកុត្តរធម៌ ។

មែនពិត បុរស មានសេចក្តីឃ្លានគ្របសង្កត់ ជាអ្នកឃ្លានហួសពេក ប្រាថ្នាចង់បរិភោគភោជន មានរស់ដ៏ឆ្ងាញ់ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ, ចំណែក ព្រះយោគាវចរ មានសេចក្តីឃ្លាន គឺ សង្ខារវដ្ត គ្របសង្កត់ហើយ ប្រាថ្នានូវភោជន គឺកាយគតាសតិ ដែលមានរស់ជាអមតៈ ក៏មានឧបមេយ្យ យ៉ាងនោះឯង ។

មួយទៀត បុរស ដែលស្រេកហើយ មាន-ក និង មាត់ស្ងួតហែងអស់ហើយ ប្រាថ្នាទឹកដែលមានគ្រឿងផ្សំច្រើនយ៉ាង មានឧបមាយ៉ាងណា, ព្រះយោគាវចរ ដែលត្រូវសេចក្តីស្រេក គឺសង្ខារវដ្ត ប៉ះពាល់ត្រូវហើយនេះ ក៏ប្រាថ្នានូវទឹក គឺអដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរ ក៏មានឧបមេយ្យ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

មួយទៀត បុរស ដែលត្រូវឆា បៀតបៀនហើយ តែងប្រាថ្នានូវកំដៅ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះយោគាវចរ ដែលត្រូវឆា គឺ

ប្រែង ពោលគឺ តណ្ហា ក្នុងសង្ខារវដ្ត ពាល់ត្រូវហើយនេះ តែង
ប្រាថ្នានូវភ្លើង គឺមគ្គ ដែលដុតបំផ្លាញកិលេស ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

មួយទៀត បុរស ដែលត្រូវកំដៅបៀតបៀនហើយ តែង
ប្រាថ្នានូវគ្រឿងត្រជាក់ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះយោគាវចរ ដែល
ត្រូវកំដៅនៃភ្លើង ១១ យ៉ាង ក្នុងសង្ខារវដ្ត ដុតកំដៅហើយ តែង
ប្រាថ្នានូវព្រះនិព្វាន ដែលសំរាប់រំលត់នូវគប់ភ្លើង ១១ យ៉ាង ក៏
យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

មួយទៀត បុរសដែលដើរទៅ ក្នុងទីដែលងងឹត តែងប្រាថ្នា
នូវពន្លឺ យ៉ាងណាមិញ, ព្រះយោគាវចរ ដែលត្រូវងងឹត ពោលគឺ
អវិជ្ជាគ្របសង្កត់ បិទបាំងហើយនេះ តែងប្រាថ្នា នូវមគ្គភាវនា
ដែលមានពន្លឺ សំរេចមកអំពីញាណ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

មួយវិញទៀត បុរស ដែលពុលថ្នាំពិស តែងប្រាថ្នា នូវថ្នាំ
សំរាប់រម្ងាប់នូវពិស យ៉ាងណាមិញ, ព្រះយោគាវចរ ដែលត្រូវ
ពិសគឺកិលេស ពាល់ត្រូវហើយនេះ រមែងប្រាថ្នា នូវព្រះនិព្វាន
ជាឱសថអមតៈ សំរាប់រម្ងាប់ពិស គឺកិលេស ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលថា “កាលបើព្រះយោគាវចរ
នោះ ឃើញយ៉ាងនោះ ឃើញយ៉ាងនេះ ចិត្ត រមែងថយ រួញខ្ជិ
បែរត្រឡប់ មិនអាឡោះអាល័យក្នុងភព ៣, កំណើត ៤, គតិ ៥,
វិញ្ញាណឋិតិ ៧, សត្តាវាស ៩, ឧបេក្ខា ឬ ភាពគួរខ្ពើម រមែងតាំង
នៅមាំ ឧបមាដូចជាតំណក់ទឹកទាំងឡាយ លើស្លឹកឈូក ដែល

ផ្អៀងបន្តិច (រមែងធ្លាក់ចុះ ជ្រុះ រមៀលចេញ មិនជាប់នៅ លើស្វ៊ីក ឈូក)" ដូច្នេះជាដើម ។ ពាក្យទាំងពួង គប្បីជ្រាប តាមន័យដែល បានពោលមកហើយ ខាងដើមនុ៎ះឯង ។

ក៏ដោយបដិបទា ដែលមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ព្រះយោគាវចរនោះ រមែងបានឈ្មោះថា បដិលីនចរៈ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដៅយកហើយ ថា ៖

ភិក្ខុណា មិនសំដែងខ្លួនក្នុងភព (ឬទៀត) អ្នកប្រាជ្ញទាំង ឡាយ ហៅអំពើនោះ របស់ភិក្ខុនោះ អ្នកប្រព្រឹត្តរួញរា អ្នកភប់ប្រសព្វអាសនៈស្ងាត់ថា ជាភាពសមរម្យហើយ ។

(៤៥១) សង្ខារុបេក្ខាញាណនេះ កំណត់ភាពជាបដិលីនចរៈ នៃព្រះយោគី ដូចបានពោលមកនេះហើយ កំណត់នូវការផ្សេងគ្នានៃពោជ្ឈង្គ, ការផ្សេងគ្នានៃអង្គមគ្គ, ការផ្សេងនៃអង្គឈាន, ការផ្សេងគ្នានៃបដិបទា, ការផ្សេងគ្នានៃវិមោក្ខ នៃអរិយមគ្គ តទៅទៀតផងដែរ ។

តែព្រះថេរៈ អង្គខ្លះ ពោលថា "ជាទកជ្ឈាន គឺឈានដែលជាជាទ នៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ដែលរំកិលចូលទៅជិតនឹងមគ្គ កំណត់នូវការផ្សេងគ្នានៃពោជ្ឈង្គ នៃអង្គមគ្គ និង នៃអង្គឈាន" ។ ព្រះថេរៈ អង្គខ្លះ ពោលថា "ខន្ធ ដែលជាអារម្មណ៍ នៃវិបស្សនា រមែងកំណត់ការផ្សេងគ្នានោះ" ។ ព្រះថេរៈ អង្គខ្លះ ពោលថា "អជ្ឈាស្រ័យ របស់បុគ្គល តែងកំណត់" ។ ក្នុងវាទៈ នៃព្រះថេរៈ

ទាំង ៣ នោះ គប្បីជ្រាបថា "វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ដែលជាបុព្វភាគនេះឯង កំណត់ (ការផ្សេងគ្នានោះ)" ដូច្នេះ ។

នេះ គឺជាវាចាពោល តាមលំដាប់ ក្នុងការកំណត់នូវការផ្សេងគ្នានៃពោជ្ឈង្គជាដើម ។

អធិប្បាយថា: ពោលដោយការកំណត់វិបស្សនា មគ្គដែលកើតឡើង ដល់ព្រះសុក្ខវិបស្សក:ក្តី មគ្គដែលមិនធ្វើឈានឲ្យជាបាទកើតឡើង ដល់បុគ្គលអ្នកបានសមាបត្តិក្តី មគ្គដែលបុគ្គលអ្នកបានបំពេញវិបស្សនា ធ្វើបឋមជ្ឈាន ឲ្យជាបាទហើយ ពិចារណាសង្ខារពាយវង ឲ្យកើតឡើងក្តី ចាត់ជាបឋមជ្ឈានិក: គឺមានបឋមជ្ឈានហ្នឹងឯង ។ ក្នុងមគ្គទាំងអស់ ពោជ្ឈង្គ មាន ៧, អង្គមគ្គ មាន ៨, អង្គឈាន មាន ៥ ។ សូម្បីបុព្វភាគវិបស្សនានៃមគ្គទាំងនោះ ជាសោមនស្សសហគត:ខ្លះ ជាឧបេក្ខាសហគត: ខ្លះ ក្នុងពេលចេញ ក៏បានដល់នូវភាពជាសង្ខារុបេក្ខា ហើយ បានជាសោមនស្សសហគត: ។

ក្នុងមគ្គទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលអ្នកបំពេញវិបស្សនា ធ្វើទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន និង ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងបញ្ចកនយ ឲ្យជាបាទហើយ ធ្វើឲ្យកើតឡើង, ឈាន រមែងមានអង្គ ៤ អង្គ ៣ និង អង្គ ២ តាមលំដាប់លំដោយពិត ។ តែក្នុងមគ្គទាំងអស់ អង្គមគ្គមាន ៧ ។ ពោជ្ឈង្គ មាន ៦ ក្នុងមគ្គ ទី ៤ ។ សេចក្តីផ្សេងគ្នានេះ រមែងមាន ទាំងដោយការកំណត់ នៃបាទកជ្ឈាន ទាំងដោយ

ការកំណត់នៃវិបស្សនា ។ ក៏បុព្វភាគវិបស្សនា នៃមគ្គទាំងនោះ សោត ជាសោមនស្សសហគតៈ ក៏មាន ជាឧបេក្ខាសហគតៈ ក៏មាន ។ វុដ្ឋគាមិនីវិបស្សនា ជាសោមនស្សសហគតៈ ដូចគ្នាដែរ ។

ចំណែក ក្នុងមគ្គដែលកើតឡើង ព្រោះធ្វើបញ្ចកជ្ឈាន ឲ្យជាបាទ អង្គ ឈាន មាន ២ គឺ ឧបេក្ខា និង ចិត្តេកគ្គតា, ពោជ្ឈង្គ និង មគ្គ មាន ៦ និង ៧ ។ សូម្បីការផ្សេងគ្នានេះ រមែងមានដោយអំណាចនៃការនិយមទាំង ២ ។ តែក្នុងន័យនេះ បុព្វភាគ-វិបស្សនា ជាសោមនស្សសហគតៈខ្លះ ជាឧបេក្ខាសហគតៈខ្លះ ។ វុដ្ឋគាមិនីវិបស្សនា ជាឧបេក្ខាសហគតៈតែប៉ុណ្ណោះ ។ សូម្បីក្នុងមគ្គ ដែលអ្នកបំពេញវិបស្សនា ធ្វើអរូបជ្ឈាន ឲ្យជាបាទហើយ ធ្វើឲ្យកើតឡើង ក៏នយដូចគ្នានេះឯង ។

សមាបត្តិ ដែលចេញហើយ ក្នុងទីជិតនៃមគ្គ ដែលកើតឡើង ព្រោះចេញពីបាទកជ្ឈានហើយ ពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយណាមួយ យ៉ាងនេះ រមែងធ្វើនូវភាពនៃមគ្គនោះ ឲ្យស្មើនឹងខ្លួន ប្រៀបដូចជាសម្បុរនៃផែនដី ធ្វើនូវសម្បុរនៃសត្វទន្សាង ឲ្យដូចជាសម្បុរបស់ខ្លួន យ៉ាងដូច្នោះ ។

ចំណែកក្នុងវាទៈ នៃព្រះថេរៈ ទី២ (គប្បីជ្រាបថា) ជាមគ្គដែលកើតឡើងហើយ ព្រោះចេញអំពីសមាបត្តិ ឯណាមួយហើយ ពិចារណា នូវសមាបត្តិធម៌ទាំងឡាយ ណាមួយ ក៏រមែងដូចគ្នានឹងសមាបត្តិនោះៗ មែនពិត ។ សេចក្តីថា ស្មើគ្នានឹងសមាបត្តិ

ដែលអ្នកចំរើនវិបស្សនា ពិចារណាហើយ ។ តែថាពិចារណានូវកាមាវចរធម៌ទាំងឡាយ ចាត់ជាបឋមជ្ឈានិក:ប៉ុណ្ណោះ ក៏ការកំណត់ (នូវការផ្សេងគ្នានៃអង្គឈានជាដើម) នៃវិបស្សនា សូម្បីក្នុងវារៈ ទី២ នោះ ក៏គប្បីជ្រាប តាមនយដែលបាននិយាយមកហើយនេះឯង ។

តែក្នុងវេរវារៈ ទី៣ (គប្បីជ្រាបថា) ជាមគ្គដែលកើតឡើងព្រោះធ្វើឈានណាមួយ ឲ្យជាបាទហើយ ពិចារណាឈានធម៌ទាំងឡាយ ណាមួយ តាមសមគួរ ដល់អធ្យាស្រ័យរៀងៗ ខ្លួនក៏រមែងស្មើគ្នានឹងឈាននោះៗ មែនពិត ។ តែការដែលមគ្គដែលកើតឡើងស្មើនឹងឈាននោះៗ នោះ បើប្រាសចាកឈានដែលជាបាទ ឬ ឈានដែលពិចារណាហើយ នឹងសំរេច ដោយហេតុត្រឹមតែអធ្យាស្រ័យ(របស់ខ្លួន)ប៉ុណ្ណោះ ក៏មិនបានដែរ ។ សេចក្តីនេះនោះ គប្បីបំភ្លឺ ដោយនន្ទកោវាទកសូត្រ ។

មែនពិត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះ ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងថ្ងៃឧបោសថ ១៥ កើត សេចក្តីសង្ស័យ ឬ សេចក្តីងឿងឆ្ងល់ថា: ព្រះចន្ទកន្ទ: (ឆៃប) ឬ ពេញហ្ន៎ មិនមាន ដល់ពួកជនច្រើនឡើយ, តាមពិត រមែងមានសេចក្តីសំរេចចិត្តថា ព្រះចន្ទពេញវង់ ដូចគ្នាទាំងអស់ យ៉ាងណាមិញ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនីនោះ ជាអ្នកមានចិត្តត្រេកអរ និង មានសេចក្តីត្រិះរិះ ពេញបរិបូណ៌ ដោយធម្មទេសនា របស់ភិក្ខុនន្ទក:

ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុនី ๕๐๐ នោះ ភិក្ខុនី ដែលមានគុណធម៌ថ្នាក់ទាប គឺ ជាសោតាបន្ន មានការមិនធ្លាក់ទៅ (កាន់អបាយ) ជាធម្មតា ជាអ្នកទៀងទាត់ មានមុខរ៉ូវ៉ោះទៅរកការត្រាស់ដឹង" ដូច្នេះ ។

ក៏ក្នុងភិក្ខុនីទាំងនោះ ភិក្ខុនី ណា ជាអ្នកមានឧបនិស្ស័យនៃសោតាបត្តិផល ភិក្ខុនី នោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រិះរិះ ពេញបរិបូណ៌ ដោយសោតាបត្តិផលហ្នឹងឯង, ភិក្ខុនី ណា ជាអ្នកមានឧបនិស្ស័យ នៃសកទាគាមិផល អនាគាមិផល ។ល។ ជាអ្នកមានឧបនិស្ស័យ នៃអរហត្តផល ភិក្ខុនី នោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រិះរិះពេញបរិបូណ៌ ប្រៀបដោយអរហត្តផលហ្នឹងឯង ។

មគ្គ ដែលអ្នកបំពេញវិបស្សនា ធ្វើឈានណាមួយ ឲ្យជាបាទហើយឲ្យកើតឡើង តាមសមគួរ ជលអ់ធ្យាស្រ័យរៀងៗ ខ្លួនរ៉ែងស្មើគ្នានឹងឈាននោះៗ តែថា ការដែលមគ្គ កើតឡើងស្មើគ្នានឹងឈាននោះៗ នោះ បើប្រាសចាកឈានដែលជាបាទ ឬ ឈានដែលពិចារណាហើយ នឹងសំរេច ដោយហេតុត្រឹមតែអធ្យាស្រ័យរៀងៗ ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ក៏មិនបានដែរ ដូចបានពោលមកនេះឯង ។ ការកំណត់ (នូវការផ្សេងគ្នានៃអង្គឈានជាដើម) នៃវិបស្សនា សូម្បីក្នុងវេរវាទ ទី៣ នេះ គប្បីជ្រាប តាមដែលបានពោលមកនេះ ដូចគ្នាដែរ ។

គប្បីជ្រាបថា: សង្ខារុបេក្ខា កំណត់នូវពោជ្ឈង្គ អង្គមគ្គ

និង អគ្គឈាន ដូចបានពោលមកនេះឯង ជាដំបូងសិន ។

ក៏ប្រសិនបើ សង្ខារុបេក្ខា នេះ ជាដំបូង កាលគ្របសង្កត់នូវកិលេស អាចគ្របសង្កត់បានដោយលំបាក ព្រមទាំងប្រយោគ គឺឧស្សាហៈ ព្រមទាំងសង្ខារ គឺសេចក្តីព្យាយាម និងបានឈ្មោះថា ទុក្ខាបដិបទា (គឺបដិបត្តិបានដោយលំបាក) ។ ដោយបរិយាយខុសផ្សេងពីគ្នា បានឈ្មោះថា សុខាបដិបទា (គឺបដិបត្តិបានដោយងាយ) ។ តែលុះគ្របសង្កត់នូវកិលេសបានហើយ សន្សឹមៗ ធ្វើការគ្របសង្កត់នូវវិបស្សនា (ធ្វើ) ឲ្យ មគ្គកើតឡើង បានឈ្មោះថា ទន្ធាភិញ្ញា (គឺត្រាស់ដឹងបានដោយយឺតយូរ) ដោយបរិយាយផ្ទុយពីគ្នា ក៏ឈ្មោះថា ខិប្បាភិញ្ញា (គឺត្រាស់ដឹងបានដោយរហ័ស) ។ សង្ខារុបេក្ខា នេះ តាំងនៅ ក្នុងអាគមនីយដ្ឋានហើយ ឲ្យឈ្មោះដល់មគ្គ របស់ខ្លួនៗ ដូច្នេះឯង ។ ដោយឈ្មោះនោះ មគ្គ ទើបបានឈ្មោះ ៤ យ៉ាង ។

ក៏បដិបទានេះនោះ មានផ្សេងគ្នា ដល់កិក្ខុអង្គខ្លះ, សំរាប់កិក្ខុអង្គខ្លះ មានបដិបទាមួយប៉ុណ្ណោះ ក្នុងមគ្គទាំង ៤ ។ ចំណែកមគ្គទាំង ៤ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ បានជាសុខាបដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា ហ្នឹងឯង ។ របស់ព្រះធម្មសេនាបតី ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ តែសំរាប់ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ បឋមមគ្គ ជាសុខាបដិបទា ខិប្បាបដិបទា មគ្គ ៣ ខាងលើ ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ។ ម៉្យាងទៀត បដិបទា យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីអធិបតីទាំងឡាយ ក៏

មានផ្សេងៗ គ្នា ក្នុងមគ្គទាំង ៤ ដល់កិកូអង្គខ្លះ, សំរាប់កិកូអង្គខ្លះ មានអធិបតី តែមួយប៉ុណ្ណោះ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ សង្ខារុបេក្ខា រមែងកំណត់នូវការផ្សេងគ្នានៃបដិបទា ដូចពោលមកនេះឯង ។

ចំណែកសង្ខារុបេក្ខា កំណត់ការផ្សេងគ្នានៃវិមោក្ខ យ៉ាងណា, ពាក្យនោះ ខ្ញុំបានពោលហើយខាងដើម ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ម៉្យាងទៀត ធម្មតាមគ្គ រមែងបានឈ្មោះ ដោយហេតុ ៥ យ៉ាង គឺ ដោយរស របស់ខ្លួនខ្លះ ដោយធម៌ដែលជាសត្រូវខ្លះ ដោយគុណរបស់ខ្លួនខ្លះ ដោយអារម្មណ៍ខ្លះ ដោយអាគមន៍ខ្លះ ។

ក៏ប្រសិនបើសង្ខារុបេក្ខា ចេញ ព្រោះពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយថា មិនទៀង មគ្គសមង្គីបុគ្គល រមែងរួចផុត ដោយអនិមិត្តវិមោក្ខ ។ បើចេញ ព្រោះពិចារណាថា ជាទុក្ខ រមែងរួចផុត ដោយអប្បណិហិតវិមោក្ខ, បើចេញ ព្រោះពិចារណាថា ជាអនត្តា រមែងរួចផុត ដោយសុញ្ញតវិមោក្ខ ។ នេះ ឈ្មោះថា ជានាម ដោយរស របស់ខ្លួន ។

ចំណែក មគ្គនោះ ឈ្មោះថា អនិមិត្តមគ្គ ក៏ព្រោះធ្វើនូវការបំបែកកងនៃសង្ខារទាំងឡាយហើយ លះនូវនិច្ចនិមិត្ត ធុវនិមិត្ត សស្សតនិមិត្ត ទាំងឡាយ ដោយអនិច្ចានុបស្សនា មកហើយ ។ មួយទៀត មគ្គនោះ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតមគ្គ ព្រោះលះបង់នូវសុខសញ្ញា ញុំាងបណិធិ គឺ សេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យក្រៀមស្ងួត ដោយទុក្ខានុបស្សនា មកហើយ ។ ឈ្មោះថា សុញ្ញតមគ្គ ក៏ព្រោះលះ

បង់នូវអត្តសញ្ញា សត្តសញ្ញា និង បុគ្គលសញ្ញា ហើយឃើញថា សង្ខារទាំងឡាយ ជារបស់សោះសូន្យ ដោយអនត្តានុបស្សនា ។ នេះឈ្មោះថា ជានាម ដោយធម៌ដែលជាសឹកសត្រូវ ។

ឯមគ្គនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតមគ្គ ព្រោះស្ងាត់ចាកកិលេស មានរាគៈ ជាដើម ។ ឈ្មោះថា អនិមិត្តមគ្គ ព្រោះមិនមាននិមិត្ត ទាំងឡាយមានរូបនិមិត្តជាដើម ឬ និមិត្តទាំងឡាយ មានរាគនិមិត្ត ជាដើម ។ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតមគ្គ ព្រោះមិនមាននៃបណិធិ ទាំងឡាយ មានរាគបណិធិ ជាដើម ។ នេះជាឈ្មោះ ដោយគុណ របស់ខ្លួននៃមគ្គនោះ ។

មគ្គនោះ ឈ្មោះថា សុញ្ញតមគ្គ និមិត្តមគ្គ អប្បណិហិតមគ្គ ព្រោះធ្វើនូវនិព្វាន ដែលជាធម៌សោះសូន្យ ជាធម៌គ្មាននិមិត្ត ជា ធម៌មិនមានបណិធិ ឲ្យជាអារម្មណ៍ ក៏បាន ។ នេះជានាម ដោយ អារម្មណ៍នៃមគ្គនោះ ។

ចំណែកឯ អាគមន៍ (ដែនជាទីមក) មាន ๒ យ៉ាង គឺៈ វិបស្សនាគមន៍ (ដែនជាទីមកគឺវិបស្សនា) និង មគ្គាគមន៍ (ដែន ជាទីមកគឺមគ្គ) ។ ក្នុងអាគមន៍ទាំង ๒ យ៉ាងនោះ វិបស្សនាគមន៍ តែងបាន ក្នុងមគ្គ ។ មគ្គាគមន៍ តែងបាន ក្នុងផល ។ ព្រោះថា អនត្តានុបស្សនា ឈ្មោះថា សុញ្ញតវិបស្សនា ។ មគ្គ នៃសុញ្ញត-វិបស្សនា ឈ្មោះថា សុញ្ញតមគ្គ ។ អនិច្চានុបស្សនា ឈ្មោះថា អនិមិត្តវិបស្សនា ។ មគ្គ នៃអនិមិត្តវិបស្សនា ឈ្មោះថា អនិមិត្ត-

មគ្គ ។ តែឈ្មោះនេះ មិនមានតាមផ្លូវព្រះអភិធម្មទេ មានតែតាមផ្លូវនៃព្រះសូត្រប៉ុណ្ណោះ ព្រោះក្នុងផ្លូវនៃព្រះសូត្រនោះ អាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា "គោត្រភូញាណ ធ្វើព្រះនិព្វានដែលជាធម៌មិនមាននិមិត្ត ឲ្យជាអារម្មណ៍ ជាញាណ មានឈ្មោះថា និមិត្តៈ ខ្លួនឯងតាំងនៅ ក្នុងអាគមនីយដ្ឋានហើយ ឲ្យឈ្មោះដល់មគ្គ" ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ មគ្គ ទើបបានឈ្មោះថា និមិត្តៈ ។

តែបើពោល ដោយមគ្គាគមន៍ ផល ត្រូវបានឈ្មោះថា អនិមិត្តៈ ក៏សមគួរ ដូចគ្នាដែរ ។ ទុក្ខាវិបស្សនា បានឈ្មោះថា អប្បណិហិតវិបស្សនា ព្រោះញុំងសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ឲ្យក្រៀមស្ងួត មកហើយ ។ មគ្គ របស់អប្បណិហិត-វិបស្សនា ឈ្មោះថា អប្បណិហិតមគ្គ ។ ផល របស់អប្បណិ-ហិតមគ្គ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតផល ។

វិបស្សនា ឲ្យឈ្មោះរបស់ខ្លួន ដល់មគ្គ, មគ្គ ឲ្យឈ្មោះរបស់ខ្លួន ដល់ផល ។ នេះជាឈ្មោះ ដោយអាគមន៍ ។

សង្ខារុបេក្ខា នេះ កំណត់នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃវិមោក្ខ ដូចដែលបានពោលមកនេះឯង ។ សង្ខារុបេក្ខាញាណ ចប់ហើយ ។

(អនុលោមញ្ញាណ)

(๔๕๒) កាលបើព្រះយោគាវចរនោះ សេព អប់រំ ធ្វើនូវសង្ខារុបេក្ខាញាណនោះ, អធិមោក្ខសទ្ធា តែងកើតមានកម្លាំងក្រៃលែង វីរិយៈ គឺព្រះយោគាវចរនោះ ផ្គងល្អហើយ សតិ ក៏តាំង

នៅស៊ប់ល្អហើយ ចិត្ត ក៏តាំងនៅដោយប្រពៃ សង្ខារុបេក្ខា ដ៏ខ្លាំងក្លា ក៏កើតឡើង ។ កាលបើព្រះយោគាវចរនោះ ពិចារណាថា “មគ្គ នឹងកើតឡើង ក្នុងពេលឥឡូវនេះ” សង្ខារុបេក្ខា ពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយថា “ជារបស់មិនទៀង” ឬថា “ជាទុក្ខ” ឬថា “ជាអនត្តា” ហើយចុះកាន់ភវង្គ ។ ក្នុងលំដាប់នៃភវង្គ មនោទ្វារាវជ្ជនៈ ធ្វើសង្ខារទាំងឡាយ ឲ្យជាអារម្មណ៍ថា “ជារបស់មិនទៀង ឬថា ជាទុក្ខ ឬថា ជាអនត្តា” ដោយនយដែលសង្ខារុបេក្ខាធ្វើមកហើយហ្នឹងឯង ទើបកើតឡើង ។ បន្ទាប់មក ជវនចិត្ត ទី១ តក្លាប់នូវសន្តតិ ដែលមិនមានចន្លោះ ក្នុងលំដាប់ នៃកិរិយាចិត្ត ដែលធ្វើភវង្គ ឲ្យត្រឡប់ហើយ កើតឡើងនោះ ក៏ធ្វើសង្ខារទាំងឡាយ ឲ្យជាអារម្មណ៍ យ៉ាងជួរថ្នោះដែរ ហើយកើតឡើង ដែលលោកហៅថា “បរិកម្ម” ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ជវនចិត្ត ទី២ ធ្វើសង្ខារទាំងឡាយ ឲ្យជាអារម្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ហើយកើតឡើង ដែលលោកហៅថា “ឧបចារៈ” ។ សូម្បីក្នុងលំដាប់នោះ ជវនចិត្ត ទី៣ ក៏ធ្វើសង្ខារទាំងឡាយ ឲ្យជាអារម្មណ៍ យ៉ាងជួរថ្នោះឯង ទើបកើតឡើង ដែលលោកហៅ “អនុលោម” ។ នេះ គឺជាឈ្មោះថាផ្សេងគ្នានៃចិត្តទាំងនោះ ។ តែនឹងហៅចិត្តទាំង ៣ យ៉ាងនោះ ថា “អាសេវនៈ” ក្តី ថា “បរិកម្ម” ក្តី ថា “ឧបចារៈ” ក្តី ថា “អនុលោម” ក្តី ដោយមិនប្លែកគ្នា ក៏សមគួរ ។

សួរថា: អនុលោមដល់អ្វី? ។ ឆ្លើយថា: អនុលោមដល់

ធម៌ទាំងឡាយ ទាំងចំណែកខាងដើម ទាំងចំណែកខាងចុង ។ ព្រោះថា អនុលោមញាណនោះ ឈ្មោះថា អនុលោម ដល់វិបស្សនាញាណ ៨ ខាងដើម ព្រោះមានកិច្ច យ៉ាងដូច្នោះ នឹងឈ្មោះថា អនុលោម ដល់ពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ពួជខាងចុងផង ។ មែនពិត អនុលោមញាណនោះ ព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារទាំងឡាយ ដោយអំណាចនៃត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈ ជាដើម ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ទើបឈ្មោះថា អនុលោមដល់ញាណ ៨ នេះ ព្រោះមានកិច្ច ដូចជាញាណ ៨ នោះ ប្រៀបដូចជាចង្អុលច្រាប់ ដោយសេចក្តីថា “ឧទយព្វយញ្ញាណ បានឃើញការកើត និង ការសូន្យទៅ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលមានការកើត និង ការអស់ទៅហ្នឹងឯង ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “កង្ខានុបស្សនាញាណ បានឃើញនូវការបែកធ្លាយ នៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលមានការបែកធ្លាយហ្នឹងឯង ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “វបស់ដែលមានភ័យ បានប្រាកដឡើងថាជាភ័យ ដល់ភយតុប្បដ្ឋានញាណ មែនពិត ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “អាទីនវានុបស្សនាញាណ បានឃើញនូវទោស ក្នុងវបស់ដែលមានទោស មែនពិត ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “និព្វិទាញាណ បាននឿយណាយ ក្នុងវបស់ដែលគួរឲ្យនឿយណាយ មែនពិត ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ កើតមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងលះបង់ ក្នុងវបស់ដែលគួលះបង់ មែនពិត ហើយតើហ្ន៎” និង ថា “វបស់ដែលគួរពិចារណា គឺបដិសង្ខាញាណ បាន

ពិចារណាហើយ មែនពិត" និងថា "របស់ដែលគួរចូលទៅពិនិត្យ មើល ត្រូវសង្ខារុបេក្ខាញាណ ពិនិត្យហើយ មែនពិត" ដូច្នេះ និង ឈ្មោះថា អនុលោម ដល់ពោធិបក្ខិយធម៌ទាំង៦ប្រាយ ៣៧ ពួជ ខាងចុងផង ព្រោះពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងនោះ ជាធម៌ដែលគួរបាន សំរេច ដោយការប្រតិបត្តិនោះ ។

(សេចក្តីឧបមានៃអនុលោមញ្ញាណ)

មានឧបមាដូចជា ព្រះរាជា ដែលទ្រង់ធម៌ ប្រថាប់ លើទី វិនិច្ឆ័យ ទ្រង់ស្តាប់នូវសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ នៃវោហារិកមហាមាត្យទាំង ៨ ហើយទ្រង់លះបង់នូវអគតិ ទ្រង់តាំងព្រះទ័យ ជាកណ្តាល កាលទ្រង់អនុមោទនាថា "ចូរដូចជាការវិនិច្ឆ័យនោះទៅចុះ" ទើប ឈ្មោះថា ទ្រង់អនុលោមដល់ការវិនិច្ឆ័យ របស់វោហារិកមហា-មាត្យទាំង ៨ នោះផង ដល់រាជធម៌ មកពីបូរាណផង យ៉ាងណា មិញ, សេចក្តីឧបមេយ្យនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប យ៉ាងនោះដែរ ។

(សេចក្តីប្រៀបធៀប)

ក៏អនុលោមញាណ ប្រៀបដូចជាព្រះរាជា ។ ញាណ ៨ ប្រៀបដូចជាវោហារិកមហាមាត្យទាំង ៨ ។ ពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ប្រៀបដូចជាបូរាណរាជធម៌ ។ ក្នុងសេចក្តីឧបមានោះ ព្រះរាជា កាលត្រាស់ថា "ចូរដូចជាការវិនិច្ឆ័យនោះទៅចុះ" ទើបឈ្មោះថា ទ្រង់អនុលោម ដល់សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ នៃវោហារិកមហាមាត្យទាំង ៨ ប្រាយផង ដល់រាជធម៌ផង យ៉ាងណាមិញ, អនុលោមញាណនេះ

កាលប្រារព្ធនូវសង្ខារទាំងឡាយ ដោយអំណាចត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម កើតឡើង ក៏ឈ្មោះថា អនុលោម ដល់ញាណទាំង ៨ ព្រោះមានកិច្ចដូចគ្នានឹងញាណ ៨ នោះផង ដល់ពោធិបក្ខិយធម៌ទាំង ៣៧ ប្រការ ខាងចុងផង ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។ ព្រោះហេតុដូច្នេះឯង ញាណនេះ ទើបលោកហៅថា "សច្চានុលោមញាណ" យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

អនុលោមញាណ ចប់ហើយ ។

(๔๕๓) ក៏អនុលោមញាណនេះ ជាញាណចុងបញ្ចប់ នៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ដែលមានសង្ខារជាអារម្មណ៍ ។ តែគោត្រ-ភូញាណ ជាញាណចុងបញ្ចប់ នៃវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ដោយប្រការទាំងពួង ។

(ឈ្មោះផ្សេងៗ នៃអនុលោមញាណ)

ឥឡូវនេះ ដើម្បីកុំឲ្យយល់ច្រឡំ ក្នុងវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនានោះឯង គប្បីជ្រាបសេចក្តីប្រៀបធៀប ក្នុងព្រះសូត្រដូចតទៅ ។

*សេចក្តីនេះ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។ គឺ វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ក្នុងសឡាយតនវិភង្គសូត្រ [๑] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅ ថា "**អតម្មយតា** (តណ្ហា)" ដោយសូត្រនេះថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរអាស្រ័យនឹងតណ្ហា ពឹងផ្អែកនឹងតណ្ហា ហើយលះបង់ កន្ធឲ្យផុត នូវឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជាមួយ*

๑- សុ. ភាគទី ๒๘ ទំព័រទី ๑๑๑ ។

*គ្នាចេញ" យ៉ាងដូច្នេះ, ក្នុងអលគទូបមសូត្រ [๑] ត្រាស់ហៅថា "**និព្វិទា**" ដោយសូត្រនេះថា "កាលបើនឿយណាយហើយ ក៏លែងត្រេកអរ កាលបើលែងត្រេកអរហើយ ចិត្ត ក៏ផុតស្រឡះ" ដូច្នេះ, ក្នុងសុសិមសូត្រ [๒] ទ្រង់ត្រាស់ថា "**ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ**" ដោយព្រះសូត្រនេះថា "ម្នាលសុសិម ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ គឺ វិបស្សនាញាណ តែងកើតឡើងមុន ការជាំងក្នុងព្រះនិព្វាន គឺ មគ្គញ្ញាណ តែងកើតឡើងក្រោយ" យ៉ាងដូច្នេះ, ក្នុងបោដ្ឋបាទ-សូត្រ [๓] ទ្រង់ត្រាស់ថា "**សញ្ញគ្គៈ** (គឺសញ្ញាជាកំពូល)" ដោយព្រះសូត្រនេះថា "ម្នាលបោដ្ឋបាទ សញ្ញា កើតមុន, ញាណ កើតក្រោយ" ដូច្នេះ, ក្នុងទសុត្តរសូត្រ [๔] ទ្រង់ត្រាស់ថា "**បារិសុទ្ធិ-ប្បធានិយង្គៈ** (គឺអង្គនៃសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធិ)" ដោយព្រះសូត្រនេះថា "បដិទាញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ជាអង្គ នៃសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធិ" យ៉ាងដូច្នេះ, ក្នុងបដិ-សម្ភិទាមគ្គ [๕] ទ្រង់ត្រាស់ហៅ ដោយឈ្មោះ ๓ ដោយព្រះសូត្រនេះថា "មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ ឯណាក្តី បដិសង្ខានុបស្សនាញាណណាក្តី សង្ខារុបេក្ខាញាណណាក្តី ធម៌ទាំងនេះ មានសេចក្តីជាមួយគ្នា តែព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា" យ៉ាងដូច្នេះ, ក្នុងបដ្ឋាន ទ្រង់ត្រាស់ហៅ ដោយឈ្មោះ ๓ ដោយព្រះសូត្រនេះ ថា "ញាណ ដែល*

๑- សុ. ភាគទី ๒๑ ទំព័រ ๕๘ ។ ๒- សុ. ភាគទី ๓๑ ទំព័រ ๒๗๕ ។ ๓- សុ. ភាគទី ๑๕ ទំព័រ ๑๒๓ ។ ๔- សុ. ភាគទី ๑๙ ទំព័រ ๓๓๐ ។ ๕- សុ. ភាគទី ๗๐ ទំព័រ ๓๖๐ ។

អនុលោម ដល់គោត្រភូ ញាណដែលអនុលោម ដល់វោទាន:” ដូច្នេះ, ក្នុងវជវិនីតិសូត្រ [1] ទ្រង់ត្រាស់ហៅ “បដិបទាញាណ-ទស្សនវិសុទ្ធិ” ដោយព្រះសូត្រនេះថា “ម្នាលអាវុសោ ចុះលោកដ៏មានអាយុ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសំណាក់ នៃព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធិ នៃបដិបទាញាណទស្សន:ឬ” ដូច្នេះ ។

វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា ឯណា សូប៌រម្ភាប៌ល្ហ បរិសុទ្ធិស្ហាត ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្ងែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់បាន សរសើរហើយ ដោយឈ្មោះប្រើនជាអនេក ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង, បុគ្គល អ្នកមានជាតិជាបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា នឹងចេញអំពីភក់ គឺ សង្សារទុក្ខ ដែលមានភ័យដ៏ធំ គប្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ក្នុងវុដ្ឋានគាមិនី-វិបស្សនា នោះ ឱ្យបានរឿយៗ បុះ ។

បរិច្ឆេទ ទី២១ ឈ្មោះ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ក្នុងអធិការ នៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលខ្ញុំរៀបរៀងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីរីករាយនៃសាធុជន ចប់បរិបូណ៌ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

❋ ❋

១- សុ. ម. មូ. ភាគទី ២១ ទំព័រទី ៨៨ ។

ញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(៤៥៤) បន្ទាប់ពីអនុលោមញ្ញាណ នេះទៅ គឺជាគោត្រភូ-ញ្ញាណ ។ គោត្រភូញ្ញាណនោះ មិនគប់រកនូវបដិបទាញ្ញាណ-ទស្សនវិសុទ្ធិ មិនគប់រកញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ឡើយ ព្រោះជាញ្ញាណដែលតាំងនៅក្នុងឋានៈ ជាអាវជ្ជនៈនៃមគ្គ ជាអព្វោហារិកៈក្នុងចន្លោះនោះឯង តែព្រោះជ្រាក់នៅក្នុងក្រសែនៃវិបស្សនា ទើបរាប់ថាជា "វិបស្សនា" ។ ឯខាង ញ្ញាណ ក្នុងមគ្គ ទាំង ៤ នេះ គឺ សោតាបត្តិមគ្គ សកទាគាមិមគ្គ អនាគាមិមគ្គ អរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថា ញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ ។

(បឋមមគ្គញ្ញាណ)

ក្នុងមគ្គញ្ញាណ ៤ នោះ ឈ្មោះថា កិច្ចអ្វីៗ ដទៃទៀត ដែលព្រះយោគាវចរ អ្នកប្រាថ្នានឹងញុំាងបឋមមគ្គញ្ញាណ ឲ្យដល់ព្រមគប្បីធ្វើ ជាដំបូង មិនមានទេ ។ ព្រោះថា កិច្ច ឯណា ដែលព្រះយោគាវចរនេះ គប្បីធ្វើ កិច្ចនោះ គឺព្រះយោគាវចរ អ្នកញុំាងវិបស្សនាដែលមានអនុលោមញ្ញាណ ជាទីបំផុតឲ្យកើតឡើង បានធ្វើហើយ ។ ពិតមែនហើយ ចិត្ត របស់ព្រះយោគាវចរ អ្នកមានអុលោមញ្ញាណ កើតឡើងហើយ យ៉ាងនេះ កាលបើសេចក្តីងងឹតដ៏គ្រោតគ្រាត ដែលបិទបាំងនូវសច្ចៈ ត្រូវអនុលោមញ្ញាណទាំង ៣ នោះ ធ្វើឲ្យវិនាសហើយ តាមសមគួរ ដល់កម្លាំងរបស់ខ្លួនៗ រមែងមិនស្ទុះទៅ មិនតាំងនៅ មិនបង្អោនទៅ មិនជាប់ មិនជំពាក់ មិនពាក់ព័ន្ធ ក្នុងសង្ខារទាំងពួង រមែងរួញថយ រមែងរួញខ្លួន

រមែងត្រឡប់ ដូចជាទឹករមៀលធ្លាក់ចេញពីស្លឹកឈូកដូច្នោះឯង ។ នូមិត្តារម្មណ៍ទាំងពួងក្តី បវត្តារម្មណ៍ទាំងពួងក្តី រមែងប្រាកដជាជាគ្រឿងកង្វល់ ។

(គោត្រភូញ្ញាណ)

លំដាប់នោះ កាលបើនូមិត្តារម្មណ៍ និង បវត្តារម្មណ៍ ទាំងពួងប្រាកដឡើងហើយថា ជាបលិពោធ ដល់ព្រះយោគាវចរនោះ, ក្នុងទីបំផុត នៃអាសេវនៈ នៃអនុលោមញាណ គោត្រភូញ្ញាណ ធ្វើព្រះនិព្វាន ដែលមិនមាននូមិត្ត មិនមានការប្រព្រឹត្តិ ប្រាសចាកសង្ខារ ជាទីរំលត់ ឲ្យជាអារម្មណ៍ កន្ទងនូវគោត្រនៃបុថុជ្ជន ឈ្មោះនៃបុថុជ្ជន ភូមិនៃបុថុជ្ជន ចុះទៅកាន់គោត្រនៃអរិយ ឈ្មោះនៃអរិយៈ ភូមិនៃអរិយៈ ជាការពិចារណា ជាដំបូង ជាការថ្លឹងថ្លែងជាដំបូង និង ជាការប្រមូលរួបរួមជាដំបូង ក្នុងនូវិទ្ធិទារម្មណ៍ ញុំងភាពជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយអាការ ๖ ដោយអំណាចនៃអនន្តរ-បច្ច័យ, សមនន្តរបច្ច័យ, អាសេវនបច្ច័យ, ឧបនិស្សយបច្ច័យ, អត្ថិបច្ច័យ និង វិគតបច្ច័យ ឲ្យបានសំរេច ជាញាណដល់កំពូលជាប្រធាននៃវិបស្សនា មិនត្រឡប់មកវិញទៀត រមែងកើតឡើង ដែលលោកពោលសំដៅយកហើយ (ក្នុងបដិសម្ភិទាមគ្គ)ថា “បញ្ញាក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ចាកសង្ខារនូមិត្តខាងក្រៅ ឈ្មោះថា គោត្រភូញ្ញាណ តើដូចម្តេច? [๑] ។ ញាណ គ្របសង្កត់នូវ

๑- សុ ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๑๔๗-๑๔๘ ។

ការកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ គ្របសង្កត់នូវការប្រព្រឹត្តិ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ ។ល។ ញាណ គ្របសង្កត់ នូវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ គ្របសង្កត់នូវសង្ខារនិមិត្ត ខាងក្រៅ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ សុះទៅកាន់ការមិនផ្តើមកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ សុះទៅកាន់ការមិនប្រព្រឹត្តិ ។ល។ កាន់ការមិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត... កាន់ព្រះនិព្វាន ជាទីរំលត់ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ គ្របសង្កត់នូវការកើតឡើង ហើយសុះទៅកាន់ការមិនកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ" ដូច្នេះជាដើម ។ ព្រះសូត្រទាំងពួង គប្បី(នាំមកពណ៌នា) ឲ្យបានពិស្តារផងចុះ ។

(សេចក្តីឧបមានៃអនុលោមញ្ញាណ និង គោត្រភូញ្ញាណ)

ក្នុងការធ្វើកិច្ចនៃអនុលោមញ្ញាណ និង គោត្រភូញ្ញាណ នោះ, នេះ ជាសេចក្តីឧបមាដែលសំដែងនូវអាការនៃការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ ផ្សេងៗ នៃអនុលោមញ្ញាណ និងគោត្រភូញ្ញាណ សូម្បីកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងវិថី(ចិត្ត) ជាមួយគ្នា ដោយអាវជ្ជន:ជាមួយគ្នា ។ ប្រៀបដូចជាបុរស អ្នកប្រាថ្នានឹងលោតផ្លោះប្រឡាយដ៏ធំហើយ ឈរនៅត្រើយខាងនាយ រត់ទៅយ៉ាងលឿន ចាប់ខ្សែដែលចងព្យួរលើមែកឈើ ឬ ឈើបង្គោល ត្រង់ត្រើយខាងអាយនៃប្រឡាយ លោតផ្លោះឡើងហើយ មានរាងកាយបង្អោន ជ្រៃ រ

ឆ្ពោះទៅ កាន់ត្រើយខាងនាយ រហូតទៅដល់ចំណែកខាងលើ នៃត្រើយខាងនាយ ហើយក៏លែងនូវខ្សែ និងបង្គោលឈើនោះចេញ ញ៉ែរខ្លួនចំប្រក់ ធ្លាក់ទៅដល់ត្រើយខាងនាយហើយ ទើបសន្សឹមៗ ក្រោកឈរឡើង យ៉ាងណាមិញ, ឯព្រះយោគាវចរនេះ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងស្ថិតនៅស៊ប់ ក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលជាត្រើយខាងនាយនៃកព, កំណើត, គតិ, ឋិតិ និង និវាសៈទាំងឡាយ ស្ទុះទៅយ៉ាងលឿន ដោយកម្លាំងមានឧទយព្វយានុបស្សនាញាណជាដើម ចាប់យកនូវខ្សែ ពោលគឺរូប ដែលចងព្យូរជាប់នឹងមែកឈើ ពោលគឺអត្តភាព ឬ ឈើពោលគឺនាមក្ខន្ធ មានវេទនាជាដើមណាមួយ ដោយអាវជ្ជនៈនៃអនុលោមញាណ ថា “វាជារបស់មិនទៀង ឬថា ជាទុក្ខ ឬថា ជាអនត្តា” ដូច្នេះហើយ មិនទាន់លែងនូវខ្សែ គឺរូប និង ឈើ គឺនាមនោះចោលទេ លោតឡើង ដោយអនុលោមចិត្ត ទី១ ជាអ្នកមានចិត្តបង្អោនទៅ ជ្រៃ រេ ឆ្ពោះទៅរកព្រះនិព្វាន ដោយអនុលោមចិត្ត ទី២ ដូចជាបុរសអ្នកមានកាយបង្អោន ជ្រៃ រេ ឆ្ពោះទៅត្រើយខាងនាយ យ៉ាងនោះឯង ហើយជាអ្នកនៅក្បែរនឹងព្រះនិព្វាន ដែលខ្លួនគប្បីដល់ ក្នុងពេលឥឡូវនេះ ដោយអនុលោមចិត្ត ទី៣ ដូចបុរសដែលដល់នូវចំណែកខាងលើនៃត្រើយខាងនាយ ដូច្នេះឯង ព្រោះការរលត់ទៅនៃចិត្តនោះ ទើបលះបង់នូវអារម្មណ៍ ដែលជាសង្ខារនោះ ហើយធ្លាក់ទៅ ក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលជ្រាសចាកសង្ខារជាត្រើយខាងនាយ ដោយគោត្រភូ-

ចិត្ត តែព្រោះមិនបានអាសេវនៈ ក្នុងអារម្មណ៍មួយ ទើបមិនបានតាំងនៅស៊ប់ល្អ ដូចជាបុរសនោះដែល (មានខ្លួន) ញ័រវន្ដត់ ដូច្នេះ បន្ទាប់ពីនោះ ទើបតាំងនៅមាំ ដោយមគ្គញ្ញាណ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(ឧបមាការធ្វើកិច្ចនៃអនុលោមញ្ញាណ និង គោត្រភូញ្ញាណ)

ក្នុងញ្ញាណទាំង ២ យ៉ាងនោះ អនុលោមញ្ញាណ អាចបន្ទោបង់នូវសេចក្ដីងងឹត គឺកិលេសដែលបិទបាំងនូវសច្ចៈបាន តែមិនអាចធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍បានឡើយ ។ គោត្រភូញ្ញាណ អាចធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍បាន ដោយពិត (តែ) មិនអាចបន្ទោបង់នូវសេចក្ដីងងឹត ដែលបិទបាំងនូវសច្ចៈបានទេ ។ នេះគឺជាសេចក្ដីឧបមា ក្នុងការធ្វើកិច្ច នៃញ្ញាណទាំង ២ នោះ ។

បានឮថា បុរសមានចក្ខុភ្លឺម្នាក់ គិតថា "អញនឹងដឹងនូវការប្រកបនៃក្ខត្តបក្ស" ហើយក៏ចេញទៅ អើតមើលព្រះចន្ទ ក្នុងពេលរាត្រី ។ ព្រះចន្ទ មិនច្បាស់ដល់បុគ្គលនោះឡើយ ព្រោះត្រូវពពកបិទបាំង ។ គ្រានោះ ខ្យល់មួយ បានកើតឡើង កំចាត់ពពកក្រាស់ៗ ចេញទៅ ។ ខ្យល់មួយទៀត កំចាត់ពពក យ៉ាងកណ្ដាល ។ ខ្យល់ម្យ៉ាងទៀត កំចាត់ពពកដែលស្ដើងៗ ចេញ ។ បន្ទាប់មក បុរសនោះ កាលបើផ្ទៃមេឃស្រឡះ ច្បាស់ចាកពពក ហើយ ទើបឃើញព្រះចន្ទ ហើយដឹងនូវការប្រកបនៃក្ខត្តបក្ស ។

ក្នុងពាក្យឧបមា និង ពាក្យឧបមេយ្យនោះ សេចក្ដីងងឹត គឺ កិលេស យ៉ាងក្រាស់ យ៉ាងកណ្ដាល និង យ៉ាងស្ដើង ដែលបិទ

ជាំងនូវសច្ចៈ ដូចជាពលាហកៈ ៣ ជាន់ ។ អនុលោមចិត្ត ៣ ដូចជាខ្សែកំចាត់ពពក ៣ យ៉ាង ។ គោត្រភូញ្ញាណ ដូចជាបុរសមានចក្ខុភ្លឺ ។ ព្រះនិព្វាន ដូចជាព្រះចន្ទ ។ ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទតិ ដែលបិទជាំងនូវសច្ចៈនៃអនុលោមចិត្ត នីមួយៗ ដូចជាការកំចាត់បង់នូវពពក ៣ ជាន់ ដោយលំដាប់នៃខ្សែ មួយៗ ។ ការដែលកាលបើឆន្ទតិ ដែលបិទជាំងនូវសច្ចៈ ទៅប្រាសហើយ ឃើញនូវព្រះនិព្វាន ដ៏ស្អាតបរិសុទ្ធ នៃគោត្រភូញ្ញាណ ដូចជាការដែលបុរសនោះ កាលបើផ្ទៃមេឃ ប្រាសចាកពពកហើយ ឃើញព្រះចន្ទដ៏ស្អាតល្អ ។ មែនពិតហើយ ខ្សែ ៣ មេ អាចកំចាត់តែពពក ដែលបិទជាំងព្រះចន្ទប៉ុណ្ណោះ មិនអាចឃើញព្រះចន្ទបានទេ យ៉ាងណាមិញ, អនុលោមញាណទាំងឡាយ អាចកំចាត់បង់តែឆន្ទតិ ដែលបិទជាំង នូវសច្ចៈប៉ុណ្ណោះទេ មិនអាចឃើញព្រះនិព្វានបានឡើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បុរសនោះ អាចមើលឃើញតែព្រះចន្ទប៉ុណ្ណោះឯង (តែ) មិនអាចកំចាត់បង់នូវពពកបានទេ យ៉ាងណាមិញ, គោត្រភូញ្ញាណ អាចឃើញតែព្រះនិព្វានប៉ុណ្ណោះ មិនអាចលះបង់នូវឆន្ទតិ គឺកិលេសបានឡើយ ។ ក៏ព្រោះហេតុនោះឯង គោត្រភូញ្ញាណនោះ លោកហៅថា អាវជ្ជនៈ នៃមគ្គ ។

មែនពិត គោត្រភូញ្ញាណនោះ សូម្បីមិនមែនជាអាវជ្ជនៈក៏តាំងនៅ ក្នុងឋានៈនៃអាវជ្ជនៈ ដូចជាឲ្យសញ្ញាដល់មគ្គថា “ចូរអ្នកកើត យ៉ាងនេះ” ហើយ ក៏រលត់ទៅ ។ ចំណែកមគ្គ ក៏មិនលះ

បង់នូវសញ្ញា ដែលគោត្រកូញ្ញាណនោះឲ្យហើយឡើយ ទៅតាមជាប់នឹងញ្ញាណនោះ ដោយអំណាចនៃសន្តតិ ដែលមិនជាប់រយៈចោះបំផ្លាញនូវគំនរលោភៈ គំនរទោសៈ គំនរមោហៈ ដែលមិនធ្លាប់បានចោះ មិនធ្លាប់បានទំលាយសោះ ទើបកើតឡើង ។ នេះជាឧបមា ក្នុងរឿងនោះ ។

បានឮមកថា មានខ្មាន់ធ្នូម្នាក់ តម្រួតក្តារមួយរយជាន់ ក្នុងទីប្រមាណប៉ុន ៨ គោឧសភៈ យកសំពត់រុំមុខ កាន់ព្រួញ ឈរនៅលើយន្តចក្រ ។ បុរស ម្នាក់ទៀត បង្វិលចក្រយន្តហើយ ឲ្យសញ្ញា ដោយជម្បង ក្នុងយន្តចក្រនោះ ក្នុងពេលដែលក្តារមានមុខត្ពោះទៅរកនាយខ្មាន់ធ្នូ ។ នាយខ្មាន់ធ្នូនោះ មិនលែងនូវសញ្ញា ដោយជម្បងឡើយ ហើយបាញ់ព្រួញទៅ មុខក្តារទាំងមួយរយជាន់ ។ ក្នុងពាក្យឧបមា និង ឧបមេយ្យនោះ គោត្រកូញ្ញាណ ដូចជាសេចក្តីសំគាល់ ដោយចុងជម្បង ។ មគ្គញ្ញាណ ដូចជានាយខ្មាន់ធ្នូ ។ កាលដែលមគ្គញ្ញាណ មិនលែងនូវសញ្ញា ដែលគោត្រកូញ្ញាណឲ្យហើយហ្នឹងឯង ហើយធ្វើព្រះនិព្វាន ឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយចោះ និង ទំលាយនូវគំនរនៃលោភៈ ទោសៈ មោហៈ ដែលមិនធ្លាប់បានចោះ មិនធ្លាប់បានទំលាយ ដូចជានាយខ្មាន់ធ្នូ មិនលែងនូវសញ្ញា ដោយចុងជម្បង ហើយបាញ់ទំលាយនូវក្តារទាំងមួយរយជាន់ហ្នឹងឯង ។

ក៏មគ្គនុ៎ះ មិនមែនធ្វើតែការទំលាយ នូវគំនរនៃកិលេស

ញាណានុស្សរនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(អានិសង្សផ្សេងៗនៃមគ្គ)

មានលោក:ជាដើមតែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះទេ ។ គឺញុំាងសមុទ្រ គឺទុក្ខ ក្នុងសង្សារវដ្ត ដែលមានទីបំផុតគឺបុគ្គលមិនដឹងហើយ ឲ្យក្រៀមស្ងួតបានផង បិទទ្វារអបាយ ទាំងពួងបានផង ធ្វើអរិយទ្រព្យទាំង ៧ ឲ្យកើតព្រមផង លះបង់មិច្ឆាមគ្គ ដែលមានអង្គ ៨ បានផង រម្ងាប់ពៀរ និង ភ័យទាំងពួង ឲ្យស្ងប់បានផង ប្រគល់ខ្លួនជាបុត្រ ឱរស ជល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់បានផង និង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទទួលនូវអានិសង្សផ្សេងៗ ទៀត ជាច្រើនរយបានផង ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ញាណ ដ៏ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គ ដែលផ្តល់ឲ្យ នូវអានិសង្ស ច្រើនជាអនេក ដូចបានពោលមកនេះ គឺជាញាណក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ហ្នឹងឯង ។

បឋមញ្ញាណ ចប់ហើយ ។

(ទុតិយញ្ញាណ)

(៤៥៥) ក៏ក្នុងលំដាប់នៃញាណនេះ ផលចិត្ត ២ ឬ ៣ ដួង ដែលជាវិបាក នៃសោតាបត្តិមគ្គចិត្តនុ៎ះឯង រមែងកើតឡើង ។ ក៏ព្រោះភាវៈ នៃលោកុត្តរកុសលទាំងឡាយមានវិបាក ក្នុងលំដាប់នុ៎ះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទើបត្រាស់ថា "សមាធិមានផ្តិរកញ្ញមាហុ [1] បណ្ឌិតទាំងឡាយ ហៅសមាធិ ឯណា ថា: អានន្តរិកៈ គឺ ឲ្យ

๑- សុ. ខុ. ខុ. ។

ផលក្នុងលំដាប់នៃខ្លួន” ដូច្នេះ និង ថា “បុគ្គលនោះ រមែងសម្រេចអានន្តរិយគុណ [๑] ដើម្បីអស់អាសវៈទាំងឡាយ យ៉ឺតយូរ” ដូច្នេះ ជាដើម ។

ចំណែក អាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា “ផលចិត្ត ๑, ๒, ๓, ឬ ๔ ដួង រមែងកើតឡើង” ។ ពាក្យនោះ មិនគួរប្រកាន់យកទេ ។ ព្រោះថា គោត្រភូញាណ តែងកើតឡើង ក្នុងលំដាប់អំពីអាសេវនៈនៃអនុលោមញាណ ហេតុនោះ អនុលោមចិត្ត ត្រូវមាន ๒ ដួង ដោយកំណត់យកទាបបំផុត ។ ព្រោះអនុលោមចិត្ត ๑ នឹងមិនបានន្ទូវអាសេវនបច្ច័យទេ និង អាវជ្ជនវិថី ๑ មានចិត្ត ๗ ដួង យ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុដូច្នោះ ញាណ ណា មានអនុលោមចិត្ត ๒ ដួង, ចិត្ត ទី៣ នៃញាណនោះ ជាគោត្រភូញាណ, ចិត្ត ទី៤ ជាមគ្គចិត្ត, ចិត្ត ๓ ដួង ជាផលចិត្ត, ញាណណា មានអនុលោមចិត្ត ๓, ចិត្ត ទី៤ នៃញាណនោះ ជាគោត្រភូញាណ ទី៥ ជាមគ្គចិត្ត, ចិត្ត ๒ ដួង ជាផលចិត្ត ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទើបខ្ញុំពោល ថា “ផលចិត្ត ๒ ឬ ๓ តែងកើតឡើង” ។ ចំណែក អាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា: ញាណ ឯណា មានអនុលោមចិត្ត ๔ ដួង, ចិត្ត ទី៥ នៃញាណនោះ ជាគោត្រភូញាណ, ចិត្ត ទី៦ ជាមគ្គចិត្ត, ចិត្ត ๑ ដួង ជាផលចិត្ត” ។ ក៏ពាក្យនោះ មិនគួរជឿថា ជាសារប្រយោជន៍ទេ ព្រោះបដិសេធបានថា “ចិត្ត ទី៤ ឬ ទី៥ ជាអប្បនា មិនខ្ពស់

๑- សុ. អំ. ច. ភាគទី ๔๓ ទំព័រទី ๒๐-๒๑ ។

ជាង់នោះទេ ព្រោះនៅជិតភវង្គ” ។

ក៏ដោយការកើតឡើង់នៃផល ក្នុង់លំដាប់បឋមមគ្គ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ព្រះយោគាវចរនុ៎ះ បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ទី២ ឈ្មោះថា ព្រះសោតាបន្ន ។ ព្រះសោតាបន្ននោះ សូម្បីនៅមានការប្រមាទជាច្រើន អន្ទោលទៅមក ក្នុង់ទេវតា និង មនុស្សទាំង់ឡាយ ៧ ជាតិ ហើយ ជាអ្នកអាចធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។

(បឋមវិក្ខណៈ ១៩)

តែក្នុង់ទីបំផុតនៃផលចិត្ត របស់ព្រះសោតាបន្ននោះ រមែង ចុះកាន់ភវង្គ ។ បន្ទាប់មក មនោទ្វារាវជ្ជនៈ កាត់ផ្តាច់ នូវភវង្គ ហើយកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការពិចារណានូវមគ្គ កាលបើមនោទ្វារាវជ្ជនៈនោះ រលត់ហើយ អាវជ្ជនៈសម្រាប់ពិចារណាមគ្គ ៧ ក៏កើតឡើង តាមលំដាប់លំដោយ ។ អាវជ្ជនៈ ជាដើម ចុះកាន់ភវង្គ ម្តង់ទៀងហើយ កើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការពិចារណាផលជាដើម តាមន័យនុ៎ះឯង ព្រោះការកើតឡើង នៃអាវជ្ជនៈ និង ជវនចិត្តទាំង់ឡាយ ណា ព្រះសោតាបន្ននុ៎ះ ទើបពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណាផល ពិចារណាកិលេសដែលលះបានហើយ ពិចារណាកិលេសដែលនៅសល់ ពិចារណាព្រះនិព្វាន ។

ក៏ព្រះសោតាបន្ននោះ រមែង់ពិចារណានូវមគ្គថា “អាត្មាអញមកហើយ ដោយមគ្គហ្នឹ” បន្ទាប់មក ទើបពិចារណានូវផល ថា “អានិសង្សនេះ គឺអាត្មាអញបានហើយ” បន្ទាប់មក ទើបពិចារណា

កិលេសដែលខ្ជួនលះបានហើយថា “កិលេសទាំងឡាយ ឈ្មោះនេះៗ អាត្មាអញលះបានហើយ” បន្ទាប់ពីនោះមក ក៏ពិចារណានូវកិលេសទាំងឡាយដែលមគ្គបីខាងលើៗ គប្បីកំចាត់ថា “កិលេសរបស់អញឈ្មោះនេះៗ នៅមានសេសសល់” ដូច្នេះ និង នៅក្នុងទីបំផុត ទើបពិចារណានូវព្រះអមតនិព្វាន ថា “ធម៌នេះ អាត្មាអញបានចាក់ធ្លុះហើយ ដោយថា ជាអារម្មណ៍” ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនេះ ព្រះអរិយសាវ័ក ជាសោតាបន្ន មានបច្ចវេក្ខណៈ ៥ ។ ក៏ព្រះសោតាបន្ន មានបច្ចវេក្ខណៈ ៥ យ៉ាងណា, ព្រះសកទាគាមី និង ព្រះអនាគាមី ក៏មាន ៥ យ៉ាងនោះដែរ ។ សំពាប់ព្រះអរហន្ត ឈ្មោះថា ការពិចារណាកិលេសដែលនៅសល់ មិនមានឡើយ ។ បច្ចវេក្ខណៈទាំងអស់ មាន ១៩ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ តែនុ៎ះ ជាការកំណត់យ៉ាងខ្ពស់ មែនពិត ។ ព្រោះថា ការពិចារណាកិលេសដែលខ្ជួនលះបានហើយ និង កិលេសដែលសេសសល់ តែងមានខ្លះ មិនមានខ្លះ ដល់ព្រះសេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ ។ ក៏ព្រោះការមិនមានបច្ចវេក្ខណៈ យ៉ាងនោះឯង ព្រះមហានាម ទើបក្រាបទូលសួរព្រះមានព្រះភាគថា “ចុះធម៌អ្វីហ្ន៎ [1] នៅក្នុងសន្តាន ដែលអាត្មាអញ មិនទាន់លះបង់អស់ បានជាបួនកាល ធម៌ គឺលោភៈ គ្របសង្កត់ចិត្តអាត្មាអញខ្លះ” ដូច្នេះជាដើម ។ បទនៃព្រះសូត្រទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយពិស្តារ ។

១- សុ. ម. មូ. ភាគទី ២០ ទំព័រទី ៣៣៥ ។

ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ក៏ព្រះអរិយសាវ័ក ជាព្រះសោតាបន្ននោះ លុះពិចារណាយ៉ាងនេះហើយ អង្គុយ លើអាសនៈនោះឯង ឬ ដោយសម័យផ្សេងទៀត ធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីបាននូវគ្រែចនូវភូមិ ទី២ ដើម្បីបន្តយ នូវកាមរាគៈ និង ព្យាបាទ ។ ព្រះអរិយសាវ័កនោះ ប្រមូលផ្តុំតន្ត្រីយ៍, ពលៈ និង ពោជ្ឈង្គ គ្រប់ហើយញ៉ាំញីនូវសង្ខារមានរូប, វេទនា, សញ្ញា, សង្ខារ និង វិញ្ញាណ ជាប្រកែក ដោយញាណថា "វាជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា" ដូច្នេះ ត្រឡប់ទៅមក ឈានចូលដល់វិបស្សនាវិថី ។ កាលបើព្រះសោតាបន្ននោះ ប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ, កាលបើអនុលោមញាណ និង គោត្រភូ-ញាណ កើតឡើងហើយ ដោយអាវជ្ជនៈមួយ ក្នុងទីបំផុត នៃសង្ខារុបេក្ខាញាណ តាមន័យដែលបានពោលមកហើយខ្ទុះឯង, សកទាគាមី រមែងកើតឡើង ក្នុងលំដាប់ នៃគោត្រភូញាណ ។ ក៏ញាណ ដែលប្រកបព្រម ដោយសកទាគាមីនោះ ឈ្មោះថាញាណ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ យ៉ាងនេះឯង ។

ទុតិយញ្ញាណ ចប់ហើយ ។

(តតិយញ្ញាណ)

(៤៥៦) ផលចិត្ត ក្នុងលំដាប់ នៃញាណនេះឯង ក៏គប្បីជ្រាប តាមន័យដូចពោលមកហើយដូចគ្នាដែរ ។ ក៏ដោយសារការកើតឡើងនៃផល ក្នុងលំដាប់ នៃទុតិយមគ្គ ប៉ុណ្ណេះនេះ ព្រះយោគាវចរនោះ បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ទី៤ ឈ្មោះថាសកទាគាមី

មកកាន់លោកនេះ តែមួយជាតិប៉ុណ្ណោះ ក៏អាចធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។ ការពិចារណាលើសពីនោះទៅទៀត ក៏មានន័យហ្នឹងដែរ ។ ក៏លុះពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអរិយសាវក ដែលជាព្រះសកទាគាមីនោះ អង្គុយ លើអាសនៈនោះឯង ឬ ដោយសម័យក្រោយមក រមែងធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីសម្រេចភូមិ ទី៣ ដើម្បីលះបង់នូវកាមរាគៈ និង ព្យាបាទ មិនឲ្យមានសេសសល់ ។ លោកប្រមូលនូវឥន្ទ្រីយ៍, ពលៈ និង ពោជ្ឈង្គ ឲ្យព្រមគ្នាហើយ ញាំញីសង្ខារនោះឯង ដោយញាណថា "វា ជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា" ត្រឡប់ទៅមក ក៏ឈានចុះដល់វិថីនៃវិបស្សនា ។ កាលបើព្រះអរិយបុគ្គលនោះ ប្រតិបត្តិ យ៉ាងដូច្នេះឯង, កាលបើអនុលោមញាណ និង គោត្រភូញាណ កើតឡើងហើយ ដោយអាវជ្ជនៈមួយ ក្នុងទីបំផុត នៃសង្ខារុបេក្ខាញាណ តាមន័យដែលលោកបានពោលមកហើយហ្នឹងឯង អនាគាមិមគ្គ រមែងកើតឡើងក្នុងលំដាប់នៃគោត្រភូញាណ ។ ញាណ ដែលប្រកបព្រមដោយអនាគាមិមគ្គនោះ ឈ្មោះថា ញាណ ក្នុងអនាគាមិមគ្គ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

តតិយញ្ញាណ ចប់ហើយ ។

(បតុត្តមគ្គញ្ញាណ)

(៤៥៧) ផលចិត្ត ក្នុងលំដាប់នៃញាណនោះឯង គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលហើយនុ៎ះឯង ។ ក៏ដោយសារការកើតឡើង

នៃផល ក្នុងលំដាប់នៃតតិយមគ្គ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះនេះ ព្រះយោគាវចរនោះ បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ទី៦ ឈ្មោះថា ព្រះអនាគាមី ជាឱបបាតិកៈ បរិនិព្វាន ក្នុងលោកដែលជាទីកើតនោះ មានការមិនត្រឡប់មកជាធម្មតា គឺមិនមកកាន់លោកនេះថ្មីទៀត ដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិ ។ ការពិចារណាលើសពីនោះទៅទៀត ក៏មាននយ័ដូចបានពោលមកនុ៎ះឯង ។ ក៏លុះពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអរិយសាវ័ក ដែលជាព្រះអនាគាមីនោះ អង្គុយ លើអាសនៈនោះឯង ឬ ដោយសម័យក្រោយមក ធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីបានសំវេចកូមិ ទី៤ ដើម្បីលះបង់នូវរូបរាគៈ, អរូបរាគៈ, មានៈ, ឧទ្ធច្ចៈ និង អវិជ្ជា មិនឲ្យមាននៅសេសសល់ ។ លោកប្រមូលឥន្ទ្រីយ៍, ពលៈ និង ពោជ្ឈង្គ ឲ្យព្រមគ្នាហើយ ញាំញីសង្ខារនោះឯង ដោយញាណថា “ជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា” ត្រឡប់ទៅមក ក៏ឈានចុះដល់វិថី នៃវិបស្សនា ។ កាលបើលោកប្រតិបត្តិ យ៉ាងនេះ, កាលបើអនុលោមញាណ និងគោត្រភូញាណ កើតឡើងហើយ ដោយអាវជ្ជនៈ ១ ក្នុងទីបំផុតនៃសង្ខារុបេក្ខាញាណ តាមនយ័ដែលពោលមកហើយនេះឯង, អរហត្តមគ្គ ក៏កើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃគោត្រភូញាណ ។ ញាណដែលប្រកបប្រម ដោយអរហត្តមគ្គនោះ ឈ្មោះថា ញាណ ក្នុងអរហត្តមគ្គ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ចតុត្ថមគ្គញ្ញាណ ចប់ហើយ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ផលចិត្ត ក្នុងលំដាប់ សូម្បីក្នុងញាណនេះ ក៏គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលមកហើយនុ៎ះឯង ។ ក៏ដោយសារការកើតឡើងនៃផល ក្នុងលំដាប់នៃចតុត្ថមគ្គ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ, ព្រះយោគាវចរនោះបានជាព្រះអរិយបុគ្គល ទី៨ ឈ្មោះថាព្រះអរហន្ត ជាព្រះខីណាស្រព ជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវរាងកាយ ក្នុងទីបំផុត ដាក់ភារៈចុះហើយ មានប្រយោជន៍បានសំរេចហើយ ដោយលំដាប់ មានកិលេស ជាគ្រឿងប្រកបទុក ក្នុងភព អស់រលីងហើយ ដ៏ងដោយប្រពៃ រួចផុតស្រឡះហើយ ជាព្រះទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ដ៏ប្រសើរបំផុត របស់មនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ។

ដោយហេតុដែលបានពោលមកនេះ ពាក្យឯណា ដែលខ្ញុំពោលហើយថា “ចំណែកញាណ ក្នុងមគ្គទាំង ៤ នេះ គឺសោតាបត្តិមគ្គ, សកទាគាមិមគ្គ, អនាគាមិមគ្គ, អរហត្តមគ្គ ឈ្មោះថាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ” ដូច្នេះ, ពាក្យនោះ ខ្ញុំពោលហើយ សំដៅយកញាណ ៤ នេះ ដែលគប្បីសំរេច ដោយលំដាប់នេះ ។

(អានុភាពនៃមគ្គញ្ញាណ)

ឥឡូវនេះ ដើម្បីជ្រាបជាក់ច្បាស់ នូវអានុភាពនៃញាណ ៤ ដែលឈ្មោះថា ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ នេះឯង

បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបភាវៈ នៃពោធិបក្ខិយធម៌ ពេញបរិបូរ
គប្បីជ្រាបវុដ្ឋានៈ (ការចេញពីនិមិត្ត និង ការប្រព្រឹត្តិ) និង
ពលសមាយោគៈ (គឺសេចក្តីប្រកបស្មើគ្នានៃសមថពលៈ

និង វិបស្សនាពលលះ) គប្បីជ្រាបការលះបង់នូវធម៌ទាំង
ឡាយ ដែលញាណ ឯណា គប្បីលះបង់ នឹងគប្បីជ្រាប
កិច្ច មានបរិញ្ញាកិច្ចជាដើម ដែលលោកពោលហើយ ក្នុង
ពេលត្រាស់ដឹង តាមសភាព យ៉ាងនេះឯង ។

(ពោធិបក្ខិយធម៌)

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា “បរិបុណ្ណាពោធិបក្ខិយភាវោ” *គឺភាព
នៃពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងឡាយពេញបរិបូណ៌ ។ ក៏ធម៌ ៣៧ នេះ គឺ
សតិបដ្ឋាន ៤, សម្មប្បធាន ៤, ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រីយ៍ ៥, ពលៈ ៥,
ពោជ្ឈង្គ ៧, មគ្គមានអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះថា ពោធិបក្ខិយៈ
ព្រោះជាធម៌មាន ក្នុងចំណែកនៃអរិយមគ្គ ដែលបានឈ្មោះថា
“ពោធៈ” ដោយអត្ថថា ជាហេតុត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា “ព្រោះ
ជាធម៌មាន ក្នុងចំណែក” គឺ ព្រោះតាំងនៅ ក្នុងភាពជាធម៌មាន
ឧបការៈ ។*

(អត្ថនៃសតិបដ្ឋាន)

*ក្នុងពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងនោះ ធម៌ឈ្មោះថា បដ្ឋានៈ ព្រោះ
ឈានសុះទៅ ស្ថិតនៅ ក្នុងអារម្មណ៍ ។ បដ្ឋានៈ គឺសតិហ្នឹងឯង
ទើបបានឈ្មោះថា សតិបដ្ឋាន ។ ក៏សតិនោះ មាន ៤ ប្រភេទ
ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចការប្រកាន់យក នូវអាការដែល
មិនល្អ អាការជាទុក្ខ អាការមិនទៀង អាការមិនមែនជាខ្លួន
ក្នុងកាយ, វេទនា, ចិត្ត និង ធម៌ និង ដោយអំណាចនៃការញុំាង*

កិច្ច គឺការលះបង់ នូវសេចក្តីសំគាល់ថា ល្អ សេចក្តីសំគាល់ថា សុខ សេចក្តីសំគាល់ថា ទៀងទាត់ និង សេចក្តីសំគាល់ថា ជាខ្លួនប្រាណ ក្នុងកាយ, វេទនា, ចិត្ត និង ធម៌ ឲ្យសម្រេច ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា សតិបដ្ឋាន ៤ ។

(អត្ថនៃសម្មប្បធាន)

ធម៌ឈ្មោះថា បធាន ព្រោះជាហេតុព្យាយាម, សេចក្តីព្យាយាមដ៏ល្អ ឈ្មោះថា សម្មប្បធាន (ធម៌ជាហេតុព្យាយាមដ៏ល្អ) នយមួយទៀត ធម៌ ដែលឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ព្រោះជាហេតុព្យាយាមដោយប្រពៃ ។ មួយទៀត ធម្មជាតនោះ ឈ្មោះថា ល្អ ព្រោះវៀរចាកវបស់ដែលគួរខ្ពើម ព្រោះកិលេស និង ឈ្មោះថា បធាន ព្រោះនាំមកនូវភាពជាអ្នកប្រសើរ និង ព្រោះធ្វើនូវភាពជាប្រធាន ដោយអត្ថថាញុាំងប្រយោជន៍សុខឲ្យបានសម្រេច ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតនោះ ទើបឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ។ ពាក្យថា "សម្មប្បធាន" នោះ ជាឈ្មោះ នៃវីរិយៈ ។ សម្មប្បធាននេះនោះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ញុាំងកិច្ច គឺការលះ និង ការមិនឲ្យកើតឡើង នៃអកុសលទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ និង មិនទាន់កើតឡើងហើយ និង ញុាំងកិច្ច គឺការឲ្យកើតឡើង និង ការតាំងនៅ នៃកុសលទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង និង ដែលកើតឡើងហើយឲ្យសំរេច ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ៤ ។

គុណជាតិ ឈ្មោះថា ឥទ្ធិ ព្រោះអត្ថថា សម្រេច ដូចបាន

ញាណាទសុរនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(អត្ថនៃឥទ្ធិបាទ)

ពោលហើយខាងដើម ។ ធម៌ណា ជាបាទនៃឥទ្ធិ ដោយអត្ថ គឺ ជាប្រធាន នៃសម្បយុត្តធម៌ នៃឥទ្ធិបាទនោះ និង ដោយអត្ថ គឺ ជាហេតុនៃចំណែកខាងដើម នៃឥទ្ធិដែលជាផល ព្រោះហេតុនោះ ធម៌នោះ ទើបឈ្មោះថា ឥទ្ធិបាទ ។ ឥទ្ធិបាទនោះ មាន ៤ ប្រការ ដោយអំណាចនៃធម៌ មានឆន្ទៈ ជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើប ហៅថា ឥទ្ធិបាទ ៤ ។ ដូចជាបាលីថា ៖

"បត្តាវោ [1] ឥទ្ធិបាទា ឆន្ទិទ្ធិបាទោ វីរិយិទ្ធិបាទោ បិត្តិទ្ធិបាទោ វីមំសិទ្ធិបាទោ *ឥទ្ធិបាទ ៤ គឺៈ ឆន្ទិទ្ធិបាទ (ឥទ្ធិបាទ គឺឆន្ទៈ) វីរិយិទ្ធិបាទ (ឥទ្ធិបាទ គឺវីរិយៈ) ចិត្តិទ្ធិបាទ (ឥទ្ធិបាទ គឺចិត្ត) វីមំសិទ្ធិបាទ (ឥទ្ធិបាទ គឺវីមំសា) ធម៌ទាំងឡាយ មានឆន្ទៈ ជាដើមនេះ ជាលោកុត្តរៈ ដោយពិត ។ ចំណែកដែលជាលោកិយៈ សូម្បីជាធម៌ដែលបានហើយ ដោយអំណាចនៃឆន្ទាធិបតី ជាដើម ក៏ហៅថា ជាឥទ្ធិបាទ ព្រោះបាលីថា "បើភិក្ខុ ធ្វើឆន្ទៈ [2] ឲ្យជា អធិបតី រមែងបាននូវសមាធិ បាននូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍ មួលតែមួយ នេះហៅថា ឆន្ទសមាធិ" ដូច្នេះជាដើម ។*

(អត្ថនៃឥន្ទ្រិយ៍ និង ពលៈ)

ធម៌ ដែលឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ៍ ព្រោះអត្ថថា ជាសភាព ជា អធិបតី ដែលបានឈ្មោះថា គ្របសង្កត់ ព្រោះគ្របសង្កត់បាន

១- អភិ.វិ. ភាគទី ៨១ ទំព័រ ២០២ ។ ២- អភិ. ភាគទី ៨១ ទំព័រ ១៧៨ ។

នូវការមិនជឿ, សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស, សេចក្តីប្រមាទ, សេចក្តីពាយមាយចិត្ត និង សេចក្តីវង្វេងមិនដឹងការពិត, មួយទៀត ធម៌ឈ្មោះថា ពលៈ ដោយអត្ថថា មិនញាប់ញ័រ ព្រោះអកុសលទាំងឡាយមានការមិនជឿជាដើម គ្របសង្កត់មិនបាន ។ ធម៌ទាំងពីរយ៉ាងនេះឯង មានវិភាគ ៥ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃធម៌មានសទ្ធា ជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ឥន្ទ្រីយ៍ ៥ ពលៈ ៥ ។

(អត្ថនៃពោជ្ឈង្គ និង អង្គមគ្គ)

ក៏ធម៌ទាំងឡាយ ៧ មានសតិជាដើម ឈ្មោះថា ពោជ្ឈង្គ ព្រោះជាអង្គនៃសត្វដែលត្រាស់ដឹង ។ មួយទៀត ធម៌ ៨ មានសម្មាទិដ្ឋិ ជាដើម ឈ្មោះថា អង្គមគ្គ ដោយអត្ថថា នាំចេញចាកសង្សារវដ្ត ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គ មានអង្គ ៨ ។

ពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ដូចពោលមក រមែងបាន ក្នុងចិត្តផ្សេងៗ ក្នុងបុព្វភាគ យ៉ាងនេះថា “កាលបើលោកិយវិបស្សនាប្រព្រឹត្តទៅ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន រមែងមាន ដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកកំណត់យកកាយ ដោយអាការ ១៤ យ៉ាង, វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន រមែងមាន ដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកកំណត់នូវវេទនា ដោយអាការ ៩ យ៉ាង, ចិត្តានុបស្សនាសតិ-បដ្ឋាន រមែងមាន ដល់ព្រះយោគាវចរ អ្នកកំណត់នូវចិត្ត ដោយអាការ ១៦ យ៉ាង, ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន រមែងមាន ដល់

ព្រះយោគាវចរ អ្នកកំណត់នូវធម៌ទាំងឡាយ ដោយអាការ ៥ យ៉ាង ។ សម្មប្បធាន ទី១ រមែងមាន ក្នុងពេលដែលឃើញនូវអកុសល ដែលមិនធ្លាប់កើតឡើង (ដល់ខ្លួន) ក្នុងអត្តភាពនេះ (តែ) កើតឡើងហើយ ដល់អ្នកដទៃ ទើបគិតថា: អកុសលនុ៎ះ កើតឡើងហើយ ដល់អ្នកដទៃ ដែលប្រតិបត្តិ យ៉ាងណា, អាត្មាអញ នឹងមិនប្រតិបត្តិ យ៉ាងនោះទេ, កាលបើដូច្នោះ អកុសលនេះ នឹងមិនកើតឡើង ដល់អាត្មាអញឡើយ ដូច្នេះហើយ ក៏ព្យាយាម មិនឲ្យអកុសលនោះ កើតឡើងបាន, សម្មប្បធាន ទី២ រមែងមាន ក្នុងពេលដែលឃើញនូវអកុសលដែលកើតឡើង មកដល់ខ្លួនឯង ហើយព្យាយាម ដើម្បីលះអកុសលនោះចោល, សម្មប្បធាន ទី៣ រមែងមានដល់អ្នកព្យាយាម ដើម្បីញុំាងឈាន ឬ វិបស្សនា ដែលមិនទាន់បានកើតឡើង ក្នុងអត្តភាពនេះ ឲ្យកើតឡើង, សម្មប្បធាន ទី៤ រមែងមាន ដល់អ្នកដែលញុំាងឈាន ឬ វិបស្សនា ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យកើតឡើងជារឿយៗ ដោយប្រការដែលមិនសាបសូន្យទៅ, ឥទ្ធិបាទទាំងឡាយ មានឆន្ទិទ្ធិបាទ ជាដើម រមែងមាន ក្នុងពេលដែលធ្វើឥទ្ធិបាទ មានឆន្ទិទ្ធិបាទជាដើមនោះៗ ឲ្យជាធុរៈ ហើយញុំាងកុសល ឲ្យកើតឡើង, សម្មាវាចា ជាដើម រមែងមាន ក្នុងពេលដែលវៀរចាកពីមិច្ឆាវាចា ជាដើម ដូច្នេះ, តែក្នុងពេលដែលញាណទាំង ៤ នេះ កើតឡើង, ធម៌ទាំងនោះ រមែងបានក្នុងចិត្តតែមួយ ។ លើកលែងតែសម្មប្បធាន ៤ ចេញ ធម៌ទាំង

ទាំងឡាយ ដ៏សេស ៣៣ រមែងមាន ក្នុងខណៈនៃផលចិត្ត ។ ក៏ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលមានក្នុងចិត្តតែមួយយ៉ាងនេះ សតិដែលមានព្រះនិព្វាន ជាអារម្មណ៍ ក៏ជាមួយគ្នាហ្នឹងឯង លោកហៅថា សតិបដ្ឋាន ៤ ដោយអំណាចនៃការញ៉ាំងកិច្ច គឺការលះនូវសេចក្តីសំគាល់ថាល្អ ជាដើម ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានកាយជាដើម ឲ្យសម្រេច ។ វីរិយៈ ក៏ជាមួយគ្នាហ្នឹងឯង លោកហៅថា សម្មប្បធាន ៤ ដោយអំណាចនៃការញ៉ាំងកិច្ច មានការញ៉ាំងអកុសលដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ មិនឲ្យកើតឡើងបាន ជាដើម ឲ្យសម្រេច ។ តែក្នុងផ្នែកដែលនៅសល់ ការដក និង ការបន្ថែម មិនមានទេ ។

វិភាគមួយទៀត ក្នុងពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ប្រការនោះ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មាន ៦ ប្រការ គឺ ធម៌ ៩ មាន ប្រការតែមួយ, ធម៌ ១ មាន ២ យ៉ាង, ម៉្យាងទៀត ធម៌ ១ មាន ៤ យ៉ាង មាន ៥ យ៉ាង មាន ៨ យ៉ាង និង មាន ៩ យ៉ាង ។

ពាក្យថា “ធម៌ មានប្រការតែ ១” អធិប្បាយថា ធម៌ ៩ នេះ គឺ: ឆន្ទៈ, ចិត្តៈ, បីតិ, បស្សទ្ធិ, ឧបេក្ខា, សង្កប្បៈ, វាចា, កម្មន្តៈ, អាជីវៈ មានប្រការតែមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយអំណាចនៃឆន្ទិទ្ធិ ជាដើម មិនគប់រកនូវចំណែកជនៃឡើយ ។

ពាក្យថា “ធម៌ ១ មាន ២ ប្រការ” បានដល់ សទ្ធា ស្តិត

នៅដោយចំណែក ២ យ៉ាង គឺ ឥន្ទ្រីយ៍ ១ ពលៈ ១ ។

ពាក្យថា "មួយទៀត ធម៌ ១ មាន ៤ ប្រការ មាន ៥ ប្រការ" បានដល់ មួយទៀត ធម៌ ១ ទៀត ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៤ យ៉ាង, មួយផ្សេងទៀត ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៥ យ៉ាង ។ ក្នុងធម៌ ២ យ៉ាងនោះ សមាធិ ១ ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៤ យ៉ាង គឺ ឥន្ទ្រីយ៍, ពលៈ, ពោជ្ឈង្គ និង មគ្គ, បញ្ញា ១ ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៥ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃធម៌ ៤ យ៉ាងនោះ និង ចំណែកនៃឥទ្ធិបាទ ។

ពាក្យថា "ធម៌ ១ មាន ៨ ប្រការ និង មាន ៩ ប្រការ" សេចក្តីថា ធម៌ ១ ផ្សេងទៀត ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៨ យ៉ាង, មួយទៀត ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៩ យ៉ាង ។ គឺ សតិ ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៨ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃសតិបដ្ឋាន ៤, ឥន្ទ្រីយ៍, ពលៈ, ពោជ្ឈង្គ និង មគ្គ ។ វីរិយៈ ស្ថិតនៅ ដោយចំណែក ៩ ដោយអំណាចនៃសម្មប្បធាន ៤, ឥទ្ធិបាទ, ឥន្ទ្រីយ៍, ពលៈ, ពោជ្ឈង្គ និង មគ្គ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

តាមន័យដែលបានពោលមកហើយនេះ

ពោធិបក្ខិយធម៌ទាំងនោះ មិនប្រទ្ឆក់ប្រទ្ឆំគ្នា មាន ១៤ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ពោលដោយចំណែក មាន ៧ ប្រការ បើពោលដោយប្រភេទ មាន ៣៧ ប្រការ, ធម៌ទាំងអស់នោះឯង មានព្រម ក្នុងខណៈនៃអរិយមគ្គ កើតឡើង

ព្រោះធ្វើកិច្ច របស់ខ្លួន ឱ្យសំរេច និង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដោយមានរូបស្មើគ្នា ។

ភាពនៃពោធិបក្ខិយធម៌ ពេញបរិបូណ៌ ក្នុងញាណទស្សនៈនេះ គប្បីជ្រាបដោយប្រការដូចបានពោលមកនេះ ជាដំបូងសិន ។

(๔๙๘) បទថា "វុដ្ឋានគាមិនិយោគោ" ប្រែថា ការចេញ និង ការប្រកបព្រម ដោយពលៈ ។ ព្រោះថា លោកិយវិបស្សនា ចេញពីនិមិត្ត មិនទាន់បាន ព្រោះនៅមាននិមិត្តជាអារម្មណ៍ និង ចេញពីបវត្តៈ (ការប្រព្រឹត្តិ) មិនទាន់បាន ព្រោះកាត់នូវសមុទយៈដែលជាហេតុនៃបវត្តៈ មិនទាន់បាន ។ គោត្រភូញាណ ក៏មិនទាន់ចេញពីបវត្តៈ ព្រោះកាត់សមុទយៈ មិនទាន់បាន ។ ប៉ុន្តែចេញពីនិមិត្តបាន ព្រោះមានព្រះនិព្វាន ជាអារម្មណ៍ ព្រោះហេតុនោះ គោត្រភូញាណនោះ ទើបជាឯកតោវុដ្ឋានៈ (ចេញដោយចំណែកមួយ) ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា "បញ្ញា [๑] ក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ ចាកសង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ឈ្មោះថា គោត្រភូញាណ" ។ នយដូចគ្នានោះដែរ ញាណ ត្រឡប់ចាកការកើតហើយសុះទៅកាន់ការមិនកើត [๒] ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា គោត្រភូ, ញាណ ត្រឡប់ចាកការប្រព្រឹត្តិ (ហើយសុះទៅកាន់ការមិនប្រព្រឹត្តិ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ) ។ ពាក្យបាលីទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ។

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រ ๑๕๕ ។ ๒- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រ ๑๕๑ ។

ញាណានុស្សរនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ចំណែកញាណ ៤ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា ចេញចាកនិមិត្ត ព្រោះមិនមាននិមិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា ចេញចាកការប្រព្រឹត្តិ ព្រោះកាត់ផ្តាច់សមុទយៈបាន ហេតុនោះ ញាណទាំង ៤ នេះ ទើបចាត់ជាឧភតោវុដ្ឋានៈ គឺចេញចាកសភាវៈទាំង ២ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលហើយថា "បញ្ញា ក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ ចាកសភាវៈទាំងពីរ ឈ្មោះថា មគ្គញ្ញាណ តើយ៉ាងដូចម្តេច? [1] ។ ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាឃើញ រមែងចេញចាកមិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងចេញចាកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមមិច្ឆាទិដ្ឋិនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង រមែងចេញចាកនិមិត្តទាំងពួងខាងក្រៅផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា "បញ្ញា ក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ ចាកសភាវៈទាំង ២ យ៉ាង ឈ្មោះថា មគ្គញ្ញាណ"។ សម្មាសង្កប្បៈ ដោយអត្ថថា លើកចិត្តទៅកាន់អារម្មណ៍ រមែងចេញចាកមិច្ឆាសង្កប្បៈ... សម្មាវាចា ដោយអត្ថថា រក្សាទុក រមែងចេញចាកមិច្ឆាវាចា... សម្មាកម្មន្តៈ ដោយអត្ថថា តាំងឡើង រមែងចេញ ចាកមិច្ឆាកម្មន្តៈ... សម្មាអាជីវៈ ដោយអត្ថថា ផូរផង់ រមែងចេញចាកមិច្ឆាអាជីវៈ... សម្មាវាយាមៈ ដោយអត្ថថា ផ្គងឡើង រមែងចេញចាកមិច្ឆាវាយាមៈ... សម្មាសតិ ដោយអត្ថថា ប្រុងប្រយ័ត្ន រមែងចេញចាកមិច្ឆាសតិ.... សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ រមែងចេញ

๑- សុ. ភាគទី ๖๔ ទំព័រ ๑๕๕ ។

ចាកមិច្ឆាសមាធិ រមែងចេញចាកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តតាម នូវមិច្ឆាសមាធិនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង រមែងចេញចាកនិមិត្តទាំងពួងខាងក្រៅផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា "បញ្ញា ក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ ចាកសភាវៈទាំង ២ ឈ្មោះថា មគ្គញ្ញាណ" ដូច្នេះ ។

ក្នុងខណៈនៃសកទាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថាឃើញ ។ល។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ រមែងចេញចាកកាមរាគៈ សញ្ញោជនៈ និង បដិឃសញ្ញោជនៈដ៏គ្រោតគ្រាត ចាកកាមរាគានុស័យ និង បដិឃានុស័យ ដ៏គ្រោតគ្រាត ... ។ល។

ក្នុងខណៈនៃអនាគាមិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថា ឃើញ ។ល។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ រមែងចេញចាកកាមរាគៈ សញ្ញោជនៈ និង បដិឃសញ្ញោជនៈ ដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ និង បដិឃានុស័យ ដ៏ល្អិត ... ។ល។

ក្នុងខណៈនៃអរហត្តមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថា ឃើញ ។ល។ សម្មាសមាធិ ដោយអត្ថថា មិនរាយមាយ រមែងចេញចាករូបរាគៈ, អរូបរាគៈ, មានៈ, ឧទ្ធច្ចៈ, អវិជ្ជា, មានានុស័យ, ភវរាគានុស័យ និង អវិជ្ជានុស័យ រមែងចេញចាកកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តតាម នូវអនុស័យកិលេសនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង រមែងចេញចាកនិមិត្តទាំងពួង ខាងក្រៅផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា បញ្ញា ក្នុងការចេញ និង ការវិលត្រឡប់ ចាក

សភាវៈទាំង ๒ ឈ្មោះថា មគ្គញ្ញាណ” ដូច្នេះ ។

(ពលសមាយោគៈ)

ក៏ក្នុងពេលដែលចំរើនសមាបត្តិ ๘ ដែលជាលោកិយ, សមថពលៈ រមែងមានកម្លាំងក្រៃលែង ។ ក្នុងពេលដែលចំរើនវិបស្សនា មានអនិច្চានុបស្សនាជាដើម វិបស្សនាពលៈ រមែងមានកម្លាំងក្រៃលែង ។ តែក្នុងខណៈនៃអរិយមគ្គ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជាប់គ្នាជាគូ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអត្ថថា មិនប្រព្រឹត្តកន្ទងដល់គ្នានឹងគ្នា ។ ព្រោះហេតុនោះ ពលសមាយោគៈ (ការប្រកបព្រមដោយពលៈ) ទាំង ๒ ទើបមាន ក្នុងញាណទាំង ๔ យ៉ាងនេះ ។ សមដូចបាលីថា “កាលបុគ្គលចេញ ចាកកិលេសដែលច្រឡំដោយខន្ធចៈផង [๑] ចាកខន្ធទាំងឡាយផង ភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ការមិនរាយមាយ គឺសមាធិ មានពិរោធ ជាគោចរ កាលបុគ្គលចេញចាកកិលេស ដែលច្រឡំដោយអវិជ្ជាផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង វិបស្សនា ដោយអត្ថថា ឃើញរឿយៗ ក៏មានពិរោធជាគោចរដែរ សមថៈ និង វិបស្សនា ដោយអត្ថថា ចេញ ជាគុណជាតិ មានរសតែមួយ ជាប់គ្នាជាគូ មិនកន្ទងនូវគ្នានឹងគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា កិកូ ចំរើនធម៌ដែលជាប់គ្នាជាគូ គឺ សមថៈ និង វិបស្សនា ដោយអត្ថថា ចេញ” ដូច្នេះ ។

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๗๑ ទំព័រទី ๓๐ ។

វុដ្ឋាន: (ការចេញ) និង ពលសមាយោគ: (ការប្រកបព្រមដោយពលៈ) ក្នុងញាណទស្សនវិសុទ្ធិនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ។

(បហាន:)

(៤៥៩) ពាក្យថា "និងគួរជ្រាបការលះធម៌ទាំងឡាយដែលញាណ ឯណា គួរលះ" មានសេចក្តីថា ក៏ធម៌ទាំងឡាយ ឯណា គឺញាណ ឯណា ក្នុងញាណទាំង ៤ នេះ គប្បីលះ, គប្បីជ្រាបការលះនូវធម៌ទាំងឡាយនោះផង ។ ក៏ញាណទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកធ្វើនូវការលះ នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលហៅថា សំយោជន:, កិលេស, មិច្ឆត្ត:, លោកធម៌, មច្ឆរិយ:, វិបល្លាស:, គណ្ឋ:, អគតិ, អាសវ:, ឱឃ:, យោគ:, នីវរណ:, បរាមាស:, ឧបាទាន, អនុសយ:, មល:, អកុសលកម្មបថ និង អកុសលចិត្តុប្បាទ តាមសមគួរដល់សេចក្តីព្យាយាម ។

(សំយោជន:)

ក្នុងធម៌ទាំងនោះ ធម៌ ១០ មានរូបរាគ: ជាដើម ហៅថា សំយោជន: ព្រោះជាធម៌ចងខន្ធទាំងឡាយ ដោយខន្ធទាំងឡាយចងកម្មជាមួយនឹងផល ឬ ចងសត្វទាំងឡាយជាមួយនឹងទុក្ខ ។ មែនពិត ធម៌មានរូបរាគ: ជាដើមនោះ មានជរាបណា, ខន្ធ ផល និង ទុក្ខទាំងឡាយនោះ ក៏នៅតែមិនដាច់អស់ទៅ ជរាបនោះដែរ ។ ក្នុងធម៌ទាំង ១០ នោះ ធម៌ ៥ នេះ គឺ រូបរាគ: អរូបរាគ: មាន:

ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា ឈ្មោះថា ឧទ្ធម្ភាគិយសំយោជនៈ ព្រោះចងនូវខន្ធ ដែលកើត ពួជ៏ខាងលើ ជាដើម ។ ធម៌ ៥ នេះ គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសៈ កាមរាគៈ បដិឃៈ ឈ្មោះថា អធោ-ភាគិយសំយោជនៈ ព្រោះចងនូវខន្ធ ដែលកើត ពួជ៏ខាងក្រោម ជាដើម ។

(កិលេស)

ធម៌ ១០ នេះ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ឈ្មោះថា កិលេស ព្រោះសៅហ្មងខ្លួនឯងផង និង ព្រោះញុំាងសម្បយុត្តធម៌ ឲ្យសៅហ្មងផង ។

(មិច្ឆត្តៈ)

ធម៌ ៨ នេះ គឺ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆា-កម្មន្តៈ មិច្ឆាអាជីវៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ឬ ត្រូវជា ១០ ទាំងមិច្ឆាវិមុត្តិ និង មិច្ឆាញាណៈ ឈ្មោះថា មិច្ឆត្តៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅខុស ។

(លោកធម៌)

ធម៌ ៨ នេះ គឺ លាភ គ្មានលាភ យស គ្មានយស សុខ ទុក្ខ និន្ទា សរសើរ ឈ្មោះថា លោកធម៌ ព្រោះកាលបើលោកមាន, ការប្រព្រឹត្តិទៅ ជាធម៌មាន មិនចេះដាច់ ។ តែពាក្យថា “លោកធម៌” ក្នុងទីនេះនុ៎ះ គប្បីជ្រាបថា “លោកធ្វើការប្រកាន់យកការត្រេកអរ ដែលមានឥដ្ឋារម្មណ៍ មានលាភជាដើម ជាទី

តាំង និង សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ចិត្ត មានអនិដ្ឋារម្មណ៍ មានការមិនមានលាភជាដើម ជាទីតាំង ដោយសព្ទ គឺ លោកធម៌ ដោយជិតគ្នានឹងហេតុ” ។

(មច្ឆរិយៈ)

សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ាងនេះ គឺ កំណាញ់អាវាស កំណាញ់ត្រកូល កំណាញ់លាភ កំណាញ់ធម៌ កំណាញ់វណ្ណៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការអត់ធន់មិនបាន នូវរបស់ខ្លួន ជាសាធារណៈដល់ជនដទៃ ក្នុងអាវាសជាដើម ឈ្មោះថា មច្ឆរិយៈ ។

(វិបល្លាស)

វិបល្លាស ៣ គឺ សញ្ញាវិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិ-វិបល្លាស ដែលប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងនេះថា “ ជារបស់ទៀង ជាសុខ ជាខ្លួនប្រាណ ជារបស់ល្អ ក្នុងវត្ថុទាំងឡាយដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា និង មិនល្អហ្មឺងឯង ” ឈ្មោះថា វិបល្លាស ។

(គណ្ឋៈ)

សង្កិលេសធម៌ ៤ មានអភិជ្ឈា ជាដើម ឈ្មោះថា គណ្ឋៈ (កិលេសជាគ្រឿងជោតក្រង) ព្រោះជោតក្រងនូវនាមកាយ និង រូបកាយ ។ ពិតមែនដូច្នោះ សង្កិលេសធម៌ទាំងនោះ លោកពោលយ៉ាងដូច្នេះថា “អភិជ្ឈា ជាកាយគណ្ឋៈ, ព្យាបាទ ជាកាយគណ្ឋៈ, សីលព្វតបរាមាសៈ ជាកាយគណ្ឋៈ, ឥទំសច្চាភិនិវេសៈ (ការប្រកាន់ស្អិតថានេះជារឿងពិត) ជាកាយគណ្ឋៈ” ។

ញាណានុសយនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

(អគតិ)

ពាក្យថា "អគតិ" ជាឈ្មោះ នៃការធ្វើនូវបស់ដែលមិនគួរធ្វើ និង ការមិនធ្វើនូវបស់ដែលគួរធ្វើ ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីស្អប់ សេចក្តីវង្វេង និង ការភ័យខ្លាច ។ មែនពិត ការធ្វើនូវបស់ដែលមិនគួរធ្វើ និង ការមិនធ្វើបស់ដែលគួរធ្វើនោះ លោកហៅថា អគតិ (សេចក្តីលំអៀង) ព្រោះជាកិច្ចដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត ។

(អាសវៈ ឱឃៈ យោគៈ)

ពាក្យថា "អាសវៈ" នុ៎ះ ជាឈ្មោះ នៃកាមរាគៈ ភវរាគៈ មិច្ឆាទិដ្ឋិ និង អវិជ្ជា ព្រោះហូរចេញមកអំពី "អា" គឺ គោត្រកូ ដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ និង អំពី "អា" គឺ ភវគ្គៈ (គឺកពន្លង់ខ្ពស់) ដោយអំណាចនៃឱកាស, ម៉្យាងទៀត ព្រោះហូរចេញមកអំពីទ្វារទាំងឡាយ ដែលមិនបានសង្រួម រវាំងហើយ ដោយអត្ថគឺហូរចេញជានិច្ច ដូចជាទឹកហូរចេញពីភ្នំដែលធ្លុះ យ៉ាងដូច្នោះឯង, មួយទៀត ព្រោះជាហេតុកកើតនៃសំសារទុក្ខ ។

សូម្បីពាក្យថា "ឱឃៈ" ក៏ជាឈ្មោះ នៃសង្គិលេសធម៌ទាំងឡាយ មានកាមរាគៈ ជាដើមនោះនុ៎ះឯង ព្រោះអត្ថថា ទាញទៅក្នុងសាគរ គឺកព និង ព្រោះអត្ថថា ឆ្លងបានដោយកម្រ ។

ឯពាក្យថា "យោគៈ" ក៏ជាឈ្មោះ នៃសង្គិលេសធម៌ទាំងឡាយនោះដែរ ព្រោះមិនឲ្យព្រាត់ប្រាសចាកអារម្មណ៍ និង ព្រាត់

ប្រាសចាកទុក្ខបាន ។

(នីវរណៈ)

ធម៌ទាំង៦ ប្រាយ ៥ មាន កាមច្ឆន្ទៈ ជាដើម ឈ្មោះថា នីវរណៈ ព្រោះអត្ថថា ហាមប្រាមចិត្ត រារាំងចិត្ត បិទបាំងចិត្ត ។

(បរាមាសៈ)

ពាក្យថា "បរាមាសៈ" នុ៎ះ ជាឈ្មោះ នៃការយល់ឃើញខុស ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអាការ គឺការប្រព្រឹត្តិកន្ទងនូវសភាវៈនៃធម៌នោះៗ ហើយ ទៅចាប់យក នូវសភាវៈដែលមិនពិត ជាដៃទៀតទៅវិញ ។

(ឧបាទាន)

ឧបាទាន ៤ មាន កាមុបាទាន ជាដើម ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទនិទ្ទេស ដោយអាការទាំងពួង ឈ្មោះថា ឧបាទាន ។

(អនុស័យ)

ធម៌ទាំង៦ ប្រាយ ៧ មាន កាមរាគៈ ជាដើម ដែលលោកបានពោលហើយ យ៉ាងនេះថា "អនុស័យ គឺកាមរាគៈ អនុស័យ គឺបដិឃៈ អនុស័យ គឺមានៈ អនុស័យ គឺទិដ្ឋិ អនុស័យ គឺវិចិកិច្ឆា អនុស័យ គឺភវរាគៈ អនុស័យ គឺអវិជ្ជា" ឈ្មោះថា អនុស័យ ព្រោះអត្ថថា កម្ចាំង ។ មែនពិត ធម៌ទាំងនោះ រមែងដេកនៅរឿយៗ ក្នុងសន្តាន ព្រោះកិលេសទាំង៦ប្រាយ មានកាមរាគៈ ជា

ដើម ជាហេតុកើតឡើងរឿយៗ ព្រោះជាកម្ចាត់ហ្នឹងឯង ព្រោះហេតុនោះ ទើបបានឈ្មោះថា អនុស័យ ។

(មលៈ)

ធម៌ ៣ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ ឈ្មោះថា មលៈ ព្រោះខ្លួនឯង ក៏មិនបរិសុទ្ធផង និង ព្រោះធ្វើសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធិដល់អ្នកដទៃទៀតផង ដូចជាប្រេងថ្នាំបន្តក់ក្អែក និង កក់ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

(អកុសលកម្មបថ)

ធម៌ ១០ នេះ គឺ បាណាតិបាត អទិន្នាទាន កាមេសុមិច្ឆាចារ មុសាវាទ បិសុណាវាចា ផរុសវាចា សម្ផប្បលាប អភិជ្ឈា ព្យាបាទ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អកុសលកម្មបថ ព្រោះជាអកុសលកម្មផង ព្រោះជាផ្លូវនៃទុគ្គតិទាំងឡាយផង ។

(អកុសលចិត្តុប្បាទ)

ធម៌ ១២ នេះ គឺ ធម៌ជាលោភមូល ៨ ទោសមូល ២ មោហមូល ២ ឈ្មោះថា អកុសលចិត្តុប្បាទ ។

ញាណ ៤ នុ៎ះ ជាអ្នកធ្វើនាទីលះ នូវធម៌ទាំងឡាយ មានសំយោជនៈ ជាដើមនុ៎ះ ដូចបានពោលមកហើយ តាមសមគួរដល់សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ។

តើលះ យ៉ាងដូចម្តេច? ។ ពោលក្នុងសំយោជនៈ ជាមុនសិន ធម៌ ៥ នេះ គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្វតបរាមាសៈ,

កាមរាគៈ និង បដិឃៈ ដែលជាផ្លូវនៃអបាយ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីសម្លាប់, កាមរាគៈ និង បដិឃៈ ដ៏សេស ដែលគ្រោតគ្រាត ជាធម៌ គឺញាណ ទី ២ គប្បីសម្លាប់, ចំណែកខាង ល្អិត ជាធម៌ គឺ ញាណ ទី៣ គប្បីសម្លាប់, ធម៌ដែលមានរូបរាគៈជាដើម ទាំង ៥ យ៉ាង ជាធម៌ គឺញាណ ទី ៤ គប្បីសម្លាប់តែម្យ៉ាង ។

តពីនេះទៅ ក្នុងទីណា ខ្ញុំនឹងមិនធ្វើនូវការកំណត់ ដោយ ឯវំ សព្ទ ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំនឹងពោលពាក្យណាៗ ថា "ជាធម៌ គឺញាណ ថ្នាក់ខ្ពស់ គប្បីកំចាត់, ធម៌នោះៗ គប្បីជ្រាបថា ជាធម៌ដែលមាន ជំណើរទៅកាន់អបាយ ជាដើម គឺញាណខាងដើមៗ គប្បីកំចាត់ ហ្នឹងឯង ទើបជាធម៌ គឺញាណថ្នាក់ខ្ពស់ គប្បីកំចាត់" ។

ក្នុងកិលេសទាំងឡាយ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ជាធម៌ គឺញាណ ទី ១ គប្បីកំចាត់, ទោសៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី ៣ គប្បីកំចាត់, លោភៈ មោហៈ មានៈ ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង អនោត្តប្បៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី ៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងមិច្ឆត្តៈ ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយនេះ គឺ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មុសាវាទ មិច្ឆាកម្មន្តៈ មិច្ឆាអាជីវៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី ១ គប្បី កំចាត់, ធម៌ទាំងនេះ គឺ មិច្ឆាសង្កប្បៈ បិសុណាវាចា ផរុសាវាចា ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់ ។ ចេតនា ប៉ុណ្ណោះ គប្បីជ្រាប ថា "វាចា" ក្នុងទីនេះ ។

សម្មប្បយោគៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ

មិច្ឆាវិមុត្តិ មិច្ឆាញាណៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី ៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងលោកធម៌ទាំង៣ទ្បាយ បជិយៈ (ការថ្នាំងថ្នាក់) ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, សេចក្តីត្រេកអរ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

អាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា "សេចក្តីត្រេកអរ និង សេចក្តីសរសើរ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់" ។

មច្ឆរិយៈ ទាំង៣ទ្បាយ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងវិបល្លាសទាំង៣ទ្បាយ វិបល្លាសទាំងនេះ គឺ សញ្ញា-វិបល្លាស ចិត្តវិបល្លាស ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថា "ទៀង ក្នុងរបស់ដែលមិនទៀង ថា ជាអត្តា ក្នុងរបស់ដែលជាអនត្តា" យ៉ាងដូច្នេះក្តី, ទិដ្ឋិវិបល្លាស ថា "ជាសុខ ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខ ថា ជារបស់ល្អ ក្នុងរបស់ដែលមិនល្អ" យ៉ាងដូច្នេះក្តី, ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, សញ្ញាវិបល្លាស និង ចិត្តវិបល្លាស ថា "ជាសុខ ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខ" ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងគណ្ឋៈទាំង៣ទ្បាយ កាយគណ្ឋៈ គឺ សីលព្វតបរាមាសៈ និង ឥទំសច្ចាភិនិវេសៈ (ការប្រកាន់ស្អិតថារបស់ពិត) ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, កាយគណ្ឋៈ គឺព្យាបាទ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, កាយគណ្ឋៈ ដទៃទៀត (គឺអភិជ្ឈា) ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

អគតិ ជាធម៌ គឺញាណទី១ គប្បីកំចាត់តែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងអាសវៈទាំងឡាយ ទិដ្ឋាសវៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, កាមាសវៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, អាសវៈ ២ ក្រៅពីនេះ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។ សូម្បីក្នុងឱឃៈ និង យោគៈទាំងឡាយ ក៏មានន័យដូចគ្នានេះដែរ ។

ក្នុងនីវរណៈទាំងឡាយ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, នីវរណៈ ៣ នេះ គឺ កាមច្ឆន្ទៈ ព្យាបាទៈ កុក្កុច្ចៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, ថីនមិទ្ធៈ និង ឧទ្ធច្ចៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

បរាមាសៈ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់តែប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងឧបាទានទាំងឡាយ សូម្បីរូបរាគៈ និង អរូបរាគៈ ក៏ឈ្មោះថា ជ្រាក់ទៅ ក្នុងឧបាទាន ព្រោះលោកិយធម៌ទាំងឡាយ ចាត់ទុកថា "ជាកាម" ដោយអំណាចនៃវត្ថុកាម ព្រោះហេតុនោះ ឯង កាមុបាទាននោះ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់, ឧបាទានដ៏សេស ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងអនុស័យទាំងឡាយ ទិដ្ឋានុស័យ និង វិចិកិច្ឆានុស័យ ជាធម៌ គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, កាមរាគានុស័យ និង បដិឃានុស័យ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ និង អវិជ្ជានុស័យ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងមទ្ទិលទាំងឡាយ មទ្ទិល គឺទោសៈ ជាធម៌ គឺញាណ

ទី៣ គប្បីកំចាត់, មន្ទិលក្រៅអំពីនេះ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងអកុសលកម្មបថទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនេះ គឺ បាណាតិបាត អទិន្នាទាន កាមេសុមិច្ឆាចារ មុសាវាទ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាធម៌គឺញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់, ធម៌ទាំងនេះ គឺ បិសុណាវាចា ផរុសវាចា ឰាបាទ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, សម្ផប្បលាបៈ និង អភិជ្ឈា ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ។

ក្នុងអកុសលចិត្តុប្បាទទាំងឡាយ អកុសលចិត្តុប្បាទ ៥ គឺ ដែលជាទិដ្ឋិសម្បយុត្ត ៤ ជាវិចិកិច្ឆាសម្បយុត្ត ១ ជាធម៌ គឺ ញាណ ទី១ គប្បីកំចាត់ មែនពិត, ដែលជាបដិឃសម្បយុត្ត ២ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៣ គប្បីកំចាត់, សេសសល់អំពីនេះ ជាធម៌ គឺញាណ ទី៤ គប្បីកំចាត់ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ក៏របស់ណា គឺញាណឯណា គប្បីកំចាត់, របស់នោះ ក៏ឈ្មោះថា គឺញាណនោះ គប្បីលះ ។ ហេតុនោះ ទើបទ្រុំពោលថា “ញាណ ៤ នោះ ជាអ្នកធ្វើនាទីលះ នូវធម៌ទាំងឡាយ មានសំយោជនៈជាដើម ដូចបានពោលមកហើយ ដោយសមគួរដល់សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប” ។

(មគ្គញ្ញាណ លះកិលេស នៅពេលណា)

(๔๖๐) សួរថា “ក៏ញាណទាំងនេះ លះនូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលជាអតីត អនាគត ឬ ជាបច្ចុប្បន្ន ?” ។

ឆ្លើយថា "ក៏នឹងគប្បីពោលអ្វីក្នុងរឿងនុ៎ះ ដំបូង ប្រសិនបើ ញាណទាំងនោះលះនូវធម៌ទាំងឡាយដែលជាអតីត និង អនាគត, សេចក្តីព្យាយាម ក៏នឹងមិនបានផល ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះមិនមាន ធម៌ទាំងឡាយដែលត្រូវលះ ក្នុងទីនេះ រមែងលះ នូវធម៌ដែលជា បច្ចុប្បន្ន ទោះជាយ៉ាងដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាម ក៏មិនមានផល ព្រោះធម៌ទាំងឡាយ ដែលត្រូវលះ ព្រមជាមួយគ្នា នឹងសេចក្តី ព្យាយាម នៅមាន ទាំងមគ្គភាវនា ក៏រមែងបានជាសង្កិលេស-ធម៌ ឬ កិលេសទាំងឡាយ ជាវិប្បយុត្ត, ក៏បច្ចុប្បន្នកិលេស ឈ្មោះថា ចិត្តវិប្បយុត្ត មិនមានទេ" ដូច្នេះ ។

ក៏ពាក្យចោទនេះ គឺមិនមែនជាពាក្យដែលគិតមកថ្មីទេ ។ ព្រោះថា ក្នុងបាលីនុ៎ះឯង ក៏លោកពោលហើយថា "ភិក្ខុ នេះ [1] នោះ តែងលះនូវកិលេសទាំងឡាយ គឺ លះកិលេសទាំងឡាយ ដែលកន្លងទៅហើយ លះកិលេសទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់មក ដល់ លះកិលេសទាំងឡាយ ដែលកើតចំពោះមុខ" ដូច្នេះហើយ ពោលទៀតថា "បើលះកិលេសដែលកន្លងទៅហើយ មានតែញុំាង កិលេសដែលអស់ទៅហើយឲ្យអស់ទៅ ញុំាងកិលេសដែលរលត់ ហើយឲ្យរលត់ ញុំាងកិលេសដែលសាបសូន្យហើយ ឲ្យសាប សូន្យ ញុំាងកិលេសដែលវិនាសហើយឲ្យវិនាស គឺថា កិលេស ជាតឯណា ដែលកន្លងហើយ មិនមានទេ លះកិលេសជាតនោះ

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๓๑ ទំព័រទី ๒๔๒ ។

មែនឬ” ដូច្នេះហើយ បដិសេធថា “មិនលះកិលេសដែលកន្ធង់ទៅហើយទេ” ។

និងន័យដូចគ្នានោះ លោកពោលថា “បើលះកិលេសដែលមិនទាន់មានមក មានតែលះនូវកិលេសដែលមិនទាន់កើត លះកិលេសដែលមិនទាន់ដុះ លះកិលេសដែលមិនទាន់ផុសឡើង លះកិលេសដែលមិនទាន់កើតជ្រាកជ គឺថា កិលេសជាតឯណា ដែលមិនទាន់មានមក មិនទាន់មានទេ លះកិលេសជាតនោះឬ” យ៉ាងដូច្នេះហើយ បដិសេធថា “មិនមែនលះនូវកិលេស ដែលមិនទាន់មានមកទេ” ដូច្នេះ ។

និង ន័យដូចគ្នានោះដែរ លោកពោលថា “បើលះកិលេសដែលមិនកើតចំពោះមុខ, មានតែ ភិក្ខុអ្នកត្រេកអរ លះរាគៈ, អ្នកប្រទុស្ត លះទោសៈ, អ្នកវង្វេង លះមោហៈ, អ្នកប្រកួតប្រកាន់ លះមានៈ, អ្នកស្ទាបអង្អែល លះទិដ្ឋិ, អ្នកមានចិត្តរាយមាយ លះឧទ្ធច្ចៈ, អ្នកជល់នូវការមិនចេះជាច់ស្រេច លះវិចិកិច្ឆា, អ្នកមានកិលេសខ្ជាក់ក្ងា លះអនុស័យ, គឺថា ធម៌ខ្មៅ និង ធម៌ស តែងជាប់គ្នាជាគូ ប្រព្រឹត្តទៅ, មគ្គភាវនា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងដោយធម៌ទាំង ២ នោះ ឬ” ទើបបដិសេធទាំងអស់ថា “មិនមែនលះកិលេសដែលកន្ធង់ទៅហើយ មិនមែនលះកិលេសដែលមិនទាន់មានមក មិនមែនលះកិលេស ដែលកើតមាន ចំពោះមុខទេ” ដូច្នេះ, កាលបើបញ្ហាចុងក្រោយថា “បើដូច្នោះ មានតែមគ្គភាវនា

มิនមាន, ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផលមិនមាន, ការលះកិលេស មិនមាន, ការត្រាស់ដឹងធម៌ មិនមានមែនឬ” ដូច្នេះ ទើបលោក ប្តេជ្ញាថា “មិនមែនដូច្នោះទេ, [1] មគ្គភាវនា មាន ។ល។ ការ ត្រាស់ដឹងធម៌មាន” ដូច្នេះ ហើយពោលថា “ឧបមាដូចជាអ្វី” ទើប លោកពោលពាក្យនេះថា “ដូចជាដើមឈើជំទង់ មិនទាន់មានផ្លែ បុរសកាត់ផ្តាច់ឈើនោះ នៅត្រង់គល់ ឯអជាតផលណា របស់ ឈើនោះ ដែលមិនទាន់ចេញ ក៏លែងចេញ ដែលមិនទាន់កើត ក៏ លែងកើត ដែលមិនទាន់ពក ក៏លែងពក ដែលមិនទាន់កើត ជ្រុកជ ក៏លែងកើតជ្រុកជ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ, មាន ឧបមេយ្យ ដូចជាការកើតជាហេតុ ការកើតជាបច្ច័យ នៃការកើត កិលេស, ចិត្ត តែងស្ទុះទៅ ក្នុងការមិនកើត ព្រោះឃើញទោស ក្នុងការកើត ព្រោះតែចិត្តស្ទុះទៅ ក្នុងការមិនកើត ជានជា កិលេសទាំងឡាយណា ដែលមានការកើតឡើងជាបច្ច័យ គប្បី កើតឡើង, កិលេសទាំងឡាយនោះ ដែលមិនទាន់កើត ក៏លែង កើត ។ល។ ដែលមិនកើតជ្រុកជ ក៏លែងកើតជ្រុកជ, ការ រលត់ទុក្ខ (មាន) ព្រោះការរលត់ហេតុ យ៉ាងនេះឯង, ហេតុ គឺការ ប្រព្រឹត្តិទៅ ហេតុ គឺនិមិត្ត ហេតុ គឺការប្រមូលមក ឯការប្រមូល មកជាបច្ច័យ នៃការកើតកិលេស, ចិត្ត តែងស្ទុះទៅ ក្នុងការមិន ប្រមូលមក ជានជាកិលេសទាំងឡាយ ឯណា ដែលមានការ

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๓๑ ទំព័រទី ๒๙๔ ។

ប្រមូលមកជាបច្ចុប្បន្ន គប្បីកើត កិលេសទាំងនោះ ដែលមិនទាន់កើត ក៏លែងកើត ដែលមិនទាន់ជុះ ក៏លែងជុះ ដែលមិនទាន់ផុសឡើង ក៏លែងផុសឡើង ដែលមិនទាន់កើតប្រាកដ ក៏លែងកើតប្រាកដ, ការរលត់ទុក្ខ (មាន) ព្រោះការរលត់ហេតុ យ៉ាងនេះឯង, មគ្គភាវនា មាន, ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល មាន, ការលះនូវកិលេស មាន, ការត្រាស់ដឹងធម៌ មាន យ៉ាងនេះឯង" ដូច្នេះ ។

សួរថា "ដោយពាក្យថា កិលេសទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើត ក៏លែងកើត ជាដើមនេះ តើលោកសំដែងអំពីអ្វី?" ។ ឆ្លើយថា "លោកសំដែងការលះនូវកិលេសដែលបាននូវភូមិ" ។ សួរថា "ក៏កិលេសទាំងឡាយដែលបានភូមិ ជាអតីត អនាគត ឬក៏ ជាបច្ចុប្បន្ន?" ។ ឆ្លើយថា "កិលេសទាំងនោះ ឈ្មោះថា កើតឡើង ព្រោះបាននូវភូមិទុំៈឯង" ។

មែនពិត របស់ដែលកើតឡើងហើយ មានច្រើនប្រភេទ ដោយអំណាចនៃវត្តមានៈ (ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ) ភូតាបគតៈ (មានមកហើយ ប្រាសចាកទៅវិញ) ឱកាសកតៈ (ធ្វើឱកាស) ភូមិលទ្ធ (បាននូវភូមិ) ។

ក្នុងឧប្បន្នៈទាំងនោះ របស់ទាំងពួងដែលរាប់បានថា ប្រកបព្រម ដោយកិរិយាកើតឡើង ការទ្រុឌទ្រោម និង ការបែកធ្លាយ ឈ្មោះថា វត្តមានុប្បន្នៈ (គឺកើតឡើង ដោយនៅមានការប្រព្រឹត្តិទៅ) ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

កុសល និង អកុសល ដែលសោយនូវអារម្មណ៍ ហើយ រលត់ទៅវិញ ដែលរាប់ថា កូតាបគតៈ (គឺសោយហើយច្រាស ចាកទៅ)ក្តី កុសល និង អកុសល ដែលជាសង្ខ័តៈដ៏សេស ដល់នូវលក្ខណៈ ๓ មានការកើតឡើងជាដើម ដោយលំដាប់ហើយ ក៏រលត់ទៅវិញ ដែលរាប់ថា កូតាបគតៈ (គឺមានមកហើយ ច្រាស ចាកទៅ) ក្តី ឈ្មោះថា កូតាបគតុប្បន្នៈ (កើតឡើងហើយ មាន ហើយច្រាសចាកទៅ) ។ កម្មដែលលោកពោលហើយ ដោយនយ ថា "កម្មទាំងឡាយនោះឯណា ជាកម្មគឺបុគ្គលនោះ ធ្វើហើយក្នុង កាលមុន" ដូច្នេះជាដើម សូម្បីកម្មជាអតីតៈ ក៏ឈ្មោះថា ឱកាស-កតុប្បន្នៈ (កើតឡើងដោយធ្វើឱកាស) ព្រោះហាមនូវវិបាកដទៃ ទៀត ហើយធ្វើឱកាសឲ្យដល់វិបាក របស់ខ្លួនហើយតាំងនៅ, និង នយដូចគ្នានោះដែរ វិបាក ដែលមានឱកាស ដែលកម្មធ្វើហើយ សូម្បីជាវិបាក ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏ឈ្មោះថា ឱកាសក-តុប្បន្នៈ (កើតឡើងដោយមានឱកាសគឺកម្មធ្វើហើយ) ព្រោះកាល បើឱកាស គឺកម្មធ្វើហើយ យ៉ាងនោះ ក៏កើតឡើង ដោយពិត ។

អកុសល ដែលមិនទាន់ដកចេញហើយ ក្នុងភពទាំងឡាយ នោះៗ ឈ្មោះថា ភូមិលទ្ធុប្បន្នៈ (គឺកើតឡើងដោយបាននូវភូមិ) ។

(ការផ្ទៀងគ្នានៃភូមិ និង ភូមិលទ្ធៈ)

ក៏ក្នុងវារៈនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការផ្សេងគ្នា នៃភូមិ និង ភូមិលទ្ធៈ ។ ក៏បញ្ចក្ខន្ធ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភូមិ ๓ ជាអារម្មណ៍

នៃវិបស្សនា ឈ្មោះថា ភូមិ ។ កិលេសជាត ដែលគួរដល់ការកើតឡើង ក្នុងខន្ធទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ភូមិលទ្ធៈ ព្រោះភូមិនោះ ឈ្មោះថា ជាភូមិគឺកិលេសជាតនោះ បានហើយ ព្រោះហេតុនោះ កិលេសជាតនោះ ទើបឈ្មោះថា ភូមិលទ្ធៈ ។

តែភូមិនោះ មិនមែនបានដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ទេ ។ តាមពិត ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធទាំងឡាយ សូម្បីដែលជាអតីតៈ និង អនាគតទាំងពួង និង ខន្ធរបស់ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ សូម្បីជាខន្ធដែលលោកបានកំណត់ដឹងហើយ ដោយអំណាចអារម្មណ៍កិលេសទាំងឡាយ រមែងកើតឡើងបាន ដូចកិលេសកើតឡើងដល់សោរេយ្យសេដ្ឋី និង នន្ទមាណពជាដើម ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធទាំងឡាយ របស់ព្រះមហាកច្ចាយនៈ និង នាងឧប្បលវណ្ណា ជាដើម យ៉ាងនោះឯង ។ មួយទៀត បើកិលេសជាតនោះ គប្បីបានឈ្មោះថា ភូមិលទ្ធៈ, អ្នកណាមួយ ក៏មិនគប្បីលះនូវមូល នៃកពបានឡើយ ព្រោះកិលេសជាតនោះខ្លួនមិនគប្បីលះបង់បាន ។

តែភូមិលទ្ធៈ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃវត្ថុ ។ សេចក្តីថា ខន្ធទាំងឡាយដែលមិនបានកំណត់ដឹង ដោយវិបស្សនា រមែងកើតឡើង ក្នុងកពណាៗ បន្ទាប់អំពីការកើតឡើង ក្នុងកពនោះៗ កិលេសជាតដែលជាមូលនៃវដ្តៈ តែងដេកវៀយៗ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយនោះ កិលេសជាតនោះ គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ជាភូមិលទ្ធៈ (គឺបាននូវភូមិ) ដោយអត្ថ គឺលះមិនទាន់បាន ។ មួយ

ទៀត ក្នុងខន្ធទាំងឡាយដែលជាភូមិនោះ កិលេសទាំងឡាយ ដែលដេកត្រាំនៅ ដោយអត្ថថា លះមិនទាន់បាន ក្នុងខន្ធទាំងឡាយណា របស់បុគ្គលណា មាន, ខន្ធទាំងឡាយនោះ របស់បុគ្គលនោះប៉ុណ្ណោះ ជាវត្ថុនៃកិលេសទាំងឡាយនោះ, ខន្ធទាំងឡាយដែលជារបស់អ្នកដទៃ មិនមែនជាវត្ថុទេ ។ ម៉្យាងទៀត ខន្ធដែលជាអតីតទាំងឡាយតែប៉ុណ្ណោះ ជាវត្ថុនៃកិលេសទាំងឡាយ ដែលដេកត្រាំងនៅ ក្នុងសន្តាន ដោយអត្ថថា លះមិនទាន់បាន ក្នុងខន្ធដែលជាអតីតៈទាំងឡាយ, ខន្ធទាំងឡាយ ក្រៅពីនេះ មិនមែនជាវត្ថុទេ ។ ក្នុងខន្ធ ដែលជាអនាគតជាដើម ក៏មាននយ័ដូចគ្នានេះដែរ ។ នយ័ដូចគ្នានោះដែរ កាមាវចរខន្ធទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ជាវត្ថុនៃកិលេសទាំងឡាយ ដែលដេកត្រាំនៅក្នុងសន្តាន ដោយអត្ថថា លះមិនទាន់បាន ក្នុងកាមាវចរទាំងឡាយ, ខន្ធទាំងឡាយដទៃទៀត មិនមែនជាវត្ថុទេ ។ ក្នុងរូបាវចរខន្ធ និង អរូបាវចរខន្ធ ក៏នយ័ដូចគ្នានេះដែរ ។

ចំណែកក្នុងព្រះអរិយបុគ្គល មានព្រះសោតាបន្ន ជាដើម កិលេសជាតដែលជាមូលនៃវដ្តៈនោះៗ ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ របស់ព្រះអរិយបុគ្គលណាៗ គឺលោកលះបានហើយ ដោយមគ្គនោះៗ, ខន្ធទាំងឡាយនោះៗ របស់ព្រះអរិយបុគ្គលនោះៗ មិនបានឈ្មោះថា “ភូមិ” ព្រោះមិនមែនជាវត្ថុនៃកិលេស ដែលជាមូលនៃវដ្តៈទាំងឡាយនោះៗ ដែលលោកលះបានហើយ ។

ញាណានុសយនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ព្រោះកិលេសជាមូលនៃវដ្ដៈទាំងឡាយ គឺបុថុជ្ជនលះមិនទាន់បាន ដោយប្រការទាំងពួង កម្ម ដែលបុថុជ្ជនធ្វើ ឯណាមួយ ទើបជាកុសល ឬ អកុសល ។ វដ្ដៈ របស់បុថុជ្ជននោះ តែងវិលត្រឡប់ ព្រោះបច្ច័យ គឺកម្ម និង កិលេស ដោយប្រការដូច្នេះ ។

កិលេសជាត ដែលជាមូលនៃវដ្ដៈនុ៎ះ របស់បុថុជ្ជននោះ មិនគួរពោលថា “កិលេសជាតនោះ ដេកត្រាំនៅក្នុងសន្តាន ក្នុងរូបក្ខន្ធប៉ុណ្ណោះទេ មិនបានដេកត្រាំនៅ ក្នុងខន្ធដទៃផ្សេងទៀត មានវេទនាខន្ធ ជាដើមឡើយ ។ល។ ឬថា វាដេកត្រាំនៅ ក្នុងវិញ្ញាណក្ខន្ធ តែប៉ុណ្ណោះឯង មិនបានដេកត្រាំនៅក្នុងខន្ធឯទៀតៗ មានរូបក្ខន្ធ ជាដើមឡើយ” ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះវាបានដេកត្រាំនៅក្នុងខន្ធទាំង ៥ ដោយមិនខុសគ្នា ។ ពាក្យនោះ មានឧបមាដូចម្ដេច? ។ មានឧបមាដូចជារសជាតិជាដើម ក្នុងដើមឈើ ។ ប្រៀបដូចជា កាលបើដើមឈើធំ ដុះនៅលើផែនដី អាស្រ័យនូវរសជាតិដី និង រសជាតិទឹក ព្រោះមានរសជាតិដី និង ទឹក ជាបច្ច័យ ក៏លូតលាស់ដុះដាល ដោយឫស គល់ មែកតូចធំ ពន្លក ស្លឹក ផ្កា ផ្លែ ពេញអាកាស តពូជជាដើមឈើ ដោយការតភ្ជាប់គ្នាជាពូជតាំងនៅ រហូតដល់អវសានៃកប្ប, រសជាតិដីជាដើមនោះ មិនគួរពោលថា “វាជ្រាបចូលទៅ ក្នុងឫសតែប៉ុណ្ណោះឯង មិនបានជ្រាបចូលទៅ ក្នុងរបស់អ្វីទៀត មានគល់ឈើជាដើមទេ ។ល។ ឬថា វាជ្រាបចូលក្នុងផ្លែ តែប៉ុណ្ណោះឯង មិនបានជ្រាបចូលទៅ

ក្នុងរបស់ផ្សេងៗ ទៀត មានឫសជាដើមទេ" ដូច្នេះឡើយ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះវាជ្រាបចូលទៅ ក្នុងអវយវៈទាំងឡាយ មានឫសជាដើមទាំងអស់ ដោយមិនប្លែកគ្នាឡើយ យ៉ាងណាមិញ ។

មួយទៀត ប្រៀបបីដូចជាបុរសខ្លះ ជាអ្នកទៀយណាយក្នុងផ្កា និង ផ្លែជាដើម នៃដើមឈើនោះឯង គប្បីបោះបន្ទាពិស (បង្គោលពិស) ឈ្មោះថា មណ្ហកកណ្ហកៈ ចូលក្នុងទិសទាំង ៤, គ្រានោះ ដើមឈើនោះ ត្រូវសមួស្សនៃពិសនោះ ពាល់ត្រូវហើយ ក៏ដល់នូវការមិនបញ្ចេញផល មកជាធម្មតា មិនអាចញ៉ាំងការបន្តពូជជាឈើឲ្យកើតឡើងទៀតបាន ព្រោះតែរសជាតិដី និង រស-ជាតិទឹក អស់កម្លាំងហើយ យ៉ាងណាមិញ, កុលបុត្រ អ្នកធុញទ្រាន់ទៀយណាយ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃខន្ធ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ចាប់ផ្តើមចំរើនមគ្គ ៤ ក្នុងសន្តាន របស់ខ្លួន ដូចជាការបញ្ចូលពិសទៅ ក្នុងដើមឈើ ត្រង់ទិសទាំង ៤ របស់បុរសនោះ យ៉ាងនោះឯង, ក្នុងគ្រានោះ ខន្ធសន្តាននោះ នៃកុលបុត្រនោះ ត្រូវសមួស្សនៃពិស គឺមគ្គ ៤ នោះ ពាល់ត្រូវហើយ ជាសន្តានមានការបែកធ្លាយនៃកម្មទាំងពួង មានកាយកម្មជាដើម ដោយចូលទៅដល់ភាពត្រឹមតែជាកិរិយា មកដល់ នូវការមិនកើត ក្នុងភពថ្មី ជាធម្មតា តទៅទៀតបាន មិនអាចញ៉ាំងការតភ្ជាប់ ក្នុងភពឯទៀត ឲ្យកើតឡើងបានឡើយ ព្រោះកិលេសដែលជាមូល នៃវដ្តៈទាំងឡាយ អស់កម្លាំងហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ជាអ្នកមិនមាន

សេចក្តីប្រកាន់មាំ បរិនិព្វាន ព្រោះការរលត់នូវវិញ្ញាណ ចុងក្រោយ ដូចជាភ្លើងរលត់ហើយ យ៉ាងនោះឯង ។

សេចក្តីផ្សេងគ្នា នៃភូមិ និង ភូមិលទ្ធ: គប្បីជ្រាប ដូចបានពោលមកហើយនេះឯង ។

(ឧប្បន្ន: ៤ ផ្សេងទៀត)

នយមួយទៀត នៅមានឧប្បន្ន: ៤ យ៉ាង ផ្សេងទៀត គឺ សមុទាចារ:, អារម្មណាធិគ្គហិត:, អវិក្ខម្ភិត: និង អសមូហត: ។

ក្នុងឧប្បន្ន: ៤ នោះ សមុទាចារុប្បន្ន: (កើតឡើងដោយការប្រព្រឹត្តិឡើងព្រម) ក៏គឺការកើតឡើង ដោយការប្រព្រឹត្តិទៅហ្នឹងឯង ។

ចំណែកកិលេសជាត សូម្បីមិនទាន់កើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលមកកាន់ទ្វង់នៃទ្វារ មានចក្ខុជាដើម ក្នុងចំណែកខាងដើម ក៏ហៅថា អារម្មណាធិគ្គហិតុប្បន្ន: (គឺកើតឡើងដោយចាប់យកអារម្មណ៍) ព្រោះចាប់យកអារម្មណ៍ហ្នឹងឯង ទើបវាកើតឡើង ដោយពិតប្រាកដ ក្នុងពេលក្រោយមក ដូចជាកិលេសជាតកើតឡើង ដល់ព្រះមហាតិស្សត្ថេរ អ្នកគ្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងស្រុកកល្យាណគ្រាម ព្រោះឃើញនូវរូប ដែលជាវិសភាគារម្មណ៍យ៉ាងដូច្នោះ ។

កិលេសជាត ដែលមិនទាន់បានគ្របសង្កត់ហើយ ដោយអំណាចសមថ: និង វិបស្សនាទាំងឡាយ ឯណាមួយ សូម្បីមិន

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ទាន់បានឡើងកាន់ចិត្តសន្តតិ ក៏ឈ្មោះថា អវិក្ខម្ភិតុប្បន្នៈ (កើតឡើង ដោយមិនបាន គ្របសង្កត់) ព្រោះមិនមានហេតុដែលសំរាប់ការពារវារាំងការកើត ។

តែកិលេសជាត សូម្បីសង្កត់សង្កិនបានហើយ ដោយអំណាច នៃសមថៈ និង វិបស្សនា ក៏ហៅថា អសមូហតុប្បន្នៈ (កើតឡើងដោយ មិនបានជកចេញ) ព្រោះហេតុដែលមិនបានជកចេញ ដោយអរិយមគ្គ មិនកន្ទងនូវការកើតឡើងជាធម្មតាបាន ដូចជាកិលេសជាត ដែលកើតឡើង ដល់ព្រះថេរៈ ដែលបានសមាបត្តិ ៨ កំពុងហោះទៅ តាមអាកាស ព្រោះបានឮសំឡេងច្រៀងរបស់មាតុគ្រាម ដែលបេះផ្កាឈើ នៅក្រោមដើមឈើដែលមានផ្កាក្បែរព្រៃ ច្រៀងបណ្តើរៗ ដោយសំឡេងយ៉ាងពីរោះ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

ក៏អារម្មណាធិគ្គហិតុប្បន្នៈ អវិក្ខម្ភិតុប្បន្នៈ និង អសមូហតុប្បន្នៈ ទាំង ៣ នុ៎ះ គប្បីជ្រាបថា "ដល់នូវការសង្គ្រោះ ក្នុងភូមិលទ្ធៈហ្នឹងឯង" ។ ក្នុងឧប្បន្នៈ មានប្រការដូចពោលមកហើយនេះនោះ ឧប្បន្នៈ ៤ ប្រការ ពោលគឺវត្តមានុប្បន្នៈ ភូតាបគតុប្បន្នៈ ឱកាសកតុប្បន្នៈ សមុទាចារុប្បន្នៈ នុ៎ះឯណា, ឧប្បន្នៈ ៤ នោះ មិនមែនជារបស់ដែលញាណ ឯណាមួយ គប្បីលះបានឡើយ ព្រោះមិនមែនជារបស់ដែលមគ្គគប្បីកំចាត់ ។ ចំណែក ឧប្បន្នៈ (៤) ពោលគឺ ភូមិលទ្ធុប្បន្នៈ អារម្មណាធិគ្គហតុប្បន្នៈ អវិក្ខម្ភិតុប្បន្នៈ

និង អសមូហតុប្បន្ន នុ៎ះឯណា, ឧប្បន្នៈ (៤) ទាំងអស់នោះ ជារបស់ដែលញាណគប្បីលះ ព្រោះហេតុដែលលោកិយញាណ និង លោកុត្តរញាណនោះៗ ញុំាងភាវៈនៃការកើតឡើងនោះៗ នៃឧប្បន្នៈទាំង ៤ នោះ ឲ្យវិនាសទៅ ទើបកើតឡើង ។

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបការលះនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលញាណ ឯណា គប្បីលះផងដែរ ក្នុងញាណទស្សនវិសុទ្ធិ នេះ ដោយ ប្រការដូច្នេះ ។

(កិច្ចក្នុងអរិយសច្ចៈ)

(៤៦១) ពាក្យថា "នីវ៉ងគប្បីជ្រាបកិច្ច មានបរិញ្ញាកិច្ចជាដើម ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងពេលត្រាស់ជីវ៉ង តាមសភាពគ្រប់ប្រការ" មានសេចក្តីថា: កិច្ច ៤ ។ មានបរិញ្ញាកិច្ច ជាដើមនោះ គឺ បរិញ្ញា (ការកំណត់ជីវ៉ង) បហានៈ (ការលះ) សច្ឆិកិរិយា (ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់) ភាវនា (ការចំរើន) ដែលលោកពោលហើយ ដោយលក្ខណៈ ជាមួយគ្នា ក្នុងញាណទាំង ៤ នោះ ញាណមួយៗ ក្នុងកាលត្រាស់ជីវ៉ងនូវសច្ចៈ, កិច្ចទាំងឡាយនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប តាមសភាព ។

(មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដ្ឋិបប្រទីប)

មែនពិត ពាក្យនោះ បុរាណាចារ្យទាំងឡាយ ពោលថា "ប្រទីប (ចង្កៀង) រមែងធ្វើកិច្ច ៤ យ៉ាង ដោយលក្ខណៈជាមួយគ្នា មិនមុន មិនក្រោយ គឺ ដុតប្រឆេះឲ្យឆេះ កំចាត់ងងឹត ធ្វើពន្លឺឲ្យ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ភ្លឺច្បាស់ បឺត (ជប់) ប្រែង ក្នុងខណៈជាមួយគ្នា យ៉ាងណា, ចំណែក មគ្គញ្ញាណ ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ៤ យ៉ាង គឺត្រាស់ដឹងកំណត់ទុក្ខ ១ ត្រាស់ដឹង ដោយកិរិយាលះបង់នូវសមុទយៈ ១ ត្រាស់ដឹងដោយ កិរិយាចំរើនមគ្គ ១ ត្រាស់ដឹងដោយ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ និរោធ ១ ក្នុងខណៈជាមួយគ្នា មិនមុនមិនក្រោយ យ៉ាងនោះដែរ ។ សួរថា "មានអធិប្បាយដូចម្តេច?" ។ ឆ្លើយថា "មានអធិប្បាយថា ព្រះយោគាវចរ ធ្វើនិរោធឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយ សំរេច គឺឃើញ ត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈទាំង ៤" ដូច្នេះ ។ សមដូចជាព្រះមានព្រះ ភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ [1] បុគ្គលណា ឃើញទុក្ខ, បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញទុក្ខសមុទយផង ឃើញ ទុក្ខនិរោធផង ឃើញទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាផង" ដូច្នេះជាដើម ។ ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបផង ។ សូម្បីពាក្យបាលី ដទៃទៀត ក៏ព្រះអង្គ ត្រាស់ហើយ ថា "ញាណ [2] របស់បុគ្គល ដែលប្រកបព្រម ដោយមគ្គ ឈ្មោះថា ទុក្ខញ្ញាណផង ឈ្មោះថា ទុក្ខសមុទយញ្ញាណផង ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធញ្ញាណផង ឈ្មោះថា ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាញ្ញាណផង" ដូច្នេះ ។

ក្នុងពាក្យឧបមានោះ គប្បីជ្រាបការប្រៀបធៀប នៃឧបមា យ៉ាងនេះ គឺ មគ្គញ្ញាណ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ដូចជាប្រទីបដុតប្រឆេះ ឲ្យឆេះ លះបង់នូវសមុទយៈ ដូចជាប្រទីបកំចាត់នូវងងឹត ញ៉ាំង

๑- សុ. សំ. មហា. ភាគទី ៣៩ ទំព័រ ២៧១ ។ ๒- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រ ២៦៧ ។

មគ្គ ពោលគឺធម៌ មានសម្មាសង្កប្បៈជាដើម ឲ្យចំរើនឡើង ដោយភាពជាបច្ចយ មានសហជាតិបច្ចយ ជាដើម ដូចជាប្រទីបធ្វើពន្លឺ ឲ្យភ្លឺច្បាស់ ធ្វើនិរោធ គឺការអស់ទៅ នៃកិលេស ឲ្យជាក់ច្បាស់ ដូចជាប្រទីបជក់ប្រេងឲ្យអស់ទៅ ។

(មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដូចព្រះអាទិត្យ)

ន័យម៉្យាងទៀត ព្រះអាទិត្យ កាលរះឡើង ធ្វើកិច្ច ៤ យ៉ាង ព្រមទាំងភាពប្រាកដឡើង មិនមុនមិនក្រោយ គឺបំភ្លឺរូបភាព ទាំងឡាយ ឲ្យភ្លឺស្វាង កំចាត់បង់នូវងងឹត បញ្ចេញនូវពន្លឺ ធ្វើសេចក្តីត្រជាក់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ យ៉ាងណា, មគ្គញ្ញាណ ។ល។ ត្រាស់ដឹងដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សូម្បីក្នុងពាក្យឧបមានេះ ក៏គប្បីជ្រាបការប្រៀបធៀបឧបមា យ៉ាងនេះគឺ មគ្គញ្ញាណ កំណត់ដឹងទុក្ខ ដូចជាព្រះអាទិត្យ ធ្វើរូបភាពទាំងឡាយឲ្យភ្លឺស្វាង លះសមុទយៈ ដូចជាព្រះអាទិត្យ កំចាត់បង់នូវងងឹត ញុំងមគ្គឲ្យចំរើន ដោយភាពជាបច្ចយ មានសហជាតិ-បច្ចយជាដើម ដូចជាព្រះអាទិត្យ បញ្ចេញនូវពន្លឺ ធ្វើនិរោធ គឺការរម្ងាប់កិលេស ឲ្យជាក់ច្បាស់ ដូចជាព្រះអាទិត្យ ធ្វើសេចក្តីត្រជាក់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ។

(មគ្គញ្ញាណ ធ្វើកិច្ចដូចនាវាជំនួញ)

មួយទៀត នាវា ធ្វើកិច្ច ៤ យ៉ាង ដោយខណៈជាមួយគ្នា មិនមុន មិនក្រោយ គឺលះត្រើយខាងអាយ កាត់ខ្សែទឹក នាំយក

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

កណ្ហៈ ទៅជាក់ដល់ត្រើយខាងនាយ យ៉ាងណាមិញ, មគ្គញ្ញាណ ។ល។ ត្រាស់ដឹង ដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សូម្បីក្នុងឧបមានេះ ក៏គប្បីជ្រាបការប្រៀបធៀបឧបមាយ៉ាងនេះ គឺៈ មគ្គញ្ញាណ កំណត់ដឹងទុក្ខ ដូចជានាវា លះត្រើយខាងអាយ លះសមុទយៈ ដូចជានាវា (កាត់)ខ្សែ(ទឹក) ញុំងមគ្គឲ្យចំរើន ដោយសហជាតិបច្ចយ ជាដើម ដូចនាវា នាំកណ្ហៈទៅ ធ្វើនិរោធ គឺត្រើយខាងនាយ ឲ្យជាក់ច្បាស់ ដូចជានាវាទៅដល់ត្រើយខាងនាយ យ៉ាងដូច្នោះឯង ។

(ត្រាស់ដឹងអរិយសច្ចៈ ដោយអាការ ១៦)

ក៏កាលបើមគ្គនោះ មានញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចកិច្ច ៤ យ៉ាង ដោយខណៈជាមួយគ្នា ក្នុងកាលត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ដូចពោលមកហើយនេះ, សច្ចៈទាំង ៤ នុ៎ះឯង ជាទីត្រាស់ដឹងតែមួយ ដោយអត្ថថា ជារបស់ពិត ដោយអាការ ១៦ យ៉ាង ។ ដូចបាលីថា "សច្ចៈ ទាំង ៤ ជាទីត្រាស់ដឹងតែមួយ [1] ដោយអត្ថថា ជារបស់ពិត តើដូចម្តេច? ។ សច្ចៈទាំង ៤ ជាទីត្រាស់ដឹងតែមួយ ដោយអត្ថថា ជារបស់ពិត ដោយអាការ ១៦ យ៉ាង គឺ ទុក្ខ មានអត្ថថា បៀតបៀន ១ មានអត្ថថា បច្ចយប្រជុំតាក់តែង ១ មានអត្ថថា ក្តៅក្រហាយ ១ មានអត្ថថា ប្រែប្រួល ១ ជាអត្តទៀង, សមុទយៈ មានអត្ថថា ប្រមូលមក ១ មានអត្ថថា

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៧១ ទំព័រទី ៤៩ ។

ហេតុ ១ មានអត្ថថា ប្រកបទុក ១ មានអត្ថថា កង្វល់ ១ ជាអត្ថ
ថា ទៀង, និរោធ មានអត្ថថា រលាស់ចេញ ១ មានអត្ថថា ស្ងប់
ស្ងាត់ ១ មានអត្ថថា មិនមានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ១ មានអត្ថថា
មិនស្ងាប់ ១ ជាអត្ថថា ទៀង, មគ្គ មានអត្ថថា ស្រោចស្រង់ ១
មានអត្ថថា ជាហេតុ ១ មានអត្ថថា ឃើញ ១ មានអត្ថថា ជា
អធិបតី ១ ជាអត្ថថា ទៀង, នេះសច្ចៈទាំង ៤ ដោយអត្ថថា ទៀង
ដោយអាការ ១៦ យ៉ាង ដែលលោកសង្គ្រោះយកតែមួយ សច្ចៈ
ណា ដែលសង្គ្រោះយកតែមួយ សច្ចនោះមានភាពតែមួយ, បុគ្គល
រមែងត្រាស់ដឹង នូវសច្ចៈដែលមានភាពតែមួយ ដោយញាណ
មួយ ព្រោះហេតុនោះ សច្ចៈ ទាំង ៤ ឈ្មោះថា ជាទីត្រាស់ដឹងតែ
មួយ" ដូច្នេះ ។

ក្នុងរឿងនោះ បើមានពាក្យសួរថា "អត្ថទាំងឡាយដទៃៗ
ទៀត ដូចភាវៈជារោគ និង ភាវៈជាបូសជាដើម នៃសច្ចៈ មាន
ទុក្ខសច្ចៈជាដើម រមែងមាន ក្នុងពេលណា, ក្នុងពេលនោះ ព្រោះ
ហេតុអ្វី ទើបលោកពោលតែអត្ថ ៤ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ?" ។ ក្នុងរឿង
នេះ យើងឆ្លើយថា: ព្រោះអត្ថ (ក្នុងសច្ចៈមួយ) ប្រាកដជាច្បាស់បាន
ដោយអំណាចឃើញសច្ចៈ ដទៃទៀត ។ ព្រោះថា សច្ចញ្ញាណ
លោកពោលហើយ ដោយអំណាចមានសច្ចៈមួយៗ ជាអារម្មណ៍
ដោយនយថា "បណ្តាញាណទាំងនោះ ទុក្ខញ្ញាណ តើដូចម្តេច?
បញ្ញា ការដឹងច្បាស់..... ឯណា ប្រារព្ធនូវសេចក្តីទុក្ខ ហើយកើត

ឡើង នេះលោកហៅថា ទុក្ខញ្ញាណ” ដូច្នេះជាដើមខ្លះ, លោកបានពោលហើយ ដោយអំណាចធ្វើសច្ចៈមួយ ឲ្យជាអារម្មណ៍ហើយ សំរេចកិច្ច ក្នុងសច្ចៈដ៏សេសផង ដោយនយថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ [๑] បុគ្គលណា ឃើញទុក្ខ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញនូវទុក្ខសមុទយៈផង” ដូច្នេះជាដើមខ្លះ ។ ក្នុងការឃើញសច្ចៈទាំង ๒ នយនោះ ពេលណា ព្រះយោគាវចរ ធ្វើសច្ចៈមួយៗ ឲ្យជាអារម្មណ៍ ពេលនោះ ព្រោះហេតុថា សេចក្តីទុក្ខនោះ គឺសមុទយ ដែលមានការប្រមូលមកជាលក្ខណៈ ប្រមូលមកហើយ ប្រជុំតាក់តែងហើយ ធ្វើទៅជាគំនរហើយ អត្ថថា ត្រូវសមុទយៈ ប្រជុំតាក់តែងនោះ នៃទុក្ខសច្ចៈ ដែលសូម្បីដោយសភាព មានការបៀតបៀនជាលក្ខណៈ ជាដំបូងនោះ ក៏រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញសមុទយសច្ចៈ ។ មួយទៀត ព្រោះហេតុថា មគ្គ ជាធម៌នាំចេញនូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ដោយអំណាចនៃកិលេស ជាធម៌ត្រជាក់ត្រៃលែង, ទុក្ខសច្ចនោះ មានអត្ថថា ក្តៅក្រហាយ រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនូវមគ្គសច្ចៈ ដូចភាពជាស្ត្រី នៃនាងសុនូរី ដែលមិនល្អ រមែងប្រាកដដល់នន្ទៈ ដោយឃើញនាងទេពអប្សរ យ៉ាងនោះឯង ។ មួយទៀត ទុក្ខសច្ចៈនោះ មានអត្ថថា ប្រែប្រួលទៅ រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការបានឃើញ នូវនិរោធសច្ចៈ ដែលមានការមិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា ដោយប្រការ

๑- សុ សំ. មហា. ភាគទី ๓๙ ទំព័រទី ๒๗๑ ។

ដូច្នេះ ។ ពាក្យដែលត្រូវពោល ក្នុងរឿងនេះ មិនមានមែនពិត ។

នយដូចគ្នានោះដែរ សមុទយសច្ចៈ សូម្បីមានការប្រមូលមកជាលក្ខណៈ ដោយសភាពមានអត្ថថា ជាដើមហេតុ រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ដូចការៈនៃភោជនជាដើមហេតុនៃជំងឺ រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញនូវជម្ងឺដែលកើតឡើងព្រោះភោជន ដែលមិនល្អដូច្នោះ, សមុទយសច្ចៈមានអត្ថថា ប្រកបទុក រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញ នូវនិរោធសច្ចៈ ដែលជាធម៌ប្រាសចាកគ្រឿងប្រកបទុក, មួយទៀត សមុទយសច្ចៈ មានអត្ថថា កង្វល់ រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញមគ្គ ដែលជាធម៌នាំចេញទៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

នយដូចគ្នានោះដែរ និរោធ សូម្បីមានការរលាស់ចេញជាលក្ខណៈ មានអត្ថថា ស្ងប់ស្ងាត់ រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញនូវសមុទយសច្ចៈ ដែលជាធម៌មិនស្ងប់ស្ងាត់ ។ និរោធសច្ចៈ មានអត្ថថា មិនត្រូវបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង រមែងប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញនូវមគ្គសច្ចៈ ព្រោះមគ្គ ជាធម៌គឺព្រះយោគាវចរនេះ មិនធ្លាប់បានឃើញ ក្នុងសំសារវដ្តដែលមានទីបំផុត គឺមគ្គមិនជឿងហើយ, មួយទៀត មគ្គនោះសោត ជាសង្ខតធម៌ ដោយពិតព្រោះជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយបច្ច័យ ព្រោះហេតុនោះ ភាវៈនៃនិរោធសច្ចៈ ដែលជាធម៌មិនមានបច្ច័យ ជាអសង្ខតធម៌ ទើបប្រាកដជាក់ច្បាស់ក្រៃលែង ។ មួយទៀត និរោធនោះ មានអត្ថថា មិន

ស្ងាប់ រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ច: ។ ព្រោះសេចក្តីទុក្ខ ជាពិស និព្វាន ជាអមត: ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

នយដូចគ្នានោះដែរ មគ្គសច្ច: សូម្បីជាធម៌ មានការនាំចេញជាលក្ខណ: មានអត្ថថា ជាហេតុ រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនូវសមុទយសច្ច: (ព្រោះឃើញថា) "សមុទយ:នេះ មិនមែនជាហេតុ, មគ្គនេះ ជាហេតុនៃការដល់ព្រះនិព្វាន" ដូច្នេះ ។ មគ្គសច្ច: មានអត្ថថា ឃើញ រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនិរោធសច្ច: ដូចការ:នៃភ្នែកដែលភ្ជឺច្បាស់ រមែងប្រាកដច្បាស់ដល់បុគ្គលអ្នកឃើញរូបទាំងឡាយ ដែលសុខុមក្រៃលែង (ព្រោះជីងថា) "ភ្នែករបស់អញភ្ជឺច្បាស់មែនទែន" ដូច្នោះឯង ។ មគ្គសច្ច: មានអត្ថថា ជាអធិបតី រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ច: ដូចជាគុណដ៏លើសលប់ របស់ឥស្សរជន រមែងប្រាកដច្បាស់ ដោយការឃើញនូវជនកំព្រា ដោយមានភាពឈឺចាប់ដោយរោគច្រើនជាអនេក ដូច្នោះឯង ។

ក្នុងមគ្គញ្ញាណនិទ្ទេសនេះ លោកបានពោលអត្ថ នៃសច្ច: មួយៗ បួនៗ ព្រោះការ:នៃអត្ថមួយៗ ប្រាកដច្បាស់ ដោយអំណាចនៃលក្ខណ:របស់ខ្លួន និង អត្ថបីៗ ក្រៅអំពីនោះ ប្រាកដច្បាស់ ដោយអំណាចនៃការឃើញសច្ច:ដទៃទៀត ដូចពោលមកហើយនេះឯង ។ តែក្នុងខណ:នៃមគ្គ អត្ថទាំងអស់នោះ តែងដល់នូវការចាក់ជ្រុះ ដោយញាណដែលមានកិច្ច ៤ ក្នុងទុក្ខសច្ច: ជា

ដើម តែមួយប៉ុណ្ណោះឯង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឯបុគ្គលទាំងឡាយ ណា ប្រាថ្នានានាកិសម័យ (គឺការត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចៈ ៤ ដោយញាណផ្សេងៗគ្នា) ពាក្យឆ្លើយតប ដ៏ប្រសើរ របស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ លោកក៏បានពោលហើយ ក្នុងគម្ពីរកថាវត្ថុ ក្នុងអកិធម្មបិដកនុ៎ះឯង ។

(កិច្ច ៤ យ៉ាង ក្នុងអរិយសច្ចៈ)

(៤៦២) ឥឡូវនេះ កិច្ចទាំងឡាយ ៤ មានបរិញ្ញាកិច្ច ជាដើមនោះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ, ក្នុងកិច្ចទាំងឡាយ ៤ នោះ

បរិញ្ញា មាន ៣ យ៉ាង បហានៈក្តី សច្ឆិកិរិយាក្តី ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ គឺ មាន ៣ ដូចគ្នាដែរ, ភាវនា ត្រូវដឹងថា មាន ២ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងកិច្ចទាំងនោះ ។

(បរិញ្ញាកិច្ច)

ពាក្យថា "បរិញ្ញាកិច្ច មាន ៣ យ៉ាង" សេចក្តីថា បរិញ្ញា មាន ៣ យ៉ាង យ៉ាងដូច្នេះ គឺ ញាតបរិញ្ញា (ការកំណត់ដឹងដោយកិរិយាដឹង) តីរណបរិញ្ញា (ការកំណត់ដឹង ដោយកិរិយាពិចារណា) បហានបរិញ្ញា (ការកំណត់ដឹង ដោយកិរិយាលះ) ។

បណ្តាបរិញ្ញាទាំង ៣ នោះ ការកំណតដឹងដែលលោកសំដែងហើយ យ៉ាងនេះថា "អភិញ្ញាបញ្ញា ប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងដឹងដ៏ក្រៃលែង ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា ដឹង" ដូច្នេះហើយ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

(ញាតបរិញ្ញា)

ពោលដោយនយសង្ខេប យ៉ាងនេះថា "ពួកធម៌ណាៗ [1] ដែលបុគ្គលចេះច្រាកដហើយ ពួកធម៌នោះៗ ឈ្មោះថា បុគ្គលដឹងហើយ" ដូច្នេះជាដើម ពោលដោយពិស្តារ ដោយនយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយតនៈទាំងពួង បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់, ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយតនៈទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ បុគ្គលត្រូវដឹងច្បាស់" ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា ញាតបរិញ្ញា ។ ការដឹងចំពោះ នូវនាមរូប ព្រមទាំងបច្ច័យ ជាភូមិមួយ ដោយចំពោះនៃញាតបរិញ្ញានោះ ។

(តីរណបរិញ្ញា)

ចំណែកការកំណត់ដឹង ដែលលោកសំដែង យ៉ាងនេះ ថា "បរិញ្ញាបញ្ញា (បញ្ញា ដែលជាគ្រឿងដឹងជ្រួតជ្រាប) ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា ពិចារណា" ដូច្នេះជាដើម ហើយពោលដោយសង្ខេប យ៉ាងនេះថា "ពួកធម៌ណាៗ ដែលបុគ្គលកំណត់ដឹងហើយ ពួកធម៌នោះៗ ឈ្មោះថា បុគ្គលពិចារណាហើយ" ដូច្នេះជាដើម ហើយ (ពោល) ដោយពិស្តារ ដោយនយថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ [2] អាយតនៈទាំងពួង បុគ្គលត្រូវកំណត់ដឹង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអាយតនៈទាំងពួង បុគ្គលត្រូវកំណត់ដឹង តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ បុគ្គលត្រូវកំណត់ដឹង"

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๔๙ ។ ๒- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๕๐ ។

ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា តីរណបរិញ្ញា ។ ការកំណត់ដឹងដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃការពិចារណាថា “មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា” ចាប់តាំងអំពីការពិចារណាជាកលាបៈ រហូតដល់អនុលោម ជាភូមិមួយ ដោយចំពោះនៃតីរណបរិញ្ញានោះ ។

(បហានបរិញ្ញា)

ចំណែកការកំណត់ដឹង ដែលលោកសំដែងថា “បហាន-បញ្ញា (បញ្ញាជាគ្រឿងលះ) ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា លះបង់” ដូច្នេះ ហើយពោល ដោយនយសង្ខេបថា “ពួកធម៌ណាៗ ដែលបុគ្គលលះហើយ ពួកធម៌នោះៗ ឈ្មោះថា បុគ្គលលះបង់បានហើយ” ដូច្នេះជាដើម ហើយប្រព្រឹត្តទៅ ដោយនយថា “លះនិច្ចសញ្ញា បាន ដោយអនិច្ចានុបស្សនា” ដូច្នេះជាអាទិ៍ ឈ្មោះថា បហានបរិញ្ញា ។ ការកំណត់ដឹង ចាប់តាំងពីភង្គានុបស្សនា រហូតដល់មគ្គញាណ ជាភូមិនៃបហានបរិញ្ញានោះ ។ បហានបរិញ្ញា នេះ លោកប្រាថ្នាហើយក្នុងបរិញ្ញាកិច្ចនេះ ។ ឬ បើមិនដូច្នោះទេ ព្រោះហេតុថា សូម្បីញាតបរិញ្ញា និង តីរណបរិញ្ញា ក៏មានមគ្គនោះ ជាគោលដៅ (អត្ថ) ហ្នឹងឯង, មួយទៀត ព្រោះហេតុថា ព្រះយោគាវចរ លះធម៌ណា, ធម៌ទាំងនោះ ជាធម៌ដែលព្រះយោគាវចរនោះ បានដឹងហើយ និង បានពិចារណាហើយ ដោយពិតប្រាកដ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបថា “សូម្បីបរិញ្ញា ទាំង ៣ ក៏ជាកិច្ចនៃមគ្គញាណ ដោយបរិយាយនេះផងដែរ” ដូច្នេះ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(បហានកិច្ច)

ពាក្យថា "សូម្បីបហានៈ ក៏ដូច្នោះដែរ" សេចក្តីថា សូម្បីបហានៈ ក៏មាន ៣ យ៉ាង ដូចជាបវិញ្ញាដែរ គឺ វិក្ខម្ភនបហានៈ តទង្គបហានៈ សមុច្ឆេទបហានៈ ។

(វិក្ខម្ភនបហានៈ)

ក្នុងបហានៈទាំង ៣ នោះ ការសង្កត់សង្កិតនូវធម៌ ដែលជាសត្រូវទាំងឡាយ មាននីវរណៈជាដើម ដោយលោកិយសមាធិនោះៗ ដូចទប់សង្កត់នូវសាវយ ដោយឆ្នាំងដែលគេដាក់ ក្នុងទឹកដែលមានសាវយ ឯណានេះ ឈ្មោះថា វិក្ខម្ភនបហានៈ ។ តែក្នុងបាលី ពោលតែការសង្កត់សង្កិន នូវនីវរណៈទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះថា "មួយទៀត ការលះ ដោយការសង្កត់សង្កិននីវរណៈទាំងឡាយនៃកិកូអ្នកចំរើនបឋមជ្ឈាន" ដូច្នេះ ។ គប្បីជ្រាបពាក្យបាលីនោះថា "លោកពោលហើយ ព្រោះការសង្កត់សង្កិន នូវនីវរណៈនោះ ជាការប្រាកដ" ដូច្នេះ ។ ព្រោះថា នីវរណៈទាំងឡាយ តែងមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត យ៉ាងប្រញាប់ ទាំងក្នុងចំណែកខាងដើម ទាំងខាងចុងនៃឈានទេ, ធម៌ដទៃទៀត មានវិតក្កៈជាដើម តែងរម្ងាប់តែក្នុងខណៈដែលពិតប្រាកដប៉ុណ្ណោះឯង ព្រោះហេតុនោះ ការសង្កត់សង្កិននីវរណៈទាំងឡាយ ជាការប្រាកដ ។

(តទង្គបហានៈ)

ចំណែកការលះនូវធម៌ ដែលត្រូវលះនោះៗ ឯណា ដោយ

អង្គ គឺ ញាណដែលជាអវយវៈនៃវិបស្សនានោះៗ ដោយអំណាចជាគូប្រធាំងតែម្តង ដូចជាលះ (កំចាត់) ងងឹត ដោយប្រទីបដែលឆេះសន្ធោសន្ធៅ ក្នុងពេលរាត្រី ដូច្នោះឯង នេះ ឈ្មោះថា តទង្គបហានៈ ។ តទង្គបហានៈ តើយ៉ាងដូចម្តេច? ។

គឺ ដំបូង ការលះសក្កាយទិដ្ឋិ ដោយការកំណត់ឃើញថា គ្រាន់តែជានាមរូប លះនូវអហេតុវិសមហេតុទិដ្ឋិ (គឺការឃើញថា គ្មានហេតុ និង ឃើញថា មានហេតុមិនស្មើគ្នា) និង មន្ទិល គឺ សេចក្តីសង្ស័យ ដោយកំណត់ដឹងបច្ច័យនៃនាមរូប លះនូវសមូហគាហៈ (គឺការប្រកាន់ថា ជាពួកក្រុម) ថា "អញ ថា ជារបស់អញ" ដោយកលាបសម្មសនៈ (គឺពិចារណាសង្ខេប ចូលជាកលាបៈ) លះនូវសេចក្តីសំគាល់ថា ជាផ្លូវ ក្នុងរបស់ដែលមិនមែនជាផ្លូវ ដោយការកំណត់ដឹងថា ជាផ្លូវ និង មិនមែនជាផ្លូវ លះឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ដោយឧទយទស្សនញាណ (ញាណ ក្នុងការឃើញថាកើត) លះសស្សតទិដ្ឋិ ដោយវយទស្សនញាណ (ញាណ ក្នុងការឃើញថាអស់ទៅ) លះនូវសេចក្តីសំគាល់ថា មិនមានភ័យ ក្នុងរបស់ដែលមានភ័យ ដោយភយតុបដ្ឋានញាណ (គឺញាណ ក្នុងការប្រាកដឡើងថាជាភ័យ) លះនូវសេចក្តីសំគាល់ថា បញ្ចក្ខន្ធ ជារបស់ដែលជាទីត្រេកអរ ដោយអាទីនវទស្សនញាណ (គឺញាណក្នុងការឃើញបញ្ចក្ខន្ធ ថាជាទោស) លះនូវសេចក្តីសំគាល់ ថាបញ្ចក្ខន្ធ ជាទីត្រេកអរក្រៃលែង ដោយនព្វិទានុបស្សនាញាណ

(គឺញាណ ក្នុងការពិចារណាឃើញថា គួរឲ្យនឿយណាយ) លះនូវភាពជាអ្នកមិនប្រាថ្នា ដើម្បីនឹងរួចផុត ដោយមុញ្ចិតុកម្យតាញ្ញាណ (គឺញាណក្នុងភាពជាអ្នកប្រាថ្នាចង់ឲ្យរួចផុត) លះនូវការមិនពិចារណារកផ្លូវ ដោយបដិសង្ខាញ្ញាណ (គឺញាណ ក្នុងការពិចារណារកផ្លូវ) លះនូវការមិនព្រងើយកន្តើយ ដោយឧបេក្ខាញ្ញាណ (គឺញាណក្នុងការព្រងើយកន្តើយក្នុងសង្ខារ) លះនូវការប្រកាន់មាំ ក្នុងសច្ចបដិលោម ដោយអនុលោមញាណ ។

ឬ មួយទៀត ក្នុងមហាវិបស្សនា ១៨ ការលះនិច្ចសញ្ញា ដោយអនិច្ចានុបស្សនា លះសុខសញ្ញា ដោយទុក្ខានុបស្សនា លះអត្តសញ្ញា ដោយអនត្តានុស្សនា លះនន្ទិ ដោយនិព្វិទានុបស្សនា លះរាគៈ ដោយវិរាគានុបស្សនា លះសមុទយៈ ដោយនិរោធានុបស្សនា លះការប្រកាន់មាំ ដោយការពិចារណាក្នុងការរលាស់ចោល លះនូវសេចក្តីសំគាល់ថា ជាពួកក្រុម ដោយពិចារណានូវការអស់ទៅ លះការប្រមូលមក ដោយការពិចារណា នូវការសាបសូន្យទៅ លះសេចក្តីសំគាល់ថា ទៀងទាត់ ដោយការពិចារណានូវការប្រែប្រួល លះនិមិត្ត ដោយការពិចារណាថា មិនមាននិមិត្ត លះសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយការពិចារណាឃើញថា មិនគួរប្រាថ្នា លះការប្រកាន់ស្អិត ដោយការពិចារណាឃើញថាសោះសូន្យ លះនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយគិតថា មានសារៈ ដោយការឃើញច្បាស់ក្នុងធម៌ ដោយអធិបញ្ញា លះការប្រកាន់ស្អិត ដោយ

ការវង្វេងស៊ប់ ដោយយថាញាណទស្សនៈ លះការប្រកាន់ស្អិត ដោយជាប់អាល័យ ក្នុងកព ដោយការពិចារណាឃើញថា ជាទោស លះនូវការមិនពិចារណារកផ្លូវ ដោយការពិចារណារកផ្លូវ លះការប្រកាន់ស្អិត ដោយការប្រកបទុក ក្នុងវដ្តៈ ដោយការពិចារណាឃើញវិវដ្តៈ គឺព្រះនិព្វាន ឯណា សូម្បីកិច្ចនេះ ក៏ឈ្មោះថា តទង្គបហានៈ ដូចគ្នាដែរ ។

ក្នុងមហាវិបស្សនាទាំងនោះ ការលះនូវនិច្ចសញ្ញា ជាដើម ដោយមហាវិបស្សនា ៧ មាន អនិច្চានុបស្សនា ជាដើម តើយ៉ាងដូចម្តេច? ការលះនោះ លោកពោលហើយ ក្នុងកង្ខានុបស្សនានុ៎ះឯង ។

ចំណែកពាក្យថា "ខយានុបស្សនា" បានដល់ ញាណ របស់ព្រះយោគាវចរ អ្នកធ្វើការបំបែកនូវជុំ ហើយឃើញនូវការសូន្យទៅ យ៉ាងដូច្នេះថា "ឈ្មោះថា មិនទៀង ដោយអត្ថថា សូន្យទៅ" ការលះនូវយនសញ្ញា តែងមាន ដោយញាណនោះ ។

ពាក្យថា "វយានុបស្សនា" បានដល់ ការដែលឃើញការបែកធ្លាយ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ដោយប្រចក្សច្បាស់ និង ដោយនឹកឃើញតាម ហើយបង្អោនចិត្តទៅ ក្នុងនិរោធ ពោលគឺការបែកធ្លាយនោះឯង ដែលលោកពោលហើយ យ៉ាងនេះថា ៖

ការកំណត់ នូវសភាពទាំង ២ ថា តែមួយ[1] ដោយ

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រទី ១៣១ ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ការប្រព្រឹត្តិតាមអារម្មណ៍ ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តបុះសិប់ ក្នុងការរលត់ ឈ្មោះថា ពិចារណាឃើញ នូវលក្ខណៈនៃការសូន្យ ។

ការលះនូវការប្រមូលមក រមែងមាន ដោយវិយលក្ខណ-វិបស្សនានោះ ។ ក៏ចិត្ត គប្បីប្រមូលមក ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់សង្វាទាំងឡាយណា កាលបើព្រះយោគាវចរ ឃើញច្បាស់ថា "សង្វាទាំងឡាយនោះ មានការសូន្យទៅ យ៉ាងនុ៎ះឯងជាធម្មតា" ចិត្ត រមែងមិនបង្អោនទៅ ក្នុងការប្រមូលមក ។

ពាក្យថា "វិបរិណាមានុបស្សនា" បានដល់ ការឃើញនូវការប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយប្រការផ្សេងទៀត កន្លងនូវការកំណត់នោះៗ ដោយអំណាចនៃកលាបៈ មានរូបសត្តកៈ ជាដើម ឬ ការឃើញនូវការប្រែប្រួល ដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ ជរា ១ មរណៈ ១ នៃរបស់ដែលកើតឡើងហើយ, ការលះនូវសេចក្តីសំគាល់ ថា ជារបស់ទៀងទាត់ រមែងមាន ដោយវិបរិណាមានុបស្សនានោះ ។

ពាក្យថា "អនិមិត្តានុបស្សនា" គឺអនិច្ចានុបស្សនាហ្នឹងឯង ការលះនូវនិច្ចនិមិត្ត រមែងមាន ដោយអនិមិត្តានុបស្សនានោះ ។

ពាក្យថា "អប្បណិហិតានុបស្សនា" គឺទុក្ខានុបស្សនាហ្នឹងឯង ការលះនូវការប្រាថ្នាចង់បានសេចក្តីសុខ គឺប្រាថ្នានូវសុខ រមែងមាន ដោយអប្បណិហិតានុបស្សនានោះ ។

ញាណានុសយនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ពាក្យថា "សុញ្ញតានុបស្សនា" គឺ អនត្តានុបស្សនាហ្នឹងឯង ការលះនូវការប្រកាន់ស្អិត ថា "អត្តា មាន" រមែងមាន ដោយសុញ្ញតានុបស្សនានោះ ។

ពាក្យថា "អធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនា" បានដល់ ការយើញច្បាស់ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះដឹងនូវអារម្មណ៍ មានរូបជាដើម ហើយយើញកិរិយាបែកធ្លាយ នៃអារម្មណ៍នោះ និង នៃចិត្ត ដែលមានអារម្មណ៍ ជាអារម្មណ៍ផង ហើយប្រកាន់យកថា ជារបស់សោះសូន្យ ដោយអំណាចការបែកធ្លាយថា "សង្ខារទាំងឡាយ ប៉ុណ្ណោះ តែងបែកធ្លាយ, មរណៈ ក៏មានដល់សង្ខារទាំងឡាយ, បុគ្គល ណាមួយផ្សេងទៀត មិនមានឡើយ" ដូច្នោះ ដែលលោកពោលហើយ ថា ៖

> ការពិចារណា នូវអារម្មណ៍ក្តី បុគ្គលយើញ នូវការបែកធ្លាយ ក្តី ការប្រាកដឡើងថា សូន្យ ក្តី ឈ្មោះថា ការពិចារណាយើញ ដោយបញ្ញា ដ៏ក្រៃលែង ។

ការយើញជាក់ច្បាស់នុ៎ះ លោកហៅថា "ការយើញច្បាស់ក្នុងធម៌ ដោយបញ្ញាដ៏ក្រៃលែង" ព្រោះធ្វើវិគ្រោះថា "ជាអធិបតីផង ជាការយើញជាក់ច្បាស់ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង" ។ ការលះនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយការប្រកាន់ថា មានសារៈ រមែងមាន ដោយអធិប្បញ្ញាធម្មវិបស្សនានោះ ព្រោះយើញដោយប្រពៃ នូវការមិនមាននៃនិច្ចសារៈ និង ការមិនមាននៃអត្តសារៈ ។

วิสุทธิมคฺคปฺปเภท

ពាក្យថា “យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ” បានដល់ ការកំណត់នូវនាមរូបព្រមទាំងបច្ចយ ការលះនូវការប្រកាន់ស្អិត ដោយការឆ្លងស៊ប់ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចការសង្ស័យថា “អំពីអតីតកាល អាត្មាអញ បានកើតដែរឬ [๑] ” ដូច្នេះជាដើម និង ដោយអំណាចការយល់ខុសថា “លោកនេះ មាន ព្រោះឥស្សរជន (ព្រះជាម្ចាស់)” ដូច្នេះជាអាទិ៍ រមែងមាន ដោយយថាភូតញ្ញាណ-ទស្សនៈនោះ ។

ពាក្យថា “អាទីនវានុបស្សនា” បានដល់ ញាណដែលឃើញទោស ក្នុងសង្ខារធម៌ទាំងឡាយ មានភពទាំងពួងជាដើម ដែលកើតឡើង ដោយអំណាចនៃកយតុបដ្ឋានញ្ញាណ ការលះនូវការប្រកាន់ស្អិត គឺការអាល័យក្នុងភព ដោយឃើញថា “របស់អ្វីមួយដែលគួរឲ្យជាប់ជំពាក់ មិនប្រាកដ” ដូច្នេះ រមែងមាន ដោយអាទីនវានុបស្សនាញ្ញាណនោះ ។

ពាក្យថា “បដិសង្ខានុបស្សនា” បានដល់ ញាណ ដែលជាគ្រឿងពិចារណា ដែលធ្វើនូវឧបាយនៃការរួចផុត ការលះនូវការមិនពិចារណា រមែងមាន ដោយបដិសង្ខានុបស្សនាញ្ញាណនោះ ។

ពាក្យថា “វិវដ្ដានុបស្សនា” បានដល់ សង្ខារុបេក្ខាញ្ញាណ និង អនុលោមញ្ញាណ ។ ព្រោះក្នុងខណៈនោះ ចិត្ត របស់ព្រះយោគាវចរនោះ លោកហៅថា “រមែងរាថយ រមែងរួញរា រមែង

๑- សុ. ម. មូ. ភាគទី ๒๐ ទំព័រទី ๒๕ ។

វិលត្រឡប់ចាកសង្ខារទាំងពួង ដូចជាតំណក់ទឹក លើស្ថឹកឈូក ដែលផ្សៀងបន្តិច រមែងរមៀលធ្លាក់ចេញ យ៉ាងនោះឯង” ។ ព្រោះ ហេតុនោះ ការលះនូវការប្រកាន់ស្អិត ក្នុងការប្រកបទុក រមែង មាន ដោយវិជ្ជានុបស្សនានោះ ។ អធិប្បាយថា ការលះនូវការ ប្រកាន់ស្អិត គឺកិលេស មានការប្រកបក្នុងកាម ជាដើម រមែង មាន ដោយការមិនប្រព្រឹត្តិទៅនៃកិលេស ។

តទង្គបហានៈ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាប ដោយពិស្តារ ដូចបាន ពោលមកហើយនេះឯង ។ តែក្នុងបាលី លោកពោលហើយ ដោយសង្ខេបថា “ក៏តទង្គបហានៈ [๑] រមែងមាន ដល់បុគ្គលអ្នក ចំរើនសមាធិ ដែលជាចំណែក នៃការទំលុះទំលាយនូវទិដ្ឋិ ទាំង ឡាយ” ដូច្នេះ ។

(សមុច្ឆេទបហានៈ)

ចំណែកឯការលះធម៌ទាំងឡាយ មានសំយោជនៈជាដើម ឯណា ដោយអរិយមគ្គញ្ញាណ ដោយប្រការដែលសំយោជនៈ ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ដូចការទំលាយនៃដើមឈើ ដែល ត្រូវនេះចាញ់ យ៉ាងនោះឯង, នេះ ឈ្មោះថា សមុច្ឆេទបហានៈ ដែលលោកពោលសំដៅយកហើយថា “ក៏សមុច្ឆេទបហានៈ [๒] រមែងមាន ដល់បុគ្គលអ្នកចំរើនមគ្គ ជាលោកុត្តរៈ ដែលដល់ នូវការអស់ទៅ” ដូច្នេះ ។

๑- ๒- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๗๑ ទំព័រទី ๓๐๑ ។

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

បណ្តាបហាន: ទាំង ៣ ដូចបានពោលមកនេះ សមុច្ឆេទ-បហាន: តែប៉ុណ្ណោះ គឺលោកប្រាថ្នាហើយ ក្នុងបហានកិច្ចនេះ ។ តែសូម្បីវិក្ខម្ភនបហាន: និង តទង្គបហាន: ក្នុងចំណែកខាងដើមនៃព្រះយោគាវចរនោះ ក៏មានមគ្គនោះ ជាគោលដៅនុ៎ះឯង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបថា "បហាន:ទាំង ៣ ក៏ជាកិច្ចនៃមគ្គញ្ញាណ ដោយបរិយាយនេះដូចគ្នា" ។ ប្រៀបដូចជាសូម្បីរបស់ណា ដែលអ្នកសម្ងាប់ព្រះរាជា ដែលជាសត្រូវហើយ បានរាជសម្បត្តិ ធ្វើហើយ ក្នុងកាលមុន អំពីការបានរាជសម្បត្តិនោះ របស់ទាំងអស់នោះៗ លោកហៅថា "ព្រះរាជាទ្រង់ធ្វើដូចគ្នាហ្នឹងឯង" ។

(សច្ចិកិរិយាកិច្ច)

ពាក្យថា "សូម្បីសច្ចិកិរិយា (ក៏យ៉ាងដូច្នោះ)" សេចក្តីថា សច្ចិកិរិយា សូម្បីចែកជា ២ គឺ លោកិយសច្ចិកិរិយា លោកុត្តរ-សច្ចិកិរិយា តែសំរាប់លោកុត្តរសច្ចិកិរិយា មាន ៣ យ៉ាង ដោយប្រភេទ ដោយអំណាចនៃទស្សន: និង ភាវនា ។

ក្នុងសច្ចិកិរិយាទាំង ២ នោះ ការបានសមួសរ្សឈាន មានបឋមជ្ឈាន ជាដើម ដែលមកហើយ ដោយនយថា "អាត្មាអញ ជាអ្នកបានបឋមជ្ឈាន អាត្មាអញជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញ ក្នុងបឋមជ្ឈាន, បឋមជ្ឈាន អាត្មាអញ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ" ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា លោកិយសច្ចិកិរិយា ។

ញាណានុស្សរនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស

ពាក្យថា “ធម្មេ” គឺបានសំរេចហើយ ពាល់ត្រូវដោយញាណផស្សៈ ដោយប្រចក្សថា “របស់នេះ អាត្មាអញបានសំរេចហើយ” ។ មែនពិត ជាលើដែលលោកសំដៅយកសេចក្តីនេះឯង ហើយសំដែងថា “សច្ចកិរិយា ឈ្មោះថា ញាណ ដោយអត្ថថា បានពាល់ត្រូវដោយបញ្ញា” ដូច្នេះ ហើយពោលបន្ថែមសច្ចកិរិយាទៀតថា “ពួកធម៌ណាៗ គឺ បុគ្គលធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, [១] ពួកធម៌នោះៗ គឺបុគ្គលពាល់ត្រូវហើយ” ដូច្នេះ ។ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយ សូម្បីបុគ្គលមិនធ្វើឲ្យកើតឡើង ក្នុងសន្តាន របស់ខ្លួនហើយដឹង ដោយញាណ ដែលមិនមានអ្នកដទៃជាបច្ច័យតែម៉្យាង, ធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជាធម៌ គឺបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយដូចគ្នាដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ [២] អាយតនៈ ទាំងពួង បុគ្គលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអាយតនៈទាំងពួង ដែលបុគ្គលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេច? ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ បុគ្គលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់” ដូច្នេះជាដើម ។ ពាក្យថាលើ ដទៃទៀត ក៏លោកពោលហើយថា “បុគ្គល កាលឃើញនូវរូប រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ កាលឃើញវេទនា រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ល។ កាលឃើញវិញ្ញាណ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ កាលឃើញនូវចក្ខុ ... នូវជរាមរណៈ ... នូវព្រះនិព្វាន

๑- សុ. ខុ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๘๐ ។ ๒- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រ ๗๙ ។

ដែលឈ្មោះថា អមតៈ ជាទីពឹងរបស់សត្វ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងឡាយ ណាៗ ដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ, ធម៌ទាំងឡាយនោះៗ ឈ្មោះថា បុគ្គលពាល់ត្រូវហើយ" ដូច្នេះ ។

ចំណែកការឃើញព្រះនិព្វាន ក្នុងខណៈនៃបឋមមគ្គ ជាការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយការឃើញ (គឺទស្សនសច្ចកិរិយា) ការឃើញព្រះនិព្វាន ក្នុងខណៈមគ្គដ៏សេស ជាការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយការចំរើន (គឺភាវនាសច្ចកិរិយា) ។ សច្ចកិរិយាទាំង ២ យ៉ាងនោះ លោកបំណងហើយ ក្នុងសច្ចកិរិយាកិច្ចនេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបថា "ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវព្រះនិព្វាន ដោយអំណាច នៃទស្សនៈ និង ភាវនា ជាកិច្ចនៃញាណនេះ" ដូច្នេះឯង ។

(ភាវនាកិច្ច)

ពាក្យថា "ភាវនា ត្រូវដឹងថា មាន ២" សេចក្តីថា ភាវនាលោកប៉ងយកតែភាវនា ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ គឺ លោកិយភាវនា លោកុត្តរភាវនា ។ ក្នុងភាវនាទាំង ២ យ៉ាងនោះ ការញុំាងសីល សមាធិ បញ្ញា ដែលជាលោកិយៈ ឲ្យកើតឡើង និង ការអប់រំសន្តាន ដោយសីល សមាធិ បញ្ញា ដែលជាលោកិយៈទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា លោកិយភាវនា, ការញុំាងសីល សមាធិ បញ្ញា ដែលជាលោកុត្តរៈ ឲ្យកើតឡើង និង ការអប់រំសន្តាន ដោយសីល សមាធិ បញ្ញា ដែលជាលោកុត្តរៈទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា

លោកុត្តរភាវនា ។ ក្នុងភាវនាទាំង ២ យ៉ាងនោះ លោកុត្តរភាវនា លោកប៉ងយកហើយ ក្នុងញាណទស្សនវិសុទ្ធិនេះ ។ ព្រោះថា ញាណទាំង ៤ យ៉ាងនោះ ញុំាងលោកុត្តរសីល ជាដើម ឲ្យកើតឡើង ព្រោះភាវៈនៃញាណទាំង ៤ យ៉ាងនោះ ជាបច្ចយ មានសហជាតប្បច្ចយជាដើម នៃលោកុត្តរសីលជាដើមនោះ និង អប់រំសន្តាន ដោយលោកុត្តរសីល ជាដើមនោះផង ព្រោះហេតុនោះ លោកុត្តរភាវនា តែប៉ុណ្ណោះ ជាកិច្ចនៃញាណនោះ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

តាមន័យ ដូចដែលបានពោលមកហើយនេះឯង

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបកិច្ច មានបរិញ្ញាកិច្ចជាដើម ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងពេលដែលត្រាស់ដឹង តាមសភាពទាំងអស់ យ៉ាងនេះឯង ។

ក៏ដោយការពណ៌នា មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ, ពាក្យឯណាដែលខ្ញុំពោលហើយថា “បញ្ញា ដែលព្រះយោគី អ្នកញុំាងវិសុទ្ធិទាំង ២ យ៉ាង (សីលវិសុទ្ធិ និង ចិត្តវិសុទ្ធិ) ដែលជាប្រធាន ឲ្យដល់ព្រមហើយ ញុំាងវិសុទ្ធ ៥ មាន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ជាដើម ដែលជាតួ (បញ្ញា) ឲ្យដល់ព្រមហើយ គប្បីចំរើន” ដូច្នេះ ដើម្បីសំដែងវិធីនៃការចំរើនបញ្ញា ដែលមកហើយ ដោយសរុប យ៉ាងដូច្នេះថា “ឥរជនណា ប្រកបដោយសជាតិបញ្ញា តាំងនៅស៊ប់ហើយ ក្នុងសីលបំរើនសមាធិបិត្ត និង វិបស្សនាបិត្ត” ដូច្នេះជាដើម, ពាក្យនោះ

គឺខ្ញុំបានសំដែង ឲ្យពិស្តារហើយ ។ និង បញ្ហានេះថា “បញ្ញាគោះ តើត្រូវបំរើនដ្ឋិបម្តេច ?” គឺខ្ញុំបានវិសជ្ជនាហើយ ។

បរិច្ឆេទ ទី២២ ឈ្មោះ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស
ក្នុងអធិការនៃបញ្ញាភាវនា ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ
គឺខ្ញុំបានរចនាហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់បាមោជ្ជៈ នៃសាធុជន តែប៉ុណ្ណោះឯង ។

ទឹកដីខ្មែរ ត្រូវតែខ្មែរនៅ តពូជកូនចៅ ឃួរអង្វែង

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

(៤៦៣) ចំណែក បញ្ញាកម្ម ឯណា ដែលខ្ញុំពោលហើយ ថា "អ្វីជាអានិសង្សនៃការបំរើនបញ្ញា?" ដូច្នេះ, ក្នុងបញ្ញាកម្មនោះ ខ្ញុំនឹងពណ៌នា ដូចតទៅនេះ ។

ក៏ធម្មតា ការអប់រំបញ្ញានេះ មានអានិសង្ស ច្រើនរយ ប្រការ ។ ការសំដែងអានិសង្ស នៃបញ្ញាភាវនានោះ ដោយពិស្តារ មិនមែនធ្វើបាន ដោយស្រួលទេ សូម្បីប្រើពេលវេលាវែងឆ្ងាយ ក៏ដោយ ។ តែដោយសង្ខេប គប្បីជ្រាបអានិសង្សនៃបញ្ញាភាវនា នោះ យ៉ាងនេះ គឺ ៖

(១) ឆានាកិលេសវិទ្ធំសនៈ កំចាត់បង់នូវកិលេសផ្សេងៗ បាន,

(២) អរិយផលរសានុភវនៈ សោយនូវរសនៃអរិយផល,

(៣) និរោធសមាបត្តិសមាបជ្ជនសមត្ថតា ជាអ្នកអង់អាច ក្នុង ការចូលនិរោធសមាបត្តិ,

(៤) អាហុនេយ្យភាវាទិសិទ្ធិ បានសំរេចនូវភាវៈ នៃខ្លួនជាព្រះ អាហុណេយ្យបុគ្គល ជាដើម ។

(ការកំចាត់កិលេសផ្សេងៗ)

ក្នុងអានិសង្សទាំងនោះ ការកំចាត់កិលេសផ្សេងៗ ឯណា ដោយអំណាចនៃសំយោជនៈ មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាដើម គឺលោក បានពោលហើយ តាំងពីកំណត់នាមរូបទៅ, នេះ គប្បីជ្រាបថា "អានិសង្ស នៃបញ្ញាភាវនា ដែលជាលោកិយៈ ។ ការកំចាត់ កិលេសផ្សេងៗ ឯណា ដោយអំណាចនៃសំយោជនៈ ជាដើម

ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងខណៈនៃអរិយមគ្គ, នេះ គប្បីជ្រាបថា "ជាអានិសង្ស នៃបញ្ញាភាវនា ដែលជាលោកុត្តរៈ" ដូច្នេះ ។

មែនពិត បញ្ញា ដែលព្រះយោគីវចរចំរើនហើយ រមែងកំចាត់បង់ នូវបណ្តាញ គឺកិលេស ដែលជាប់តាមហើយ អស់កាលដ៏យូរ ធ្វើអនត្ថៈ ឱ្យគ្រប់យ៉ាង ដូចជាកាំរន្ទះ ដែលធ្លាក់បុះ ដោយកម្លាំងដ៏ខ្លាំង ដែលគួរឱ្យភ័យខ្លាច លើគំនរសីលា កំចាត់នូវសីលា ដូចជាភ្លើងព្រៃឆេះឡើងហើយ ដោយកម្លាំងនៃខ្យល់ ឆេះកំទេចនូវព្រៃ ដូចព្រះអាទិត្យ (កាលរះឡើង) មានមណ្ឌលភ្លឺស្វាង ដោយតេជៈរបស់ខ្លួន កំចាត់បង់នូវងងឹត យ៉ាងដូច្នោះឯង, បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបអានិសង្សនេះ ថា ជាអានិសង្ស ដែលព្រះយោគាវចរ គប្បីឃើញ ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបញ្ញាភាវនានេះ ។

(ការសោយរសនៃអរិយផល)

អានិសង្សថា "សោយនូវរសនៃអរិយផល" មានសេចក្តីថា មួយទៀត មិនត្រឹមតែកំចាត់ នូវកិលេសផ្សេងៗ តែម៉្យាង បានប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីការសោយ នូវរសនៃអរិយផល ក៏ជាអានិសង្ស នៃបញ្ញាភាវនាផងដែរ ។ ក៏សាមញ្ញផល មានសោតាបត្តិផលជាដើម ហៅថា អរិយផល ។ ការសោយនូវរស នៃអរិយផលនោះ រមែងមាន ដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅក្នុងវិថីនៃមគ្គ ១ ក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅ ដោយអំណាចនៃផល-

សមាបត្តិ ១ ។ ក្នុងអាការ ២ យ៉ាងនោះ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ក្នុងមគ្គវិថី នៃអរិយផលនោះ បានសំដែងរួចមកហើយ ។

ម៉្យាងទៀត អាចារ្យទាំងឡាយណា ពោលថា "គុណត្រឹមតែការលះសំយោជន:ប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះថា ផល, ធម៌អ្វីៗ ផ្សេងទៀត មិនមានទេ" ដូច្នេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការស្រប តាមអាចារ្យទាំងនោះ គប្បីសំដែងព្រះសូត្រនេះផងដែរ ថា "បញ្ញាសំរាប់ម្ងាប់នូវព្យាយាម ឈ្មោះថា ផលញ្ញាណ [1] តើដូចម្តេច, ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ សម្មាទិដ្ឋិ ដោយអត្ថថា ឃើញ រមែងចេញចាកពីមិច្ឆាទិដ្ឋិ ចេញចាកពីកិលេស ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិនោះផង ចាកខន្ធទាំងឡាយផង ចេញចាកពីនិមិត្តទាំងពួងខាងក្រៅផង សម្មាទិដ្ឋិ រមែងកើតឡើង ព្រោះកិរិយារម្ងាប់នូវព្យាយាម ក្នុងការចេញនោះ, ន៎ុះ ជាផលរបស់មគ្គ" ដូច្នេះ, ពាក្យក្នុងព្រះសូត្រនោះ បណ្ឌិតគប្បីសំដែង ឲ្យបានពិស្តារ ។

មួយវិញទៀត ពាក្យបាលីទាំងឡាយថា "ធម៌ទាំងឡាយនេះគឺ អរិយមគ្គ ៤ និង សាមញ្ញផល ៤ ជាអប្បមាណារម្មណ៍ [2] " ថា "មហគ្គតធម៌ ជាបច្ច័យ ដោយជាអនន្តរប្បច្ច័យ នៃអប្បមាណធម៌" ដូច្នេះជាដើម ជាគ្រឿងសំរេច ក្នុងរឿងនេះបាន ។

(បវត្តៈ ក្នុងផលសមាបត្តិ)

ប៉ុន្តែ ដើម្បីសំដែងបវត្តៈ ក្នុងផលសមាបត្តិ នៃអរិយផល

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគ ๖๙ ទំព័រ ๑๕๙ ។ ๒- អភិ. សំ. ។

នោះ មានបញ្ហាកម្មនេះ គឺ ផលសមាបត្តិ គឺអ្វី, បុគ្គលណា ចូលផលសមាបត្តិនោះបាន, បុគ្គលណា ចូលមិនបាន, ចូលព្រោះហេតុអ្វី និង ការចូលផលសមាបត្តិនោះ តើដូចម្តេច, តាំងនៅយ៉ាងដូចម្តេច, ចេញ យ៉ាងដូចម្តេច, អ្វីមាន ក្នុងលំដាប់នៃផលនិង ផលមាន ក្នុងលំដាប់នៃអ្វី? ។

(ផលសមាបត្តិ គឺអ្វី)

ក្នុងបញ្ហាកម្មទាំងនោះ បញ្ហាកម្ម ថា "ផលសមាបត្តិ គឺអ្វី" *បានដល់ ការអែបនែប ក្នុងនិរោធនៃអរិយផល ។*

(បុគ្គលណាចូលផលសមាបត្តិបាន បុគ្គលណាចូលមិនបាន)

បញ្ហាកម្មថា "បុគ្គលណា ចូលផលសមាបត្តិបាន បុគ្គលណា ចូលមិនបាន" *បានដល់ បុថុជ្ជនទាំងអស់ ចូលមិនបាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះមិនទាន់បានសំវេច (អរិយផល) ។ ចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល ចូលបាន តើព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះលោកបានសំវេច(អរិយផល)ហើយ ។ ប៉ុន្តែព្រះអរិយបុគ្គលថ្នាក់ខ្ពស់ មិនចូលផលសមាបត្តិ ថ្នាក់ទាបទេ ព្រោះផលថ្នាក់ទាប ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ដោយការចូលទៅកាន់ភាពជាបុគ្គលផ្សេង ។ ឯព្រះអរិយៈថ្នាក់ទាប ក៏ចូលផលសមាបត្តិថ្នាក់ខ្ពស់ មិនបានដែរ ព្រោះលោកមិនទាន់បានសំវេច ។ ក៏ព្រះអរិយបុគ្គល តែងចូលផលសមាបត្តិរបស់ខ្លួនៗ ប៉ុណ្ណោះ, នេះ គឺជាការសន្និដ្ឋាន ក្នុងបញ្ហាកម្ម នេះដោយប្រការដូច្នេះ ។*

តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា “សូម្បីព្រះសោតាបន្ន និង ព្រះសកទាគាមី ក៏ចូលមិនបានដែរ, ព្រះអរិយៈថ្នាក់ខ្ពស់ ២ ពួក ប៉ុណ្ណោះ ទើបចូលបាន” ។ ក៏នេះជាហេតុនៃអាចារ្យទាំងនោះ គឺ ព្រោះព្រះអរិយៈ ថ្នាក់ខ្ពស់ ២ ពួកនោះ ជាអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ក្នុង សមាធិ ។ ហេតុដែលអាចារ្យទាំងនោះពោលនោះ មិនសមហេតុ ឡើយ ព្រោះសូម្បីបុថុជ្ជន ក៏ចូលលោកិយសមាធិ ដែលខ្លួនបាន ហើយ បានដូចគ្នាដែរ ។ តែនឹងបានប្រយោជន៍អ្វី ក្នុងការគិតថា ជាហេតុ និង មិនសមហេតុ ក្នុងបញ្ហានេះ ។ ក្នុងបាលី លោកក៏ បានពោលហើយ មិនមែនទេឬ ថា “គោត្រភូធម៌ ១០ [1] ដូចម្តេច ខ្លះ កើតឡើង ដោយអំណាចនៃវិបស្សនា? ធម៌គ្របសង្កត់នូវ ការកើត ការប្រព្រឹត្តិ ។ល។ នូវការចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ... នូវ សង្ខារនិមិត្តខាងក្រៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបាននូវសោតាបត្តិ មគ្គ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ, ធម៌គ្របសង្កត់នូវការកើត ។ល។ នូវសង្ខារនិមិត្ត ខាងក្រៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់សោតា-បត្តិផលសមាបត្តិ .... សកទាគាមិមគ្គ ។ល។ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់អរហត្តផលសមាបត្តិ ... ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សុញ្ញតវិហារ-សមាបត្តិ.... ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនិមិត្តវិហារសមាបត្តិ ហេតុ នោះ ធម៌នោះ ឈ្មោះថា គោត្រភូ” ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអរិយៈទាំងអស់ តែងចូលផលសមាបត្តិ របស់ខ្លួន ៗ បាន

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រទី ១៥៣ ។

ព្រោះហេតុដូច្នេះ គប្បីចូលចិត្ត ក្នុងបញ្ហានេះ ។

(ចូលផលសមាបត្តិ ព្រោះហេតុអ្វី)

បញ្ហាកម្មថា "ចូលព្រោះហេតុអ្វី?" ឆ្លើយថាដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការនៅជាសុខសប្បាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ដូចព្រះរាជា សោយសេចក្តីសុខ ក្នុងរាជសម្បត្តិ ទេវតា សោយសេចក្តីសុខដែលជាទិព្វ យ៉ាងណា, ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ គិតថា "យើងនឹងសោយនូវលោកុត្តរសុខ" ដូច្នេះហើយ ធ្វើការកំណត់កាលស្រេចហើយ ក៏ចូលផលសមាបត្តិ ក្នុងខណៈ ដែលខ្លួនត្រូវការហើយៗ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

(ចូលដូចម្តេច តាំងនៅ ដូចម្តេច ចេញដូចម្តេច)

បញ្ហាកម្មថា "ក៏ការចូលផលសមាបត្តិនោះ យ៉ាងដូចម្តេច តាំងនៅ យ៉ាងដូចម្តេច ចេញយ៉ាងដូចម្តេច" ឆ្លើយថា ជំបូង ការចូលផលសមាបត្តិនោះ រមែងមាន ដោយអាការ ២ យ៉ាង គឺ ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ទៀត ក្រៅពីព្រះនិព្វាន ១ ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តតែព្រះនិព្វាន ១ ។ ដូចព្រះសារីបុត្រ ពោល (នឹងព្រះមហាកោដ្ឋិក:) ថា "ម្នាលអាវុសោ [1] អនិមិត្តាចេតោ-វិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ ២ គឺ ការមិនយកចិត្តទុកដាក់ ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង ១ ការយកចិត្តទុកដាក់ ចំពោះនិព្វានជាតុដែលប្រាសចាកអារម្មណ៍ ១ " ។

១- សុ. ម. មូ. ភាគទី ២២ ទំព័រទី ២៨០ ។

ក៏នេះ គឺជាលំដាប់នៃការចូល ក្នុងការចូលផលសមាបត្តិ នោះ ។ អធិប្បាយថា ព្រះអរិយសាវក អ្នកប្រាថ្នាផលសមាបត្តិ ត្រូវទៅកាន់ទីស្ងាត់ គេចចេញពីពួកហើយ សម្ងំនៅ ពិចារណា សង្ខារ ដោយវិបស្សនាញាណ មានឧទយព្វយញ្ញាណជាដើម ។ ចិត្ត របស់ព្រះអរិយសាវក អ្នកមានវិបស្សនាញាណ តាមលំដាប់ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយនោះ រមែងរែបរែប ក្នុងនិរោធ ដោយ អំណាចផលសមាបត្តិ ក្នុងលំដាប់នៃគោត្រភូញាណ ដែលមាន សង្ខារជាអារម្មណ៍ ។ ក៏ក្នុងការចូលផលសមាបត្តិនេះ ព្រោះព្រះ អរិយសាវកនោះ បង្អោនចិត្តទៅ ក្នុងផលសមាបត្តិ ទើបផល តែប៉ុណ្ណោះកើតឡើង ដល់ព្រះសេក្ខៈផង, មគ្គ មិនកើតឡើងទេ ។ ឯអាចារ្យទាំងឡាយណា ពោលថា "ព្រះសោតាបន្ន គិតថា អាត្មា អញ នឹងចូលផលសមាបត្តិ ក៏ផ្តើមតាំងវិបស្សនា បានជាព្រះ សកទាគាមី និង ព្រះសកទាគាមី ផ្តើមតាំងវិបស្សនា បានជាព្រះ អនាគាមី" ដូច្នេះ, អាចារ្យទាំងឡាយនោះ ត្រូវគេពោលថា "កាល បើយ៉ាងដូច្នោះ ព្រះអនាគាមី នឹងបានជាព្រះអរហន្ត, ព្រះអរហន្ត នឹងបានជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និង ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ" ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យរបស់ អាចារ្យទាំងនោះនុ៎ះ ទើប មិនគួរយកជាការបានបន្តិចសោះ, មួយទៀត ពាក្យអាចារ្យទាំង នោះនុ៎ះ ត្រូវបានគេបដិសេធហើយ ដោយអំណាចនៃបាលីហ្នឹង ឯង ព្រោះហេតុនេះ ទើបមិនគួរយកជាការបានទេ ។ តែគួរយក

ពាក្យនេះ តែប៉ុណ្ណោះថា “ផល តែប៉ុណ្ណោះ កើតឡើង ដល់ព្រះសេក្ខៈ, មគ្គ មិនកើតឡើងទេ, ចំណែក ផល បើមគ្គដែលប្រកបដោយបឋមជ្ឈាន គឺ ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ បានសំរេចហើយ ក៏បានជាបឋមជ្ឈានិកផល ដូចគ្នាដែរ រមែងកើតឡើង ដល់ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ, បើបណ្តាមគ្គ ដែលប្រកបដោយទុតិយជ្ឈាន ជាដើម មាន, មគ្គ ដែលប្រកបដោយឈានណាមួយ ផល ក៏នឹងជាផលប្រកប ដោយឈានណាមួយ បណ្តាផល ដែលប្រកបដោយឈាន មានទុតិយជ្ឈាន ជាដើម ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

ការចូលសមាបត្តិនោះ រមែងមាន ដោយអាការដូច្នេះ ជាមុនសិន ។

ឯការតាំងនៅ នៃផលសមាបត្តិនោះ រមែងមាន ដោយអាការ ៣ ដោយពាក្យថា “ ម្នាលអាវុសោ [1] បច្ចុយដែលឲ្យអនិមិត្តាចេតោវិមុត្តិ តាំងនៅបានយូរ មាន ៣ ប្រការ គឺៈ ការមិនយកចិត្តទុកជាក់ ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង ១ ការយកចិត្តទុកជាក់ ចំពោះព្រះនិព្វានធាតុ ដែលប្រាសចាកអារម្មណ៍ ១ ការបានតាក់តែងទុក អំពីកាលមុន ១ ” ដូច្នេះ ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា “ការបានតាក់តែងទុកអំពីកាលមុន ១ ” មានសេចក្តីថា ការកំណត់កាលទុកមុននឹងចូលសមាបត្តិ អធិប្បាយថា ព្រោះកំណត់ ថា “អាត្មាអញ នឹងចេញ ក្នុងកាល

១- សុ. ម. មូ. ភាគទី ២២ ទំព័រទី ២៨១ ។

ឈ្មោះនោះ" ដូច្នេះ កាលនោះ មិនទាន់មកដល់ ដរាបណា, ការតាំងនៅ នៃផលសមាបត្តិនោះ ក៏មាន ដរាបនោះដែរ, ការតាំងនៅ នៃផលសមាបត្តិនោះ រមែងមាន ដោយអាការដូច្នេះឯង ។

ចំណែកការចេញនៃផលសមាបត្តិនោះ រមែងមាន ដោយអាការ ២ តាមពាក្យ (របស់ព្រះសារីបុត្រ) ថា "ម្នាលអាវុសោ បច្ចយ នៃការចេញចាកអនិមិត្តាចេតោវិមុត្តិ មាន ២ ប្រការ គឺ ការយកចិត្តទុកជាក់ ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង ១ ការមិនយកចិត្តទុកជាក់ ចំពោះនិព្វានជាតុ ដែលមិនមានអារម្មណ៍ ១" ដូច្នេះ ។

ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា "ចំពោះអារម្មណ៍ទាំងពួង" បានដល់ ចំពោះ រូបនិមិត្ត វេទនានិមិត្ត សញ្ញានិមិត្ត សង្ខារនិមិត្ត វិញ្ញាណនិមិត្ត ។ ព្រះអរិយៈ មិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវអារម្មណ៍ទាំងនោះជាមួយគ្នា ក៏ពិតមែនហើយ ទោះជាយ៉ាងដូច្នោះ ពាក្យថា អារម្មណ៍ទាំងពួងនោះ លោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃការរួមគ្នាទាំងអស់ ។ ព្រោះហេតុនោះ និមិត្តណាជាអារម្មណ៍នៃកវង្គ, កាលព្រះយោគាវចរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនិមិត្តនោះ ការចេញចាកផលសមាបត្តិ រមែងមាន ។ ការចេញនៃផលសមាបត្តិនោះ គប្បីជ្រាប យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

(អ្វីមានក្នុងលំដាប់នៃផល)

បញ្ហាកម្មថា "អ្វីមាន ក្នុងលំដាប់នៃផល និង ផលមាន ក្នុងលំដាប់នៃអ្វី" ឆ្លើយថា ដំបូង ផលហ្នឹងឯង ឬ កវង្គ មាន ក្នុង

លំដាប់នៃផល ។ តែផល មាន ក្នុងលំដាប់នៃមគ្គ ក៏មាន, ក្នុងលំដាប់នៃផល ក៏មាន, ក្នុងលំដាប់នៃគោត្រភូក៏មាន, ក្នុងលំដាប់នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ក៏មាន ។ ក្នុងផលទាំងនោះ ផលក្នុងលំដាប់នៃមគ្គ រមែងមាន ក្នុងមគ្គវិថី, ផល ខាងចុងៗ រមែងមាន ក្នុងលំដាប់នៃផលខាងដើមៗ, ផល ខាងដើមៗ ក្នុងផលសមាបត្តិទាំងឡាយ រមែងមាន ក្នុងលំដាប់នៃគោត្រភូ ។ ពាក្យថា "គោត្រភូ" ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបថា បានដល់ អនុលោមញ្ញាណ ។ សមដូចជាពាក្យដែលលោកបានពោលហើយ ក្នុងគម្ពីរបដ្ឋាន ថា "អនុលោមញ្ញាណ របស់ព្រះអរហន្ត ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ, អនុលោមញ្ញាណ របស់ព្រះសេក្ខៈទាំងឡាយ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ" ដូច្នេះ ។ ការចេញចាកនិរោធ រមែងមាន ដោយផលណា, ផលនោះ ជាផលដែលមាន ក្នុងលំដាប់ នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ" ដូច្នេះឯង ។

ក្នុងផលទាំងនោះ លើកលែងតែផល ដែលកើតឡើងហើយ ក្នុងមគ្គវិថីចេញ ផលដ៏សេស ឈ្មោះថា ជាផលដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាច នៃផលសមាបត្តិទាំងអស់ ។ ដោយអំណាចដែលកើតឡើង ក្នុងមគ្គវិថីខ្លះ ក្នុងផលសមាបត្តិខ្លះ ដូចបានពោលមកហើយនេះ ផលនុ៎ះ

> គឺជាសាមញ្ញផល ដ៏ឧត្តម មានការក្រវែលក្រវាយ រម្ងាប់ហើយ មានអមតធម៌ ជាអារម្មណ៍ សូប់រម្ងាប់ល្អប្រសើរ

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

មានអាមិស ក្នុងលោក ខ្ជាក់ចោលហើយ ជាផលដែលជ្រួតជ្រាប ដោយសេចក្តីសុខដ៏ល្អ មានឱជារសដែលជាអមត: មានរសជាតផ្អែម ក្រៃលែងជាងបង្អែម ប្រៀបដូចទឹកឃ្មុំ, បណ្ឌិត ញុំាងបញ្ញាឱ្យចំរើនឡើងហើយ ទើបបាន នូវសេចក្តីសុខនោះ ដែលជារស ដ៏ប្រសើរបំផុត របស់អរិយផលនោះ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ការបានសោយនូវរសនៃអរិយផលនោះ លោកហៅថា ជាអានិសង្ស នៃវិបស្សនាភាវនា ក្នុងបញ្ញាភាវនានេះ ។

(ភាពជាអ្នកអាបក្នុងការចូលនិរោធសមាបត្តិ)

(៤៦៤) អានិសង្សថា "ភាពជាអ្នកអាប ក្នុងការចូលនិរោធ-សមាបត្តិ" *មានសេចក្តីថា មួយទៀត មិនមែនបានសោយនូវរស នៃអរិយផល តែម៉្យាងប៉ុណ្ណោះទេ តែសូម្បីភាពជាអ្នកអាប ក្នុងការចូលនិរោធសមាបត្តិនេះ ក៏គួរជ្រាបដែរថា "ជាអានិសង្ស នៃបញ្ញាភាវនា នេះផងដែរ" ។*

ក្នុងពាក្យថា "ភាពជាអ្នកអាប ក្នុងការចូលនិរោធសមាបត្តិ" *នោះនេះ ជាបញ្ហាកម្ម ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដជាក់ច្បាស់ ដល់និរោធ-សមាបត្តិ គឺ: និរោធសមាបត្តិ គឺជាអ្វី, បុគ្គលពួកណាខ្លះ ចូលនិរោធសមាបត្តិបាន, បុគ្គលណាខ្លះចូលមិនបាន, ចូលក្នុងទីណា, ចូលព្រោះហេតុអ្វី, មួយទៀត ការចូលនិរោធសមាបត្តិនោះ តើ*

ដូចម្តេច, ការតាំងនៅ តើដូចម្តេច, ការចេញ តើដូចម្តេច, ចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកចេញហើយ ជាចិត្តបង្អោនទៅរកអ្វី, អ្នកស្ងប់ ហើយ និង អ្នកចូលនិរោធសមាបត្តិ មានការខុសគ្នា យ៉ាងដូច ម្តេច, និរោធសមាបត្តិ ជាសង្ខតៈ ឬ ជាអសង្ខតៈ ជាលោកិយៈ ឬ ជាលោកុត្តរៈ ជានិប្ផន្នៈ ឬ ជាអនិប្ផន្នៈ ។

(និរោធសមាបត្តិ គឺអ្វី)

ក្នុងបញ្ហាកម្មទាំងនោះ បញ្ហាកម្មថា “*និរោធសមាបត្តិ គឺអ្វី*” *ឆ្លើយថា និរោធសមាបត្តិ គឺការមិនប្រព្រឹត្តិទៅ នៃចិត្តចេតសិក-ធម៌ទាំងឡាយ ដោយអំណាចការរលត់ទៅ ដោយលំដាប់ ។*

(អ្នកណាចូលនិរោធបាន អ្នកណាចូលមិនបាន)

បញ្ហាកម្មថា “បុគ្គលណាខ្លះ ចូលនិរោធសមាបត្តិនោះបាន បុគ្គលណាខ្លះ ចូលមិនបាន” *ឆ្លើយថាៈ បុថុជ្ជនទាំងអស់ ព្រះសោ-តាបន្ន ព្រះសកទាគាមីទាំងអស់ ព្រះអនាគាមី និង ព្រះអរហន្ត ទាំងឡាយ ដែលជាសុក្ខវិបស្សកៈ ចូលមិនបាន, តែព្រះអនាគាមី និង ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ ដែលបាននូវសមាបត្តិ ៨ ចូល បាន ។ ព្រោះលោកពោលហើយថា* “*បញ្ញា* [๑] *ដែលមានសភាព ស្ងាត់ជំនាញ ព្រោះហេតុប្រកប ដោយកម្លាំង ២ ផង ព្រោះអង្គប់ នូវសង្ខារ ៣ ផង ព្រោះញាណចរិយា ១៦ ផង ព្រោះសមាធិចរិយា ទាំង ៩ ផង ឈ្មោះថា និរោធសមាបត្តិញាណ*” *។ ក៏សម្បទានេះ*

๑- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ๖๙ ទំព័រទី ๒๒๓ ។

បញ្ហាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

លើកលែងតែព្រះអនាគាមី និង ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ អ្នកបានសមាបត្តិ ៨ ចេញហើយ មិនមាន ដល់បុគ្គលទាំងឡាយដទៃឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអនាគាមី និង ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយដែលបានសមាបត្តិ ៨ ទាំងនុ៎ះប៉ុណ្ណោះ ទើបចូលបាន, ពួកបុគ្គលដទៃ ចូលមិនបានទេ ។ មានបញ្ហាកម្មថា "ក៏ក្នុងពាក្យបាលីនេះ កម្មាំង ២ តើអ្វីខ្លះ សង្ខារ ៣ គឺអ្វីខ្លះ ញាណចរិយា ១៦ គឺអ្វីខ្លះ សមាធិចរិយា ៩ គឺអ្វីខ្លះ វសីភាវតា តើដូចម្តេច" ។ ក្នុងបញ្ហាកម្មនេះ ពាក្យឆ្លើយតបអ្វីៗ ដែលយើងត្រូវពោលមិនមានទេ, ពាក្យឆ្លើយតបទាំងអស់នេះ លោកពោលហើយ ក្នុងនិទ្ទេសនៃនិទ្ទេសនុ៎ះឯង ។ ដូចជាបាលី ដែលលោកពោលហើយថា ៖

(ពលៈ ២)

ពាក្យថា "ដោយកម្លាំង ២" សេចក្តីថា [1] កម្លាំងមាន ២ យ៉ាង គឺ កម្លាំងសមថៈ ១ កម្លាំងវិបស្សនា ១ ។ កម្លាំងសមថៈតើដូចម្តេច? ។ ការមិនរាយមាយ គឺភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃនេក្ខម្មន្តៈ ឈ្មោះថា កម្លាំងសមថៈ, ការមិនរាយមាយ គឺភាពនៃចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ ដោយអំណាចនៃការមិនព្យាបាទ ..... ដោយអំណាចអាលោកសញ្ញា ..... ដោយអំណាចការមិនរាយមាយ ។ល។ ដោយអំណាចនៃការយើញរឿយៗ នូវធម៌ដែលជាគ្រឿងលះបង់ នូវកិលេសហើយ ដកដង្ហើម

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៦៩ ទំព័រទី ២២៤ ។

ចេញ ..... ដោយអំណាចនៃកិរិយាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ជាគ្រឿង លះបង់នូវកិលេស ហើយដកដង្ហើមចូល ឈ្មោះថា កម្មាំងសមថៈ ។ សំណួរ ត្រង់ពាក្យថា "កម្មាំងសមថៈ" តើកម្មាំងសមថៈ ដោយអត្ថ យ៉ាងដូចម្តេច? ។ ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងនីវរណធម៌ ដោយកម្មាំងបឋមជ្ឈាន ឈ្មោះថា កម្មាំងសមថៈ, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ដោយវិតក្កៈ និង វិចារៈ ដោយទុតិយជ្ឈាន ឈ្មោះថា កម្មាំងសមថៈ ។ល។ ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ឈ្មោះថា កម្មាំងសមថៈ, ធម្មជាតិ មិនកំរើក មិនឃ្លង ឃ្លាង មិនញាប់ញ័រ ក្នុងខន្ធចុៈផង ក្នុងកិលេស ដែលប្រកប ដោយខន្ធចុៈផង ក្នុងខន្ធផង ឈ្មោះថា កម្មាំងសមថៈ, នេះ គឺ កម្មាំងសមថៈ ។

(វិបស្សនាពលៈ)

កម្មាំងវិបស្សនា តើដូចម្តេច? ។ ការឃើញរឿយៗ ថា មិនទៀង ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ការឃើញរឿយៗ ថា ជាទុក្ខ... ការឃើញរឿយៗ ថា មិនមែនខ្លួន ..... ការឃើញរឿយៗ ថា គួរនឿយណាយ ..... ការឃើញរឿយៗ ថា ជាគ្រឿងប្រាសចាកតម្រេក .... ការឃើញរឿយៗ ថា រំលត់ទុក្ខ ..... ការឃើញរឿយៗ ថា គួរលះបង់ ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា .... ការឃើញរឿយៗ ថា មិនទៀង ក្នុងរូប ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា ។ល។ ការឃើញ

រឿយៗ ថា ជាគ្រឿងលះបង់ ក្នុងរូប ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា ការឃើញរឿយៗ ថា មិនទៀង ក្នុងវេទនា ។ល។ ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ខារ ក្នុងវិញ្ញាណ ។ល។ ក្នុងចក្ខុ ក្នុងជរាមរណៈ ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា ។ល។ ការឃើញរឿយៗ ថា ជាគ្រឿងលះបង់ ក្នុងជរាមរណៈ ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា ។ សំណួរ ត្រង់ពាក្យថា "កម្លាំងវិបស្សនា" តើកម្មាំងវិបស្សនា ដោយអត្ថថា ដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងនិច្ចសញ្ញា ដោយអនិច្ចានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងសុខសញ្ញា ដោយទុក្ខានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងអត្តសញ្ញា ដោយអនត្តានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរ ដោយនិព្វិទានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើកក្នុងរាគៈ ដោយវិរាគានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងសមុទ័យ ដោយនិរោធានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់មាំ ដោយបដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, ធម្មជាតិ មិនកំរើក មិនឃ្លងឃ្លាង មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអវិជ្ជាផង ក្នុងកិលេសដែលប្រកប ដោយអវិជ្ជាផង ក្នុងខន្ធផង ឈ្មោះថា កម្មាំងវិបស្សនា, នេះគឺ កម្មាំងវិបស្សនា ។

សំណួរ ត្រង់ពាក្យថា "ការសូប៉រម្ភាប់សង្ខារ ៣" តើការ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

(ការស្ងប់រម្ងាប់នៃសង្ខារ ៣)

ស្ងប់រម្ងាប់នៃសង្ខារ ដូចម្តេច ។ កាលបុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន, វចីសង្ខារ គឺ វិតក្កៈ និង វិចារៈ រមែងស្ងប់រម្ងាប់, កាលបុគ្គលចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន, កាយសង្ខារ គឺអស្សាសៈ និង បស្សាសៈ រមែងស្ងប់រម្ងាប់, កាលបុគ្គល ចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ, ចិត្តសង្ខារ គឺសញ្ញា និង វេទនា រមែងស្ងប់រម្ងាប់, នេះ គឺការស្ងប់រម្ងាប់នៃសង្ខារ ៣ ។

(ញាណបរិយោ ១៦)

សំណួរត្រង់ពាក្យថា "ញាណបរិយោ ១៦" តើញាណចរិយោ ១៦ យ៉ាងដូចម្តេច ។ ការឃើញរឿយៗ ថា មិនទៀង ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ ការឃើញរឿយៗ ថា ជាទុក្ខ .... ការឃើញរឿយៗ ថាជាអនត្តា .... ការឃើញរឿយៗ ថា គួរនឿយណាយ .... ការឃើញរឿយៗ ថា ជាគ្រឿងច្រោសចាកតម្រេក....ការឃើញរឿយៗ ថា រំលត់ទុក្ខ .... ការឃើញរឿយៗ ថា ជាគ្រឿងលះបង់កិលេស .... ការឃើញរឿយៗ ថា ជាគ្រឿងច្រោសចាកការវិលវល់ ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ, សោតាបត្តិមគ្គ ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ, សោតាបត្តិផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ, សកទាគាមិ-មគ្គ ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ ។ល។ អរហត្តផលសមាបត្តិ ឈ្មោះថា ញាណចរិយោ ដោយញាណចរិយោ ១៦ នេះ ។

សំណួរ ត្រង់ពាក្យថា "សមាធិបរិយោ ៩" តើសមាធិចរិយោ

បញ្ហាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

(សមាធិបរិយោ ៩)

៩ ដូចម្តេច ។ បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះថា សមាធិចរិយោ, ទុតិយជ្ឈាន ឈ្មោះថា សមាធិចរិយោ ។ល។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-សមាបត្តិ ឈ្មោះថា សមាធិចរិយោ, វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ចិត្តេកគ្គតា ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់កិរិយាបាន នូវ បឋមជ្ឈាន ។ល។ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ចិត្តេកគ្គតា (ប្រព្រឹត្តទៅ) ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់កិរិយាបាននូវនេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនសមាបត្តិ, ដោយសមាធិចរិយោ ៩ នេះ ។

(វិសឺ ៤)

ពាក្យថា "សេចក្តីស្ងាត់" អធិប្បាយថា សេចក្តីស្ងាត់ មាន ៥ យ៉ាង គឺ សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការនឹក ១ សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការចូល ១ សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការចេញ ១ សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការអធិដ្ឋាន ១ សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការពិចារណា ១ ។

បុគ្គល នឹកនូវបឋមជ្ឈានដែលខ្លួនច្រាច្នា ក្នុងទីណា ច្រាច្នាក្នុងកាលណា ច្រាច្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរ ក្នុងការនឹក មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការនឹក ។

បុគ្គល ចូលកាន់នូវបឋមជ្ឈាន ដែលខ្លួនច្រាច្នា ក្នុងទីណា ច្រាច្នាក្នុងកាលណា ច្រាច្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរ ក្នុងការចូល មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការចូល ។

បុគ្គល អធិដ្ឋាននូវបឋមជ្ឈាន ដែលខ្លួនច្រាច្នា ក្នុងទីណា

ច្រោះថ្នាក់ក្នុងកាលណា ច្រោះថ្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរ ក្នុងការអធិដ្ឋាន មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការអធិដ្ឋាន ។

បុគ្គល ចេញពីបឋមជ្ឈានដែលខ្លួនច្រោះថ្នា ក្នុងទីណា ច្រោះថ្នាក្នុងកាលណា ច្រោះថ្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរ ក្នុងការចេញ មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការចេញ ។

បុគ្គល ពិចារណានូវបឋមជ្ឈាន ដែលខ្លួនច្រោះថ្នា ក្នុងទីណា ច្រោះថ្នាក្នុងកាលណា ច្រោះថ្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរ ក្នុងការពិចារណា មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការពិចារណា ។

បុគ្គលនឹកនូវបឋមជ្ឈាន ។ល។ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដែលខ្លួនច្រោះថ្នា ក្នុងទីណា ច្រោះថ្នាក្នុងកាលណា ច្រោះថ្នាត្រឹមណា ។ សេចក្តីយឺតយូរក្នុងការនឹក មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការនឹក ។ល។ បុគ្គលអធិដ្ឋាន..... ចេញ.... ពិចារណា សេចក្តីយឺតយូរក្នុងការពិចារណា មិនមាន ហេតុនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីស្ងាត់ ក្នុងការពិចារណា, នេះឯង សេចក្តីស្ងាត់ ៥ យ៉ាង ។

ក៏ក្នុងបាលីនុ៎ះ និទ្ទេសនៃពាក្យថា "ដោយញាណចរិយា ១៦" នេះ ជានិទ្ទេសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ព្រោះថា សំរាប់ព្រះអនាគាមី វាសីការតាបញ្ញា រមែងមាន ដោយញាណចរិយា ១៤ ។ បើមាន

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

ពាក្យចោទថា "បើដូច្នោះ សំវាប់ព្រះសកទាគាមី រមែងមាន ដោយ ញាណចរិយា ១២ និង សំវាប់ព្រះសោតាបន្ន រមែងមិនមាន ដោយញាណចរិយា ១០ ឬ" ដូច្នេះ ។ គប្បីឆ្លើយថា "សំវាប់ ព្រះសេក្ខៈថ្នាក់ទាប ២ ពួកនេះ វសីភាវតាបញ្ញា មិនមានទេ ព្រោះ រាគៈដែលប្រកប ដោយកាមគុណ ៥ ដែលធ្វើអន្តរាយ ឲ្យដល់ សមាធិ លោកលះបង់មិនទាន់បាន ។ ក៏ព្រោះរាគៈនោះ លោក លះពុំទាន់បាន ព្រោះហេតុនោះ កម្លាំងសមថៈ ទើបមិនបរិបូណ៌, កាលបើសមថពលៈនោះ មិនទាន់គ្រប់បរិបូណ៌ហើយ លោកក៏ មិនអាចចូលនិរោធសមាបត្តិ ដែលត្រូវចូល ដោយកម្លាំងទាំង ២ បានឡើយ ព្រោះមានកម្លាំមិនគ្រប់គ្រាន់, ប៉ុន្តែ រាគៈនោះ គឺព្រះ អនាគាមី លះបានហើយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអនាគាមីនោះ ជាអ្នកមានកម្លាំងគ្រប់បរិបូណ៌ ព្រោះជាអ្នកមានកម្លាំងបរិបូណ៌ ទើបលោកអាច (ចូលនិរោធសមាបត្តិ) បាន ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា "កាលបុគ្គលចេញពីនិរោធ-សមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសល ជាបច្ច័យ នៃផល-សមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ" ដូច្នេះ ។ ក៏ពាក្យនេះ ព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ ក្នុងគម្ពីរមហាបករណបដ្ឋាន សំដៅយកការ ចេញពីនិរោធ របស់ព្រះអនាគាមី ហ្នឹងឯង ។

(ប្ញូលបាឧក្ខ្ងិទីណា)

ត្រង់សំណួរថា "ប្ញូលបាឧ ក្ខ្ងិទីណា" ឆ្លើយថា ក្នុងបញ្ចៈ-

វៀការកៈ ។ ព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះនិរោធសមាបត្តិនោះ មានការចូលទៅតាមលំដាប់លំដោយ ។ តែនៅក្នុងចតុវៀការកៈ (គឺអរូបកៈ) ការកើតឡើង នៃរូបសមាបត្តិ មានបឋមជ្ឈាន ជាដើម មិនមានទេ ព្រោះហេតុនោះ ទើបមិនអាចចូល ក្នុងចតុវៀការកៈនោះបាន ។ តែអាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា "ចូលមិនបាន ព្រោះហទយវត្ថុ មិនមាន" ដូច្នេះ ។

(ចូលព្រោះហេតុអ្វី)

ត្រង់សំណួរថា "ចូលព្រោះហេតុអ្វី" ឆ្លើយថា លោកនឿយណាយ ក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅផ្សេងៗ នៃសង្ខារទាំងឡាយ ហើយចូល (និរោធ) ដោយមានបំណងថា "អាត្មាអញ ជាអ្នកមិនមានចិត្ត ដល់និរោធ គឺព្រះនិព្វាន ហើយនឹងនៅជាសុខ ក្នុងទិដ្ឋធម្ម (បច្ចុប្បន្ន) នេះឯង" ដូច្នេះ ។

(ចូលដូចម្តេច)

ត្រង់សំណួរថា "ចូលដូចម្តេច" ឆ្លើយថា ការចូលនិរោធ-សមាបត្តិ នោះ រមែងមាន ដល់ព្រះអរិយបុគ្គល អ្នកព្យាយាមដោយអំណាចនៃសមថៈ និង វិបស្សនា ធ្វើបុព្វកិច្ចស្រេចហើយ ញុំាងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ឲ្យរលត់ ។ ការចូលនិរោធ-សមាបត្តិ នោះ ដូច្នេះឯង ។

ក៏នេះ ជាសេចក្តីសង្ខេប ក្នុងនិរោធសមាបត្តិនោះ គឺបុគ្គលណា ព្យាយាម ដោយអំណាចនៃសមថៈ តែម៉្យាង បុគ្គលនោះ

សម្រេច នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ហើយស្ថិតនៅ, ឯបុគ្គលណា ព្យាយាម ដោយអំណាចនៃវិបស្សនាតែម៉្យាង បុគ្គលនោះ សម្រេចផលសមាបត្តិ ហើយក៏ស្ថិតនៅ, តែបុគ្គលណា ព្យាយាម ដោយអំណាចនៃសមថៈ និង វិបស្សនា ទាំងពីរយ៉ាងនុ៎ះឯង ធ្វើបុព្វកិច្ចស្រេចហើយ ញុំាងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយនៈ ឲ្យរលត់ បុគ្គលនោះ ចូលនិរោធសមាបត្តិនោះបាន ។

(៤៦៥) ប៉ុន្តែ នេះជាសេចក្តីពិស្តារ គឺភិក្ខុ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានេះ ប្រាថ្នានឹងចូលកាន់និរោធ ធ្វើកត្តកិច្ចស្រេចហើយ លាងដៃ និង ជើងស្អាតល្អហើយ អង្គុយលើអាសនៈដែលក្រាលល្អហើយ ក្នុងឱកាសស្ងាត់ ពត់ក្នែង តាំងកាយឲ្យត្រង់ តម្រង់សតិឲ្យនៅចំពោះមុខ, ភិក្ខុនោះ ចូលកាន់ឈាន ទី១ ចេញហើយ ពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងបឋមជ្ឈាននោះ ថា ជារបស់មិនទៀង ថា ជាទុក្ខ ថា ជារបស់មិនមែនខ្លួន ។

(វិបស្សនា ៣)

ក៏វិបស្សនានោះ មាន ៣ យ៉ាង គឺ សង្ខារបរិគ្គណ្ហណកវិបស្សនា (គឺវិបស្សនាដែលកំណត់នូវសង្ខារ) ផលសមាបត្តិវិបស្សនា (វិបស្សនាដែលសំរាប់ចូលកាន់ផលសមាបត្តិ) និរោធសមាបត្តិវិបស្សនា (វិបស្សនាដែលសំរាប់ចូលកាន់និរោធសមាបត្តិ) ។ ក្នុងសមាបត្តិទាំង ៣ នោះ សង្ខារបរិគ្គណ្ហណកវិបស្សនា ជាវិបស្សនាខ្លី ឬ ចាស់ក្តី ក៏ដោយ ក៏ជាបទដ្ឋាន នៃមគ្គនុ៎ះឯង ។

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

ផលសមាបត្តិវិបស្សនា ជាវិបស្សនាចាស់ក្លា ទើបសមគួរ ដូចជាមគ្គភាវនា ។ ឯនិរោធសមាបត្តិវិបស្សនា ជាវិបស្សនា ដែលមិនខ្លីពេក មិនចាស់ក្លាពេក ទើបគួរ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលអ្នកចូលនិរោធសមាបត្តិនោះ ទើបឈ្មោះថា ពិចារណាសង្ខារទាំងនោះ ដោយវិបស្សនា ដែលមិនខ្លីពេក មិនចាស់ពេក ។

(លំដាប់នៃការចូលសមាបត្តិ)

លំដាប់នោះ បុគ្គលនោះ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ចេញហើយ ក៏ពិចារណា នូវសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងទុតិយជ្ឈាននោះ ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ, បន្ទាប់មក ក៏ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ។ល។ បន្ទាប់ពីនោះមក ក៏ចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ចេញហើយ ក៏ពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈនោះ យ៉ាងនេះដែរ ។ គ្រានោះ បុគ្គលនោះចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ចេញហើយ ធ្វើបុព្វកិច្ច ៤ យ៉ាង គឺ នានាពទ្ធអវិកោបនៈ (គឺមិនញាំងវត្ថុ ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងកិកូ្ខផ្សេងៗ ឲ្យកំរើក) សង្ឃប្បដិមាននៈ (គឺការរង់ចាំចំពោះនៃសង្ឃ) សត្ថុបកោសនៈ (គឺការគ្រាស់ឲ្យហៅមកនៃព្រះសាស្តា) អទ្ធានបរិច្ឆេទៈ (គឺការកំណត់កាលនៃជីវិត) ។

(នានាពទ្ធអវិកោបនៈ)

ក្នុងបុព្វកិច្ចទាំង ៤ នោះ ពាក្យថា "នានាពទ្ធអវិកោបនៈ" អធិប្បាយថា វត្ថុ ឯណា មិនមែនជារបស់ដែលជាប់ទាក់ទង ជាមួយនឹងកិកូ្ខរូបនេះ តែម្នាក់ឯងទេ ជារបស់ដែលជាប់ទាក់ទង ជា

មួយទីឆកិក្ខុផ្សេងៗ ទៀត តាំងនៅ ជាជាត្រចីវរក្តី ជាគ្រែតាំងក្តី ជាគ្រែកៅអីក្តី ជាផ្ទះសម្រាប់នៅអាស្រ័យក្តី ឬក៏ ជារបស់របរបរិក្ខារ ឯណាមួយ ដទៃទៀតក្តី, វត្ថុទាំងនោះ មិនកំរើក គឺនឹងមិនវិនាសទៅ ដោយអំណាចអន្តរាយទាំងឡាយ មានភ្លើង ទឹក ខ្យល់ ចោរ និង កណ្តុរជាដើម ដោយប្រការណា, គប្បីអធិដ្ឋាន ដោយប្រការនោះចុះ ។ នេះ ជាវិធីអធិដ្ឋាន ក្នុងរឿងនោះ គឺ អធិដ្ឋានថា "របស់នេះមួយ នោះមួយ ក្នុងរយៈពេល ៧ ថ្ងៃនេះ កុំត្រូវភ្លើងឆេះ កុំត្រូវទឹកកួចនាំយកទៅ កុំត្រូវខ្យល់បំផ្លាញ កុំត្រូវចោរលួចយកទៅ កុំត្រូវសត្វចង្រៃទាំងឡាយមានកណ្តុរជាដើម កាត់កេរខ្ទេរយ" កាលបើអធិដ្ឋាន យ៉ាងនេះហើយ រហូត ៧ ថ្ងៃ អន្តរាយអ្វីៗ ក៏មិនមាន ដល់វត្ថុនោះ ។ ប៉ុន្តែបើមិនអធិដ្ឋានទេ វត្ថុនោះ តែងវិនាសទៅ ដោយអន្តរាយទាំងឡាយ មានភ្លើងជាដើម ដូចជារបស់របរ នៃព្រះមហានាគត្ថេរ យ៉ាងនោះឯង ។

មានរឿងដំណាលមកថា: ព្រះថេរៈ និមន្តចូលទៅ ក្នុងផ្ទះនៃឧបាសិកា ដែលត្រូវជាម្តាយ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ឧបាសិកាប្រគេនយាគូហើយ ក៏និមន្តឲ្យលោកទៅគង់ លើអាសនសាលា ។ ព្រះថេរៈ គង់ចូលនិវេធ ។ កាលដែលលោក គង់ចូលនិវេធហើយ អាសនសាលា ក៏ត្រូវភ្លើងឆេះ ។ ពួកកិក្ខុ ក្រៅអំពីនោះ ក៏ចាប់អាសនៈ ដែលខ្លួនគង់ហើយរៀងៗ ខ្លួន រត់ចេញហើយ ។ ពួកអ្នកស្រុកមកប្រជុំគ្នា ឃើញព្រះថេរៈហើយ ក៏ពោលថា "ព្រះ

ថេរៈ ជាសមណៈខ្ចិលច្រអូសៗ” ដូច្នេះ ។ ភ្លើងឆេះស្មៅ ឫស្សី និង ឈើទាំងឡាយហើយ តាំងនៅជុំវិញព្រះថេរៈ ។ ពួកមនុស្ស ក៏យកធ្នាំងមកជងទឹក រំលត់ភ្លើង ហើយបោសយកផេះចេញ ធ្វើ (ព័ទ្ធ) ជាវង់ជុំវិញ (ព្រះថេរៈ) ជាចម្ការហើយ ក៏ឈរនមស្សការ (ព្រះថេរៈ) ។ ព្រះថេរៈ ចេញ (ពីនិរោធ) ដោយអំណាចនៃកាល ដែលបានកំណត់ទុកហើយ ឃើញពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះ ក៏គិតថា “អាត្មាអញ ជាអ្នកជ្រាកជហើយ” ដូច្នេះ ក៏ហោះទៅកាន់អាកាស បានដល់ទៅកោះឈ្នោះបិយង្គុហើយ ។

នេះ ឈ្នោះថា នានាពទ្ធអវិកោបនៈ ។ ចំណែក វត្តណា ជារបស់ ដែលជាប់ទាក់ទងតែខ្លួនម្នាក់ឯង ជារបស់ស្លៀកដណ្តប់ក្តី ជាអាសនៈ ដែលខ្លួនអង្គុយក្តី កិច្ចដែលត្រូវអធិដ្ឋាន ដោយឡែកផ្សេង ក្នុងវត្តនោះ មិនមានទេ ។ បុគ្គលអ្នកចូលនិរោធ រមែងរក្សាវត្តនោះ ដោយអំណាចសមាបត្តិហ្នឹងឯង ដូចវត្តរបស់ព្រះសញ្ជីវៈ ដ៏មានអាយុ យ៉ាងនោះឯង ។ ដូចពាក្យបុរាណ ដែលលោកពោលថា “ឫទ្ធិ គឺការផ្សាយចេញ នៃសមាធិ របស់ព្រះសញ្ជីវៈ មានអាយុ [1] ឫទ្ធិ គឺការផ្សាយចេញនៃសមាធិ របស់ព្រះសារីបុត្រ មានអាយុ” ដូច្នេះ ។

(សង្ឃប្បដិមាឥនៈ)

ការរង់ចាំ គឺការរង់ចាំចំពោះនៃសង្ឃ ឈ្នោះថា សង្ឃប្ប-

១- សុ. ខុ. បដិ. ភាគទី ៧១ ទំព័រទី ២៨០ ។

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

ជិមាននៈ ។ មានសេចក្តីថា៖ កិក្ខុ មួយរូប មិនទាន់មកដល់ជវាបណា, ក៏មិនធ្វើសង្ឃកម្ម ជវាបនោះ ។ ក៏ក្នុងវៀងនេះ ការវង់ចាំ មិនមែនជាបុព្វកិច្ច របស់កិក្ខុអ្នកចូលនិវេធនោះឡើយ ។ តែការនឹកទៅដល់ការវង់ចាំ គឺជាបុព្វកិច្ច ។ ព្រោះហេតុនោះ កិក្ខុអ្នកចូលនិវេធ គប្បីពិចារណា យ៉ាងនេះថា "បើអាត្មាអញអង្គុយចូលនិវេធ អស់ ៧ ថ្ងៃ, ព្រះសង្ឃនឹងប្រាថ្នាធ្វើនូវកម្ម ណាមួយក្នុងបណ្តាសង្ឃកម្មទាំងឡាយ មានញត្តិកម្ម ជាដើម, អាត្មាអញនឹងចេញភ្លាម កុំឲ្យកិក្ខុ ណា មកហៅអាត្មាអញទាន់" ដូច្នេះ ។ ព្រោះថា ធ្វើដូច្នេះហើយ ទើបចូល កិក្ខុនោះ ក៏ចេញ ក្នុងពេលនោះឯង ។ តែកិក្ខុ រូបណា មិនធ្វើដូច្នោះទេ, ព្រះសង្ឃប្រជុំគ្នាហើយ មិនឃើញកិក្ខុនោះ ក៏សួរថា "កិក្ខុឈ្មោះនោះ ទៅទីណា" កាលបើកិក្ខុមួយរូប ជ្រាប់ថា "លោក ចូលនិវេធហើយ" ដូច្នេះ, ព្រះសង្ឃ នឹងបញ្ជូនកិក្ខុរូបណាមួយទៅ ដោយជ្រាប់ថា "ចូរលោកទៅហៅកិក្ខុរូបនោះ តាមពាក្យរបស់សង្ឃ" ដូច្នេះ ។ ក្នុងគ្រានោះ គ្រាន់តែកិក្ខុ អ្នកចូលទៅហៅនោះ ឈរនៅ ក្នុងទីជិតល្មមនឹងហៅឮ ហើយក៏ជ្រាប់ថា "អាវុសោ សង្ឃរង់ចាំលោក" ដូច្នេះឯង, កិក្ខុ អ្នកចូលនិវេធនោះ ទើបចេញ ។ ព្រោះធម្មតាសេចក្តីបង្គាប់ (អាជ្ញា) របស់សង្ឃ ជាការសំខាន់ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ កិក្ខុ អ្នកចូលនិវេធ ត្រូវពិចារណានឹកដល់ការវង់ចាំនៃសង្ឃនោះ ហើយចាំចូល (និវេធ) ដូចដែលខ្លួន

ឯង ចេញបាន (កុំចាំដល់ឲ្យគេហៅនោះឡើយ) ។

(សត្ថុបក្កោសនៈ)

(៤៦៦) សូម្បីក្នុងពាក្យថា "សត្ថុបក្កោសនៈ" នេះ ការនឹកពិចារណា ដល់ការគ្រាស់ឲ្យហៅមក របស់ព្រះសាស្តា ក៏ជាកិច្ច របស់ភិក្ខុអ្នកចូលនិវេធនេះ ។ ហេតុនោះ សូម្បីព្រះតម្រាស់ ដែលគ្រាស់ហៅមកនោះ ក៏ភិក្ខុនោះ ត្រូវនឹកពិចារណា យ៉ាងនេះ ថា "ប្រសិនបើអាត្មាអញ អង្គុយ ចូលនិវេធ អស់ ៧ ថ្ងៃ, ព្រះសាស្តា ទ្រង់បញ្ញត្តសិក្ខាបទ ក្នុងរឿងដែលកើតហើយក្តី ទ្រង់សំដែងធម៌ ក្នុងការកើតហេតុ យ៉ាងដូច្នោះក្តី, អាត្មាអញ នឹង ចេញភ្លាម មិនឲ្យអ្នកណាម្នាក់ មកហៅអញទាន់ឡើយ" ដូច្នេះ ។ ព្រោះថា លុះធ្វើយ៉ាងនេះហើយ អង្គុយ (ចូលនិវេធ) ភិក្ខុនោះ ក៏ចេញ (ពីនិវេធ) បានភ្លាម ក្នុងពេលនោះ ។ ឯភិក្ខុណា មិនធ្វើ យ៉ាងដូច្នោះ និង ព្រះសាស្តា កាលបើសង្ឃប្រជុំគ្នាហើយ មិន ឃើញភិក្ខុនោះ ទើបត្រាស់សួរថា "ចុះភិក្ខុឈ្មោះនោះទៅទីណា" កាលបើភិក្ខុមួយអង្គ ក្រាបទូលថា "លោក ចូលនិវេធហើយ" ដូច្នេះ ទើបបញ្ជូនភិក្ខុរូបណាមួយទៅ ដោយព្រះតម្រាស់ថា "ចូរ អ្នកទៅហៅភិក្ខុនោះមក តាមពាក្យតថាគត" ដូច្នេះ ។ គ្រានោះ គ្រាន់តែភិក្ខុនោះ ទៅឈរនៅក្បែរទីដែលនឹងហៅឮ ហើយជ្រាប់ ថា "ព្រះសាស្តា ទ្រង់គ្រាស់ឲ្យហៅលោកមានអាយុ" ដូច្នេះឯង, ភិក្ខុអ្នកចូលនិវេធនោះ ក៏ចេញបាន ។ ព្រោះថា ព្រះតម្រាស់

ត្រាស់ឲ្យហៅ របស់ព្រះសាស្តា ជាការសំខាន់ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុ អ្នកចូលនិវេធ ត្រូវនឹកពិចារណា នូវព្រះតម្រាស់ត្រាស់ឲ្យហៅ របស់ព្រះបរមសាស្តានោះហើយ ចាំចូល (និវេធ) ដូចដែលចេញខ្លួនឯង ចេញបាន (កុំចាំដល់ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ឲ្យហៅមក) ។

(អទ្ធានបរិច្ឆេទ)

ការកំណត់កាលនៃជីវិត ឈ្មោះថា អទ្ធានបរិច្ឆេទ ។ ក៏ភិក្ខុអ្នកចូលនិវេធនេះ ត្រូវតែឆ្លាតមែនទែន ក្នុងការកំណត់កាល ។ ត្រូវនឹកពិចារណាថា "អាយុសង្ខារ របស់ខ្លួន នឹងប្រព្រឹត្តទៅ នឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ រហូត ៧ ថ្ងៃ" ដូច្នេះហើយ ទើបចូល ។ ព្រោះថា ប្រសិនបើមិនបាននឹកពិចារណាអាយុសង្ខារដែលត្រូវរលត់ ក្នុងចន្លោះ ៧ ថ្ងៃទេ ហើយ ក៏ចូល (និវេធ), និវេធសមាបត្តិ របស់ភិក្ខុនោះ មិនអាចការពារមរណៈបានទេ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងចេញពីសមាបត្តិ ក្នុងចន្លោះនោះឯង ព្រោះសេចក្តីស្ងាប់ខាងក្នុងនិវេធមិនមានទេ ។ ហេតុនោះ ត្រូវនឹកពិចារណាដល់ការកំណត់កាលនៃជីវិតនោះសិន ចាំចូល (និវេធ) ។ ពិតមែន សូម្បីមិននឹកពិចារណា នូវបុព្វកិច្ចដ៏សេសក៏គួរ ។ ប៉ុន្តែ ការកំណត់កាល នៃជីវិតនោះ លោកពោលថា "ត្រូវតែនឹកពិចារណាឲ្យទាល់តែបាន" ។

(ការចូលនិវេធ)

ភិក្ខុ នោះ លុះចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ចេញហើយ ធ្វើ

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

បុព្វកិច្ចនេះ យ៉ាងនេះហើយ ក៏ចូលនៅវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ។ គ្រានោះ កន្លងវារចិត្តមួយ ឬ ពីរ ហើយ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកមិនមានចិត្ត រមែងពាល់ត្រូវនិរោធ (សំវេចនិរោធ) ។

សួរថា "ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ចិត្តទាំង ៤ របស់ភិក្ខុនោះ មិនប្រព្រឹត្តទៅ លើចិត្ត ២ ?" ។ ឆ្លើយថា "ព្រោះជាប្រយោគ នៃនិរោធ" ។ មែនពិត ការធ្វើធម៌ ២ យ៉ាង គឺសមថៈ និង វិបស្សនា ឲ្យជាធម៌ជាប់គ្នាជាគូហើយ លើកឡើងកាន់សមាបត្តិ ៨ របស់ភិក្ខុនោះ នេះ គឺជាប្រយោគនៃកិរិយារលត់ ដោយលំដាប់ មិនមែនជាប្រយោគ នៃនៅវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ទេ ហេតុនោះ ចិត្តទាំងឡាយ របស់ភិក្ខុនោះ ទើបមិនប្រព្រឹត្ត ទៅលើចិត្ត ២ ដួង ព្រោះជាប្រយោគនៃនិរោធ ។ ចំណែកឯភិក្ខុណា ចេញពីអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ មិនធ្វើបុព្វកិច្ចនេះ ហើយចូលនៅវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ហ្នឹងឯងវិញ ។ ក៏សេចក្តីឧបមា ដោយបុរសអ្នកមិនធ្លាប់ដើរផ្លូវ គួរពោលក្នុងរឿងនេះ ។ បានឮមកថា: បុរសម្នាក់មិនធ្លាប់ដើរទៅកាន់ផ្លូវមួយ មកដល់ជ្រោះភ្នំ ឬ ផ្ទាំងថ្ម ដែលក្តៅព្រោះកំដៅខ្លាំង ដែលបុគ្គលជាក់សំរាប់ឆ្លងផ្លូវ មានកក់ដីជ្រៅត្រង់ចន្លោះផ្លូវ មិនទាន់បានស្មៀកពាក់ស្រួលបួលផង ក៏ចុះទៅកាន់ជ្រោះភ្នំនោះហើយ ឈរនៅត្រង់មាត់ច្រាំងម្ខាងទៀត ព្រោះខ្លាចក្រែងបរិភ្លារទទឹក, មួយទៀត ជើងក្តៅ ព្រោះជាន់ផ្ទាំងថ្មនោះ ក៏ត្រូវឈរនៅ ត្រង់ច្រាំងអាយ ម្ខាងទៀតនុ៎ះឯង ។

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

ក្នុងសេចក្តីឧបមានោះ ប្រៀបដូចជាបុរសនោះ ព្រោះមិនទាន់បានរៀបចំសំលៀកបំពាក់ឲ្យបានស្រួលបួល គ្រាន់តែចុះទៅកាន់ជ្រោះភ្នំប៉ុណ្ណោះ និង គ្រាន់តែជាន់ផ្ទាំងថ្មក្តៅប៉ុណ្ណោះ ក៏ថយត្រឡប់មកឈរនៅ ត្រង់ច្រាំងអាយនុ៎ះឯង យ៉ាងណាមិញ, ឯព្រះយោគាវចរ ព្រោះមិនទាន់បានធ្វើបុព្វកិច្ច គ្រាន់តែចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈប៉ុណ្ណោះ ក៏ថយត្រឡប់មក ស្ថិតនៅ ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ វិញ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ចំណែក បុរស អ្នកធ្លាប់ដើរផ្លូវនោះមកពីមុន ដល់ទិសនោះហើយ ស្ទៀកសំពត់មួយយ៉ាងជាប់ ដៃចាប់សំពត់មួយទៀត ក៏ចុះទៅកាន់ជ្រោះភ្នំ ឬ ធ្វើនូវការជាន់ផ្ទាំងថ្ម ក៏ក្តៅតែល្មមៗ ហើយក៏ដើរទៅខាងមុខ យ៉ាងណាមិញ, កិក្ខុ អ្នកបានធ្វើបុព្វកិច្ចហើយ ចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ នុ៎ះឯង ជាអ្នកមិនមានចិត្ត ពាល់ត្រូវនិវោធ តទៅក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(ចូលហើយស្ថិតនៅដូចម្តេច)

ត្រង់សំណួរថា "ស្ថិតនៅយ៉ាងដូចម្តេច" ឆ្លើយថា ក៏ការស្ថិតនៅ នៃនិវោធសមាបត្តិ ដូចពោលមកហើយនេះនុ៎ះ រមែងមានដោយអំណាចកំណត់ពេលវេលាទុក និង ព្រោះមិនមានការអស់ទៅនៃអាយុ ការរង់ចាំនៃសង្ឃ និង ការទ្រន់ត្រាស់ឲ្យហៅមកនៃព្រះសាស្តា ក្នុងចន្លោះផង ។

(បេញ្ច ដូចម្តេច)

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ត្រង់សំណួរថា "ចេញដូចម្តេច" ឆ្លើយថា ការចេញ មាន ២ យ៉ាង ដូច្នេះ គឺ: សំរាប់ព្រះអនាគាមី ការចេញ មាន ព្រោះការកើតឡើង នៃអនាគាមិផល, សំរាប់ព្រះអរហន្ត ការចេញ មាន ព្រោះការកើតឡើង នៃអរហត្តផល ។

(បិត្តអ្នកចេញហើយបង្អោនទៅរកអ្វី)

ត្រង់សំណួរថា "បិត្ត របស់លោកអ្នកចេញ (ពីនិរោធ) ហើយ ជាបិត្តបង្អោនទៅរកអ្វី" *ឆ្លើយថា បង្អោនទៅរកព្រះនិព្វាន ។ ដូចជាព្រះនាងធម្មទិន្នាកិក្ខុនី ពោលហើយ (ក្នុងចូឡវេទល្លសូត្រ) ថា "ម្នាលអាវុសោ វិសាខ: [1] កិក្ខុ ដែលចេញពីសញ្ញាវេទយិត-និរោធសមាបត្តិ ចិត្ត របស់លោក បង្អោនទៅរកវិវេក ទោរទន់ទៅរកវិវេក ឈមទៅរកវិវេក" ដូច្នេះ ។*

(មនុស្សស្លាប់និងមនុស្សប្រឡងនិរោធផ្ទឿងគ្នាដូចម្តេច)

ត្រង់សំណួរថា "មនុស្សស្លាប់ និង មនុស្សប្រឡងនិរោធ ផ្ទឿងគ្នាដូចម្តេច" *ឆ្លើយថា សូម្បីក្នុងព្រះសូត្រ ក៏លោកពោលសេចក្តីនេះ ដូចគ្នាដែរ ។ សមដូចជាព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោល (នឹងព្រះមហាកោដ្ឋិក:) ថា "អាវុសោ [2] បុគ្គលដែលធ្វើកាលកិរិយាក្សយ បុគ្គលនោះ កាយសង្ខារ គឺខ្យល់ដង្ហើមចេញ-ចូល រលត់សូន្យឈឹង, វចីសង្ខារ គឺវិតក្ក: និងវិចារ: រលត់សូន្យឈឹង, ចិត្តសង្ខារ គឺសញ្ញា និង វេទនា រលត់សូន្យឈង, អាយុ ក៏អស់, ចំហាយ*

๑- សុ.ម.មូ. ភាគទី ๒๒ ទំព័រទី ๒๔๗ ។ ๒- ភាគទី ๒๒ ទំព័រទី ๒๗๔ ។

បញ្ហាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

ក្តៅធាតុ ក៏រលត់សូន្យឈឹង, ឥន្ទ្រីយ៍ ក៏បែកធ្លាយ, ឯកិក្ខុ ដែលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ កិក្ខុនោះ មានកាយសង្ខារ រលត់សូន្យឈឹង, វចីសង្ខារ រលត់សូន្យឈឹង, ចិត្តសង្ខារ ក៏រលត់សូន្យឈឹងដែរ, តែអាយុ មិនអស់, ចំហាយធាតុក្តៅ មិនរលត់សូន្យទេ, ឥន្ទ្រីយ មិនបែកធ្លាយទៀយ” ដូច្នេះ ។

(និរោធសមាបត្តិ ជាសង្ខតៈ ឬ អសង្ខតៈ)

ចំណែកឯ ត្រង់សំណួរថា “និរោធសមាបត្តិ ជាសង្ខតៈ ឬ អសង្ខតៈ” ដូច្នេះជាដើម មិនត្រូវឆ្លើយថា “និរោធសមាបត្តិ ជាសង្ខតៈ” ដូច្នេះក្តី ថា “ជាអសង្ខតៈ” ដូច្នេះក្តី ថា “ជាលោកិយៈ” ដូច្នេះក្តី ថា “ជាលោកុត្តរៈ” ដូច្នេះក្តី ។ តើព្រោះហេតុអ្វី? ។ ព្រោះនិរោធសមាបត្តិនោះ មិនមាន ដោយសភាវៈ ។ ក៏ប៉ុន្តែ និរោធសមាបត្តិ នោះ ឈ្មោះថា បានចូលហើយ ដោយអំណាចនៃព្រះអរិយៈ អ្នកចូល ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ទើងពោលថា “ជាកិរិយាសំវេច” យ៉ាងដូច្នេះ ក៏សមគួរ, មិនមែនមិនសំវេចទេ ។

> បណ្ឌិតទាំងឡាយ បំរើនអរិយបញ្ញាហើយ ចូលកាន់សមាបត្តិ ដែលជាធម្មជាតិស្ងប់ គឺព្រះអរិយៈ សេពហើយ ដល់នូវការរាប់ថា ជាព្រះនិព្វាន ក្នុងទិដ្ឋធម្មនេះ ដ្បិចបានពោលមកនេះឯង ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីភាពជាអ្នកអាចចូលសមាបត្តិ នេះ

វិសុទ្ធិមគ្គប្រែ

ទើបលោកហៅថា ជាអានិសង្សនៃបញ្ញា ក្នុងអរិយមគ្គ ទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ។

(អាហុណេយ្យភាវាធិសិទ្ធិ)

(៤៦៧) ត្រង់អានិសង្សថា "អាហុណេយ្យភាវាទិសិទ្ធិ ជាន សំវេចនូវភាវៈនៃខ្លួនជាអាហុណេយ្យបុគ្គលជាដើម" សេចក្តីថា: មិនមែនត្រឹមតែភាពជាអ្នកអាចចូលនិរោធសមាបត្តិ បានតែម៉្យាង ប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីតែការសំវេចនូវភាវៈនៃខ្លួនជាអាហុណេយ្យ-បុគ្គលជាដើមនេះ ក៏គប្បីជ្រាបថា ជាអានិសង្សនៃលោកុត្តរបញ្ញា-ភាវនានោះផងដែរ ។ ក៏បុគ្គល ឈ្មោះថា បានអប់រំបញ្ញាហើយ ព្រោះបានចំរើនលោកុត្តរបញ្ញាទាំង ៤ យ៉ាង នេះ ជាបុគ្គលគួរ ទទួលនូវបច្ច័យ ជាអ្នកគួរទទួលនូវអាគន្តុកទាន ជាអ្នកគួរទទួល នូវទាន ដែលបុគ្គលជឿនូវកម្ម និង ផលនៃកម្ម ជាអ្នកគួរដល់ អញ្ជលិកម្ម របស់សត្វលោកព្រមទាំងទេវលោក ជាបុញ្ញក្ខេត្ត ដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ របស់សត្វលោក ដោយមិនប្លែកគ្នា ។

(ប្រភេទនៃព្រះអរិយបុគ្គល)

តែដោយប្លែកផ្សេងពីគ្នា ក្នុងលោកុត្តរបញ្ញា ទាំង ៤ ថ្នាក់ នោះ ដំបូង បុគ្គលញុំាងមគ្គបញ្ញា ទី១ ឲ្យចំរើនឡើងមកហើយ (បានសំវេចជាព្រះអរិយបុគ្គល) ដោយវិបស្សនា ដែលខ្សោយ សូម្បីជាអ្នកមានឥន្ទ្រីយ៍នៅទន់ខ្សោយ ក៏បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថា សត្តក្ខត្តុបរមៈ គឺអន្ទោលទៅមក ក្នុងសុគតិភព ៧ ជាតិ

ហើយធ្វើទីបំផុតទុក្ខបាន ។ អ្នកមកហើយ ដោយវិបស្សនា ថ្នាក់កណ្តាល មានឥន្ទ្រីយ៍ជាកណ្តាល ក៏បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថា កោលង្កោលៈ គឺត្រាច់រង្គាត់អន្ទោលទៅមកកាន់ត្រកូល ២ ឬ ៣ ហើយធ្វើទីបំផុតទុក្ខបាន ។ អ្នកមកហើយដោយវិបស្សនាចាស់ក្លា មានឥន្ទ្រីយ៍ចាស់ក្លា ក៏បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថា ឯកពីជី ញុំាងភាពដែលជារបស់មនុស្ស មួយប៉ុណ្ណោះ ឲ្យកើតហើយ ក៏ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបាន ។

បុគ្គល អ្នកចំរើនមគ្គប្បញ្ញា ទី២ បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថា សកទាគាមី មកកាន់លោកនេះ តែម្តងប៉ុណ្ណោះ ក៏ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ។

បុគ្គល អ្នកចំរើនមគ្គប្បញ្ញា ទី៣ បានជាព្រះអរិយបុគ្គល ឈ្មោះថា អនាគាមី ។ ព្រះអនាគាមីនោះ ដោយអំណាចនៃការផ្សេងគ្នានៃឥន្ទ្រីយ៍ ជាអ្នកលះ (អត្តភាព) ក្នុងលោកនេះទៅហើយ ទើបសំរេចដោយការចែកចេញទៅជា ៥ យ៉ាង គឺ អន្តរាបរិនិព្វាយី ឧបហច្চបរិនិព្វាយី អសង្ខារបរិនិព្វាយី សសង្ខារបរិនិព្វាយី ឧទ្ធំសោតោអកនិដ្ឋគាមី ។

បណ្តាបុគ្គល ៥ ប្រភេទនោះ លោកអ្នកដែលទៅកើត ក្នុងភពឈ្មោះសុទ្ធាវាស ភពណានីមួយ មិនទាន់ដល់ពាក់កណ្តាលអាយុ ក៏បរិនិព្វានទៅ ឈ្មោះថា អន្តរាបរិនិព្វាយី ។ លោកអ្នកបរិនិព្វាន កន្លងហួសពាក់កណ្តាលទៅហើយ ឈ្មោះថា ឧបហច្চ-

បរិនិព្វាយី ។ លោកអ្នកញុំាងមគ្គថ្នាក់ខ្ពស់ ឲ្យកើតឡើង ដោយមិនមានការតាក់តែង គឺមិនមានការប្រកបព្យាយាម ឈ្មោះថា អសង្ខារបរិនិព្វាយី ។ លោកអ្នកញុំាងមគ្គថ្នាក់ខ្ពស់ ឲ្យកើតឡើង ដោយមានការប្រជុំតាក់តែង គឺ ដោយមានការប្រកបព្យាយាម ឈ្មោះថា សសង្ខារបរិនិព្វាយី ។ លោកអ្នកដែលឡើងទៅ ខ្ពស់ អំពីកពដែលខ្លួនកើត រហូតដល់អកនិដ្ឋកព ហើយក៏បរិនិព្វាន ក្នុងអកនិដ្ឋកពនោះ ឈ្មោះថា ឧទ្ធំសោតោអកនិដ្ឋគាមី ។

បុគ្គលអ្នកចំរើនមគ្គប្បញ្ញា ទី៤ អ្នកខ្លះ បានជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកសទ្ធាវិមុត្តិ (រួចផុតស្រឡះដោយសទ្ធា) អ្នកខ្លះជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកបញ្ញាវិមុត្តិ (រួចផុតស្រឡះដោយបញ្ញា) អ្នកខ្លះជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកឧភតោភាគវិមុត្តិ (រួចផុតស្រឡះដោយចំណែកទាំង ២) អ្នកខ្លះ ជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកតេវិជ្ជៈ (អ្នកមានវិជ្ជា ៣) អ្នកខ្លះ ជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកឆឡភិញ្ញ (អ្នកបានអភិញ្ញា ៦) អ្នកខ្លះជាព្រះអរហន្ត ផ្នែកបដិសម្ភិប្បភេទប្បត្តៈ (អ្នកដល់នូវការបានឈាន ក្នុងបដិ-សម្ភិទា) ជាព្រះមហាខីណាស្រព ដែលខ្ញុំពោលសំដៅយកហើយ ថា “ក៏ព្រះខីណាស្រពនោះ ឈ្មោះថា ស្រាយត្រដោះនូវព្រៃស្នាប់ គឺតណ្ហានោះ ក្នុងខណៈនៃមគ្គ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានព្រៃស្នាប់ ពោលគឺតណ្ហា បានស្រាយត្រដោះរួចហើយ ក្នុងខណៈនៃផល ជាព្រះទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ដ៏ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ នៃសត្វលោក ព្រម ទាំងទេវលោក” យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

បញ្ញាភាវនានិសង្សនិទ្ទេស

ការបំពេញអរិយបញ្ញា មានអានិសង្សប្រៃនជាអនេក មានប្រការដូចពោលមកហើយ ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងឃើញច្បាស់ គប្បីធ្វើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការបំពេញអរិយបញ្ញា នោះចុះ ។

ក៏បញ្ញាភាវនា ព្រមទាំងអានិសង្ស ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ ដោយប្រជាន គឺ សីល សមាធិ បញ្ញា ក្នុងគាថានេះ ថា ៖

សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សបញ្ញោ ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ
អាតាបី និបកោ ភិក្ខុ សោ ឥមំ វិជដយេ ជដំ ។

នរជនណា ប្រកបដោយសជាតបញ្ញា តាំងនៅស៊ប់ ក្នុងសីល បំពេញសមាធិចិត្តនិងវិបស្សនាចិត្ត ឈ្មោះថាជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងសំសារវដ្តៈ អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស អ្នកមានបញ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួនវិសេស, នរជននោះគប្បីកាប់ឆ្ការនូវព្រៃស្មាប់ ពោលគឺ តណ្ហានោះបាន ដូច្នេះ

គឺខ្ញុំបានសំដែងចប់សព្វគ្រប់អស់ហើយ ដោយការពណ៌នា មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឯង ។

បរិច្ឆេទ ទី ២៣ ឈ្មោះថា បញ្ញាភាវនានិសំសនិទ្ទេស
ក្នុងគម្ពីរ ឈ្មោះថាវិសុទ្ធិមគ្គ
គឺខ្ញុំបានរចនាហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការញុំាងសាធុជន
ឲ្យរីករាយជ្រះថ្លា ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

❋ ❋ ❋

និគមវចនៈ

យើងខ្ញុំទាំងឡាយ បានតាំងនូវគាថានេះថា ៖

សីលេ បតិដ្ឋាយ នរោ សបញ្ញោ ចិត្តំ បញ្ញញ្ច ភាវយំ
អាតាបី និបកោ ភិក្ខុ សោ ឥមំ វិជដយេ ជដំ ។

ដូច្នេះរួចស្រេចហើយ បានពោលនូវពាក្យឯណា ថា ៖

“ឥឡូវនេះ ខ្ញុំ កាលនឹងពណ៌នា នូវសេចក្តីដែលផ្សេងដោយគុណ មានសីលជាដើម ក្នុងគាថានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់ត្រាស់ហើយ តាមសេចក្តីពិត នឹងពណ៌នានូវវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលអាស្រ័យនូវន័យនៃទេសនា របស់ព្រះថេរៈ ដែលអាស្រ័យនៅក្នុងមហាវិហារទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដ៏បរិសុទ្ធិល្អ ជាគ្រឿងបណ្តុះសេចក្តីជ្រះថ្លាបាមោជ្ជៈ ដល់ពួកព្រះយោគី ក្នុងព្រះធម្មវិន័យនេះ អ្នកដែលបានបួសហើយក្នុងសាសនានៃព្រះជិនស្រី ដែលបុគ្គលបានដោយលំបាកក្រៃលែង កាលបើមិនដឹងវិសុទ្ធិមគ្គ ដែលត្រង់ក្បៀមក្បាន្ត ដែលរួបរួមនូវគុណ មានសីលជាដើម តាមសេចក្តីពិត ស្វែងរកសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ស្វែងរកព្យាយាមក៏មិនបានសំរេច ដល់សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ដែរ, ម្នាលសាធុជនទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំសំដែងវិសុទ្ធិមគ្គ ដោយគោរព, សូមលោកអ្នកទាំងឡាយទាំងពួង អ្នកប្រាថ្នា នូវសេចក្តី

វិសុទ្ធិមគ្គ ប្រែ

បរិសុទ្ធិ ប្ញរតាំងចិត្ត ត្រងត្រាប់ស្តាប់ នូវវិសុទ្ធិមគ្គ នោះ ដោយសេចក្តីគោរពបុះ" *ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។*

វិសុទ្ធិមគ្គ ដែលខ្ញុំបានប្តេជ្ញាថា នឹងពណ៌នា ក្នុងពាក្យនេះ នោះ គឺ ខ្ញុំបានសំដែងហើយ ដោយអត្ថសំវណ្ណនា មានប្រមាណ ប៉ុណ្ណេះឯង ។

ក៏ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គនោះ

សេចក្តីវិនិច្ឆ័យ នៃអត្ថទាំងឡាយ ផ្សេងដោយគុណ មានសីលជាដើមនោះឯណា ជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដែលលោកពោលហើយ ក្នុងអដ្ឋកថាន័យ នៃនិកាយទាំងឡាយ ៥, សេចក្តីវិនិច្ឆ័យនោះ រួបផុតចាកទោស គឺការប្រប្ញកប្រប៉ល់ ជាមួយនឹងវាទៈ នៃនិកាយដទៃទៀតទាំងអស់ ខ្ញុំបានតាំសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ទាំងអស់នោះ មកសំដែងហើយ យ៉ាងប្រើន ព្រោះហេតុណា, ព្រោះហេតុនោះ ការអើពើក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គនោះ ព្រះយោគីទាំងឡាយ អ្នកមានប្រាជ្ញាបរិសុទ្ធ ប្រាថ្នានូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ គប្បីធ្វើ ដោយពិត ។

(ឧទ្ទិសកុសល)

កងបុណ្យកុសល ឯណា ដែលខ្ញុំប្រាថ្នា នូវការតាំងនៅ នៃព្រះសទ្ធម្ម បានទទួលការនិមន្ត របស់ព្រះគុណម្ចាស់ សង្ឃបាលៈ អ្នកកើតក្នុងវង្សនៃភិក្ខុ គណៈមហាវិហារ

ឧទ្ទិសកុសល

ទាំងឡាយ ដែលជាពួកបេរវាទ អ្នកមានឈ្មោះ បោះសំឡេង ជាវិភជ្ជវាទី ដ៏ប្រសើរបំផុត លោកគឺជាព្រះមហាបេរៈ ដ៏រុងរឿងមានសេចក្តីប្រព្រឹត្តិ ដ៏ប្រពៃ ជាសល្លេខៈ ប្រកបដោយវិន័យ និងអាចារៈ ប្រកប(សេចក្តីព្យាយាម) ក្នុងការប្រតិបត្តិ មានចិត្តប្រកប ដោយគុណមានខន្តី សោរច្ចៈ និង មេត្តា ជាដើម ហើយរបនា នូវគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនេះ បានទទួលហើយ ដោយតេជៈនៃកុសលបុណ្យនោះ, សូមឱ្យសព្វសត្វទាំងឡាយ បានដល់នូវសេចក្តីសុខបុះ, គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនេះឯង បប់ហើយ ដោយព្រះបាលី ៥៨ ភាណវារ ប្រាសចាកអន្តរាយ ក្នុងទីនេះយ៉ាងណាមិញ, សូមឱ្យមនោរថ (សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត) ទាំងឡាយ ដែលផ្តល់នូវសេចក្តីល្អ គ្រប់យ៉ាង នៃសត្វលោក សូមកុំឱ្យមានអន្តរាយ សូមធាប់បានសម្រេចយ៉ាងរួសរាន់ទាន់ចិត្ត ក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ចានចប់បរិបូរហើយ ។

♣ ♣ ♣

គុណសម្បត្តិព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ

(ពាក្យសច្ចាធិដ្ឋាន)

(គុណសម្បត្តិព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ១១ យ៉ាង)

*គម្ពីរឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គ គឺព្រះថេរៈ អ្នកគួរនឹងហៅនាម ថា មុរណ្ឌទេជៈ មានឈ្មោះ ដែលគ្រូទាំងឡាយ សន្មតជាក់ឲ្យ ថា "**ពុទ្ធឃោស**:" (អ្នកប្រកបដោយគុណសម្បត្តិ គឺ)*

១- បរមវិសុទ្ធ សទ្ធា ពុទ្ធិ វីរិយប្បដិមណ្ឌិតេន ប្រកបដោយ សទ្ធា ពុទ្ធិ និង វីរិយៈ ដ៏បរិសុទ្ធ យ៉ាងក្រៃលែង,

២- សីលាចារាជ្ជវមទ្ទវាទិគុណសមុទយសមុទិតេន ប្រាកដ ច្បាស់ ដោយ សមុទយគុណ មានសីល អាចារៈ អាជ្ជវៈ និង មទ្ទវៈ ជាដើម,

៣- សកសមយ សមយន្តរ គហនជ្ឈោគាហណ សមត្ថេន ជា អ្នកអាច ក្នុងការធាបយកសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដែលស្មុគស្មាញ ទាំង លទ្ធិ របស់ខ្លួន ទាំងក្នុងលទ្ធិនៃបុគ្គលដទៃ,

៤- បញ្ញាវេយ្យត្តិយសមន្នាគតេន ប្រកបដោយសេចក្តី ប្រាកដជាក់ច្បាស់នៃបញ្ញា,

៥- តិបិដកបរិយត្តិប្បភេទេ សាដ្ឋកថេ សត្ថុសាសនេ អប្បដិហ តញ្ញាណប្បភាវេន មានអំណាចនៃញាណ ដែលមិនជាប់ជំពាក់ ទើសទាក់ ក្នុងសត្ថុសាសនា ផ្សះផ្សង់ដោយព្រះបរិយត្តិ គឺព្រះត្រៃ បិដក ព្រមទាំងអដ្ឋកថា,

គុណសម្បត្តិព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ

៦- មហាវេយ្យាករណោ *អ្នកចេះវេយ្យាករណ៍ ដ៏ស្ទាត់ជំនាញ ។*

៧- ករណសម្បត្តិជនិតសុខវិនិគ្គត មធុរោទារវចនលាវណ្ណ យុត្តេន *ប្រកបដោយសេចក្តីល្អ នៃពាក្យពេចន៍ យ៉ាងពីរោះក្រអួន ដែលគួរដល់ព្រម ដោយការបញ្ចេញសំឡេង ធ្វើសូរសព្ទសំឡេង ចេញមកបាន យ៉ាងងាយស្រួល,*

៨- យុត្តមុត្តវាទិនា វាទីវរេន *ជាអ្នកនិយាយបាន យ៉ាងឆ្មើម និយាយបាន ទាំងចងបញ្ហា ទាំងដោះស្រាយបញ្ហា,*

៩- មហាកវិនា *ជាអ្នកនិពន្ធ ដ៏ល្បីល្បាញ,*

១០- បភិន្នប្បដិសម្ភិទាបរិវារេន ឆឡភិញ្ញាទិភេទគុណប្បដិមណ្ឌិតេ ឧត្តរិមនុស្សធម្មេ អប្បដិហតពុទ្ធីនំ ថេរវំសប្បទីបានំ ថេរានំ មហាវិហារវាសីនំ វំសាលង្ការភូតេន *ជាអលង្ការនៃវង្ស របស់ព្រះថេរៈទាំងឡាយ អ្នកអាស្រ័យនៅ ក្នុងមហាវិហារ ជាប្រទីបនៃថេរវង្ស មានចំណេះដឹង មិនទើសទាក់ ក្នុងឧត្តរិមនុស្សធម្ម ប្រជាប់ដោយគុណផ្សេងៗ មានអភិញ្ញា ៦ ជាដើម មានបដិសម្ភិទាចាក់ផ្ទុះហើយ ជាបរិវារ,*

១១- វិបុលវិសុទ្ធពុទ្ធិនា *មានចំណេះចេះដឹង ដ៏បរិសុទ្ធ ត្រឹមត្រូវ យ៉ាងទូលំទូលាយ ជានរចនាហើយ*

ប្បវស្តិតនៅ ក្នុងលោក សំដែងន័យនៃវិសុទ្ធិ មានសីល

គុណសម្បត្តិព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ

ជាដើម ដល់កុលបុត្រទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរកធម៌ដែលជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញពីលោក ដែរបដល់ព្រះនាម ថា “**ពុទ្ធោ**” របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដែលជាចម្បង ក្នុងលោក ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់មានព្រះទ័យស្អាត ដ៏បរិសុទ្ធ ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងលោក តទៅហោង ។

❋ ❋ ❋

ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា

ចាប់តាំងពីពេលដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គមានជោគបរិនិព្វានទៅ ឆ្នាំកន្ទង់ទៅហើយ បាន ៩៥៦ ព្រះវស្សា មានព្រះរាជាព្រះនាម **មហានាម** ទ្រង់គ្រងរាជសម្បត្តិ នៅក្នុងលង្កាទ្វីប ។ មានរឿងដំណាលមកថា ៖ ក្នុងសម័យនោះ មានមាណព ជាព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ នៅក្បែរពោធិមណ្ឌលក្នុងមជ្ឈមប្រទេស ក្នុងជម្ពូទ្វីប ។ មាណពនោះ ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បៈ គ្រប់យ៉ាង រៀនចប់ត្រៃវេទ ត្រាច់រង្គាច់ទៅ រហូតដល់ស្រុក និគម ជនបទ រាជធានីទាំងឡាយ ក្នុងជម្ពូទ្វីប សមណ-ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលជាបណ្ឌិតឆ្ងៀវឆ្ងាត រស់នៅ ក្នុងទីណាៗ ក៏ទៅធ្វើសាកច្ឆា ក្នុងទីនោះៗ ។ ពួកអ្នកប្រាជ្ញដទៃៗ ទៀត មិនអាចឆ្លើយដោះស្រាយ នូវបញ្ហាដែលមាណពនោះសួរបានឡើយ ។ តែមាណពនោះ ដោះស្រាយនូវបញ្ហា ដែលពួកបណ្ឌិត ដទៃៗ ទៀតសួរហើយបានទាំងអស់ ។ មាណពនោះ ល្បីល្បាញ លើសកលជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ដោយអាការយ៉ាងដូច្នេះហើយ ក៏បានទៅដល់វិហារមួយ ។

ក៏ក្នុងវិហារនោះ មានភិក្ខុនៅ ច្រើនរយរូប ។ ព្រះរេវតៈ ដ៏មានអាយុ ជាសង្ឃត្ថេរ របស់ភិក្ខុទាំងនោះ ជាព្រះមហាខីណាស្រពបានសំរេចបដិសម្ភិទា ជាអ្នកញ៉ាំញីនូវវាទៈនៃជនដទៃបាន ។ គ្រានោះឯង មាណពនោះ ស្វាធ្យាយបាតញ្ជលិមន្ត ធ្វើឲ្យមានបទពេញបរិបូណ៌ រហូតរាត្រី ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះថេរៈ ឮសូសំឡេង

ព្រាហ្មណ៍ស្វាធ្យាយមន្ត ក៏ដឹងបានថា "ព្រាហ្មណ៍នេះ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើន, អាត្មាអញ ទូន្មាន ទាក់ទាញ នូវព្រាហ្មណ៍នោះ ទើបគួរ" ដូច្នេះហើយ ទើបហៅព្រាហ្មណ៍មក សួរ យ៉ាងនេះថា "ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកណាហ្ន៎ ស្រែកដូចសម្រែកសត្វលា" ។ ព្រាហ្មណ៍សួរថា "បពិត្របព្វជិតដ៏ចំរើន តើលោកម្ចាស់ ដឹងសំឡេងពួកសត្វលាឬ? " ។ ព្រះថេរៈ ទទួលថា "មែនហើយ អាត្មាភាព ដឹង" ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ ខ្លួនឯង ក៏មិនឃើញន័យនៃបញ្ហាដែលជាគ្រឿងចាក់ស្រែះទាំងឡាយ ក្នុងគម្ពីរត្រៃវេទ ទាំងគម្ពីរឥតិហាសៈ ជាគម្រប់ ៥ ទាំងអាចារ្យរបស់ខ្លួន ក៏មិនឃើញផងដែរ ។ ព្រាហ្មណ៍ បានសួរព្រះថេរៈ ក្នុងបញ្ហា ដែលជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយនោះ ។ ក៏តាមប្រក្រតី ព្រះថេរៈ គឺជាអ្នករៀនចប់ត្រៃវេទ ទាំងឥឡូវនេះសោត ក៏បានសំរេចបដិសម្ភិទាថែមទៀត ព្រោះហេតុនោះ ភារៈដ៏ធ្ងន់ ក្នុងការដោះស្រាយនូវបញ្ហាទាំងឡាយនោះ មិនមានដល់ថេរៈនោះទេ ។ ហេតុដូច្នោះ ទើបលោកដោះស្រាយ នូវបញ្ហានោះបានភ្លាមៗ ហើយពោលនឹងព្រាហ្មណ៍នោះថា "ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដ៏ចំរើន អាត្មាភាព ត្រូវអ្នកសួរមកហើយ ឥឡូវនេះ នឹងសួរអ្នក នូវបញ្ហាមួយ តើអ្នកនឹងព្យាករនូវបញ្ហា របស់អាត្មា បានដែរឬទេ" ។ ព្រាហ្មណ៍ ទទួលថា "បពិត្រសមណៈដ៏ចំរើន បានមែន សូមលោកម្ចាស់សួរមកចុះ" ។

ព្រះថេរៈ ក៏សួរបញ្ហា ក្នុងគម្ពីរចិត្តយមកៈ នេះថា ៖

ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា

“យស្ស បិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ឥ និរុជ្ឈតិ, តស្ស បិត្តំ និរុជ្ឈិស្សតិ ឥ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, យស្ស វា បន បិត្តំ និរុជ្ឈិស្សតិ ឥ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស បិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ឥ និរុជ្ឈតិ ។

ប្រែថា: ចិត្ត របស់បុគ្គលណា កើតឡើង មិនរលត់, ចិត្ត របស់បុគ្គលនោះ នឹងរលត់ នឹងមិនកើតឡើង ឬ ឬក៏ ចិត្ត របស់បុគ្គលណា នឹងរលត់ នឹងមិនកើតឡើង, ចិត្ត របស់បុគ្គលនោះ កើតឡើង មិនរលត់ឬ?” ដូច្នេះជាដើម ។

*ព្រាហ្មណ៍មាណព មិនអាចចាំបាន ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទើបសួរថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចំរើន នេះ ឈ្មោះថា មន្ត អ្វីទៅ?” ។ ព្រះថេរៈ ឆ្លើយថា “ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះ ឈ្មោះថា ពុទ្ធមន្ត” ។ ព្រាហ្មណ៍សួរថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចំរើន តើលោកម្ចាស់ អាចឲ្យពុទ្ធមន្តនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះករុណាបានឬទេ?” ។ ព្រះថេរៈ ឆ្លើយថា “ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាភាព អាចឲ្យដល់បុគ្គលដែលបួស ដូចអាត្មាភាពនេះបាន” ។ លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍មាណព សុំបួស ដើម្បីត្រូវការរៀនមន្ត ។ ព្រះថេរៈ ឲ្យព្រាហ្មណ៍នោះបួស បំពេញ ឧបសម្បទាហើយ ក៏ឲ្យរៀនព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដក ។ កិច្ចៈ អង្គនោះ ក៏បានប្រាកដនាម ក្នុងលោកថា “**ព្រះពុទ្ធឃោសៈ**” ។*

ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះ កាលនៅ ក្នុងមហាវិហារនោះ បានរចនាគម្ពីរ ឈ្មោះញ្ញាណោទ័យ ក្នុងវិហារស្រេចហើយ ក៏បានប្រារព្ធចាប់ផ្តើមតែងគម្ពីរអដ្ឋកថាអភិធម្មសង្គណិ និង គម្ពីរអដ្ឋកថា

ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា

ខ្នាតតូច ឈ្មោះថា អដ្ឋសាលិនី ។ គ្រានោះ ព្រះថេរៈ ឃើញដូច្នោះ ហើយក៏ពោល យ៉ាងនេះថា “ម្នាលពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ ក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ មានតែព្រះត្រៃបដិកបាលីប៉ុណ្ណោះឯង អដ្ឋកថា នៃព្រះត្រៃបដិកនោះ និង ថេរវាទ មិនមានទេ, ប៉ុន្តែអដ្ឋកថា ក្នុងភាសាសីហលៈ ដែលឡើងកាន់សង្គីតិ ៣ លើក គឺព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្ត ជាដើម បានចងក្រងហើយ, ព្រះមហិន្ទៈ ត្រួតពិនិត្យមើលកថាមគ្គ ហើយ តែងជាភាសាលីហលៈ មានប្រើ នៅក្នុងសីហលទ្វីប, ឯអ្នកចូរទៅ ក្នុងសីហលទ្វីបនោះ ពិនិត្យមើល សព្វគ្រប់ហើយ ចូរបកប្រែមកជាភាសាមគធៈ (ឲ្យបាន), អដ្ឋកថានោះ នឹងនាំមកនូវប្រយោជន៍ ឲ្យដល់សត្វលោកទាំងពួង” ដូច្នេះ ។ លុះព្រះថេរៈ ណែនាំ យ៉ាងដូច្នេះហើយ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ ក៏កើតបីតិ សោមនស្សរីករាយ ថ្វាយបង្គំ លាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃហើយ ធ្វើដំណើរ តាមកំពង់ទូក តាមលំជាប់ ក៏ឡើងជិះទូកទៅ ឃើញនូវព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរ កំពុងតែនិមន្តមក តាមផ្លូវជួបគ្នា នៅកណ្តាលសមុទ្រ ក៏បាននិយាយប្រាស្រ័យ ទាក់ទងគ្នា ធ្វើដំណើរបន្តទៅ រហូតបានទៅដល់កំពង់ ទីក្រុងលង្កា ។

ក្នុងពេលនោះ ព្រះរាជា ព្រះនាមមហានាម គ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងលង្កាទ្វីប ។ គ្រានោះឯង ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ បានទៅជួបភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងមហាវិហារ ក្នុងទីក្រុងអនុរាធបុរី ហើយ ក៏បានទៅកាន់សំណាក់ព្រះសង្ឃបាលត្ថេរ គង់នៅក្នុងមហាបធានឃរៈហើយ

ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា

បានស្តាប់អដ្ឋកថា ជាភាសាសីហលៈ និង ថេរវាទ សព្វគ្រប់អស់ហើយ ក៏សំរេចចិត្តថា “នេះ ជាសេចក្តីអធិប្បាយ របស់ព្រះពុទ្ធ ជាម្ចាស់នៃធម៌” ដូច្នេះហើយ ដើរទៅកាន់ទីប្រជុំសង្ឃ ក្នុងវិហារនោះ ពោលយ៉ាងនេះ ថា “បពិត្រព្រះគុណម្ចាស់ដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះករុណា សុំឱកាស សូមព្រះគុណម្ចាស់ទាំងឡាយ ប្រទាននូវគម្ពីរទាំងឡាយ ដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ដើម្បីនឹងចងក្រងរចនា ជាអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក” យ៉ាងដូច្នេះ ។

លំដាប់នោះឯង ដើម្បីសាកល្បងមើលសមត្ថភាព របស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះ ភិក្ខុសង្ឃក៏បានឲ្យគាថា ២ បទ ហើយច្រាប់យ៉ាងនេះថា “ចូរអ្នកសំដែងសេចក្តីអង់អាច ក្នុងគាថា ២ បទនេះ យើងយើញសមត្ថភាព របស់លោកហើយ នឹងឲ្យគម្ពីរទាំងអស់” ។ គ្រានោះឯង ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ អានបាលីព្រះត្រៃបិដក និង អដ្ឋកថានៃព្រះត្រៃបិដកនោះហើយ ក៏បានរួបរួមចងក្រង រចនា ជាគម្ពីរ ឈ្មោះថា “**វិសុទ្ធិមគ្គ**” ។

ក្នុងពេលនោះ ពួកទេវតា បានប្រកាសប្ញើដៃ របស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះ ឲ្យប្រាកដ ក្នុងមហាជន ទើបបានធ្វើគម្ពីរនោះ ឲ្យអន្តរធានបាត់ទៅ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ក៏បានតែងគម្ពីរថ្មី មួយចប់ទៀត ។ ពួកទេវតា ក៏បានបណ្តាលធ្វើឲ្យគម្ពីរនោះ អន្តរធានបាត់ទៅទៀត ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ក៏បានតែងគម្ពីរថ្មីមួយទៀត ជាលើកទី៣ ។ ក្នុងខណៈនោះ ពួកទេវតា ក៏បានយកគម្ពីរទាំងពីរចប់មក

ប្រគេន ដល់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះវិញ ។ ក្នុងពេលនោះ ទើបបានជា គម្ពីរបិដកចប់ ។ គ្រានោះឯង ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ បានយក គម្ពីរទាំង ៣ ចប់ ទៅប្រគេន ដល់កិក្ខុសង្ឃ ។ លំដាប់នោះឯង កិក្ខុសង្ឃ បានអានគម្ពីរទាំង ៣ នោះ ជាមួយគ្នា ។ ការខុសភ្លាំង ភ្លាត់ ក្នុងគម្ពីរទាំង ៣ នោះ ដោយគណ្ឋៈក្តី ដោយអក្ខរៈក្តី ដោយ បទក្តី ដោយព្យញ្ជនៈក្តី ដោយអត្ថក្តី ដោយអំណាចនៃខាងដើម និង ខាងចុងក្តី ដោយវាទៈទាំងឡាយ មានថេរវាទជាដើមក្តី ដោយបាលី ទាំងឡាយក្តី មិនមានសោះឡើយ ។ កាលបើព្រះពុទ្ធឃោសៈ បាន ចងក្រងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ទាំង ៣ ចប់ បានសំរេចបរិបូណ៌ យ៉ាងនេះ ហើយ, ពួកទេវតា ក៏បានធ្វើសាធុការ ។ ក៏សម័យនោះឯង កិក្ខុទាំង ឡាយ ច្រើនពាន់រូប មកប្រជុំគ្នា ក្នុងមហាវិហារ បានឃើញហេតុ អស្ចារ្យនោះហើយ ក៏គ្រេកអរវីកវាយ ប្រគេនសាធុការពរ ប៉ាវគង ប្រកាស យ៉ាងគឹកកងថា “ព្រះពុទ្ធឃោសៈ នេះ គឺជាព្រះមេត្តេយ្យ-ពោធិសត្វ ដោយពុំមានសង្ស័យឡើយ” ។

លំដាប់នោះ ព្រះមហារាជ ទ្រង់បានព្រះសណ្តាប់នូវហេតុ អស្ចារ្យនោះហើយ ចោមរោមដោយរាជបរិពារ យ៉ាងច្រើន ស្តេច ចេញពីព្រះនគរ យាងទៅកាន់មហាវិហារ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃ ស្រេចហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ ទ្រង់ និមន្តថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចំរើន ប្រពៃណាស់ សូមព្រះគុណ ម្ចាស់ ទទួលនូវកិក្ខា ក្នុងរាជវាំង របស់ខ្ញុំព្រះករុណា រហូតដល់ចង

ក្រងរចនាគម្ពីរព្រះធម៌បានចប់សព្វគ្រប់” ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ បានទទួលនិមន្ត ដោយតុណ្ហីភាព ។

គ្រានោះឯង កិក្ខុសង្ឃ ក៏បានប្រគេនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកបាលី ព្រមទាំងគម្ពីរអដ្ឋកថា ជាភាសាសីហលៈ ដល់លោក ។ លំដាប់នោះឯងព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុនោះ បានទទួលគម្ពីរទាំងអស់ទៅសំវាកនៅលើប្រាសាទមួយ ឈ្មោះបធានឃរៈ ក្នុងទិសទក្សិណនៃមហាវិហារហើយ បានប្រែអដ្ឋកថា ជាសីហលភាសា ទាំងអស់មកធ្វើជាអដ្ឋកថា នៃព្រះត្រៃបិដក ជាភាសាមគធៈ ដែលជាភាសាដើមហ្នឹងឯង ។

ក៏អដ្ឋកថា សីហលៈ នោះ មាន ៣ ភាគ គឺ មហាអដ្ឋកថា ១ បច្ចរិយអដ្ឋកថា ១ កុរុន្ទីអដ្ឋកថា ១ ។

អដ្ឋកថា ដែលបានឡើងកាន់មហាសង្គីតិ គឺព្រះមហា-មហិន្ទៈ បាននាំមករចនា តែងជាភាសាសីហលៈ ឈ្មោះថា មហាអដ្ឋកថា ។

មានផ្ទះកួន ១ តាមភាសាសីហលៈ ឈ្មោះថា បច្ចរិយៈ, អដ្ឋកថា ដែលពួកការកភិក្ខុ អង្គុយប្រជុំគ្នា ចងក្រង ក្នុងផ្ទះកួននោះ ឈ្មោះថា បច្ចរិយអដ្ឋកថា ។

មាន វិហារមួយ ឈ្មោះ កុរុន្ទិវេឡុវិហារ, អដ្ឋកថា ដែលការកភិក្ខុ អង្គុយប្រជុំគ្នា រចនាចងក្រង ក្នុងវិហារនោះ ឈ្មោះថា កុរុន្ទីអដ្ឋកថា ។

ពុទ្ធឃោសប្បវត្តិកថា

វាទៈ ដែលព្រះថេរៈទាំងឡាយពីបូរាណមានព្រះថេរិកាចារ្យ ជាដើម នាំន័យចាលីមកវចនាចង់ក្រង់ហើយ ឈ្មោះថា ថេរវាទ ។

ក៏ជាដំបូង ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ ប្រែកុរុន្ទីអដ្ឋកថា ពីភាសាសីហលៈ មកវចនាអដ្ឋកថា វិនយបិដក ឈ្មោះថា សមន្ត-បាសាទិកា ក្នុងភាសាមគធៈ ដែលជាភាសាដើមហើយ បន្ទាប់មក ក្នុងព្រះសុត្តន្តបិដក ក៏បានប្រែមហាអដ្ឋកថា ពីភាសាសីហលៈ ជាក់ ជាអដ្ឋកថាទីឃនិកាយ ឈ្មោះថា សុមង្គលវិលាសិនី ជាអដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយ ឈ្មោះថា បបញ្ចសូទនី ជាអដ្ឋកថាសំយុត្តនិកាយ ឈ្មោះថា សារត្ថប្បកាសិនី និង ជាអដ្ឋកថាអង្គុត្តរនិកាយ ឈ្មោះថា មនោរថបូរណី ។ បន្ទាប់អំពីនោះមក ក្នុងព្រះអភិធម្មបិដក ក៏បាន ប្រែបច្ចរិយអដ្ឋកថា ពីភាសាសីហលៈ ជាក់តាំងជាអដ្ឋកថាធម្ម-សង្គណី ឈ្មោះថា អដ្ឋសាលិនី ក្នុងភាសាមគធៈ ដែលជាមូល-ភាសា ជាអដ្ឋកថាវិភង្គប្បករណ៍ ឈ្មោះថា សម្មោហវិនោទនី និង ជាអដ្ឋកថា ៥ បករណ៍ ឈ្មោះថា បរមត្ថទីបនី ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ដ៏មានអាយុ បានវចនាចង់ក្រង់អដ្ឋកថា សីហលៈទាំងអស់ ឲ្យជាអដ្ឋកថានៃព្រះត្រៃបិដកក្នុងភាសាមគធៈ ដែលជាមូលភាសា ដូចបានពណ៌នាមកនេះឯង ។ អដ្ឋកថានោះឯង បាននាំមកនូវប្រយោជន៍សុខ ដល់ពួកជនដែលអាស្រ័យនៅ ក្នុង ប្រទេសជាទៃៗ គ្រប់គ្នា ។ ក្នុងពេលប្រែអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក ចប់ ស្រេចហើយ ក៏កើតមានការរញ្ជួយផែនដី ។ អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក

សន្ដិមាគាថា

ដែលលោកធ្វើ (រចនាចង់ក្រង) ដូចបានពោលមកនោះ អស់រយៈពេលមួយឆ្នាំគត់ ទើបបានចប់បរិបូរ ។

គ្រានោះឯង លុះបានចប់កិច្ចអស់ហើយ ព្រះពុទ្ធឃោសៈមានអាយុ មានបំណងចង់ទៅថ្វាយបង្គំព្រះមហាពោធិ៍ ទើបថ្វាយបង្គំ សុំលាព្រះកិក្ខុសង្ឃ ត្រឡប់ទៅកាន់ជម្ពូទ្វីបវិញ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(សន្ដិមាគាថា)

មួយទៀត ក្នុងប្រវត្តិ របស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនេះ ព្រះបុរាណាចារ្យទាំងឡាយ ក្នុងសីហលទ្វីប សម័យនោះ បានពោលសន្ដិមាគាថា (គាថារួបរួម) យ៉ាងដូច្នេះថា ៖

ចាប់តាំងពីពេលដែលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ឆ្នាំកន្លងទៅហើយបាន ៩៥៦ ព្រះវស្សា, ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះនាមមហានាម ទ្រង់គ្រងរាជសម្បត្តិ ក្នុងលង្កាទ្វីប ដោយទសពិធរាជធម៌ (ធម៌ ១០ យ៉ាង) ។ ព្រាហ្មណ៍មាណពអ្នកកើតក្នុងស្រុក ក្បែរពោធិមណ្ឌល ជាអ្នកបេះដឹងវិជ្ជា និង សិល្បសាស្ត្រ រៀនចប់ត្រៃវេទ បេះដឹងពិតប្រាកដ ក្នុងលទ្ធិ ឈ្លៀវឆ្លាតវាងវៃ ក្នុងវាទៈគ្រប់បែបយ៉ាង មានសេចក្ដីត្រូវការ ដោយវាទៈ ទើបដើរគ្រាច់រង្គាច់ទៅ ជិតែកវែកញែកសាសង ទៅក្នុងជម្ពូទ្វីប រហូតបានមកដល់វិហារមួយ នៅពេលរាត្រី ស្ងាធ្យាយបាត-

សង្គហគាថា

ញ្ចលីមន្ត ឱ្យមានបទ ពេញបរិបូណ៌ ជាបរិមណ្ឌល បាន យ៉ាងល្អ ។

ព្រះមហាថេរៈ មួយអង្គ ឈ្មោះវេតៈ ក្នុងវិហារនោះ ដឹងប្បាស់ថា សត្វនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាប្រើន អាត្មាអញ ណែនាំអប់រំបាន គឺជាការល្អ ទើបលោកពោលថា អ្នក ណាហ្ន៎ ស្រែកដូចជាសត្វលា ។ ព្រាហ្មណ៍មាណព ស្តួរ ថា តើព្រះគុណម្ចាស់ យល់សេចក្តី ក្នុងសំឡេង របស់ សត្វលាឬ?, កាលបើព្រះមហាថេរៈ ឆ្លើយថា អាត្មាដឹង, ទើបញុំាងព្រះមហាថេរៈ ឱ្យស្តែងចុះទៅកាន់លទ្ធិ របស់ ខ្លួន ។ ព្រះថេរៈ ក៏ដោះស្រាយបញ្ហាដែលមាណព ស្តួរ ហើយៗបាន ព្រមទាំងបានពន្យល់បង្ហាញ នូវបញ្ហាដែល ភ្លាំងភ្លាត់ថែមទៀតផង កាលបើត្រូវព្រះមហាថេរៈចោទ ស្តួរថា បើដូច្នោះ ចូរអ្នកញុំាងវាទៈរបស់ខ្លួន ឱ្យស្តែងចុះ (កាន់លទ្ធិអាត្មា) ម្តង (គឺអាត្មាបង់ស្តួរអ្នកវិញម្តង) មិន អាចដោះស្រាយសេចក្តី នៃបាលីមហាអភិធម្មបាន ក៏ ទូលស្តួរថា នេះជាមន្ត របស់អ្នកណា?, ព្រះមហាថេរៈ ឆ្លើយថា នេះ គឺជាមន្ត របស់ព្រះពុទ្ធ ហើយ ក៏បានសុំ ពុទ្ធមន្តនោះ នឹងព្រះមហាថេរៈ។ ឆ្លើយប្រាប់ថា អាត្មា នឹងឱ្យពុទ្ធមន្តនោះ ដល់បុគ្គលដែលទ្រទ្រង់នូវភេទ ដូច

ជារូបអាត្មានេះ ។ មាណពនោះ ត្រូវកុសល ក្នុងកាលមុនទាំងឡាយ ជាស់តឿនហើយ ក៏បានឃួស ដើម្បីត្រូវការមន្ត មាណព បានឧបសម្បទាស្រេចហើយ ក៏បានរៀនព្រះត្រៃបិដក ពេលខាងក្រោយមក ក៏បានជ្រើសរើសយកព្រះត្រៃបិដកនោះថា នេះ គឺជាផ្លូវឯកតែមួយ (បន្ទាប់មក) លោកក៏បានល្បីល្បាញ ប្រាកដ ដូចជាភ្លើង ដូចជាព្រះបន្ទ ដូចព្រះអាទិត្យ ជាអ្នកបានព្យាករ ដោះស្រាយគម្ពីរដ៏ជ្រាលជ្រៅ ដល់សត្វទាំងឡាយ ដូចជាការព្យាករណ៍ របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ហើយលោកបាន នាមថា “**ពុទ្ធឃោសៈ**” ព្រោះជាអ្នកល្បីល្បាញ លើផែនដី ដូចជាព្រះពុទ្ធជាអង្គម្ចាស់ ។

ក្នុងពេលនោះ លោកជាអ្នកបេះដឹង បានតែងគម្ពីរឈ្មោះ ញាណោទ័យ ក្នុងវិហារនោះ ហើយតែងអដ្ឋកថាធម្មសង្គណី ចាប់ផ្តើមតែងអដ្ឋកថា គួប ឈ្មោះ អដ្ឋសាលិនីផង, ក៏ព្រះរេវតត្ថេរ យើញដូច្នោះ ក៏ប្រាប់ដូច្នេះថា គម្ពីរដែលបានតាំមក ក្នុងទីនេះ មានត្រឹមតែព្រះបាលីទេ អដ្ឋកថា មិនមានទេ្បីយ, អាចារិយវាទផ្សេងៗ ក៏មិនមានដូចគ្នាដែរ, ប៉ុន្តែ អដ្ឋកថា ជាភាសាសីហលៈ សុទ្ធសាធដែលព្រះមហិន្ទៈ អ្នកមានប្រាជ្ញាញាណ ត្រួតពិនិត្យមើល

សង្គីហគាថា

កថាមគ្គ ដែលបានឡើងកាន់សង្គីតិទាំងបីលើក ប្រកាន់ថា ជាព្រះតម្រាស់ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បានសំដែងទុកហើយ និង ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្រ ជាដើម បងក្រងទុកហើយ បានរចនាហើយ ក្នុងសីហលភាសា មានទៅ ក្នុងសីហលទ្វីប, ប្ងរលោកនិមន្តទៅ ក្នុងសីហលទ្វីបនោះ ត្រួតមើលអដ្ឋកថាសីហលៈនោះហើយ ប្រែមក ជាភាសាមគធៈ (ខ្សែបាន), អដ្ឋកថានោះ គឺឯងនាំមកនូវប្រយោជន៍សុខ ឲ្យដល់សត្វលោកទាំងពួង ។

កាលបើព្រះវេតត្តេរ ពស្យល់ យ៉ាងដូច្នេះ, ព្រះពុទ្ធ-ឃោសៈនោះ ក៏ជ្រះថ្លាវិកវាយ ចេញពីវិហារនោះ ហើយបានមកដល់ទ្វីបនេះ ក្នុងរជ្ជកាល នៃព្រះមហាក្សត្រ អង្គនេះឯង លោកបានមកដល់មហាវិហារ ដែលជាទីលំនៅរបស់ពួកសាធុភិក្ខុទាំងពួង ហើយទៅកាន់ មហាបធាន-យរៈ បានស្តាប់អដ្ឋកថាសីហលៈ និង ថេរវាទ រៀងមកអំពីសំណាក់ព្រះសង្ឃបាល ហើយក៏បានសំរេចចិត្ត ថា នោះឯង ជាព្រះអធិប្បាយ របស់ព្រះពុទ្ធ ដែលជាម្ចាស់នៃធម៌ ដោយពិត ហើយក៏បាននិមន្តព្រះសង្ឃ ក្នុងវិហារនោះ មកប្រជុំព្រមគ្នាអស់ហើយ ពោលថា សូមព្រះគុណម្ចាស់ទាំងឡាយ ប្រទានគម្ពីរទាំងឡាយទាំងពួង ដល់ខ្ញុំ

សង្គហគាថា

ព្រះករុណា ដើម្បីបងក្រងជាអដ្ឋកថា, ដើម្បីសាកល្បងមើលសតិបញ្ញា ព្រះសង្ឃក៏បានឱ្យគាថា ២ បទ ដល់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះហើយ ពោលថា ចូរលោកសំដែង នូវសេចក្តីអង់អាច របស់លោក ក្នុងគាថា ២ បទនេះ មកមើល, ពួកយើង ឃើញសេចក្តីអង់អាច របស់លោកហើយ នឹងឱ្យគម្ពីរទាំងអស់ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ បានរួបរួមព្រះត្រៃបិដក ព្រមទាំងអដ្ឋកថា ដោយសង្ខេបបែបខ្លី ហើយតែងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ក្នុងវិហារនោះឯង រួចហើយក៏និមន្តព្រះសង្ឃ ដែលឈ្លៀវឆ្លាត ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ឱ្យមកប្រជុំគ្នា នៅក្បែរមហាពោធិមណ្ឌលប្រារព្ធ ដើម្បីនឹងអានគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនោះ (ឱ្យព្រះសង្ឃស្តាប់) ។

ពួកទេវតា ដើម្បីប្រកាសនូវថ្វីដៃ របស់លោកឱ្យបានប្រាកដ ក្នុងមហាជន ក៏បានបំបាំងគម្ពីរនោះទុកសិន, ឯព្រះពុទ្ធឃោសៈ ក៏បានតែងគម្ពីរនោះ សាថ្មីទៀត ជាលើក ទី២- ទី៣ ។ កាលព្រះពុទ្ធឃោសៈ យកគម្ពីរមកដើម្បីឱ្យអាន ក្នុងលើក ទី៣, ពួកទេវតា ក៏ឈប់ (ធ្វើ) ហើយ យកគម្ពីរផ្សេងៗ ទៀត មកតម្កល់ទុក ព្រមគ្នាក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងពេលនោះ ពួកភិក្ខុអានគម្ពីរទាំងបីភាគ

នោះជាមួយគ្នា, ការខុសភ្លាំងភ្លាត់ទៅជាប្រការដទៃ ក្នុងគម្ពីរទាំង ៣ ភាគនោះ ដោយគណ្ឋៈក្តី ដោយអដ្ឋកថាក្តី ដោយអំណាចមុខក្រោយក្តី ដោយបេរវាទទាំងឡាយក្តី ដោយបាលីទាំងឡាយក្តី ដោយបទទាំងឡាយក្តី ដោយព្យញ្ជនៈទាំងឡាយក្តី មិនមានសោះឡើយ ។

គ្រានោះ ព្រះសង្ឃ ត្រេកអរវីកវាយ ជាពិសេសបានប្រកាសយ៉ាងគឹកកង ម្តងហើយម្តងទៀតថា ភិក្ខុរូបនេះជាតួអង្គព្រះមេតេយ្យៈ ឥតមានសង្ស័យឡើយ ហើយក៏បានប្រគល់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ព្រមទាំងអដ្ឋកថា (ដល់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ) ។

ព្រះពុទ្ធឃោសៈ លោកនៅក្នុងវិហារ ដែលជាទីកើតនៃគម្ពីរ ជាកន្លែងដែលនៅឆ្ងាយ អំពីការប្រប្លែកប្របល់ បានបកប្រែអដ្ឋកថាសីហលៈទាំងអស់ ក្នុងគ្រានោះ មកជាភាសាមគធៈ ដែលជាមូលភាសា នៃអដ្ឋកថាទាំងអស់នោះ ។ អដ្ឋកថា ដែលលោកបានបកប្រែនោះ បានតាំងប្រយោជន៍សុខ ដល់ពួកសត្វគ្រប់ភាសា, ព្រះអាចារ្យដែលជាថេរៈ គ្រប់រូប បានប្រកាន់យកអដ្ឋកថានោះ ទុកដូចបាលី ។ លំដាប់នោះ កាលបើបញ្ចប់កិច្ចការ ស្រេចអស់ហើយ, ព្រះពុទ្ធឃោសៈ លោកបានវិលត្រឡប់ មក

សង្គហគាថា

កាន់ជម្ពូទ្វីបវិញ ដើម្បីថ្វាយបង្គំព្រះមហាពោធិ៍ ។

ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះនាមមហានាម គ្រងរាជសម្បត្តិ ១២ ឆ្នាំ ទ្រង់បានបំពេញបុណ្យ ជាប្រើនប្រការ ហើយក៏ស្តេចទៅតាមយថាកម្មៈ ។

បំណែកព្រះថេរៈពុទ្ធឃោសៈនោះ លុះតែងអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក ធ្វើប្រយោជន៍សុខ ដល់សត្វលោក ជាប្រើនហើយ ស្ថិតនៅ រហូតកាលកំណត់នៃអាយុ ក៏បានទៅដល់សុគតិទេវលោកហោង ។

គាថាដូចតទៅនេះ ព្រះធម្មត្រៃលោកាចារ្យ **ខេមចារី** *រៀបរៀង*

ប្រវត្តិព្រះពុទ្ធឃោសៈនេះ ខ្ញុំបានរៀបរៀង តាមន័យដែលបានពោលហើយ ក្នុងគម្ពីរសទ្ធម្មសង្គហៈ និង ក្នុងគម្ពីរបុរាណ ឈ្មោះមហាវង្ស, វិញ្ញូជន អ្នកត្រួវការបង់ដឹងសេចក្តីដែលប្លែកពីគ្នា គប្បីជ្រាប ក្នុងគម្ពីរនោះៗ តាមសមគួរ គឺ ក្នុងពុទ្ធឃោសនិទានខ្លះ ឬ ក្នុងវំសមាលិនីខ្លះ ក្នុងគម្ពីរពិសេស ឈ្មោះ ញាណោទ័យខ្លះ ។

ក៏អន្លង់ទឹកពោលគឺបុណ្យដ៏ប្រើន ដែលយើងខ្ញុំទាំងឡាយបានហើយ ដោយការរបនាជម្រះនូវគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះនេះ សូមទេវតាទាំងឡាយទាំងពួង អនុមោទនា នូវបុណ្យនោះ ដើម្បីបានសំរេចនូវសម្បត្តិ

សង្គហគាថា

ទាំងពួង សូមសត្វទាំងឡាយ រក្សាសីល បំពេញចិត្តភាវនា តាមសទ្ធា និង សូមកុំឱ្យប្រមាទធ្វេសប្រហែស នូវបញ្ញា ឡើយ ព្រោះថា នោះ គឺជាផ្លូវនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ។

សូមឱ្យសត្វទាំងឡាយ ដែលដល់ហើយនូវទុក្ខ សូមឱ្យជាសត្វបាត់ទុក្ខទៅ ដែលដល់ហើយនូវភ័យ សូមឱ្យជាសត្វបាត់ភ័យទៅ ដែលដល់ហើយនូវសោក សូមឱ្យជាសត្វបាត់សោកទៅ និង សូមឱ្យសាធុជនទាំងឡាយ បានដល់នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ទៅហោង ។

ភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន-ឆឿន

បានប្រែចប់សព្វគ្រប់នៅ

ថ្ងៃពុធ ៨ រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំខាល សំរឹទ្ធិស័ក ព. ស. ២៥៤២

ត្រូវនឹងថ្ងៃ ទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ វេលាម៉ោង ៦:៤៧ នាទី ល្ងាច ។

ទត្តុខ្ញុះសាន់តារអេណា

ទីក្រុងសាន់តាអេណា រដ្ឋកាលីហ្វូនីញ៉ា សហរដ្ឋអាមេរិក

វាយចប់សព្វគ្រប់នៅ

ថ្ងៃសៅរ៍ ៣ រោច ខែមិគសិរ ឆ្នាំថោះ ឯកស័ក ព. ស.២៥៤៣

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៩ វេលាម៉ោង ៨:៣០ ព្រឹក

វាយចេញជាអក្សរដោយ **ព្រះភិក្ខុ ឧក្ខប្បញ្ញោ អឿ-សៅ**

ដោយអានិសង្សដែលកើតពីធម្មទាន គឺការខិតខំប្រែនិងរៀបរៀង

គម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គទាំង ៣ ភាគ នេះ

ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសបុណ្យកុសលនេះ ជូនដល់លោកអ្នកដ៏មានគុណ
ទាំងឡាយមានមាតាបិតា ជីដូនជីតា គ្រូឧបជ្ឈាយាចារ្យ ញាតិកាទាំង ៧
សន្តាន ព្រមទាំងសព្វសត្វ ដែលបានបែកឋានទៅនោះ សូមបាន
ទទួលបុណ្យកុសលនេះ កុំបីខាន
ប្រការមួយទៀត

នៅក្នុងអនាគតកាល

ខ្ញុំសូមឲ្យបានអស់ទៅនៃអាសវកិលេសពីខន្ធសន្តាន

សមដូចសេចក្តីប្រាថ្នា ។

សៀវភៅវិសុទ្ធិមគ្គប្រែ ដៃលព្រះតេជគុណ អស់លោក លោកស្រី ពុទ្ធបរិស័ទ កំពុងតែអាននៅនឹងដៃនេះ គឺជាស្នាដៃ ប្រែដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ ជិត ជន រៀបរៀង ដោយ ព្រះភិក្ខុវិនយធរោ មហាយិន ឆឿន ដៃលគណៈកម្មការពុទ្ធិកវប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាធំ បានទទួលយល់ព្រមយកទៅបោះពុម្ព ផ្សាយជាធម្មទាន ក្រោមការឧបត្ថម្ភបោះពុម្ពរបស់មូលនិធិពុទ្ធិកសិក្សានៅតៃវ៉ាន់ (The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation) ។

ការទទួលយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយជាធម្មទាននេះ ដោយអាស្រ័យលើការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់មួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុង-រឿងក្នុងលោក

ក្នុងករណីដៃលលោកអ្នកអានបានប្រទះឃើញនូវសៀវភៅនេះមានដាក់លក់នៅកន្លែងណា ឬបានឃើញនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន

សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម:

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល: maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ: http://www.mahapanna.org

"Wherever the Buddha's teachings have flourished,

either in cities or countrysides,

people would gain inconceivable benefits.

The land and people would be enveloped in peace.

The sun and moon will shine clear and bright.

Wind and rain would appear accordingly,

and there will be no disasters.

Nations would be prosperous

and there would be no use for soldiers or weapons.

People would abide by morality and accord with laws.

They would be courteous and humble,

and everyone would be content without injustices.

There would be no thefts or violence.

The strong would not dominate the weak

and everyone would get their fair share."

~THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL~

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

✻ The Vows of Samantabhadra ✻

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

✻ The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra ✻